Historie

af

Danmark,

fra

Aar 1095 til 1147.

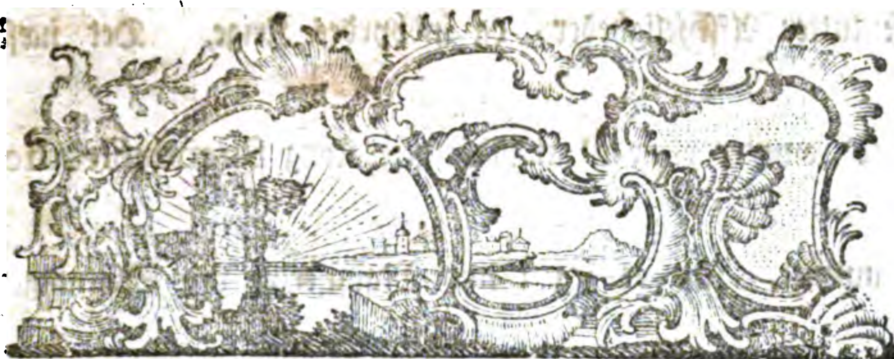

Ved

Peter Friderich Suhm.

V. Tome.

Kiøbenhavn.
Trykt med Brødrene Berlings Skrifter.
1792.

Fortale.

Historien i dette Bind gaaer fra 1095 til 1147, i hvilken lange Tid Danmark ei har været lykkelig, og viist nogen Kraft uden i de første 8 Aar under Erik den Gode; Saa meget kommer det an paa Regenterne og Folks-Styrerne. De sidste Aar fra 1131 til 1147 frem-

vise lutter Afskyeligheder, og indbyrdes Krige. Det næste Bind kommer alene til at indbefatte Kong Svend Grathes Regimente. Nu er jeg i mit Manuscript ved Slutningen af Aaret 1313, og agter med Guds Hielp at fortsætte Historien videre indtil min bestemte Stand-Punkt 1448.

ERIK EYEGOD.

Al den Tid Oluf regierede skal hans Broder have opholdt sig udenlands, thi saa beretter baade den Danske Historieskriver Saxo, saa og den Svenske Ericus Olai, saavelsom flere, hvorfor det synes, at man ei bør troe Knytlinga, der lader ham beholde sit Jarldomme i Sieland, allerheldst det synes, at der naturligvis maatte være Misforstaaelse imellem ham og Oluf. Imidlertid, da Eriks Søn Knud er født i Roskild omtrent 1091, saa bliver det dog derved troeligt, at Erik ei har været rent ude af Landet, forend i Olufs sidste Regierings Aar, hvorvel han derfor kan have, efter de Tiders Viis, faret om Sommeren ud i Søe-Krig; Og herved bliver det altsaa rimeligt, at han i nogle Aar har beholdt sit Jarldomme. Hvorom alting er, saa troer jeg ikke heller, at han den hele Tid har opholdt sig i Sverrig, som Saxo synes at give tilkiende, mindre at han derfra er bleven kaldet hiem for at være Konge, thi Poeten Marcus Skeggesön, som fulgte ham, og levede ved hans Hof, siunger saaledes: „Ophavsmanden til gode Raad søgte Øster ud i Garde; De „ypperlige Mænd, som slide Brynjer, gave den vise Herre

Erik Eyegod. Aar 1095.

Erik Eyegod. Aar 1095.

„stor Skiænk; Den veltalende Mand blev navnkundig overalt i „Austur-Veg; Der var ingen, som so ved Ros søgte at opløfte „hans Navn." Erik var, endog i sin Landsflygtighed, en mægtig og elsket Høfding, og holdt et stort Hof. Hvor han krigede udi Austurveg tod han de Christne (af hvilke der maaskee vare nogle i Kurland, hvor ved Svend, Eriks Fader, hans Omsorg, var bleven anlagt en Kirke, hvor maaskee vel og Knud den Hellige bragte nogle i Lifland og flere Lande til Troen), være sig Kiøbmænd eller andre, fare i Roe, og plyndrede alene Hedningene. Uden Tvil har han især bekriget Est-, Liv- og Curland, baade fordi hans Broder Knud havde kriget der, og lagt Grundvold til de Danskes Herredomme, saa og fordi han som Konge skal have kaldet sig Hertug i Estland, om man og kan være vis paa denne Sag, og endeligen for derved at vinde de Danskes Kiærlighed, da Indvaanerne i bemeldte Lande vare de største Søerøvere; Af hvilken sidste Grund jeg ogsaa troer, at han har bekriget Venden, saa og fordi dets Indbyggere havde bortjaget hans Søsterson Henric. Et Vers hos Poeten Marcus giver og Anledning til at troe, at han har bekriget Venderne. Ved slig Opførsel erhvervede han sig saadant Navn og Kiærlighed i al Øster, at han blev bekiendt og priset af alle brave Folk. Efter al Anseende haver han, som sædvanligt da var, anvendt Sommeren til disse Krigstog, og opholdt sig om Vinteren hiemme, og det mest i Sverrige, hvorvel han den sidste Vinter var i Gardenrige eller Rusland, hvor Wolodimer var gift med Gyda, den Engelske Kong Haralds Dotter, og en Søstersøns Datter af Erics Farfader Ulf Jarl. Da nu Gyda var Erics Næstsødskendebarn, og hendes Mand Wolodimer regierede i Tschernigow, og Erics egen Broder Þorgils paa et andet, os ubekiendt, Stæd i Rus-

Rusland; saa seer man alsaa god Grund til, hvi Eric opholdt sig og blev vel imodtagen i dette Rige. Om Foraaret 1095 forlod han det, og drog om Sommeren, enten til Venden eller noget andet Land nærmere Danmark paa Krigstog, og da fik han sin Broder Olufs Død at høre, hvorover han hastede hiem til sit Fædreneland, for at søge Riget; Og som han nu var den ældste af Svends Sønner, desuden en drabelig, navnkundig og elsket Herre, saa blev han af de fleste, saavel Fornemme som Almuesmænd, udvalgt til Konge, thi at nogle have været herimod, der maaskee frygtede for, at han vilde hævne sin elskede Broders Knuds Død, det synes baade et Vers af Marcus, som strax herefter skal anføres, at bekræfte, saa og disse Ælnothi Ord, at Erik blev efter Olufs Død strax Konge ved den gandske Krigshærs Valg, saa og ved Folkets Bifald, thi heraf slutter jeg, at den Krigshær, han førte med sig, har giort sit til hans Valg. Dette maae være gaaet for sig i September, enten strax i dens Begyndelse, som Langebek vil, eller og maaskee noget længre hen i Maaneden, siden det skede strax efter Olufs Død. De ovenmeldte Ord af Pöeten Marcus lyde saaledes: „Vendernes Forstyrrer udruster tilig om Vaa„ren en deilig Flode, for at forlade Garde fra Øster; I Som„merens Begyndelse lader han sine Skibe flyde paa Havet; „Luften var Knuds Broders Skib gunstig, og lykkelige Vinde førte det frem; Derfore adspredde han let de Troløses Samling, „og landede med Ære i Danmark." Det kommer mig rimeligt for, at Erik havde faaet betimelig Underretning ved sine Venner og Paarørende, Svend Trundsen, Bisp Adzer, Skialm Hvide, om sin Broders sygelige Tilstand, og hvo veed, om han ei strax har forføiet sig til Danmark. Hvad Aar den

Erik Eyegod. Aar 1095.

Erik Ejegod. Aar 1095.

navnkundige Svend Trundsen er død vides ikke, men den 2 Junii er det skeet, ligesom og hans Hustrue Inga døde den 21 November, dog er Svend efter al Formodning død forend Kong Erik, thi ellers havde denne vel beskikket ham til Formynder for sin Søn Knud, og ei Svends Søn, Asker. Fast alle vore gamle Skribenter ere eenige i, at strax ved Eriks Ankomst paa Thronen forandrede alle Ting sig til det Beste, Himlen gav den fornødne Regn, Overflødighed af Sæd fulgte derpaa, saa at den dyre Tid strax ophørte, hvilket vedvarede hans hele Regiering igiennem, saa at man kunde kiøbe een Skieppe af alle Slags Korn for een Penge efter Saxo, eller og for tvende efter Erici Kronike, hvilken forhen havde, som Cornerus vidner (a), kostet 4 Skilling, det er 24 eller 48 Gange saa meget, hvoraf kan sluttes Mangelens Storhed under Olufs Regimente. Udi Rimkroniken siges uretteligen, at det var for een Skieppe beste Meel og Malt at tvende Penge gaves. Forskielligheden i Kornprisen henhører venteligen til forskiellige Aar. Hvitfeld paastaaer, at der da ginge 12 Penge paa hver Skilling. Min gode Ven, vor fortreflige lærde Geheime-Raad Lüxdorph, haver givet mig en Beregning, hvorefter Saxonis Denarius har maat være, saafremt een Mark fiint Sølv er bleven efter Cølnisk Vægt udmyntet i fiint Sølv, 5⅔ ß. af vor nu værende Mønt, men er den bleven udmyntet i beskikket Sølv, i hvilket Fald 3 Mark af Denarier ginge paa 1 Mark Sølv, da 1⅞ ß.; men er den bleven udmyntet efter den Fod, som Andreas Sunonis har, da 30 Denarier eller

(a) Ved det Ord Bladium, Cornerus her bruger, forstaaes vel gemenligen baade Rug, Byg, Havre, men jeg tænker dog, at det sidste ei har da holdt Priis med de tvende første.

eller Penge ginge paa 1 Ore, da har en Denarius af fiint Sølv været $4\frac{1}{2}$ ß., og af beskikket Sølv $1\frac{1}{2}$ ß. Men da det er rimeligt, at den Danske Vægt var allerede i det 10 og 11 Sæculo, ligesom den Angel-Saxiske $\frac{1}{8}$ mindre end den Cølniske, saa har 1 Denarius i første Fald gieldet $4\frac{7}{8}$ ß., og i andet $4\frac{1}{2}$ ß.; men efter Andreæ Sunonis Regning i første Fald $3\frac{7}{8}$ ß., og i andet $\frac{7}{8}$ ß.; og som vore Mynter med Runer paa, der ere noget ældre, end Erik Eyegod, ere stærkt mængde med et Slags Messing, saa er det rimeligt, at Mynten i Erici Tid haver og været det, og at følgeligen 1 Denarius haver giældt $1\frac{1}{2}$ ß. Saavidt Lüxdorph. Spørsmaal dog om Saxo ei haver meent 1 Denarius af fiint Sølv, og følgeligen af $4\frac{1}{2}$ ß. Værdie, endskiønt de maaskee ei bleve slagne af den Gehalt, eller i det mindste en bedre Denarius, end den, hvoraf der ginge 9 gangbare paa 1 af fiint Sølv, thi Erici Pomerani Ord, at 1 Skieppe galdt 2 gangbare Denarier, synes mig at være som en Slags Forklaring over Saxonis Denarius. Efter dette haver en Tønde Korn, naar den regnes til 8 Skiepper, kostet efter en Denarius af $1\frac{1}{2}$ ß., 12 ß.; men efter den af $4\frac{7}{8}$ ß., $33\frac{7}{8}$ ß. Da ei alene Overflødighed viste sig i Landet, men ogsaa Fred og Tryghed, saa synes det at stadfæste min Mening om den Svenske Krig, saa og at Skaane er da af Ingo bleven given tilbage til Erik, for hvem han egentligen ikkun havde indtaget det. Ved denne Fred og Tryghed sigtes vel og derhos til Landets indvortes Tilstand, thi efter Knytlinga haandthævede Erik Landets Love, som vare blevne svækkede og tilsidesatte under hans Broders Regiering; Han holdte nøie Haralds Love, som han ved sin Ankomst til Regieringen havde lovet; Store-Knuds Vitherlags-Ret holdtes ogsaa ubrødeligen under hans Regimente; Han forbedrede de Danskes Sæder, saasom mange

Erik Eyegod. Aar 1095.

Erik Eyegod. Aar 1095.

Uvaner og Usæder havde indsneget sig i Olufs Tid. Ved saadan Opførsel blev han alle kiær, heldst de meest Retskafne. Derhos var han gavmild, saavel imod Hovdingerne, som imod sine Hofmænd, ja han gav hver den, som søgte hen til ham, stor Skiænk, heldst dem, som komme fra langt bortliggende Stæder. Til Fattige gav han megen Almisse. Da han nu og regierede viseligen, saa at hans Forsigtighed, Overlæg og Tapperhed tyste alle omliggende Konger og Mægtige i Dinene, saa er det inter Under, at han fik Tilnavn af den Gode, eller Eyegode (a); hvilket paa Latin gives ved Bonus, og at han bar dette Navn endog i levende Live, og efter de flestes Skion fortiente det, saasom ingen kom til ham, og søgte noget, uden at gaae fornøiet bort. Worms anden Rune-Liste kalder ham den Argode, Argothe, det er den, under hvilken Aaret eller Tiderne vare gode; I den første Rune-Liste skrives det Argaſta, som uden Tvil er en Skriverfeil, og bør være Argothe. Imidlertid maae man dog tilstaae, at den Roskildske Anonymus skriver om ham, hvorvel han derhos giver ham Tilnavn af Bonus, at han opfandt mange ubillige og uretfærdige Love; Dog Vidnesbyrdet af denne eengste Skribent, hvorvel han er gammel, bør ikke tilintetgiøre alle andres, allerheldst det er rimeligt, at han haver taget Anledning hertil af det Erik i sin Statsforvaltning meget yndede og ophøiede

de

(a) Det skrives hos vore Gamle: Eygothe, Egoth, Egothe, Egotha, Egothæ, Eygodi. See mine Forbedringer p. 121. 122. not. b. Imidlertid kan jeg ikke forestille mig, at dette Tilnavn var imedens han levede alerede saa bekiendt udenlands, at Paven selv gav ham det i en Bulla, see samme Stæd p. 122, thi skulde saa være, da maae Egoth have hørt til hans Navn, ligesom Harde til Harde-Knud, og da vi betyde den Eyegode.

de Almuen, og derhos, uanseet al sin Mildhed, vär haard i at straffe Misgierninger. At denne Skribent ei har været Erik gunstig, sees ogsaa af disse hans Ord: Ved Eriks Ankomst til Regieringen ophørte strax den forhadte Hunger, og Guds Straf over Folket, men om denne Overflødighed kom for Eriks Skyld, og denne Hunger for Olavi, da ingen af dem fortiente det, staaer alene til den, som veed alle Ting, forend de skee, og som udretter alle Ting, naar og hvordan han vil; Thi endskiønt man kan tilstaae Skribenten, at Gud ei straffer eller belønner et Folk for sin Regents Laster eller Dyder, naar det ei følger dem, saa ligger dog i disse Ord en hemmelig Undskyldning for Oluf, og Bebreidelse for Erik. Underligt er det ellers, at Hunger og Dyrtid vedvarede i fremmede Lande, saa og at 1097 optegnes som et sær frugtbart Aar for Danmark, thi det kan opvække megen Tvil mod Beretningen, at der strax blev Overflødighed ved Eriks Ankomst til Regieringen; Er Sagen rigtig, da maae Veirliget allerede længe have været got i det Aar 1095, forend Oluf døde, thi den korte Tid efter den 18 Augusti var ei tilstrækkelig til at frembrige en god Aars Vext. Hvorom alting er, saa staaer det fast, at ei alene Tidernes Overflødighed, men ogsaa Kongens milde og belevne Sæder, forhvervede ham det herlige Tilnavn af den Gode, hvorfor og Skalden Marcus besang saaledes hans Gavmildhed: „Drengene (Krigsmændene) finge Gaver af „Yngve (Kongen); Krigens Bestyrer gav Sværde og Skibe; „Erik gav ofte og store dyrebare Skiænk til de Ypperste; Den „kiække Kriger prydede deres Arme med Ringe; Ved slig Gavmildhed giorde han mange lykkelige." Knytlinga fortæller, at kort efterat Erik vär bleven Konge, kom den samme Præst til ham, som forhen havde fortaalt Oluf Knuds Hellighed, hvorpaa

Erik Eyegod. Aar 1095.

Kon-

Erik Eyegod. Aar 1095.

Kongen tog ham afsides, og udspurgde Ridderen alle Mærkes herom, leggende til, at han længe havde hos sig selv holdet ham for en Helgen. Præsten fortalte da, at ingen paakaldte hans Navn for nogen Men og Skade uden at blive hiulpet, og dette bekræftede mange andre Præster med ham. Og nu begyndte mange at paakalde Kong Knud, og skede mange Jertegn ved hans Grav, saa at hans Hellighed blev navnkundig over gandske Danmark. Det er klart, at Erik, dreven saavel af Venskab til sin afdøde Broder, som af Tidernes Fordom, og endeligen af Statsaarsag, for at sætte Kongernes Personer i Sikkerhed, har giort alt sit til at erhverve Knud Martyr- og Helgens Ære (1).

Den Norske Kong Hakon, en Søn af Magnus, Broderson af Oluf Kyrre, Sønnesøn af Harald Sigurdsön eller Haardraade, som regierede tilligemed sin Fætter Magnus, døde om Vaaren efter Kyndelmisse, begrædt af den hele Almue formedelst sin Fromhed imod den, og havde da regieret paa andet Aar tilligemed Magnus, hvilken derpaa regierede alene. Da han nu saae sig eene Mester af et mægtigt og rigt Rige, samt Konge over et stridbart Folk, besluttede han heller at følge sin Farfaders end Faders Fodspor, og at fornye de Norske Kongers gamle Paastand paa Suderøerne. Leiligheden var ønskelig, thi den fordrevne Skotske Kong Dufnal, som havde flygtet did, kaldte ham

til

(1) Saxo l. 12. p. 222. 224. Lang. Scr. T. 2. p. 159. 170. 206. 211. 361. 429. 430. 434. 520. 556. 606. T. 3. p. 47. 324. 363. 380. 387. 388. 449. 463. 152. 163. 276. 303. 432. T. 1. p. 12. 14. 20. 22. 30. 34. 38. 58. 119. 120. 160. 174. 239. 252. 270. 271. 369. 379. 387. 425. T. 4. p. 231. 278. Knytlinga-Saga c. 70. 71. 72. Ericus Olai p. 78. Suhms Forb. p. 128 - 133. Cornerus col. 486. 634. Alb. Mon. p. 144. Gram in Meurs. col. 231. 232. not. c. Ad. Br. de situ Daniæ cap. 223.

til Hielp imod sin Broderson Duncan, paa Vilkaar at de Norske skulde besidde saa mange af disse Oer, som de med et Skib, der havde Roer, kunde gaae forbi mellem dem og det faste Land. Ved denne Leilighed kalder Snorro den Skotske Konge uretteligen Mælkolf, det er Malcolm, som dog var alerede død 1093. Denne Krig foretog Magnus sig dog først efter Tilskyndelse af den fordrevne Orkenøiske Jarl Hakon, Pauls Søn, og en Dottersøn af den navnkundige Norske og Danske Jarl Hakon, Ivars Søn (a), sampt Dotterdotters Søn af den Norske og Danske Konge Magnus den Gode. Undervejs kom Magnus til Orkenøerne, fangede der Jarlerne Paul og Erland, sendte dem til Norge, og beskikkede der sin anden Søn Sigurd, da 5 Aar gammel, til Regent. Erland døde og blev begraven i Tronhiem, og Paul i Bergen. Siden fangede han paa en af de nordligste Suderøer det's og Øen Mans Konge Lagman, og lod ham sætte i Jern, men gav ham efter al Anseende sin Frihed, forend han mod Slutningen af Aaret vendte tilbage til Norge igien. Foruden Suderøerne tilegnede Magnus sig ogsaa Satire, venteligen Cantyre (b), et

Erik Eyegod. Aar 1098.

(a) Skulde denne Hakon være den samme, som Hakon den Røde, Konge i Sverrig, der døde 1079, saa stammede ei alene de Orkenøiske Jarler fra ham ved hans Dotter, men og den endnu blomstrende adelige Svenske Slægt Baat, see Dalins Svenske Historie T. 2. p. 25, Halmann in Genealogia Baatiana, Georgii ad Geneal. Stenkillianam p. 4. 5. Dersom det er rigtigt, hvad den gamle Latinske Fortegnelse over de Svenske Konger beretter, at Hakon er født og begravet i den Landsbye Humi i Vest-Gotland, eller og efter den gamle Svenske i Lifwini i Mussa Herred, begge i Ihres Catalogo Regum Sveo-Gothiorum Part. 2. p. 35. og 53, saa kan Kong Hakon neppe have været den Norske Jarl Hakon.

(b) See Johnstone's expedition of Haco p. 48. 49.

Erik Eyegod. Aar 1095.

et anseeligt Landskab i Skotland, og det ved List. Dette er efter mine Tanker Magni første Tog Vester paa, en Sag, der ellers er saa indviklet formedelst den Uorden, der findes i Orkneyinga-Saga, hvilken Snorro har fulgt. Om Magnus virkeligen har hielpet Dufnal til at blive Konge, er ubekiendt; rimeligt er det, og vist, at Duncan blev efter Dufnals Tilskyndelse dræbt i Montehyne eller Monachedon ved Mal, Peders Søn, Jarl af Mernis, og begraven paa Øen Jona, hvorpaa Dufnald blev Konge, som det synes, i November Maaned. Duncan havde da regieret i halvandet Aar. Uden Tvivl er det ham Aarbøggerne af Ulster kalde Donald, Malcolms Søn, Konge i Skotland, og lade dræbes Aar 1094 af sine Frænder, Donald og Edmond. Hos Ines tillegges ham kun eet halvt Aars Regiering, hvorefter han maatte være bleven dræbt 1094 omtrent i November eller December. — Udi Engelland var et meget utimeligt Veir, saa at Jordens Grøde kom senere ind end sædvanligt over det gandske Rige. Omtrent til dette Aar henfører jeg, at den mægtige Normand udi England, Robert, Søn af Roger af Molbrai, Greve i Northumberland, som besad 280 Landsbyer i England, bortog voldeligen fra 4 store Norske Skibe, kaldte Canardi, som vare komne til England for at handle, alt hvad Kiøbmændene derpaa eiede, hvilke klagede over ham hos den Engelske Kong Wilhelm, som derpaa, hvorvel forgiæves, befoel ham at igiengive det Røvede, hvorover Kongen af sin egen Skat erstattede Kiøbmændene den hele Skade. Den Gang vare der ingen Doctor Commons i England. — Udi November holdt Pave Urbanus II. det navnkundige Concilium til Clermont udi det Franske Landskab Auvergne, hvor Kong Philip og hans nye Dronning Bertrada bleve atter bandsatte, saa og Keiser Henric og Pave

Gui-

Guibert, hvor Giftermaal paa nye blev forbuden af Geistlighe- Erik
den, hvor Almuen og Jordeierne blev befalet at give Tiende, Ejegod.
hvor det blev forbuden alle Fyrster at give nogen Investitur af Aar 1095.
geistlige Værdigheder, og endeligen, foruden mange andre Anordninger, befalet, at hver den, som af Andagt drog til Jerusalem, for at befrie Christi Grav og Kirke der, det skulde anseees ham for en fuldkommen Poenitence. Dette var altsaa Oprindelsen til det første navnkundige Korstog, som foraarsagede at Mænd, helst fra Frankrige og Tydskland, forlode i hobetal Koner og Børn, for at drage til Asien at bestride Tyrker og Saracener, og for at erobre Christi Grav. Anledningen hertil gav den Franske Eremit Peder, som foregav herom at have et Himmelbrev, og et Brev fra den Grækiske Keiser Alexius, hvorudi han beklagede den østlige Kirkes elendige Tilstand. Af Pavens Taler, hvori han opmuntrer til dette Tog, kan ei sluttes andet, end at en blind og fanatisk Iver haver drevet ham, hvorvel det derfor er opsaa gandske muueligt, at en dyb Politiqve har stukket herunder, og at han herved har søgt at udbrede sit Herredømme og Hierarkiets Magt. Wilhelm af Malmesbury skriver i det mindste udtrykkeligen, at Paven og Boemund havde overlagt dette sammen, for i saadan almindelig Tumult, den første desto lettere at igientage Rom fra Guibert, og den sidste at erobre Macedonien og Illyricum fra Alexius. Om denne Tildragelses Virkninger skal tales mere i det følgende Aar, allerheldst de og strakte sig til Danmark. Man seer ellers af Pavens Taler med Forundring, at Paven har anseet Muhammedanerne for Hedninger, hvilket endeligen var almindeligt paa de Tider; Tider, udi hvilke vort Europa skiultes af et tykt Mørke, saa at man forestilte sig at en sær Hellighed bestod deri, at døve Naturen, at nægte den sine Nød-

Erik Eyegod. Aar 1095.

vendigheder, at Geistligheden besad virkelig den Magt at tilgive Synder, at visse selv udvalgte Handlinger kunde udslette Misgierninger, og erhverve Guds Naade; Intet Under derfor, at Pavens og Geistlighedens Magt steg da paa det høieste, og paa en mere tyrannisk Maade trykte Menneskene end nøgensinde tilforn var skeet, da den strakte sit Herskab lige til Sialene, til Tanker og Meninger; Intet Under, at Tyve, Røvere og Skielmer løbe til Christi Grav, for derved at erhverve Synders Forladelse uden Sinds Forandring; Europa blottedes herved for Indvaanere; den forarmedes, utalligt Gods gaves og pantsattes til Geistligheden, og den havde eene Fordel derved; Fordel, om ei forudseet, saa dog siden begierligen nydt og imodtaget. — Moriertach O-Brien eller Mörthoug, som Islænderne kalde Myrkiartan og Myrkartak, Overkonge i Irland, tog Dublin fra Ostmannerne, efterat han havde overvundet dem i trende Slag, og udjog deres Konge Godefrid Meranach, som derpaa døde af Sorg eller Pest, som da var vidt udbredet i Europa. Aarbøggerne af Ulster kalde ham Godred Mananagh, det er af Man, og Gallernes Konge; Maaskee den samme, som Godred Crouan, der da i levende Live har overladt Man og Suderøerne til sin Søn Lagman. Donat O-Haingly eller Dungin, Bisp i Dublin, døde, og hans Systersøn Samuel O-Haingly, en Benedictiner-Münk fra det Kloster St. Albans i Engeland, blev derpaa Bisp, udvalgt dertil af Kong Moriertach, af Clerisiet og Folket i Dublin, og indviet ved Erkebisp Anselm i Cantorbury til Winchester første Søndag efter Paaske, og maatte han da love Lydighed til Erkesædet i Cantorbery. — Paa Concilium, holdet til Placenza af Pave Urban i Februarii Maaned, anklagede Keiserinden Adelheid eller Eupraxia paa nye sin Herre Keiser Henric, og fik der Afslad

af

af Paven for sine Synder, i Steden hun havde begaaet dem imod Erik
sin Villie, hvorpaa han forlod hans og vendte tilbage til Rus- Eiegod.
land, og blev der Abbedisse eller og kun Nonne i et Kloster. Aar 1095.
Efter al Anseelse har alle Keiser Henrics Mishandlinger imod hende været, om ei reent opdigtede, saa dog meget drevne over Sandheden. Efter dette kom den oprørske Prinds Conrad til Paven, holdt Stigbøilen for ham, da han steg til Hest, førte Hesten siden ved Bidselet, tilsvor ham Troskabseed, og lovte i alle Maader at sørge for hans Livs Bevarelse, og at forskaffe ham rolig Besiddelse af Pavedømmet; hvorimod Paven tog ham i den Romerske Kirkes Skiød, og lovte ham al mulig Hielp til at erlange den Keiserlige Krone, naar han vilde afsige sig Geistlighedens Investitur. At giøre her Betragtninger over Pavens og Conrads Sindelav er unødvendigt; Deres Gierninger dømme dem. Marggrevinden Mathildis, Pavens fornemste Støtte, førte sig ogsaa ilde op imod sin Mand, den unge Hertug Guelf; saa at han derover forlod hende, hvorpaa baade Fader og Søn ginge over til Keiser Henrics Partie. Den unge Kong Conrad giftede sig efter Pavens og Mathildis Raad med Mathild, en Dotter af Grev Roger i Sicilien. — Udi Tydskland herskede stor Hunger og Dyrtid, saa at de Fattige derover bestiale de Rige, og satte Ild paa deres Huse, og saadan Hunger, sampt Pest, skal have hersket i mange Lande. — Da Mstislaw, Wolodimers Søn, var allerede saa stor, at han i dette Aar blev Regent i Smolensko, saa slutter jeg deraf, at han allerede har været fød 1083 eller 1084, hvilket gierne kan bestaae med hans Faders Alder, saaog med hans Moders, der var en Dotter af den Engelske Kong Harald, som omkom 1066; Fremdeles slutter jeg heraf, at Kong Knud den Hellige har bortgivet denne Engelske Prind-

Erik Eyegod. Aar 1095.

fesse til den Russiske Prinds Wolodimer, og end videre, at Mstislaw, og ei hans Søn Isjaslaw, har og baaret den Navn Harald efter sin Morfader, og at han har været Fader, og ei Isjaslaw, til Ingeborg, gift med Hertug Knud, og Moder til den Danske Waldemar den Store (a). Polowzerne eller Uzerne ginge over Donau og bekrigede Grækerne; Keiser Alexius drog ud imod dem ind i Bulgariet, og da han kom paa Pezina Vol, saa skriver Snorro, hvorved ei andet end Patzinakernes Slette kan forstaaes, holdt han Slag med dem; tabte den første Dag; ligeledes den anden, da han allene havde udsendt Franker og Flæminger, og som han derover blev meget vred, svarede de raadsedigen, at han nu kunde ikkun lide paa Væringerne, sine Vinbælger, men han benægtede at ville saaledes vove sin beste Skat ved at sende saa faae Mænd, endskiønt de vare mandige, imod slig en Hær. Hertil svarede Porer Helsing, deres Hovedsmand: Dersom end den brændende Ild var her for os, saa vilde dog jeg og mine Kamerader uforfærdet løbe i den, naar jeg vidste, at du, o Herre, derved kunde vinde Seier; Keiseren bad dem da at giøre Løfte til deres hellige Kong Oluf om Hielp og Bistand. Væringerne, 450 i Tallet (b), giorde

(a) Arnd Russische Gesch. T. 1. p. 349. lader Mstislaw være 56 Aar gammel, da han døde, som vist skede 1132; altsaa skulde han være fød 1076, hvoraf følger, at hans Moder har været den Engelske Kong Haralds uægte Dotter, siden Harald først blev gift 1063, hvoraf følger videre, at Svend Estrithsen har selv, og ei Knud den Hellige, bortgiftet Gyda til Rusland; Maaskee, at Harald har havt en ægte Kone førend Edgitha? I Knytlinga c. 1. p. 20. vidnes, at Haralds Dotter ægtede den Holmgardske (Russiske) Kong Wolodimer, og var Moder til Harald (Mstislaw)?

(b) Maaskee de selden have været flere, og altsaa viser dette, at man under de Nordiske i Constantinopel ei maae forestille sig et stort

gjorde derpaa Løfte, og gave hinanden Hænder derpaa, at de vilde paa deres og andre gode Mænds Omkostning lade bygge en Kirke i Constantinopel, den hellige Olaf til Ære. Derpaa angrebe de Palowzerne, endskiønt de kun være 1 mod 60; men alligevel erholdte de en herlig Seier, og joge dem ei alleene paa Flugt, men trængede endog ind i deres Vognborg, endskiønt den havde en stor og vid Grav for sig; Da Frankerne og Grækerne saae dette, komme de dem til Hielp; En herlig Seier blev da vundet, endskiønt Fienden var meget stærk paa Rytterie, og førte store og høit bedækte Vogne med sig, fra hvilke han ovenfra kunde stride. Den hedniske Konge blev selv fanget; Snorro siger, at han var blind, hvorfor jeg tænker, at han er Dewgenewitsch hos Nestor, som Alexius lod stikke Øinene ud paa, efterat han havde faaet ham til Fange. Inter lader at Seier her blev erholdet, thi St. Olaf skal have ladet sig see i Spidsen af Væringerne som en stor og anseelig Mand paa en hvid

Erik Egegod. Aar 1095.

hvid

stort Antal. Cantacuzenus siger ogsaa, at i hans Tid, nemlig det 14 Seculum, og Aar 1341, da Keiser Andronicus II. døde, vare alle Barangerne kun 300. See l. 2, p. 271. Corp. Byz. Tom. 15. Scylizzes Corp. Byz. T. 8. p. 32. skriver ved 1057, at Barangi kaldtes saa paa fælles Sprog, hvorved han uden Tvil forstaaer Græsk og Nordisk, thi det er klart, at de Nordiske Væringer, Russernes Varager, og Grækernes Barangger eller Baranger, er eet og det samme Ord. Forhen har jeg vist, at Danske, Norske, Islændere og Engelændere tiente i Constantinopel blant Barangerne; hos Snorro i Hakon Herdebreds Saga c. 20. findes og en Svenske, som eiede St. Olufs Sværd Hneiter, at have tient der i Alexii eller Emanuels Tid; Keiseren kiøbte Sværdet dyrt af ham, og lod det ophænge der i St. Olai Kirke over Alteret; Men besynderligen er ingen Tvivl om, at jo Svenske have været iblant dem.

Erik Eyegod. Aar 1095. hvid Hest. Denne Tildragelse er gandske vist glandt forskiel den store Krig, Anna Comnena beskriver, der var imellem hendes Fader og Scytherne, det er Pazinakerne, og den varede i mange Aar, og udi hvilken ogsaa Uzer og Cumaner, der vare Hovedstammen af Uzerne, vare indviklede, vel gemeenligst som Keiserens Hielpetropper, men dog undertiden som Fiender; Mærkelig gen vidner hun, at Scythers og Cumaners Sprog var næsten aldeles ligt, at de første havde høie Vogne som Taarne, at Uzer og Cumaner vare Hunner, og endeligen at Nampites, Varangernes, det er Varingernes, Anfører udmærkede sig i denne Krig, og hvorved uden Tvil ovenmældte Porer Helsing forstaaes, da Nampites vel bliver et Værdigheds Navn. Af denne Tildragelse sees ellers, at de fleste Varanger vare da Norske, vel og Danske og Svenske, men ikke Engellændere. Arnd siger og udtrykkeligen, at de vare fra Thule, som tilligemed flere Nordiske Lande havde i gamle Tider været det Romerske Riges Grændser mod Norden, og synes dette at betegne Scandinavien, i en vid Mening, naar Danmark dertil regnes, thi det er bekiendt, at Romerne trængde i Augusti Tid lige til Elven. Ved denne Leilighed kan jeg ikke undlade at anføre, at vore Nordiske Skribenter kalde gemeenligen de Grækiske Keisere Kyrjealax, det er den Herre Alexius, vehteligen fordi han var en af de Berømmeligste, til hvilken de fleste Væringer tiede, og som besøgtes af tvende Nordens Konger, de Danskes Erik Eyegod og de Norskes Sigurd Jorsalafar. Til Beviis tiener, at Snorro selv siger, at den Norske Lehnsmand Eindrid den Unge tiende Keiseren Kyrjelax, da Harald Gilles Sønner regierede i Norge; Som nu Harald Gille omkom 1136, og Keiser Alexius døde 1118, saa kan Kyrjelax ei her være den sidste, men maae enten være hans Søn Joannes Comnenus, som

døde

døde 1143, eller og dennes Søn Manuel Comnenus, der døde 1180. Men end underligere er det, at den Engelskmand Ingulph, først Wilhelm Conquærstors Skriver, da han var Hertug i Normandie, og derpaa Abbed udi Croyland i Engelland, som døde 1109, beretter, at da han 1064 drog med Erkebisp Sigfred af Maynz til det hellige Land, kom han underveis til Keiser Alexius i Constantinopel, som dog ei blev Keiser forend 1081, og som var den første af sit Navn, og 1064 regierede Constantinus Ducas. Her maae man altsaa enten antage, at Ingulph er bleven bragt i Forvirring, ved det Alexius regierede og var meget berømt, da han skrev, eller og at en anden Aarsag, end den forhen givne, har formaaet Europæ vestlige og nordlige Folk til at kalde de Grækiske Keisere Alexius. Hos den Munk Alberic forekommer ogsaa Kyarlexius med Tilnavn Andronicus, dog herved forstaaes en virkelig Alexius, som regierede fra 1195 til 1202, og om hvilken det ellers ikke er mig bekiendt, at han har baaren det Tilnavn Andronicus (2).

Beik. Exped. Aar 1095.

Til

(2) Snorro i Magni Barfods Saga c. 9. 10. 11. 12. Fordun T. 3. p. 674. Chron. Sax. p. 201. 203. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 7. c. 4. 5. p. 419-432. Torfæi Orcades p. 66. Orkneyinga-Saga p. 104-116. M. West. p. 233. Bromton c. 990. 992. W. Malm. l. 4. c. 2. p. 130-132. Ord. Vit. l. 9. p. 719-723. 765. Ann. Wav. p. 140. Chr. de Burgo p. 55. Ines T. 2. p. 803. M. Paris p. 18-20. Bouquet T. 11. p. 28. 31. Coleti Conc. T. 12. col. 829-840. 912-918. Waræi Ant. Hib. p. 142. Johnstoni Ant. Celto-Norm. p. 69. b. ad Ann. 1094 & 1095. Hist. of Dublin p. 202. Eadmeri Hist. Novorum l. 2. p. 45. Ma-Geoghegan Hist. de l'Irlande T. 1. p. 426. 428. Usserii Syll. Epist. Hib. p. 99. 141. 119. 145. 146. Muratori T. 6. p. 492-496. Calles T. 5. p. 878-883. Alb. Mon. p. 143-147. 399. Ann. Sax. c. 575. Helm. l. 1. c. 31. p. 78. Sig. Gembl. p. 608.

Erik Eyegod. Aar 1096.

Til dette Aar 1096 henfører jeg, at den Norske Kong Magnus overvandt et Partie, som havde sat sig op imod ham i hans eget Land, thi endskiønt Snorro beretter dette forend Magni Tog til Suderøerne, saa kan det dog neppe være, eftersom Kong Hakon maae være død 1095, og man derhos vidst veed, at Magnus var samme Aar paa Suderøerne. Rimeligen have derfore Oprørerne betient sig af Magni Fraværelse, allerheldst de alle havde været Hakon hengivne. Iblant dem var og Svend af Dansk Slægt, en Søn af Harald Flette, om hvilken Langebek formoder tvilende, at han kan have været den samme, som Harald Jarl, Søn af Thorkil den Høie, men da denne Harald blev dræbt 1043, saa synes mig Tiden at være for lang, allerheldst det lader, at Svend var i sine beste Aar; Maaskee at Svends Fader har været en Sønnesøn eller Søn af Harald Jarl; hvorom alting er, saa var denne Svend en stor Viking og Krigsmand, tapper og af stor Slægt fra Danmark, og havde staaet i megen Gunst hos den afdøde Kong Hakon, hvorfor og Thorer af Steige, Hakons Fosterfader, havde med sit Anhang endog beskikket ham til Konge. Men nu blev Svend formedelst denne sin Opstand udjaget af Magnus og flyede til Danmark, hvor han og forblev indtil efter Magni Død 1103, da han kom igien i stor Naade hos Magni Søn, Kong Eisten, og blev hans Skutulsvend. Som en Følge af Svends Flugt anseer jeg, at Kong Magnus

p. 608. Berth. Const. p. 372-375. Alb. Stad. p. 250. Nestor 150-152. Snorro i Hakon Herdebreds Saga c. 20. 21. Anna Comnena l. 6-8. p. 145-186. Corp. Byz. T. 11. p. 126-140. Suhms Abhandlung hinter Nestor p. 287. 288. Kiøbenhavnske Selsk. Skr. T. 10. p. 294-301. Ingulph p. 904. & ap. Gale T. 1. p. 74.

Thorkil den Høies Afkom. P. 18.

Thorkil den Høie.

Harald Jarl. † 1043.

Heming Jarl T. 5. p. 18. 486.

Harald Flette p. 18. | Anonymus, gift med Bodild p. 486.

Guttorm Aar 1135. p. 487. | Svend levede 1096, og efter 1103. p. 18. | Peder. | Heming. | Georg.

Magnus giorde et Tog til Halland (a), rovede der vidt og bredt, brændte i Herredet Vifkerdal, nu Wiske, som ligger imellem Kiøbstæderne Kongsbakke og Varbierg, han brændte og i andre Herreder, og vendte tilbage med meget Bytte. Om dette Tog har man et Vers i Biörn Kraphendes Drapa (b) over Kong Magnus. Da man nu ei finder, at Magnus havde noget udstaaende med den Danske Kong Erik, saa har venteligen Svend havt sine Slægt og Venner i Halland, og saa bør denne Krig ansees som de, der vare meget brugelige i de Tider, og fortes imod en anden Herres Vasaller, uden han just derfor selv tog altid Del i den. Imidlertid har det dog uden Tvil foraarsaget nogen Uvilie mellem Danmark og Norge, og af denne Aarsag har jeg taget mig den Frihed, at sætte dette Indfald i Halland efter Svends Flugt, og ei før, som Snorro, hvilken er meget uordentlig i Magni Barfods Historie, og dog følger Torfæus ham her uden Betænkning. Saxo vil, at Magnus skal have faaet det Tilnavn Barfod af det han for Hallandsfarerne maatte flye barfodet til sine Skibe; Dog dette er neppe rigtigt, da Snorro siger, at Magnus blev kaldet Barbeen eller Barfod, fordi han indførte den Skik at gaae bar-

Erik Eyegod. Aar 1096.

(a) Udi Ættartal Noregs Konga i Arnæ n. 52. f. og 302. 4to. p. 357. efter min Udskrift, og udi Æfi Noregs Konunga i Arnæ n. 303. 4to. p. 455. efter min Udskrift, saa og i Noregs Konungatal i Arnæ n. 51. f. p. 246. efter min Udskrift siges, at Magnus plyndrede i Sieland og Fyen, og brændte i Viskerdal, samme Aar han blev Konge, altsaa Aar 1093; Men dette er uden Tvil lige saa urigtigt som det Ættartal p. 364. og Æfi p. 464. fortæller, at Svend, Harald Flettes Søn, flyede til den Danske Kong Niels, da dog Erik da regierede, alene fordi Svend forblev i Danmark, baade i Eriks og Nielses Tider.

(a) Drapa er et langt Æreverk.

Erik Eyegod. Aar 1096.

barfodet og med korte Klæder. — Da Crito eller Cruco, Vendernes Konge, mærkte, at han ei kunde ved Magt overvinde den unge Prinds Henric, som var tapper og stridbar, saa besluttede han at giøre det ved List, til hvilken Ende han adskillige Gange bad ham til Giæst for at forraske ham, men altid forgiæves, saasom han selv var forsigtig, og desuden Critos unge Hustrue Slavina, som var kied af sin gamle Mand, og ønskede at faae Henric til Ægte, stedse advarede ham, og aabenbarede Anlæggene; Ja endeligen formaaede hun Henric til, at indbyde Crito til Giæst hos sig i Plon, og der, da han gik ud af Drikkestuen (a), og bukte sig, fordi Døren var lav, at afhugge hans Hoved ved en Dansk Træl (b), som hertil var leiet. Slavina, som skal have været en Dotter af den Pommerske Fyrste Svantibor, ægtede derpaa Henric, som paa saadan Maade blev Vendernes, venteligen Wagriernes og Obotriternes Regent. Saaledes fortæller Helmoldus dette, men da han selv giør Slavina saa strafskyldig, saa kan man let derved falde paa den Tanke, at al Beretningen om Crucos Forræderie er opdigtet. Schwartz mener, at dette Mord skeede i den Wagriske Bye Oldenborg, og om Sommeren, paa hvilket sidste jeg dog heiligen tviler, thi det beroer alene paa den Forklaring, at Æstuarium skal betyde et Sommer-Kammer. De Nyere henføre vel denne Tildragelse til 1105, men uden at give nogen Aarsag, da jeg derimod har den Grund for min Tidsregning, at Henric har ført Krig med den Danske Kong Erik, som døde allerede 1103, og at Krigen venteligen er bleven ført 1099; Er dette rigtigt, og derhos, at Henric

(a) Æstuarium, et Kammer, hvori der er Varme.

(b) Hamsfort siger, en Dansk Ridder.

Henric uden Tvil ei har formaaet at krige med de Danske, forend han var bleven Vendernes Konge, saa maae han der have besteget Thronen omtrent i dette Aar 1096. Hertil kommer, at om Henric først har dræbt Cruco 1105, saa var han da 47 Aar gammel, og venteligen altsaa ikke ung nok for den vellystige Slavina, men 1096 var han kun 38 Aar. Hvorom alting er, saa indtog Henric efter Crucos Død dennes Befæstninger, og hævnede sig paa sine Fiender, venteligen meest paa dem, der havde dræbt hans Fader Godeskalk og Broder Buthue. Saasom nu Henric var Christen, og de Christnes Ven, saa bleve Nordalbingerne, og Holstenerne, sampt de Saxer, der grændsede til Venden, meget glade over hans Ophøielse, og over deres største Fiendes, Crucos, Død; De gave sig derfor under Henric, tiente ham i mange Krige, og vare beredе til at leve og doe med ham; Han kaldte dem derfor og sammen, og indgik et fast Forbund med dem, som ei ved nogen Krig skulde forrykkes. For end mere at sætte sig fast, saa begav han sig til den Saxiske Hertug Magnus, med hvilken han var beslægted (a), nød stor Ære af ham, og giorde ham derimod Troskabs og Underdanigheds Eed, venteligen i Henseende til nogle Saxiske Lande. — Da Kong Eriks første Vendiske Krig er uden Tvil bleven ført i det næste Aar 1097, og gik imod Ryger og Leuticier, saa kommer det mig troligt for, at det, som gav Anledning hertil, nemlig Drabet af den fornemme Danske Herre Auto, er skeet i dette Aar; Hvorom alting er, saa tilgik det hermed saaledes: Vendernes Søerøverie paa de Danske

Erik Eyegod. Aar 1096.

 Strømme

(a) Men hvori dette Slægtskab har bestaaet, er mig ubekiendt; Maaskee Godeskalks første Gemahlinde, som dog ei var Henriks Moder, har været i Slægt med Magnus.

Erik Eyegod. Aar 1096.

Strømme havde meget tiltaget under Olufs ulykkelige Regiering, derfor skeede det, at Auto, da han vilde drage fra Sieland til Falster, faldt i deres Hænder og blev ihielslaget af dem, saasom han efter de Danskes da almindelige Tænkemaade udvalgte heller Døden end Trældom. Hans Broder Skialm Hvide drog da paa alle de store Thinge, og opfyldte heie Landet med sine Klagemaal, hvorved han formaaede Folket til at vedtage en almindelig Udskrivning til Krig eller Leding over det gandske Rige, thi, legger Saxo til, Erik havde saaledes ophoiet Almuens Frihed, at den, og ei Kongen, havde Magt til at beslutte Krig. Den nye Franske Skribent Mailly i Esprit des Croisades T. 2. p. 27. roser derfor meget den Tids Danske Regierings Forfatning, og siger, at den var omtrent som den nu værende Engelske, naar Kongen havde havt lidet mere Magt. Imidlertid maae man ikke troe, at Erik først gav Almuen denne Magt, nei han igiengav den kun, hvad den forhen havde besiddet i gamle Dage, og har han venteligen igiengivet Almuen denne Rettighed ved sin Udvælgelse. I Anledning af dette kalder en af vore store Danske Skribenter Erik retteligen, den Danske Hagen Adelsten, og mener, at den Nødvendighed, bestandig at værne om Staten mod Venderne, haver formaaet Kongen hertil, hvortil kan legges, at Krigen imod dem ei kunde ansees for Kongernes Huskrige, men for Folkets egne, da de vare nødvendige. Det forstaaer sig, at saadan Magt tilkom alene Odelsmændene, eller de rette Selveiere og Bønder, fordi de alene egentligen forestillede Folket, og heraf sees, at Folket var da i sin fulde Agt og Hæder, saa at en Konge kunde da siges at regiere over et frit Folk, det ypperligste Æresnavn, han nogensinde kan bære. Det kommer mig rimeligt for, at den Roskildske Anonymus har regnet denne Indretning til de ubillige

Love

Erik Evegod. Aar 1096.

hvis Erik indførte. Men foruden Auto's Drab var og en anden Aarsag til den Vendiske Krig, nemlig at tvende Skaanske Mænd, Alli og Herrio, hvilke for deres Misgierninger havde maattet forlade Fædrenelandet, og derpaa vare flygtede til Jomsborg (a), derfra meget stærkt hiemsøgte deres Fædernelands Kyster, og fulgte den i Jomsborg sædvanlige Vikings Levemaade. Omtrent ved denne Tid begyndte de Benedictiner-Munke, som havde deres Klostere nær ved Domkirkerne, og som i mange Tilfælde brugtes af Bisperne, fordi de vare altid ved Haanden, at ville være ligesaavel fornemme som deres Herrer, Bisperne, og derover efterhaanden at forlade deres Ordens Regler og Dragt, eftersom de vare blevne mægtige og rige, og at kalde sig Canonici Regulares, eller Caniker, følgende en Regel, som de tilskreve St. Augustinus. Dette skal især være skeet ved Kirken i Slesvig. Udi det Eyderstedtske, paa Strand, hvoraf Nordstrand nu er en Deel, og hvis Beboere vare da Friser, saa og paa flere Steder i det Slesvigske, udbredte sig Følgerne af den Christne Lære alt mere og mere; Indvaanerne bleve sædeligere, og mange Kirker bleve opførte. Paa Øen Gulland skulle efter Strelov de Kirker Horsnis, Bur og Følle være blevne opbygde (3).

Udi

(a) Saaledes oversætter jeg her Saxo's Julin, thi Jomsborg, Jumna eller Wineta var da, og længe efter, endnu til, endskiønt den havde lidt meget ved Indtagelsen af Magnus den Gode.

(3) Snorro i Magni Barfods Saga c. 3-7. 8. Richardsons Hallandia T. 1. p. 39-46. Saxo l. 13. p. 230. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 6. c. 1. 2. p. 412-415. Lang. Scr. T. 1. p. 271. T. 2. p. 211. 362. Helm. l. 1. c. 34. p. 87. Francks A. u. N. Mekl. l. 2. c. 22. p. 157. 158. Schwartz Hist. Fin. Rugiæ p. 34. 35. Christiani Gesch. v. Schl. u. Holst. T. 1. p. 179. 180. Bolten's Dithm. Gesch. T. 2. p. 110. Saxo l. 12. p. 225. l. 12. p. 230. Rothes Nord. Statsforf. T. 2. p. 101.

Erik Evegod. Aar 1096.

Udi Engelland blev Edgar Adeling besørt for Kong Wilhelm, at have havt Deel i de mange Oprør, som skede imod ham. En vis tapper Engelsk Ridder, ved Navn Orgar, tillagde ham dette, dog Godwin, en anden Engelsk Ridder fra Winchester, tilbød sig at bevise hans Uskyldighed ved Tvekamp, hvori han og var saa lykkelig at nedlægge den anden, hvorpaa Edgar kom i stor Agt hos Kongen; Saa vis ansaae man paa de Tider Tvekamp ved Rettens Anordning for at være Guds Dom. Edgar opfødde ellers hos sig, hvorvel hemmeligen, af Frygt for Kongen, alle den Skotske Dronning Margrete, hans Søsters, Børn, saavel Sønner som Døttre. Der herskede ellers megen Nød og Hunger dette Aar i Engelland, hvortil vel baade haarde Skatter vare Aarsag, saa og det Mænd med Koner og Børn forlode deres Fædreneland og droge til det hellige Land, hvorover megen Jord maae have ligget udyrket. Mærkeligen siger Forfatteren af den Saxiske Kronike, at der da var megen Forvirring i Engelland og andre Riger formedelst Urban, som kaldtes Pave, endskiøndt han ei havde sit Sæde i Rom, nemlig at han havde paabudet Kaarstoget. Saasom hele Europa var nu i Bevægelse, saa besluttede ogsaa Lagman, Konge af Man og Suderøerne, at lade sig kaarse, for derved at forsone den Mishandling, han havde udøvet imod sin Broder Harald, men han døde paa Veien til Jerusalem, hvorpaa alle de Store i hans Land sendte Gesandter til den Irske Konge Moriertach, og bade ham at sende sig en, der kunde forestaae Riget indtil Oluf, Lagmans Broder, og Godreds Søn, blev voxen. Moriertach viste sig meget velvillig, og

p. 101. Cypræi Ann. Eccl. Slesv. p. 136. 137. Pont. Ann. Eccl. Dan. T. 1. p. 230. 231. Strelovs Guth. Chron. p. 139.

og sendte dem sin Fætter Donald, Tade's Søn, foreholdende han, at han med al mulig Skaansel og Mildhed skulde forestaae det Rige, som ei tilhørte ham. Malchus, en Benedictiner-Munk i Winchester, men en fød Irlænder, beskikkedes nu til første Bisp i Waterford ved Kong Muriertach, Erkebisp Domnald i Armagh, Cleriset og Folket i Waterford, og blev han derpaa den 28 December indviet af Erkebisp Anshelm i Cantorbery, efterat han havde tilsvoret ham og hans Efterfølgere i Embedet Lydighed. Imod Sæculi Slutning opbygde han og Ostmanerne Hellig Treefoldigheds Domkirke i Waterford. Saaledes levede nu de indfødde Irer og Ostmaner vel forligte sammen. — Isjaslav, Wolodimers Søn, havde forgangen Aar bemestret sig Murom, som tilhørte Oleg, en anden Russisk Prinds, hvilken derover ihielslog Isjaslaw den 6 September dette Aar i en stor Strid tæt uden for Murene, men blev noget efter overvundet af dennes Broder Mstislav. Efter at Anseende har Isjaslaw ei været født af den Engelske Prindsesse Gyda, thi siden han omkom i Slag, saa har han venteligen været omtrent 20 Aar gammel, altsaa fød 1076; da Gyda vel endda var for ung til at føde Børn, dog maae jeg tilstaae, at Mstislaw, som døde Aar 1132, skal da have været 56 Aar gammel, hvoraf man maae slutte, at Gyda, som vidst var hans Moder, har enten været en naturlig Dotter af den Engelske Kong Harald, og allerede bortgivet af Svend Estrithsen selv til Wolodimer omtrent 1075, thi da kan Mstislaw være født 1076, og Isjaslaw være født 1077, eller og have føde Barn da hun var 13 Aar gammel, hvilket ikke er mueligt. Da nu heraf sees, at Wolodimer havde og en Søn ved Navn Isjaslaw, saa begriber man letteligen, hvi vore gamle Skribentere have blandet Broderen Mstislaw med ham. — Saa-

Erik Eyegod. Aar 1096.

Erik Eyegod. Aar 1096. som den Franske Kong Philip faldt tilfoie, og skilte sig ved sin uretmæssige Dronning, saa loste Paven ham af Band. Utallige Krigshære droge nu ud af Europæ vestlige Dele, vel mest fra Frankerige, og en Deel af Tydskland, saasom mange Tydske bleve hiemme formedelst Stridighederne imellem Paven og Keiseren, men der vare og mange fra Spanien, Italien, Engeland, ja endog fra Sverrige, Pohlen, Behmen, Ungarn, Norge og Danmark; Alle vilde de overvinde Tyrker og Sarracener, og igientage det hellige Land. Wilhelm af Malmesbury udtrykker sig saaledes: Da forlod Wallenseren Jagten i Skovene, Skoteren sine Lopper, Dansken sine Drikkelauge, Norsken sine raae Fisk (a); Uden Tvil sigter og Cornerus (b) til Danmark, naar han blant mange andre Lande opregner Dacia, og strax derpaa nævner Svecia. Det samme maae og siges om Henric af Huntindon (c), som nævner Dacia imellem Flandria og Saxonia; om Ordericus Vitalis (d), som vidner, at denne Torden ei kunde skiules for Engeland og de andre Havøer, endskiondt Havets Svælg synes at skille dem fra Verden, og at de, som boede ved det store Havs Strandbredder og ved Middelhavet, beseilede det med Skibe, belæssede med Vaaben, Mennesker, Krigs-Machiner og Proviant. At Danske have været med, bevise og disse Alberti Stadensis Ord (e): Ja det, som er forunderligt, Ryget floi og over det store Havs Grændser, og lod Havene fyldes med Oboernes Flode til den himmelske Konges Krigstieneste; Othonis af Frisingen (f): Dette Rygte satte forskiellige og ubekiendte Folk i Be-

(a) De vare nemlig torrede.

(b) Col. 630. in Eccardi Corp. Hist. Medii Ævi T. 2.

(c) l. 7. p. 374. (d) l. 9. p. 723. (e) p. 251. (f) l. 7. c. 2. p. 140.

Bevægelse, af Aqvitanien, Normandie, Engelland, Skotland, Irland, Bretagne, Gallicien, Gascogne, Gallien, Flandern, Lothringen, Burgundien, og flere Folk, ei alene af dem, der beboede det faste Land, men endog af dem, der beboede Havets Øer ved det yderste store Hav; Og saae man deriblant saa ubekiendte Folk af Sprog, Sæder og Handlinger, at nogle sagdes alene at betiene sig af Brød og Vand, og ei at bruge andet end Sølv til Redskaber i Stædet for Jern (Saa falske Efterretninger udspreder Rygtet); En Ubekiendt hos Mabillon (a): Pillegrime af alle Verdens Hiørner, først fra den vestlige, siden fra den sydlige og nordlige, og endeligen ogsaa fra den østlige, giorde en stor Bevægelse for at indtage det hellige Land; Annæ Comnenæ (b): Hele Vester kom da i Bevægelse, det er alle barbariske Folk paa hin Side det Adriatiske Hav indtil Herculis Støtter, og hele Europa reiste sig uformodentligen rykket op af sit Sæde og brød ind i Asien med et tumultuarisk Løb; Alberti Aqvensis (c): Og til dettes Bekræftelse, nemlig Foreeningen at erobre det hellige Land, skeede et stort Jordskiælv, som ei betydde ander, end at Krigshære skulde sættes i Bevægelse fra adskillige Lande, saavel af det Franske Rige, som af det Lothringske Land, saa og af de Tydskes, Engelskes og Danskes Landskab; Da nu Albertus er en af de beste og udførligste Skribenter over dette Tog, saa maae man heraf slutte, at de Danske have taget en anseelig Deel heri; Alberici Monachi (d): Efter Concilium i Clermont

Erik Eyegod. Aar 1096.

(a) Muf. Ital. T. 1. Part. 2. p. 137.

(b) l. 10. in Corp. Byz. T. 11. p. 224.

(c) L. 1. c. 6. p. 186. in Gestis Dei par Francos T. 1.

(d) p. 146. 147. 149.

Erik Eyegod. Aar 1096.

mont kom Rygtet herom ud over den ganske Verden, og besjælede de Christne som med en hellig Aande, der allevegne spredde sig ud, saa at der var intet christent Folk saa langt fraliggende, at det jo sendte en Deel af sine til denne Gudstieneste, og derpaa fortæller han de samme Eventyrer, som forhen Otho af Frisingen om de ubekiendte Folk, og har venteligen taget det af ham. Hos Annalista Saxo (a) forekommer det samme med Tillæg, at der vare Folk af saa ubekiendte Sprog, at Sømændene end ikke forstode dem, saa og, at de egentlige Franske let kunde bevæges til at forlade deres Fædreneland, saasom det i nogle Aar havde været plaget med Sygdom, Død, Oprør og Hunger, og at de andre Folk bleve bevægede dertil deels ved Paven, og deels ved Propheter, som opstode iblant dem, og foregave, at blive dertil opmuntrede ved Syner, Aabenbaringer, ja Legems Plager, hvorover mange droge afsted med Koner og Børn, ja alle deres Vasfal. Baldricus (b) skriver, at denne Torden hørdes og i Engelland, og andre Øer i Havet, endskiønt de ved det store Havs Svælg ere skilte fra Verden; Ja Rygtet opmuntrede og bevæbnede Britanner, Gascogner og Gallicier, hvilke boe ved Jordens Ende; Guibertus (c) beretter, at Franker og Skotter vare med paa dette Tog, ja et Folk, hvis Sprog var saa ubekiendt, at ingen forstod det, hvorover de lagde deres Fingre over hinanden i Kaars, for derved at betegne, at de vare reiste for Troens Skyld; Ikke skulde jeg troe, at disse sidste have været enten Danske eller Norske. Antallet af de Bevæbnede, som fra

gandske

(a) Col. 578. 579.

(b) In Gestis Dei per Francos T. 1. l. 1. p. 89.

(c) Ib. T. 1. p. 471.

Erik Eyegod. Aar 1096.

... ndiske Europa fogte til det hellige Land, beløb sig til 600000, foruden Qvinder og Born, dog droge de ikke alle afsted i dette Aar, men ogsaa i de twende følgende; De anførtes derfor og af forskiellige Feltherrer, som en Walter, en Peder Eremit, en Emico, Greve af Leiningen, twende tydske Præster, Godeskalk og Folkmar, hvilke mistede de fleste af deres Folk i Ungarn og Bulgarier, da disse raae Tropper begyndte at plyndre de Christne; Hugo den Store, Broder til Kong Philip i Frankrige, Hertug Robert i Normandie, hvilken for at bestride Omkostningerne pantsatte sit Land i tre Aar til sin Broder Kong Wilhelm for 6666 Pund Sølv. Grev Robert af Flandern drog og afsted, og det til Skibs fra Apulien, da de fleste andre toge Landeveien. Han skal og have fort med sig sin Søsterson den unge Carl, Søn af den Danske Kong Knud (a). Underveis kom Robert til St. Theodaries Kloster i Rheims, og bekræftede der den Gave, hans Søster, den Danske Dronning Edel, forhen havde skienket did. Udi Italien hialp han med flere til at forjage Mod-Paven Guibert, og at indsætte Urbanus i Rom, der altsaa

D 3 opnaaede

(a) Saa siger Mayer, men da Carl var 1096 endda kun i det høieste 12 Aar, saa tænker jeg med Langebek T. 4. p. 81 og 206, at Carls Reise bør nedsættes til meget senere Tider, allerhelst han efter Gvalter var da allerede giort wehrhaft, eller vaabenfør. Imidlertid er det dog mærkeligt, at Anna Comnena l. 11. p. 330. skriver, at twende Brødre, som kaldtes Flandrier, anførte en Hær fra det hellige Land ved Aar 1100, og komme til Constantinopel, thi herved kunde forstaaes Robert og Carl. Gobelinus Persona i Cosmodromo cap. 55. hos Meibom. in Script. rer. Germ. T. 1. p. 263. siger og, at den Danske Konges Broder (Brodersøn, om herved sigtes til Carl, og dog neppe Broder, om herved sigtes til Svend, som uden Tvil er rigtigere) var med paa Toget til Jerusalem.

Erik Eyegod. Aar 1096.

opnaaede en af sine Hensigter. Den tapre Boamund, Søn af Robert Guiscard, og hans Søstersøn Tancred, toge og Deel i denne hellige Krig, som den kaldtes, dog mere for at bekrige den Grækiske Keiser end Sarracenerne. Udi Martii brækte de første af Hæren op, men bestode mest af Tyve, Rovere og andre ryggesløse Folk fra Tydskland, Frankrige og Engelland; men i Augusti droge 10000 Ryttere og 70000 Fodgiængere op under Anførsel af Godefrid af Bouillon, Hertug i Lothringen, en tapper og klog Herre, samt flere Førsters. De første tænkte at hellige deres Foretagende ved at tvinge Joderne til den Christne Troe, og at myrde og plyndre alle dem, som ei vilde antage den. Saa skeede i Rouen, Coln, Maynts, Worms, Speyer, Regensborg og Bøhmen, hvilket endel retskafne Bisper satte sig med al Magt, hvorvel forgiæves, imod, og deriblant Cosmas af Prag. Alle de Christne, som giorde dette Tog, bleve efter Pavens Befaling mærkede med et rødt Kors paa Klæderne, fæsted paa Skuldrene, hvorved de fik Navn af Kaarsbærere. Med saadan Iver og Raserie rusede Europa frem mod Asien, og udsendte sit beste unge Mandskab til et Land, hvorfra det ei kom tilbage. — Keiser Henric igiengav Erkebisp Liemar i Hamborg ved sit Brev til Padua de tvende Grevskaber Emisgowe og Westfalen, fordi Erkebispen havde troligen staaet ham bi. Der seer man ellers, at Keiseren da ikke havde glemt den afdøde Erkebisp Adelbert; thi han kalder ham en vis Mand, og roser hans Tieneste (4).

Under

(4) Fordun T. 3. p. 667-673. Chr. Saxo p. 214. Ann. Wav. p. 140. Lang.. T. 3. p. 215. T. 4. p. 86. 208. Waræi Ant. Hib. p. 142. 324. Waræus de Præs. Hib. p. 291. Usserii Syll. Ep. Hibern. Ep. 34. p. 92. 119. Eadmeri Hist. Nov. l. 2. p. 36. Nestor p. 152. 156-158. Tscherbatow Russ. Gesch. T. 2. p. 489-496.

Under det Aar 1097 anfører Hamsfort, uemeligen efter ældre Kroniker, at der allevegne var en stor Overflødighed og Frugtbarhed paa Sæd, saa at een Skieppe Korn solgtes for en Penge; Da nu samme Frugtbarhed var i nogle andre Lande, som siden skal vises, saa kunde man derover næsten falde paa den Tanke, at de gode Aaringer ei vare indfaldne førend denne Tid i Danmark. Paa Gulland skal udi Byen Visbye St. Nicolai Kirke være bleven bygget. I Følge af den Beslutning, de Danske forrige Aar havde taget, droge de nu med et udvalgt Mandskab imod Venderne, anførte af Erik selv. Toget gik denne Gang vidst mod Jomsborg, og nærliggende Egne, rimeligen altsaa mod Leuticierne, og maaskee ogsaa mod dem af Rygen. Paa dette Land, nemlig Jomsborg, siger Knytlinga, at de Danske giorde Paastand lige siden Svend Tveskiægs Tid, men, som jeg troer, siden Harald Blaatands, og maaskee længe for. Efterat Erik havde landstiget, og mærkte, at Venderne agtede at forsvare sig, satte han sin Hær, som var talrig, og vel udrusted, for en Deel i den gamle Svinehoveds-Orden, det er at sige, at den foran løb spids til, og lod den rundt omkring bedække sig med sine Skiolde, dannede den saa kaldte Skioldborg, hvilken paa de Tider ansaaes for uovervindelig, brød allevegne ind, og splittede Fienderne ad, da den var en Art af Folards Colonne. Marcus siunger herom saaledes: „Helten omgiærdede Krigsfolket med Skiolde, saa at „det

Erik Eyegod. Aar 1097.

489-496. 579. Muratori T. 6. p. 497-501. W. Malm. l. 4. c. 2. p. 133-136. Marlot Metrop. Rhem. T. 2. p. 183. M. Westm. p. 234. F. Vig. p. 648. Ord. Vit. l. 9. p. 723-725. Alb. Stad. p. 250. 251. Berth. Const. c. 375. Otto Fris. l. 7. c. 2. p. 140. Alb. Aqv. l. 1 & 2. Meyer Ann. Flandriæ l. 4. p. 37. Anna Comnena l. 10. in Corp. Byz. T. 11. p. 224. 225. 237. 238.

Erik Eyegod. Aar 1097.

„det eene tog ved det andet; Udi Rundbel, satte glasdt det meget „i dem; Kongen fylkte sin store Hær.“ Fanerne droge derpaa frem og Striden begyndte; Fremmerst i Krigshæren figtede Kongen, iført Pantser, og havende Hielm paa Hovedet, hvarom Marcus saa siunger: „Krigen voxte om Stridskiæmpen, Anførerens Drenge satte Spyde frem; Den Milde brød ind i største „Bulder, bedækket med Malm, og med nedfalden Hielm.“ Efter en haard Strid toge Venderne Flugten, og skiulte sig i deres Fæstninger og Casteller, men de Danske satte efter dem, og dræbte mange paa Flugten, hvorom Marcus saa taler: „Hedningenes Hær værgede sig i Byerne; Didhen ginge de (Danske) løbende i Striden; De haarde Mænd opvaktes til Mord; „Fanen vayede om den stærke Konge; Erik opvakte Odde-Storm; „Eggen formindskede Menneskenes Liv; Jernet sang, og Drenge fulde; Blodet randt paa hede Valplads; Blodet flod paa „Skioldets runde Bred, Svigs Hevner drab utallig Mængde; „Den unge Helt (a) ovede sig hvor Folke-Vaaben klingrede, og „hvor Brynjer sprunge.“ De overblevne Vender, som vare flygtede til Borger og Casteller, bleve saa forfærdede over Eriks Seier, at de gave sig over i hans Vold, og ginge Kongen til Haande; Herom vidner Marcus saaledes: „Hedningenes Hær „vilde omsider hamle ud af sin Haves gamle Port; De som forsparede Castellet, næst ved Vangen, ginge Kongen til Haande.“ Ved denne Leilighed fulde saa mange Vender, at de vare utallige. Det er klart efter denne Beskrivelse, at her handles om Jomsborg, hvilken og maatte forbinde sig til, at udlevere alle de Søerøvere,

(a) Dette viser, at Erik ei kan være fød forend paa den Tid, jeg har antaget.

Erik Eyegod. Aar 1097.

væte, som fandtes inden for dens Mure, og desuden give anseelige Penge. Efter Crantzius skal Beleiringen for Jomsborg have varet længe, og vil den ældre Svaningius, at Erik da har ødelagt den, hvilket, naar det indskrænkes til, at han har tilføiet den stor Skade, og maaskee nedrevet dens Castel, vel bliver fundt. Nu besluttede Kongen og de Danske, at sætte et Exempel paa disse Søerøvere, som kunde være i Stand at afskrække Ligesindede fra lige Foretagender i Fremtiden; Et Exempel, hvorved Menneskeligheden gyser, og som Historien unødig vil fortælle. De bunde disse Ulykkelige til Pæle, skare derpaa deres Maver op, og vunde dem Tarmene ud af Livet, kastende dem, som Crantzius vil, levende deres egne Hierter i Ansigterne; Han legger til, at dette skeede alene med de Danske Overløbere, hvilket, om det er rigtigt, noget formilder Grumhedens Afskyelighed. Grueling Straf, som vore hedniske Forfædre og havde brugt; En Straf, ved hvilken Erik ei erhvervede Navn af den Gode. Ved denne Leilighed fik Kongen et meget stort Bytte, som han alt sammen uddelte med en gavmild Haand til Krigsfolket, uden selv at forbeholde sig det allermindste. Derefter lod han brænde vidt og bredt i Landet, og blev Folket da saa skræmt, at det flyede bort, og maatte de, som havde faldet fra ham, give store Straffebøder. Herom siger Marcus: „De hedniske Mænds Hier„ter Opfyldtes med Skræk i de Vendiske Egne; Ilden drev om „utallige Boliger; Erik brændte deres Saler; Gnisterne fløie „hoit ud af Husene; De høie Vaaninger fulde dybt; Morgen„stunden gled, og Ildens Lue syntes at staae op til Himlen.“ Mange lode da Livet deels for Fiende-Haand, deels for Luen, og de øvrige flydde, men komme siden til Kongen og overgave sig. Han paalagde dem stor Skat til Løsning, og paastod, at den

Ven-

Erik Eiegod. Aar 1097.

disse Egne hørte ved Arv de Danske Konger til, siden Kong Svend Tveskieg (rettere Harald Blaatand), lagde den under sig. Marcus vidner herom saaledes: „Eric naaede en stor Seier; Ven„derne styrte paa Strand; De grumme Mænd maatte da falde, „og Seieren gik dem glip. Yngvi talte paa sin Arv, Almuen „blev stille og lydde; Den Elskte raadde forhen over alt dette „Land, thi det havde forhen laget under Svein." (a) Derefter satte Erik nogle til at styre Venden, og at holde det under hans Lydighed, hvorpaa han drog til sine Skibe, og seilede hiem. Underveis kom han til Øland, som Marcus vidner: „Folkets Be„trygger indsluttede (med sine Skibe) Strandens Bredder, som „Søen paabryder; Med Pike og Skiolde antastede Anføreren „den Dynd-bestænkte Strand; Herfernes ædle Forfremmer om„gav med Vaaben det hele ydre Land." Kongen indsluttede i „den vaade Landgang med den røde Skioldborg Eydana Land." Mærkeligen sees heraf, at det Skalden kalder Eydana, oversætter Knytlinga ved Øland; Dette kunde forføre en til at troe, at den bekiendte Asbiörn havde været Jarl paa Øland, og ei paa de Danske Øer, hvorfor Lagerbring ei alene vil det, men endog, at Erik giorde dette Tog for at hævne Knuds Drab paa Asbiörn, da man ellers ei kan begribe, hvad Erik havde paa Øland at giøre, som tilhørte Sverrige. Dog jeg kan ingenlunde forestille mig, at Asbiörn, en Dansk Prinds, har havt Jarldømme i Sverrig.

(a) Maaskee Svend Estridsen forstaaes ved denne Svein, og da har Forfatteren af Knytlinga urettelig her tænkt paa Svend Tveskieg. Heraf lære vi ellers, at Erik har i sin Faders Tid været Statholder i Venden, og derfor maaskee nu saa haardt straffede de Frafaldne; Dette viser ellers, at han ei vel kan være seinere født end 1056, thi Faderen døde 1076.

Sverrig, og derhos saadan Jndflydelse og Ophold i Danmark; Og betyder Eydana her i Særdeleshed Oland, saa synes dog Navnet og Omstændighederne i Asbiörns-Historie at tilkiendegive, at det i Almindelighed betyder de Danske Oer; Mange kunne og de Aarsager have været, hvi Erik giorde Tog til Oland, som nu ere skiulte for os, da de gamle Skribenter ere meget forvirrede i at berette denne Konges Historie. Saa meget er vel vidst, at det neppe har været for at bekrige Kong Inge, med hvilken Erik synes altid at have holdt Venskab. Men aldeles urimeligt er det dog ikke, at Oland kan for en Tid have staaet under Danmark, og Asbiörn været Jarl over den. En vis Sibbe Udsön skal have sat Livet til i denne Krig, og en Runesten over ham findes paa Oland i Werkelby Sogn, og ved Karlsebye Gaarder. Af denne Vendiske Seier blev Erik meget navnkundig og berømt, og havde han derpaa nogen Tid Fred. Udi dette, eller og et andet af Kong Eriks Vendiske Krigstoge, var det uden Tvil, at hans Broder Sigurd satte Livet til. Dersom det er rigtigt, hvad nogle Nyere, hvoriblant Crantzius er den ældste, og næst ham Hvitfeld og Cypræus, berette, at Anledningen til Uvenskabet imellem Kong Erik og Erkebisp Liemar i Hamborg kom af den gruelige Straf, Kongen havde paalagt de Vendiske Søerøvere, saa maatte man sette Begyndelsen af deres Fiendskab i dette Aar. Dette er vidst, at Liemar paamindte Kongen, og truede ham med Bandsettelse, ja, som det lader, endog virkeligen bandsatte ham, hvortil Saxo siger, at han ingen Aarsag havde, men alene bedæ gedes ved falske og ugrundede Mistanker. Slangendorp vil, at Liemar var fortørnet, fordi Kongen selv investerte sine Bisper, maaskee efter Keiser Henries Exempel. Herover henskiød Kongen sig tvende Gange under Paven, den første Gang uden Tvil i

Erik
Tyeyaa
Aar 1098.

Erik Eyegod. Aar 1097.

dette Aar, og den anden i det næste, og han selv reiste til Rom. Messenius, ja vor egen Hvitfeld, ville, at Erkebispen var og blev fortørnet paa Kongen for hans Utugt; Nu traadde han vel herudi i sin Faders Fodspor, imidlertid forekommer det mig dog troligere, at Erkebispens geistlige Overherskab i Danmark haver hertil været den sande Aarsag, thi de Danske bare hans Aag med Utaalmodighed, og Erik søgte uden Tvil, lige saavel som hans Fader, at giøre sig løs derfra: Hertil kom, at Erik erkiendte Urbanus for Pave, og Liemar derimod, som holdt med Keiser Henric, Mod-Paven Clemens (5).

Til dette Aar henfører jeg Stridighederne mellem den Norske Kong Magnus og Svenke, Hovding i Wigen, som faldt saa ud, at den sidste maatte romme Landet og begive sig til Gotland, hvor han forblev indtil Modet paa Kongehelle imellem de tre Nordiske Konger. Til dette Aar eller og næstforegaaende henføres det Islænderne vedtoge fredeligen at betale Tiender til Geistligheden, hertil bevægede ved Biskop Giffur. — Den Engelske Kong Wilhelm betroede en anseelig Hær til Edgar Adeling, hvormed han ved Mikkelsdags Tider drog ind i Skotland, overvandt Kong Dufnewald i et stort Slag, og satte sin Sostersøn Edgar paa den Skotske Throne. Nogle Engelske Skribenter ville, at Edgar har da

(5) Lang. T. I. p. 270. Strelovs Guth. Chron. p. 119. 140. Saxo l. 12. p. 225. 226. Knytlinga-Saga c. 76. p. 154-158. c. 23. p. 42. Lagerbrings Swea R. H. T. 1. p. 36. 37. 38. Cranzii Dania p. 177. 178. l. 5. c. 2. Ej. Vandalia l. 3. p. 61. Suhms Forb. p. 138-141. 145. Cypræi Ann. Ep. Slesv. p. 116. Messenii Scondia T. I. p. 91. Coleti Conc. T. 12. col. 712. Meursius col. 225. 226. Gram ibid. not. h. Hvitfeld T. I. p. 93. Slangendorp orat. de Relig. p. 139.

de nævne hedde Wilhelm. Og visst er det, at udi det Engelske Monasticon forekommer et Diploma af Edgar, hvorudi han siger sig at besidde Lothian og det Skotske Rige, som en Gave af den Engelske Kong Wilhelm. Dufnevald eller Donald blev fanget af Kong Edgar og blindet, hvorpaa han døde i Roscolpin, og blev begravet i Dunkelden, og hans Been derfra siden flyttede til den Jona. Veirliget var i dette Aar meget slet i Engeland baade ved Pløie- og Høste-Tiderne. Saasom Dopnald regierede slet, og ikke ihukom de gode Formaninger, Moriertach havde givet ham, saa indsatte de Store Other til Jarl over Man, og Maccmar til Jarl over Suderøerne. — Udi Rusland mæglede Anna, Wsewolods efterladte Dronning, Wolodimers Stifmoder, Fred imellem de adskillige Fyrster, thi hun formaaede alting over sin Stifson Wolodimer, for den Ærbødigheds Skyld, han stedse bar for sin afdøde Fader. — Keiser Henric nødtes nu til at forlade Italien, og at begive sig til Tydskland, hvor han gav de til Christendommen tvungne Jøder Frihed til at vende tilbage til deres Fædrene Troe, hvilket er et Beviis paa hans billige Tænkemaade. Grev Roger i Sicilien giftede sin Dotter bort med den Ungerske Kong Coloman. Om Høsten faldt udi Tydskland saa megen Regn, at Indhøstningen derved blev hindret, hvorpaa fulgte Hunger, altsaa var Danmark da lykkelig fremfor omliggende Lande; Imidlertid vidner dog den Saxiske Annalist, at Sommeren var overmaade frugtbar, men Vinteren mild og usund, dog tilstaaer han, at der var megen Regn, og at Floderne løbe over. Dodechinus henfører først til dette Aar, at Eupracia forlod sin Mand Keiser Henric, maaskee at hun da først har begivet sig til Rusland. — Den store Hær af Kaarsbærere under Godefrids Anførsel blev nu ved at drage frem, og saa snart den som igien-

Erik Eyegod. Aar 1097.

Erik Eyegod. Aar 1097.

nem Bulgariet, og naaede den Grækiske Keisers Lande, tog den til sig Tropper fra Sicilien og Grækenland, saa og af Danske, Normaner og flere Folk fra hin Side Havet; Saa skriver den Saxiske Chronograph, og han følges af Albert af Stade, og af Conrad af Ursperg; Heraf slutter jeg, at ved disse Normanner forstaaes Norske. Forend Keiser Alexius tillod dem at gaae over Bosporus, maatte deres Fyrster og Anførere blive hans Mænd, og sværge ham Troskab, hvilket endog Boamund giorde, men den Flandriske Grev Robert vilde ikke. I Anledning af dette klage Skribenterne, som have beskrevet dette Tog, hæftigen over Alexius, men han maatte som en klog Herre handle forsigtig med disse uregierlige Folk, som oversvømmede hans Lande. Iblant de mange Folk, der, efter en Ubenævnts Beretning, da opholdte sig i Constantinopel, nævnes ogsaa Daci, det er Danske og Engellændere, og sigtes uden Tvil ved dem begge til Barangerne. Efterat de vare komne over, foretoge de sig Beleiringen af Nicæa, hvor da Soliman regierede, som tilligemed sit Folk stammede fra de Ost-Tyrker, der under Togrul Begs Anførsel havde fra 1056 af oversvømmet og indtaget Persien og Asiens vestlige Dele. Foulcher af Chartres, et Øievidne, beretter, at i denne Beleiring havde Kaarsbærerne 100000 Mænd, væbnede med Panser og Hielme, og i alt 600000 vaabenføre Mænd, foruden Præster, Munke, Qvinder og Børn, hvorimod Wilhelm af Tyrus vidner, at de kun vare 100000 harniskede Ryttere, og 600000 til Fods af begge Kiøn. Blant Folkenes Navne opregner han, blant andre, Franske, Flandrer, Friser, Normaner, Skotter, Engellændere, Danske, thi saa oversætter jeg hans Daci, endskiønt de hos ham staae imellem Iberi og Græci, thi Henric af Huntindon opregner ved samme Leilighed Dacia imellem Flandria

og

og Saxonia. Ved denne Tid nævnes Chevetot, en Havn tæt ved Nicæa, hvor Alexius lod de flygtige Engellændere i Forstningen udsætte sig. Den 14 Maji erholdte de Christne en stor og glædelig Seier over Tyrkerne, hvorpaa de indtoge Nicæa den 20 Junii, Lmdicæa og mange andre Stæder, og komme endeligen den 21 October for Antiochia i Syrien. Udi denne saa kaldte hellige Krig var og en Dansk Prinds Svend tilstæde, som Abertus Aqvensis, der skrev ved 1120, Wilhelmus Tyrus, der skrev ved 1180, og Mathæus Paris kalder den Danske Konges Søn, men den Saxiske Annalist og Gobelinus hans Broder. Naar man nøie vilde holde sig til de første, og derved forstaae den da regierende Konge, saa maatte Svend have været en Søn af Erik Eyegod, som og den lærde Reineccius i Forstningen mente, men herimod strider, at ingen af vore gamle Skribenter tillægger Erik en Søn af det Navn; holdt man sig derimod til de sidste, saa maatte Svend have været en Søn af Svend Estrichsen, og en Broder af Erik, som Reineccius siden mente, og af hvilken Mening Cantzler Niels Kaas og jeg selv forhen haver været, men denne Mening er aldeles urigtig, thi vel havde Svend Estrichsen tvende Sønner af det Navn Svend, en ægte søn, som maae være død i sin Barndom, siden han aldrig giorde Paastand paa Riget, og en uægte, som overlevede Erik. Gram har derfor uden Tvil Ret, naar han anseer Svend for en Sønnesøn af Svend Estrichsen, hvilket Langebek giver Bifald, og derhos anmager efter Formodning, at denne Svend haver været en Søn af Svend, Svend Estrichsens Søn, som jeg haver formodet at være født 1058, og altsaa gierne kan have avlet denne Prinds Svend 1078, som følgeligen var 19 Aar gammel, da han giorde dette Tog og lod sig kaarse. Bemældte Svend, som var meget smuk og velskabt, og besad mange Dyder,

Erik Eyegod. Aar 1097.

synes

Erik Eyegod. Aar 1097

synes at have været med ved Beleiringen og Erobringen af Nicæa, og opholdt sig siden hos Keiser Alexius i Constantinopel, af hvilken han blev vel imodtaget. Der fulgte ham 1500 vel bevæbnede tapre og unge Danske Mænd, saa og tvende Bisper (a), som det efter den Saxiske Annalist synes. Disse hastede det meste muligt for at bivaane Beleiringen af Antiochia, allerhelst de vare blevne opholdte i Constantinopel. Tillidsfulde over den erlangte store Seier droge de trygge igiennem det nu værende Anatolien, og derpaa ind i Caramanien, men der bleve de midt i en tyk Skov, og udi en Morads, som det lader, der laae imellem de Stæder Femininum og Ferna (b), uformodentligen overfaldne af Tyrkerne og deres Konge Soliman, som nedsteg af Biergene, og angrebne med en Hagel af Pile. Imidlertid, endskiønt Anfaldet skeede uformodentligen, og det om Natten, da de vare blevne forraadde af nogle Christne Græker, værgede de sig længe tapperligen, og Prinds Svend selv nedlagde med egen Haand mange Tyrker. Men tilsidst, da de bleve trætte, og deres Vaaben sonderslidte, fulde de alle giennemborede af Pilene, forend de vare komne i nogen ret Orden. Udi Svends Følge var en Matrone ved Navn Florine, Datter af Hertugen i Burgundien, og

(a) Maaskee Christern af Aarhus, fordi han var en Kriger, og af Kongehuset, og fordi man 1102 finder en anden Bisp Ulkil der, og Henric af Vendsyssel, fordi han ellers forsvinder af Historien, og som maaskee har giort denne Reise af Harme over Kong Knud den Helliges Død.

(b) Af en Anonymi Brev om Friderici Barbarossæ Tog hos Radevic i Urstisii Hist. Germ. T. 1. p. 561. sees, at disse Stæder have lagt imellem Laodicæa og Iconium eller Cogni; Da nu det første var i de Christnes Hænder, saa har det og hiulpen til at giøre Svend sikker.

og siden gift med Prindsen af Philippes, som haabede at egte hende, og at giøre dette store Partie, naar de Christne havde erholdet Seier. Udi denne Tummel flyede hun hen til Biergene paa sin Mule, og blev ved deri, endskiønt hun var igiennemskudt med 6 Pile, thi hun haabede bestandig at undgaae Døden; Dog hun blev fangen tilligemed sin Brudgom, og begge omkomne af Tyrkerne, hvilke derpaa hastede til det varme Bad ved Feminianum, og dræbte der mange Christne Pilegrime. Da Eudes I, eller Odo, Sønnesøn af Robert I, en Søn af den Franske Kong Robert, var da Hertug i Burgundien, saa bliver Anselmes Formodning vel rigtig, at han var Fader til denne Florine, allerhelst han 1101 og saa drog til det hellige Land, og døde i Cilicien 1103 den 23 Martii, hvor han maaskee var reist hen for at opsøge sin Dotters Legeme (a). Men hvad Prindsen af Philippes angaaer, da bliver det hel vanskeligt at sige, hvo han haver været; Ei skulle jeg tænke, at han har regieret i Philippes udi Macedonien, og sat Livet til paa dette hellige Tog. Fulcherius skriver, at Boamund og Grev Steffen af Blois, droge igiennem den Philippensiske Dal paa Veien til Constantinopel. Udi Du Canges Familiæ Byzantinæ findes han ikke. Feminium blev siden forstyrret af de Christne ved Aar 1102. Kong Christian V, den udvalgde Prinds nemlig, Christiani IV. Søn, lod ved Carl von Mandern male denne Begivenhed, som endnu findes i det Kongelige Maler-Gallerie paa Christiansbergs Slot, og ved Albert Haelveg den stikke i Kobber, begge Danmarks største Konstnere, hver

Erik Eyegod. Aar 1097.

(a) Her maae man billigen forundre sig over, at den nye Historie af Bourgogne ved en Benedictiner erklærer alt dette om Florine for en Fabel, og ei engang siger, hvad Dag Hertug Eudes døde.

Erik Eyegod. Aar 1097. hver i sit Fag, paa de Tider. Otto Sperling den ældre gjorde et Latinsk Vers dertil. Da Rygtet om denne Begivenhed kom til den Christne Leir for Antiochia, sørgede den gandske Hær derover. Forend dette skede det, da de Christne stode ved Tarsus i Cilicien under Balduins Anførsel, at Christne Søerøvere fra Flandern, Antverpen, Frisland og andre Egne i Frankrige, hvortil Wilhelm af Tyrus lægger Holland, komme did. De havde været i dette Aar til Søes, og komme nu did paa mange Skibe af forskielligt Slags og Bygning, og som havde overmaade store og høie Master, som vare gandske forgyldte. Disse Røvere stege nu der i Land, og deelte det Bytte imellem sig, de havde giort i 8 Aar. Deres Anfører hed Wimmar fra Boulogne i Frankrige, og var Hofmand hos Greve Eustach. Med Balduin indginge de nu Forbund, at ville drage med ham til Jerusalem. Deres Haandværk og forgyldte Master kan bringe paa den Tanke, at Danske og Norske have været iblant dem (x).

De

(x) Snorro i Magni Barfods Saga c. 9. Finni Hist. Eccl. Islandiæ T. 1. p. 120-132. Fordun T. 3. p. 674. 675. Chr. Saxo p. 206. H. Hunt. l. 7. p. 377. Rog. de Hov. p. 466. Lang. T. 3. p. 215. 216. Fl. Vig. p. 648. S. Dun. c. 223. M. Paris p. 14-29. Ord. Vit. l. 9. p. 725-733. Chr. de Mailros p. 162. Ann. Wav. p. 141. W. Hemmingford p. 465. Innes's of Scotland T. 2. p. 803. Chr. de Burgo p. 50. Monast. Angl. T. 1. p. 45. Nestor p. 165. Tscherbatows Russische Gesch. T. 2. p. 504. Muratori T. 6. p. 501-504. Calles T. 5. p. 894. 895. Alb. Mon. p. 152-160. Chr. Saxo p. 274. 275. Cornerus col. 630-632. Ann. Saxo c. 581-583. Conrad. Urspag. p. 174. Dodechin p. 463. Sig. Gembl. p. 609. Berth. Const. p. 376. Alb. Stad. p. 251. Eccardi Hist. Gen. Saxon. p. 362. Fulcherius in Duchesnii Scr. Franc. p. 821. 826. H. Hunt. l. 7. p. 374. Lang. T. 3. p. 631-635. Suhms Forb. p. 133-137.

Albertus

De Engelske Skribenter, Florentius af Worcester og Simeon af Durham ville, at Kong Knuds Ben ere i dette Aar blevne oplofstede og optagne af Graven, og med al Ærbodighed blevne skrinlagde, dog vor egen samtidige Skribent Ælnothus bør heri staae mere til Troende, som henfører dette først til 1101; Maaskee de Engelske ere blevne ledte i Vildfarelse ved det Kong Erik giorde 1098 en Reise til Rom, og da erholdt Tilladelse af Paven til denne Skrinlæggelse. Den fornemste Aarsag, der dreve Erik til denne Romer-Reise, var Erkebisp Liemars vedvarende Trudsler om Bandsættelse. Reisen er uden Tvil gaaet for sig først paa Sommeren, eftersom han bivaanede Concilium i Bari, der begyndte den 1 October i dette Aar, og dette synes tilligemed at vise, at han ei er kommen hiem forend i næste Aar 1099. Forend han drog afsted giorde han sin Reise bekiendt

Erik Eyegods Aar 1098.

Albertus Aqvensis sive Chron. Hierosolymit. Reineccii l. 3. c. 54. l. 8. c. 38. Reineccius ibid. in Appendice Gobelinus in Meibomii Scr. Germ. T. 1. p. 263. M. Paris p. 28. Anselme Hist. Gen. de France T. 1. p. 474. Gram in Meurs. c. 212. not. g. Fulcherius in Gestis Dei per Francos T. 1. p. 386. Anonymus ib. p. 563. Wilhelmus Tyrius ibid. l. 2. c. 23. p. 664. l. 3. c. 23. p. 679. l. 4. c. 20. p. 693. Stephanius i Worms Breve Ep. 231. p. 225. har en meget ulykkelig Gretning om den Danske Prinds Svend, nemlig at han skal have været den Svend, som var den Engelske Jarl Godvins Søn, og Tostes og Haralds Broder. De Gvignes Hist. des Huns T. 2. Part. 2. p. 22, siger, at Terma laae i Cappadocien, men begaaer en Hukommelse-Feil, naar han udgiver de Danske for at have været 15000 Mand stærke. Mailly i hans velskrevne Esprit des Croisades T. 4. p. 86. 111-115. anseer og den Tildragelse med Prinds Svend for en Fabel, fordi ingen Dansk Skribent taler derom, hvori dog intet Bevis ligger, efterdi meget af de Danskes Bedrifter, heldst udenlands, ei findes hos vore egne, men kun hos fremmede Skribenter.

Erik Eyegod. Aar 1098.

for Almuen, og beskikkede nogle af sine troeste Venner til at forestaae Riget i sin Fraværelse. Han havde ei saa stort, som udvalgt Folge med sig. Beliggenheden af Danmark og Italien viser, at Reisen til det sidste maae være gaaen igiennem Tydskland (a). Nogle mene, at Kong Erik har paa denne Reise været

(a) Man haver endnu iblant Arnæ Mss. n. 281. 4to. p. 116-119. følgende Reise-Vei paa Islandsk, som de fulgte, der droge fra Danmark til Rom. Endskiønt det nu er hel uvidst, at Kong Erik har taget samme Vei, saa vil jeg dog anføre den for sin Mærkværdigheds Skyld: Fra Libiku (Lübek) til Mylnu (Möllen i det Lauenborgske) 4 Mile; Fertiaborgar (uden Tvil Artaleburg, Sønden for Elben, hvor Færgen er over denne Flod) 5 Mile; Brunsvike (Brunsvig) 11 Mile; Gozler (Gozlar) 6 Mile; Austr Rodu (Osterrodi) 4 Mile; Sudrstad (uden Tvil forskrevet i Stædet for Duderstad) 3 Mile; Miolohus (Mülhausen) 5 Mile; Isenak (Eisenach) 3 Mile; Breiding (Sognet Breitungen ved Werra Flod) 3 Mile; Meining (Meiningen) 2 Mile; Miolestad (rimeligen Mellrichstadt) 2 Mile; Thyjarstad (mig ubekiendt, man som rimeligen bør søges i det Würzburgiske) 2 Mile; Meningstad (gandske vidst Münnerstadt i det Würzburgiske) 1 Mil; Virziaborgar (Würzburg) 8 Mile; Oxenport (Ochsenfurt) 3 Mile; Rotinborgar (Rotenborg) 5 Mile; Theingilsby (mig ubekiendt, med mindre det er Dinkelsbühl) 5 Mile; Nyajastad (maaskee Haitstadt ved Donau, thi derfra til Augsburg ere 6 Mile) 5 Mile; Austborgar (Augsburg) 6 Mile; Blankenberg (ventelig i Bayern og Østen for Donau) 6 Mile; Svanga (Hohen Schwangau i det Bayerske lige ved Grændserne af Tyrol, som det følgende viser) 4 Mile; Her begynder Trenti Dalir (saa kaldte af Byen Trent eller Trident, det er Dalene og Biergene af Tyrol); Bardarkirke (nu Partakirch i den Bayerske Kreds, tilhørende Stigtet Brixen) 6 Mile; Isinbriggin (Insbruck) 8 Mile; Matran (nu Matray i Stigtet Brixen) 3 Mile; Sterting (nu Sterzingen i samme Stigt) 1 Mil (dette er gandske vidst for kort, ligesom det forrige for langt); Brigdz (Brixen) 4 Mile; Klutz (Clausen) 2 Mile; Botz (Botzen) 4 Mile; Trentar (Trent, Trident) 32 Valske (Ita-

Erik Eyegod. Aar 1098.

ut i Colln, og da ofret der til de Hellige 3 Konger, Guld, Rø-gelse og Myrrha, sampt udi et Syn faaet Svar af dem; Dog dette kan ikke være, saasom deres Legemer komme ei til Coln forend 1162. Marcus siger om hans Reise: „Det skal og bekiendtgiøres, „at Lodking besluttede at gaae den lange Vei til Rom; Paa den „saae han og de smukke Venetianernes Øer skilte fra det faste „Land.“ Efterat han havde været i Venedig kom han til Bari, en Stad i Apulien, tilhørende Hertug Roger, hvor Paven da holdt et Concilium, og hvor han tydeligen lagde, efter en nøie Undersøgning, for Dagen, at han havde Ret udi Stridighederne med Erkebispen, og derved ogsaa erholdt Tilladelse til at faae et Erkesæde oprettet i sit eget Land, som altsaa skulde blive befriet fra det fremmede Aag. Saavel Tidernes Brug, som Kongens eget Sindelaug, der i alt slægtede hans Faders paa, kunde ei andet end formaae Erik til herudi at søge Paven. Paa dette Concilium var den bekiendte Anselm, Erkebisp af Cantorbery, tilstade. Alle de hellige Stæder, Erik kom til, besøgte han til Fods; Herom siger Marcus: „Broderen af 5 Hoved-

 „Skiold-

(Italienske) Mile; Bernar Klutz (la Chiusa, Clusæ i Landskabet Verona) 38 Mile; Bernar (Verona) 12 Mile; Fera (Ferara) 48 Mile; Bolonica (Boulogne) 30 Mile; Florens (Florenz) 56 Mile om Munke Ferla, maaskee der bør læses Munte eller Monte Ferle, og at det høie Bierg mellem Fiorenzuola og Scarperia har det Navn eller saa omtrent); Sena (Siena) 28 Mile; Roma-borgar (Rom) 40 Mile, uden om Rom selv og Latran 4 Mile, til St. Pauls Kirke 4 Mile. Saavidt den Islandske Forfatter. Herved maae mærkes, at fra Botzen af har han bestandig regnet efter Italienske Mile. Det var ret artigt, om man kunde vise Rigtigheden eller Urigtigheden af hans Mile-Beregning; Dog troer jeg, at den er rigtig paa de fleste Stæder.

Erik Ejegod. Aar 1098. „Skioldunger (a) kom siden til Bar for at fuldføre sit gudelige „Værk; Guddommens bestandige Vidr beskytte Brage!“ Paa denne Reise besøgte Erik mange Høvdinger og Hovedstæder, og gav store Foræringer til Klostere og andre hellige Stæder, kortelig, synes i alle Ting at have villet eftertligne Store-Knuds Opførsel paa denne Romerreise. Efter dette begav han sig fra Bari til Rom, hvorom Marcus saa vidner: Haralds Broder (b) „besøgte Helligdommen paa hin Side Rom; Yngves Afkom „skiænkte Ringe, rige Skrine og røde Guld. Den Milde be„foer med modig Fod Munkenes Vælde for at helbrede Siælen; „Den Alvældige bragte Følge udenlands, og Erik var da i „Rom.“ Udi Rom opholdt han sig nogen Tid, og kom der, og paa flere Stæder, i Venskab med mange anseelige Herrer, og som han forstod mange Sprog, saa behøvede han ingen Tolk paa noget Stæd; dette viser, at han i det mindste har talet Latin, Tydsk og Italiensk. Pave Urbanus II. tog hæderligen imod ham, og blev der megen Venskab imellem dem, saa at han, som forhen er bleven sagt, gav ham Tilladelse at oprette en Erkebispestol i Danmark, og det venteligen saa meget des villigere, som han var yderligen fortørnet paa den Hamborgske Erkebisp Liemar, fordi han holdt med Keiser Henric. Marcus taler herom saaledes: „Erik naaede paa sin udenlands Færd en Erke-Stol uden for „Saxer-

(a) Dette synes at vise, at Marcus har skrevet dette under Niels, thi ellers kunde Erik ei siges at have været fem Kongers Broder; og da bliver Marci Ros troværdigere, siden den er skreven efter Eriks Død.

(b) Dette synes at vise, at Harald ei har været saa foragtelig en Konge, som nogle ville giøre ham til, thi ellers kunde Marcus lige saa let have sagt Knuds Broder.

„Sværdets Grændser; Udi Norden lyde vi gierne Skioldungens Erik
„Ord, som bedrer vore Kaar." Kongen erholdt da mange andre Eyegod.
Ting af Paven, som vare nyttige for de Nordiske Lande. Iblant Aar 1098.
andet tillod Paven ham og at optage Kong Knuds Helligdom, hvorom Marcus saa siger: „Ingen anden Gram har bidraget „jævnstærre Raad til Mænds Nødtarft, thi udi Sønden Paven, „Christi Elsker, tillod alt hvad Kongen krævede." Men at dog saavel Hellig Knuds Skrinlæggelse som Erkesædets Oprettelse tøvede saa længe, dertil var Aarsag, at Paven Urbanus II. døde strax derpaa i næste Aar. Paa Hiemveien stiftede Erik et Giæstgiverhus tæt uden for Placenza (a), og udi Luca gav han Penge til, saa at enhver Pilegrim, der talte det Danske Sprog, følgeligen alle Danske, Norske, Svenske, Islændere, thi de sagdes da alle at tale Dansk, kunde faae Viin nok at drikke, uden Betaling, saa og fri Underholdning i ovenmeldte Giæstgiverhus. Jeg har forhen sagt, at den Vendiske Kong Henric havde underkastet sig Wagrien, og giort Forbund med Nordalbingerne. Nu kom han i Krig med næsten alle Vendiske Folk, der boede mod Sven-

(a) Udi Geographia Nicolai Abbadis iblant Arnæ MSS. n. 80 og 194. 8vo. efter min Udskrift p. 22. 23 og 33. siges Stædet kaldet Danmorg at have ligget ved Taro Flod, een Dags Reise eller 8 Mile Sønden for Placenza. Efter de Nordiskes Maade at forvende fremmede Stæders Navne, forstaaes maaskee herved Borgo St. Donino. Paa et løst Blad, beliggende i Arnæ n. 736. p. 11. efter min Udskrift siges Eriks Hospital at have ligget mellem Placenza og Dünaborg, maaskee Donaborg, det er Borgo St. Donino, og vidnes, at der var een Dagsreise mellem begge disse Stæder; Maaskee Eriks Hospital har lagt tæt ved Placenza paa det Stæd hvor St. Lazaro nu ligger, der efter Navnet at dømme ogsaa er et Hospital.

Erik Eyegod. Aar 1098.

Sonden og Østen, det er især Obotriter og Leutizier, efterdi han vilde, at Venderne skulde blive Christne, og give Fyrsterne Skat, hvortil disse ivrige Hedninger og frie Folk ingenlunde vilde beqvæme sig. Herover forsamlede de sig eendrægteligen imod ham, og bestemte Dag og Stæd til Strid, besluttende rent at ødelægge ham. Derover sendte han Bud om Hielp til Hertug Magnus, og til de tapperste af Barderne (i Bardewick), Holstenerne, Stormarerne og Ditmarskerne, hvilke alle velvilligen og snarligen indfunde sig. Paa den Mark Smuløive, ikke langt fra Razeburg, i Polabernes Land, det er det Lauenborgske, mødte de hinanden, og som Hertug Magnus bemærkte, at den Vendiske Hær var stor og vel væbnet, saa frygtede han for at stride, hvorover man ved Sendebud søgte at stifte Forlig, hvilket varede fra om Morgenen til om Aftenen. Da og Hertugen ventede en anseelig Forstærkning, saa søgte han paa denne Maade at forhale Tiden. Men saasnart den ankom, bleve Venderne endnu samme Aften ufortøvet og med stort Raab angrebne, og som Anfaldet skeede uden Tvil uformodenligen, saa blev den Vendiske Slagtorden brudt, og deres hele Hær dreven paa Flugt. Ved saadan utilladelig List overvunde færre Christne mange flere Hedninger, hvortil kom, at de sidste havde Solen ved sin Nedgang lige imod sig. Fra den Tid af maatte de østlige Vender, nemligen Polaber, Obotriter, Warnower tiene Henric og give ham Skat, sampt holde Fred med ham og indbyrdes. Han indførte god Orden iblant dem, tvang dem til at dyrke Jorden, og udryddede alle Røvere og Stiemænd. Alle Nordalbingiske Folk forlode da deres Befæstninger, som de hidindtil havde holdt sig indsluttede i af Frygt for Venderne, og vendte nu til deres Agre og Huse, sampt begyndte at opbygge dem, tilligemed Kirkerne,

der

det ved Krigen vare blevne odelagde, thi paa den Tid var ellers i gandske Venden Land ikkun een Kirke og een Præst, nevnlig i det gamle Lübec, og der kom endda deraf, at Kong Henric opholdt sig ofte der med sit Hof (6). Erik Eyegod. Aar 1098.

Da Konge-Skifte var skeet i Skotland og paa Man, saa besluttede den Norske Kong Magnus at giore et Tog did, for at afværge, at de Norskes Eiendele paa den Kant skulde ei lide Skade, allerheldst da den forrige Skotske Konge Dufenald Bane, med hvilken Magnus havde indgaaet Forlig om Suderøerne, var bleven fangen, da han vilde flygte over til Suderøerne, af sin Broderson Kong Edgar, blindet og domt til evigt Fængsel udi Roscolpia, hvor han dode 1097, blev begraven i Dunkeld, og siden forflottet til Oen Jona. Hertil kom, at Dopnald, som paa det tredie Aar havde været Regent og Formynder paa Man for den unge Oluf, blev formedelst sit Tyrannie og sine Misgierninger udjaget af de Store, og flyede til Kong Moriertach i Irland. Magnus havde vel derpaa sendt en Ingemund did, at være Konge paa Man og Oerne under Norges Hoihed; Paa Oen Leodus eller Lohuse, det er Lewis, var denne og gaaet i Land, men som han med Folge overlod sig til Rov, Giæstebuder, og Voldtægt af gifte og ugifte Fruentimmer, saa forsamlede de Store sig,

(6) Lang. T. 2. p. 393. T. 3. p. 388. F. Vig. p. 648. S. Dun. c. 224. Rog. de Hov. p. 467. Gram in Meurs. c. 226. not. g. Sumhs Forb. p. 144-148. Bartholini Mss. Tom. A. p. 331, hvilken vel er borte, men anføres af ham i sine Annales Mss. ved Aar 1101. Saxo l. 11. p. 226. Knytlinga-Saga c. 74. p. 146-150. c. 75. p. 150. Coleti Concilia T. 12. col. 945-948. Messenii Scondia T. 1. p. 92. Ericus Olai l. 2. p. 78. Baronii Ann. T. 11. col. 662. 663. Helmoldus l. 1. c. 34. Francks Altes und Neues Meckl. l. 2. c. 23. p. 161.

Erik Eyegod. Aar 1098.

sig, overfulde ham om Natten, satte Ild paa Huset, og indebrændte sampt dræbte ham og Følge. Derpaa kom det til Krig mellem dem af Man og dem af Suderøerne. Ved Sandwat holdte de Slag sammen, de sidste vunde, men begge Jarlerne, Other og Macmar, bleve paa Pladsen. For at dempe disse Uroeligheder drog Magnus Vester paa med en Flode af 160 Skibe. Orderic skriver ved denne Leilighed, at han var stærk, deilig, dristig, gavmild, hurtig og tapper, sampt hoflig og hæderlig, derhos besad han megen Magt paa Oerne i det store Hav, var rig og havde Overflod af Gods. Orkenoerne, Hitland (a), Island og Grønland (om hvilke tvende det dog er urigtigt), og mange flere hen til Gotland (b), laae under den Norske Konge, og med Skibe førtes Rigdomme til Norge fra den gandske Verden. Midt i Landet havde Norge overmaade store fiskerige Søer, ved hvilke laae Bøndergaarde. Der var Overflødighed af Fisk, Fugle og alt Slags Vildt. Indvaanerne vare Christne; Fredelighed og Kydskhed herskede hos dem, og alle Misgierninger vare indskrænkede ved Lovene og ved haarde Straffer. Saaledes skildrede Orderic Norges da værende Forfatning, og saaledes var den og fra 1066, ja vel og 1034, til 1130; og det næsten i bestandig Tilvext, hvorfor den var i Stand til at udholde, uden rent at ødelægges, de uophørlige og grusomme Borgerkrige fra 1130 til 1240. Saasom den Irske Overkonge Moriertach havde giort Indgreb i de Norskes Rettigheder ved at indsætte Dopnald til Regent paa Man, saa sendte Magnus af Fortrydelse herover Moriertachs Dotter tilbage, som han havde til Dron-

(a) Saa læser jeg i Stædet for Finlanda.

(b) Saa læser jeg i Stædet for Golland.

Dronning, og med hvilken han havde avlet Eisten og Oluf, af hvilken Forskydelse de gamle Norske Skribenter venteligen have taget Anledning til at udgive dem for uægte. Imidlertid kommer det mig for, at han alene haver avlet Eisten med hende, omtrent 1089, eftersom Snorro siger, at hans Modrene var ringe, thi Irrerne foragtedes af de Norske. Oluf derimod fødtes 1099, og havde Syrid, Dotter af Saxe i Vig, til Moder, og var hun Kongens Frille. Sin tredie Søn Sigurd havde han Aar 1090 avlet med et fangent Engelsk Fruentimmer ved Navn Pora, og giftede han ham nu med Biadmyne, Dotter af Moriertach, Pialfes Søn, Irsk Konge i Connaught, endskiønt Brudgommen kun var 8 Aar gammel, og Bruden 5, hvorfor det og lader, at dette Ægteskab er aldrig bleven fuldbyrdet. Naturen maatte da, som saa ofte, vige for Statskonsten, thi Magnus sigtede herved til at bestyrke sig imod den Irske Overkonge, da hans Tanker ei ginge ud paa mindre end at undertvinge gandske Irland. Den første af Suderøerne han angreb, var Lewis, hvor han fiændte og brændte, venteligen for at hævne Ingemunds Død. Derefter gialdt det Vist, Skye, Mulla, Yl; Paa Jona landede han og. Paa Øen Arran landede han ligeledes, thi den forstaaer jeg ved Ari, plyndrede den, og bortførte derfra den hellige Caradoc, som siden blev Eremit i Wales, og døde 1124. Man, som var næsten bleven øde, besatte han med Folk igien, bygde der Huse, og forsynede dem med det Nødvendige, og paa St. Patrick, nu Pul, som er en Halvøe deraf, og hvor Slaget mellem Other og Macmar havde staaet, og hvor endda mange, som deri vare faldne, laae ubegravne, lod han opføre Befæstninger, som endda bare hans Navn 150 Aar efter. Derefter kom han til Anglesey, og løb med 6 Skibe ind i Sundet

Erik Eyegod. Aar 1098.

Erik Evegod. Aar 1098.

mellem det og Wales, og der var det, at han selv med en Piil skiod udi Slaget paa Anglesey den Engelske Grev Hugo af Shrewsbury, hvis Hoved var gandske bedækket med en Hielm, saa at intet uden Dinene var bart, men Kongen skiod ham igiennem det ene Die, saa han strax faldt død ned i Vandet, hvorpaa Magnus sagde paa Dansk, som Sylvester Giraldus skriver: Lat laupe ɔ: lad løbe. Dette skeede mod Slutningen af Julii Maaned, og Magnus indtog derpaa Anglesey. Men som mange Folk vare forsamlede ved Strandbredden fra Wales, Mercia og Normandie for at hindre ham fra at giøre Landgang i Wales, hvor de Engelske da krigede og giorde Fremgang, saa sendte Magnus til dem og lod dem sige, at hans Tanke ei var, at krige med Engelland, men alene med Irland, hvorhen hans hele Hue stod vendt. Indvaanerne af Gallowan, Skotlands sydligste Beboere, tvang han til at hugge Tømmer og at føre det til ovenmeldte Befæstninger paa St. Patrick. Efter alt dette tvang han ogsaa mange Folk til at nedsætte sig paa Suderøerne, maaskee Norske og Skoter. De af Wales sendte ham da mange Gaver, venteligen for at have Fred. Men som han maaskee mærkede, at det vilde blive vidtløftigt at undertvinge Irland, saa besluttede han at lade sig nøie med, at den Irske Overkonge erkiendte ham for sin Lehnsherre, til hvilken Ende han sendte Gesandtere til ham med sine Skoe og Befaling, at han skulde bære dem Juledag i deres Nærværelse midt igiennem sit Slot, og derved erkiende ham for sin Overherre. Irerne bleve meget forbittrede herover, og raadde deres Konge herfra, men han saae bedre ind i Tingen, og svarede: Jeg vilde ei allene bære, men jeg vilde endog tygge disse Skoe, om Magnus befoel det, hellere end at han skulde ødelegge vort eeneste Landskab i Irland:

Og

Og hermed efterkom han Befalingen, viiste stor Hviid mod Gesandterne og sendte ham ved dem store Gaver. Dog under alt dette skiulte den Jyske Konge dybt sin Hevn, som han og ved given Leilighed satte i Værk. Saa fortæller den gamle Kronike af Man, hvorimod nogle Irlandske Aarbøgger, som dog synes at være nye, og hvilke Ma-Geoghegan anfører, ville, at den Jyske Konges lod skiære Ørnene af den Norske Konges Gesandter. Torfæus blander dette Magni andet Tog med hans første af 1095, og følger herudi Snorro. Udi denne Krig var det, at St. Caradoc, Præst paa Øen Arran, blev med fine fangen bortført af de Norske, men strax efter losladt, thi da de formedelst Modvind ei kunde komme fra Landet, saa tænkte de, at sligt hændte dem til Straf. Paa dette Tog ledsagedes Magnus af Harald, Godvins Søn, thi Harald var bleven vel holdt ved den Norske Konges Hof lige fra Oluf Kyrre af, hvilken havde taget vel imod ham, da han flyede til ham, for derved at vise sin Taknemmelighed, i det dennes Fader, Harald, havde ladet ham, nemlig Oluf, i Fred forlade Engelland efter hans Faders Harald Haardrades Død; Og dette er det sidste man hører om nogen af den Engelske Haralds Børn. Paa dette Tog gav Magnus Suderøerne Love og Rette, der endda gialdt, da Hector Boethius skrev ved 1520. — Henved Mikkelsdags Tider den 27 September saaes udi Engelland hele Himlen Natten over ligesom brændende, hvilket ei haver været andet end Nordlys. Der faldt ellers saa megen Regn, som det hele Aar ei hørte op, at næsten al Sæd fordærvedes i de side Jorder. Grono, Cadogans Søn, som havde ægtet Aldgiva, Enke efter den tapre Engelske Kong Edmund Jernside, døde, og maae have været meget gammel. — Hertug Robert af Apulien og Grev Roger af Sicilien tvunge Byen Ca-

Erik Eyegod. Aar 1098.

Erik Eyegod. Aar 1098.

paa til paa nye at underkaste sig deres retmæssige Herre Richard, som for denne Bistands Skyld blev Hertugens Mand. Dette skeede i Junii, og Hertugen begav sig derpaa til sin Hovedstad Salerno. Paven beskikkede ved sin Bulla Grev Roger med hans Arvinger til sin Apostoliske Legat i hele Sicilien, en Rettighed Kongerne der endnu eiede, og som hel sælsom kaldes det Sicilianske Monarchie. Antiochia blev nu den 3 Junii indtaget efter ni Maaneders Beleiring af Kaarsbærerne, og Boamund beskikket der til Fyrste, efterat de adskillige Gange havde slaaet en Del Tyrkiske Krigshære. Men siden kom Corboran, Konge af Persien, did med en utallig Hær, hvorved de Christne geraadede i Frygt, indtil en Præst fra Provence, formaaet hertil af Grev Raimond i Toulouse, foregav ved et fromt Bedragerie, at have opdaget den Lanze, hvormed Christi Side blev giennemstunget; herved finge de Christne Mod, og sloge Mahomedanerne aldeles den 28 Junii og begave sig derefter paa Veien til Jerusalem, indtagende underveis en Del Steder. Keiser Alexius nærmede sig imedens med en stor Krigshær af 40000 Mænd de Christne til Hielp, og kom til Finemimum; Han havde blant andre med sig Pincenatier, det er Patzinaker, Comaner, Bulgarer, som vare erfarne Bueskyttere, flygtige Franske og Danske, Danai, saa kalder Albertus Aqvensis dem, ligesom Ditmar af Merseburg forhen, som vare forfarne i at stride med tveeggede Oxer. Ved disse sidste forstaaes de saa kaldte Baranger, og vises tilligemed herved, at de da have fornemmeligen bestaaet, om ei af egentlige Danske alene, saa dog af dem, der talte det Danske Tungemaal, nemlig Danske, Norske og Svenske. Men dette hele Tog blev til ingen Nytte, saasom Keiseren lod sig skrække ved mange flygtige Christne, der enstemmigen beretrede, at de Christne vare saa indsluttede i Antiochia,

tiochia af Tyrker og Perser, at de nødvendigen maatte omkomme; herover vendte Alexius tilbage. Da Cistercienser-Ordenen først opkom udi dette Aar, og det i Frankrige, saa feiler Hamsfort vidst, naar han skriver, at Cistercienser-Munke komme efter Kong Erics Tilskyndelse ind i Danmark i samme Aar; Alt hvad man heraf kan slutte, er, at Erik haver maaskee førte dem ind forend han døde, ja maaskee næste Aar, da han paa sin Reise har hørt meget tale om denne nye Ordens Nytte og Hellighed. Den 27 September saaes ogsaa Nordlyset i Tydskland, hvilket ei alene giorde Himlen rød paa eet Sted, men og strakte sig skiftevis ud over den hele Himmel, og syntes ligesaa mange Solsstraaler at udgaae fra den Rødhed; Samme Aar herskede Qvægsyge udi Tydskland, og Kornet blev fordærvet ved Regn og Brand. Har Danmark derimod da havt et got Aar, saa maae man tilstaae, at det var meget lykkeligt (7). Udi

Erik Eyegod. Aar 1098.

(7) Ord. Vit. l. 9. p. 733-748. l. 10. p. 767. 768. Fordun T. 3. p. 676. T. 2. l. 5. p. 433. 436. 437. Lang. T. 3. p. 216-220. Torfæi Orcades p. 79. Snorro i Magni Barfods Saga c. 9-12. og 18. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 7. c. 4. 5. p. 419-431. Capgravius in Actus Sanct. April. T. 2. p. 157. W. Malm. l. 3. p. 106. l. 4. p. 138. 139. Boethii Hist. Scot. l. 12. f. 261. b. Ines's Essay on Scotland T. 2. p. 803. Giraldi Itin. Cambr. l. 2. c. 7. p. 867. Chr. Sax. p. 206. H. Hunt. l. 7. p. 375-377. Rog. de Hoved. p. 467. F. Vig. p. 648. 649. S. Dun. c. 223. 224. Bromton c. 994. 995. Knyghton c. 2370. M. Paris p. 29-37. Chr. de Mailros p. 162. Ann. Wav. p. 141. W. Hemingford c. 19. p. 466. Ann. de Margan p. 3. Lel. Itin. T. 8. p. 69. 86. Wynnes Hist. of Wales p. 122. 125. 126. MaGeoghegan T. 1. p. 428. Muratori T. 6. p. 505-508. Alb. Aqvensis l. 4. især c. 40. l. 5. c. 1-25. Martene Thes. Anecd. T. 3. col. 596. Lang. T. 1. p. 271. Calles T. 5. p. 897-900. Alb. Mon. p. 161-173. Cornerus c. 632. 633. Ann. Sax. c. 583-585. Berth. Const. p. 376. 377. Sigeb. Gembl. p. 609-610.

Erik Eyegod. Aar 1099

Udi Eriks Fraværelse havde den Vendiske Kong Henric (a) draget ind i Leuticiernes Land, efterson ders Indbaanere havde kriget imod ham, og som han derved kom nær de Danskes Eiendele i Venden, saa besluttede han at betiene sig af Eriks Fraværelse, allerheldst han rimeligen ei har været Eriks Ven, siden han var bleven indsat ved Oluf. Han angreb derfore med en stor Hær de Danske Eiendele i Venden, lagde dem under sig, og bragte Folket til at love sig Lydighed. Derpaa beskikkede han mange Hovdinger til at vogte det, og blant dem var en Biörn den fornemste, som han især satte til at værge Landet det imod de Danske og andre Fiender. Ved denne Tid kom Erik just tilbage; hvorom Marcus saa melder: „Venderne dristede sig til at holde „det Vælde Budlung eiede, men denne Misgierning blev dem „selv til det værste; Fra Sonden hørtes disse Svigere at have „brudt Freden." Erik holdt herover Thing med Hovdinger og Bonder, og overlagde Sagen med dem. Engang talede han da saaledes paa Thinget: „Det Indfald, som de sydlige Mænd „have giort paa det Rige, som vore Frænder, de Danske Kon„ger, længe have eiet i Venden, tænker jeg at være bekiendt for „alle; Nu skulle derfor alle mine Mænd vide, at vi agte at hævne „denne Ufred, eller og derover at sætte vort Liv til." Derefter sendte han Bud over gandske Danmark, og samlede en stor Hær og mange Skibe, med hvilke han seilede til Venden. Herom siger Marcus: „Yngve førte Skibene did igiennem de brusende „Bolger; Masten skialv, og Havet slog op paa Skibene uden for de Vendiske Stæder." Saasnart Kong Henrics Befalingsmænd

(a) Ham maae det være, og ei Keiser Henric IV, som Krytlinga vil; Gram har got viist det.

mend ringe Tidende herom, samlede de Folk sammen for at giøre Modstand. Udi et af de Slag, som da skeede, faldt Biörn, den fornemste af Henrics Anførere. Videre Efterretning findes ikke om dette Tog, ved hvilket Kong Erik dog satte de Danskes Eiendele udi Venden paa gammel Fod. Forfatteren til Knytlinga giør af dette Tog og det forrige kun eet; Men da han lader det skee efter Eriks Romer-Reise, og Saxo derimod for, og den sidste derhos vidner, at Erik giorde trende Tog til Venden, saa mener jeg, at alting kan best foreenes ved at henføre det første til 1097, og det andet til 1099, hvilket efter Knytlinga gik imod en Henric, uden Tvivl den Vendiske Konge, og ei Keiseren. Naar Knytlinga vil, at ovenmeldte Biörn var gift med Bothild, Henrics Søster, og at hun efter sin Mands Død faldt i Hænderne af Erik, som havde hende til Frille, saa bliver den Beretning vel gandske urigtig, da ældre og flere Skribenter vidne, at hun var Eriks Dronning, og at han var længe forhen gift med hende; men maaskee Biörn kan have været gift med Bothilds Moder, som var Henrics Halvsøster, og hvis første Mand Trugot maae have været død længe for 1099. At Knytlinga kan have blandet sammen Keiser Henric V. og den Vendiske Kong Henric, bliver og rimeligt derved, at Engelhusius giør det samme, tillæggende den første noget, som vidst vedkommer den sidste. Da Bothilds Morfader Godeskalk blev 1058 gift med sin anden Dronning Sigrid, saa maae Bothilds Mormoder i det seneste være bleven forskudt eller død 1057, og saa kan Bothild ei være fød forend omtrent 1076. Vel muligt, at Biörn kan have avlet med Bothilds Moder den Bothild, som levede 1135, og var Moder til Peder og flere, og kan altsaa være fød ved 1090, og maaskee bleven af sin Moder opkaldet af Kierlighed til hendes første Mand Erik Eyegod. Aar 1099.

Erik Eyegod. Aar 1099. Thurgöt, efter sin ældste Dotter Bothild, eller rettere efter Thurgöts egen Moder Bothild. Da Erik altsaa havde Krig med den Vendiske Henric, hvilken stod i nær Forbund med Nordalbingerne, saa tænker jeg, at Biörn, Eriks Broder, haver i Anledning heraf da bekriget dem: beqvemmere Tid hertil kan ei udfindes, da Saxo intet Aarstal har herom. Efter en skreven Formodning af Langebek har denne Biörn været Hertug i Slesvig, og allerede beskikket dertil af Knud den Hellige, da han afsatte og fængslede Oluf. Denne Formodning synes at være meget heldig, thi det er ikke troligt, at man i slige Omstændigheder har ladet et saa vigtig Grændse-Landskab imod Vender og Saxer være uden Hoved. Hvorom alting er, saa undertvang Biörn Holstener og Ditmarsker, dog venteligen mest det platte Land, da Indvaanerne uden Tvil have begivet sig ind i deres Fæstninger, ligesom forhen da Crito bekrigede dem. Det er rimeligt, at Biörn haver ogsaa angrebet disse Lande i Anledning af den Gave, Keiser Henric IV. engang havde giort af dem til hans Fader Svend Estrithsen; Den Gang besad den nordlige Marggreve Udo II. af Soltvedel, Stade og Dithmarsken, og nu hans Søn Marggrev Udo III, som havde 1095 aftraadt Stade til en vis Frideric; Da nu Udo var i aabenbar Krig med Keiseren, saa bliver det rimeligt, at denne har fornyet sin Gave til Kong Erik, hvilken maaskee derover har skreven sig Herre til Nordalbingien, om denne Titul ogsaa har rigtig staaet i Pavens Bulla om Erkesædets Oprettelse i Lund, og da begriber man desbedre, hvi Eriks Søn Knud og den Vendiske Henrik krigede siden sammen. Biörn har altsaa ført denne Krig i sin Broders Kongens Navn. Hvorom alting er, saa er det vidst, at Biörn anlagde en Fæstning paa en Øe i Eideren, hvor Reinoldsborg, nu Rendsborg, det er

det gamle nevnlig, siden blev bygget (a), og at han omgav denne Øe med Vold og Grav, og beqvæmmere Sted kunde ei udfindes, for altid at have en sikker Ind- og Udgang til og fra Holsten. Af alt dette sees tydeligen Eriks Statskonst, nevnlig, at han vidste at holde Venskab baade med Paven og med Keiseren, endskiønt disse tvende vare hinandens dodelige Fiender (8). Erik Eyegod. Aar 1099.

Den Norske Kong Magnus kom om Sommeren tilbage til sit Rige fra Toget Vester paa, men som han var en mægtig, stridbar og urolig Herre, saa søgte han igien at bringe til Norge de Lande, der laae imellem det og Vaner-Søen, og nu stode under Sverrige, og især under Vest-Gotland; og havde giort det i lang Tid, sampt heller vilde staae under de Svenske, end under de Norske. Inge, Steinkels Søn, som da regierede i Sverrige, var en god og mægtig Konge, derhos stor, stærk og for; Desuagtet drog Magnus did, sent paa Høsten, underlagde sig Landet, tvang Indvaanerne til at sværge sig Lydighed, og anlagde en Befæstning paa Kvaldins Øe, maaskee Kullans Øe Vester med Kunnekulle. Den bestod af Torv og Tømmer med en Grav

 om.

(a) Naar Bolten vil have det til Tileborg, tager han gandske vidst feil, og at forkaste Uffo's Kamp, er snarere sagt end beviist; De Gamles Sæder vare vidt adskilte fra vore, og det er ei strax utroligt og fabelagtigt, som viger fra dem; man bør altid sætte sig over i Tiderne.

(8) Knytlinga-Saga c. 75. 76. 78. p. 150-156. 160. Gram in Meursium col. 229. 230. not. b. Saxo l. 12. p. 225. Boltens Beschr. von Stapelholm p. 135-137. Boltens Dithm. Gesch. T. 2. p. 112-114. Suhms Danske Historie T. 1. p. 77-79. Suhms Forb. p. 152-153. Gebhardi Aqvilonales Marchiones p. 59. 60. Engelhusius in Leibn. Scr. Brunsv. T. 2. p. 1095. Carstens i Glückstädtsche Anzeigen 1751. St. 48. col. 732-734. hvor han anseer Rendsborg for den Fæstning, Biörn anlagde.

Erik Eyegod. Aar 1099.

om. Derind lagde han 300 stærke Mænd til Besætning. Men saasnart Isen havde tillagt Væner-Soen, venteligen i Januarii næste Aar, red Inge did med 3000 Mand, lod Befæstningen tvende Gange opfordre, men forgiæves, hvorpaa han lod opfylde Graven, og drog Volden ud med Jernankere, saa at Tommer-Veggen skiltes ad; Derefter lod han optænde et stort Baal, og indskyde gloende Brande, hvorved Besætningen nødtes til at overgive sig; fik dog frie Afmars, dog uden Vaaben og Kappe; Saa mild var da Krigsmaaden imellem de Nordiske Folk indbyrdes. Efter dette gave alle Indvaanerne sig igien under deres gamle Herre. — Ved denne Tid komme omtrent 20000 Pillegrime til Laodicea i Syrien, fra Engelland og flere Øer i det store Hav, iblant hvilke der maaskee og har været nogle fra Danmark, thi Albertus Aqvensis skriver, at disse Pillegrime komme til Skibs igiennem Strædet ved Gibraltar fra Antwerpen, Tyle (som synes her at betyde Norge), Frisland og Flandern, og havde underveis forenet sig med dem fra Provence. Iblant dem var den Engelske Prinds Edgar Adeling den fornemste, en Herre, der efter Orderics Vidnesbyrd var smuk, veltalend, gavmild og ædelmodig, men derhos ikke tapper; Han blev med Pillegrimene til Besætning i Laodicea, og holdt den Hertug Robert af Normandie til Haande. Kaarsbærerne vare nu komne til Jerusalem, hvilken Stad de den 15 Julii indtoge med Stormerhaand, og udovede der umenneskelige Grusomheder, i det de tre Dage efterat Byen var indtaget dræbte med kaaldt Blod uden Forskiel af Alder eller Kiøn alle Mahomedaner, saa at alle Gader laae fulde af døde Kroppe og afhugne Lemmer, hvorpaa de den 23 Julii, efterat have paakaldet den Hellig Aand med Hænder fulde af uskyldigt Blod, beskikkede

Gode-

Godefrid af Bouillon til Konge der; Er priseligt Valg, da han uden Tvil var den beste, klogeste og tapperste af alle tilstædeværende Fyrster. Robert af Flandern, Robert fra Normandie og Grev Raimond af Toulouse lavede sig derpaa til Hiemreisen, saa at Godefrid beholdt ikkun hel faae Folk hos sig tilbage; Boemund angreb derimod de Christnes Stad Laodicea, men maatte med Skamme ophæve Beleiringen. Tancred blev derimod begavet med Tiberias og flere Byer af Godefrid. Imidlertid havde Pave Urbanus samlet mange Penge i Apulien, Calabrien og Sicilien, mest venteligen hos Normanerne, og derved bleven i Stand til at bestikke hans Mod-Paves Besætning i Crescentii Taarn, eller Engelsborg, og formaaet den til at overgive det til sig, hvorved han skilte Guibert ved det sidste, han besad i Rom. Derpaa holdt han 3 Uger efter Paaske et stort Concilium til Rom af 150 Bisper og Abbeder, hvor Guibert og Anhængere bleve paa nye bandsatte, Geistlighedens Ægteskab blev paa nye forbudet, dog saaledes, at en Subdiaconus, men ingen hoiere geistlig Mand, maatte have en Jomfrue til Ægte, og de Catholske Christne atter opmuntrede til at sende Hielpetropper til det hellige Land, saa og alle de Legfolk (Konger og Fyrster vare ogsaa Legfolk) bandsatte, som gave Investitur til nogen Geistlig; de Geistlige ligeledes, som modtoge dem, og alle de Geistlige, som for nogen geistlig Værdighed bleve Legfolks Mænd (a). Men ei længe efter døde Urbanus II, den

Erik Eyegod. Aar 1099.

(a) Aarsag hertil gaves: Qvod manus, qvæ in tantam éminentiam excreverunt, ut, qvod nulli Angelorum concessum est, Deum cuncta creantem suo signaculo creent, & eundem ipsum, pro salute totius mundi, Dei Patris obtutibus offerant, in hanc ignaviam vel stultitiam non debere detrudi, ut ancillæ fiant

Erik Eyegod. Aar 1099. den 29 Julii; En ligesaa herskesyg Pave, som Gregorius VII, men mere listig, og mere lykkelig, da han efter sit Vink kunde faae hundrede tusinde til at drage afsted, naar han vilde. En viis Cardinal Reinerius blev derpaa den 14 Augusti udvalgt til Pave, og kaldte sig Paschalis II., og vedblev, ligesom sin Formand, at opmuntre til det hellige Tog. Saadant Pave-Skifte foraarsagede Ophold i Knuds Canonization, og i Erkesædets Oprettelse i Danmark. — Imellem Jul og Paaske beskikkede Keiser Henric sin yngre Søn Henric udi Aachen til Konge, i Stædet for sin ældre Søn Conrad, da denne havde giort Oprør imod ham (9).

Aar 1100. Udi det Aar 1100 omtrent, tænker jeg, at Biörn, Eriks Broder, satte Livet til, hvormed saaledes tilgik: Da Biörn engang holdt Tale paa Thinget, blev han med et Spyd igiennemstunget

fiant earum manuum, qvæ diebus & noctibus obscænis contactibus inqvinantur & rapinis & injustæ sangvinis effusione multoties addictæ maculantur. Hvad skal man efter dette sige om dem, som giøre sig Umag for at bringe os igien under Aaget af sligt Tyrannie, Overtroe og Dumhed.

(5) Snorro i Magni Barfods Saga c. 12-14. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 7. c. 7. p. 436-438. Lagerbrings Swea R. H. T. 2. p. 29-31. W. Malm. p. 140-143. H. Hunt. l. 7. p. 377. Rog. de Hov. p. 467. F. Vig. p. 647. Ord. Vit. l. 10. p. 776-778. Muratori T. 5. p. 509-512. Alb. Aqvensis l. 5. c. 26-46. l. 6. c. 1-60. især c. 55. W. Hemingford c. 22. 23. M. Paris p. 37-44. Coleti Conc. T. 12. col. 957-960. Calles T. 5. p. 900-908. Alb. Mon. p. 173-183. Chr. Saxo p. 276-278. Cornerus c. 633. 634. Ann. Hildesh. p. 733. Ann. Saxo c. 585-588. Sig. Gembl. p. 610. 611. Dodechinus p. 463. Berth. Const. p. 377. 378. Anonymi vita Henrici IV. p. 386. Otto Frising. l. 7. c. 6. Alb. Stad. p. 252. 253. Fulcherius in Gestis Dei per Francos T. 1. p. 400.

Hakon Jarls Affkom. P. 63.

Hakon Jarl, gift med Ragnhild, Magni Godes Dotter 1063. p. 293. 314. 316. Konge i Sverrige 1067. p. 378. † 1079. p. 397.

Suniva p. 63. gift med Ubbo, en Dansk Prinds.

Hakon, gift med Ragnhild, K. Erik Eyegods Dotter p. 63.

Hakon, Jarl paa Orkenøerne. T. 5. p. 9. 64. † 1115. p. 214.

Margrete, gift med den Skotske Jarl Madad p. 539.

Harald Jarl, † omtr. 1124. p. 214.

Paul Jarl, p. 357. 359.

Harald, Jarl paa Orkenøerne 1139. p. 565.

Anonyma.

Þorkil Jarl p. 64.

Paul I, Jarl paa Orkenøerne, T. 5. p. 9. Aar 1106. p. 153. 181.

Herborg T. 5. p. 579.

Ingeborg p. 579.

Hakon Pik levede 1141. p. 579.

Erlend Jarl p. 96.

Magnus p. 96. Jarl 1106. p. 153. 181. † 1110. blev giort til Helgen p. 181-184.

Erling p. 96.

Gunhild, gift med Kol, en Normand, p. 294.

Kol, og kaldet Rognvald p. 294. f. 1111. Jarl 1129. p. 357. 539.

stunget af en Nordalbinger, som var misfornøiet med hans Regimente. Det er rimeligt, at Nordalbingerne have derpaa giort sig frie for de Danskes Herskab, understøttede af Kong Henric og af Hertug Magnus. Da Marggrev Udo og flere Saxer angrebe Leuticierne i dette Aar, saa tænker jeg, at det haver været for at hielpe Henric imod de Danske, og at Toget mest er gaaet imod de Danskes Besiddelser i Venden, og imod Leuticierne, fordi de deels vare de Danskes Undersaatter, deels deres Bundsforvandte; Hvorom alting er, saa skal Udo have erholdet anseelige Fordele, og iblant andet indtaget Byen Brandenborg efter en Beleiring af 4 Maaneder. Den Saxiske Chronograph henfører vel dette til 1101, men han regner gemeenligen eet Aar for meget. Dog har den Saxiske Annalist ogsaa 1101. En vis Hagen (Hakon, Haqvinus) tilbød sig noget efter Biörns Død at hævne den, og da han fuldbyrdede det, venteligen ved at dræbe hans Banemand, gav Kongen ham til Belønning sin ægte Dotter Ragnhild til Ægte, hvilken Hvitfeld urettetigen kalder Anna. Denne Hagen havde Ubbo til Fader, som var Eriks Broder og Svend Estrithsens Søn, og Suniva til Moder, som var en Dotter af Hakon Jarl Iversen, og af Ragnhild, Kong Magni den Godes Dotter. Efter sin Moder kaldtes han en Norsk, venteligest fordi hans Fader var en Mand af maadelig Sindsbeskaffenhed. Saxo kalder Hagen en Jyde efter hans Fødsel, hvoraf man maae slutte, at Faderen Ubbo haver havt Gods og Forlehninger der. Hagen og Ragnhild vare Søskendebørn, og have derfor altsaa trængt til Dispensation fra Rom, som undertiden, hvorvel sielden, gaves. Med Ragnhild avlede Hagen, Erik, som siden blev Konge i Danmark, og bar det Tilnavn Lam. Denne Erik er vel omtrent fød 1101 eller 1102. Sunifa havde en Søster, hvis Navn

Erik Eyegod. Aar 1100.

Erik Ejegod. Aar 1100.

Navn ikke vides, som ægtede den Orkenøiske Jarl Paul, Thorfins Søn, og blev ved ham Moder til Hakon Jarl og 4 Døttre. Hakon Jarl var den, som foranledigede den Norske Kong Magni Tog Vester paa. Det kommer mig meget rimeligt for, at det faste Slot Hagenskov i Fyen, nu Herregaarden Friderichsgave, er bleven opført af og opkaldet efter denne Hagen, i det mindste nævnes det alerede Aar 1259. Omtrent til dette Aar, eller til 1102, henføre de nye Skribenter, Heimreich og Lass, en stor Oversvømmelse, som skal have giort den Helgeland megen Skade, og som ved en senere af 1216 blev saa forøget, at det Aar 1300 vare ikkun 2 Sogner tilovers paa bemeldte Øe, over hvis Udseende paa bemeldte Tid findes et Kort af Meyer udi Dankwerths-Beskrivelse af Slesvig-Holsten, da der forhen ved 1030 skal have været 9 Sogne og 2 Klostere; Men jeg frygter for, at alt dette er Fabel, eftersom den samtidige Adam af Bremen lader Helgeland først ved 1060 omvendes ved Eilbert, hvorvel man maae tilstaae, at det alerede maae være i det 8 Seculo bleven omvendt ved Willebrord. Til den nye Pave Paschalis sendte Kong Erik Gesandter for at drive paa sin afdøde Broders Knuds Canonization; Disse komme tilbage med vel forrettet Sag, med Tilladelse at forflytte ham, med Stadfæstelse paa, at han var bleven indskreven iblant de hellige Martyrers Tal, hvilket Paven havde giort efter Overlæg med sine Geistlige, Bisper og Munke, som vare i Nærværelsen, af Rom venteligen, og det paa et Concilium, som det synes, og efterat have noie overveiet Tildragelserne med Knud; ja endog med hans Navns Forøgelse ved eet Bogstav, saa at han i Stædet for Knut skulde herefter kaldes Canut, ligesom Abram forhen blev kaldet Abraham. Saaledes tale de Tiders Skribenter, og de vidste ei at sætte Priis nok

paa

paa denne Pavelige Gavmildhed. Herved kom det og i Brug at kalde alle vore Konger af det Navn Knud, Knut, herefter Canut. Ælnothus skriver i Anledning af dette Bogstavs Mellemsættelse, at Knud skinnede som en Carbunkel blant andre Ædelstene. At Erik forlangte Knuds Helligheds Erkiendelse, og at Paven bevilgede den, det var ingen Under, thi Jertegnene toge dagligen til ved hans Grav; Blinde finge deres Syn, Halte deres Gang, Spedalske bleve rensede og fortørrede Hænder finge deres Førlighed, ja enhver, som bad om Hielp udi Jesu Navn, blev hiulpen; Hvorover Løbet til hans Grav dagligen voxte. Eriks Gesandtere havde Breve med sig fra Kongen til Paven, de besøgte St. Peders og andre Helgenes Kirker i Rom, forrettende der deres Andagt; Da de komme tilbage bleve de allevegne i Danmark med Glæde imodtagne, saavel af Høie som af Lave, men især af Kongen, der herved vandt Ære, efter de Tiders Tænkemaade, for Landet, for sin afdøde ælste Broder, for det Kongelige Hus, som og herved fik en Beskytter og Forbeder i Himlen, og der endeligen tænkte herved at sætte sig og efterfølgende Konger og deres Liv i Sikkerhed, hvilket sidste dog ikke indtraf, thi Folket fik herved ei mere Ærbødighed for sine Regenter end forhen. For end mere at stadfæste og udbrede sin Broders Hellighed lod Erik et Kloster af St. Benedicti Orden udi Odense opkalde efter ham. Der er nogen Anledning til at troe, naar man vil følge Ordericus Vitalis, at Knud har selv alerede stiftet det Kloster, men at Erik ikkun har udvidet det, formeret Munkenes Antal, forbedret Kloster- og Kirke-Bygningen, sampt opkaldet det efter sin Broder, og endda overladt dets fuldkomne Istandsættelse til sin Broder Kong Niels. Men herudi feiler Orderic vidst, naar han vil, at Knud var den første, som bragte

Erik Eyegod. Aar 1100.

Erik Eyegod. Aar 1100. Munke ind i Danmark, hvor de forhen vare ubekiendte og forhadte, da dog Munke havde lige fra Svend Tveskiegs Tid været her inde. For ret at sætte Klostertugten og Skikkene i Stand fik Kong Erik fra Benedictiner-Klosteret Evesham i Engelland 12 Munke med den Engelske Kong Wilhelms Tilladelse, og det efter Hubald, Bisp i Odense, hans Begiæring. Udi et Brev, siden udstædet herom af Bisp Ricolf i Odense, kaldes Erik en meget viis Konge. Hamsfort maae have havt Stiftelsesbrevet af dette Kloster i Odense, om just ei Kong Eriks eget, saa dog Kong Nielses, eftersom han siger, at Ericus Eigota, det er, af Navn og Gierning den Gode, som han kaldes i Literis Canutiis, ved hvilke neppe kan forstaaes andre end Breve angaaende St. Knuds Kloster eller Kirke. Dette St. Knuds Kloster laae ei langt fra St. Knuds Kirke, hvor Kong Knuds Legeme hvilede, og kaldes endnu St. Knuds Kloster, endskiønt det for nærværende Tid er en stor adelig Gaard, da Munkene der bleve afskaffede 1551. — Den 8 April døde Bisp Heribert af Viborg, maaskee i dette Aar, thi Aaret er ei saa vidst som Dagen, og havde maaskee Eskil, der døde 1133, til Eftermand; I det mindste nævner Historien ingen imellem dem. Efter en gammel Optegnelse over de Gullandske Kirkers Stiftelse, skal der ingen have været forend dette Aar paa Landet, ja neppe forend 1149, og altsaa skulde alle Strelovs Beretninger herom være falske; Imidlertid forekommer mig dog det sidste Aar især at være vel seent (10).

Imellem

(10) Saxo l. 12. p. 225. l. 14. p. 250. l. 13. p. 238. Heimreichs Nord-Fresische Chronik p. 186. 12mo. Lass von Heiligland p. 7. 8. Lang. T. 2. p. 362. T. 1. p. 59. not. n. p. 270. T. 3. p. 324. 342. 380-382. 399. 402. 411. 383. 384. 379. 442. not. g. T. 4. p. 239. not. x. Ann. Hildesh. p. 733. Chr. Saxo p. 278. Ann. Saxo c. 591. Dodechinus

Imellem den Norske Magnus og Svenske Ingo vedvarede Krigen. Tilig om Foraaret maatte den første flye ved Foxerns for Vest-Gotherne, men noget efter underlagde Magnus sig en Del af Vest-Gotland, og slog ved samme Sted Kong Ingo selv paa Flugten. Kolr, af Fødsel en Islænder, og Discipel af den berømte Bisp Isleif i Skalholt, Bisp i Oslo, døde den 5 Julii, omtrent i dette Aar. Den 10 August blev den Engelske Konge Wilhelm af Banvare ihielskudt paa Jagten i den nye Skov, som hans Fader havde anlagt. I Tapperhed, Strænghed og Gierrighed slægtede han sin Fader paa, men ikke i Andagt og Godhed mod Geistligheden. Wilhelms Broder Henric blev derpaa Konge imedens den ældste Broder Robert var i det hellige Land. Mortensdag derpaa udi samme Aar ægtede Henric den Skotske Konge Malcolm og Dronning Margrete, deres Datter Mathild, og afskaffede sine Friller. — Ved anseelig Penge-Hielp fra Grev Roger i Sicilien fordrev Pave Paschalis sin Modstander Guibert fra Alba, og døde denne kort efter. Godefrid af Bouillon, den nye Konge i Jerusalem, døde den 18 Julii, og havde sin Broder Baldium I. til Eftermand. Hertug Roger i Apulien erobrede Canossa. Hans Broder Boamund, Fyrste i Antiochia, blev fanget af Doniman, en Tyrkisk Konge. Den

Erik Eyegod. Aar 1100.

 Flan-

chinus p. 465. Suhms Forb. p. 176. 177. Hvitfeld T. 1. p. 102. Knytlinga Saga c. 78. p. 162. Orkneyinga-Saga c. 92. 98. Gram in Meurs. c. 232. not. f. col. 259. not. c. Torfæi Orcad. p. 66. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 9. c. 8. p. 522. Suhms efter Philalethi Tronhiemske Samlinger 1ste Bind. p. 108. 109. Ord. Vit. l. 7. p. 650. Monast. Angl. T. 1. p. 146. 150. Danske Atlas T. 3. p. 440. 500. T. 6. p. 588. 589. 683. Mab. S. A. Ord. St. Bened. T. 3. p. 331. Broocmans Saga Ingvars p. 190.

Erik Eyegod. Aar 1100. Flandriske Grev Robert som nu over Constantinopel til Apulien, tilligemed Hertug Robert af Normandi og sine Flandrer, og hilsede paa sin Søster den forrige Danske Dronning Edel. — Udi Tydskland og udi flere Lande, som det synes, var en streng Vinter, hvorpaa fulgte Hunger og Pest. Hos Ludewig forekommer et Diploma fra dette Aar af Grev Gunzelin i Zwerin og hans Broder Henric, hvilket vilde give os den ældste Efterretning om disse i den Danske Historie saa berømte Grever af Schwerin, om Aarstallet var rigtigt; Men falskt maae det være, siden Hertug Henric Löve først indsatte disse Grever, og dernæst fordi han der giver til Johanniter-Riddere, hvilke vel alerede vare stiftede 1092, men dog neppe endda bekiendte uden for det hellige Land (11).

Aar 1101. Erik besluttede nu, i Følge Pavens Canonisation, høitideligen at skrinlægge sin Broder Knud. Efter hans Befaling, og med Raadførsel og Hielp af Bisp Humbald, eller Hubald, i Odense, blev nu et prægtigt firkanted Skrin eller Kiste forfærdiget af Træe, som var gandske beklædt med forgyldte Kobber- og Messing-Plader, og deri indsatte Ædelstene af Himmelblaae- og Safran-Farve. Kisten havde en høiet Skikkelse, endog paa

Si-

(11) Snorro i Magni Barfods Saga c. 15. 16. Lang. Script. T. 2. p. 512. not. k. Chr. Sax. p. 207-209. M. West. p. 235. 236. F. Vig. p. 649. 650. W. Malm. l. 4. p. 125. 126. l. 5. p. 156. H. Hunt. l. 7. p. 378. Rog. de Hov. p. 467. 468. Eadmerus l. 3. p. 57-59. M. Paris p. 44-48. Bromton c. 995-998. Ord. Vit. l. 10. p. 780-784. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 513-515. Meyer Ann. Flandriæ f. 34. b. Alb. Aqv. l. 7. c. 21. 27. 37. Calles T. 5. p 909-914. Chr. Sax. p. 278. Alb. Mon. p. 183. 188. Ann. Hildesh. p. 733. Ann. Sax. c. 589. 590. Dodech. p. 465. Sig. Gembl. p. 611. Alb. Stad. p. 253. 254. Ludewig Reliq. T. 9. p. 496. 497.

Erik Eyegod. Aar 1101.

Siderne, hvorimod Laaget var plat, og vare der Billeder og Blomster udgravne udi Kobberen, og en rund Plade paa Kistens forreste Ende, venteligen med en Paaskrift. Benedicts Ben bleve og lagde i en firkanted Kiste overalt beslaget med forgyldt Kobber, og hvis forreste Side var inddelt i 12 Buer med Pillere, og stode Christi og de 12 Apostlers Billeder inden i Buerne; Udi dem fandtes 1695, eller 1698, thi Bircherod har begge Aar, uden Tvil ved en Hukommelse-Feil, endel temmelig store Stykker Linned med Frondser om, ligesom Altar-Klæder pleie at være. Dronning Edel havde fra Apulien affendt store Gaver til at pryde hendes Mands Helligdomme, og blev af dem efter Kongens og Bisp Hubalds Overleg denne Kiste forfærdiget. Derefter samlede sig i Odense paa Kongens Befaling alle Danske Bisper med mangfoldige Geistlige, og en utrolig Mængde Verdslige, saavel Hoie som Lave, for at optage den hellige Martyrs Ben. Kongen gav dem da sin Mening herom tilkiende, med Tillæg; at saafremt det ei var imod Geistlighedens Villie, saa vilde han foretage sig dette. Alle gave det Bifald, og ikke en sagde imod. Derpaa bleve de Kongelige Ben udtagne af Steenkisten og af Hvælvingen, og baarne med Lovsang om den nye Kirke, og da skal en Krobling, som sad Østen for Kirken, have igien bekommet sin Forlighed, saaledes at han kunde følge Omgangen. Efter dette blev Baaren nedsat midt paa Kirkegulvet; Og som nogle lode sig mærke med, at man skulde prove Kong Knuds Hellighed, saa befoel Kongen, at det skulde skee, paa det ingen skulde siden foregive, at Bedragerie og Falskhed stak herunder, leggende til, at han var vis paa at Gud skinbarligen vilde vise sin Helgens og Bens Fortienester, og derved betage al Tvilsmaal. Derpaa blev giort et Billede af Hor

Erik Eyegod. Aar 1101.

af samme Størrelse som den Afdødes Legeme, lagt paa det, og antændt med vied Ild, hvorefter man fandt, at Benene havde ei taget mindste Skade, ja vare hvidere end forhen, hvorover: O store Gud vi love dig, eller Te Deum blev sjungen. Dette fortæller jeg efter Knytlinga, og er saadant skeet, da har en Geistlig her brugt sine Konster. Ælnothus vidner og selv at have seet med sine syndige Øine, at de Kongelige Ben vare hvide som Snee, da de bleve nedlagde i det kostelige Skrin. De bleve nu nedlagde i smuk rød og blaaeagtig Silke, og omgivne med Linned, sampt smaae Puder, fyldte med Fiær, lagde under Hovedet, og andre lange og smalle stoppede ned ved Siderne, for at holde Benene i samme Beliggenhed, som de da laae. Disse Puder vare syede af et Slags Tøi, som man ved Aabningen 1695 ikke kiendte, men dog syntes at være af en Art Bomuld. Udi Kisten nedlagdes derpaa en Kobberplade med følgende Paaskrift giort af Bisp Hubald:

Anno incarnationis Dominicæ MLXXXVI in civitate Otthensisja gloriosus Rex & protomartyr Danorum Canutus pro Zelo Christianæ religionis & justiciæ operibus in Basilica S. Albani martyris per eum paulo ante de Anglia in Daciam transvecti post confessionem delictorum Sacramento munitus Dominici corporis ante aram manibus solo tenus expansis in modum crucis latere lanciatus VI Idus Julii & VI feria mortem pro Christo passus reqvievit in ipso. Occisi sunt & ibidem cum eo scilicet ejus nomine & gratia martyrii, Benedictus ac decem & VII sui commilitones videlicet, Asmundus, Blacca, Sonere, Aga, Thurgo, D. Bernhardus, Gudmer, Æsckill, Tocbuck, Palni, Atti, Suna, Rosenulo, Radulus, Altoi, Thurgotus, Vilgrip Arni (a); Omnes sicut Dei gratia cum suo Rege ac Do-

(a) Udi Læsningen af disse Navne har uden Tvil Provsten Magister Christian Johan Lund, som 1582 afskrev dem efter Tavlen, begaaet

Domino socii passionum martyrii fuerunt, ita consolationis & præmii cum eo consortes merito erunt. Uden paa Kistens runde Plade har uden Tvil følgende Vers staaet, giort af Hubald: Erik Eyegod. Aar 1102.

Jam cælo tutus summo cum Rege Canutus
Martyr inaurata Rex atqve reconditur arca,
Et pro justitiæ factis occisus iniqve
Ut Christum vita, sic morte fatetur in ipsa,
Traditus a proprio sicut Deus ipse ministro,
Et patiens polum telorum pertulit ictum,
Lancea nec ne latus ut Christi perforat ejus,
Ejus ut ante sacram sangvis faces effluit aram
Spiritibusqve sacris moriens sociatur in astris.

Endeligen blev Skrinet høitideligen sat paa det høie Alter, og fra den Tid af skeede mange Jertegn derved, saa at Blinde finge deres Syn, Halte deres Førlighed, Døve deres Hørelse, Stumme deres Mæle, Spedalske bleve rensede, og Diævle uddrevne af Besatte, sampt Feber og al Sygdom helbredet, korteligen, ei mindre Jertegn skeede end ved Christus og Apostlerne. Wilhelm af Malmesbury og Ordericus Vitalis, udenlandske Skribenter, have og hørt tale om disse Mirakler. I saa dyb Overtroe var da det Danske Folk nedsunket, saaledes maatte de nu dyrke den som Helgen, det for faae Aar siden havde troet med Rette at have dræbt. Denne Skrinlæggelse skeede den 19 April i Kong Eriks sætte Regieringsaar efter Ælnothi Vidnesbyrd, følgeligen Aar 1101. Benedicti Legeme blev og denne Gang flyttet, og sat ved Siden af Kongens. Og fra denne Tid af og til 1109, da Ælnothus

gaaet endel Feil, hvorfor jeg og forhen har p. 705. i det næst foregaaende Bind opgivet dem anderledes.

Erik Eyegod. Aar 1101.

nothus skrev, og venteligen længe efter, komme der aarligen ei alene af Naboelauget, men og af omliggende Lande, saavel Adelige som Almuesfolk, til hans Grav med Gaver, for at begiære Hielp, trøstende sig ved hans Canonisation, saa og ved Rygtet om hans Mirakler. Danmark, og Odense især, fik herved en nye Handelsgren. Knuds efterladte Enke Dronning Edel, som nu var gift med Hertug Roger i Apulien, bevæget af Kierlighed og af Rygtet herom, sendte ogsaa kostbare Gaver til hans Grav for at pryde den, som forhen er sagt. Knud var nu i stor Anseelse, blev kaldet de Danskes Protomartyr, eller første Martyr, hvorved vel alene sigtes til, at han var den fornemste Martyr i Danmark, og den første Martyr blant de Danske Konger, den første Danske, som var bleven canoniseret; Kaldtes fremdeles Rigets Patron, og især Patron for Odense Bye og Egn. Den nye Kirke, hvori han hvilede, og som han selv havde besluttet at indvie til St. Albanus, blev nu opkaldet efter ham, bær hans Navn til denne Dag, er den fornemste Kirke i Odense, og en af de største og skiønneste Kirker i Danmark. Den blev da beriget med mange kostbare Foræringer, og deriblant ogsaa af Guld, som gemenligen forestilte de Lemmer, der vare helbredede efterat deres Eiere havde anraabt ham. Gudstienesten forrettedes der under Lyd af Orgler, Fløiter og Harper (cytharæ), der sloges med (plectra) Pinde, og det allerede i Ælnothi Tid; Saa prægtig var da Gudstienesten her. Odense Bye, der ei lidet brystede sig af denne Helgen, tog derfor i Fremtiden til sit Vaaben, Kong Knuds Billede staaende med en Fane, hvorudi et Kaars, i Haanden, og en Lilie imellem dets Been. Overskriften er: Sigillum C. Othoniensis. Paa mange senere Mynter, slagne i Odense, har denne Lilie snarere Skikkelse af et

Spyds

[illegible] [illegible] Billedhuggerie, hvoraf jeg [illegible], at man for Taknemmelighed af ham [illegible] et [illegible], til Erindring; at den hellige Konge [illegible], og at man med Tiden har forandret det til en [illegible]. Bircherod meener, at [illegible] til Overkong [illegible] i [illegible] hvilket [illegible] havde sin egen geistlige Jurisdiction; hvorvel [illegible] Biskop [illegible] man sig ei nøie med, at [illegible] og opkalde en Kirke i Odense efter Knud; men man indviede [illegible] og Altere paa flere Steder, som Ælnothus vidner, endskiønt [illegible] ei at [illegible] hende. Dog var der, [illegible] Kirke i Odense, som jo med Tiden fik et Capel, eller Altar, til hans Ære; thi saaledes blev Aar 1466, bygget ved Domkirken eller St. Knuds Kirke et Capel af Bisp Mogens Krafse, indviet til Treenigheden, St. Marie, St. Anna og St. Knud. [illegible] i Odense [illegible] 1470 et Alter i [illegible] Kirke, [illegible], Jomfru Marie og St. Knud til Ære; som og et [illegible] 1494 [illegible]. De andre Kirker og Klostere i Odense havde og Altare samt Capeller, hans til Ære, hvilke tilhørte fornemmelig Gilder (confraternitates) og Laugsbrødre, det af Kong Erik Eyegod først stiftedes til hans [illegible] og siden udbredte sig videre. Ved saadanne Altare holdt de [illegible], [illegible], og [illegible] Messe for alle Gildets Brødre, levende og døde, [illegible], og for St. Knuds Hus- [illegible] [illegible] troede de at [illegible]; derefter begave de sig til deres Forsamlingshuse eller Gildestuer, at [illegible] og drikke der, og lode deres Helgens Skaal gaae om. De havde deres egen Skraae, Vedtægt eller Lov. [illegible] Kirke i [illegible] var et Alter, og i Byen et Gilde-Laug. I Riber Domkirke var ligeledes et Alter, og udi Ribe Bye et Gilde, hvis Segl forestilte Kongen [illegible] paa sin Throne, ligesom i de andre

Erik Eyegod [illegible]

Erik Emund. Aar 1134. [illegible] Paa Bornholm er [illegible] Kirke. I Lunde Domkirke stiftede Erkebisp Jacob Erlandsen 1256 et Altar, og forskaffede siden Pave Benedicti IX. Afla for dem, som paa Knuds Mordsdag søgte Lunde Kirke. Saasom denne hans Dødsdag, nemlig den 10 Julii, ei allene helligholdtes i Danmark, men og i Norge, Sverrig og Lübec, saa og i Lüneborg, hvor han, efter et Diploma af 1233, havde et Capel, der tilhørte Hertuginden Helena af Lüneborg og Brunsvig, Waldemari I. Dotter, saa vilde det ingen Under være, om han og saa havde et Altar og et Gilde i den Svenske Bye Gotheborg i Ost-Gotland, som Birckerod og Terpager ville, men hvilket dog er en Feiltagelse, da Stege paa Møen derved forstaaes. Indvaanerne paa Lesøe førte og i deres Segl Kong Knud siddende i sin kongelige Dragt paa sin Throne med denne Omskrift: Sigillum Sancti Kanuti De Leshò, hvilket efter en Sagn skal være givet dem af Dronning Margrete, og hvoraf man maae slutte, at Knud har været deres Skytshelgen og Patron. Efter Reformationens Forbedring helligholdtes nu vel ikke mere St. Knuds Helligdag, men dog er paa den i Odense et stort Marked, som varer i ni Dage, og kaldes St. Knuds Marked. Udi senere Tider lod Christian Paynk, en Dansk Mand, og Søn af Christian IV. Livmedicus, Peder Paynk, som gik over til den Catholske Troe, stikke i Rom 1669 et Kobber, som forestiller Kongens Drabsmaade, og atter 1670 et andet derom anderledes; og som han opholdte sig hos den bekiendte Cardinal Barberini, og havde dennes Haand til at faae nogle Midler, saa stiftede han udi Rom i sidstnævnte Aar 1671 et Capel og Altar til Kong Knuds Ære udi Kirken St. Maria Transpontina, og lod det indvie den 16 Januarii samme Aar, gav og saa nogle Tusinde Rigsdaler dertil for

et

[illegible] Ceremonier, Messer og Opvartere, samt til Beplys, [illegible] Erik
[illegible] og andre Fornødenheder, og fik derpaa Stadfæstelsesbreve Eyegod.
af Pave Clemens X. under 9 August og 13 September, og ved den Aar 1096.
samme St. Knuds Martyrsdag forflyttet fra den 7 Januarii til den 19, hvilket viser, at man i dem har blandet sammen Kong Knud og Hertug Knud. Paynk lod i Capellet paa Altertavlen afmale Kongens Død, og efter denne Malning siden stikke Kobberet. Vor lærde Professor Adler, som selv var i Rom og besaae dette Capel, anfører Inscriptionen ved Altartavlen, hvoraf man lærer, at Paynk skienkte 1686 dette Capel til de Catholiker, som af Dansk Folk vilde der forrette deres Andagt, og udvalgte sig der en Begravelse, efterat han forhen havde 1665 bestemt dette Capel til en Begravelse for Danske alene, der døde i Romer Bye og Stae. Den Bog Angeloni udgav 1667 om Knud, har han [illegible] Tydsk Prentet efter denne Paynks Tilskyndelse, ligesom og det Jtalienske Vers, der 1671 blev trykt til Rom, Knud til Ære, ogsaa formodentligen er forfattet af samme Paynk. Efterat Knuds Skrin havde udi rum Tid staaet paa det høie Altar, blev det derfra forflyttet og indsat i det lidet Capel ved Kirkens søndre Side, som vendte ud til Gymnasii Gaarden, og nedsat der i Alteret. Dette er imidlertid dog først skeet ved Reformationstiden. Der fandt Niels Kaas det, Kongens Canzler, og Amtmand paa St. Knuds Kloster, Aar 1582 den 22 Januarii, da han lod det [illegible] Capel nedbryde, og da havde Skrinet endda sine Prydelser. Han lod det tilligemed Benedicts Skrin forflytte ind i Knuds Kirke, og indmure i den østre Muur bag Alteret. Uvist er det, om de da ere blevne berøvede deres Prydelser, eller og siden 1649, da det nye Altar opsattes; men vist er det, at de 1695 bleve udi Overværelse af Biskop Thomas Kingo og Stifts-

 amtmand

Erik Ejegod. Aar 1101.

omgivende Mure sebolig findes i Muren, hvoraf man ... Langs- og nedsiden bemeldte alle Vendelser. Af Benenes Størrelse kunde man slutte, at Kongen haver været en høi og anseelig Mand, og fandtes det at hans Skuldreblad var bleven giennemstukket med et Spyd. Da en Toscaniske Gesandt fra Bispen i Münster reiste tilbage giennem Odense, befalede Kong Christian V. ved Skrivelse fra Storcantsler Ahlefeldt af 13. Augusti 1678, at Knuds Levninger skulde vises ham, og ham deraf meddeles hvad han forlangte; Men om det skede, er ubekiendt. Endnu findes Benene indmurede paa ovenmeldte Sted og bleve i bemeldte Aar 1695 giorte nye Kister om dem. Da en Mand nylig for nogle Aar siden kaste en Brønd paa den Grund, hvor den gamle St. Albani Kirke havde staaet, fandt han 15 Menneskers Been, og derblandt nogle Hovedpander, hvori viste sig Tegn efter Opbrydning, til Beviis paa, at disse Hovder vare af de Mænd, der vare nedfaldne med Kong Knud. Udi senere Tider viste Minoriterne Mandens i Kiøbenhavn hos sig St. Knuds Hagebeen med 2 Tænder, desuden 4 af hans Tænder, noget af hans Handske, og noget af hans Kappe. Underligt er det, at de af Odense ei passede bedre paa slige Kostbarheder. Minoriterne i Roskilde giede ogsaa nogle af hans Helligdomme, nemlig et Stykke af hans Handske og et Stykke af hans Kiep, samt det samme, og noget af hans Kiortel; I vor Frue Kirke i Kiøbenhavn vistes og for Branden 1728 noget af St. Knuds Kappe. I Viborger Domkirke havdes efter Ole Hermandsen Nyslede skrevne Pag. 8. noget af Kong Knuds Been; Hilligerne vare noget af det herligste, som blev indstiftet til Hellig Knuds Ære og Erindring. I Odense er det uden Tvil bleven først oprettet, og vidner Westphal, at den Skraae, som endnu er til, havde staaet

Op-

[illegible]: Gilds Skraae; convivium S. Canuti Regis in ecclesia B. Albani Othenfiæ a rebellibus subditis A. C. M. LXXXVII - VI. id. Julii martyrisati, quod confirmavit magnificus Dominus noster R. Erici Othenfiæ A. C. M. C. (a). Dog twiler jeg paa, at denne Opskrift er gammel. Derpaa følge i Membranen Titlerne af 90 Capitlers Indhold, hvoraf sees, at dette Broderskab var stiftet for at befordre Brødrenes Sikkerhed, at uddele Almisser, at hemme Drab og Drukkenskab, samt Skiørlevnet, og at Gildet havde sit eget Segl og sin egen Klokke. Udi Seglet sidder Kong Knud i Kongelig Prydelse paa sin Throne, havende Stiernen paa Siderne; Omskriften er: Sigillum de convivio S. Kanuti in Othensia. Bartholin vidner, at have beskuet en Afskrift af denne Skraae i det Danske Sprog, udskreven Aar 1688 efter en gammel Membran, som fandtes i 8vo hos Jens Schulz i Odense. Det er klart, at Hensigten med denne Stiftelse har været god, og at den ogsaa har i Førstningen giort megen Nytte hos et vilde haarde Folk, men med Tiden forfaldt den, som alle mægtige og talrige Selskaber, og befordrede Drukkenskab, Tvedragt, Oprør, samt andre Laster. Underligt er det, at Bagerne vare udelukte af dette Gilde. Selskabet udbredede sig efterhaanden i mange Byer, som til Slesvig, hvor det allerede var i fuld Flor udi Hertug Knuds Tid, Sioberg, Landskrone, hvis Sigil endnu forvares paa det kongelige Kunstkammer i Kiøbenhavn; Tumathorp, da en Kiøbstad, nu en Bondebye ved Navn [illegible] udi Jarlestad Herred, ei langt fra Elmbuis Havn i Skaane;

Erik Eyegod. Aar 1101.

(a) Efter en skreven Seddel af Canzler Westphal i det Tydske Cancelliets Archiv skal Uffenbachs Codex af denne Odenseiske Skraae ogsaa vidne, at Kong Erik stadfæstede den Aar 1100.

Erik Eyegod. Aar 1101.

Skaane; Lund, hvorhen Gilder blev flyttede fra Tuneshjold, hvorfore hint endnu bruget dettes Segl; Skanor, stiftet 1256, hvarvel Flensburg vil giøre det ældre; Malmoe, flyttet did fra Skanor, for 1360, som det synes, og hvilket er endnu i Flor, og har havt Konger og Dronninger, Fyrster, Grever og Friherrer til Brødre og Søstre, samt bruger endnu et Segl med Knuds siddende Billede, og Omskrift: S. Convivii Sancti Canuti De: Malmoche; Falsterboe i Skaane, udi hvis Sigil St. Knud sidder paa en Stol med Æble og Spir i Haanden, samt Krone paa Hovedet, imellem Sol, Maane og Stierner, med saadan Omskrift: Sigillum convivii St. Canuti in Valsterbode; Wisby, stiftet af Kong Waldemar IV. Aar 1361, da han indtog Gulland, hvilken Konge meget forfremmede Selskabet; Sigtun; og Reval, hvor Haandværkerne endda havde, da Langebek reiste der igiennem 1754, et St. Knuds Gilde, hvis Gildehus og Love, eller Skraae, som vare skrevne paa Pergament 1486, og for i hvilke var malet St. Knuds Billede, han besaae. Har de Danske ei havt Gilde, forend det i Odense stiftet af Kong Erik, saa have de Norske herudi været forend de, thi Oluf Kyrre, som døde 1093, stiftede allerede Gilder, hvilke dog ei vare indviede til canoniserede Helgene. Terpager haver hos os udførlig handlet om Gilderne i Ribe, hvoraf kan sees hvor mange her have været i gamle Dage, og ved den Leilighed har han handlet noget om Gilder i Almindelighed. Lemmerne kaldtes ogsaa Kalands-Brødre, fordi Samlingerne holdtes paa Kalendæ eller den første Dag i Maaneden. Ved en Forordning af 1533 begyndte man i Holsten at henlægge Gildernes Eiendele til Skolers Underholdning, og ved en af 1583 i Danmark til Fattiges. Kofod Ancher haver skrevet et særdeles Skrift om de gamle Danske Gilder med

sin

sædvanlig Grundighed. Han viser, at her vare baade geistlige, halv geistlige, og verdslige Gilder, og formoder, at Bisp Hubald her været den første, som har givet Anledning til St. Knuds Gilde. I det Danske Selskabs Archiv findes et Exemplar paa Pergament i 4to af Skraaen for Kong Knuds Gilde i Odense, skreven med en Haand fra det 15de Seculo, og maaskee den, Bartholin omtaler, som Scipio har eiet. Efter denne Codex har Kofod ladet aftrykke Skraaen, som er paa Dansk, dog ved sin Afhandling om de gamle Danske Gilder. Imidlertid viser Kofod, at Skraaen ikke findes her saaledes, som den udi Kong Eriks Tid blev udgiven, men saaledes, som den i senere Tider er bleven meget forøget. Foruden ovenmeldte trende Slags Gilder vare der og store og smaae, de første saa kaldte formedelst deres Talrighed og Personernes Værdighed, og vare de 3 kongelige Gilder opkaldte Kong Knud, Hertug Knud og Kong Erik Plogpenning til Ære, de anseeligste, thi de havde endog Criminel-Jurisdiction, saa at den første endog udstrakte sin Myndighed til Straf paa Liv og Gods, en Myndighed hverken Kongen eller Folket havde givet dem, men som de selv tiltoge sig i svage Kongers Regimente og udi forvirrede Tider, hvilket de og saa meget des lettere kunde giøre, saasom privat Hevn endda var tilladt. Udi disse Gilder vare ei alene Brødre, men og Søstre, som blant andet sees af Kong Knuds Odenseers Gildes Skraae. Den Kong Erik, som der i Fortalen omneldes at have stadfæstet Knuds Gilde, ei alene i Fyen, men over gandske Danmark, kan ei være Erik Lyegod, men i det tidligste Erik Emun eller Erik Lam, thi udi Lyegods Tid kunde Knuds Gilde ei endda have udbredt sig over det gandske Land. Det merkeligste i denne Skraae er følgende: Kongen siges, at hver som giør en Gildes Broder eller Søster

Erik Lyegod. Aar 1250.

Uret

Erik Eiegod. Aar 1101. Krav uden kongelig Dom, og ei vil bøde derfor, [illegible] gaae kongelig Hævn. Ligesaa havde Gilden endda vil Magt at straffe paa Liv og Gods. Udi denne Skraae ere ikkun 29 Artikler, efter Kofods Inddeling, og i sig selv kun 33, hvorimod hos Westphal opregnes 50, og synes de sidste at være ganske andre, og maaskee af en anden og ældre Odensk Skraae. Artiklernes Overskrifter ere ellers næsten her alle paa Latin, ligesom hos Westphal. 1 Art. befaler, at om en Gilde-Broder ihielslaaer sin Gilde-Broder, da bøde til den Dødes Arvinger 40 Mark Penge, og til Gilde-Brødrene 8 Mark, og derhos drives ud af Gildet med Nidings Navn. Men slaaer han en ihiel, der ikke er Gilde-Broder, da skulle de tilstedeværende Brødre hielpe ham af Livs Vaande og skaffe ham Baad, med Aarer, Øsekar, Fyrtøy og Øxe, og han siden hielpe sig selv. Art. 2. Men behøver han Hest, da skulle Brødrene følge ham til Skoven, og skaffe ham frie Hest i een Dag og Nat, men behøver han den længere, da give Leie deraf efter Brødrenes Tykke; Kommer Hesten til Skade, og hører nogen Broder til, da skal den som bruger den, betale, om han det formaaer, hvis ikke, da skulle alle Brødrene betale den, dog ikke over 3 Mark. Det er klart at denne Vedtægt, og mange flere, kommer overeens med Lovene i Store-Knuds Witherlagh. Art. 3. Nødes Broder til Mandslæt (ved Nødværge, ja og Selvhævn, som Kofod viser, og henfører Tak; det er Loven (Borgen) for 40 Mark (det er: Mandebod), da skulle Brødrene være Tak for ham, og siden skal han selv betale alt, om han kan, hvis ikke, da skulle alle Brødrene betale. Men tager han Flugten (siden, for Betaling), da skulle Brødrene løse sig selv, som de kunne, og han skal udjages af Selskabet med Nidings Navn. Art. 4. Slaaes Gilde-Broder

ihiel

Erik Eiegod. Aar 1101.

Hvis af nogen, som ikke er i Gilder, da skulle Brødrene hielpe den Dødes Arvinger til at faae Tak for 40 Mark af Manddraberen: Men sætter han ikke Borgen (Caution) for sig, da maae det blive ham til Livsvaade (det er, at den Dødes Arvinger kunde da selv hævne sig, og dræbe ham). Art. 5. Er Gildes Broder nær, imedens hans Gildes Broder dræbes, og ei hielper ham, og det bevises med lovligt Vidne (nevnlig af tvende), da udjages han af Broderskabet med Nidings Navn. Men ere ei tvende Vidner imod ham, og han dog mistænkes herfor, da befrie sig med 5 Gilde-Brødres Eed; Hver den, som hielper nogen, der er udviist med Nidings Navn, eller og den, som har dræbt sin Gilde-Broder, han skal bøde 3 Mark til alle Brødrene. Art. 7. Hvilken Gilde-Broder, der i Gildehuus eller Gaard, saarer med Hammer, Øxe, Kiæp, eller noget andet sin Gilde-Broder udi Hovedet, saa at han behøver Læges Lægedom, han skal bøde 12 Mark til den Saarede, 1 Pund Honning til Gilde-Brødrene, og 1 Mark til Oldermanden; Og ligeledes skal og den bøde, som slaaer igien, om Saaret er stort og farligt. (Dette sidste var anordnet for Freds Skyld i Gildet, thi ellers var han efter Tidernes Tænkemaade forbunden til at hævne sig naar det skeede uden for). Art. 8. Hvo som med Vaaben gaaer ind i sin Gilde-Broders Huus eller Gaard, og slaaer ham, Hustrue, Børn, eller nogen af hans Hion (Tyende), han bøde 6 Mark til ham, 1 Mark til Gilde-Brødrene, og een halv Mark til Oldermanden. Art. 10. Hvo som i Selskab med Søe- eller Skovrøvere røver sin Gilde-Broder, og derom bliver overbeviist, han skal altid være en Niding, og hans Penge skal tildømmes Brødrene. Art. 12. Naar Løv eller Borgen (Tak) skulde gives, da skulde det skee ved Lodkastning; Ingen maatte vidne uden han var Gilde-Broder (dette

maatte

Erik Eyegod. Aar 1101.

maatte foraarsage megen Misbrug); Eet Vidne gialdt ei, men alene twende. Art. 13. Ingen maae kære (klage) forend den anden har endet sin Tale, hvo det gior bøde een halv Ore til Oldermanden; Ingen i Brødres Gildesstevne sige: du lyver, hvo det siger bøde en halv Mark; Hvo som ei kommer til ansagt Gildestevne, han bøde 9 Skilling. Art. 15. Hvo som bliver slagen og ei kærer for Oldermand og Brødre, han bøde 1 Mark til Brødrene, og en halv Mark til Oldermanden; Og siden hævne om han vil, eller miste Brødreskabet (Saa stivt holdte disse modige og ærekiære Folk over den personlige Ære, da den christelige Troe endnu ei havde opdraget dem til hin Verden). Art. 17. Hielper nogen sin Gilde-Broder i Havsnød, og haver Bekostning derved, da skulle alle Gilde-Brødrene erstatte ham det, om det end beløb sig til 3 Mark. Art. 18. Det samme gialdt om nogen udløste sin Gilde-Broder af Fængsel hos Hedningene. Art. 19. Mister nogen sine Penge, saa at neppe een halv Mark bliver tilbage, da skal hver Broder ved første Drikke-Gilde give ham efter eget Skiøn. Art. 20. Ved hver Gilde skulle de Brødre, Oldermanden udnævner, give til Stolbrødrene (gierne 2 eller flere i Tallet, hvilke forestode Gildets Indkomster og Udgifter, og ginge Oldermanden til Haande, og hvilke kaldtes saa, fordi de havde Stole eller Bænke for sig at sidde paa; Af dem have uden Tvil vort brugelige Staldbrødre Navn) Honning (til Miød især) eller Malt; De som udnævnes og forsømme det, bøde til alle Brødrene 2 Ore Sølv. Art. 21. De Brødre, som vilde afgaae naar Gildet var færdigt, de skulde betale halv Scot (Sammenskud i Vare) og Penge til Stuth (Stød, Hielp). Art. 22. Hvo ei møder til Gildet, saavel Qvinde som Mand, give fuldt Scot, og dertil 9 Skilling, og gior han det ei villig,

da

da giælde 3 Mark. Art. 23. Hvo som bryder Vorlyset i Gildet give en halv Øre Penge; Hvo som haver Ærende til Things, han følges af alle Brødre, og hvo som ei kommer, han bøde 1 Skilling Sølv. Art. 24. Falder Lys i Gildet, da bøde Gerdemænd (de som forestode Giæstebudet) een Øre Penge; Findes urent i Gildehuset, da bøde Gerdemænd derfor 9 Skilling. (Altsaa have de nordlige Folk været renfærdige fra de ældste Tider). Art. 29. Brænder nogen Broders Hus, eller mister han sit Skib, eller vil han fare i Pillegrimsreise, da skulle ham antvordes 3 Penge af hver Broder. Art. 34. Hvo som overbevises Hoer med sin svorne Broders Hustrue, han udvises af Gildet med Nidings Navn. Art. 36. Hvo som dræber nogen, der er ene med hans Hustrue, og haver ingen Broder til Vidne herpaa, han skal ligge under Brødrenes Forsmædelse og Guds Hævn, og være Niding, paa det ingen skal tænke, at han haver dræbt ham for nogen anden hemmelig Aarsag. Art. 38., der nævnes Kongens Ombudsmand og Stadsret; (Skulde det skrive sig fra Erik Eyegods Tid, saa sees heraf Ælden af Kiøbstæds-Retter). Art. 40. Til en Gilde-Broders Begravelse skal hver give sin Penge, som kaldtes Lig-Stud. Art. 43. Hvo som vil have Broderskabsbrev, han give til Oldermanden og Stolbrødrene 4 Grot (dette Ord hører til senere Tider), og ved Beseglingen 1 Tønde Øl, og til Byeskriveren 4 Grot. Udi Terpagers Ripis Cimbricis handles fra p. 430 til 432. om St. Knuds Gilde i Ribe, hvis Kobber-Segl endda er til, hvor Kongen sidder paa sin Throne med alle Kongelige Prydelser, havende Solen paa hoire Haand og Maanen paa venstre med denne Omskrift: Sigillum: De: Convivio: Sti: Kanuti: De: Ripa; Derefter opregnes de flere Sigiller af andre St. Knuds Gilder, hvoriblant det Ole Worm eiede, som efter dennes

Erik Eyegod. Aar 1105.

Erik Eyegod. Aar 1101.

Beretning i hans Museo l. 4. c. 5. havde een Fod i Omkreds, og havde tilhørt Gildet i Sioborg. Udi Wallins Gotländska Samlinger p. 119-121. 125-127. anføres St. Knuds Gilde i Wisby paa Gulland dets Sigil med Omskrift: S. Teuthunicorum: In: Wisbi: De: Gvilda: Sancti: Kanuti, og menes, at hans Gilder ere blevne indførte i Sverrige imedens de Lundiske Biskopper vare Primater der, det er til 1164, hvilket Aarstal er gandske urigtigt, thi de Lundiske Erkebiskopper bleve egentligen først Primater i Sverrige i bemældte Aar, efterat Sverrige havde faaet sin egen Erkebisp, thi forhen vare de saavel Erkebisper over Norge og Sverrig, som over Danmark. Imidlertid da man haver Grund til at formode, at Tydske Handlende ei have nedsat sig i Wisbye førend nogen Tid efter 1170, da Arcona paa Rygen rent var bleven ødelagt, og Julin eller Wollin for det meste, saa tviler jeg paa, at denne Formodning kan antages, i det mindste hvad Øen Gulland angaaer. Udi Lauerentzens Museo Regio F. 194. p. 2. Part. 2. Sect. 3. beskrives St. Knuds Gildes Sigil af Landskrone, hvilket forvares paa det Kongelige Kunstkammer i Kiøbenhavn; Gildet i Landskrone var ellers et af St. Knuds yngste, saasom Byen ei fik Kiøbstæd-Rettighed førend 1413. Peringskiöld i Monumentis Ullerakensibus p. 319 og 320, og Eenberg de Upsala p. 235 og 236. tale om St. Knuds Gildes Sigil af Upsal, og Wallin i Sigtuna stans og eadens p. 331-334. om det af Sigtun, hvor han tillige yttrer den uden Tvil urigtige Mening, at Gildet paa dette sidste Stæd er først stiftet under Dronning Margrete, som herskede over alle 3 Riger. I Bibliotheqvet af den berømte Uffenbach udi Frankfurt har været en Udskrift af St. Knuds Gildes Skraae i Odense, stadfæsted af Kong Valdemar og følgende Konger. Udi den fandtes og Skanørs Skraae af 1256. Af dette

fees

fers i Msji Bibliotheca Uffenbachiana fol. col. 219. Part. 4. Linnæus i Skånska Resa p. 180. taler om Knuts-Salen i Malmoe, hvor Gildet endnu holdes, og hvor Broderskabet samles. Udi Malmøe findes endnu en Pergaments Codex paa Latin af Kong Knuds Gildes-Skraae, som Lagerbring har ladet trykke i Monumentis Scaniæ T. 1. p. 132-162, og som er meget anderledes end den hos Kofod, der viser om den Malmøiske, p. 51-55, at alle Artiklerne fra 9 til 45 ere tagne af Hertug Knuds Gildes-Skraae, og rimeligen ogsaa Fortalen, efterdi udi den siges, at Kong Valdemar (uden Tvivl den første) og efterfølgende Konger stadfæstede den, ja den 45 Artikel er giort 1256 af Oldermændene i Skanør. De andre Artikler findes derimod ikke i nogen anden Gildes-Skraae. Den første lyder, at hver som bliver Broder maae være ubertygtet, og vælges dertil af den hele Forsamling uden nogens Modsigelse. 2. Ved Indtrædelsen af hver nye Broder skulde betales 1 Mark, og siden i det andet Gilde ligeledes 1 Mark for Anretning (apparatus), og skulde den nye Broder være fra Landet, eller en Giæst, saa skulde en anden Broder være Borgen for, at han betalte rigtig. 3. Hovmesterne (Præparatores) skulde zirligen udpynte Gildeshuset, og efter gammel Skik giøre Udlæg for Provsten, Raadmanden og andre hæderlige Mænd; Blev en Broder syg, saa skulde de andre Brødre besøge ham, ja vaage over ham, og døde han, saa skulde 4 Brødre holde Vigiliæ over ham, eller og sende dygtige Personer i sit Stæd. Forsømte de at komme, skulde de give i Bøder hver 1 Øre, naar de vare overvundne ved Brødres Vidnesbyrd, og skulde de bære ham til Graven, og ledsage ham, og ofre ved Siæle-Messen i Siæle-Gave hver 1 Penge til Provsten, og siunge en Psalme over ham. 4. Tre Messer skulde aarligen holdes for de afdøde Brø-

Erik Eyegod. Aar 1105.

 dres

Erik Eyegod. Aar 1101.

dres Siæle. Den første paa St. Knuds Konges og Martyrs Dag, og om St. Knud; Den anden paa den anden Gildes-Dag for Siælene af de afdøde Konger, som havde begavet dette Gilde med Herligheder og Randestegn; og den tredie paa den tredie Gildes-Dag for alle de afdøde Brødres Siæle; Hvo der blev borte, skulde betale 1 Øre i Bøder. 5. I hver Drikke-Laug (af Gildet) skulde gives 2 Penge i Almisse, og til Opvarteren. 6. Fire Gange om Aaret skulde holdes almindelig Samling (Synodus); Hver som blev borte bøde 1 Øre, og hver, der lovligen var varslet did, og dog blev borte, bøde en halv Mark. Den første holdes den 25 Junii, som er St. Knuds Fest (nemlig den Dag Hertug Knud blev skrinlagt, altsaa er dette Gilde yngre end 1171). Den anden hellig Kong Knuds Martyrdag (den 10 Julii), den tredie St. Knuds Fest den 7 Januarii (paa hvilken Hertug Knud blev myrdt, altsaa stadfæstes herved Westphals Mening, at de Kongelige Gilder havde noget tilfælles med hinanden) og den fierde paa den anden Gildes Drikke-Dag, og hvo der da ei gav de Penge, som kaldtes Hunaghskiut (Sammenskud til Honning, at lave Miød af), og ei heller kom Dagen efter, han skulde betale dobbelt. 7. Paa første og anden Dag maatte man føre en Giæst med sig, men paa tredie Dag ei uden med Provstens og Raadmandens Tilladelse. Men saadan Giæst maatte ei have forbrudt sig, enten imod Gildet eller nogen enkelt Broder; Hvilken Broder, som handlede herimod, skulde bøde en halv Mark, eller og aarsage sig med trende Brødre, at den andens Forseelse var ham ubekiendt; Giæsten skulde da sidde i Stædet af Broderen, og denne tilbørligen fornøie Gildet for sin Forseelse. 8. Ugentligen skulde hver Tirsdag holdes en Samling af Provsten, Raadmanden og visse dertil beskikkede Brødre, for at forekomme a

Ophol

Ophold med Trætters Afgiørelse; Hvo der ei mødte efterat være bleven kaldet ved Gilde-Tieneren, han bøde 1 Skilling, eller og frie sig ved sin egen Eed; Men hvo der var bleven kaldet ved Brødrene, og forsømte at komme, han bøde 1, 2 og 3 Gang, hver Gang 1 Øre, og 4 Gang en halv Mark, og ansees for overbeviist baade om Hovedsagen og Varsterne. Derefter forelegges ham en Frist af 15, af 10 og af 5 Dage efter hinanden, og stiller han ei i dem sin Vederpart til Freds, og Gildet for Forelegsdagene, og for sin Opsætsighed, da betale han tvende Ører for hver Termin, og da opsættes Sagen til næste almindelige Samling, hvor han da bør rette for sig, som forhen er sagt, saafremt han vil nyde sit Gilde; Men vedbliver han i sin Haardnakkenhed i noget St. Knuds Gilde, hvor han endog er, og forsømmer naar han lovligen er stævnet til den almindelige Samling i Skanør, at møde og svare for sig, da skal han udelukkes af bemældte Gilde (heraf slutter jeg, at denne Skraae har giældt for alle St. Knuds Gilder, i det mindste for dem i Skaane). 46. Sælger nogen sin Gildes-Broder, rørligt eller urørligt Gods, eller nogen Eiendel, og efter Contract paa Thinge bryder sit Ord, hvilket almindeligen kaldes Malewærslæ (☓ Handels-Sag), saa betale han til Kiøberen dobbelt mere end til Kongens Foged, eller til Kiøbstæd-Ret. 47. Hvo som begaaer Forkiøb imod sin Gildes Broder, skal først holde ham skadesløs, og dernæst betale en halv Mark til Gildes-Brødrene, saafremt han overvindes ved tvende Brødres Vidnesbyrd. 48. Ringer nogen, eller lader ringe med Gildes-Klokkerne til sin Broders Skade, hvilket være langt fra, han først giengielde sin Broder den lidde Skade aldeles i egen Person, Familie eller Gods, bøde til alle Gildes-Brødrene 1 Pund Honning, og endeligen være udelukt fra Gildet, og blive

Erik Eyegod. Aar 1102.

alle

Erik Eyegod. Aar 1101.

alle sine Brødres Niding. Ingen maae understaae sig at ringe med Klokken uden Raadmandens eller Skriverens Minde, uden i Tilfælde af Ildebrand, eller noget andet sligt; Giør han det alligevel, da bøde til alle Gildes-Brødrene eet halvt Pund Honning. Bliver nogen Broder paa noget Stæd overbeviist Bedrag, Tyverie, eller nogen slig ærelos Gierning, han betale til Gildet 1 Pund Honning (venteligen Bismer-Pund, det er 12 Pund), og være uden for Gildet, uden Brødrene ville tage ham igien; Men saadan en bør og være overbeviist ved sine egne Gildebrødres Vidnesbyrd, og ei ved andres. 49. Er den Skyldige saa fattig, at han ei kan betale, da holde sig fra Gilde-Brødrenes Laug, indtil han kan rede sig ud med den Forurettede og hans Gilde-Brødre; Men er han af dette Gilde, og retter hen for sig, da bør hver Broder give ham eet Maaltid, og een Penge hvert halve Aar. 50. Med alles Samtykke fastsætte vi, at Gilde-Seglet, Privilegierne, og vore Statuter, som kaldes Skra, skulle forvares paa et sikkert Stæd i en Kiste under trende Lukkelser, til hvilke Provsten har den ene Nøgel, Raadmanden den anden, og den tredie en dertil beskikket Broder, og maae de ei udleveres til nogen anden, uden i alle disses og Brødrenes Nærværelse, og med deres Samtykke. Saavidt disse Artikler. Men endskiønt denne Skraa kan have i visse Maader været almindelig, saa kan den dog derfor have været i Særdeleshed for St. Knuds Gilde i Malmøe; Alting synes dog at vise, at den ei er ældre end fra det 13 Sæculum, yngre er den vidst ikke, thi der tales om Mark, Øre, Skilling, Penge, og ei om Skilling-Grot. Udi samme Skrift af Lagerbring findes fra p. 162 - 212 om St. Knuds Gildes Skraa af Lund, skrevet og stadfæstet af Kong Friderich II. Aar 1586, hvorudi og siges, at Kong Volde-

mar

mer stadfæstede den, venteligen den første, og er det rimeligt for mig, at St. Knuds øvrige Dyrkere bleve opmuntrede til at stifte flere Gilder for ham end det i Odense, og af det Kong Valdemar lod canonisere sin Fader Hertug Knud, og at Gilder ham til Ære bleve oprettede. Dette Gilde i Lund vedvarer endnu. I Skarholt i Skaane var og et St. Knuds Gilde, hvis Statuta, skrevne 1488, da Hakon var Curator, og Sven Tymerman Gildets Raadmand, endnu ere til, see Terpagers Ripæ cimbricæ p. 424. I Flensborg var og et St. Knuds Gilde, hvis Skraa er udgivet af Stads-Secretair Lüders i Flensborg Aar 1765 paa gammel Dansk med en Tydsk Oversættelse bag ved den Flensborgske Stads-Ret p. 41-55. Men da denne Skraa venteligen ei heller er ældre end fra Valdemari I. Tid, saa vil jeg opsætte at undersøge Indholden af den, som og af den Lundiske, indtil bemældte Konges Historie. Disse Gilder kunne ansees som christelige Fostbrødre-Laug, og tiente tillige meget til at holde Orden og Skik ved Lige, og at værne om enkelte Personers Liv i disse gamle raae Tider, da Manddrab og Selvhævn endda herskede; men med Tiden befordrede de selv ved den slemme Drik, som der blev saa meget giængs, Manddrab og anden Usædelighed, hvorfor de efterhaanden enten bleve ophævede, eller og de, som endnu vedvare indtil vore Tider, forvandlede til sædvanlige Giæstebuder. Gram in Meursium col. 258. not. c. mener, at Kong Knud selv stiftede et Gilde i Odense, hvilket jeg dog anseer for en Hukommelse-Feil af denne store Mand. Den egentlige eller gamle St. Albani Kirke i Odense, hvorudi Kong Knud blev dræbt, laae paa det Stæd, hvor nu de Podebuskers Gaard staaer, eller rettere denne Gaard ligger paa dens Kirkegaard, og Kirken selv stod paa Torvet, og laae meget nær Aaen. Efter Reformatio-

Erik Eygod. Aar 1101.

Erik Eyegod. Aar 1101.

nen blev den 1541 nedbrudt, saa at Taarnet alene blev tilovers, hvori Byens store Klokke hang. Bisp Peder Pagh af Odense førte Kong Knuds Billed i sit Segl med dette Vers: Rex Canute Dei, qvæso memento mei. Saaledes spredde Canuti Dyrkelse og Meningen om hans Hellighed sig fra Odense ud ei alene over det hele Danske Rige, men og over den gandske Verden, som Saxo siger, hvilket i det mindste bør indskrænkes til den christne Catholske Verden. Bisp Hubald, der havde saa megen Del heri, var efter Hvitfelds Vidnesbyrd en Benedictiner-Munk, og derhos en gudfrygtig og retskaffen Bisp, som aarligen visiterede sit Stigt, eftersaae om Præsterne forrettede deres Embede, ved hvilken Leilighed han imodtog Cathedraticum af hver Præst, det er Halvdelen af deres Offer, hvilken Visicats og Giesterie kaldtes Hospitalitas Episcopi, og vedvarede dette Cathedratici givende i 15 Bispers Tid, indtil Aar 1395 under Dronning Margrete. Nogle mene, at Kong Knud har selv kaldet denne Hubald fra Engelland, og beskikket ham til Bisp i Fyen. — Ud paa Sommeren holdte de trende Nordens Konger, Erik af Danmark, Magnus af Norge, og Inge af Sverrige, et Kongestevne og Samling nær Kongehelle ved Got-Elven, hvor deres Riger stødte sammen. Og berette Morkinskinna og Ættar-Tal Noregs Konger, Æfi Noregs Konger, at Erik og Inge sendte Bud til Magnus, og bade ham ei bekrige dem, da de ei heller vilde bekrige ham. Efterat de havde givet hinanden indbyrdes Sikkerheds-Breve, mødtes de, den Svenske og Norske, for at afgiøre de Tvistigheder, de havde sammen, og den Danske, efter min Tanke, som Megler, hvorvel det og kan være, at han har paatalt den Skade, som var vederfaren hans Undersaatter i Halland. Efterat Thinget var sat, ginge Kongerne frem paa Marken, og efterat

havde talet en feie Tid sammen, komme de til deres Folk igien, og var da Freden slutted saaledes, at enhver skulde beholde sit Rige og dets Grændser, og enhver Konge erstatte sine Undersaatter hvad Skade de havde faaet paa Gods og Folk, og siden indbyrdes jævne det sammen. Til Fredens desmere Bestyrkelse skulde Inge give sin Dotter Margrete Magnus til Ægte, og fik hun derover Tilnavn af Fred-Kolle ɔ: Fredens Stifterske. Morkinskinna og Theodericus Monachus ville, at Magnus fik da med sin Kone i Brudegave de trende Landskaber, Dalerne, Wear og Hofuth, hvilket sidste er gandske ubekiendt, men alle synes de at have ligget i Wermeland og Dalerne; Dog denne Efterretning er uden Tvil urigtig, da man ei finder andet, end at disse Landskaber have stedse siden tilhørt Sverrige. Rimeligere bliver det derfor hvad Morkinskinna selv siger, at Freden blev slutted paa samme Vilkaar, som fordum imellem Oluf den Hellige og den Svenske Kong Oluf. Lagerbring siger hel artigen ved denne Leilighed, at Kongerne sluttede selv Freden uden Ministrer. Snorro beskriver disse tre Konger saaledes: Inge var den største og føreste, og for sin Alder den ærværdigste; Magnus var den raskeste og muntreste, og Erik den deiligste, dog alle vare de smukke, vel voxne, berømmelige og veltalende. Ved den Leilighed kom den landsflygtige Svenke igien udi Naade hos Magnus, og blev siden hans beste Ven. Kort efter blev den Svenske Margrete sendt med et anseeligt Følgeskab fra Sverrige til Norge. De Norske Skribenter, ja Snorro selv, berette, at Magnus var forhen indtagen i Keiserens Dotter Mathild, og anføre til Beviis trende ret smukke Vers til en Mathild, som igien elskede ham, giorde af Magnus selv; Dog da hun i disse Vers ikke kaldes Keiserens Dotter, saa troer jeg snarere, at herved sigtes til den Skotske

Erik Eyegod. Aar 1101.

Erik Eyegod. Aar 1101.

Kong Malcolms Dotter Mathild, som han kan have seet i England eller Skotland paa sine Krigstoge did, og som opfoddes hos sin Moster Christina i Ramesey Kloster efter hendes Moders Margrete Dod, hvor hun undslog at gifte sig med Edgar den Rode, Greve af Bretagne, og med Guillelm af Guarenna, Greve af Surrey, maaskee af Kiærlighed til Kong Magnus, men maatte i det forrige Aar 1100 ægte den Engelske Kong Henric, hvorvel meget imod sin Villie efter nogles Beretning. Hun kaldtes ogsaa Edith. Da hun blev Moder til Keiserinden Mathild, saa har dette maaskee forledet de Norske Skribenter til at giore hende selv til Keiserens Dotter. Efter en gammel Fransk Skribents Vidnesbyrd skal hun have været lærd. Til dette Aar henforer jeg Kong Eriks tredie Tog mod Venden, som Saxo omtaler, og hvilket rimeligen er gaaet imod den Obotritiske Henrics Lande, saasom Fred efter al Formodning er bleven sluttet imellem dem udi næste Aar, da man ei kan tænke om Erik, som en viis Regent, at han vilde forlade Landet, naar det var indviklet i en farlig Krig (12).

Ar-

(12) Lang. T. 1. p. 119. T. 3. p. 325. 330. 348. 361. 369. 377. 379. 387-389. 411. 421. T. 4. p. 80. T. 5. p. 339. 33. Ord. Vit. l. 7. p. 650. W. Malm. l. 3. p. 107. Bartholini Mss. T. A. p. 325. 332. Ej. Ann. Eccl. Mss. ad Anno 1100 & 1102. Saxo l. 11. p. 221. l. 12. p. 225. Westphal Mon. T. 3. præf. p. 4. 111. &c. Op. ip. T. 4. p. 1334. 1435. 1437. 1439. T. 3. p. 1559. Tab. 20. n. 33. p. 706. De Orig. Guelf. T. 4. p. 137. Reliquiæ Minorum Hafn. Mss. Pontanus l. 5. p. 199. Wormii Fasti l. 1. c. 9. p. 29. Danske Atlas T. 4. p. 714. 715. T. 6. p. 585-588. Suhms Forb. p. 148-152. Pontoppidan Annal. T. 1. p. 227. 232-238. Knytlinga-Saga c. 77. Barth. Ant. l. 1. c. 8. p. 130. K. Stobæi Opusc. Pars posterior p. 278-281. Hvitfelts Bispe-Kronike p. 37-40. Terpageri Ripæ Cimbricæ p. 418-458. Kofod

Arnulph, en Engelænder, Jarl af Pembrock, fatte sig tillige med sin Broder Robert imod den Engelske Kong Henric, og bestyrkede sig ved Forbund med de Waliske Fyrster, og ved at ægte den Irske Over-Konge Moriertachs Dotter Lafracoth. — Den 16 Maji døde Liemar, Erkebisp af Hamborg, og havde Humbert til Efterfølger, hvilken ikke skal have bekymret sig om den Danske Kong Eriks Foretagende med et Erkesædes Oprettelse i sit eget Land til den Hamborgske Kirkes Forringelse. Liemar har giort sig navnkundig ved sin usvigelige Troskab mod sin Keiser Henrich, og ved sin Lærdom, thi efter Adam af Bremen hans Vidnesbyrd var han vel erfaren i den hellige Skrift og Kirkefædrene, og en veltalende Prædikant. Udi Julii Maaned døde Conrad, Konge i Italien, og blev hans Fader Keiser Henric herved af med en farlig Fiende. Udi samme Maaned døde den navnkundige Greve Roger af Sicilien, og havde sine tvende Sønner Simon og Roger til Efterfølgere under Formynderskab af deres Moder Adelheid. Hertug Welph den 4 af Bayern giorde et ulykkeligt Tog til Asien de Christne til Hielp, thi han mistede sin Erik Eyegod. Aar 1101.

 Hær,

fod Anker om gamle Danske Gilder. Kiøbenhavn 8vo. 1780. oversat. Hvitfelts Danmarks Kronike p. 93. 94. 598. 599. Knud den Helliges Historie ved Bircherod p. 58-80. Lagerbrings S. R. H. T. 2. p. 34. Angeletti vita St. Canuti cap. 49. 52. 204. Flensburg om St. Knuds Gilde i Malmøe p. 20-69. Morkinskinna i Arnæ n. 315. 4to. p. 459. 460. efter min Udskrift. Ættartal Noregs Konga i Arnæ n. 52. fol. p. 373. efter min Udskrift. Æfi Noregs Konunga i Arnæ n. 303. 4to. p. 475. efter min Udskrift. Gram in Meurs. c. 226. n. d. Aagaard descr. Othensiæ p. 22. Snorro i Magni Barfods Saga c. 8. 17. 18. Torfæi Hist. Norv. l. 7. c. 9. p. 438. 439. Acta Sanct. April. T. 2. p. 618. Dan. Bibl. T. 2. p. 137. 138.

Erik Eyegod. Hær, som dog selv til Jerusalem i næste Aar, og døde paa Hiemveien i Paphos paa Øen Cypern, og blev der begraven. Fra

Aar 1101. ham stammer det nu regierende Engelske Kongehus, som tilligemed besidder Chur-Hannover, saa og det Hertugelige Brunsvigske Hus. Den 1 November udstædde Henric, Bisp af Paderborn, udi Paderborn sit Bevis til Klosteret af Aldinghorn, hvormed han tog det i sin Beskyttelse. Blant Underskrifterne forekommer Karl, Søn af de Danskes Konge; nevnlig Carl, Knud den Helliges Søn, som mest opholdt sig i Flandern (13).

Aar 1102. Udi det Aar 1102 begik Kong Erik et Mord paa fire af sine Hofmænd, hvilket Saxo tilskriver Kraften af en sorgelig Musik, venteligen for at undskylde Kongen, fra hvilken den da regierende Konge Knud VI. stammede i tredie Led, men hvorom andre, herudi oprigtigere, gamle Skribenter intet tale. Isaac Vossius haver alerede vist, at Musiken ei har eller kan have slige Kræfter, endskiønt de Nordiske stundom tilskrive den saadanne, heldst de saa kaldte Drambaslag paa Cyther; Gram følger Vossium heri, og giætter Drukkenskab at have været Aarsag hertil, hvilket ogsaa Mallet og Christiani antage. Dette bliver saa meget des rimeligere, naar man betragter, at Eriks Fader Svend ei heller var en Hader af fulde Beggere, ligesaa lidet som af Kiønnet, hvorudi man vidst veed, at Erik fulgte hans Fodspor; Hvortil kommer, at

(13) Wynne Hist. of Wales p. 123. 124. Ma-Geoghegan T. 1. p. 428. Ord. Vit. l. 11. p. 808. Bouquet T. 12. p. 67. Staphorst p. 452. 520. H. Arch. Brem. p. 85. Wolteri Chr. Brem. p. 47. Calles T. 6. Part. 1. p. 6. 9. Dodechinus p. 465. Alb. Stad. p. 254. Muratori T. 6. p. 516-519. Schaten Annales Paderborn. Part. 1. p. 651. Molleri Cimbria literata T. 2. p. 469-472. Langebek T. 4. p. 68. Ad. Br. in epil. Hist. eccl.

af Saxo selv siger, at Mordet skeede over Borde. Messenius vil, at det blev bedrevet i Jylland. Vor gamle Rim-Kronike synes at lade det skee paa Reisen fra Rom hiem ad. Da Erik kom til sig selv igien, betalte han de sædvanlige Boder for Manddrab og dernæst giorde han et hemmeligt Lofte hos sig selv, at ville giore en Pillegrimsreise til den hellige Grav for at helbrede sin Siæl, og læge sine indvortes Saar, som Poeten Marcus siger. Imidlertid da et Erkesædes Oprettelse i Danmark laae ham meget paa Hierte, saa sendte han forend sin Bortreise Gesandtere herom til Pave Paschalis II, hvilke dog ei komme tilbage med Besked saa lenge Kongen var her i Landet. Det forekommer mig og meget troligt, at han har forligt sig med den Vendiske Kong Henric, og sat alle Ting i Venden i god Stand forend han forlod Landet, thi Venderne vare de eeneste Fiender, Danmark havde, saasom der da var Venskab imellem det, og imellen Norge og Sverrige. Efter Hvitfeld skal Ulkild være i dette Aar bleven Bisp i Aarhus. Pontopidan formoder, at hans Formand Christiern og flere ligge begravne i Lisberg Kirke ved Aarhus, hvor man i Vedels Tid saae endda Tegn efter Gravskrifter. Ulkild skal og i det nu værende Aarhus have bygt den forste Kirke, og det ved Stranden og af Træe, og have indviet den til St. Oluf. Vesterhavet skal ogsaa have giort stor Skade især paa Oen Helgeland, som da var meget storre end nu (14).

Erik Evegod. Aar 1202.

Imellem

(14) Saxo l. 12. p. 226. 227. Knytlinga-Saga c. 81. p. 166. Vossius de Poematum cantu & viribus Rythmi p. 59. Gram in Meurs. c. 228. not. e. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 18. Hvitfelds Bispe-Kronike p. 99. Messenii Scondia T. 1. p. 93. Mallet Hist. de Dan. T. 1. p. 108. Christiani Gesch. v. Schleßwig 1 Theil. p. 90. Lass v. Helgoland p. 7. Pontopp. Ann. T. 1. p. 160. 340.

Erik Eyegod. Aar 1102.

Imellem Skefte fra Gidskoe, en mægtig Norsk Mand, og Kong Magnus, opkom Uvenskab, hvorover den første drog af Landet med sine 3 Sønner og 5 Skibe, agtende sig efter de Tiders Viis til det hellige Land; Om Høsten kom han til Flandern, hvor han forblev Vinteren over. Kong Magnus selv drog med en stor Flode og et udvalgt Mandskab først til Orkenøerne, og tog derfra med sig Magnus og Erling, Sønnerne af Erlend Jarl. Derfra seilede han til Suderøerne, og der han laae under Skotland, løb ommeldte Magnus, som var hans Skutilsvend, fra ham, og kom til den Skotske Kong Edgars Hof. Ved denne Leilighed maae og Kong Magnus være kommen anden Gang til Anglesey, som Wynne vil, og der have hugget Timmer, og lade det paa Man opføre tre Kasteller. Derefter drog han til Irland, røvede der, forenede sig med Moriertach, Konge i Connaught, som maae have været en anden end den Irske Over-Konge Moriertach; Begge indtoge de derpaa Dublin og dens Egn, og opholdt Magnus sig Vinteren over i Connaught hos denne Konge, og giorde for eet Aar Fred med Irerne. — Ved Michels Tider holdt den Engelske Kong Henric et Møde i Westmünster, og Anselm et Concilium i St. Pauls Kirke, hvor der fastsattes, at ingen Archidiaconus, Diaconus, Præst eller Canonicus maatte tage Hustrue, eller beholde den de havde, dog maatte enhver Subdiaconus, der ei var Canonicus, beholde sin, naar han havde ægtet hende førend han blev det, hvorved Henric af Huntindon giør denne fornuftige Anmærkning, at dette syntes nogle meget reent, men andre farligt, paa det man ei ved at stræbe efter en Renhed, der overgaaer vore Kræfter, skulde falde i forfærdelige Urenheder til det christne Navns største Vanære; Derfor siger og Bromton, at Hustruer bleve da forbudne Præsterne,

sterne, som ei for vare forbudne. Gualter Giffard, Søn af Osbern af Bolebec og af en Søster af den berømte Gunnor, Store-Knuds Svigermoder, Hertuginde i Normandie, døde og var Stamfader til de Engelske Hertuger af Buckingham. — Pave Paschalis og Marggrevinde Mathildis forenede sig end nøiere, og den sidste fornyede Gaven af sine Lande til den Romerske Stol, hvorimod den første satte Keiser Henrick paa nye i Band. — En Flode af 200 Skibe kom fra Europæ vestlige Dele til Joppe for at hielpe de Christne i det hellige Land. Iblant dem var en Hardingus fra Engelland, maaskee den ofteomtalte Hardingus, Eadnothi Søn, som synes at have været fød af et Dansk Fruentimmer. — Udi Rusland viste sig den 29 Jannarii et Nordlys i tre Dage efter hinanden, hvilket Nestor beskriver saaledes, at den Ild viste sig fra alle fire Hiørner ligesom Giensinnet af en Ildebrand, og at Natten derved blev saa klar, som naar det er fuld Maane. Sbislawa, en Dotter af den Russiske Storfyrste Svetopolk II, ægtede den Polske Prinds Boleslav med Tilnavn Crivousti. (Neues Petersb. Journal 1783. 4 B. p. 110.) (15).

Erik Ejegod. Aar 1102.

Saasom Erik havde hos sig selv fastsat Reisen til det hellige Land, saa begyndte han nu at give dette Forsæt tilkiende for de Personer, som han havde udvalgt til sine Følgesvenne, og da de herover bleve bedrøvede, giorde han det siden bekiendt paa de fornemste

Aar 1103.

(15) Snorro i Magni Barfods Saga c. 19. 22. 25. Wynne Hist. of Wales p. 124. Torfæi Hist. Norv. Part. 3. l. 7. c. 8 og 9. p. 441-444. Orkneyinga-Saga p. 110. 112. Magnus Helga-Saga ad calcem Orkneyingæ c. 7. 8. p. 454. 456. Johnstoni Ant. Celto-Norm. p. 69. b. Chr. Sax. p. 210. Conc. Coleti T. 12. c. 1098. M. West. p. 236. F. Vig. p. 651. H. Hunt. p. 378. Bromton c. 1000. Ord. Vit. l. 8. p. 762. l. 12. p. 808. 809. Muratori T. 6. p. 520. 521. Alb. Aqvensis l. 9. c. 11. p. 200. Nestor p. 170.

Erik Ejegod. Aar 1103. nemste Danske Thing. Da han og giorde det paa Viberger Thing, takkende de Danske for den Kiærlighed og Lydighed, de havde beviist ham, saa sukkede den hele Forsamling, ligesom den skulde miste sin Fader, og den raabte, at hans Fraværelse vilde blive skadelig for Fædrenelandet, ja alle Tilstedeværende bade ham med Taarer at blive tilbage, kastede sig og tilsidst ned for hans Fødder, og bade indstændigen, at han mere maatte agte paa det Almindeliges Vel, end paa sit eget særdeles Løfte, da han vidst, lagde de til, vilde mere behage Gud ved at forestaae Riget vel, end ved at reise til det hellige Land. Men som han dog alt blev ved at undskylde sig med sit Løfte, saa tilbød Almuen at ville give den tredie Deel af sine Eiendele til de Fattige, for at løse ham derfra; næsten urroligt Bevis paa deres Kiærlighed til ham, den beste Lovtale over denne Konge, og en Fabel i vor Tid. Dog Erik, der med alle sine Dyder var besængt med Tidernes uoplyste Andagt, lod sig herved ikke bevæge, og paastod, at andre kunde ikke løse ham fra hans Forbindtlighed, og at han, om han imodtog dette Tilbud, vilde blive en Meneeder, og Ophavsmand til sit Riges Armod. Han vilde endog derfor heller reise paa sin egen Bekostning, end være andre til Byrde ved at laane Reise-Penge af dem. Efter dette overlagde han med Hovdingerne, hvo der skulde forestaae Riget i hans Fraværelse, thi han giorde aldrig noget paa sin egen Haand, men forespurgde sig stedse hos andre; Hovdingerne satte det dog i hans eget Skiøn, hvorpaa han udvalgte til Rigsforstander i sin Fraværelse sin ældste Søn Harald, og Bisp Adzer af Lund, venteligen for ved den sidstes Anseelse og Erfarenhed, at veilede den førstes Ungdom, og for herved at holde Geistligheden i den tilbørlige Lydighed, hvortil kom, at Adzer var af den største Slægt i Danmark, og

Dron-

Dronning Bodhilds Halvbroderson. Af dette Vers slutter jeg ellers, at Harald har dog da været omtrent 20 Aar gammel, i det mindste, ja maaskee noget over, og fød 1080, thi Knytlinga siger, at han var da allerede en fuldkommen Mand af Aar; Rimeligen er han bleven opkaldet efter Kong Harald Hein, og været født under ham. Hertil kommer, at hans Søn Biörn Jernside ægtede den Svenske Kong Inges Dotter Cathrine, og synes allerede at have været fød 1100, eftersom hans Dotter Christine ægtede den Svenske Kong Erik den Hellige, som det synes omtrent 1139, thi da Erik døde 1160, saa maae hans Søn Knud have været fød omtrent 1140, siden han var forlovet medens Faderen levede, og Christine altsaa omtrent fød 1122 eller 1123. Harald havde kun en Frille til Moder, fik siden det Tilnavn Kesia ɔ: Spyd, for sin Tapperhed, maaskee og, som Langebek formoder, fordi han var høi og smal; Og af dette Tilnavn har der været en i ældre Tider, og en i yngre, og forekommer Harald derefter ofte i Historien. Med en anden Frille avlede Erik Benedikt, om hvilken ellers intet vides, undtagen at han døde den 1 Maji, men uvidst hvad Aar. Han havde og en Deel uægte Døttre, af hvilke Ragnhild, som ægtede Hakon den Norske, eller Jyde, hendes Navn alene vides. Nogle, blant hvilke Vedel og Hamsfort uden Tvil ere de ældste, kalde hende Anna, dog slige nye Vidnesbyrd svinde bort for Forfatterens af Knytlinga. Af Arnæ n. 318. 4to, som indeholder en Norsk Konge-Saga, kan ei sluttes andet, end at denne Hakon har været en Dottersøn af den navnkundige Norske Jarl Hakon Iversen; Der siges ellers urigtigen, at denne Hakon ægtede en Dotter af den Danske Kong Svend Ulfsen, da hun dog var en Dotter af Erik, Svends Søn. Med en gift Kone avlede han Erik, som kun var ung, hvorvel ældre end Knud, der dog i det

Erik Eyegod. Aar 1103.

Erik Eyegod. Aar 1103.

mindste maae da have været 11 til 12 Aar, og omtrent fød 1091, hvoraf man maae slutte, at Erik har været gift med Bothild forend han blev Konge, og rimeligen altsaa ægtet hende i Danmark, og venteligen ei begivet sig til Sverrige forend 1092, og dersa til Rusland, hvorvel Saxo synes at give tilkiende, at han forføiede sig tilligemed Bothild til Sverrige, saasnart han mærkede, at Oluf skulde blive Konge, det er endog 1086. Dog denne Beretning giendrives ved det at Knud føddes i Roskild, og at Erik var efter Knytlinga Jarl i Sielland udi Olufs Tid, i det mindste for en Stund. Da Faderen forlod Landet var Erik ung, som forhen er sagt, dog maaskee fød 1090, og derfor fik han adskillige Formyndere, hvorvel ikke af de Fornemste, siden hans Møderne var saa slet; hvorfor det vel og bliver urigtigt, som fortælles i Knytlinga, at Faderen tog ham med paa Reisen. For Knud, sit eeneste Barn med Dronning Bothild, satte han den berømmelige Mand Skialm Hvide til Formynder; en Mand, han ei alene havde giort til Jarl eller Statholder over Sieland, men endog over Rügen, som han havde giort sig skatskyldig, uden Tvil paa et af sine Vendiske Tog, og hvilket derhos hydde i aandelige Ting under Lunde Stigt, endskiønt Christendommen var ikkun slet befæstet, og lidet udbredet paa den. Knud var fød i Roskild den 12 Martii, og Asbek, en Bonde fra Beulstrup, nu Bodstrup, en Bandebye ved Ringsted, gav ham det Navn Knud eller Canutus, efter en Aabenbaring, som han foregav, af den hellige Kong Knud, hvorfor det befaledes ham. Da nu Erik skulde reise, saa anbefalte han sin kiære Søn Knud, samt Riget til sin Broder Niels, og venteligen ogsaa til Svend og Ubbe, der vare ældre, og tog dem i Eed, enten at de skulde overlade Riget til Knud, naar han opvoxte, som Helmoldus vil, eller og Hertugdømmet Sønder-Jyl-

land,

land, eller i Heidaby, som Knytlinga siger, hvilket ogsaa synes at bekræftes derved, at den Skotske Bisp Robert af Elgin, der skrev under Erik Emun, Erik Eyegods Søn, vidner, at Kong Niels blev siden bandsat som en Meneeder, fordi han overtraadde den Arvefølge hans Fader Svend havde indført, hvilken det derfor ikke heller er troligt, at Erik vilde og kunde overtræde; Det synes og nogenlunde at bekræftes derved, at efter det Roskildske Breviarium onskede Erik at kunne meddele denne sin Søn nogen Værdighed, men at hans unge Aar ei tilstædde det, hvorover han bar stor Medlidenhed med ham; Imidlertid er dette betænkeligt, at han indsatte sin egen Søn Harald, dog ei Erik tilligemed, som en Forfatter vil, en ung Prinds, til Regent, og ei nogen af sine Brødre, der vare til Aars; Hertil kommer, at Knud var ægte fød, af stor Slægt paa Mødernе, og at Erik var inderligen elsket. Arngrim i sit utrykte Supplement vil, at Erik anbefalede sine Sønner Harald og Knud, og sin Broder Niels, at leve eenige sammen, thi saa vilde de være forfærdelige for deres Uvenner. Efter det Roskildske Breviarium forblev den unge Knud hos sine Slægtinge, nemeligen hos sin Broder Harald, Farbroder Niels, Fætter Ascer, Erkebisp i Lund, og især hos sin Formynder Skialm Hvide, som var beslægtet med det kongelige Hus. Til Reise-Selskab udvalgte Erik adskillige fornemme Mænd, saavel af sit eget Land, som af fremmede, og deriblant især dem, som vare høie, anseelige og velskabte, for derved at hindre, at hans egen Høide skulde ei for meget falde i Øinene, vel og for at give udenlands en fordelagtig Tanke om de Danske. Dronningen Botbild fulgte ogsaa med, da hun ligesaavel havde gjort Løfte, og ladet sig kaarse, som han selv, dog søgte hun underveis ikke Seng med ham, leggende saaledes Kydskheds-Løfte

Erik Eyegod. Aar 1103.

Erik Eyegod. Aar 1103.

til det andet, og opnaaede derved en endnu større Høide af Hellighed efter de Tiders vrange Indbildning; Og denne Omstændighed har uden Tvil givet Forfatteren af Knytlinga Anledning til den Fortælling, at Erik sendte Bothild forend sin Afreise hiem til hendes Frænder. Da Rygtet om hans Reise udbredede sig, sendte ei alene den Franske Kong Philip ham anseelige Gaver, men endog Keiser Henric, til hvilken Eric igien sendte Forætinger. Efterat nu Eric havde med megen Bekostning, og efterhaanden lavet sig til Reisen, og lader sig kaarse, antraadde han den endeligen om Vaaren til Skibs med et stort Følge, saavel af Riddere, det er Ryttere, som Fodgiængere. Undervejs landede han paa Øen Gulland, og bygde der en Kirke i Wisbye, St. Oluf til Ære, fordi han først skal have omvendt det til den christne Troe, og derfor var Landets Patron. Erics Følge-Selskab skal og have givet adskilligt til denne Kirkes Bygning (a). Udi Rusland, venteligen Aldeigeborg, steg Erik i Land. Om denne hans Reise skriver Marcus saaledes: „Det skal og berettes, at den Krigsmænds Raske foer Norden fra for at læge „indvortes Saar; Herfernes Tvinger søgte Lægedom til sin „Siæl. Den Høye lovede sig hen til det dyre Land, han giorde „Reise ud for at besee (Budlung vilde vinde skinnende Liv) Jorsals Bøygd, tryg i Fred." Paa denne Reise sparede han ingen Omkostning, og indlagde sig derfor allevegne Berømmelse, saa at i hver Stad, han kom, blev Høitid giort af ham, og ginge Præsterne ham med Procession og Helligdomme i Møde, hvor-

(a) Intet Under, at Erik lagde an ved Gothland, saasom det da var en almindelig Brug for alle Pillegrime, der giennem Rusland reiste til Grækenland. See min 4 Tome p. 24.

Russiske Konger. P. 103.

Wolodimir, † 1125. p. 291. ⁀ Gytha T. 5. p. 13. 14. 1106. p. 157.

- Christine, en Dotter af den Svenske Kong Inge p. 103. ⁀ Mstislaw, f. 1076. † 1132. p. 410.
  - Euphrosyne, gift 1144 med Geysa II, K. i Ungarn. p. 22. 83. 69.
    - Bela III, K. i Ungarn 1173. p. 63.
  - Ingeborg, ægtede Hert. Knud 1118. p. 223. f. omtrent 1100. p. 226.
  - Malfrid, ægtede den Norske K. Sigurd 1118 p. 225.
  - Dobrodea, ægtede den Græfiske Keis. Joannes Comnenus p. 226 og 230. Aar 1120.
  - Isjaslaw, f. omtr. 1096. p. 103.
- Isjaslaw, fød omtr. 1077. † 1096 eller 1098. T. 5. p. 25. Professor Kall mener, at Gyda har havt ham. p.

Ingeborg, gift 1118 med Hertug Knud p. 223.

Malfrid, gift med den Norske Kong Sigurd p. 225. og siden med den Danske K. Erik Emun.

hvorom Marcus saa siunger: „Mænd bare af store Borger ud „mod den uforfærdede Hoye (siunget blev der, naar Mængden „tog i Klokkerne) Skrin og Kaars prydede med Clenodier; Af „rige Josur har aldrig nogen i andens Vælde nydt slig Med„fart; Sonderligt var det, og kunde ingen Mand jævnes med „de Danskes Herster." Da en af de Russiske Konger, nemlig Wolodimer, var gift med Gytha, den Engelske Kong Haralds Dotter, et Næstsødskendebarn af Erik, da Wolodimers Søn Mstislaw, Regent i Nowgorod, havde Christina til Ægte, en Dotter af den Svenske Kong Ingo, Erics gode Ven, hvilket Giftermaal skeede endel Aar forend denne Tid, saasom hun alerede 1096 bragte Isjaslaw til Verden, og maaskee Wsewolod forhen, og endeligen da Erics egen Broder Þorgils formodentligen endda levede, og regierede et Stad i Rusland, saa maae man ei forundre sig over, at Erik blev allevegne saa vel imodtaget i det Land, allerheldst han forhen havde selv levet der i Anseelse. Den Russiske Storforste, og Over-Konge i Kiew, Swetopolk, gav derfor Erik dygtige Krigsfolk med for at ledsage ham til Constantinopel, venteligen for at beskytte ham imod de roverske Patzinaker og Uzer, eller Polowzer. Herom taler Marcus: „Frak„lands Styrer (den Franske Philippus) prydede Biörns blide Bro„der med skinnende Gaver: Den mægtige Keisers (Henrics) store „Gaver behagede Skioldenes Fordarver. De Hoyes Odelegger „(Sveropolk) lod folge snilde Veivisere, beredde til Strid med ham, „den Jydernes Eyer, for at være tilstæde paa den hele Vey indtil „Cæsars (Alexii) Sammenkomst." Forfatteren af Knytlinga har anseet Keiseren og de Hoyes Odelegger for een Person, og derfor ment, at det var Keiser Henric, som gav den Danske Konge Ledsagere, hvoraf folger, at Erik maatte have reist giennem

Erik Eyegod. Aar 1103.

Erik Eyegod. Aar 1103.

Tydskland, og hvorfor ogsaa Gram lader ham paa denne Reise komme anden Gang til Rom. Men da Saxo udtrykkeligen siger, at han seilede til Rusland, og drog til Lands igiennem det, da han og efter Knytlinga selv drog til Constantinopel, hvorhen Veien da gemenligen faldt fra Norden igiennem Rusland, og endeligen da de Hoiers Ødelegger hos Marcus aldeles ikke nødvendigen bør henføres til Keiseren, men hel vel kan forstaaes om den Russiske Storfyrste Svatopolk, saa bliver det gandske vidst rigtigere, at Eric har taget Veien igiennem Rusland, end igiennem Tydskland. Fra Kiew tænker jeg at Erik er taget til Skibs ned ad Dniester-Floden, og siden over det Sorte Hav til Constantinopel. Underveis skal han, som Saxo vil, have paa nye sendt Gesandter til Rom om et Erkesædes Oprettelse. Vel muligt, efterdi denne Sag laae ham meget paa Hierte, for at befrie sig og sit Land fra de fremmede og myndige Hamborgske Erkebisper. At Erik har havt stor Del i Stiftelsen af Lunds Erkesæde, hvorvel den ei kom i Stand under hans Regiering, kan sees af disse Marci Ord: „Den mandhafte Drot lod i Danmark, Doglings„grund, sætte Erkestol (a) fort fra Lund, hvilken alt Folk af „Dansk Tunge (b) dyrker. Hilding fremde helligt Vælde; Rog„tet svarer hver, at Özur er vied til Bisp; Ham viser Bonder„nes (Hollldernes, Haulldernes) Grandsker Himlens Vei.“ Da nu Kongen kom til Constantinopel, tog vel Keiser Alexius hofligen

(a) Herved skulde man næsten falde paa den Tanke, at Erik vilde have havt Sædet i Dalbye.

(b) Dette Udtrak stadfæster Saxo's Beretning, at Lund var Erkesæde ei alene for Danmark, men og for Sverrige og Norge, thi de gamle Islandske Skribenter forstaae altid ved Dansk Tunge hele Nordens Sprog.

hoffigen imod ham, og underholdt ham paa sin Bekostning, men vilde dog ei tillade ham at komme ind i Byen, og herudi opførte han sig ei anderledes mod ham, end imod alle de øvrige Europæ Førster, der droge til det hellige Land, hvilke han, saasnart muligt, havde med alle deres Folk befordret over Bosporus til Asien. Hertil kom endnu den særdeles Aarsag, at Barangerne, som bevogtede Keiserens Person, vare Folk, der talte det Danske Sprog, og at mange virkelige Danske vare iblant dem. Hvorvel nu Erik indsaae Aarsagen til Keiserens Frygt, saa lod han sig dog ei mærke med noget, men bad alene om at maatte komme ind i Byen for at besøge de hellige Stæder, da hans fornemste Hensigt, hvi han var kommen did, var for Religionens Skyld. Keiseren berømte hans Forsæt, og lovede ham Svar anden Dag. Imidlertid ginge de Danske, som tiente blant Barangerne, til Keiseren og bade om Tilladelse, at maatte hilse paa deres Konge, hvortil de vel finge Forlov, dog ikke alle paa eengang, men nogle ad Gangen. Da nu Keiseren efter sin sædvanlige Klogskab vilde udforske Kongens Sindelav, saa lod han nogle følge med, der forstode begge Sprog, Dansk og Grækisk, og vare derved i Stand til at give Agt paa hvad Kongen og Barangerne talte sammen. Ved Sammenkomsten hilsede de Kongen, og bleve derpaa ombedne, at sidde ned, hvorpaa Kongens Tale til dem var af den Indhold, at han forestilte dem, hvorledes de Danske, der tiente Keiseren, havde ved deres Dyder opnaaet den høieste Ære, at Fremmede herskede nu over de Indfødde, og at de vare meget lykkeligere ude end hiemme; at Keiseren havde betroet dem sit Liv, og det ei saa meget for deres egne Dyder, som for deres Landsmænds Skyld, der forhen havde tient Grækerne; Derfor burde de stedse lægge Vind paa Ædruelighed, og skye Drukkenskab, Erik Eyegod. Aar 1103.

Erik Eyegod. Aar 1103.

kenskab, for ei derved at foraarsage Keiseren Bekymring, thi overskrede de Maadeligheds Grændser, da vilde de blive dovne til Tienesten, og alt for henglvne til Kiv og Klammer; Han paaminDte dem og, at de i Strid maatte mindre tænke paa at redde deres Liv, end paa at fægte mandeligen, og derfor ingenlunde tage Flugten, eller føre sig feige op, hvorhos han lovede at ville, naar de komme tilbage til deres Fædernelaud, lønne rundeligen deres udviste Troskab mod Keiseren, og skulde de falde udi Strid, da at belønne deres Slægt og Paarørende. Paa slig Maade tiltalte han dem alle, og søgte saaledes at befæste de Danskes Troskab og Hengivenhed til Grækerne. Da Keiseren fik dette at vide, gav han tilkiende, at man havde giort Uret i at mistænke Kongen, da man dog burde af Folkets Troskab have sluttet til deres Konges. Herover lod han an aabne Byen for ham, den herligen udstaffere, brede skiønne Tepper paa Gaderne, og endeligen ledsagede han ham selv ved sin høire Haand til Slottet med stor Pragt og Herlighed; Dette overlod han ham til Bolig, og vil Saxo bilde os ind, at ingen af de efterfølgende Keisere siden beboede det, for ei at skulle synes at ville ligne sig med saa stor en Mand, som Erik. Dog det er ei den første og eeneste Gang, at Saxo lader sig henrive af en daarlig og forfængelig Folke-Stolthed. Tvertimod disse fremmede Giæster vare ingenlunde Grækerne velkomne; De flestes Navne findes derfor ikke optegnede af Anna Comnena, som saa nøiagtigen har beskreven sin Faders Alexii Levnet, og derfor nævner hun hverken Erik eller den Norske Kong Sigurd, som nogle Aar senere kom til Constantinopel, og befatter dem, tilligemed mange flere, under disse almindelige Ord: „Efter ham (Godefrid) kom næsten en utallig Mængde af „Konger, Hertuger, Grever, ja og Bisper af alle Celtiske Lan-

„de,

„de, hvilke Keiseren sendte sine Gesandtere i Mod med meget „hoflige Breve, hvorudi han lovede dem alt Got og Bistand; „Og var det ingen ringe Viisdom af ham, at han sogte at fore„komme disse urve Gemytter, og bragte dem paa sin Side ved „eenfoldige Midler, og ved Gavmildhed." Da hun nu selv levede paa de Tider i Constantinopel, og var alerede voxen, da Erik var der, saa viser det med hvilken Ligegyldighed Grækerne ansaae disse fremmede Herrer, hvis Ankomst var for jævnlig til at kunne drage deres Opmærksomhed til sig. Imidlertid kan den Pragt og Gavmildhed, som Alexius udviiste efter vore Norske Skribenter, saavel mod Erik, som mod Sigurd, gierne være rigtig, thi baade giorde Grækerne det, for at afholde disse Fremmede fra at giore Vold og Ulempe, saa og for at vise deres egen Herlighed, da intet Hof paa de Tider var stoltere og forfængeligere end det Grækiske. Alexius tog derfor herligen mod Erik, og beværtede ham paa det kosteligste, tilbod ham og enten en halv Lest Guld til Forering, som Knytlinga vil, eller og at see paa Legene i Hippodromo ɔ: Hesterende-Banen, hvilke kostede lige saa meget, og som vore gamle Skribenter kalde Padreimsleikur; Dog Kongen valgte det Nyttige fremfor det Fornoielige, da Veien var endnu lang, han derhos holdt mange Folk, og hans Penge begyndte at gaae med. Dog vil Saxo, at han i Forstningen veigrede sig ved at modtage Keiserens Guld, indtil Keiseren sagde, at det ei var hans Gave, men ham selv, han ved sin Veigring foragtede. Da Alexius viiste sig gavmild imod mange af Kaarsbærerne, heldst imod Boamund, for at hindre dem fra at ove Fiendtligheder i sit Land, og for at blive berømt for en gavmild Fyrste, saa er det meget rimeligt, at han og har teet sig gavmild, prægtig og hoflig imod den Danske Erik og den Norske

Erik Eyegod. Aar 1103.

Erik Ejegod. Aar 1103.

Sigurd. Men foruden dette gav Keiseren ham kostelige Kl
megen Værdie, 14 Krigsskibe og mange andre herlige
hvorom Marcus saa skriver: „Den meget vise Hilding fik
„Klagard af den Høye selv een halv Lest (a) af det røde
„hvilket roses af alt Folket; Forhen havde han faaet den
„diges Klæder; End mere blev givet Eric; Undersaatterne a
„fernes Magt skiænkte ham sex og otte Hær-Skibe.“ D
meddelte Alexius Kongen alt hvad der hørte til Skibenes
ning, sampt Fætalie. Og som han mærkede, at han
Ting satte størst Priis paa Helgenes Levninger, saa forære
ham ved sin Keiserlige Bulla adskillige deraf, hvilke Eric l
sørge at blive under Keiserens Segl bragte til Lund og R
og til sin Fødebye Slangerup, da Slangathorp kaldet, et
af Christi Kaars, og nogle af den hellige Nicolaus af Myr
Ben, og havde han udi bemeldte Bye ladet bygge en
hvis Altar sagdes udi Saxo's Tid, at staae paa det Sted,
han var fød. I Anledning af bemeldte St. Nicolai Ben
des det Nonne-Kloster, som siden bygdes der, til ham og
Frue Maria. Derimod gav ogsaa Kongen til Keiseren af
dens Avl, jeg kan tænke Foderværk, Torfisk og andet saa

, vgtede siden
1058. p. 100.
1078. Henrik
p. 39. Ingri
f. Rognval
5. Jarl, f. o
trent 112
p. 438.
Erik Emun, f.
tr. 1090 eller
p. 100. 115.
393. gift 1132
te K. Sigurd
p. 465. † 1137 p
af Frillen Thu
siden p. 415.
p. 421. 479.
83. Aar 1142
6 Aar 116...

(a) Hos vore Gamle kaldtes gemenligen det een Lest, som 12
kunde drage, hvers Byrde beregnet til 36 Pund, hvorved
skee forstaaes Lispund; Da dette nu vel ei kan være, og M
dog siger det, saa maae han have kaldet hver Hestes Byrd
Lest, og altsaa forstaaet 18 Pund, det er Lispund, derved
er efter Guldets nu værende Priis 92160 Rdlr., da derim
virkelig halv Lest beløb sig til 1108920 Rdlr. Arngrim i si
ne Supplement anslaaer en halv Lest for 6 Skippund, d
1920 Pund, hvorefter Værdien maatte beløbe sig til 61
Rdlr., hvilket ikke er rimeligt.

, ægtede siden Carl, det ved hende blev Fader til

1058. p. 100. †1104. p. 144.
1078. Henrik Skateler ægtede
p. 39. Ingrid. †1134. p. 438.

f. Rognvald Jarl, f. omtrent 1120. p. 438.
5.

Buris, f. omtr. 1128 p. 438.

Ubbo p. 63. 100. 144. 145. gift m. Suniva, Dotter af Jarlen Hakon Iverten p. 358.

Hagen eller Hakon p. 63. 358.

Erik Emun, f. omtr. 1090 eller 1087 p. 100. 115. K. 393. gift 1132 med ...e K. Sigurds Enke ...p. 465. †1137 p. 517.
...af Frillen Thunna, ...siden p. 415. f. om... p. 421. 479. Aar ...83. Aar 1142. Aar ...26 Aar 1146. p. 622.

Ragnhild p. 63. gift med Hagen, Søn af Ubbo, Svend Estrithsens Søn. p. 63.

Eric Lam, f. omtr. 1101. K. 1137. p. 531. †1147. p. 642. gift 1144 med Luccardis, Dotter af Rudolph I. Greve i Soltwedel og Ditmarsken p. 602.

Magnus, af en Frille, maaskee Asa, Erkebisp Eskils Dotter.

...nævnes Staden Basa i Cypern.

573

Rdlr., hvilket ikke er rimeligt.

hvilket for sin Nyhed var kiærkommen i Grækenland. Og som Erik Eyegod. Aar 1103.
Kongens ugemeene Høide faldt Keiseren i Øinene, saa lod han ham afmale baade staaende og siddende i naturlig Størrelse. Petrus Olai siger, at han lod hans Billede giøre ved en Billedhugger, og det siden overmale med Farver; Men det er en Bildfælse, opkommen ved at have ilde forstaaet Saxo. Endeligen skiltes Keiseren og Kongen ad med megen Kiærlighed og Venskab, og drog den sidste til Skibs fra Constantinopel med et stort Følge, agtende sig til Jerusalem. Underveis lagde han an paa Cypern, af vore Fædre kaldet Cipr, ja og Kyber, hvor han blev angreben af en hæftig Feber, som den 10 Julii lagde ham i Graven. Dette skeede i Byen Basta (a) efter Knytlinga, som maaskee er en Skriverfeil i Stædet for Baffa, som den kaldes i nogle nyere Reiser; i det mindste er det vist, at de Navne Basos, Paphos, den i gamle Tider formedelst Veneris Dyrkelse saa berømte Stad, komme meget hermed overens, dog forstaaer Hamsfort herved Famagusta, som gandske vist er urigtigt. Den Sielandske Kronike alene lader ham døe paa Rhodus. Dette Dødsfald beklagedes ei alene hoiligen af Kongens Følge, men og af alle, som hørde det, hvorom Skalden Marcus saa taler: „Allsyreren kravde i fremmede Lande Mandom af den snilde Konge; Alderdom opnaaede ei den stridbare Herre; Dette Dødsfald spurgdes vide. Snilde Mænd i gandske Verden harmede Siklings Død; Hæren boies ved saadan Fiendens Dyggves

(a) Udi Nicolai Abbadis Geographia i Arnæ n. 144. 8vo. p. 33. efter min Udskrift kaldes Byen Væringia Sæde, det er, at Væringer laae der i Besætning. I Chronico Margaretæ edit. E. Benzelii p. 88. nævnes Staden Basa i Cypern.

Erik Eyegod. Aar 1103

„Fald, ja al Verden sørger." Da nu Marcus selv vidner, at Erik ei blev gammel, saa kan min Regning, at han kun opnaaede 47 Aar, vel antages, saafremt det endda ei bliver for meget. Er han nu kommen til Regieringen 1095, og har regieret 8 Aar, hvilket sidste af vore beste Skribenter, Snorro (a), Forfatteren af Knytlinga-Saga, Petrus Olai, den Roskildske Anonymus, de Islandske Kongelige Annaler, det Lundiske Necrologium, som er samtidigt, vidnes, saa maae han være død 1103, hvilket ogsaa Langebek giver Bifald. Des forunderligere er det derfor, at den samtidige Wilhelm af Malmesbury, fulgt herudi af den Munk Alberic, tillegger ham en Regiering af 29 Aar. Engang har jeg tænkt, at Wilhelm blandede Eriks Regieringsaar med hans Broders Nicolai, der varede 29 og noget paa det 30, men da Wilhelm slutter sin Historie med 1125, og Nicolaus først omkom 1154, saa kan dette ikke være; Maaskee at man hos Wilhelm i Stedet for Is viginti novem annis bør læse Is vero novem annis, thi da har Wilhelm regnet det næste Aar 1104 til Erichs Regimente, saasom Nicolai ei begyndte førend i Slutningen af 1104, eftersom Eriks Død saa sent rygtedes hid. Men da maae den urigtige Læsemaade være meget gammel hos Wilhelm; saasom Alberic, der skrev 1241, har alerede fulgt den, og det med saadan Tillid, at han først fortæller Eriks Død ved det Aar 1124 (b). Maaskee og, at disse 29 Aar bør regnes fra hans Faders

(a) Dette staaer alene i Peringskiolds Udgave udi Oluf Kyrres Saga, og udi Claussons Danske Snorro p. 384.

(b) Saxo og Svend Aagesen have aldrig Aartal, og da ei heller behaget at sige hvor længe Eric regierede; Da nu Snorro og de flere Islandske Skribenter vare ubekiendte hos os i Middelalderen, saa maae de af vore Kroniker, der tillægge Eric 8 Aars Regie-

[illegible] Svends Død, og de komme nogenlunde ud. At Wilhelm lader Kongen døe midt paa Havet er ingen Modsigelse af det Sande, at han døde paa Cypern, thi denne Øe ligger midt i Havet. Erik Eyegod. Aar 1103.

Saxo

Regiering, og lade ham døe 1103, have vi af andre Kilder. Petrus Olai hos Langebek T. 1. p. 119 og 120. lader ham døe 1101 eller 1102, men lægger til, at een Bog har 1103, og tvende 1104, hvilket sidste kommer af Mellem-Riget. Den Roskildske Anonymus ib. p. 379. lader ham døe 1104, og regiere i 8 Aar. En Anonymus ib. p. 425. komme til Regieringen 1095, døe 1103, og regiere i 8 Aar, dog denne Anonymus forekommer siden i Necrologium Lundense. Minoriter-Annalerne af Wisbye ib. p. 252. lade ham døe 1101, og ligeledes en Ubekiendt p. 397, og den saa kaldte Kong Eriks Krønike p. 161. Hamsfort p. 38 og 270. lader ham komme til Regieringen 1096, regiere i 6, 7, 8 eller 9 Aar, p. 27 og 39. døe 1104. Petrus Olai lader ham p. 174. blive Konge 1099, og døe 1103. Aarbøggerne af Esrom giøre ham til Konge 1095, lade ham regiere i 9 Aar, og døe 1102. - Efter Bartholin p. 339. blev han Konge 1095, og døde 1102; Aarbøggerne af Ressved p. 369. giøre ham til Konge 1099, og lade ham døe 1103. En Ubekiendt hos Langebek T. 2. p. 170. lader ham døe 1101. Et Islandsk Fragment p. 429. lader ham regiere i 8 Aar; En ubekiendt Krønike p. 434. regiere fra 1098 til 1102; En anden Ubekiendt p. 520. lader ham døe 1101. Den Sielandske Krønike p. 606. lader ham komme til Regieringen 1096, og døe 1101; De Islandske Kongelige Annaler hos Langebek T. 2. p. 47 og 48. vidne, at Erik kom til Regieringen 1095, og døde 1103; Laurentius Stralius p. 303, at han regierede fra 1094 til 1101; Det Lundiske Necrologium p. 430. lader Erik komme til Regieringen 1095, og døe 1103; En Ubekiendt p. 627, fra 1095 og til 1103 eller 1104. Nok en Ubekiendt hos Langebek T. 4. p. 23. lader ham døe 1101. Af de utrykte Islandske Annaler vidner n. 417. p. 125 og 126. at Erik blev Konge 1100, og døde 1106; n. 410. p. 92 og 93. at Erik regierede fra 1095 til 1103; n. 412. p. 22. fra Aar 1095 til 1103; n. 411. p. 19. at han døde 1104; n. 424. p. 131 og 132. at Erik regierede fra 1095 til 1103; Disse sidste kalde ham Eugode, da alle andre

Is-

Erik Eyegod. Aar 1103.

Saxo fortæller en underlig Fabel, nemlig, at Jorden paa Cypern forhen ikke taalte, at Lig bleve nedgravede i den, saa at den kastede dem ud om Natten, som om Dagen forhen vare blevne begravede; Men at Erik befoel at jorde sit Legeme der, sigende, at det nok skulde blive i Roe, hvilket og skeede, saa at man siden frit kunde jorde de Døde der. Den Sielandske Krønike tillægger kun et vidst Stæd paa Øen denne Egenskab, og melder fremdeles, at Kongen forudsagde sin Dødsdag. Imidlertid har Saxo dog ei digtet denne Egenskab ved Cyperns Jord, nei Willebrand af Oldenborg, en Skribent, som drog til det hellige Land 1211, beretter det samme med Tillæg, at Diævelen udkastede døde Kroppe, og bar dem tilbage til deres Huse, og at Keiserinden Helena, Constantini den Stores Moder, befriede Indvaanerne fra dette Onde ved at lade sætte paa det hellige Kaarses Bierg i Cypern den gode Røvers Kaars. Crantz beretter, at Erik blev forsynet med Sacramenterne forend han døde, hvilket er troligt. Besynderligt er det, at gode og gamle Skribenter, som Helmoldus, Albertus af Stade, der dog kun haver taget sit af Helmold, Svend Aage-

Islændere kalde ham alene den Gode; n. 427. p. 221 og 222. lader ham og regiere fra 1095 til 1103. Annalista Saxo c. 598. lader ham døe 1102, hvilket er et stort Beviis for det rigtige Aarstal 1103, eftersom denne gamle Skribent regner ofte eet Aar for lidet. Naar Forfatteren af Knytlinga beretter, at Nicolaus blev udvalgt til Konge Aaret efter Eriks Død, og at Pallium blev udi samme Aar sendt fra Rom til Adzer, saa synes han at henføre Eriks Død til 1103, thi Adzer fik Pallium 1104 efter Nicolai Lundiske Krønike. Langfedgatal hos Langebek T. 1. p. 12. lader ham og regiere i 8 Aar, og en Konge-Liste der p. 14. kommer til Regieringen 1095, og hans Broder Nicolaus 1104, hvilke stadfæster, at 1103 har været hans virkelige Dødsaar.

Angelus, Cornerus, Wilhelm Abbas, ville, at Erik døde paa Hiemveien fra Jerusalem, maaskee de ere blevne ledde i Vildfarelse ved det Eriks Dronning Bothild naaede Jerusalem; Men at der udi en Codex af Albertus Stadensis, som findes paa Universitetets Bibliotheque i Helmstad, staaer i en Genealogie ved Eric, at han blev ihielslaget, er kun en Forseelse, da det burde staae ved Nicolaus, som det og kort forhen gior (16). Erik Ejegod. Aar 1103.

Dronning Bothild blev efter sin Mands Død ved at fortsette Reisen til Jerusalem; men da hun kom nær den, døde hun paa Oliebierget, og blev begraven i den saa kaldte Josaphats Dal, tæt uden for Jerusalem, som Robert, Bisp af Elgin, de Tiders Skribent, vidner, hvor Kong Godefrid af Bouillon havde i Mariæ Kirke indsort Munke, og kaldtes den ene Port Josaphats Port, som Wilhelmus Tyrius vidner; og heraf slutter jeg, at Dronning Bothild er bleven begraven i bemeldte Mariæ Kirke. Denne Dal kaldes ogsaa

(16) Saxo l. 12. p. 226-229. 225. Knytlinga-Saga c. 79. 81. 80. Arnæ n. 318. 410. p. 450. efter min Udskrift. Hvitfelt T. 1. p. 93. Strelows Guth. Chron. p. 140. Wallins Gullandske Samlinger p. 236. 239. Anna Comnena l. 10. p. 236. in Corp. Byz. T. 11. Willebrandi ab Oldenborg itinerarium in L. Allatii Symmictis p. 143. Crantzii Dania l. 5. c. 5. p. 181. Reyssbuch im heiligen Landes p. 102. Hæberlin Analecta p. 670. 671. Hojer in præf. ad Cont. Alb. Stad. Helmoldus l. 1. c. 49. p. 119. Alb. Stad. p. 266. Cornerus c. 486. 634. Suhms Fort. p. 163-172. 179. Lang. T. 1. p. 18. 22. 38. 39. 56. not. k. p. 58. 68. 120. 161. 174. 239. 252. 271. 369. 379. 387. 425. T. 2. p. 159. 170. 208. 211-213. 361. 363. 398. 429. 520. 556. 606. T. 3. p. 303. 430, 432. 445-451. 506. 507. not. i. p. 533. 627. T. 4. p. 23. 257. 265. 266. 278. Arngrimi Supplementum Historiæ Norvagiæ Mss. p. 746.

Erik Eyegod. Aar 1103.

ogsaa Kedrons og Borgernes, ligger osten for Byen imellem den og Oliebierget, og er Byens almindelige Begravelsessted. Saasom de begge dode paa Pillegrimsreise, saa er det intet Under, at mange ansaae dem for hellige, og at mange af vore gamle Kronikeskrivere tilskrive dem Jertegn efter Doden, hvoraf maaskee det paa Cypern med de dode Legemer har været eet. Petrus Olai kalder ham derfor hellig, endskiont, legger han til, at han ikke var canonizeret, og Kroniken af Skibye paastaaer, at han i Martyrdom alene var mindre end sin Broder Knud, og i alle andre gudelige Egenskaber hans Lige, ja endog Overmand. Nogle have ogsaa meent, at Bothild almindeligen er bleven af de Danske holdet for hellig, og Kirker hende til Ære indviede i Roskild og udi Aalborg, sampt i Tommerbye udi Aalborg Stigt; Dog andre holde rimeligere for, at de ere indviede til St. Bodulphus. Imidlertid indforer Vasthovius hende dog blant Helgenes Tal. Worm feiler uden Tvil, naar han mener, at Bothilds Helligdag har staaet i vore gamle Rune-Kalendere eller Primstave, da dog derved sigtes til Bodolfs Messe. Vor flittige Resenius har begaaet samme Feil ved at henfore Bothulfi Marked den 17 Julii i Slangerup til Dronning Bothild, og ved at antage i Roskild en Bothildæ og en Bothulfi Kirke, som dog begge ikkun vare een. Thurah derimod henforer retteligen Bolskier Sogn paa Bornholm til Bothulf, og ei til Bothild. Af det Erik dode paa Cypern, give mange gamle Skribenter ham Tilnavn af den Cypriske, da hans almindelige derimod er den Eyegode eller Gode; Een eeneste Mene kalder ham den Store. Nogle skrive hans Navn Erich, Heric, Hericus, hvoraf andre, hvoriblant den Munk Alberic, giore Henricus, og synes vore Fædre at have anseet Henric og Eric for eet Navn. Nogle Skribenter, hvoriblant Erici Kronike,

vidne,

vilde, at Erik har Tilnavn af den Eyegode for trende Aarsager: Først fordi frugtbare Aar og gode Tider fulde ind under ham, da de forhen havde været ufrugtbare og dyre; Dernæst fordi han var saa hoi, at han fra Skulderne af rakte frem over alt Folket; og endeligen fordi de Danske elskede ham saaledes for hans Godheds Skyld, at de vilde give den tredie Deel af deres Eyendomme til det hellige Land og til Korstaaget, naar han vilde blive hiemme, hvortil en Ubekiendt lægger endnu denne Aarsag, at han var stærkere end de 4 stærkeste Mænd i Riget; og Petrus Olai forklarer den gode Tid end yderligere derved, at en Skiepp: Korn gialdt ei alene i eet Aar, men hvert Aar hans hele Regiering igiennem, een Penge, eller efter andres Sigende twende Penge af den da gangbare Mønt (det er omtrent 5 Skilling i vor nu værende Mønt, i det mindste ere Valdemari Penge, Denarier, af den Gehalt, altsaa gialdt 1 Tonde af 8 Skiepper 40 Skilling, saafremt man vil troe, at Skieppemaalet har da omtrent været det samme som nu). Udi Ægteskab avlede han alene Knud, fød omtrent 1091, men uden for Ægteskab: 1) Harald, født omtrent 1080, da han alerede ved Faderens Død var saa voxen, at han udi hans Fraværelse kunde forestaae Riget; Udi en skreven Seddel formoder Langebek, at den Bothild, der siden blev i Ægteskab med en Ubekiendt Moder til Peder, Grev Georg og Henming, at hun har i sin ugifte Stand avlet Harald med Kong Erik, da nu Harald og Peder, Bodilds Søn, vare altsaa Halvbrødre, saa indseer man letteligen, hvi Peder giorde siden Oprør imod Kong Erik Emun, efterat denne havde dræbt Harald og Sønner; Derefter at domme tillader Tiden ikke at Bothild kan have været Dotter af Biörn; 2) Benedict og 3) Erik, født omtrent 1087, samt adskillige Dottre, hvoraf alene Ragnhild

Erik Eyegod. Aar 1103.

Erik Eyegod. Aar 1103. navngives, der forend Faderens Dod ægtede Hakon Norske, eller Jyde. Maaskee hun kan have været Moder til den Greve Eric, som levede 1145, og til Margrete. Benedict døde den 1 Maji, uden at Aaret nævnes, og uden at Historien optegner noget Mærkværdigt om ham. Den Sielandske Kronike alene vil paa et Stæd, at Erik døde paa Oen Rodos, dog kort efter siger den selv Cypern. Hvad Eriks Character angaaer, da har jeg vel alerede paa mange Stæder givet Træk til den, og hans Handlinger vise derhos upaatvileligen, at han bør have Stæd iblant vore beste gamle Konger, dog bringes Tingen til end mere Vished, naar Vidnesbyrd af Gamle fremføres. Ælnothus, som levede med ham, kalder ham Rex gloriosus, saa og Heros magnificentissimus, Magnificus Rex, hvilket dog vel snarere er et Æresnavn, som paa de Tider gaves Kongerne, end et Træk til hans Character. Dog det samme kan ei siges om det, han noget efter kalder ham en meget fornuftig Konge, en fortreflig Herre. Af det Lundiske Breviarium maae man snart slutte, at Erik har faaet det Ærenavn Gloriosus Rex Danorum udi Pavens Bulla om Knuds Canonization; hvilket gjøres derved troligt, at Pave Gregorius VII. belegger den Danske Kong Svend, Eriks Fader, med samme Ærenavn i sine Breve. Det Lundiske Necrologium kalder Erik en Catholsk Mand, som i alle Ting vilde efterligne sin Broder Knud, og derfor skiænkede iblant andet til Kirken i Lund St. Mariæ Capel paa Torvet med alt Tilhørende, Provstiet til Eiendom, til hvilket Præbende ogsaa hørte, skiænket af Kong Knud, i Burgaby 3 Boel, Grashog 3 Bol, i Arleve 2 Boel, i Goterslef 1 Boel, i Aeathorpi een halv Boel. Der vare i alt, da Erik døde, 10 Præbender, stiftede af Kong Knud, hvis Gods for det meste laae i Skaane, dog var ogsaa deriblant,

Sinor-

Smørhem, Øre, Brøstingarpthi, Winnslugawe, Tiarby, Skiænkilsio, og paa Øen Amak, Sundby-Øster og Vester, og Maklaby, nu gemenligen kaldet Hollænder-Bye, hvilket viser denne Øes ældgamle Beboelse. Mærkeligt er det, at 4 Bôel i Sundby-Vester gave da 4 Mark. Alt saadant, som Kongerne borngave, maae have været dels Kronens, dels deres eget Fæderne Gods, og paa saadan Maade komme efterhaanden mange Elendele fra verdslig til geistlig Besiddelse. Noget efter kalder samme Necrologium denne Konge en fornuftig og tapper Mand, og vidner, at han gav den fierde Deel af Lunde Bye til St. Laurentius, det er til Bispestolen. Over saadan Kongens Gavmildhed maae man ei undre sig, da han havde udseet Bisp Adzer til at være Erkebisp, og da denne Bisp var Dronningens Brodersøn, og en af Kongens fortroligste Raad og Venner. Iblant de første Canniker i Lund nævner den en Magister Bernhard, Præst og Decanus, som døde den 12 Augusti, og gav til St. Laurentii Kirke i Lund mange gode Bøgger, og en Jord i Byen af een Mark Gulds Værd, og til Brødrene een Bôel i Slethroge til Messe for sin Siæl (saaledes forklarer jeg her det Ord ad Servicium). Da ingen ældre Efterretning om en Art af Bibliotheque findes udi Danmark end denne, saa fortiener denne Mands Hukommelse at bevares til Efterkommerne. Imidlertid maae den lærde Kong Svend Estrithsen have besiddet endeel Bøgger. Saaledes maae man takke Geistligheden for Lærdoms og boglige Konsters Opkomst. Under den 20 Augusti antegnes, at Trudo, Skolar udi St. Laurentii Skole, døde; Denne Skole har uden Tvil været næsten ligesaa gammel, som Kirken. Udi samme Necrologium anmærkes ved den 27 October, at Donatus, Bygmester af St. Laurentii Kirke, døde; Efter Navnet at dømme, Erik Eyegod. Aar 1103.

Erik Eyegod. Aar 1103.

har han uden Tvil været en Fremmed, og maaskee en Italiener. Disse Optegnelser ere saa meget des kosteligere og troværdigere, saasom de ere giorde paa samme Tid, Tingene ere skeede. Robert, Bisp udi Elgin i Skotland, som skrev under Eriks Søn, Erik Emun, vidner, at Svend Estrithsens tre fornemste Sønner vare Knud, Benedict og Erik, da de øvrige vare næsten intet værd, hvilke Ord ere dog uden al Tvil, heldst i Henseende til det sidste, ei gandske upartiske. Dog ingen rose Erik mere og udførligere end Saxo og Forfatteren af Knytlinga. Den første skriver saaledes: „Foruden sit Gemyts Fortreffligheder var „han og begavet med saa anseelig en Skabning, at han rakte „alle over Skuldrene, og var derhos før og meget vel skabt; „Hans Styrke svarede til hans Førlighed, saa at han siddende „kunde kaste et Spyd eller en Steen længre end andre staaende; „Ligeledes kunde han siddende brydes med twende, saa at, imedens han trak den ene til sig med Hænderne, klemte han den „anden med Knæerne, og holdt ei op førend han fik dem begge „under Fødder, og deres Hænder bundne paa Ryggen. Han „tog og et Toug udi hver Haand, og lod fire stærke Mænd trække „i hver Ende af alle Kræfter, hver til sin Side, men de formaaede ei at rokke ham ud af Stædet; hvorimod han snart „med den høire, snart med den venstre Haand tog enten Touget „eller og Folkene tilligemed Touget til sig. Han havde og en „deilig Stemme, saa at han ei alene var i Stand til at holde „nette Taler, men kunde endog paa Thingene tydeligen høres af „alle, hvor langt de end stode borte. For at vinde Almuens og „sine Landsmænds Yndest pleiede han og altid udi Slutningen „af sin Tale, at bede dem hilse fra sig deres Hustruer og Børn, „ja og Trælle, saasnart de komme hiem, hvorhos han lovede at

„ville

„vilde holde enhver ved sin Ret, og forsikrede, at han i Henseende „til Rettens lige Behandling var alles Skyldner. Denne hans „Mildhed ledsagedes derhos med Strænghed, thi hvorvel han „ikke var grum, saa var han dog ikke heller efterladen, men holdt „Middelveien imellem Haardhed og lastværdig Lemfældighed, „hvilket kom Almuen til Gavn, som han derved befriede fra de „Mægtiges Overvold og Giærighed; Ofte skeede det derfore, „naar de tænkte ham længst borte, at han med sine Dravantere „overfaldt slige Voldsmænd, og lod dem ophænge; Derfore var „han og frygtet af de Store, men elsket af de Smaae, da han „behandlede de sidste med faderlig Mildhed, men derimod de før„ste med Kongelig Strænghed. Med alle disse store Egenskaber „var han dog hengiven til Ukydskheds Last, saa at han ei beva„rede Ægtesengen ubesmitted, endskiønt han besad baade en dei„lig og dydig Dronning, og dog havde han Omgang, snart med „et, og snart med et andet Fruentimmer. Og heri fandt Bor„hilde sig ei alene med den største Taalmodighed, men gik endog „saa vidt, at hun drog moderlig Omsorg for alle de Piger, som „hun mærkede, at han elskede, saa at hun tog dem iblant sine „Tærners Tal; Ja hun pyntede ofte selv med sine egne Hænder „deres Hoveder, paa det at de skulde blive desto smukkere; Thi „da hun ei formaaede ved sin egen Skiønhed at behage sin Mand, „saa vilde hun ved sin Beivillighed at taale andres Skiønhed, „erhverve sig hans Yndest." Da Saxo, hvor meget han end roser Erik, dog saa oprigtigen tilstaaer hans Feil, saa bør han staae meget til Troende i Henseende til det første. Forfatteren af Knytlinga giver Erik ei mindre prægtig Vidnesbyrd, naar han saa skriver: „Kong Erik var en mægtig og navnkundig Hov„ding, han var elsket fremfor alle Konger; Al Uskik satte han sig

Erik Eyegod. Aar 1103.

Erik Eyegod. Aar 1103

„hæftig imod, han ødelagde Vikinger og alle Ugierningsmænd, „lod dræbe Tyve og Ransmænd, eller og lemlæste dem paa Hæn„der og Fødder, og straffe paa anden haard Maade, saa at in„gen Misgierningsmand kunde trives for ham i Riget; Han „var en retfærdig Dommer, og holdt nøie over Guds Lov. Saa „siger Marcus: Vendernes Tvinger ødde Røvere; Kongen tvang „Vikinger strængeligen; Paa Tyve lod han Hænderne afstum„pe, Og de Stores Ufærd hegnede han for; Aldrig hørdes det, „at Erik vilde Vige fra den rette Dom; Han vidste, at det „tiente til hans Siæls Beste, Om han, som Seierherre, holdt „Guds Lov (saavidt Marcus); Kong Erik var en vittig Mand „og en god Clerk, forstod mange Sprog, besad en ypperlig Hu„kommelse, og var veltalende, hvorom Marcus saa siger: Den „ærefulde Kriger eiede Skinnende Gods og dristigt Hierte, God „Hukommelse og megen Klogskab, Og var frie for hver Last; „Audling (Kongen) besad alle gode Gaver; I Ungdommen han „alle Tungemaal lærte; Erik var saa, at han overgik, Den me„get Høimodige, de fleste Konger (saavidt Marcus). Kong Erik „var en meget arbeidsom Regent, og lagde megen Vind paa at „styre baade Land og Lov; Drog og megen Omhue for at igien „opreise de Stæder, som enten vare forfaldne, eller rent nedlag„de; Paa sin Bekostning lod han opføre fem Steen-Kirker, og lag„de Gods dertil, hvorom Marcus saa vidner: Visdoms Læge „lod rundt om sætte Hoved-Kirker kostelig bygde; Kongen elsket „af sin Hær lod giøre Fem skiønne Mynstere af Steen Gram lod „forfærdige dem med trygge Vegge, og de beste og smukkeste Tep„per Anlagde vare de Norden for Saxen (saavidt Marcus). „Alle, som spurgde hans Død, harmede sig derfore over den, „og er der med Sandhed sagt, at aldrig havde nogen Dansk

„Konge

„Konge været indtil den Tid saa elsket af hele Almuen; Udi de „otte Aar, han var Konge i Danmark, styrede han det vældelligen og fortreffligen; Ingen Hovding angreb ham saaledes, at „enten hans Ære eller Magt derved mindskedes. Han var haard „mod sine Uvenner, hvorover de frygtede for ham, men derimod „var han altid blid og venlig imod sine Venner, hvorved han „blev elsket og mægtig. Saa siger Marcus: Intet Stæd paa „Jorden kunde de Sværd-svingende Mænd Udstaae Kongens „Vrede; Ei turde de løfte Skiold imod ham, Ja ei engang „Jofrar (Konger) Skrækson var Jarlernes Overvinder Ingen „turde af de hurtige Fylkir (Anførere) Thi de fleste frygtede Land-„forsvarerens Styrke, Give sig i Kast med den Høye Danske."

Erik Eyegod. Aar 1103.

Af alt dette sees, hvor kiær Kong Erik havde Almuen, og hvor meget han derimod søgte at nedtrykke de Store og Adelen, hvilke begyndte at blive alt mere og mere en Stand for sig, skilt fra Odelsbønderne, af hvilke de forhen havde udgiort en Part, og især havde tiltaget meget under Svend Tveskieg og Knud den Store formedelst disse Kongers Fraværelse, og under Magni og Svend Estrithsens uroelige Regieringer, sampt under Harald Heins og Oluf Hungers svage. Dog har venteligen Kiærlighed til Almuen ei alene drevet Erik, men og hans egen Magtes Forøgelse, thi han var en myndig, rask og stræng Herre, der i de fleste Ting, endog i Ærbødighed for Geistligheden, slægtede sin Broder Knud paa, alene at han var varsommere og fornuftigere, og derfore smigrede for Almuen, hvilken Knud hel uforsigtigen lagde sig ud med, men hvis Hielp Erik hel vel indsaae at være fornøden til sin Myndigheds Forøgelse. Viseligen søgte han derfore at indføre den tredie Stand, nemlig Borgerne i Kiøbstæderne, baade for Handelens Skyld, men fornemmeligen for derved at faae en Mod-

Erik Eyegod. Aar 1103.

vægt imod de Store, vel og med Bønderne og Almuen selv, hvis Magt ogsaa efterhaanden indskrænkedes ved de opkommende Gilder, som havde deres egne Skraaer, Love og Vedtægter, og altsaa dømtes deres Lemmer ikke mere paa Landsthingene. Skade kun, at Tidernes overtroiske Andagt drev denne Konge til at reise til det hellige Land, og derved at forkorte sit Liv, thi ellers havde Danmark venteligen bleven frie for Nicolai svage og ulykkelige Regimente, og faaet Eriks Søn den virksomme Knud til Konge. At Nordens Skribenter ei have giort for meget af Erik beviises af Udenlandskes Vidnesbyrd. Saaledes vidner Wilhelm af Malmesbury, som skrev under Nicolaus, at Erik levede besskedentligen, modeste vivens, og den Svenske Historieskriver Ericus Olai, at han regierede meget vel; Derimod hykler vor egen Skribent Svend Aagesen aabenbare, naar han siger, at Erik avlede en Deel Børn i adskillige Ægteskaber, thi Eriks Ukydskhed er alt for aabenbare til, at den kan eller bør skiules. Hvad Petrus Olai beretter om Eriks Dyder har han taget af Saxo, som naar han siger, at han var livsalig, og at han ikke vilde taale de Fattiges Undertrykkere, men lod alle Volds- og Ransmænd ophænge; Det samme gielder og om Thomas Gheysmer. Hvorfra Albericus Monachus har taget den Beretning, at Eriks Søn hed Tarnichus, det skal jeg ikke sige; Det er klart, at han herved har sigtet til St. Knud Hertug, saasom han siger, at de nyere Danske Konger stamme fra ham. Nu vil jeg til Slutning anføre endel, som er skeet under Erik Eyegods Regimente, deels ved ham selv og deels ved andre, og hvilke ei kan henføres til visse Aar. Imod Kirken af Næstved skal han have teet sig gavmild; hvorfor han og anføres blant dens Velgiørere; Dette skeede forend Klosteret der blev stiftet, som ei gik for sig forend 1135.

Iblant

Iblant Velgiørerne opregnes ogsaa en Kong Svend, maaskee Estrithsen. Udi Jylland skal en Jomfrue Gunder eller Gundelille have først bygget Sodring Kirke udi Aarhus Stigt, Droningborg Amt, Gerlev Herred, og boet der i Nærheden paa et Sted kaldet Sodringsborg. En rig og fornem Mand ved Navn Palle skal efter vore Kiæmpe-Viser, da hun Jule Dag kiørte til Kirke i sin hængende Karm, hvilke Vogne vel endda ikke vare i Brug, have villet ægte hende imod hendes Ville, men hun undgaaet det ved at bytte Klæder med sin Kiøresvend, hvilket viser, at Sior maae da have været i Brug. Ved den Leilighed siges Palle at have havt forgyldt Mile og forgyldt Spore, og Jomfruen været klædt i Silke og udi Maard, havt sølvspændte Skoe og Hoved-Guld, sampt Vin og Miod bleven drukket ved Bruder-Border, hvor de sadde paa Bænk. Udi Danske Atlas formodes, at Kong Erik har anlagt Vor Frue Kloster i Malmøe, men jeg seer ingen Grund til, hvorfor man skal vige fra Hamsfort, der henfører dets Stiftelse først til 1116, thi han haver venteligen fundet dette for sig hos en gammel Skribent. Udi Strand og det Eyderstædiske bredde Religionen sig ud, og skal man Aar 1103 paa St. Benedicti Dag, den 21 Martii, have ved Witrendune i det sidste Landskab bygget den første Kirke, og det af Træe, paa den Bonde Tadde Eskilsön hans Grund, hvorfor Kirken og blev kaldet Tadinga. Men da Cypræus legger til, at Kirken blev indviet St. Magnus til Ære, og derved ei kan forstaaes nogen anden end den Orkenøiske Jarl, som først døde 1110, saa maae denne Kirke være bleven bygget meget senere. Derefter skal en Træe-Kirke være bleven bygget ved Gosland i Elepe, St. Bartholomæus og Maria Magdalena til Ære; Dog siger ogsaa Hamsfort, at man i det Aar 1103 har bygget Kirker i det

Erik Eyegod. Aar 1103.

Erik Eyegod. Aar 1103.

Enderskedtske. Hvitfeld tilskriver denne Konge en Gaardsret og en Reces, men det er klart, som Kofod Ancher har vist, at Navnet Erik har ledet ham i Vildfarelse, da han har tænkt paa den Gaardsret, som Kong Erik af Pommern forbedrede, og paa den Reces, Erik Glipping udgav. Han vil og, at Erik udgav Forordninger, hvilket faaer at staae ved sit Værd. Men dette er vidst, at Store-Knuds Vitherlags-Ret stod ved Magt, og ukrænket i hans Tid, saa og, at han ved sin Ankomst til Regieringen maatte besværge Harald Heins Love, hvilket Løfte han saa meget des hellere holdt, som de Love vare Almuen gunstige. Hvitfeld, Resenius, ja Gram selv mene, at Kong Erik skrev sig Danmarks og Slaviens Konge, Hertug (Dux) udi Estland, og Herre (Dominus) af Nordalbingien. Hertil ere de blevne bragte ved disse Ord i Erkebisp Nicolai Lundiske Bispe-Kronike: Anno Domini MCIII missum fuit pallium Lundis a Paschali Papa, cujus tenor est talis: Paschalis Episcopus, servus servorum Dei &c. procurante illustrissimo Rege Danorum Sclavorumqve Erico Egoto Duci Estonie, & Domino Nordalbingie, Reverendo in Christo patri ac Domino, Domino Ascero Lundensi Archiepiscopo, Svecie Primati; hvilke de have anseet for alle at have staaet i Pavens Bulla, da jeg dog snarere er af Langebeks Mening, at Pavens Ord slutte med Dei &c., og at de øvrige ere Nicolai egne; thi skulde de være Pavens, da maatte og Paven have kiendt Eriks Tilnavn Egoth, hvilket og Gram efter sin Skarpsindighed antager, og derfor, som han da og bør, kaster megen Tvivl paa, at det skulde betyde Eyegod, hvorfor og en af vore Skribenter (a) er falden paa den Mening, at Egoth vilde sige saa meget, som fød af Gytha, Gythes

(a) Som jeg nu ikke kan finde, og er en af de ubetydelige.

Søn, paa hvilken Maade Erik blev ægte fød, hvilket strider imod alle gamle Skribenters Beretning, ligesom ogsaa dette, at Egoth skulde betyde noget andet end Eyegod. Og dette alene synes mig at kaste Grams Mening over Ende; hvortil kommer, at endskiønt Erik besad nogle Lande i Slavien eller Venden, nemlig Rygen og Landet ved Jomsborg, saa skulde jeg dog tvile paa, at han derfor skrev sig Slavernes Konge; Og hvad Estland angaaer, da havde han og hans Broder Knud ei alene kriget der, men ogsaa i Lifland, ja maaskee Curland, og paa flere Steder i Austurveg, men ingen Efterretning har man om, at de havde fast Fod og besadde Lande der, hvilket var nødvendigt i de Tider, naar en Regent skulde skrive sig efter et Land, da det endnu ikke var kommet i Brug, at man skrev sig efter Lande, man alene giorde Paastand paa; Det samme gielder om Nordalbingien. Skulde nu Erik have skrevet sig Slavernes Konge, hvortil han da kunde synes at have nogen gyldig Aarsag, saa maatte han og have skrevet sig Hertug af Estland, og Herre over Nordalbingien, hvortil han ingen gyldig Aarsag havde, og som strider imod Tidernes Brug, thi alle disse Titler staae sammenføiede hos Nicolaus. Hvor underligt desuden, at denne Erics nye Titul skulde være saa bekiendt og vedtagen, at Paven selv gav ham den. Imidlertid da den Pavelige Bulle har vidst været i det Lundiske Stigts Archiv udi Erkebisp Nicolai Tid (han sad fra 1361 til 1379); saa var det at ønske, at man endnu kunde finde den, for reent at afgiøre denne Tvistighed, men beklageligen er den uden al Tvil aldeles forloren, som de allerfleste af vore gamle vigtige Documenter, da vi have en god Del mindre vigtige tilovers. Forhen har jeg sagt, at Kong Knud den Hellige efterlod mende Døttre: Inger, eller Ingertha, eller Cæcilia, hvilke efter

Erik Eyegod. Aar 1103.

Erik Eyegod. Aar 1103

Faderens Drab, og Moderens Flugt, blive tilbage i Danmark; Da man finder, at de begge bleve bortgiftede til Sverrige, og man derhos vil eftertænke, at Oluf, deres Faders Eftermand, ei havde været hans Ven, saa bliver Langebeks Gietning i en skreven Anmærkning meget rimelig, nemlig at de ere blevne opfødde ved Erik Eyegods og Bothildæ Hof; Men naar man vil overveie deres spæde Alder, da Faderen omkom, saa kunne de ei have traadt ind i Ægteskab forend under Eriks Regimente, og det endda i hans sidste Aar, thi Cæcilia var kun 18 Aar gammel da Erik døde, og Inger 17. Cæcilia skal have været den ældste, og ægtede hun Erik (Præfectus), rimeligen Jarl, i Gotland, med hvilken hun avlede Karl og Knud. Da disse tvende opholdte sig siden i Danmark, saavelsom Karls trende Sønner, saa faaer Langebeks Gietning derved stor Styrke, at Cæciliæ Mand Erik har ogsaa opholdt sig meget i Danmark, og at han er den samme som 1131 og forhen var Stadsholder, eller rettere Befalingsmand over Falster, og som endda var i Live 1145. Det kommer mig meget rimeligt for, at denne Erik er bleven opkaldt efter Kongen, og at Kong Eriks noie Forbindelse med Sverrige, og hans Dronnings ligeledes, have givet Anledning til, at disse tvende Prindsesser have faaet Svenske Herrer til Ægte. Med Erik skal Cæcilia ogsaa have avlet en Dotter, Edel eller Adla, som ægtede Thord Bonde, og avlede med ham Edvard eller Jedvard, som med Cæcilia, den Svenske Kong Blodsvends Dotter, avlede den berømte Svenske Konge Erik den Hellige. Efter dette kan man i det tiligste antage, at Adel blev fød 1100, og at hun fødde Jedvard 1115, og han avlede Erik 1135, hvilket var noget seent, saasom Erik allerede døde 1160, hvorover denne Edel med hendes Afkom forekommer mig meget tvivl-

De Holstenske Grever. P. 126.

- Adolph gjort til Greve af Keiser Conrad II. Aar 1030. p. 176.
  - Anonymus p. 176.
    - Adelbert, Greve af Schaumborg 1108 og 1123. p. 176. gift med Emmicha.
      - Adelbert. † 1123. p. 176.
  - Hartung p. 176.
    - Adolph I., Greve i Holsten 1110. p. 176. født Greve i Schaumborg p. 175. † 1129. p. 352.
      - Hartung p. 176. † 1126. p. 289.
        - Hartung 1138. p. 551.
      - Adolf II., Greve i Holsten 1129. p. 312. 548. 591.

Erik Eiegod. Aar 1103.

[illegible], ja uvigtig, med mindre; som dog endda knap hielper, man vilde antage, at Erik var fød 1130, allerheldst hans Søn Knud var saa voxen, at han allerede var forlovet førend Faderen døde; Har derfor Thora været gift med en Edel, saa har hun vist ei været en Dotter af denne Erik og Cæcilia. Knud den Helliges anden Dotter Inger eller Ingerdis blev giftet med Folco, en meget fornem Svensk Mand, og ved ham Stammoder til den navnkundige Folkungiske Æt. Med ham avlede hun trende Sønner: Benedict, Knud og Arnulph (a), hvilken sidste paastod 1127 og 1128 at vilde være Greve i Flandern efter sin Morbroders Grev Carls Død. Ingers anden Søn Knud blev Fader til den bekiendte Svenske Jarl Birger Brose, som døde 1202, og hans Broder. Men hendes første Søn Benedict var Oldefader til den navnkundige Svenske Jarl Birger af Bialbo, som døde 1266, og Fader til Benedikt Snyfol, og Farfader til Magnus Maneskiold eller Minniskiold, som var gift med Ingrid Ulfve, der var Birger Jarls Moder. Denne Ingrid døde 1252 den 26 October. Den sidste Birgers tvende Sønner, Valdemar og Magnus Ladelaas, bestege den Svenske Throne. Ericus Olai kalder Folcó den Ædelste i gandske Sverrige, og bar han Tilnavn af den Tykke. Hans Farfader Folko Filbyter var Hedning, men dennes trende Sønner alle Christne, af hvilke Ingevald var Folko den Tykkes Fader. Til Slutning af denne Konges Historie vil jeg anføre, at jeg har allerede 1757 udgivet hans Levnetsbeskrivelse i Forbedringerne til den gamle Danske og Norske Historie ved mig og Schöning; Ligeledes givet hans Character i de Tron-

(a) Langebek T. 3. Tab. ved p. 276. og paa flere Steder antager denne Arnulph for at have været Ingers Søn.

Erik Eyegod. Aar 1103.

hiemske Samlingers Tome I. p. 107-111. hvilke jeg udgav under Navn af Philalethus, og endeligen udgivet en Lovtale over ham, trykt for sig selv til Kiøbenhavn 8vo. 1773, udi hvilket sidste Arbeide jeg ikke har været heldig, og som jeg derfor i Udgaven af mine smaae Samlinger har kaldet Charakter. Holberg feiler, naar han tilegner Kong Erik en Petrus som Søn, alene fordi denne Petrus kaldes Bothildæ Søn, ligesom der ei paa de Tider kunde være flere end eet fornemt Fruentimmer af det Navn Bothilde. Af denne Konge findes 13 Mynter stukne i den Kongelige Møntsamling. De 3 første have paa Aversen et stort E. og den første paa Aversen 2 Cirkler og 2 halve Maaner; De tvende andre et dobbelt Kaars. Den 4 har paa Aversen fire Gange E mellem et Kaars, og paa Reversen 2 Kaars med Punkter og halve Maaner. 5, som er af bedre Gehalt, da de første ere meget legerede med Kobber, har paa Av. et kronet Brystbillede med Sværd i høire Haand, og noget som er utydeligt i venstre; Rev. et Kaars. 6. en Bracteat af fint Sølv med et bredt Kaars og E (ric) R (ex) paa Siderne; Vilde man nøie følge Sperlings Mening, at Keiser Lotharius, som døde 1137, var den første, der lod slaae Bracteater, saa maatte denne Mønt være af Eric Emun eller Lam; Dog tvivler jeg om, at Sperlings Mening er rigtig. 7. Av. et bredt Sværd mellem E. R, og derover 2 Kløverblade; Rev. en Biskopstav og en Nøgle mellem 2 Stierner. 8. Av. et Kaars, hvorimellem E. R.; Rev. et Kaars med Punkter om, og om dem halve Maaner. 9. en Bracteat med E i Midten og Straaler om. 10. Av. et Kaars med Punkter; Rev. et Kaars med Punkter og Kløverblade. 11. Av. et kronet Brystbillede med Sværd i høire Haand, og et Blomster i venstre, med Omskrift ERICVS REX; Rev. et Kaars med Omskrift Mattei.

12. en

12. en Bracteat med Sværd imellem et R og et Kaars. 13. en Bracteat af samme Præg med nogen Forandring. Alle disse, hvorvel noget forskiellige af Størrelse og Gehalt, synes som vor meste gamle Mønt, der er kommen til os, at have været Penge eller Denarier. Hos Bircherod forekomme 6 af denne Konges Mønter, hvoraf den første, som er af Kobber, har paa Aversen et E. og paa Reversen Facaden af et Tempel; Denne forekommer ei i Kongens Møntsamling, ja ikke under nogen Eric, hvorfore jeg ikke veed hvad jeg skal sige om den. I Museo Regio forekommer den Tab. 25. n. 31. uden at henføres til nogen vis Tid. De 5 andre ere Bracteater, af dem som 1700 bleve fundne i Jorden ved Aalborg, og hvilke i Kongens Møntsamling henføres til Svend Estrithsen, da ingen Konges Navn staaer paa dem, men alene Byernes, Hering, Aarhus, Horsens, Aalborg, hvor de ere slagne. I den Hielmstiernske Møntsamling forekomme tvende Bracteater med kronet Hoved og Knebelsbart, og Omskrift: Heringa, Alaburga og Ranrusia, hvilke i Museo Regio hel urigtigen henføres til Svend Grathe, og i Kongens Møntsamling rigtigere til Svend Estrithsen, men som Bircherod dog henfører til Erik Eyegod, og maae man ogsaa tilstaae, at Hovedet er meget forskielligt fra de Bracteater, paa hvilke staaer Rex Sweno, og hvilke uden Tvivl ere Svend Estrithsens. Von Haven haver derfor ogsaa henført i den Thottiske Møntsamling de Bracteater med Alaburga, Ranrusia og Heringa til Eric Eyegod. Dersom det er rigtigt hvad Wallin beretter, at Kong Erik skal have paa den Gulland opført en Kirke den Norske St. Oluf til Ære, saa maae det vel være skeet forend han blev Konge, og paa den Tid han udi sin Landsflygtighed opholdt sig i Sverrige; Eller maaskee og da han 1097 giorde Toget til Øland,

Erik Eyegod. Aar 1103.

Erik Eyegod. Aar 1103.

eller snarere, som jeg forhen har fortaalt, paa sin Reise til det hellige Land. Kelch i sin Liflandske Historie beretter, at Erik stiftede i Estland St. Michaelis Nonne-Kloster efter St. Benedicts Regel, som siden blev trukket inden for Byen Revals Muur, og det efter en Aabenbaring af Christo selv i Drømme. Kelch er vel en heel nye Skribent, og hos ingen ældre har jeg fundet det, imidlertid taler han om Kongens Stiftelses-Brev, og det næsten paa en Maade ligesom han selv havde seet det, leggende til, at han skiænkte did 4000 Guld-Gylden (uvidst hvad Mynt han herved forstaaer), at Klosteret kiøbte Gods derfor, at han befriede alt Klosterets Gods fra Paaleg, og bød sine Fogder og Amtmænd i Estland at beskytte og forsvare det, og at Pave Paschalis II. stadfæstede dets Stiftelse. Men endskiønt de Brødre Knud og Erik krigede i Østersøen, giorde vel og nogle Erobringer der, saa vare de dog vist ei saa sikre og udstrakte, at de kunde sætte Fogder der, og anlegge Klostere. Dog da Kong Erik V. Plogpenning reiste selv 1249 til Estland, og anlagde Klosteret Padis tæt ved Reval, saa tænker jeg, at dette har ledet Kelch i Vildfarelse. Uden Tvivl ere Kong Knud den Helliges tvende Døttre, Inger og Cæcilia, blevne opdragne ved og giftede fra Eriks Hof. Da Inger var den ældste, saa bliver det herved troeligt for mig, at Knuds Moder har baaret samme Navn, og Cæcilia er maaskee fødd paa den Helgeindes Dag. Rothe meener retteligen i Nordens Statsforfatning T. 2. p. 101. at Erik har faaet af Folket Tilnavn af den Gode eller Eyegode, saasom de Store give kun gemeenligen Kongerne Æres-Navne for Krigs-Bedrift. Hupel i Topographische Nachrichten von Lif- und Estland T. 1. p. 321. beretter, at i Fortalen til den Estniske Ridder- og Land-Ret meldes, at efter Fundations- og andre Love skulde

Kong

Kong Erik have 1093 stiftet St. Michaelis Kloster i Reval, og at dette ei er en Trykfeil sees deraf, at Kong Valdemar II. skal 130 Aar efter (det er 1223) have anlagt Byen Reval. Saafremt Erik har giort noget saadant, saa er det skeet forend han blev Konge, medens han opholdt sig udenlands, og krigede i Østerlandene; og dette tiener dog til at stadfæste hvad jeg forhen har anført af Kelch. Ved nøie at overveie Knytlinga Ord c. 75, at Keiser Henric og Bothild vare samødd, det er at sige, at de havde Moder sammen, siden Sagan selv giver hende en anden Fader, saa falder jeg paa den Tanke, at Sigrid eller Siritha, Kong Svend Estrithsens Dotter, som upaatvileligen var Moder til Kong Henrik, der af Knytlinga urigtigen giøres til Keiser, har og været Moder til Bothild. Ingen gammel Skribent siger, at Venderne dræbte hende, men alene, at de klædte hende nøgen af; Rimeligt derfor, at hun har flygtet til sin Fader den Danske Konge, som kunde synes at gifte hende got bort ved at give hende til Thorgaut, der forestod hans hele Hof, var en deilig Mand, og af meget fornem Svensk Byrd, og hvis Fader Ulf havde endog undertvunget Galicien i Spanien, og giort der store Bedrifter. Sandt nok Erik Eiegod har da havt sin egen Søsterdotter til Ægte, hvilket Saxo da har af Partiskhed og Hengivenhed til Kongehuset fortiet; Maaskee ei heller vidst, og her seer jeg en nye Aarsag, hvi Liemar bandsatte Erik. Da Godeskalk, Sigrids Mand, blev dræbt 1066, saa kan man lade Bothild fødes 1070. Efter sin Morfaders Kong Svends Død er det rimeligt at hun er bleven hos sin Broder Henrik, og vel mueligt at han har, som Knytlinga vil, giftet hende bort til en Biörn, Høvding et Stæd i Venden. Vel mueligt og, at Kong Erik har paa et Tog til Venden, som dog maae da være skeet forend han blev Konge,

Erik Eiegod. Aar 1103.

efter-

Erik Eyegod. Aar 1103.

eftersom hans Søn Knud føddes omtrent 1091, skielslaget Biørn og taget Bothild derpaa til Ægte. Det er ikke urimeligt, som Gebhardi vil i sin mindre Danske Historie T. 13. p. 575, at de Tydske Haandværkere og Kunstnere, som boede 1133 i Roskild, ere blevne dragne did ved Kong Eriks Søn Hertug Knud, der efter sin Fader besad i Arv anseelige Eiendele i Sieland (17).

Den

(17) Lang. T. 1. p. 28. 39. 58. 160. 162. 271. T. 2. p. 211. 361. 607. 556. 387. 164. 368. 606. T. 3. p. 226. 227. 283. 363. 380. 381. 411. 428. 429. 430. 445. 452. 454. 461. 533. 627. 226. & Tab. ad hanc pag. T. 4. p. 23. 50. 257. 297. 323. 244. not. z. Vedel i en Anmærkning til sin Oversættelse af Saxo p. 263. Saxo l. 12. p. 224. 225. l. 11. p. 221. Knytlinga-Saga c. 73. p. 146. c. 78. p. 162. c. 81. p. 170. W. Malm. l. 3. p. 107. Ericus Olai l. 2. p. 78. Alb. Mon. Part. 2. p. 144. 183. 248. Suhms Forb. p. 121. 173. 176. 188. Pontopp. Gesta T. 1. p. 9. Vasthovii Vitis p. 59. 60. Annalista Saxo col. 598. Wilhelmus Tyrius l. 11. c. 1. p. 795. c. 31. p. 816. Jacobus de Vitriaco p. 1081. Wormii Fasti l. 2. p. 94. Pont. Marm. T. 2. p. 264. Resenii Descriptio Selandiæ 4to. Mss. hos mig p. 53. 289. Ej. Descr. Jutiæ Mss. 4to. p. 105. Thurahs Beskrivelse af Bornholm p. 89. Syvs Kiempe-Viser 4 Part n. 67. p. 676-680. Danske Atlas T. 4. p. 454. 412. T. 5. p. 147. Pontopp. Annal. T. 1. p. 340. 341. Cypræi Ann. Ep. Slesv. c. 22. p. 137. Hvitfelds Fortale til Anders Sunesens Skaanske Lov p. 4. Ej. Danske Krønike T. 1. p. 94. Kofod Anchers Lovhistorie T. 1. p. 40. 41. Cornerus c. 486. 634. Stephanius in Saxonem p. 227. Ericus Olai p. 77. Lagerbrings S. R. Hist. T. 2. p. 38. 91-96. Philalethi eller Suhms Trondhiemske Samlinger T. 2. p. 20. Bircherodii Spec. ant. rei monet. Danor. p. 51. 64-66. Wallins Gothlandske Samlinger p. 236. Lagerbrings Swea Rik. Hist. T. 2. p. 101. Stiernmans Matrikel T. 1. p. 34. Peringskiolds Mon. Ullerak. p. 47. Ej. Ættartal p. 55. Kelchs Liefl. Historia p. 39. 40.

Det varede længe inden Eriks Død blev bekiendt i hans Rige, deels for Cyperns og Jødelands langt Fraliggenheds Skyld, deels fordi Eriks Følge fortsatte Reisen til Jerusalem med Dronning Botild, ja som Cranzius vil, forblev der en Tid, for at stride for de Christne imod de Uchristne, men fornemmeligen fordi de Tider havde ingen Poster, og stadige Gesandter ei heller holdtes ved Hofferne; Dog kan jeg ikke troe, at det varede i tvende Aar, som Saxo vil, med mindre han regner lige fra den Tid, Kongen antraadde sin Reise, og indtil hans Broder Niels blev udvalgt til Konge, thi da Erik begyndte sin Reise om Vaaren 1103, og Niels blev formodentligen valgt i Stutningen af 1104, saa kan denne Tid gierne ansees for tvende Aar. Udi samme Aar, Erik reiste, kom Cardinal Albericus fra Rom, for efter Pavens Befaling at udsøge det beqvemmeste Stæd i Landet til et Erkesæde. Uden Tvil er dette ei skeet for efter Eriks Død, men som det skeede i samme Aar, og Adzer fik Pallium Aaret efter, saa henføre mange, saasom Erici Kronike, Petrus Olai, Bartholin, en Anonymus hos Langebek, som slutter med 1115, en anden hos samme, som slutter med 1323, den Sielandske Kronike, det Lundiske Necrologium, Aarboggerne af Wisbye (hvilke sidste endog henføre Adzers Ophøielse til 1101), dette altsammen til 1103, og nogle deraf til Eriks Tid, saasom Nicolaus endda ikke regierede; thi de nyere, nevnlig Lyskander og Örnhielm, som henføre Adzers Ophøielse til Erkebisp til Nicolai Regiering, bør ikke komme i Betragtning imod de Gamles Vidnesbyrd (a). | Mellem-Rige. Aar 1103.

 Efterat

(a) Med mindre Konge-Listen hos Langebek T. 1. p. 425, som henfører Nicolai Regierings Begyndelse til 1103, skulde have Ret, som dog ikke kan være, naar Erik først er død 1103.

Mellem-Rige. Aar 1103. Efterat Alberic nøie havde beseet Danmarks fornemste Byer, samt overveiet deres og de fornemste geistlige Personers Beskaffenhed, saa besluttede han at fastsatte Sædet i Lund, baade for Stædets Beleiligheds Skyld, da man kunde komme til det saavel til Lands som Vands, saa og for Adzers egne opperlige Sæder, hvorved vel og hans høie Byrd kom i megen Betragtning, og at han forestod Riget i Kongens Fraværelse. Dog kom denne Sag ei til Modenhed foren d næste Aar. Baluzius feiler meget, naar han henfører Anselms Brev til Adzer, hvorudi tales om Cardinal Alberic, til 1094, og Bartholin i sine skrevne Annaler noget, naar han henfører det til 1102. — Den tapre og mægtige Norske Konge Magnus Barfod satte den 23 Augusti Livet til i Irland ved at fare uvarligen og alt for dristig frem, saa og ved at troe nogle Irrer for vel, der lokkede ham i Snaren, og havde maaskee ellers bragt Irland under sit Herredømme, som den nye Irske Skribent Leland selv tilstaaer, og hvilket var hans Hensigt. Magnus havde, da han faldt, regieret i 10 Aar, var kun 30 Aar gammel, og blev begravet i St. Patricii Kirke i Down udi det Irske Landskab Ulster. Den Normaniske Skribent Orderic skriver saaledes om Kong Magnus: Paa den Tid drog den meget mægtige Norske Kong Magnus om paa de Brittiske Øer, og besøgte med en stor Flode de øde (lidet bebygde) Øer, lige til Irland, og besatte dem ved et snildt Raad med Beboere, befalende, at der skulde efter andre Folkes Skik bygges Byer og Flekker. Irrerne bleve meget misundelige paa ham, og søgte af alle Kræfter at forhindre og ødelægge ham enten ved List eller Magt. Men den ædelmodige Konge besluttede at bekrige dem, og lagde til deres Land med sin Flode. De, forfærdede herover, kaldte Normanerne fra England til Hielp, og hastede da Grev Arnulph, en Søn af Roger af Montmorency,

(hvil-

De Norske Konger.

Sigurd Syr ◡ Asta ◡ Harald Grænske.

Harald Haardraade, Konge i Norge, † 1066.

Oluf Kyrre, Konge i Norge, † 1093.

Magnus Barfod, f. 1073, Konge i Norge 1093. Gift med den Svenske Kong Inges Dotter Margrete p. 91. † 1103. p. 134.

Sigurd, gemenligen kaldet Slemmedegn, f. af en Frille, først bekiendt 1136. p. 497. † 1139. p. 564.

Anonyma, gift med en Hakon paa Orkenøerne p. 565.

Eisten, f. 1089. p. 51. hans Moder Dotter af den Irske K. Moriertach. K. i Norge 1103. p. 136. † 1122. p. 246.

Magnus, f. af en Frille 1117. p. 222. K. 1130. p. 368. Afsat 1134. p. 470. † 1139. p. 564.

Sigurd, f. 1090. p. 9. K. i Norge 1103. p. 136. gift med Malfrid 1118, den Russiske Kong Mitsislavs Dotter p. 225. † 1130. p. 366.

Christine, fød omtr. 1120. ægtede Jarlen Erling Skakke p. 480.

Magnus, K. i Norge 1069.

Hakon, Konge i Norge. † 1095. p. 8.

Oluf, fød 1099. p. 51. Konge i Norge 1103. p. 136. † 1116. p. 216.

Harald Gille, p. 293. Var 1126. Konge 1130. p. 468. gift med Ingrid 1135. p. 488. † 1136. p. 498.

Sigurd, f. 1132. p. 488. af en Frille, Konge 1136. p. 499.

Inge, f. 1135. p. 488. Konge 1136. p. 499.

Eisten, K. 1142. p. 589.

Magnus p. 589.

Ulfhild, ægtede Grev Rudolph af Bregentz p. 318.

Sophia, gift med Berthold III. Hertug af Zähringen. † 1121. p. 293. 318.

Oluf den Hellige, Konge i Norge, † 1030.

Ulfhild, gift med Ordulf, Hertug af Saxen. † 1073.

Magnus K. i Norge og Danmark. † 1047.

Magnus, Hertug i Saxen, † 1106. p. 155. gift med Sophia, Søster af de Ungarske Konger Geysa og St. Ladislaus.

Eilica p. 155. † 1142. p. 596. gift med Otto af Ballinstede.

Albert Biörn, Hertug af Saxen, Stamfader for det Anhaltske Hus. p. 333. Marggreve i Brandenborg 1134. p. 472.

Ulfhild, den ældste, gift med Henrik den Sorte, Hertug af Bayern. † 1126. p. 293.

Fra dem stamme det Brunsvigske Hus ved Henrik den Stolte, Hertug i Saxen og Bayern. † 1139.

Henrik Løve, Hertug i Saxen og Bayern, f. 1129. p. 599.

(hvis Farmoder var en Søster-Dotter af den berømte Normanniske Hertuginde Gunnor, Store-Knuds Svigermoder), en Broder af de Grever Robert og Roger, som var gift med Lafracoth, en Dotter af den Irske Konge (Moriertach), ved hvilket Egteskab han haabede at faae sin Svigerfaders Rige, drog over med sine Hielpetropper. Men hvor mange de end vare forsamlede, saa frygtede de dog for den forfærdelige Magnus, og dristede sig ei til at stride ordentlig med ham, men besluttede at forraske ham. Nogle Snild- og Sodtalende begave sig da til ham, giorde ham store Løfter, og formanede ham til at gaae i Land med faae Folk for at besee Egnen (venteligen i Ulster), og for at modtage dens Lydighed. Overtalt herved efterlod han sig sin brynjede Hær ved Strandbredden, og gik med sine Forrædere 2 Mile op i Landet. Der blev han uventeligen angrebet af en utallig Mængde Fiender, og dog vilde den modige Nordmand ei flye, men gav sig til tapperligen at stride med dem. Dog det var umueligt at faae kunde modstaae saa mange. Derfor skeede det, at han selv, havende Rygstød til et Træe og bedækket med sit Skiold, faldt overvældet af Mængden, efterat han ved Kastespyde havde saaret mange. Da var det Magnus sagde de mærkelige Ord, som Snorro haver bevaret os, da han blev med en Kesie stukket tvert igiennem begge Laarene, og brød Skaftet imellem Benene tvert over: Svenne, saa bryde vi hvert Spær, gaaer vel frem, mig skader intet; Men i det samme blev han hugget paa Halsen med en Øxe, og faldt. Mærkeligt er det, at han i sit røde Skiold bar en forgyldt Løve, og ligeledes i sin røde Silke-Kiortel, som han bar over Brynjen, en gul silkesyet Løve baade for og bag, thi alt dette viser Anledningen til, hvi de Norske Konger siden toge en Løve til Vaaben. Irrerne lode sig ei

Mellem-Rige.
Aar 1103.

noie

Mellem-Rige. Aar 1103. noie med Magni og de Norskes Død, nei de angrebe ogsaa Arnulf og hans Normaner; Den Irske Konge fratog ham sin Dotter, og gav hende til hendes Sødskendebarn, thi hun var mandsyg. Dog Arnulf selv mærkte Forræderiet, undslyede, og vankede om i næsten 20 Aar uden noget vidst Sæde. Men paa sine gamle Dage blev han til Syne forligt med Kongen (venteligen den Irske), holdt Bryllup, og døde Dagen derpaa efter Maaltid. Det lader, at de Norske, som Magnus havde lagt i Dublin til Besætning, bleve dræbte efter hans Død, thi Kroniken af Ulster siger, at de Galer (ɔ: Nordiske), Drostan (maaskee Thorsten, Eriks Søn, Paul, Mackmain, Borlom, Arnim og flere bleve dræbte i Dublin. Magni trende Sønner, Sigurd, Eisten og Oluf, regierede efter ham paa eengang. Ordericus Vitalis, de Tiders Skribent, vidner, at Magnus havde betroet sin Skat til en rig Borger i Lincoln, som skulde skaffe ham Prydelser, Kar, Vaaben, Husgeraad og andre Ting, en Konge kunde have fornøden, hvilken, saasnart han fik Kongens Død at vide, hastede hiem, og begyndte at handle med den efterladte Skat, og blev derved end rigere, hvorover denne Sag kom for den Engelske Kong Henrics Øren, som derpaa fratog ham over 20000 Pund Sølv. Denne Engelske Konge skal og over Magni Død være bleven overmaade glad, som den der nu var befriet fra en svar Byrde, thi nu var han sikrere end forhen, og fra den Tid tiltog han i Magt, hvoraf man maae slutte, at Magnus har havt i Sinde at udføre de Nordiskes gamle Paastand paa Engelland, naar han først var bleven vis paa Irland. Efter Magni Død kaldte de Store paa Man og Suderøerne Oluf, en Søn af Godred Crouan, tilbage, hvilken opholdt sig ved den Engelske Kong Henrics Hof, og giorde ham til Konge over bemeldte Øer. Han regierede

regierede længe, nesten i 40 Aar, og det fredeligen. Howel, en Søn af Gronoe med Algiva, Enke efter den Engelske Kong Edmund Jernside, og Hovedsmand over en liden Part af Wales for den Engelske Kong Henric I, blev paa en forræderisk Maade myrdt i sin Seng af nogle Engelændere, ei langt fra Castellet Rydcors. Har han været Aldgivæ Søn, saa maae han være bleven meget gammel. — Paa et Concilium i London forbod Erkebisp Anselm, som Bromton skriver, Præsterne at have Hustruer, hvilket Forbud ei før havde været, venteligen i Engelland. — Saasom der vare adskillige Uroligheder i Sicilien, saa kaldte Regentinden Adelheid Prinds Robert af Burgundien did, gav ham en af sine Døttre til Egte, og erklærede ham til Formynder for sin Søn Simon, sampt til Stadtholder (18).

Wallis Rige. Aar 1103.

I det Aar 1104 fik Adzer Pallium fra Rom ved Pavens Legat Cardinal Alberic, blev indviet af denne Mand, og fik tillige med den øverste Opsigt over Kirkerne og Geistligheden i Sverrig og Norge; Saaledes blev den Danske Kirke frie for den Bremiske eller Hamborgske Kirkes Aag, hvorved Landet vel vandt i Anseelse, men hverken det eller Kongerne i virkelig Nytte, thi Geistligheden, især Erkebisperne, bleve siden alt mere og mere myndige, og formerede nu i Landet selv, efter den Romerske Stols Aar 1104.

Hie-

(18) Saxo l. 12. p. 227. 229. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 161. 174. 252. 339. 388. T. 2. p. 212. 363. 514. 520. 608. T. 3. p. 48. 430 T. 5. p. 339. Baluzii capitul. col. 1316 & 1556. Bartholin Annal. MSS. Ann. 1094. Ord. Vit. l. 11. p. 808. 812. W. Gemmeticensis l. 8. c. 37. p. 313. Johnstoni Ant. Celto-Norm. p. 69. b. Bromton col. 1000. Sachewerell's Account of Man p. 36. Snorro i Magni Barfods Saga c. 26-28. Muratori Gesch. von Italien T. 6. p. 524. 525.

Mellem-Rige. Aar 1104. Hierarkies Form, et særskilt Legeme, som paastod fornemmeligen alene at lyde under Paven. Forhen maatte det af Frygt for den Bremiske Erkebisp ofte holde sig stille, og kunde Kongerne da bruge disse fremmede Erkebispet, naar de forstode at være Venner med dem, som et Skiold for sig imod indenlandsk geistlig Overvælde; ja Paverne selv turde ei saa let giøre Angreb paa et saa langt fraliggende Rige, som Danmark, dets Hæder og Vælde, frygtende for, at den Bremiske Erkebisp vilde ved Dansk Hielp giøre sig til Patriarch i Norden. Kiærlighed til Landsmænd giorde og, at Kongerne siden alt for meget berigede Erkebisperne, og den øvrige Geistlighed. At Adzer er egentligen først 1104 bleven Erkebisp i Lund ved at faae Pallium, og blive indviet, er efter mine Tanker klart af Erkebisp Nicolai Krønike over Lunde Bisper, thi der henføres dette til bemeldte Aar, og kan man ikke tvile paa, at jo Erkebisp Nicolaus har havt Pave Paschalis II. Bulla i Hænderne, af hvilken han ogsaa anfører de 5 første Ord, thi de følgende, procurante illustrissimo &c., ere Nicolai eget Tillæg, som er klart deraf, at Kong Erik Eyegod bliver deri kaldet Dux Esthoniæ, & Dominus Nordalbingiæ, som han aldrig har kunnet selv kalde sig. Imidlertid seer man dog af Nicolai egne Ord, at Adzer maae være bleven indviet forend Nicolaus blev Konge, ja forend Eriks Død blev bekiendt her, og at det virkeligen maae være skeet ei langt hen i 1104, det vise og andre Omstændigheder, hvorom bedre frem mere. Hvad Opsynet over Norge og Sverrige angaaer, da var den af samme Beskaffenhed, som den de Hamborgske Erkebisper forhen havde havt over alle de tre Nordiske Riger, og finder man ogsaa, at de Lundiske Erkebisper have en Tid lang indviet Bisper fra Norge, og omog tilliggende Øer, men om Sverrig kan man ei saa tydeligen bevise

[illegible], hvorimod Svenske Bisper dog have mødt paa Concilium i Lund Aar 1140; Altsaa vare de i Lund Erkebisper over alle tre Riger, hvilket bevises derved, at efter det Romerske Hierarkies Form maatte alle Bisper lyde under en Erkebisp, og da nu de Svenske og Norske Bisper ei findes efter denne Tid at have staaet under den af Bremen, saa var ingen anden Erkebisp i Nærheden uden den af Lund. Derimod fik den Lundiske Erkebisp ingenlunde da Navn af Sverriges Primas, som ei havde eller kunde have Sted førend Sverrige siden fik sin egen Erkebisp. Heinpreich, en Skribent af forrige Seculo, vil, at de Danske Bispedømmer, som stode under Adzer, bleve inddelte i Provstier, og at det samme skede med det mindre Frisland i det Slesvigske, hvilket tilligemed blev betroet Bispen af Slesvig til Opsyn; Vidst er det, at disse Indretninger ere meget gamle, men om de just ere skeede under Adzer, derom haves intet historisk Bevis. Skade er det, at Pave Paschalis Bulla ei mere er til, endskiønt det lader, at Rosefontanus beretter, at den endda forvares i Lund udi hans Tid, hvorvel hans Ord ere mørke, og kunne ligesaavel passe sig paa den om Primatets Oprettelse. Langebek meiner derfor i en utrykt Note, at Paschalis Bulla er bleven opbrændt af Kong Erik Menved, da han ødelagde Lunde Kirkes Papirer; Vidst nok er det, at den nu er borte. Hvitfeld vil, at Adzer har oversat paa Dansk Pavens latinske Bulla, og at han fulgte Alberik, da denne reiste Danmark om for at udsee et beqvemt Sted til Erkesædet. Men endskiønt Adzer saaledes var bleven indsat til Erkebisp, saa maae dog meget endda have staaet tilbage for fuldkommen at fornøie ham, hvilket man kan slutte af et Svar fra den Engelske Erkebisp Anselm i Cantorbery paa et Brev, Adzer havde tilskrevet ham, hvilket vel er borte, men derimod Svaret

[illegible] Rige. Aar [illegible]

 endnu

Mellem-Rige. Aar 1104. endnu til, saa lydende: „Anselm Erkebisp af Canterbury hilser „den ærværdige Atzer, den Lundiske Kirkes Erkebisp, Fred og „sand Venskab i Christo. Hvad I haver bedet mig om angaaende „den Romerske Kirkes Cardinal, den Herre Alberic, det haver „jeg gierne giort, baade for den Romerske Kirkes Ære, saa og „for Eders egen, for hvilken jeg villigen vil giore alt, hvad jeg „kan formærke at behage Eders Hellighed. Jeg takker Gud, „fordi han i de Danskes Rige haver ophoiet Eders gudelige For„nuftighed, og fornuftige Gudelighed til Erkebispedømmet; Thi „vi have det faste Haab, at I med Guds Naades Hielp ville „rette hvad som bør rettes, bygge hvad som bør bygges, og fode „hvad som bør fodes; Eftersom vi af bemeldte Cardinal have „hort meget Got om Eder, hvorfor vi have den Fortrøstning, og „bede, at Gud, som haver begyndt det i Eder, vil stedse føre „Eders Villie til en god Ende. Jeg beder Eders Hellighed, at „I ved Eders hellige Flid ville rense bemeldte Rige fra Over„lobere, saa at ingen Fremmed kommer der til at faae nogen „geistlig Orden; Thi de, som den veigres af deres egne Bisper, „reise didhen, og indvies til ubodelig Skade udi adskillige Ordener. Lever vel, og beder for mig." Da nu Anselm var i Rom udi de Aar 1103 og 1104, saa er det uden Tvil der, at han har talet med Cardinal Alberic, og altsaa kan Adzer ei forend 1104 være bleven indviet til Erkebisp, og det tilig paa Aaret, eftersom Alberic maatte have nogen Tid at reise fra Danmark til Rom (19).

(19) Saxo l. 12. p. 229. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 174. 339. T. 2. p. 363. 520. T. 3. p. 48. 220. 221. Crantzii Dania l. 5. c. 5. Baluzii Capitul. col. 1116. 1556.

NICOLAUS.

Nu kom Tidende om Kong Eriks Død til Danmark, og blev der da Spørsmaal om hvo der skulde regiere. Svend, den ældste da igien levende af Svend Estrithsens Sønner, troede at Riget uden Tvist tilkom sig, efterdi alle Brødrene havde eedeligen forbundet sig til deres Fader paa hans Yderste, at ville rette sig efter hans Anordning, at den ældste af hans Sønner skulde blive Konge, saa længe nogen af dem var tilovers; det syntes og, at han saa meget mere havde Ret i sin Paastand, som det Danske Folk havde selv givet hans Fader den Magt, at beskikke sin Eftermand. Men som dog ingen ansaaes da for Konge, uden han var bleven samtykt og hyldet af Folket, saa lod han Jyderne sammenkalde til Viborger Thing, og mener Saxo, at han vilde ved deres Bifald alene have anseet sig for noksom berettiget til Kongedømmet; Mig kommer det derimod troligt for, at han haver saaledes vildet holde Thing i hvert Landskab, formenende ei uretteligen, at han lettere kunde faae dem særskilt paa sin Side, end naar de vare alle samlede. Hvorom alting er, saa red han, det hastigste han kunde, hen mod Viborg; Men som hans Svagelighed ei tillod ham længere at holde det ud, saa lod han sig kiøre paa en Vogn, sigende, at han gladeligen vilde døe, naar han ikkun i trende Dage havde baaret Konge-Navnet; Dog hans Svaghed tillod ham ei engang at kiøre, hvorover han lod Nicolaus. Aar 1104.

T 2 sig

Nicolaus. Aar 1104. sig sætte i en Bærestol, og befoel sine Tienere at skynde sig, saasom det var ham nok at døe paa Thinget, naar han ikkun var bleven udraabt af Almuen for Konge. Dog hans Natur maatte ligge under hans Siæls og Legems Skrøbeligheder, og han døde uden at naae Viborg, og var da omtrent 46 Aar gammel. Ubbe og Niels vare da de eeneste igien levende af Svend Estrithsens Sønner; Eriks twende Sønner, Harald og Knud, havde og deres Anhang; Den første ikkun faae, saasom han havde giort sig forhadt ved sit uretfærdige Regimente, som han førte i Faderens Fraværelse, saa at han ei alene havde trykket Almuen, men endog ei undseet sig ved at plyndre den. Saaledes fortæller Saxo, og Haralds følgende Liv synes at stadfæste, at det er Sandhed. Dog vil Knytlinga-Saga, at han var elsket af mange, særdeles for sin Faders Skyld. Det Venskab, som altid siden var imellem ham og Kong Niels, giør det troligt, at han har ved sit Partie lovet at befordre denne til Kongeriget; thi da han saae sig ikke i Stand til, selv at opnaae det, saa har han heller villet hielpe sin Ven end sin yngre Broder, allerheldst Niels var af et mildt, føieligt og efterladent Gemyt. Derimod var Knud farligere for Niels, thi endskiønt han ikke var fuldvoxen, saa havde han dog mange Anhængere, baade fordi han selv artede sig got, saa og for sin Faders Skyld. Hans Fosterfader Skialm Hvide var en af Danmarks mægtigste Mænd, og Erkebisp Adzer, hans nær Beslægtede, har og uden Tvivl været paa hans Side. Knuds Anhang var derfor meget store; men Niels vidste ved Penge, som Robert Bisp af Elgin vidner, at bringe de fleste paa sin Side. Man maae og tilstaae, at efter Svend Estrithsens sidste Villie havde Knud ingen Ret til Riget, og at det tilkom Ubbe, til hvilken det og blev, formedelst hans Alders Fortrin, overdraget

draget af det gandske Danske Folk, som da var forsamlet ved Isefiorden, og var der ingen som stærkere understøttede dette end Niels; Dog Ubbe undslog sig for at imodtage denne Værdighed, som saa mange andre hige efter, foregivende, at han ei havde Kræfter til at bære saa svær en Byrde, og anbefalende derimod sin yngre Broder Niels dertil, som af et mere levende og hurtigt Sindelav. Er det vidst, at Niels har ved Penge faaet Overhaand over sin Medbeyler Knud, saa forekommer det mig rimeligt, at alt dette har været overlagt imellem Ubbe og Niels, for derved des sikrere at overstemme Knuds Partie. Men derhos er det ogsaa vidst, at Niels havde uden Tvil den største Ret til Riget, naar Ubbe ei vilde tage imod det, og derfor kan man ingenlunde ansee ham enten for en Meeneedig eller Bandsat, som Robert af Elgin og Hamsfort synes at ville holde ham for, i Følge Svend Estrithsens sidste Villie, thi Ubbe afstod jo godvilligen Riget. Havde Niels derfore været ligesaa god Regent, som hans Adkomst og Adgang til Riget ei var uretmæssig, saa havde hans Minde hos Efterkommerne været bedre, men nu var han vel en from Mand, men derhos efterladen, eenfoldig, frogtsom, og aldeles ikke Regent, som en gammel Krønikeskriver, nemlig den Roskildske Anonymus, hel vel udtrykker ved minime Rector. Uden Tvil har og Niels været vellystig, og iblant de Danske Konger, om hvilke Helmold i Almindelighed skriver, at de vare efterladne, fiodesløse, og altid beskiænkede under vedvarende Giæstebuder, saa at de derfor ei følte de Ulykker, som ramnede deres Folk; En Character, som hele Nielses Regiering synes at stadfæste, at have passet sig paa ham; hvorfor Robert af Elgin regnet ham iblant Svend Estrithsens uduelige Sønner; Derimod troer jeg ikke, at Helmold har Ret, naar han vil, at Erik tog en Eed af

Nicolaus. Aar 1104.

 Niels

Nicolaus. Niels om at overantvorde Riget til den unge Knud, naar han
Aar 1104. opvoxte, saafremt han, nemlig Erik, skulde doe paa sin Reise; Thi dette kunde Erik vel neppe giøre, fordi det stred imod hans Faders Testamente, der var bleven bekræfted ved Prindsernes og Folkets Bifald; Desuden maatte han jo snarere have taget saadan Eed af Svend eller Ubbe, der vare ældre end Niels; Hertil kommer, at Helmold legger til, at Niels blev Konge, endskiønt han var fød af en Frille, hvilket viser, at denne ellers gode Skribent ei har tilfulde kiendt det Danske Riges Forfatning, thi alle Svend Estrithsens Sønner, som bleve Konger, vare jo uægte fødde; thi det varede længe inden de Danske og Norske og Svenske kunde finde sig i den Christne Skik med Vielse ved en Præst, og især at den skulde give de Børn, som vare avlede med viede Fruentimre, noget Fortrin for de Børn, som de avlede med Fruentimmer, de ei havde ladet sig vie til, og hvilke de efter Behag kunde skille sig af med, da derimod Vielsen ansaaes for et Sacrament, og giorde det umueligt for dem at forstøde en ægteviet Hustrue, med mindre de kunde bevise hende Hoer over. Endeligen legger Helmold til, at Niels blev Konge, fordi Knud var et Barn, ret ligesom Niels kun var hans Formynder; Da man dog ikke finder, at Knud har tragted efter Riget, imedens Niels levede, som han dog vel havde giort, hvis han havde forment sig dertil at have havt Ret. Derimod vil jeg nok troe, at Erik har af sine Brødre taget et Slags Løfte paa Knuds Vegne om det Jydske Hertugdømme, og især om Regimentet over Slesvig, hvilket man derfor og seer at Niels siden overantvordede Knud, ligesom han og kongeligen og herligen lod opføde Knud hos sig, tilligemed sin egen Søn Magnus. Dette Nielses Valg er uden Tvil skeet sidst paa Aaret 1104, eftersom Knytlinga siger, at det

skeede

Thurgot eller Thorkil hin Fagre.

Svend Trundsen, levede endda 1106. p. 4. 151. gift med Inge p. 507.

Bothild, gift med Eric Eyegod p. 98.

Christiern p. 147. 151. 404. 405. 505. Aar 1137. p. 514. 530. † 1138. p. 542.

Eskil p. 151. † 1137. p. 510.

Aage p. 151.

Svend, Bisp i Viborg p. 161. † 1112. p. 196. eller og den, som først blev Bisp der 1133, p. 424. 530.

Asker eller Adzer, f. omtrent 1064. p. 4. Bisp i Lund 1089. Forstander for det Danske Rige 1103. p. 98. Erkebisp i Lund 1104. p. 137. † 1137. p. 505.

Eskil, f. omtr. 1095. p. 507. gift med Anonyma, skilt sig ved hende omtrent 1120. p. 234. var Provst i Lund 1133. p. 424. Bisp i Roskild 1134. p. 464. Erkebisp i Lund 1138.

Aage p. 404. 407. 533.

Inge maaskee, som ægtede Asker Rig.

Absalon Erkebisp.

Anonyma, maaskee Asa, gift med Carl, og Frille af Kong Erik Lam.

Anonyma.

Niels Greve p. 304.

Aaret efter Eriks Død, og i samme Aar som Adzer fik Pallium. Nicolaus.
Saxo roser Niels fordi han ei hovmodede sig af sin Lykke, men ved- Aar 1104.
blev sin gamle jævne Levemaade, og var hoflig og venlig mod alle; ligeledes fordi han til daglig Opvartning lod sig noie med 6 eller 7 vel bevæbnede Roder eller Skiolde (a), til at twinge Oprør og Roverie ved, for ei at betynge Almuen med for megen Kost og Giæsterie, thi Kongerne maatte da ideligen reise om, sidde Retten, og see til alle Ting. Disse Skiolde indførte han uden Tvil efter de Tydskes Heerschild eller Herreskiold, og afskaffede venteligen altsaa Knud den Stores Thinglith; Dog tænker jeg, at dette ei er skeet forend efter nogle Aar. Saadan Heerschild stiltes af Rigets Vasaller eller Lehnsmænd, og herved søgte Niels uden Tvil at svække Almuens Myndighed, som Erik meget havde forfremmet, og derimod at ophielpe de Stores, men herved svækkede han sin egen Magt. Uden Tvil har Niels fornemmeligen ved de Stores Hielp besteget Thronen, nemlig hans Broder Ubbe, hans Svigersøn Ubbe, hans Brodersøn Harald, Svend Trundsen, Christiern, dennes Søn, og Peder, og derfore igien lovet at bestyrke dem imod Almuen; Imidlertid var dette dog kun en Begyndelse til at afskaffe Almuens Opbud eller Leding i Krigstider, saasom disse Herreskiolde alene tiente endda til Kongens Bevogtning eller Gvarde. Dette viser tilligemed, at Usikkerheden maae ei have været stor i Danmark, og ingen store Rover-Tropper været til. Som Niels var omtrent 44 Aar gammel, da han blev Konge, saa er det intet Under, at han vedblev sin gamle Levemaade. Harald maatte altsaa

(a) Qvotidianam militiam suam sex tantum aut septem Clypeis, og bestod hver Clypeus eller Herreskiold af et vidst Antal Mænd.

Nicolaus. Aar 1104. altsaa nu afstaae, tilligemed Erkebisp Adzer, Regimentet, som de i Eriks Fraværelse havde fort, og vedbleve dog at være gode Venner af Niels, især den forste, som jevnligen opholdt sig ved hans Hof, men ofte ogsaa i Roskild, hvor han holdt et stort Hof, og bidrog meget til denne Byes Tilvæxt; Haralds Broder Erik var derimod ei i saa stor Yndest hos Kongen. Hamsfort henforer til dette Aar, at Gunnar, en Dansk, blev af Adzer indviet til Bisp i Slesvig, hvilket viser, hvor hoiligen Cypræus vildfarer, naar han lader Adzer alerede indsætte ham Aar 1072. Hvad Aar Gunnar døde er ubekiendt, derimod er Dagen vis, nevnlig den 23 April (1).

Udi

(1) Saxo l. 12. p. 227. 229. l. 13. p. 230. M. Mathiæ Catal. Ep. Lund. p. 23. 24. Nicolai Chron. Arch. Lund. p. 3. Suhms Forb. p. 155-161. Philalethi Tronh. Saml. T. 2. p. 20. Heimreichs Chron. Nordfresiæ l. 2. c. 1. p. 66. c. 2. p. 85. Knytlinga-Saga c. 80. 83. Lagerbrings S. R. H. T. 2. p. 135. 136. Rosefontani Refutat. calum. J. Magni lit. J. 3. f. 2. Wilde Hist. pragm. Sueciæ p. 338. nægter, at de Svenske Bisper stode under Erkebispen af Lund. Pontopp. Ann. T. 1. p. 341-345. Anselmi Opera p. 448. a. Epist. 90. Helm. l. 1. c. 49. p. 119. l. 2. c. 13. p. 237. Lang. Scr. T. 1. p. 119. 120. 161, 174. 39. 271. 239. 339. 369. 379. 425. T. 2. p. 212. 213. 434. 363. 364. 520. 608. T. 3. p. 48. 432. 433. 444. 451. 509. 533. 627. 628. T. 4. p. 257. 258. 265, i hvilken Langebeks Samling de fleste Skribenter henføre enten Nicolai Regierings Begyndelse til 1104, eller og til det Aar, Adzer fik Pallium, hvilket og var 1104. Mösers Osnabr. Gesch. T. 2. p. 182. De fleste og beste Islandske Annaler henføre Eriks Død til 1103, og berette, at Magnus Barfod omkom samme Aar, og Nicolai Ophøielse, sampt Pallii Sendelse til Adzer til 1104. Hamsfort Catal. Ep. Slesv. MSS. Cypræi Ann. Ep. Slesv. p. 126.

Udi Tydskland bragte Geistligheden det nu saa vidt, at Kei- Nicolaus.
ser Henric blev forladt af sin egen Søn Henric, som hemmeligen Aar 1104.
drog den 30 November fra hans Hof, og begav sig til Bayern; Man har og al Anledning til at troe, at Pave Paschalis ophid-sede Sønnen til dette. Predslava, en Dotter af den Russiske Storfyrste Svetopolk, ægtede den 11 Augusti den Ungarske Kong Coloman, som dog ei længe efter sendte hende hiem igien, da han holdt sig ei for Fader til det Barn, hun gik med, og blev kaldet Boris, hvorpaa hun blev Nonne, og døde (a).

Tiligere end 1105 kan ei Nielses Giftermaal sættes med Aar 1105.
Margrete, Dotter af den Svenske Kong Inge, og Enke efter den Norske Kong Magnus Barfod, thi denne hendes Mand døde 1103, og neppe har hun vel ægtet Niels forend han blev Konge, som ei skede forend i Slutningen af 1104. Saxo berømmer denne Dronning meget for hendes Hengivenhed til Geistligheden og Gudstienesten, saa at hun ei alene skiænkede meget Gods til Kirker og Klostere, men og af al Magt søgte at afhielpe deres udvortes ringe Anseelse ved kostbare Gaver, saa at hun forærede dem Chorkaaber, Altarklæder og andre dyrebare Prydelser. Jon Ögmundsen, en Islænder, som var bleven af sine Landsmænd udvalgt til Bisp i det nye Stigt Holum, kom til Erkebisp Adzer for at indvies af ham, men som Jon havde været tvende Gange gift, saa turde Adzer ei giøre det, og han viste ham derfor til Rom. Ved denne Leilighed skal Jon engang have siunget saa smukt

(a) Calles T. 6. Part. 1. p. 24. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 526. Nestor p. 173. Katona T. 3. p. 197-194. Tscherbatow T. 2. p. 523, hvor han urigtigen lader Predslava ægte Bela i Stædet for Coloman. Arndt T. 1. p. 291, der ligesaa urigtigen kalder ham Emmeric p. 314.

Nicolaus. smukt i Lunde Domkirke, at han giorde baade Erkebispen og det
Aar 1105. hele Clerisie saa opmærksomme, at den første sagde, at det ei var et Menneskes, men en Engels Stemme. Udi Tydskland stege Ueenighederne mellem Fader og Søn til det høieste, saa at det faldt ud til aabenbare Krig, hvorudi Faderen kom til kort, saasom næsten alle forlode ham, saa at han maatte aftræde Regimentet til Sønnen, og blev sat i Forvaring. En Dotter af Roger, Greve i Sicilien, og Enke af Kong Conrad, Keiser Henric IV. Søn, ægtede Balduin, Konge af Jerusalem, og ved den Leilighed komme mange Normaner og Sicilianer Balduin til Hielp, beleirede Ascalon fra Søesiden, imedens han beleirede den til Lands, og tvang den til at blive sig skatskyldig (3).

Aar 1106. Tiligere end 1106 kan man ei antage, at Nielses ældste Søn Ingo med Margrete er fød; jeg slutter, at han var den ældste, deraf, at han bar hendes Faders Navn, med mindre man vil antage Magnus for den ældre, som var opkaldet efter hendes første Mand, som maaske bliver rigtigst. Ved denne Tid tænker jeg og, at Harald Kesia har ægtet Ragnhild, Dotter, kanskee naturlig, af den Norske Kong Magnus Barfod; Efter al Anseende har Dronning Margrete befordret dette Ægteskab, hvorvel Torfæus ogsaa vil, at de Norske Konger, Ragnhilds Brødre, have bidraget dertil. Med hende avlede Harald fire Sønner, Magnus, Oluf, Harald og Knud. Men forend dette Ægteskab havde han med Friller avlet Erik og Biörn, som for sin Tapperheds Skyld bar Tilnavn af Jernside, og hvilken blev gift med Cathrine,

(3) Saxo l. 13. p. 230. Knytlinga-Saga c. 83. Finni Hist. eccl. Isl. T. 1. p. 321. 323. 324. Calles T. 6. Part. 1. p. 25-45. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 530-532. Ann. Saxo col. 608.

Catrine, Dotter af den Svenske Kong Inge, og Søster af Dronning Margrete. Biörn kan have været født 1104. Alt dette viser den da herskende gode Forstaaelse mellem Danmark og Sverrige, saa og mellem Kong Niels og Harald Kesie. Foruden disse 6 Sønner havde Harald 6 andre, uden Tvil alle Frillefødde, og venteligen efter og i hans Ægteskab, nevnlig: Sigurd, Erik, Svend, Niels, Benedict og Missiwint, venteligen, Mistiwoy, eller Miseco, hvilken uden Tvil har havt en Vendisk Moder. Den 29 April blev Jon Ögmundsen, den Islandske Bisp til Holum, indsat og indviet af Erkebisp Adzer i Lund, hvilket viser, at Paven har erklæret den Lundiske Erkebisp for Metropolitan over Norden, og at de Nordiske have selv anseet ham derfor. Jon vendte over Norge tilbage til Island. Ved denne Tid tænker jeg og det er skeet, at Christiern, Svend Trundsens Søn, hug til Thuke, eller Thure, Doke, og saarede ham, og saaledes var den første, som overtraadde Vitherlags-Retten, siden Knud den Stores Tid, hvilket viser, at Thinglith var endda til. Som nu Christiern var af stor Slægt, hans Fader Svend Trundsen endda levede, saa og hans Broder Asker Erkebisp i Lund, og Svend i Viborg (a), sampt tvende andre, Eskil og Aage, hvilke alle vare af de fornemste Mænd i Danmark, saa vilde og paastode de alle, at Christiern skulde slippe med Bøder, og ei efter Retten jages fra Slottet, som en Niding; Kong Niels var og selv af den Mening,

Nicolaus. Aar 1106.

U 2 og

(a) Jeg kan neppe troe, at det er den Svend, som var Bisp der 1133 og 1140, thi den havde en Eskil til Formand; heldst om dette har tildraget sig saa tilig i Nicolai Regiering; med mindre Svend Aagesen, som fortæller dette, har kaldet Svend Biskop i Forveien, og efter det han siden blev, hvilket uden Tvil maae være rigtigt; See Langebek T. 3. p. 153. not. m.

Nicolaus. Aar 1106. og holdt for, at saadan Eftergivelse vilde geraade hans Rige til Beste, da Strænghed derimod vilde være skadelig. Som de nu besluttede at betale for ham hvad det end skulde være, heller end han skulde lide paa sin Ære, saa fulde de i denne Forlegenhed paa, efter megen Efterspørgsel, at raadføre sig med en gammel viis Mand, Bo-Hethinssön af Vendsyssel, som i sin Tid havde været en af Store-Knuds ypperlige Stridsmænd, saa og med flere gamle Folk, for at erfare om saadan Forseelse ei var bleven forsonet ved Boder. Dette viser efter mine Tanker, at Christierns Feil maae have tildraget sig i Nicolai første Aar, thi fra Store-Knuds Død og til dette 1106, er 71 Aar, hvorefter Bo maae ondda have været næsten 100 Aar gammel, og ældre kan man vel ikke giøre ham, thi skulde det sættes ned til 1133, da Svend først blev Bisp i Viborg, saa maatte Bo have opnaaet en Alder af 130 Aar, og da blev Svend Thrundsen ogsaa alt for gammel. Da man nu efter nye Randsagning fandt, at Boder aldrig vare givne i slig Fald, saa affagde Bo saadan Dom: „Saasom Exempel „paa Bod ei gives indtil vor Tid, saa ville vi nu stifte et til Er„indring efter vore Dage, nemlig, at hvo der bryder Vither„lagh med Hug eller Saar, han skal bøde til Kongen 40 Mark, „og til alle Vitherlagsmænd andre 40 Mark, og til den, han „havde brudt imod, 40 Mark, og desuden give i Gorsum 2 „Mark Guld.“ Denne Dom blev vedtagen og bifaldt af Kongen og det gandske Selskab; og tænkte man ved saa høie Boder at afskræmme alle herefter fra slig Ugierning. Dog denne Formildelse forvoldte, at Aage Thover hug siden til Esge Ebbesön Brydie fra Varde i Jylland (a) udi Staller Vikkes eller Vido hans

(a) Var Varde, eller Varvith, da alerede Kiøbstad, saa sees heraf, at Brydier kunde og boe i Kiøbstæder.

hans Huus i Borg Bye udi Ael Sogn (a), og det endskiønt han havde søgt at redde sig under Kongens egen Arm. Denne grove Misgierning viser vore Fædres raae Sæder, og Kongens liden Agtelse; Imidlertid, da Kongen og hans Mænd vilde gribe Aage, saa satte Stalleren sig herimod, og tilbød at gaae i Borgen for ham, og samme Boder, som Christiern havde givet, hvilke Boder og bleve udbetalte for Bo, Ketils Søn, i Lynum, uden Tvil Lyne, en Bondebye ei langt fra Varde; Og fra den Tid af bleve mange saadanne udgivne for slige Forseelser. Disse Tildragelser tænker jeg have givet Kongen og de Store Anledning til at afskaffe Thinglith, og at indføre i dets Stæd Herre-Skiold, (hvorefter Herrerne eller Vasallerne stilte efter de Tydskes Viis hver et vidst Antal Bevæbnede med Skiolde i Marken), hvilke de mægtige Lehnsmænd skaffede tilveie, naar paabødes, og som ei vare Kongerne nær saa hengivne, som den gamle Thinglith. Hakon, Pauls Søn, blev af de Norske Konger beskikket til Jarl over Orkenøerne, og Aaret efter, eller og 1108, da Kong Sigurd var af Landet, Magnus Erlendsøn beskikket at være Jarl over den halve Deel (4).

Nicolaus. Aar 1106.

Keiser Henric slap ud af sit Fængsel, og opholdt sig en Tid lang udi Cøln og i Lüttich, hvilke Stæder vare næsten de eeneste, der forbleve ham troe, hvorfra han søgte at formaae de Franske,

 Engelske

(a) Saa forklarer jeg heller Byrgh end ved Borgen eller Slottet ved Varde.

(4) Saxo l. 13. p. 230. l. 14. p. 247. Knytlinga-Saga c. 82. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 7. c. 9. p. 446. Suhms Forð. p. 220. Pontopp. Ann. T. 1. p. 345. Finni Hist. eccl. Isl. T. 1. p. 324. Langebek Scr. T. 3. p. 49. 153-156. 163. 164. Orkneyinga-Saga p. 118. 120. Magnus Helga-Saga p. 460. 462.

Nicolaus. Engelske og Danske, sampt omliggende Folk, maaskee Norske og
Aar 1106. Svenske, at staae sig bi, hvorover hans Søn og Rigets Fyrster klage, sigende, at han vilde hvæsse disse Folkes Sværde imod deres Halse; Endnu haver man Keiserens Brev til den Franske Kong Philip, hvoraf man kan see hans ynkelige Forfatning, og den haarde Medfart, hans Søn og Undersaatter udøvede imod ham. Endeligen døde han til Lüttich den 7 Augusti, udmattet af Sorg og Bekymringer, og sendte paa sit Yderste Krone og Sværd til sin ulydige Søn: Uden Tvil havde han vel ei heller faaet nogen Hielp af de ommældte Folk. Faae Regentere have lidet mere, og dog have vel faae fortient det mindre, naar man undtager hans Ungdoms Overtrædelser; Men hans Feil var, at han lagde sig ud med Paven og Geistligheden, hvorfor og de Tiders oprigtige Skribent, den Engelske Wilhelm af Malmesbury, skriver: „Han var hverken ulærd eller uduelig, men dog blev han „ved en særdeles Skiæbne saaledes forfulgt af alle, at enhver, „som greb til Vaaben imod ham, syntes derved at tiene Gud; „Ja hans Søn, som tvang ham til at afstaae Riget, lever end„nu og følger de samme Sætninger i Henseende til Kirken, som „han forhen troede at burde forfølge sin Fader for." Helmoldus, en ligesaa upartisk Skribent fra de Tider, skriver og: „Kong „Henric, som laae for de Apostoliske Fødder med Bøn og Om„vendelse, blev ligesom for Lyst (gratis) ødelagt og fordærvet, „og kunde i Evangelii Tid ei erlange den Naade, som David er„langede under Lovens haarde Aag; Dog herom maae de hand„le, som forstaae det, eller tør vove det; Men dette maae man „dog vide, at det Romerske Sæde endnu indtil denne Dag „undgielder denne Gierning; Thi de, som siden have hersket af „den Stamme, have paa alle Maader søgt at ydmyge Kirken, paa

„det

„det at den ei skal have Kræfter til at sætte sig op imod Kongerne, „og giore imod dem, som imod deres Forfædre." Saaledes vare der midt i hine uoplyste og fordærvede Tider Mænd, som indsaae Sandhed. Dette Keiserens store Fald foregede umaadeligen Pavens og Geistlighedens Magt, og viste Kongerne og Folkene hvad de havde at vente om de satte sig imod den. Den 2 Junii døde Marggrev Udo III. i det nordlige Marggrevedom, eller det af Soltwedel, som tilligemed var Greve i Stade og Ditmarsken, og havde sin unge Søn Henric II. til Efterfølger under Formynderskab af dennes Farbroder Rudolph I; Dog var og forblev Grevskabet Stade i en vis Friderichs Hænder, som havde forestaaet det siden 1095. Udo var gift med den skiønne Ermengard, Dotter af Grev Helprich til Plezke. Noget efter skeede et endnu betydeligere Dødsfald den 20 Augusti, i det Hertug Magnus af Saxen døde, en Dotterson af den Norske Kong Oluf den Hellige, og den sidste af den Billungiske Stamme paa Mands Side, da han var omtrent 60 Aar gammel. Han efterlod sig twende Dottre: Eilike, gift med Otto af Ballinstede, Greve af Aschersleben, Fader til den berømte Hertug Albert Ursus, eller Biörn, og Stamfader til det endnu blomstrende Anhaltske Hus; Og Ulfhild, den ældste, gift med Henric den Sorte, Hertug af Bayern og Saxen, Fader til Henrik den Stolte, og Farfader til den navnkundige Hertug Henrik Løve. Magnus havde levet i Ægteskab med Sophia, Dotter af den Ungerske Kong Bela, eller snarere af St. Ladislaus, som døde 1095, og Enke af Ulric af Weimar, Margreve i Cärnthen og Istrien, hvilken døde 1070, og Sophia den 19 Maji 1095. Den nye Tydske Kong Henric V. (a) beskikkede

Nicolaus.
Aar 1106.

(a) Mærkeligen kaldes han af Ordericus Vitalis l. xı. p. 819. Karolus

Nicolaus. Aar 1106. kikkede udi Magni Stæd Lotharius, Greve af Suplingburg, til Hertug i Saxen, hvilken siden havde meget at bestille med de Danske, Vender og Nordalbinger, og tilsidst besteg den Keiserlige Throne. — I den Stridighed imellem den Engelske Kong Henric og hans ældre Broder Robert, Hertug af Normandie, som faldt saaledes ud, at Robert blev fangen den 28 September, og maatte leve iævigt Fængsel; I den, siger jeg, holdt den oftomtalte Edgar Adeling med Robert, men blev fanget, og anseet af Kong Henric for saa lidet farlig, at han lod ham løs. — Den Skotske Kong Edgar, Søn af Kong Malcolm, døde efter en Regiering af 9 Aar i Dunelin, og blev begraven i Dunfermling, og havde sin Broder Alexander til Eftermand. Aarbøggerne af Ulster kalde Edgar Hector. — Det er besynderligt, at den Bremiske Erkebisp Friderich kalder sig i et Diploma fra dette Aar Majestas, da dog Erkesædets Magt var bleven under ham og Formand Humbert, der døde 1104, saa meget formindsket, ved det de Nordiske Riger havde faaet deres egen Erkebisp. Ved samme Diploma kalder han Hollændere ind for at optage og dyrke de øde Marker udi hans Stigt, maaskee ogsaa dem udi Ditmarsken og Holsten; Og dette er den første Gang man finder, at dette fra saa gammel Tid vindskibelige Folk er bleven kaldet til Nord-Tydskland. Den tappre Boamund drog i dette Aar til Frankrige, havde Bryllop med Philppi Dotter Constantia, og kom tilbage til Apulien

rolus Henricus, hvilket kan tiene til at oplyse hvad jeg T. 3. p. 309. 437 og 438. har fortaalt om en Dansk Prinds Carl Knud i Irland ved Aar 999 og 1024; thi heraf slutter jeg, at den Talemaade, det er en brav Karl, ein braver Kerl, har bragt nogle af Middelalderens Skribenter til at tillegge visse tapre Folk det Navn Carl, som de dog ei bare.

Apostlen i August. Gytha, den Russiske Kong Wolodimers Dronning og Dotter af den Engelske Kong Harald Godvinssön, døde den 7 Maji, hvorpaa Wolodimer eller Bladimer giftede sig med en vis Euphemia, som døde 1108 den 7 Maji (5). Nicolaus. Aar 1106.

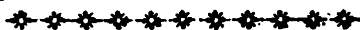
Saafremt Prinds Ingo er fødi i forrige Aar, og har været Niels ældste Søn, saa er Magnus vel bleven født i dette, thi stort yngre kan man vel ei giøre ham. Knud, Erik Eiegods Søn, stod Fadder-til ham, som Robert af Elgin vidner, og kan det vel være rigtigt, saafremt han er født 1091 efter min Giætning. Han elskedes da alerede af mange for de gode Egenskaber, som fremskinnede hos ham. Endnu udi samme Aar skal Knud have forladt sin Farbroders Hof af Frygt for hans Efterstræbelser, maaskee fordi Niels havde twende Prindser, og have begivet sig til den Saxiske Hertug Lotharius, som Helmold alerede ved denne Leilighed kalder Keiser, længe forend han blev det, og af ham blev han med al Ære og kongeligen imodtaget, og fra den Tid af lagdes Grunden til det Venskab, som siden stedse var imellem dem, Aar 1107.

(5) Calles T. 6. Part. 1. p. 45-61. Ann. Saxo col. 614. 618. Conr. Ursp. p. 191. 193. Goldasti Const. Imp. T. 1. p. 250. W. Malm. l. 3. p. 15. Helm. l. 1. c. 33. 35. Bolten's Ditm. Gesch. T. 2. p. 110. 116. 117. Vogtii Mon. ined. Brem. T. 1. p. 138. Lang. Scr. T. 1. p. 202. Katona Hist. Reg. Ung. T. 2. p. 380-388. 743-749. Ann. Hildesh. p. 737. Chron. Saxo p. 281. Dodechinus p. 466. Epistola Henrici ap. Urstitium T. 1. p. 396. Ann. Waverleyenses p. 144. W. Malm. l. 5. p. 158. Staphorst T. 1. p. 523. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 533. 534. Anon. Barensis in Muratorii Script. Ital. T. 5. p. 155. b. Tscherbatow Russ. Gesch. T. 2. p. 526. Petersb. Journal 1783. 4 Band. p. 118. 153. Ines on Scotland T. 2. p. 203. Annals of Ulster p. 70.

Nicolaus. Aar 1107. dem, og hos denne Herre opholdt han sig længe; Efter mine Tanker i 6 Aar. Forfatteren af Knytlinga har vrangeligen forbyttet Lotharius med Keiser Henric V. paa Grund af den falske Forestilling, at denne var Knuds Morbroder. -- Kong Niels gav ved sit Brev til Odense Kirke aarligen 20 Mark af de Penge, som betaltes til Kongerne, og 20 Mark af Skatten af Jylland. — Fra Engelland, Danmark, Flandern og Antverpen komme omtrent 7000 bevæbnede Mænd til Joppe i Jødeland paa et Slags Skibe, kaldte Buser; iblant dem var den Danske Prinds Carl, Søn af Hellig Knud, som da længe har opholdt sig i Flandern; han har uden Tvil formaaet de Danske og Flæminger til at giøre dette Tog, og er bleven opflammet dertil dels ved Tidernes Tænkemaade, dels ved den Martyr-Ære, hans Fader havde forhvervet sig. Forend han drog til det hellige Land var han bleven giort wehrhaft ɔ: til Krigsmand, venteligen ved sin Morbroder Robert, Greve af Flandern. Den Pommerske Fyrste Svantibor, som skal have opholdt sig i Stetin, ligesom den Rygiske Fyrste Ratze i Volgast, døde, og efterlod sig 4 Sønner, Wartislaf, Bogislaf, Ratibor og Swantepolk. Denne Svantibor var en Hedning, og efter Kloster-Kroniken af Oliva Bogislai Søn, og Mistivoi Sønnesøn; Tid og Navn kan lade en formode, at denne sidste har været den Obotritiske Konge, som synes at have levet ved 1030 eller noget forhen; Dog staaer dette i Kroniken af Oliva, som Simonetti har udgivet. Den Polske Skribent Boguphalus, som døde 1253, vidner, at de Pommerske Fyrster vare af Griffernes Stamme, som maae have været en ældgammel og berømt Vendisk, og mærkeligt er det, at de Pommerske Fyrster førte en Grif eller Drage i deres Vaaben. Swantibor førte mange og tildels ulykkelige Krige med de Polske Hertuger Wladislav og Boles-

lav,

Godeskalks og Crucos Afkom. P. 158.

Godeskalk, Vendernes Konge 1043. T. 4. p. 103. 147. §. 1066. p. 340. 1. Dronning Anonyma p. 261. 2. Sigrid, Svend Estrithsens Dotter, f. omtrent 1040. gift 1058. p. 259. 342. 466.

1.		2.	1.
Buthue p. 261. 262. 342. 419 — 421. † 1072.		Henrik, f. 1059. p. 261. 342. Vendernes Konge Aar 1096. T. 5. p. 20. 21. Gift med Slavina 1096. T. 5. p. 21. † 1125. p. 286.	Anonyma, gift omtrent 1070 med Thorkil den Fagre p. 342.
Anonymus p. 421. 422.	Anonymus.		
Pribislav p. 421. 422. T. 5. p. 352. Aar 1129. Regent i Wagrien og Polabien p. 397. 474. 549.	Niclos p. 421. 422. Stamfader for de Meklenborgske Hertuger. T. 5. p. 350. Aar 1129. f. omtrent 1100. Regent i Obotritien p. 393.		
	Prizlav, f. omtr. 1120. p. 385.		

Mistue, allerede voxen 1111. p. 192. 193. ald død 1123. p. 253.	Valdemar, † 1121. p. 238.	Sventepolch T. 5. p. 287. † 1128. p. 324.	Knud p. 287. † 1127. p. 304.
		Zvinike p. 324. † 1129. p. 348.	

Grinus fra Rygen p. 379. 419.

Cruco, Crito, Vendernes Anfører 1067. p. 379. 419. gift med Slawina omtr. 1090, Dotter af den Pommerske Første Swantibor p. 421. † 1096. T. 5. p. 20.

Ratzo, Første i Rygen p. 158. 209. 550. † 1141. p. 582.

Tereslaw p. 582. Jaromar p. 582. Stoislaw p. 582.

Mistivoi, Obotriternes Konge ved 1030. p. 158.

Bogislaus p. 158.

Swantibor, Første i Pommern, af Griffernes Stamme. † 1106. p. 158.

Slavina, gift med Cruco og Henrik, Vendernes Konger.	Wartislaf p. 158. 259. † 1136. p. 501. gift med Heidlan p. 263. 502.	Bogislav p. 158. 259. 266.	Ratibor p. 158. 259. Aar 1135. p. 487.	Swantepolk p. 158. fanget 1110. p. 236.

Children of Wartislaf: Kazemar p. 501. — Bogislav p. 501.

Child of Ratibor: Anonyma, gift med Swetopolk, Mstislaws Søn af Nowgorod 1144. p. 61.

lav, Fader og Søn, og maatte blive den sidstes Vasal. Boleslav indtog i dette Aar den Pommerske Hovedstad og navnkundige Bye Belgard, hvorpaa Colberg, Camin og Julin underkastede sig. Den Ungerske Konge Coloman kaldte derfor Boleslav i et Brev Polakkernes og Søeboernes (maritimorum, Pomernes) meget berømmelige Monark. Fra Joppe sendte Carl og de flere nogle af de fornemste og veltalenste Mænd til Kong Balduin i Jerusalem, og bade om frit Leide for at kunne forrette deres Andagt i den hellige Stad. De finge Tilladelse, og bleve didhen ledsagede af Krigsfolk til Sikkerhed, tilbade i Jerusalem, komme tilbage til Joppe, funde der Kongen og tilbøde ham deres Tieneste, hvilken han imodtog, og besluttede med egen og deres Magt at beleire Sidon til Lands og Vands; Imedens skulde de forblive i Joppe, indtil han fik sine Krigs-Machiner og Muurbrækkere i Stand, hvormed henginge 40 Dage. Imidlertid søgte de af Sidon at stille Kongen tilfreds med Penge, hvilket og lykkedes dem ved 15000 Guld Byzantiner (a). Dette holdt han dog en Stund hemmelig for den fremmede Hær, og lod den komme til Acra eller Ptolemais; Albertus Aqvensis beskriver da deres Seil at have været af Purpur og adskillige Farver, deres Maste høie, og deres Faner af Silke og Purpur. Dog Dagen efter deres Ankomst kaldte Balduin de fornemste Engellændere og Danske til sig, gav dem tilkiende, at hans Folk havde tabt et stort Slag, som og var rigtigt nok, hvorfor han ei kunde foretage Beleiringen af Sidon, hvorpaa de Engelske, Danske og Flamminger roede og seilede hiem. Imidlertid lader det, at Carl er

Nicolaus. Aar 1107.

X 2 bleven

(a) Det er de Grekiske Keiseres Mønter, slagne i Constantinopel, hvoraf hver veier noget over een Ducat.

Nicolaus. bleven nogen Tid tilbage i det hellige Land, eftersom han der skal
Aar 1107. have giort sig bekiendt ved sin Tapperhed efter Beskrivelsen af hans Levnet; hvortil kommer, at det lader, efter Iperius, at Carl har ei vendt tilbage til Flandern forend omtrent 1111, eller 1112, da Balduin regierede der, men saa maae Gualter gandske feile i Carls Levnetsbeskrivelse, naar han lader ham vende tilbage imedens hans Morbroder Robert endda levede; Dog det kan forenes ved at lade Carl komme hiem 1112, baade fordi hans Stiffader Roger døde i samme Aar, efter hvis Død han rimeligen har forladt Apulien, saa og fordi Gvalter siger, at Robert døde 1111, eller og i Begyndelsen af 1112; Carls Moder Edel er uden Tvil død forend hendes Mand Roger. Maaskee har han en Tid lang opholdt sig i Apulien hos sin Fader Roger og sin Moder Dronning Edel, om hun endda levede. — En ugemeen Lyst var nu overkommen de Nordiske, at drage til det hellige Land. Den Norske Kong Sigurd, som deraf fik det Navn Jorsalafar, begav sig did med 60 Skibe, kom dog om Høsten ei længre end til England, hvor han forblev Vinteren over hos Kong Henrik. De Mænd, som havde fulgt Skieffe Ögmundsen til det hellige Land, opvakte ved deres Tilbagekomst stor Lyst til sligt, og sagde, at Normænd kunde fortiene mange Penge i Constantinopel. Wilhelm af Malmesbury skriver saaledes om denne Konge: „Den Norske Kong Sivard, som i sit „Livs Begyndelse kan regnes blant de Tapperste, opholdt sig „Vinteren over i England paa sin Reise til Jerusalem, efterat „han havde udbedet sig Kongens Fred (a), og uddelte han meget „Guld til Kirkerne.“ (6) Den

(a) Sæderne vare da saa haarde, at endog Konger kunde ei være sikre paa Liv, Lemmer, Frihed og Gods, uden at have Leide af den Konge eller Fyrste, i hvis Land de vilde opholde sig, eller reise igiennem.

Den 7 eller 6 Januarii døde den Skotske Kong Edgar, som i Aarbøggerne af Ulster urigtigen kaldes Hector, hvor hans Død og henføres til 1106, venteligen efter Aarets Begyndelse mod Paaskefesten. Edgars Broder Alexander blev hans Eftermand. Udi Engelland afstod Kong Henric Rettigheden at indsætte Bisper og Abbeder ved Stav og Ring, eller at forlehne nogen lay Person med de geistlige Embeder og Indkomster; Den første Frugt af Keiser Henrics ulykkelige Skiæbne. Samme Kong Henrik bød og ved sit Diploma, som endnu er til, at Edmundsbury skulde nyde og besidde alle de Herligheder og Friheder, som de Konger Knud og Edvard havde givet det. — Hertug Roger bragte den Stad Nocera i Apulien igien under sin Lydighed. Boamund drog med en Hær og Flode af 200 Skibe, 30 Galeyer, 5000 Ryttere og 40000 Fodgiængere til Grækenland, og bekrigede Keiser Alexius Comnenus. Udi sin Hær havde han ei alene mange Franske og Tydske, saa og Italiener og Spanier, men endog mange Væringer, der ellers pleiede at tiene Grækerne, men nu indtagne af Boamunds store Egenskaber, fulgte ham. I dette Aar, som Tscherbarow vil, eller og i næste efter Arnd, døde den Russiske Fyrste Wolodimer hans Gemahlinde, en Dotter af den Engelske Kong Harald, og det den 7 Maji (7).

Nicolaus. Aar 1107.

X 3 Den

(6) Saxo l. 13. p. 230. Lang. Ser. Dan. T. 4. p. 231. 259. 68. 81. 121. 206. T. 3. p. 49. T. 1. p. 339. Helm. l. 1. c. 49. p. 149. Micrælius l. 2. p. 221 - 223. 207. 217. Boguphalus p. 32. 46. 33. Kadlubko p. 22. Martinus Gallus p. 90. 91. Chronicon Olivense edit. Simonetti p. 69. in ejusdem Sammlung vermischter Beyträge T. 2. Vom Nielot 1 Ursprung p. 83. 84. Thorcholini Dipl. T. 1. p. 243. Knytlinga Saga c. 84. Reineccii Chron. Hierosol. l. 10. c. 1 - 6. Snorro i Sigurds Saga c. 1 og 3. W. Malm. l. 5. p. 161.

(7) Fordun Schotichron. T. 3. p. 679. Johnstoni Ant. Celto-Norm.

Nicolaus. Aar 1108. Den Norske Sigurd seilede om Foraaret fra Engelland forbi Frankrige, venteligen langs Kusterne, og har uden Tvil været inde paa adskillige Stæder, siden han først om Høsten kom til Gallicien, hvor han ved Juletider geraadede i Krig med dens Stadtholder, som stod under Kongen af León og Castilien. Dette var Sigurds første Krig, og Anledningen dertil var, at Stadtholderen ei skaffede ham Fætalie efter Løfte. Sigurd indtog et Castel, og fik Overflødighed af alle Slags Levnetsmidler. — Paa et Concilium holdet til London under Anselmi Forsæde, blev det paa nye forbudet al den Engelske Geistlighed at gifte sig, og befalet dem at skaffe alle Fruentimmer fra sig, og ellers miste deres Embeder. Herved giør Henrik af Huntington følgende fornuftige Anmærkning: „At forbyde Præsterne Ægteskab synes nogle at være meget reent, og andre igien at være farligt, paa det de ei ved at tragte efter en Renhed, større end deres Kræfter, skulde henfalde til afskyelige Urenheder, det Christne Navn til største Vanære." Dette var ellers et Beviis paa hvad Danmark og dets Geistlighed kunde vente sig, som og blev opfyldt en Deel Aar efter. Fra Anselm haves et Brev til Jarl Hakon paa Orkenøerne, hvorudi han anbefaler ham den nylig indsatte Bisp Radulf, som forhen havde været Præst i York, og var kommen i Rogers Stæd; Han taler og deri om de faae Prædikantere, som fandtes paa bemeldte Øer, og beder ham at rette sig efter Bispens Formaninger. Man seer ellers heraf, at

De

Norm. p. 70. a. F. Vig. p. 652. M. West. p. 237. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 543. Alforti Ann. Eccl. Angl. T. 4. p. 221. Anna Comnena l. 12. p. 292. 293. Tscherbatow T. 2. p. 526. Arndt T. 1. p. 294.

Helmold I. p. 163.

Helmold II. p. 163.

Wulfar p. 163.

Hunold III. stammede fra Witekind, Saxernes Anfører, der levede med Carl den Store p. 163. 191.

Huno, Greve af Amerland og Råstringen. T. 5. p. 199. T. 4. p. 265. 266. Aar 1059.

Frideric. † 1112. T. 5. p. 199. T. 4. p. 265. 266.

Giselbert p. 163.

Elimar I. Greve endda 1108. p. 163. gift 1062. p. 191. med Richiza p. 163. 191. Dotter af Etheler Greve i Ditmarsken og Ida.

Christina p. 163.

Elimar II. p. 163. 191. Greve af Amerland og Råstringen p. 199. 283. Aar 1124. p. 475. Aar 1134. p. 490. Aar 1135. p. 596. Aar 1142. Gift med Elica, Dotter af Otto af Clopenburg.

Gertrud p. 163.

Henric Greve p. 283. Christian Greve p. 283. Otto Provst i Bremen p. 283.

de Orkenøiske Bisper bleve indviede i Engelland, ligesom de og vare med at bivaane Indvielsen af de Skotske Erkebisper af St. Andrews. — Imellem Boamund og Alexius blev en sluttet Fred. Guido, en Broder af Hertug Roger, døde, som og i August Maaned Guiscard, en Søn af samme Hertug, som han uden Tvil havde avlet med Dronning Edel. Fra dette Aar haves et Diploma af Grev Elimar (1) eller Eigilmar (i Oldenborg), hvori han siges at have været mægtig; Paa Grændsen af Saxen og Frisland, og hvor hans Gemahlinde Ruheza (Richiza), hans tvende Sønner Christin og Egilmar, hans Dotter Gertrud og hans Broder Giselbert nævnes. Det handler ellers ikkun om nogle Aal, som aarligen skulde gives til Klosteret Iburg. Da nu Christin eller Christian levede 1167, med mindre dette Aar vedkommer den Christian, som var Egilmari II. Søn, saa maae man heraf slutte, at han naaede en temmelig høi Alder. Egilmar var en Søn af Hunold III, som stammede fra Witekind, Saxernes Anfører mod Carl den Store, eller maaskee fra en Hunold, der har været Witekindi Broder, eller og beslægtet med ham, som Falcke har formodet i hans Ursprung der itzigen Herzoge von Holstein und Könige von Dännemark. Altona 4to. 1746, og hvor han i det mindste giør det temmelig vidst, at Hunold I. var Fader til Hunold II, denne til Wulfar, og han igien til Hunold III. (8)

Nicolaus Aar 1108.

Udi

(8) Snorro i Sigurds Saga c. 4. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 8. c. 1. p. 449. Coleti Conc. T. 12. col. 1137. 1138. F. Vig. p. 653. In Anselmi Op. l. 4. Ep. 92. p. 448. b. H. Hunt. p. 378. Alfordi Ann. eccl. Angl. T. 4. p. 231. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 545. Mösers Osnabr. Geschichte T. 2. p. 190. Urkunden ib. p. 55.

de Erkengelske Bisper bleve indviede i Engelland, ligesom de og vare med at bivaane Indvielsen af de Skotske Erkebisper af St. Andrews. — Imellem Boamund og Alexius blev nu sluttet Fred. Guido, en Broder af Hertug Roger, døde, som og i August Maaned Guiscard, en Søn af samme Hertug, som han uden Tvil havde avlet med Dronning Edel. Fra dette Aar haves et Diploma af Grev Elimar (1) eller Eigilmar (i Oldenborg), hvor han siges at have været mægtig; Paa Grændsen af Saxen og Frisland, og hvor hans Gemahlinde Ruhcza (Richiza), hans tvende Sønner Christin og Egilmar, hans Dotter Gertrud og hans Broder Giselbert nævnes. Det handler ellers ikkun om nogle Aal, som aarligen skulde gives til Klosteret Iburg. Da nu Christin eller Christian levede 1167, med mindre dette Aar vedkommer den Christian, som var Egilmari II. Søn, saa maae man heraf slutte, at han naaede en temmelig høi Alder. Egilmar var en Søn af Hunold III, som stammede fra Witekind, Saxernes Anfører mod Carl den Store, eller maaskee fra en Hunold, der har været Witekindi Broder, eller og beslægtet med ham, som Falcke har formodet i hans Ursprung der itzigen Herzoge von Hollstein und Könige von Dännemark. Altona 4to. 1746, og hvor han i det mindste gjør det temmelig vidst, at Hunold I. var Fader til Hunold II, denne til Wulfar, og han igien til Hunold III. (8)

Nicolaus Aar 1108.

Udi

(8) Snorro i Sigurds Saga c. 4. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 8. c. 1. p. 449. Coleti Conc. T. 12. col. 1137. 1138. F. Vig. p. 653. In Anselmi Op. l. 4. Ep. 92. p. 448. b. H. Hunt. p. 378. Alfordi Ann. eccl. Angl. T. 4. p. 231. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 545. Mösers Osnabr. Geschichte T. 2. p. 190. Urkunden ib. p. 55.

Nicolaus. Aar 1109

Udi det Synderstredske blev til Cleve ved Garsand opført en Kirke St. Christian, Maria Magdalena og Bartholomæus til Ære. Ælnothus, Munk udi Odense, og en fød Engellænder, har omtrent i dette Aar skrevet paa Latin Kong Knud den Helliges Historie, som endnu er til, efterat han havde været 24 Aar i Danmark. Deri findes gode Efterretninger, blandede med Munke-Eventyrer, som paa de Tider nødvendigen udfordredes til en Helgens Levnet. Han tilegnede Kong Niels den, og giver ham disse Titler: Nicholaus, Principum Dux præcipuus, nobilium Primicerius (a), pius, invictus, magnificus, Daciæ (b) Provisor serenissimus, tam specie, qvam & nominis dignitate, illustrissimus Rex; Siden ønsker han ham, at han maae ved guddommelig Hielp undertvinge Fiendernes Magt, træde paa de Halstarriges mægtige Halse, anstændigen indrette Rigets Rettigheder, og nyde Fredens Rolighed; hvoraf man maae slutte, at det haver ei været gandske roligt inde i Landet, og at Knuds Partie har maaskee endda yttret sig, sampt at Uenighed har da allerede været opkommen imellem Niels og den Vendiske Kong Henrik; Derefter roser han Kongens Mildhed, som vel de Onde foragtede, men som de Gode satte tilbørlig Priis paa, fordi han foredrog Mildheds Lemfældighed for Retfærdigheds Strænghed. Derefter taler han om de Efterstræbelser, han selv havde udstaaet; om at han fornemmeligen har skreven denne Bog for Munkene i St. Knuds Kloster, hvor nogle mene, at Ælnothus var den første Prior, og som fulgte

(a) Dette beviser, at der da haver været i Danmark af de Folk, man kalder Nobiles, eller Adelige, hvilket og tydeligen sees af Oluf Hungers Historie.

(b) Uvidenhed begyndte nu at føre Dacia i Brug i Stædet for Dania.

fulgte Benedicti Orden, og som Kong Niels stiftede og begavede efter Bisp Hubalds Forbøn; Ælnothus formanede Kongen til, at synte sin Broders hellige Levninger, og at begave Kirken der i Odense, og Munkene, og søger at opmuntre ham hertil ved at forestille ham, at han skulde trøste sig ved at have saa mægtig en Forbeder hos Gud i sin Broder. Følgende Titler tillegger han desuden Kongen: Gloria vestra, vestra Excellentia, Majestas vestra, Pacis simul & Patriæ Provisor, Magnificentia vestra, Dignitas Regia, Rex insignissimus, Pietas vestra. Det Danske Folk kalder han et haardt Folk, men som dog er beprydet med den Catholske Troe; Men noget efter siger han dog, at det vel i Ord og med Munden ophøiede den Christne Lære, men dog foredrog sine egne Vedtægter for de guddommelige Love, thi hvo er det ubekiendt, at du (det Danske Folk) ei aleene ringe agter denne Troes og denne Læres Forkyndere, men at du endog ved List, Træskhed, Underfundighed og Misundelse angriber dem. Nu er det vel sandt, at de Tiders Danske ei vare meget bløde, ordentlige eller barmhiertige, men dog kom den største Deel af slig Klage deraf, at de ei vilde nok ophøie Geistligheden, og erkiende dens Magt og Myndighed, ei villigen give Tiende, og ei bifalde Præsternes ugifte Stand, lutter Ting, de vare uvante til, og som stred imod deres gamle hedniske Læres Grundsætninger, hvoraf endnu vare mange Levninger tilovers. Joffrid, Engelsk Abbed i Croyland, sendte, omtrent i dette Aar, ligesom til andre Lande, saa til Danmark og Norge de Munke Sultman og den yngre Hilfin for at indsamle Almisse, og gav dem Skrivelse med til disse Landes Konger, sampt geistlige og verdslige Embedsmænd, for at opmuntre dem til at give til Klosterets Istandsættelse, og forsikker han dem, at den Engelske Kirke har skiænket Klosteret den

Nicolaus. Aar 1109.

 tredie

Nicolaus. Aar 1109. tredie Del af at Poenitence, saa at en Synder, der var paalagt 3 Dages Faste om Ugen, kunde for Penge blive frie for den eene, og faae en Messe holdt for sig; Det samme skeede og i Fald ham var paalagt to Dages Faste; Joffrid tilbød sig og dagligen at underholde 12 Fattige dem til Beste, som hielpe hans Kirke. Ved denne Leilighed bleve adskillige formaaede til at begive sig ind i Croylands Kloster, hvoriblant en vis Torfin fra Norge, som skienkede did alle sine Midler, og til hvilket Joffrid beder de Norske Konger at være behielpelige, at det kan sættes i Værk, og forkynder Bandsættelse for alle dem, som ville sætte sig derimod. Uden Tvil have mange Danske ingen Smag fundet i dette fremmede Tiggerie, og derfor efter Ælnothi Dom vist sig haarde og ulydige Sønner, allerheldst mange havde endda Lyst til, ligesom deres Forfædre, heller at plyndre end at berige de Engelske Klostere, end at berige, anseende det første for kiekt, og det sidste for kiærlingagtigt. Udi dette Aar var endda Gerold Bisp i Ribe, og Arnold Bisp i Roskild, som man kan see af Ælnothus. — Den Norske Kong Sigurd forlod Gallicien, og seilede langs Spanien, nu værende Portugal, fratog Sarracenerne i et Søeslag 8 Galeier, indtog siden Cintra i nu værende Portugisiske Landskab Estremadura, og et meget fast Slot; Som Sarracenerne derinde ei vilde lade sig døbe, saa lod han dem alle ihielslaae; Derefter angreb han Lissabon, hvis Indvaanerers halve Del vare Christne, og den anden halve Del vare Muhammedaner; han angreb dem med Murbrækkere, og indtog den efter stor Modstand, sampt ihielslog alle dem, der ei vilde blive Christne; Siden gialdt det Alkassir, maaskee Algezira, hvor mange Sarracener bleve ihielslagne; Endeligen seilede han giennem Herculis Sund, eller Strædet ved Gibraltar; Der overvandt han en stor Sarracenisk Flode, fulgte en

Stund

Stand derpaa Kysten af Serkland (a), og kom til Formentera, hvor han med stor Møye erobrede en Hule besat og forsvaret af Blaaemænd, det er Morianer eller Æthiopier. Der fik han og Folk det største Bytte. Siden krigede han ogsaa paa Yvica og Minorca,

Nicolaus. Aar 1109.

(a) Herved mener jeg at Snorro har forstaaet de Spanske Kuster ved Middelhavet, da de bebvoedes af Sarracenerne alene lige til Catalonien. Ellers forstodes Africa gemenligen ved Serkland ɔ: Sarracenernes Land. See Fragmenta geographica blant Arnæ Mss. 4to. n. 736. p. 19. efter min Udskrift, n. 764. p. 9. Serkland nævnes i Sorle Sterkes Saga p. 13. i Biörners Nordiska Kämpa-Dater. I Söguþætter Islendinga p. 185. i Jökle Buesynes Saga at Soldan var Konge i Serkland, hans Søn hedte Hvitserkur, og Dotter Marsibilla, p. 187. at Hvitserkur blev Konge efter sin Fader, og gift med Kongen af Blaaland hans Dotter, at Marsibilla blev gift med Jökli, til hvilken Hvitserkur gav Blaaland. (Denne Saga er meget fabelagtig, og bær desuden Mærker hos sig af stor Nyhed, saa jeg troer, at den er skrevet i det 16 Sæculo, om ei i det 17.) Schöning i Norges gamle Geographie p. 87. holder for, at den Soldan i Serkland, som Kong Hagen Hagensen sendte Gesandter til, har været Tatarernes Chan i Rusland. Strahlenberg p. 97. at hos Usbeckerne kaldes Borgere og Handelspersoner i Stæderne Særr eller Sært (hvoraf maaskee de gamle Seres have Navn.) Lhuyd Archæologia p. 6. i Etym. comparativa, at paa Cornisk betyder Seark Kiærlighed, og Serk ligeledes paa Wallisk (heraf skulde jeg ei troe at Serkland har faaet Navn). I Sercland ligger Babylon. Arnæ n. 675. 4to. H. K. T. 1. p. 1. Biörner de Varegis p. 63. est Circassia. Deguignes T. 3. p. 451. Eigils Saga p. 75. 76. 154. Bring T. 1. p. 467. have noget om Serkland. Af Snorro T. 2. p. 60. og 236. sees, at de Nordiske have kaldet Kusten af Africa ved Middelhavet Serkland, thi Formentera legges nær ved det. Torfæus i Hist. Norv. T. 4. p. 291. antager, at derved forstodes Assyrien, Persien, Africa, hvilket stadfæster den sande Etymologie, at det betyder saa meget som Sarracenernes Land.

Nicolaus. Aar 1109. Minorca, og opholdt sig Vinteren over hos Hertug Roger i Sicilien. Alle disse Ting bekræfter Snorro ved Vers af Haldor Skvalder og Þoraren Stutfeld. Af denne Sigurds saa langsomme Reise sees, hvor langt Søemandskabet da var tilbage, thi endskiønt de Norske vare de største Søemænd paa de Tider, saa maae de dog nødvendigen have hver Nat lagt ind i Havn, saa store Vanskeligheder foraarsagede det, at Kompasset endda var ubekiendt, at ingen Søecharter havdes, og at Handelen ei var meget udbredt, saa at derfore befarne og kiendte Søemænd paa langt fraliggende Kyster manglede, og tilligemed Oplysning om Landkiending. Ilde var det da og bestilt med den Christne Troe, da man tænkte at den burde fortplantes med Sværd, og da hver Uchristen ansaaes for Fiende. Mennesket følger ei sine Grundsætninger, eller dem, der burde være det; Den Mildhed anbefalede Christen forfølger, og den til Grumhed holdte Muhammedaner er eftergivende og lemfældig. Paa denne lange Reise mistede Sigurd ikkun eet eneste Skib i Bugten af Guienne, og skal have bekriget baade Majorca og Minorca, som Wilhelm af Malmesbury vil (9).

Den 21 April eller og den 22 Martii, om man heri kan troe den Saxiske Kronike, hvorpaa jeg dog tviler, døde den berømte Anselm, Erkebisp i Cantorbery, som var en af de første, der indførte den scholastiske Theologie. — Udi Limerik var en overmaade

(9) Lang. Scr. rer. Dan. T. 1. p. 279. T. 3. p. 327-330. 345. 371. Petrus Blesensis ap. Gale in Scr. Angl. T. 1. p. 113. 114. Script. post. Bedam p. 916. Snorro i Sigurds Saga c. 4-8. Torf. Hist. Norv. T. 1. l. 8. c. 1. p. 449. 450. W. Malm. l. 5. p. 161.

gjorde stor Ildebrand til Ostmaniernes store Skade. — Gilaloe O'Kiarnack, Konge af Dublin, døde, hvilken Bye kaldes da i Aarbøggerne af Ulster Ainoliath, som uden Tvil er en Feil, da den heder Atha-Cliath paa Irsk. Jeg skulde troe, at denne Konge har været en Ostmaner, og hans rette Navn Gil-Alf. — Eupraxia, den Russiske Kong Wsewolods Dotter, og Enke efter den Tydske Keiser Henric IV, døde den 10 Julii i Rusland som Nonne, hvilket hun havde været siden 1106, saafremt den, der havde Marggrev Henrik, og siden Keiser Henrik IV, ei snarere var en Dotter af Isjaslav eller Demetrius, Storfyrste i Kiew, som bortgav hende til den første omtrent 1075, imedens han landflygtig opholdt sig i Tydskland. Hendes Moder var en Polsk Prindsesse, som døde 1108 den 4 Januarii (10). Nicolaus. Aar 1109.

Ved denne Tid skulle, som Hamsfort og Bartholin ville, blant de Danske Bisper have været i sær Anseelse, Gunnar i Slesvig, og Thuro i Ribe, dog hvad den sidste angaaer, da troer jeg snarest, at han først er bleven Bisp Aar 1113, eller rettere 1114, thi 1113 var Gerold det endda; Gunnar derimod skal være bleven indsat af den Lundiske Erkebisp Adzer, omtrent ved den Tid, da Niels blev Konge. St. Michaelis Kloster, eller det saa kaldte Munkalif, blev omtrent ved denne Tid stiftet og anlagt udi Bergen af den Norske Kong Eisten. Men et endda mere berømt Kloster blev omtrent ved denne Tid stiftet i Danmark, nemlig Vestervig, saa kaldet fordi det ligger ved en Vig af Vester-Havet. Aar 1110.

(10) F. Vig. p. 654. Chr. Saxo p. 215. Alfordi Ann. T. 4. p. 236. Waræi Ant. Hib. p. 144. Johnstoni Ant. Celto-Norm. p. 70. 2. Nestor p. 175. Tscherbatow T. 2. p. 525. Arndt T. 1. p. 188. 196. 292. 294. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 546.

Nicolaus. Det ligger udi Jylland, Aalborg Stigt, Thye Land, Refs
Aar 1110. Herred, og Vestervig Sogn. Det blev indviet den under Svend Estrithsen omtalte Helgen, Hellig Thöger, til Ære, som havde opholdet sig i den Egn, og besat med regelbundne Canniker, Canonici Regulares, efter Augustini Orden. Nogle mene, at der og vare Nonner, hvorpaa jeg dog tviler, thi det var hel sieldent, at Nonner og Munke boede under eet Tag. Med at bringe Klosterets og Kirkens Bygning til Fuldkommenhed beroede det længe, og synes den ei at være bleven rent færdig forend 1197. Dets overste Forstander kaldtes Provst, og havde en Prior under sig. Ved Reformationen blev dette Kloster, som alle andre, ophævet 1536. Nu omstunder er det en Herregaard, men den gamle Bygning er ei mere til, og Klosterets Papirer forst ødelagde i Reformationen, og Resten opbrændt 1703 den 30 December i en Ildebrand, til vor Histories ubodelige Skade, saa at Stiftelsesbrevet ei engang mere er til. — Det Indfald Rugierne eller Runerne fra Øen Rügen, et Vendisk og hednisk Folk, giorde i Nordalbingien, henforer jeg til dette Aar, i det mindste er det vidst, at Godefrid, Greve af Holsten og Stormarn, blev i det Aar 1110 ihielslaget af nogle Vendiske Rovere (a). Disse Rugier

(a) Annalista Saxo, den Alders troværdige og samtidige Skribent, henforer col. 625. Godefrids Død til Aar 1110, og med ham istemmer Forfatteren af Chronicon Holsatiæ i Leibnitzii Accessiones p. 21, saa og den plattydske Original i Westph. Mon. Cimbr. T. 3. col. 29, og den ypperlige Codex paa vor Konges Bibliotheqve af den latinske Oversættelse, som slutter med 1428, og i alle disse tre sidste staaer Aarstallet skreven med fulde Bogstaver. Naar derfor Albertus Stadensis p. 259. og saa mange nyere, der følge ham, har 1106, saa kommer det alene deraf, at

ger komme uformodentligen til Traven, droge op ad den, og beladde Lübec med deres Skibe trindt omkring. Denne Bye havde den Vendiske Fyrste Crito, eller Cruco, anlagt, og der opholdt sig da den Vendiske Konge Henric, som han ofte pleiede at giøre. Disse Rugier vare grumme Hedninger, og overmaade hengivne til Afguderie; de regieredes af en Fyrste, og vare meget anseede, fordi det fornemste Tempel, hvor Svantevit dyrkedes, fandtes hos dem. Det, at de boede paa en Øe, giorde dem næsten utilgiængelige, hvorfore de og undertvunge mange og giorde dem skatskyldige til deres Tempel, hvorimod de ei bleve undertvungne af nogle, undtagen undertiden af de Danske. De agtede deres Præst hoiere, end deres Regent, og lagde de alt Guld og Solv ind i Templet, men deelede det ovrige af Bytter imellem sig; Naar de ginge i Krig, saa angrebe de det Land, som Lodkastningen visede dem. Nu komme de i den faste Tanke, at undertvinge hele Wagrien og Nordalbingien. Ved deres Ankomst forlod Henric Byen selv tredie om Natten, efterladende sig der sin overste Feltherre, som han bad at forsvare den mandeligen i fire Dage, da han imedens vilde soge at trække Krigsfolk sammen, og vise sig paa et hosliggende Bierg. Ufortovet begav han sig til Holsten, gav Faren tilkiende, og udbod Leding. Alle Nicolaus. Aar 1110.

Hol-

at de urigtigen have forstaaet Helmoldum, thi efterat denne fortreflige Skribent har fortaalt Hertug Magni Død, som skeede 1106, dog uden at Helmoldus nævner Aaret, som han meget sielden giør, saa og berettet hvorledes Lotharius blev Hertug i hans Sted, siger han: Accidit autem in diebus illis, og fortæller derpaa Godefridi Død, og heraf har Albert af Stade sluttet, at Godefrid omkom samme Aar, som Hertug Magnus døde.

Nicolaus. Holstener forføiede sig til ham i en Hast, hvorpaa han rykte med
Aar 1110. dem imod Fæstningen, men lagde dem i Skiul, og viste sig ikkun selv anden paa Bierget, hvilket satte Mod i Feltherren og hans Venner, thi et falsk Rygte havde beretted dem, at Henrik var bleven fangen af Fienden samme Nat, han havde forladt Byen. Som Henrik fornam, at Byen var i stor Fare, og blev haardeligen angreben, saa drog han med sin Hær noget langt fra den, som til Travens Udløb, og toge de samme Vei som det Vendiske Rytterie pleiede. Disse, menende at det var deres eget Rytterie, forlode Skibene og ginge dem glade og sikre i Møde, men bleve da uventeligen angrebne af Henriks Folk, som med Lovsange og Psalmer giorde Anfaldet, og dreve dem med stor Forlis til deres Skibe. Ligesaa mange druknede da i Floden, som der bleve i Slaget. Den 1 August, paa hvilken denne Seier vandtes, helligholdtes siden indtil Helmolds Tid, som en Festdag. Over de Døde blev en stor Høi opkasted, som bar siden Navn af Raniberg, og laae tæt uden for Lybec. Cornerus vil, at 6000 Vender have da sat Livet til. Og nu maatte Rugierne give Henrik Skat, ligesaavel som de Vendiske Folk, Wagrier, Polaber, Obotriter. Paa samme Tid fore Leuticier, og uden Tvil Brizaner og Stoderaner med, hvilke tvende Folk beboede Havelberg og Brandenburg, og havde forhen staaet under Henrik, ilde frem med Mord og med Brand i Saxen, hvorom endnu haves et meget mærkeligt Brev fra Erkebisp Adalgot i Magdeborg, Albuin i Merseborg, Waleran i Naumburg, Herewig i Maissen, Hesil i Havelberg, Hartbrath i Brandenborg, Grev Otto, Ludvig og alle de Store og Smaae i Ost-Saxen, til Reginhard Bisp i Halberstad, Erkambert Abbed i Corwey, Henrik Bisp i Paderborn, N. i Minden, Friderich Erkebisp i Coln,

N.

N. i Aachen (a), Obert Bisp i Lüttich, Godefrid Herting i Lothringen, Robert den meget ærede Græve i Flandern, Lambert Archidiaconus, Burichold Provst, og Tanchrad, en navnkundig Philosophus, og til alle Christi Troende, Bisper, Abbeder, Munke, Eremiter, Indelukte (Reclusi, saa kaldtes de Munke, som boede affondrede for sig selv i fraliggende Celler), Provster, Caniker, Clerker, Riddere, Ministeriales, Clienter, og til alle Store og Smaae (ventelígen i Vestsaxen og Tydsklands øvrige vestlige Dele). Deri klage de, at grumme Hedninger har undertrykt dem, vanhelliget Kirkerne, nedbrudt Altarerne, plyndret, dræbt, pinet, halshugget mange Mennesker, og ofret Hovederne til deres Afguder; Paa nogle droge de Tarmene ud, og bunde afhugne Hænder og Fødder sammen, spørgende hvor deres Gud var; nogle hunge de op, og sønderlemmede Stykke for Stykke; Andre flaaede de, og ofte gave de sig ud for Christne, for derved at faae Leilighed at rove og stiæle. Mange Christne bleve halshugne for deres Altarer; og ofrede til Guden Pripegala (b), som skal være Priapus; De siunge da for Altarene, og brølede, at Christus var overvundet, og at Pripegala var seierrig. For at standse disse Grusomheder formane de alle Indvaanerne i Saxen, Franken, Lothringen og Flandern, at følge Galliernes Exempel (hvilke især havde indtaget det hellige Land) i at bestride de Uchristne, allerhelst de Danskes Konge tilbød sig med sit Folk at op-

Nicolaus. Aar 1110.

(a) Denne kan ei have været en Bisp, thi Aachen har aldrig havt nogen, men maaskee Provsten der i Mariæ Domkirke, hvor de tydske Konger kronedes.

(b) Schöttgen formoder, at han bær Navn af det Slaviske Ord Chevala ɔ: Ære. J. G. Horn haver udgivet til Dresden i 4to. 1733. en latinsk Afhandling om dette mærkelige Ost-Saxernes Brev, som han henfører til 1108.

Nicolaus. opvakte sig hertil, saavelsom de omliggende Fyrster (fornemmeligen
Aar 1110. Hertug Lothar og den Vendiske Kong Henric, dog finder man ikke, at Kong Niels har virkeligen taget Deel heri, deels maaskee fordi man ei trængte til ham, og deels maaskee for den Ueenighed og Mistanke, som var imellem ham og den Vendiske Henric), ja den tydske Kong Henrik selv vilde være Oppermand i denne Krig. Søndagen Rogate, som var den 5 efter Paaske, agtede de i denne Anledning at holde en Samling i Merseburg, og paa andre beqvemme Pladser i Ost-Saxen. Tilsidst opmuntrer de dem hertil ved at kalde Saxer, Franker, Lothringer, Flæminger, de navnkundigste Jordens Undertvingere, ved at forestille dem, at disse slemme Hedninger boe i et godt Land, rige paa Kiød, Honning, Meel og Fugle, som kunde, naar det faldt i deres Hænder, blive heel ypperligt ved Dyrkning, og endeligen, at disse boe dem nær, da Gallierne derimod have undertvunget Lande liggende i det yderste Østen. Dog det lader ikke, at dette Brev har giort nogen Virkning, og den Tydske Kong Henrik havde saa meget med sit Italienske Tog at giøre, at han derover forglemte Slaverne. Derimod finder jeg, at Hertug Lothar plyndrede og igiennemdrog deres Land, indtog 9 meget faste Stæder, annammede mange Gisler af dem, og vendte som Seierherre tilbage; den Vendiske Henric giorde vel og af denne Aarsag Tog imod Brizaner og Stoderaner, dog, som jeg meener, ei før i næste Aar. Imidlertid tænker jeg ikke, at det har været Leuticierne, som dræbte Greve Godefrid, thi deels laae de derfra for langt fra hinanden i Landet, deels finder man i ovenmeldte Brev ingen Klagende fra Saxens nordlige Deele, hvorimod jeg dog maae tilstaae, at den Saxiske Annalist giver Godefrids Død an som en Aarsag, hvi Lothar befrigede Slaverne; Nu dem fra Rügen kan han ei have be-

bekriget, thi de boede paa en Öe, Wagrier, Polaber og Obotriter ei heller, saasom de vare fredelige, og stode under Henrik, altsaa kan han af sine Slaviske Naboer ei have bekriget nogen anden end Leuticierne, og især Rhedarierne. Efter mine Tanker har et streifende Rugisk Partie forladt Leiren ved Lübec, og vovet sig ind i Stormarn, hvor de tæt ved Hamborg giorde Fanget, og drev Qvæg bort. Da Godefrid hørte Raabet, drog han adstæd med nogle Hamborgske Borgere, og satte efter Røverne, men, som han fornam, at de vare talrige, blev han staaende og ventede paa Undsætning. Dog en forbigaaende Bonde, hvis Hustrue og Børn fortes fangne bort, tiltalte ham saaledes: „Hvi skiælver „du, du Nedrige? Du har et Qvinde- og ei Mands-Hierte; „Ikke vilde du blive tilbage om din Hustrue og Børn fortes bort, „som nu mine; Skynd dig, hast, befrie de Fangne, om du „fremdeles vil herske i dette Land." Greven, forbitred herover, satte iligen efter Røverne; Men de beskikkede et Baghold, hvorved han kom imellem tvende fiendtlige Hobe, og blev slagen, tilligemed 20 andre hans egne Tienere eller Ministeriales; Røverne komme saaledes i Behold med Byttet. Da Landets opbudne Almue kom efter, fandt de Grevens døde Legeme uden Hoved, hvilket Slaverne havde taget med sig, og blev det siden for mange Penge indløst, og lagt i hans Fædrene Grav, som skal have været i Hamborg efter Lambecii Mening. Da Venderne udi dette deres Indfald komme saa nær Danmark, saa er det intet Under, at Kong Niels var villig til, at træde ind i Forbundet mod dem, hvilket dog Henriks, og siden Lotharii Seier over dem, giorde ufornødent. Udi Godefrids Stæd beskikkede Lothar til Greve i Holsten og Stormarn, en Adolph, Greve i Schaumborg, (et Slot i Westphalen ved Weseren), som stammede fra en ældre

Nicolaus.
Aar 1110.

Adolph,

Nicolaus. Adolph, hvilken Keiser Conrad II. havde giort først til Greve, og
Aar 1130. hvilken igien stammede fra en Werner, Herre af Sanderslében, der var af det Grevelige Walbeckiske Hus, som alerede var bekiendt under Otto den Store; Dog als dette om det Schaumborgske Huses Oprindelse er kun en Del nyere Skribenters Meining, som behøver nøiere Undersøgelse, hvorudi jeg nu ikke kan indlade mig. Venteligen har den frie Mand og Greve Adelbert af Schaumborg, om hvilken Diplomata af 1108 og 1123 tale, været denne Adolfs Fader, eller i det mindste nær Beslægtede; Adelberts Gemahlinde hed Emmicha, Dotter af Dammo af Willesesbahe. Der tales om hans Søn og Farbroderson, hvilken sidste maaskee snarere er Adolph; Adelberts Søn, Adelbert, var alerede ihielslaget 1123; Maaskee Adolf derover arvede Schaumburg. Da Adolfs ældste Søn hed Hartung, saa har vel og hans Fader hedet saa. Saaledes kom det Schaumburgske Hus i Besiddelse af Holsten, og regierede det tilg til 1459, i hvilken Tid det førte mange Krige med de Danske. Da Hamborg var Hovedstaden i Stormarn, saa kom den og derved under dette Hus, som igien stod under den Saxiske Hertug, og han igien under den Tydske Konge; Dog maa herved agtes, at Hamborg ogsaa i visse Maader stod under sin Erkebisp, og det ei allene i geistlige Sager, thi det forstaaer sig; Dog tog hans Myndighed der meget af, siden han mest opholdt sig i Bremen, efterat han mistede Opsynet over de Nordiske Riger. Lambecius mener, at Adolph er med det samme bleven Greve i Wagrien, men det kunde Lothar ei give bort, saasom det ei hørte til Tydskland, men besaddes af den Vendiske Kong Henrik. Vel sandt, at Adolph kaldes Greve i Wagrien i den gamle Inscription i Hamborger Domkirke hos Anckelman; men just dette, saa og Aaret 1106, da Adolph foregives der at være

bleven

Nicolaus. Aar 1110.

kleinen Greve, viser, at Inscriptionen ei er saa gammel, som og kan sluttes deraf, at Lotharius siges der at være bleven Keiser, som ei skeede for 1125, og end mere deraf, at Adolphs Sønner siges at have regieret til denne Dag. — Omtrent i dette Aar har vel og Pave Paschalis skrevet det Brev til den Polske Erkebisp Martinus i Gnesen, som sad fra 1092 til 1118, hvorudi han underretter, at denne forundrer sig, at Paven forlangte at han skal aflegge Eed til sig forend han fik Pallium, klager over, at hans Formand har fordømt en Bisp uden Pavens Vidende, og at Bisper flyttes fra det ene Stæd til det andet uden Apostolisk Myndighed; Derefter paastaaer Paven, at alle Concilia have deres Myndighed af ham, og endelig beraaber han sig paa, at Saxer og Danske boe længere bort end Polakkerne, og at deres Erkebisper dog aflegge den forlangte Eed, modtage de Apostoliske Gesandtere hæderligen, og hielpe dem i deres Nødvendigheder, ja skulde besøge, ei alene hvert tredie Aar, men endog aarligen, det Apostoliske Sæde ved deres Sendebud (11).

 Den

(11) Lang. Scr. T. 1. p. 271. 339. 474. T. 4. p. 413. Cypræi Ann. Ep. Slesv. p. 126. Pontopp. Ann. eccl. Dan. T. 1. p. 346. Danske Atlas T. 5. p. 501-503. 506. 510. Martene vet. script. coll. T. 1. col. 625-627. Schottgens und Kreysings diplomatische Nachlesen von Ober-Sachsen T. 1. p. 553-559. Ann. Saxo col. 625. Ann. Hildesh. p. 737. Cornerus col. 649-651. Calles T. 6. p. 99-101. Gram in Meurs. col. 233. not. b. Helmoldus l. 1. c. 35. 36. Wencks Hessische Geschichte T. 2. in Urkundenbuch p. 58. 76. Lambecii orig. Hamb. p. 23. Anckelmanni inscr. Hamb. p. 7. Christiani Gesch. v. Schleswig-Hollstein T. 1. p. 182. 183. 393-398. Westph. Mon. Cimbr. T. 4. c. 1454. Coleti Conc. T. 12. col. 971. 972. 1153-1156. Baronii Annales T. 12. p. 26. Dlugossus l. 4. p. 323. 411.

Nicolaus. Den Norske Kong Sigurd opholdt sig Vinteren og Foraaret over hos Greve Roger i Sicilien, og var da ogsaa i Apulien. Hver Dag blev han herligen beværted af Roger, som selv tiente ham for Borde; Dette uden Tvil foraarsagede, at den syvende Giæstebudets Dag, som var den 1 Januarii, stod Kong Sigurd op, som Snorro beretter, efterat man havde sat og tvet sig, tog Roger ved Haanden, ledde ham til Hoisædet, og gav ham Kongenavn, tilligemed den Rettighed, at alle Herrer af Sicilien skulde herefter kaldes Konger. Saadan Myndighed udøvede Sigurd uden Tvil, fordi Normanerne vare udgangne fra Norge og Danmark, og især ved Rollo fra det første Rige, saa at Sigurd derfore haver anseet dem for det Norske Riges Børn; Dog Roger betiente sig ei af Konge-Navnet førend længe efter, og da Paven gav ham det, undtagen man vil troe Nicolaus Sriz-zia, som beretter, at Roger lod sig kalde Konge af Italien, indtil at Anacletus gav ham Navn af Konge i begge Sicilier. Den Engelske Skribent Benedict, Abbed af Peterborwigh, siger, at den Franske Kong Ludvig paa sit Tog til det hellige Land 1147 giorde ham til Konge efter hans Begiering, ved at sætte en Krone paa hans Hoved. Er dette skeet, saa har det været en blot Erkiendelse paa den Franske Konges Side. Om Sommeren seilede Sigurd fra Sicilien, og kom enten til Akersborg, det er Ptolemais, som Snorro vil, eller og til Ascalon efter Albertus Aqvensis, hvilken ogsaa vil, at hans Flode kun bestod af 40 Buzer, men at den derimod var besat med 10000 stridbare Mænd, og vel forsynet med Vaaben og alle andre Krigs-Fornødenheder. Var denne Flode saa stærkt besat, saa havde hvert Skib 250 Mand inde, hvilket beviser, at jeg haver forhen nogle Gange ei regnet for meget ved at tillegge hvert Skib en Besætning

Aar 1110.

ning af 50 Mand; Imidlertid maae jeg dog tilstaae, at det lader, at de gamle Norske have havt større og flere store Skibe end de Danske. I Ascalon laae han een Dag, og een Nat for at see om nogen Sarracen vilde give sig ud for at stride med ham, men, da Ascaloniterne holdt sig stille, seilede han Dagen efter til Joppe. Albertus kalder ham urigtigen Magnus, og Broder af den Norske Konge, men noget efter kalder han dog ham selv Konge. Saasnart Balduin, Konge af Jerusalem, hørte hans Ankomst, drog han ned til Joppe for at høre hvad han vilde foretage. Sigurd bad da først om at blive ledsaget til Jerusalem, for at opfylde Jesu Befaling først i at søge Guds Rige; Siden vilde han udrette hvad han raadde til, paa Vilkaar at forsyne dem med Levnetsmidler. Balduin opfyldte Sigurds og hans forneemme Mands Ønsker; Begge Konger droge op til Jerusalem, og bleve kostelige Klæder bredde under dem, paa hvilke Sigurd red lige til, hvoraf Balduin slintede, at han havde nok af slig Stads hiemme. Al Geistligheden gik dem i hvide Klæder i Møde, imodtog dem med Psalmer og Lovsange tilligemed alle Borgerne og alt Folket, og ledsagede dem saaledes lige til Christi Grav. Balduin førte Sigurd ved Haanden paa en venlig Maade, og viste ham alle de hellige Stæder. Med et talrigt og bevæbnet Følge rede de og ned til Jordans Flod, hvor de forrettede deres Andagt, og svømmede Sigurd over den. Ved Tilbagekomsten til Jerusalem gav Balduin et herligt Giæstebud til Sigurd, og forærede ham en Spaan af det hellige Kaars, og svore saavel Balduin, som Patriarchen, at den var af det rette Kaars, hvormod Sigurd maatte selv 12 sværge, at han skulde af al sin Formue forfremme den Christne Troe, indføre Erkebispedom i Norge, om han det kunde, selv give Tiende, og holde andre dertil,

Nicolaus.
Aar 1110.

Nicolaus. Aar 1110. sampt forvare Kaarset i Tronhiem, hvor Hellig Olaf hvilede. Ved denne Leilighed forærede Sigurd anseelige Gaver til Christi Grav og andre hellige Stæder. I en Samling af Geistlige blev derpaa besluttet at beleire Sidon, som Snorro kalder Sætt, og hvorfra tilføiedes Pilegrimme stor Skade; Dog havde de først havt i Sinde at angribe Ascalon. Balduin skulde beleire den til Lands, og dertil udruste Machiner og Blider, og drage did fra Ptolemais; Sigurd fra Joppe af drage did, og beleire den til Vands. Den Ægyptiske Flode, som da laae for Ptolemais, og belagde den, ophævede da dens Beleiring, og begav sig til Sur, det er Tyrus; Dog søgte den ved nogle af deres best beseilede Buzer at forurolige Beleiringen for Sidon, men, som det var uden Virkning, saa vendte den tilbage til Ægypten, af Frygt for de Norske, som de ei turde stride med. Beleiringen af Sidon gik derpaa for sig uden Hinder, især lede Borgerne megen Skade ved et høit bevægeligt Taarn, som Balduin oprettede, og hvorfra man kunde see ind i Byen, saa at intet Menneske kunde gaae sikker paa Gaderne. Sidonierne besluttede derfore, at undergrave og opbrænde Machinen, men deres Anslag blev aabenbaret, og den flotted hen til et andet Stæd. Da nu Beleiringen havde varet i 6 Uger, overgav derfor Sidon sig den 19 December tilligemed sine Taarne, og bleve Noglerne flyede til Balduin, paa Vilkaar, at Amiralen, eller Emir, maatte frit drage bort, tilligemed enhver der vilde, og tage med hvad de kunde bære. Sigurd og alle fornuftige Folk gave dette Raad Bifald, og 5000 Personer, hvoraf de fleste vare Krigsmænd, forlode derpaa Staden tilligemed Koner og Børn, og droge til Ascalon; men Agerdyrkerne bleve tilbage under Balduins Herskab. Alle Penge bleve da delte mellem Kongerne, og Hæren fik Resten af Bytter.

Byen. Sigurd overlod sin Del af Byen til Balduin, hvilken derpaa strax vendte tilbage til Jerusalem, hvor han ankom den 21 December. Den Norske Flode skal efter Oliverius have været 55 Skibe stærk. Sicardus, Bisp af Cremona, som slutter sin Kronike med 1213, kalder den Norske Konge Germanus, som maaskee dog er kun en Læse- eller Skriver-Feil, og tillegger ham en Flode af 60 Skibe. Den Skatmester Bernardus, som skrev 1230, vidner, at Sidon overgav sig den 19 December, og at mange Ryttere og Fodfolk fra det Rige Northmandie hiulpe Balduin til at indtage den; De havde paataget sig Reisen til det hellige Land efter et Lofte, og havde forst landet i Acon, hvorfra de vare dragne til Jerusalem. Dandulus, som skrev 1339, vil, at 100 af hans Landsmænd, Venetianerne, deres Skibe hiulpe til at indtage Sidon, og at Balduin derfor gav dem herlige Friheder. Efter Sanutus skal da og Beryt være bleven indtaget ved de Norskes Hielp. Sigurd forlod derpaa Jodeland med Balduins gode Villie, efterat hans Krigsfolk vare blevne begavede af denne Konge, og seilede derefter Nord paa til Cypern. Af denne Reise fik Sigurd Tilnavn af Jorsalafar, det er den, som farer, reiser til Jerusalem. Fulcher af Chartres, og Wilhelm Erkebisp af Tyrus vidne, at Sigurd var en hoi, smuk og anseelig ung Mand. — Paa Orkenøerne blev Jarl Magnus ihielslagen, efter den anden Jarl Hakons Befaling, ved en vis Lifolf, som var Hakons Kok, og i hvilken Magnus skal selv have sin Mod, og sagt, at han efter gammel Skik fik hans Klæder til Belonning. Magnus skal have bedet for sig, Venner, ja Fiender, og blev han henrettet med Oxe. Efter hans Dod, som skeede den 16 April, eller efter et Islandsk Necrologium hos Langebek den 14, hvilket dog uden Tvivl er urigtigt, viste sig Nicolaus. Aar 1110.

Nicolaus. mange Jertegn; Iblant andet blev Pladsen, hvor han var bleven aflivet, gandske grøn, da den før var stenig. Liget blev noget efter Jarlens Død ført med Hakons Tilladelse til Christ Kirke paa Hrossey, hvor mange bleve helbredede ved hans Grav, endskiønt man ei turde skyeligen tale herom, saa længe Hakon levede; Den Orkenøiske Bisp Wilhelm drog dem og længe i Tvil. Magni Levnets-Beskriver opregner iblant andre hans Dyder ogsaa denne, at han i ti Aar var gift med en Skotsk Jomfrue uden at røre hende, og at han, naar Kiødet for meget fristede ham, dyppede sig i kaaldt Vand, og paakaldte Guds Hielp. Fra Orkenøerne og Hitland skeede snart mange Pillegrimsreiser til denne Helgens Grav. Med Tiden blev han skrinlagt, og hans Høitid vedtaget at helligholdes. Rygtet om hans Hellighed spredde sig ud til Norge, da Harald Gille regierede, det er efter 1130. Udi Pontani Tid ved 1630 skulle Orkenøeboerne endnu have bevaret hos sig den hellige Magni Beggere, hvor Pontanus dog vildfarer, naar han mener, at herved sigtes til den Norske Kong Magnus Barfod, da dog Tilnavnet Hellig viser, at ingen anden kan herved forstaaes end Jarlen Magnus. Udi Danmark helligholdtes denne Helgens Fest den 26 April, som Ferrarius vil, hvilket maaskee er urigtigt trykt i Stædet for den 16; men end underligere henføres hans Fest i det Roskildske Breviario til den 19 Julii. Hos Minoriterne i Roskild forvartes noget Ben af ham. Paa Englisey, en af Orkenøerne, var en Kirke indviet til ham, og ansaaes han for disse Øers Patron. Nogle af hans Levninger bleve siden førte til Aachen, og deraf et Stykke af Skulderbladet foræret til Keiser Carl IV. Aar 1372. Hans Navn forekommer udi Breviarierne af Tronhiem, Lund og Roskild, udi hvilken sidste Bye ogsaa nogle af hans Ben forvaredes.

Aar 1110.

des. Af Paven blev han canonizeret, men uvidst af hvilken, og hvad Aar, og med Pavens egen Haand indskreven blandt Helgenes Tal, og derpaa skrinlagt paa St. Luciæ Dag den 13 December, hvilken derpaa forblev baade ham og hende hellig. Udi Norge helligholdt man hans Martyrdag med samme Iver, som Søndagen. Aar 1298 bleve nogle af hans Levninger bragte til Skalholt paa Island, og 1326 blev hans Skrinleggelsesdag vedtaget der at helligholdes. Udi London var og en Kirke indviet St. Magno til Ære. Paa Orkenøerne skulle endnu siunges Vers denne Helgen til Berømmelse. Magnus skal ikkun have været 30 Aar gammel, da han omkom, og regierede hans Fetter Hakon siden alene, og blev meget elsket af sine Undersaatter for den gode Fred, han holdt. Den Skotske Bisp Robert af Elgin skrev denne Helgens Levnet paa Latin, som nu ikke er mere til, hvorimod en haves paa Islandsk, der har betient sig af Roberts, og hvilken jeg har ladet trykke bag ved Orkneyinga-Saga. Uden Tvil skrev Robert den forend han blev Bisp, siden den siges at være skreven af Magister Robert, thi Magister var da ei en Academisk Grad, som den siden blev i Keiser Friderici II. Tid, men betydde alene en Lærer, sær en Skolemester. Orkenøerne havde, næst Gud, mest Tillid til denne Helgen, og paastode, at han ofte lod sig see dem til Hielp i Strid mod deres Fiender, saasom Aar 1524, og 1314 skal han og have hiulpet Skoterne i det store Slag mod de Engelske, og have redet i skinnende Vaaben over Petlands Sund fra Orkenøerne til Skotland. Den kloge og tapre Skotske Konge, Robert Brus, antog dette Mirakel for gyldigt, og tillagde derfor St. Magni Tempel paa Orkenøerne udi Kirkebye aarligen 5 Pund Sterling af Tolden i Aberden,

Nicolaus. Aar 1110.

Nicolaus. Aar 1110. til Brod, Vin og Vorlys til Gudstienesten (a). — Den Tydske Henric drog nu med en stor Hær til Italien; for at lade sig krone til Keiser af Paven, og for at afgiore Stridigheden om Bispernes Investitur. Oda, en Dotter af Grev Herman i Werle, og af Richenza, Enke efter Marggrev Udo II, døde den 13 Januarii. Hendes Moder giftede sig anden Gang med Hertug Otto af Nordheim, som avlede med hende Grev Henric den Fede, der var Fader til Richenza, som ægtede Hertug Lothar, der siden blev Keiser. — Gillebert, en Ostmaner, blev Bisp i Limerick.

(a) Der ere mange Meninger om Magni Dødsaar; I Orkneyinga-Saga p. 134. henføres det til 1091, og siges dog, at det var 84 Aar efter Oluf den Helliges Død (burde altsaa være 1114), og at de Konger Sigurd, Eisten og Oluf da regierede over Norge, altsaa efter 1103. Det er klart, at 1091 er en aabenbare Skriver-Feil, thi Magnus havde meget med den Norske Magnus Barfod at bestille, som ei kom til Regieringen førend 1093. I Magnus Helga-Saga p. 500. tillegges Magnus og Hakon et fælles Regimente af 12 Aar, og siges, at det skeede da Sigurd og Brødre regierede i Norge, og Paschalis var Pave, og efterat 74 Aar vare forløbne efter St. Olufs Død, altsaa 1104; I en anden Codex staaer hel uretteligen 34 Aar efter Olufs Død. Det Aar 1104 har Bartholin i sine utrykte Annaler, og Langebek T. 4. p. 251, og T. 5. p. 385. givet Bifald. Have Magnus og Hakon regieret sammen i 12 Aar, saa maae den første være død 1116 eller 1117, eftersom Hakon ei blev Jarl førend 1104 eller 1105 efter Snorro i Sigurds Saga c. 2; Skulle de regnes fra den Tid, Magnus blev Jarl, saa maae han være død 1114, thi han forlod ei den Norske Magnus førend 1102. I Magnus Helga Saga siges og p. 502, at Magni Drab skeede, da Johannes (det er Jonas) var Bisp i Holum, og han blev det ei førend 1106 og 1107. Torfæus haver udi sine Orcades p. 84-86. gaaet alt dette, og mere, nøiagtigen igiennem, og uovervindeligen viist, at Magni Død har infaldet 1110, og at han har regieret fra 1103.

tet. Udi Waterford, en Ostmanisk Bye, var en vis Malchus Biſp, ſom tilligemed var Biſp over Den Lismore ved Skotland, under hvis Stigt ogſaa Argyle laae. Underligt er det, at een Mand ſtyrede tvende ſaa langt fra hinanden liggende Stigter. Malchus ſkal have fort et uſtraffeligt Liv, og tilligemed været bekiendt for ſine Jertegn. — Af dette Aar haves et Diploma af den Hamborgſke Erkebiſp Frideric, hvori han taler om, at Erkebiſp Adelbert havde ladet opfore et Capel ved Riedolphestorp i Bramſted Sogn efter Hertug Bernhards Begiering, fordi Veien var ſaa moradſig til Bramſtæd, og derefter et andet ved Santſtæde, hvilket ſiden var kommet fra Sognet, men ſom Erkebiſpen igien giver der tilbage, og tilligemed opregner alle de Bondebyer, 39 i Tallet, ſom horte til Sognet, hvilket viſer, hvor ſaae Kirker der da have været i Nordalbingien, thi nu hore ikkun 15 Bondebyer did. — Pave Paſchalis, ſom frygtede for Kong Henriks Ankomſt, holdt i Junii Maaned udi Monte Caſſino en Samling med Hertug Roger af Apulien, Robert Fyrſte af Capua, og alle Grever af Apulien, hvor et Forbund blev ſluttet, at de alle, naar fornoden giordes, ſkulde gribe til Vaaben for at forſvare ham; Af Romerne tog han og en Eed i ſamme Henſigt. Omtrent i dette Aar dode Manaſſes eller Robert, Greve af Ghines, ſom ſtammede fra den Danſke Sifred, og avlede med Emma, Dotter af Greven af Ranty, Robert, og Sybilla eller Roſa, ſom levede i Ægteſkab med Henrik, Vice-Greve af Borburg. Robert dode forend Faderen, hvorpaa hans Dotter Beatrix arvede Grevſkabet (12).

Nicolaus. Aar 1110.

(12) Snorro i Sigurds Saga c. 8. 9. 10. 11. 24. Albertus Aqvenſis c. 26. 30. 31. 34. 35. Theod. Monachus c. 33. in Lang. Scr. T. 5.

Nicolaus. Efterat den Norske Sigurd havde opholdt sig nogen Tid paa
Aar 1111. Cypern, drog han til Grækenland, og kom til Egisnes, det er Chersonesus i Thracien, saa kaldet af vore Forfædre efter det Egiske Hav, hvor han blev liggende i 2 Uger, for at oppebie by de Wind, thi eftersom hans Seil vare paa den ene Side af Silke, saa kunde de da desbedre vise sig. Saasom Sundet er dels trangt i Hellesponten, saa løbe mange ned til Strandkanten for at see denne prægtige Søefart. Da han kom til Constantinopel tog Keiseren herligen imod ham, og lod ham føre igiennem den gyldene

T. 5. p. 340. Lang. Scr. T. 4. p. 261. T. 5. p. 386. Fulcherius Camotecensis in gestis Dei per Francos T. 1. p. 421. 422, hvor han siger, at Sidon gik over 1110 den 19 December. Wilhelmus Tyrius ib. l. 11. c. 14. p. 804. 805. Anonymus ib. p. 609. Marinus Sanutus l. 3. Part. 6. c. 6. ib. T. 2. p. 155. Ptolemæus Lucasis in Bibl. max. Patrum T. 25. p. 953. Oliveri Hist. Reg. terræ sanctæ col. 1363. Muratorii Script. Ital. T. 7. p. 590. 740. 741. T. 11. p. 1088. T. 12. p. 264. W. Malm. l. 5. p. 161. l. 3. p. 106. Miræi opera T. 1. p. 356. Dän. Bibl. T. 1. p. 132. T. 2. p. 132. Torf. Hist. Norv. T. 3. l. 8. c. 1-3. Ord. Vit. l. 10. p. 767. feiler, naar han lader Sigurd indtage Tyrus i Stædet for Sidon. Stizzia in Baluzii Misc. T. 1. p. 474. a. Benedict Abbas Petersb. p. 688. Orkneyinga-Saga p. 126-136. Magnus Helga-Saga p. 466-542. Pontani Chronogr. descr. Daniæ p. 755. Ferrarii Catal. Sanct. f. 27. Acta Sanct. April. T. 2. p. 438-441. Torfæi Orcades p. 87-90. Stow Survey of London p. 230. Registrum ecclesiæ Roskildensis Mss. Arnæ n. 828. 4to. p. 50. efter min Udskrift. Leslæus de reb. gesta Scotorum l. 9. p. 430. ad ann. 1529. H. Boethius l. 15. p. 304. a. l. 10. ad ann. 1314. Calles T. 6. p. 101. 102. Chronogr. Saxo p. 282. Vogtii Mon. Brem. T. 1. p. 138. Ann. Saxo c. 562. 563. 625. Waræus de Præsul. Hiberniæ p. 183. Lambardus de Hibernia c. 22. p. 312. Usserii Ep. Hib. p. 98. Staphorst T. 1. p. 525. 526. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 552. 553.

gyldene Port, som ellers aldrig oplukkes uden naar Keiserne droge ind i Triumph. Fra denne Port af og lige til den Keiserlige Pallads Blachernæ vare Gaderne lagde med Silketøi. Paa saadan Maade ledsagedes han did under Sang og Strengeleg. Sigurds Følge red efter hans Befaling modigen frem, uden at vise nogen Forundring over saadan Prägt. Sin Hest havde han ladet beslaae med Guldsko, saaledes at den ene gik løs og faldt af, og maatte hans Folk ei see sig om efter den, eller tage den op igien. Blachernæ var behængt med kostelige Tapeter, og blev den Norske Konge ført ind i den fornemste Sal. Efterat Sigurds Mænd havde sat sig ned til at drikke, komme to Sendebud ind fra Keiseren med Poser fulde af Guld og Sølv, Kongen til Foræring; Dog han saae ei paa det, og bad sine Mænd skifte det imellem sig, hvorover Keiseren forundrede sig, og sagde, at han maatte være meget rig og mægtig. Anden Gang sendte han Skrine fulde af Guld. Sigurd sagde: Det er en stor og smuk Skat; Deler i den mellem Eder, mine Mænd. Keiseren sagde da: enten maae denne Konge overgaae alle andre, eller og maae han ei være saa klog, som det sømmer sig en Konge at være. Tredie Gang sendte han ham kostelig Purpur, Skrine topmaalte af Guld, og øverst i dem tvende Guldringe. Da stod han op, satte Guldringene paa sine Hænder, og takkede Keiseren med en smuk Tale i det Grækiske Sprog. Siden overlod Keiseren til ham hvad enten han vilde tage imod 6 Skippund Guld, det er 1920 Pund, og efter Guldets nu værende Værdie 914400 Rigsdaler (a), eller og see paa Legene i Hippodromo, hvilke kostede ei mindre. Kongen udvalgte det sidste, thi eftersom han nu var

Nicolaus. Aar 1111.

(a) Denne Sum er urimelig, og overdreven.

Nicolaus. var paa Hiemveien, saa trængte han ikke til Penge. Knytlinga
Aar 1111. sætter i Tvil, enten den Danske Kong Erik, som tog imod Pengene, eller den Norske Sigurd handlede hoimodigst, men mig synes, at der kan ingen Tvil være om, at jo den Norske giorde det; Imidlertid handlede begge ret efter de Omstændigheder, de befunde sig i, thi Erik trængte til Penge, da han var paa sin Udreise, og en lang Vei forestod ham. Bemeldte Lege holdtes saavel paa Keiserens, som Keiserindens Bekostning, og hørte de halve derfore af Kudskene, Bryderne &c. Keiseren til, og de halve Keiserinden. Det var og en almindelig Sagn, at om de, der tilhørte Keiseren, mest vunde, som det skeede denne Gang, saa skulde han vinde Seier over sine Fiender. Disse Legere vare skiftede i fire Hobe; De røde, hvide, blaae og grønne, af hvilke de tvende sidste vare især berømte lige fra Keiser Justiniani Tid, ja længe forhen, saasom han af en falsk Statskunst holdt med de blaae, og Keiserinden Theodora med de grønne, for ved slig Splid mellem deres Undersaatter at herske des tryggere, da hver Farve havde et stort Partie; hvorfor og den vise og gode Keiser Marcus Aurelius takkede Guderne, at han aldrig havde taget Partie med nogen af Farverne i Circo. Imellem disse Partier yppedes ei sielden Mord og Tvedragt, og ei sielden satte de Ild paa Byen. Snorro siger, at Folk, som havde været i Constantinopel, berettede, at der udi disse Lege forestilltes Asers, Volsungers og Giukungers Tildragelser, saa fulde og indtagne vare vore Forfædre af disse gamle Ting, og saa almindeligen bekiendte vare de hos dem. Uden Tvil ere Trojanske Tildragelser blevne blant andre forestillte, hvilke vore Fædre blandede med Asernes. Keiseren og Kongen beværtede hinanden ofte, og skeede det da engang, da Raden faldt Kongen til, at Keiserinden, for at see hvordan han vilde

bære

havde sig ikke, magede det saa, at han intet Brænde fik, til at lade sine Maden til med, men Sigurd betiente sig i dets Sted af Valnødder. Da Keiserinden det hørte, sagde hun: „Vist er denne Konge formodig, thi han sparer intet, hvor det gielder hans Ære." Ved Afskeden skienkte Kongen alle sine Skibe til Keiseren, og lod han som et Seierstegn opsætte øverst paa St. Sophiæ Kirke de skiønne og forgyldte Dragehoveder af sit eget Skib. Saasom hans Folk døde i Hobetal, saa opfandt han det Raad, at de maatte drikke mindre Viin, og det blandet med Vand. Til Beviis paa hans Skarpsindighed anfører Wilhelm af Malmesbury, at han lod legge en Svinelever i Viin, og da han faldt at den opløstes deri, saa sluttede han deraf, at det samme skeede i Mennesket, og blev ogsaa deri bekræfted ved at finde det saa i et dødt Menneske, som han lod opskiære; dog dette er uden Tvil Fabel. For hans Forstand og Tapperhed søgte Keiseren derfor at beholde ham hos sig, og skal allerede i Tanker have opsluget det Norske Guld, men Sigurd bedrog ham, thi han begierte Tilladelse at reise til næste Bye, og overlod i hans Bevaring endeel forseglede Kister, fulde af Blye, hvorudi Keiseren tænkte at Guldet var, og hvilke han ansaae for Borgen paa hans hastige Tilbagekomst; dog Sigurd skyndte sig afsted, og undkom saaledes. Men dette er uden Tvil et falskt Rygte, som endeel Franker eller Kaarsbærere have af Had udspredet om Alexius, og som ved dem er kommen Wilhelm for Ørene. Tvertimod Snorro beretter, at Keiseren gav ham selv Heste til at reise bort med, Beviiser igiennem alt sit Rige, og besørgede at han kunde faae fornøden Mad og Drikke til Kiøbs, hvor han kom. Da Alexius deels vilde vise sin Magt og Herlighed, deels paa en god Maade skille sig af med disse mange Vest- og Nord-Europæer, som i hans Tid

Nicolsøn.
Aar 1111.

 strøm-

Nicolaus. fremmede til Constantinopel, saa er det ikke rimeligt, at han har
Aar 1111. behandlet Sigurd slettere end de andre. Denne den Norske Konges Modtagelse i Constantinopel kan meget tiene til at oplyse og stadfæste den, som nogle Aar forhen vistes der, imod den Danske Kong Erik Eyegod. Mange Norske af Sigurds Følge bleve efter ham i Constantinopel, gave sig der iblant Væringerne, og tiente Keiseren. Sigurd fortsatte nu sin Reise igiennem Bulgariet, Ungarn, Bayern, og Schwaben hvor han fandt Keiser Henric (a), rimeligen først i Julii Maaned, thi man har et Diploma givet af denne Keiser til Passau den 25 Maji, efterat han var kommen tilbage fra sin Italienske Reise, og et andet til Speyer den 9 Augusti. Keiseren tog vel imod ham, gav ham frit Leyde giennem alt sit Rige, og forsynede ham overalt med Kost. Da han kom til Dannemark, og til Byen Slesvig, tog Eilif, som var Jarl derover, meget vel imod ham, og beværtede ham herligen. Dette var midt om Sommeren. Udi Hedebye (b) fandt han sin Stiffader Kong Niels, som tog vel imod ham, gav ham et stort Giæstebud, fulgte ham nord paa i Jylland, og skiænkede ham et fuldkommen udrusted Skib, hvorpaa han drog hiem til Norge. Denne saa omstændelige Beretning viser,

(a) Snorro siger vel Lotharius, men det er en Feil, thi han blev først Keiser 1125; Imidlertid kan Sigurd vel og have da været hos Lotharius, som paa den Tid var Hertug i Saxen.

(b) Altsaa vare Slesvig og Hedebye da allerede tvende forskiellige Stæder. Det gamle Slesvig eller Hedebye laae Sønden for Slien, der hvor Hedebye Kirke nu staaer. Det nye Slesvig laae derimod da, som nu, Norden for Slien. Maaskee det er bleven anlagt der, efterat den Norske Kong Harald Haardraade havde opbrændt det gamle Slesvig.

viser, at han ei har indtaget Byen Tyrus, ei heller draget til- Nicolaus.
bage giennem Rusland, og da ægted der Prindsessen Malfrid, Aar 1111.
som Ordericus Vitalis vil, thi dette Giftermaal skeede først nogle Aar senere. Efter sin Hiemkomst holdt han det meste af hvad han havde lovet Patriarchen, og Kong Balduin i Jerusalem, især med at indføre Tiende, dog satte han ei det hellige Kaars i Tronhiem, men i Kongehelle, formenende at det der skulde beskytte Grændsen; Ellers gav han mange dyrebare Ting til St. Olufs Kirke i Tronhiem, saa og til andre Stæder en Del af de Kostbarheder, han havdeført hiem med sig (a). — Omtrent ved denne Tid skal Grev Elimar II. af Amerland og Rustringen have anlagt Slottet Oldenborg, understøtted heri af Keiseren og den Bremiske Erkebisp. Oldenborg var siden disse Grevers Bolig, og fra dem stammer det nu regierende kongelige Danske Hus. Denne Elimar var Søn af Elimar I, som omtrent 1062 ægtede Richenza, Dotter af den berømte Ida med Etheler eller og med Dedo, Greve af Ditmarsken. Elimar I. var en Søn af Hunold. — Imellem Paven og Kong Henrik kom det nu til det yderste, thi vel blev den sidste kronet udi Rom af den første til Keiser, efterat han først havde fanget Paven, og tvunget ham til at afstaae Investituren, men da Keiseren forlod Italien, gik Striden an paa nye. — Hertug Roger af Apulien døde i Februarii Maaned, og havde sin Søn Wilhelm til Efterfølger; Af Galbert i den Flanderske Grev Carls Levnet kaldes Roger Hertug af Salerno, fordi

 han

(a) Min gode Salig Ven den dydige og lærde Professor og Justiceraad Anchersen haver ladet til Kiøbenhavn 1762 trykke i 4to. en Dissertation de Cruciata Norvegica sive expeditione Hierosolymitana Sigurdi Regis Norvegiæ, som er ret god.

Nicolaus. han holdt der Hof. Og dette har givet Anledning til at Islænderne
Aar 1111. have indført saa meget i Wilkina Saga om Salerno, og sat der mange fabelagtige Tildragelser; thi Rogter om Salerno og de Normaniske Herrer der, er ved Danske, og især Norske, som havde Omgang i Apulien, og Calabrien, Sicilien og Normandie kommet til dem. Om Dronning Edel har overlevet ham, vides ikke, dog tviler jeg derpaa. Udi det Lundiske Necrologium antegnes ved den 18 Februarii, at Walter Scutifer, maaskee den samme som Scutilsvend hos de Norske, af Dronning Adhelendis er død den 18 Februarii, dog uden at nævne Aaret. Om ved denne Adhelendis forstaaes denne Dronning Edel, eller og Adelheid, som var gift med Svend Grate, skal jeg ikke sige. Rogers Broder Boamund, som var Fyrste af Tarentus og af Antiochien i Syrien, døde i Martii, samme Aar som hans Broder, og efterlod sine Stater til sin unge Søn Boamund. Disse Dødsfald hindrede Normannerne fra at komme Paven til Hielp imod Keiseren. — Til dette Aar henfører jeg, at den Vendiske Konge Henrik bekrigede Brizaner (a) og Stoderaner, som vare faldne fra ham, paa det at alle de andre Vender, hvilke boede paa de Kanter, ei skulde giøre det samme. Han drog derfore imod dem med sine Nordalbinger, hvilke han mest stolede paa, og toge de med megen Fare igiennem Slavernes Land, venteligen en Deel af Leuticiernes, hvilket tilligemed Byen Brandenborg tilhørte disse frafaldne Vender; Tilligemed befoel han alle Obotriter at komme sig did til Hielp. Som nu Beleiringen varede længe, saa bestræbede Mistue, Henriks Søn, at giøre sig bekiendt ved nogen mærkelig Gierning. Ved Wittstock, i nu værende Prig-

nitzer

(a) Af dem har uden Tvil Prignitzer Mark Navn.

nyer Mark, boede et Vendisk Folk, kaldet Liner eller Linoger, i et meget frugtbart Land, og vare selv rolige og fredsommelige. Dette fredelige Folk besluttede Mistue at overfalde, og tog til den Ende 500 af udvalgt Mandskab til sig, 200 Saxer, og 300 Slaver. Uden sin Faders Forevidende traadde han Marsen an, og drog med stor Moie igiennem Skove og moradsige Egne en Vei af tvende Dage. Da de uventeligen bleve overfaldne, saa giorde han der stort Bytte, og forte mange Fanger bort med sig. Nu vendte han sig tilbage; men det hele Folk var da kommet under Vaaben, og anfaldt ham, just paa det vanskeligste Sted af Moradsen; Dog han angreb dem modigen, ihielslog de fleste, og tog deres Regent til Fange, og kom i Behold til sin Faders Leir med stor Rigdom. Kort efter bade Brizaner og Stoderaner om Fred, og gave hvad Sisser Henrik forlangede, som derpaa vendte tilbage til sit Hiem. Ved dette Tog, og flere, saa vel foregaaende, som efterfolgende, underlagde Henrik sig Lewtizier, eller Rhedarier, Circipaner og Pomeraner, korteligen alle Vendiske Folk, som boede mellem Østersoen og Elven, og lige til Polens Grændser, og kaldtes han Konge i alle Slavernes og Nordalbingernes Lande, hvorved dog maae markes, at de fleste af disse Folk havde deres egne Regenter efter da værende Lehns Forfatning, og bestod deres Underdanighed derfor alene deri, at de gave Skat, og maatte komme Henrik til Hielp, naar behovedes; Nordalbingerne vare og mere hans troe Venner, og forbundne end Undersaatter, thi de af Dithmarsken havde deres egen Greve i Rudolph 1, og de af Holsten og Stormarn i Adolph 1, hvorimod Wagrien synes næsten gandske at have staaet under Henrik; Ja Henrik selv var i visse Maader en Lehnsmand af de Saxiske Hertuger, i det mindste havde han sort sig saa op imod

Nicolaus.
Aar 1111.

Nicolaus. Magnus, men som Saxen kort efter geraadede i Krig med Keiseren, saa har vel dette Lehnsmandskab ei havt meget at sige. Hvad
Aar 1111. Pommeren angaaer, hvorved da alene Landet fra Oderen til Posen forstodes, da havde uden Tvivl Polakkerne mere deri at sige end Henrik, hvorvel de Indfødde søgte tapperligen at forsvare deres Frihed imod dem begge. Den Polske Regent Wladislaus, som døde 1103, at nu forbigaae de ældre, havde alerede indtaget adskillige af deres befæstede Stæder, og trænget lige ind til Østersøen, og beskikket sine Grever paa adskillige Pladser; Dog de havde siden faldet fra ham, og Dagen for Palmesøndag, og paa Mikkelsdag holdet blodige, hvorvel uafgiørende Træfninger med ham; ja han havde, endog med Bøhmisk Hielp, forgiæves beleiret Nakil, et meget fast Stæd udi nu værende Store Polen, og i det Woywodskab Kalisch, ved Floden Netze, hvilket viser, at Pommern da strakte sig lige til Weixelen, og begreb noget af Polen i sig. Wladislai Eftermand den tapre Bolislaus indtog endog Belgard, Pommernes fornemste og kongelige Bye, som Martinus Gallus, de Tiders Skribent, kalder den, dog hindredes han en Tid lang fra at giøre større Fremgang ved Fiendtligheder med Bøhmen, og med sin egen Broder Zbigneus, Hertug af Masovien. Endeligen brød han atter ind i Pommern, da alle Moradser vare tilfrosne, og Fæstningerne derover des tilgiængeligere; Da blev Belgard anden gang indtaget, saa og Colog, en fast Stad ved Havet, maaskee den samme, som Kadlubko kalder med et bekiendtere Navn Colberg, hvorpaa den Pommerske Fyrste Svantibor kom selv til Boleslaus, og underkastede sig, fordi den Polske Regent havde tvunget hans Undersatter til at sætte ham i Frihed efter et langvarigt Fængsel. Alle disse Krige bleve førte for at dæmpe Pommernes Streiferier, og Hadet mellem begge

Folk

Folk meget vedligeholdt ved Forskiellen i Religionen. Pommer- Nicolaus.
ne bleve dog ved at giøre Indfald, og havde engang nær fanget Aar 1111.
Erkebisp Martin af Gnesen, hvorover Bolislaus drog ind i deres Land, og tvang Fæstningen Velun til at overgive sig, hvor alle bleve imod given Løfte nedhugne, hvoriblant var Gnievomir, Hovedmanden for Opstanden, hvilken forhen havde kastet sig under Bolislaus, og ladet sig døbe. Aaret efter bleve 600 Pommerer dræbte i Masovien, af ders Greve Magnus, hvis Navn synes at vise, at han har været fra vort Norden, eller dog paa Moders Side stammet fra de Nordiske. Bisp Simon af Masovien havde ved sine Opmuntringer Del i denne Seier. En anden gang skal Boleslaus med 700 Mand have slaget 29000 Pommerer paa Flugt, og siden paa St. Laurentii Dag den 10 Augusti have ved Nakel overvundet 40000 Pommerer saaledes, at ikkun 10000 bleve i Behold. Disse Tal opgiver den samtidige Martinus Gallus, og vare de rigtige, saa havde vidst ingen Pommerer bleven tilovers i Live. Nakel, og 6 andre Fæstninger overgave sig derpaa. Forhen havde han taget fra dem Santok, og Miedzyrzycz, som nu regnes til Woywodskabet Posen. Intet Under derfor at den ungarske Konge Colomanus kaldte Aar 1108 Boleslaus Konge over Polakkerne og Søeboerne, Maritimorum, det er Pommerne, og giftede sin Søn Steffen med dennes Dotter Judith. Udi de fleste af disse Krige holdt Zbigneus, Boleslai Broder, med Pommerne og Preusserne. (13)

Udi

(13) Snorro i Sigurds Saga c. 11-14. 23. Knytlinga-Saga c. 81. p. 168. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 8. c. 4. p. 457-460. W. Malm. l. 5. p. 161. 162. Ord. Vit. l. 10. p. 767. Wolterus in Meibomii Scr. T. 2. p. 47. Bolten's Ditm. Gesch. T. 2. p. 83. Lang. Scr. rer. Dan. T. 3. p. 166. 172. 438. T. 4. p. 162. Hamel-

Nicolaus. Udi det Aar 1112 droge tre Bisper ud fra Dannemark, og
Aar 1112. førte mange Penge med sig, agtende sig maaskee til det hellige Land.
Ved at overveie hvilke disse kunne have været, kan jeg ei falde paa andre end Gunner af Slesvig, en ubekiendt af Viborg, maaskee dog Svend II, en Søn af Svend Trundsen, saasremt den Svend, der endda levede 1147, ei er den samme, og en Ubekiendt af Vendsyssel, thi imellem Henrik og Keril er Tiden ellers alt for lang. Hvorom alting er, saa bleve disse tre Bisper fangne af de tvende Brødre Frideric og Ulric, hvoraf den første var Greve i Stade, og hvilke vare grumme nok for at lade dem alle, tilligemed deres Følge, drukne i Elven, alene for at tilvende sig deres Penge. Denne Frideric havde ikkun Stade som et Lehn af de nordlige Markgrever i Soltvedel, men efter Udos Død søgte hen i dennes Søns Mindreaarighed at giøre sig gandske frie, og gav til den Ende Keiser Henric 40 Mark Guld af dem, han havde frarøvet hemeldte Bisper; Dog som Hertug Lothar var ham imod, saa formaaede han Erkebisp Frideric af Bremen til at paastaae, at denne Grev Frideric var hans, nemlig Erkebispens, Træl, fordi Grevens Moder og Mormoder havde været det efter den i Stiget gangbare Strandrettighed. Alle mødte de for Keiseren i Rudolstad, hvor Grev Frideric havde mange og gemene falske Vid-

ner

melmans Old. Chr. p. 52. 53. Meibom. Scr. Germ. T. 2. p. 151. Falke Trad. Corb. p. 486. 487. Calles T. 6. p. 105-136. Alb. Stad. p. 261. Carusii Bibl. Sicil. T. 6. p. 239. 303. 383. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 553-563. Chr. Gottw. p. 661. Helm. l. 1. c. 36. 37. Martinus Gallus p. 80-88. 90-97. Kadlubko p. 19. 22. 23. Sommersberg Scr. Sil. T. 1. p. 6. 24. 26. Kadlubko ad calcem Dlugossi l. 3. col. 695. 696. 698-712. Dlugossus l. 4. col. 355-377. 392-398.

ret med sig; Men Marggrev Rudolf, som var Formynder for den unge Marggrev Henric, vilde ikke lade det komme til Eed, og førte Frideric fangen bort med sig til Soltvedel; Dog Keiseren, paa det han ei skulde synes at have taget Friderics Guld forgiæves, tvang Rudolf til at sætte ham paa frie Fod, hvorvel han længe maatte opholde sig hos Keiseren, saasom det ei var sikkert for ham at vende tilbage til sit Grevskab. Dette gav Grev Elimar af Oldenborg Anledning til at giøre Paatale paa Grevskabet Stadt efter sin Marmoder, den berømte Ida, dog han havde ingen Fremgang hermed. — Den 4 December døde Grev Robert af Flandern udi Meaux, ei længe efterat hans Frænde Carl var kommen tilbage fra det hellige Land. Robert blev begraven til Arras i St. Vedasti Kloster, og havde til Eftermand sin Søn Balduin, med Tilnavn Øxe, avlet med Clementia, en Dotter af Wilhelm, Hertug i Burgundien, hvilken Clementia var Søster til Guido, Erkebisp af Vienne, som 1119 blev Pave under Navn af Calixtus II. Balduin blev i en Hast berømt, ja frygtet af omliggende Konger, og det fordi han især fulgte sin Frænde Carl hans Raad og Anslag. — Den Svenske Kong Inge, en mægtig og duelig Herre, døde omtrent i dette Aar, og havde til Eftermand de tvende Brødre Philip og Inge, Sønner af hans Broder Kong Halstan. Inge havde en Søn ved Navn Regnald, eller Rognvald Jarl, som jeg slutter maae være død førend Faderen, siden han ei kom til Regimentet, thi jeg kan ikke troe, at han er den samme, som Kong Rognvald Knaphøvde. Ingo's Grav vises i Varnhem Kloster, men Georgi i Conditoria Regum Sveo-Gothorum 4to. Lipsiæ 1758. p. 91. viser, at Drosten Grev Magnus de la Gardie har først i forrige Sæculo ladet den forfærdige, og Gravskriften giøre ved den be-

Nicolaus.
Aar 1111.

 rømte

Nicolaus. Aar 1112.

komte Scheffer. Ingo's Grav var paa Hongers Kirkegaard, og det Kongelige Gods Ingetorp. Ingo's Gemahlinde hed Helena, som var Moder til Christina, der var gift med den Russiske Kong Mstislaw, og venteligen var hun ogsaa Moder til Margarete, Nielses Dronning, og til Rognvald, som var Fader til Ingrid, der først ægtede den Danske Prinds Henrik, Svends Søn, og Svend Estrithsens Sønnesøn, og siden den Norske Kong Harald Gille. Omtrent ved denne Tid er det vel, at den Vendiske Henrik fandt sig stærk nok til, da alting var fredeligt i Slavien, at angribe Danmark; Anledningen dertil var, at Niels ubilligen forholdt ham hans Møderne Arv, hvoraf Godserne skulle efter Parsberg i hans skrevne Anmærkninger over Vedels Danske Saxo, have ligget i Har Syssel udi Jylland, og af nogle af hvilke siden Tvis Kloster blev stiftet. Henrik plyndrede herover uophørligen i og giennemstreifede Landet mellem Eideren og Byen Slesvig (a), og blottede det for Indvaanere, og da har han og uden al Tvivl ødelagt den af Biörn

(a) Saxo siger mellem Elven og Slesvig; Saa staaer der endog i Ascensii, det er den første Udgave, men Gebhardi forandrer det p. 466. i sin store Danske Historie saaledes som jeg oven for har anført det; Vanskeligt vil det og blive at bevise, hvad Niels har havt at sige i Landet Sønden for Eideren, med mindre han endda har besiddet noget der fra sin Broders Biörns Tid; Maaskee og at de af den Wagriske Aldenburg, som synes ei at have staaet under Henrik, saa og de af Ditmarsken have været forbundne med Niels; Noget troligt kunde det sidste blive derved, at Henrik holdt med Keiseren imod Hertug Lotharius, og at denne var en Ven af Greven i Ditmarsken, der tilligemed var Marggreve i Soltwedel. At der maaskee endda kan have været noget heri, synes at stadfæstes ved det, Saxo siden efter siger, at Henrik ødelagde Landet mellem Eideren og Slesvig. Men saa har dog Saxo skrevet meget utydelig, thi de af Holsten og Stor-

Blöm ansagde Fæstning paa det Stæd, Rendsborg siden blev bygget. Niels, som saae sig for svag til at angribe, tænkte alene paa at forsvare sig, og opholdt sig derfor bestandig inden Slesvigs Grændser, og lod vel bevogte Dannevirke. Det Henrik tilegnede sig Rettighed over Rygen, hvilken Erik Eyegod endda havde besiddet, og der holdet en Stadtholder, sampt over For-Pommern, hvor de Danske fra gammel Tid havde Ret over Jomsborg, og maaskee flere Stæder, alt dette har og uden Tvil været en Sonder med til Misforstaaelsen; Og som Henrik ogsaa søgte at udbrede sig i det egentlige Pommern, nu Bag-Pommern, hvilket Polakkerne ansaae for at tilhøre sig, saa forvoldte det og Misforstaaelse mellem ham og dem, og gav siden Anledning til Forbund mellem Danmark og Polen, for at sætte Grændser for denne mægtige Herres Ergiærighed. — Udi Tydskland blev Hertug Lothar og Marggrev Udo, fordi de havde fanget Grev Friderich af Stade, erklærede i Achten eller Rigets Ban til Goslar udi Julen forrige Aar, og Otto af Ballenstad giort til Hertug i Lothars Stæd. Dog denne Trætte blev snart bilagt, og Lothar igien indsat i sin Værdighed. Paven og Cardinalerne erklærede Forliget mellem Keiseren og Kirken for intet, og paastode Bispernes Investitur paa nye. Egilmar II, Greve af Oldenborg, som nu, efterat Frideric, Søn af Grev Huno, var død, var bleven Protector over Rasted Kloster, skal i dette Aar have giort Paastand paa den saa kaldte Idæ Arv imod Greverne af Stade. — Udi Lancastershire i Northumberland stiftedes Sr. Mariæ Abbedie i Furnes, som 1138 blev Moder til

Nicolaus. Aar 1112.

Stormarn vare Henriks udkaarne Venner, og de beboede dog den største Del af Landet mellem Elven og Ederen.

Nicolaus. det berømte Abbedie St. Mariæ af Russyn paa Man, som havde
Aar 1112. een Abbed og 12 Munke, og hvor Kongerne af Man begravedes (14).

Aar 1113. Som den Vendiske Henriks Streiferier begyndte at blive utaalelige, saa udbod Kong Niels Leding, og drog med Floden til Liutcha, nu Lütkenborg, i Wagerland, hvor han befoel Eilif eller Olaf, Jarl af Slesvig, at møde med Rytteriet, det eneste de Danske da havde, saasom de endda ei vare meget øvede i at føre Krig til Hest. Kongen satte Fodgiængerne i Land, og i Orden paa en stor Slette, men biede længe og forgiæves paa Rytteriet, thi Eilif havde ladet sig bestikke af Henric, hvilken med sit Rytterie uophørligen foruroligede det Danske Fodfolk, snart paa Siderne, i Flanquen, snart foran, hvor Ordenen gik spids til, hvilket synes at vise, at de Danske have da betient sig af den gamle Svinsylkning. I fuld Fart rede Venderne til, kastede deres Spyde, og foere ufortøvet tilbage, for strax at komme igien. Saadan Figtningsmaade mattede det Danske Fodfolk meget, thi det var tungt bevæbnet, og ei skikket til hastige Bevægelser. Som der nu kom mange Aabninger i dette Fodfolk, saa trak det sig op øverst paa en nær ved liggende Høide, hvor det forblev Natten over, og drog Dagen efter atter ned paa Sletten,

(14) Lang. Scr. T. 1. p. 339. T. 3. p. 172. 243. 161. T. 4. p. 69. 82. Alb. Stad. p. 261. 262. Boltens Ditm. Gesch. T. 2. p. 122. Chr. Saxo p. 283. Ann. Saxo c. 628. Lagerbrings S. R. Hist. T. 2. p. 43. Ihre catal. Reg. Swio-Gothic. p. 58. 35. Wilde öfwer Puffendorf p. 507. Snorro i Magni Blindes Saga c. 1. Saxo l. 13. p. 230. 231. Calles T. 6. p. 136-145. Dodechinus p. 468. Muratori Gesch. von Ital. T. 6. p. 564-566. Rolt Hist. of Man p. 114.

ten, hvor det paa forrige Maade angrebes af Venderne og med samme Lykke. Udi dette Slag blev Harald Kesia saa farligen saaret, at han ei formaaede at gaae, og maatte derfore af sine Mænd bæres i et Skiold. Haralds Broder Knud og saaledes saaret, at han neppe kunde gaae, havde og faldet i Fiendens Hænder, hvis ei en af hans Mænd havde paa følgende snedige Maade frelset ham. Han bad sine Camerader at flye, følgende selv langsom efter, og overgav sig fangen til en Vender, som satte efter ham, ræckende sine Hænder frem, som for at lade sig binde, men i det samme greb han Hesten i Toilen, slog Venderen ved sine Cameraders Hielp af den, og satte Knud op paa den. Denne Herre var altsaa da kommen tilbage til sit Fæderneland, maaskee ved Megling af Hertug Lothar, ved hvis Hof han omtrent i 6 Aar havde opholdt sig, thi som Henrik holdt med Keiseren, venteligen for at svække sin mægtige Naboe, og for derved at blive frie for Lehnspligten, saa bliver det rimeligt, at de Danske have søgt Lothars Venskab, siden han var Henriks Fiende. I Tusmørket trak det Danske Fodfolk sig efter et ulykkeligt Slag atter op paa Høiden, hvor det Natten over opholdt sig udmattet af Arbeide, Saar, Hunger og Torst. Da det nu i slig Nød saae ingen Frelse, saasom den Forræder Eilif tøvede med at komme, og Vinden hindrede den Skaanske Almue at komme frem, saa tog det sin Tilflugt til Gud, og lovede, under en Prædiken der holdtes, at ville strængeligen ved Faste helligholde den næste Dag, som var St. Laurentii Aften, det er den 10 Augusti, saa og alle Helgens Aften og Langfredag; Er Løfte der endda nøie holdtes i Saxo's Tid. Oplivet ved Haab om den guddommelige Hielp søgte det i Slagorden af smaae Hobe (a), den-

Nicolaus Aar 1113.

(a) Saaledes oversætter jeg centuriatis globis.

Nicolaus. Aar 1113. venteligen for at redde nogle, hen til Skibene, hvor de fandt, at den Skaanske Flode var nyligen ankommen. Dette satte Mod i dem, og stilte de dem i Bag-Troppen, Arriereguarden, for at bedække Ryggen ved disse friske Folk. I en god og langsom Orden droge de derpaa frem, men truffe undervejs paa et Kiær, som var for stort til at drage om; vovede sig derfor i det, men da de bleve siddende fast i Dyndet, splittedes deres Orden ad, der opkom en stor Tummel, og deres Tilbagemarse blev sig en Flugt. Mange bleve derfore slagne af den eftersættende Fiende, og det uden Modstand, heldst de nedtraaddes af deres egne Folk. Endeligen komme de øvrige i Behold til Skibene. Venderne forfulgte dem med Skiældsord, ophøiende deres egen Tapperhed, og bebreidende dem Feighed; Men Henric, som kiendte dem bedre, ved det han saa længe havde opholdt sig i Dannemark, sagde, at deres Konge kunde lignes ved en Fiøn og stærk Hest, hvilken vilde, om den kiendte sine Kræfter, ei lyde Rytteren, men nu lader sig styre af Mangel paa slig Kundskab; Saaledes vilde og Niels lykkeligen udrette alle Ting, om han havde Troe til sine Kræfter, og derimod alting gaae ham imod, naar han manglede den. Altsaa er det gammelt, at de Danske ofte have lidet Tab ved slette Feltherrer, og at Jægerne, som Sverriges stridbare Carl sagde, vare slette, men Hundene gode. Ved Hiemkomsten dømte Kong Niels Eilif for sit Forræderie til at miste ei alene sit Jarl- eller Hertugdømme, men endog alle sine Arvemidler, saa at han siden levede i yderste Armod. Langebek formoder i en utrokt Seddel, at denne Eilif eller Oluf, kan have været en Søn af Kong Oluf Hunger; Saa meget er vidst, at man aldrig da giorde uden kongelige Prindser til Hertuger eller Jarler af Slesvig eller Sønder-Jylland. Som nu Hertugdømmet herved

ved sted ledigt, saa gav det Henric, som var modig af sin Seier, Nicolaus.
desbedre Anledning til at plyndre til Skibs de Danske Kyster, Aar 1113.
og at ødelegge ei alene Egnen ved Eideren, men endog alt Landet lige til Danevirke, og Byen Slesvig. Ja han kom endog ofte uventeligen med sine Skibe til Slesvig selv, og angreb den. Intet viser bedre Forskiællen imellem Erik Eyegod og Niels end deres forskiællige Skiæbne i de Vendiske Krige. Udi et Diploma af Keiser Henric udstædet til St. Maximini Kloster ved Trier den 6 April til Worms, nævnes Gerold Bisp af Ribe, som efter Ælnothus maae alerede have været Bisp der Aar 1109. Bojemanni (a), hvilke hørte under Sognet Eleve i det Eyderstetske, hielsloge for Altaret deres Præst Herman Lucke, som skal have været en god og retskaffen Mand, fordi han ei havde villet bie med Prædikenen paa dem. Herfor maatte Sognefolkene miste deres Rettighed at kalde Præster, hvilken Regenten tog til sig, og desuden betale en stor Del Penge. Rettigheden tilkiøbte dog Menigheden sig igien efter Reformationen. Saaledes have Uordener altid givet Anledning til, at betage Sognefolkene deres naturlige Ret at vælge Præster. Da dette Mord uden Tvil er foraarsaget ved Mangel paa Oplysning og Indvaanernes hedniske Sind, saa bleve Kirker bygde i Poppenbüll, Tetenbüll, Osterhever, Welte, Fullervic, og paa Cathrines Ager, hvilke alle havde tilforn hørt under Eleve Sogn. Landet Eydersted tiltog ellers paa de Tider i Strækning ved at giøre Erobringer fra Søen, thi efter

(a) Heimreich p. 113. kalder dem: Bojen, Grödemans, so auf der Gröde gewohnet, det er Grode Kog, som nu tilhører Poppenbüll, og hvor Boyenborg ligger, hvoraf maaskee Bojemanni have havt Navn, og altsaa ei betyde andet, end Indvaanerne af Boyenborg.

Nicolaus. Aar 1113. efter Danckwerth skal Aar 1100 Mariekog over Sønder-Havnen være bleven inddiget, og Utholm derved bleven landfast med Everschop, og allerede Aar 1000 den Tetenbüllske Sydosterkog over Nord-Eyderen bleven inddiget, og Everschop derved bleven landfast med Eydersted, ja endog Aar 987 Poppenbüll eller St. Johannis Kog, og Aar 995 Tetenbüll Kog, hvilket jeg vil lade staae ved sit Værd. Efter en kort Efterretning i Bartholins T. 8. skal Løhem Kloster, hvorved uden Tvil forstaaes Lygum, være stiftet i dette Aar, dog det er skeet senere (15).

Omtrent ved denne Tid og noget forhen bragte den Norske Kong Eisten, en ypperlig Regent, Jamterne ved Overtalelser til paa nye at underkaste sig det Norske Rige, hvorimod man ei finder, at den Svenske Kong Inge II. har giort nogen Bevægelse. De Saxiske Fyrster, som søgte at betiene sig af Uenigheden mellem Staten og Kirken, bleve af Keiser Henric bragte til Lydighed. Det lader dog, at Hertug Lothar haver denne Gang holdt sig stille. Leuticierne derimod, opvakte af Marggrev Udo i Soltwedel, tilføiede Tydskland stor Skade. Udi dette Aar 1113 havde Hertug Lothar Bryllop med Richenza, Datter af Hertug, rettere Grev Henric af Nordheim, og avlede Gertrud med hende, som ved Hertug Henrik den Stormodige blev Moder til

(15) Saxo l. 13. p. 231. 232. Philalethi Tronh. Saml. T. 2. p. 20. Lang. T. 1. p. 271. T. 2. p. 364. T. 3. p. 345. T. 4. p. 232. 233. Martene vet. script. coll. T. 1. col. 632. Hontheim Hist. Dipl. Trevir. T. 1. p. 498. Cypræi Ann. Ep. Slesv. p. 138. Pontopp. Ann. T. 1. p. 347. Heimreichs Nord-Fresische Chron. p. 109-113. Danckwerth Schleswig-Holst. Beschr. p. 148. Boissen Chr. Slesv. col. 579. Gebhardi Hist. v. Dänn. T. 1. p. 462, hvor han retteligen formoder, at Slaget ved Lütkeborg er skeet 1113. Barth MSS. T. 8. p. 576. efter min Udskrift.

af Henrik Löve. Imidlertid synes Aaret 1129 af Henrik Löves Fødsel at vise, at hans Mormoder maae have havt Bryllup forend 1113. Henrik af Nordheim omkom 1101 udi Nurser (a) i Frisland, hans Gemahlinde Gertrud var en Dotter af Ecbert I, Fyrste i Brunsvig og Marggreve i Meissen; Hun var forst gift med Grev Theoderic af Catlenburg, og giftede sig efter Henriks Død med Henrik af Isburg, Marggreve af Meissen; Hun døde 1118. Richenzæ Søster Gertrud var gift med Pfalzgrev Sigfred af Orlamünde, som omkom den 9 Martii 1113 i et Slag; hun døde 1148, hendes ældste Søn Wilhelm 1144, og yngste Sigfrid 1124, begge uden Børn. — Udi August Maaned havde Kong Balduin af Jerusalem Bryllup med Adelheid, Enke efter Roger, Greve af Sicilien. Hun blev ham tilført paa twende Galleyer, hver besat med 500 Mænd, om man heri kan troe Albert af Stade, og ledsaget af 7 andre Skibe, ladde med Guld, Sølv, Purpur, Ædelstene, kostbare Klæder, Pantsere, Sværde, Hielme, Skiolde, beslagne med Guld, sampt Heste. Masten af det Skib, hun selv var paa, var beklædt med Guld, og begge dets Stavne forgyldte og forsølvede. Paa et af Skibene vare Sarracenske Bueskyttere, meget tapre Mænd. Dette Egteskab indgik Balduin for at komme i Besiddelse af denne Prindsesses store Rigdomme, da han selv var meget fattig; og dog levede hans forste Dronning, som han uden Kirkens Tilladelse havde forskudt. — Svantopolk II, Storfyrste af Kiow, døde den 16 April, og Wolodimer besteg alt Thronen der den 20; Sin Søn Mstislaw, hvilken de Nordiske Skribenter kalde Harald efter

Nicolaus. Aar 1113.

(a) Maaskee den Nesser i Ost-Frisland. Büschings Geogr. T. 3. L. 1. p. 727.

Nicolaus. Aar 1113. ter hans Morfader den Engelske Kong Harald Godvinsön, regierede derpaa i Nowgorod. — Den Engelske Kong Henric gifrede sin Dotter Sybilla, hvilken Stebbing urigtigen kalder Elisabeth, ved at tage et Sted hos Wilhelmus Gemmeticensis i en urang Mening, med den Skotske Kong Alexander; Denne Prindsesse besad hverken Smukhed eller Sæder; Dog opnaaedes derved begge Kongers Hensigt, nemlig Fred imellem deres Lande, og den Engelske kunde herved vente at være des tryggere imod de Nordiske Folks, helst de Norskes Anfald, saa og i Tilfælde have Hielp imod Wallenserne. Med hende avlede Alexander ingen Børn. Buchananus giør hende uretteligen til en Dotter af Wilhelm Conqvæstor (16).

Aar 1114. Saasom det Slesvigske var nu uden Hertug og Tilsynsmand, saa var det ei alene ikke i Stand til at forsvare sig mod udenlandske Fiender, men det blev endog opfyldt med indenlandske Rovere og Tyve. Især tog dette meget til, fordi en Mand af den hoieste Byrd ei undsaae sig ved at tage Del heri, da han fornam at mange vare af fattige herved blevne rige, og som ingen turde for hans hoie Stand anklage ham, saa tog herover Usikkerheden meget til. Saa mørk betegner Saxo denne Person.

Naar

(16) Snorro i Sigurd Jorsalafars Saga c. 16. Calles T. 6. p. 150-154. Chronogr. Saxo p. 284. Ann. Saxo c. 630. Alb. Stad. p. 262. Rob. de Monte p. 616. Alb. Aqv. l. 12. c 13. Orig. Guelf. T. 2. p. 330. 333. 336. T. 4. p. 425. 416. 427. 516. 426. 429. 518. 492. 548. 493. Bertrams Anhalt. Gesch. 1 Th. p. 341-367. Muratori Gesch. d. Ital. T. 6. p. 567. 568. Nestor p. 176. W. Malm. l. 5. p. 158. Alforti Ann. eccl. Angl. T. 4. p. 245. Buchanani Hist. Scotiæ l. 7. p. 119. W. Gemmet. l. 7. c. 29. in Cambdeni Anglicis p. 682. Stebbings genealogical Hist. of the Kings and Queens of England p. 33. Ord. Vit. l. 8. p. 702.

Hvis man skal dømme efter hvad Harald Kesie siden øvede, saa maae Mistanken falde paa ham; Dog bliver det underligt herved, hvi Saxo nu ei nævner ham, da han siden ikke fortier nogen af hans Misgierninger. Indvaanere fra det Danske Frisland, fra Holsten og fra Ditmarsken plyndrede om Dagen, og stiale om Natten. Udi Byen Slesvig selv var ingen sikker; Enhver Borger frygtedes som en Fiende. Kunde Tyvene ei komme ind ad Taget, saa undergrove de Husene med Spader. Beboerne saae derfore selv ved Dørene, og paste paa, ja lode sig ei nøie med at lukke dem vel til, men giorde endog Graver om Husene, og lagde Jern-Fiædre paa Hestene, at de ei skulde stiæles bort. Men Havet vrimlede ei heller mindre af Søerøvere, hvilket Knud, Erik Eyegods Søn, med sin Skade maatte erfare, i det at det Skib, som førte hans Penge fra Sieland over til Fyen, blev taget af dem. Disse Penge havde hans Foster-Fader og Formynder Skialm Hvide havt i Forvaring, men nu behøvede Knud dem selv. Da Landfolket, som befandt sig midt imellem Sieland og Fyen, saae Søerøverne komme, hunge de Pengeposen ved et Toug ud af Skibet, men som de saae at de ved deres Aarer ei kunde undgaae den efter sig sættende Røver, saa skar de Touget over, og vilde altsaa heller ofre Kongernes gamle Skat op til Havet end til Røveren. Kong Niels, som just da gik over fra Fyen til Sieland, saae vel dette, men havde for faae og slet besatte Skibe til at hindre det; De gamle Konger havde altid ladet ligge anseelige Skibe ude for at vogte Rigets Strømme, men under Niels forfaldt alting, og alting gik søvnagtigen til. Da Niels noget efter saae Knud med uforandret og glad Ansigt, bebreidede han ham det, og at han saa let fandt sig i Tabet af sin Faders og Farfaders Skat; Dette maatte saa meget

Nicolaus.
Aar 1114.

Nicolaus. des sælsommere forekomme Niels, som Gierrighed var hans Hu-
Aar 1114. vedtilbøielighed. Dog Knud svarede hertil, „at han nu havde lært, at det ei hialp noget at karge og spare, og derfore vilde han herefter blive rundere end forhen, saasom han indsaae, at Rigdom var Gierrigheds Moder, og at den, som deraf var indtagen, ei kunde forsvare en Dannemands Rygte." Saa ulige Sinds-Beskaffenhed maatte med Tiden frembringe Uvilie, og Fiendskab. Man seer ellers af denne Tildragelse, at den berømte Skialm Hvide endda var i Live. Han maatte da være meget gammel, saasom han for 52 Aar siden var med i det store Nissaae Slag, som en af Anførerne. Derfor er det troligt, at han kort efter er død. Han blev begraven i Fiennesløf Kirke, ei langt fra Soroe, og siden flotted til sidstbemældte Sted af hans Sønne-Søn Erkebisp Absalon, hvor man 1774 den 19 April igien fandt hans Ben tilligemed de af hans Søn Tokko; Af begges kunde man see, at de havde været meget store og føre Folk, især den sidste, thi hans Laarben var 19½ Tomme lang, hans Skinnebeen 16, hans Skulderben 14⅛, og hans Albueben 12¼. Tokko var Skialms ældste Søn, og desuden var Skialm Fader til Ebbe, Asker den Rige, Absalons Fader, og Suno, havde og disse Døttre, Cæcilia af Burg, gift med Peder Thorstensen af Pedersborg ved Soroe; Magga, som, efter sin Monds Død, blev Nonne udi Mariæ Kloster i Roskild; og Margrete, der døde ugift, og Nonne i samme Kloster. Skialm var gift med Sygne, og siden, som det synes, med en anden, der uden Tvil var Moder til Suno. Skialms Sønner vedligeholdte Venskabet med Knud, som deres Fader havde stiftet. Udi dette Aar 1114 skeede en Vandflod i det Eiderstedtiske, hvorved Trækirken i Eteve undergik, hvorpaa den blev forflytted til Garsand, hvis Navn om-

bytte-

bytledes til Vording; og blev derpaa indviet til St. Bartholo- Nicolaus.
mæus alene (17). Aar 1124.

Udi Maynz havde Keiser Henric strax efter Hellig Tre Konger Bryllup med Mathildis, den Engelske Kong Henriks Dotter. Marggrev Rudolph blev tvungen til at afstaae Marggrevedømmet Soltvedel til sin Brodersøn Henric, dog lader det, at han har vedbleven at forestaae Ditmarsken som Greve; Grevskabet Stade forblev derimod i ovenmældte Friderics Hænder. Hertug Lothar førte Krig med Slaverne, og især mod Leuticierne, som det synes; En vis Dumar maatte tilligemed sin Søn overgive sig til ham, ja han overvandt ved Behændighed den Rygiske Fyrste, som derpaa søgte hans Samtale, indgik endeligen Fred, gav sin Broder til Gissel, og lovede en stor Del Penge. Da nu den Vendiske Henrik giorde Paastand paa disse Lande, saa viser dette, at han og Lothar have ei været gode Venner, men at han maatte lade det skee for den Danske Krigs skyld. Den unge Marggreve Henrik af Stade eller rettere Soltvedel skal have fulgt Lothar paa dette Tog med 300 Slaviske Ryttere, 100 af hver af sine 3 Byer. At Lothar sparede Slaverne, dertil skal denne Aarsag have været, at de tilstode sig fra gammel Tid af at have været skatskyldige til St. Vitus i Corvey, nemlig tilligemed at give enten et vidst Antal Ræveskind, eller og 230 Penge (nummismata) af samme Slags som de af Bardevic, og sidet det at de have givet een af hver Plough, og at de da ere blevne lagde under det Havelbergske Bispesæde. Skade er det at man ikke veed, hvilke Slaver eller Vender her egentligen omtales.

(17) Saxo l. 13. p. 232. 233. l. 14. p. 266. Lang. Scr. T. 4. p. 246. 465. 545. 546. 569. 570. Cypræi Ann. Ep. Slesv. p. 137.

Nicolaus. tales. Dog skulde man næsten tvive at [illegible] til [illegible]
Aar 1114. gierne, eftersom Aarbøggerne af Corvey sige, at Lothar trænger de ind til de inderste Slaver. Keiseren havde og ved denne Tid meget at bestille med Erkebispen af Coln, Hertugen af Lothrin-gen og flere Fyrster, saa han ei kunde give agt paa Lotharii Foretagender. — Mstislav lod giøre Byen Novgorod større, og en Steenmur opføre om Ladoga, hvilken Bye han da forflyttede fra sit gamle Stæd. Saaledes begyndte efterhaanden Steenbygninger at komme i Brug udi Norden. — Pave Paschalis forlehnede udi October paa et Concilium, holdet til Ceperano, Wilhelm, Hertug af Apulien, med det, Calabrien og Sicilien, hvilket sidste viser at de Apuliske Hertuger have besiddet Overherredømmet over Sicilien, endskiønt det havde sine egne Fyrster, af samme Stamme som de. Efter Marlot var da i Castello Araldi, Haralds Slot, venteligen i Champagne, en Vice-Greve. Efter Navnet at domme har en Norman bygget dette Slot (18).

Aar 1115. Til det Aar 1115 henfører den saa kaldte Kong Eriks Krønike, som er en af vore ældste, det Knud blev Hertug i Slesvig; hvormed ogsaa Kroniken af Restved istemmer, hvorvel andre have 1106, 1109, 1117, 1119, 1121, 1126, hvoraf de trende første ere vist for tidlige, og de tvende sidste for sent; De tvende andre kunde maaskee nok forenes med Tidsregningen, men de anføres af yngre Skribenter, end de ere, der have 1115.

Med

(18) Calles T. 6. p. 154-158. Chronogr. Saxo p. 284. Ann. Saxo col. 631. Dodechinus p. 469. Fasti Corbej. p. 14, 15, 18, 19, in Hambergii mon. hist. ined. fasc. 1. F. Vig. p. 656. Nestor p. 177. Tscherbatow Russ. Gesch. T. 2. p. 535. Petersb. Journal 1783. 4 B. p. 134. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 570. Marlot Metrop. Rem. T. 2. p. 264.

Med denne Knuds Ophøielse gik det saaledes til: Saasom det Slesvigske foruroligedes saa meget baade af indvortes og udvortes Fiender, saa tilbød Niels dette Hertugdommes Forvaltning til mange, og det for intet, hvorved vel forstaaes, at de ingen Afgift skulde deraf give til ham, men kunde ei formaae nogen til at modtage den. Endeligen tilbød Knud sig. For denne Herre kunde Niels bære Frygt, allerhelst han besad mange Venner, og havde engang maaskee været hans Medbeiler til Riget; Men paa den anden Side udfordrede Omstændighederne en hurtig, stridbar og aarvaagen Mand ved Grændsen, saadan en som Knud var; Desuden viste Knud sig nu hengiven til Niels, og havde fægtet for ham i den Vendiske Krig, saa denne Konge syntes ei at have noget at befrygte sig for ham. Imidlertid viste dog hans overveiende Tilbøielighed, nemlig Gierighed, sig atter ved denne Leilighed; Han giorde vel Knud til Hertug, men for en stor Sum Penge, saa at Knud maatte, for at bringe dem tilveie, sælge en stor Deel af sin Fæderne Arv. Saaledes blev Knud Stadtholder, Præfectus, i Slesvig, som Saxo skriver, eller rettere Hertug i Jylland efter andre gamle Skribenter, og lader det, at han siden er endog bleven Hertug over gandske Danmark, det er at sige den, som skulde anføre Krigshæren, vaage for Rigets Fred imod fiendtligt Indfald, beskytte Rigets Strømme, og frede for Søerøvere, ligesom de gamle Jarler maatte giøre. Helmoldus skriver, at Kong Niels var venlig imod ham, og giorde ham til Hertug, Dux, over gandske Danmark, hvilket bør forstaaes saaledes, at der var ingen anden Hertug i Danmark end han, dog havde han for det første ei at raade og befale over andet end Sønder-Jylland, og Slesvig især, og det under Kongen. Det første Knud foretog sig var at skaffe indvortes Fred i Landet,

Nicolaus. Aar 1115.

Nicolaus Aar 1115. Landet, til hvilken Ende han forfulgte Røvere og Tyve, og straffede deres Haandværk strængeligen. Paa den store Hede mellem Østen og Eyderen bleve da endeel Røvere fangne, og førte for ham; Da han nu dømte dem til at ophænges i en Galge, raabte en af dem, for at redde sit Liv, at han var hans Frænde, og stammede fra det Danske Konge-Blod. Knud sagde da, at det var en Skam om hans Frænde skulde døe som gemeent Folk, befoel derfore at ophænge ham i en Skibsmast. Langebek formeener i en utrokt Seddel, at denne kan have været Eilif, Slesvigs forrige Hertug, hvorpaa jeg dog tvivler. Men saa stræng Knud viste sig imod de Onde, hvilke derfore frygtede ham, saa mild viste han sig imod de Gode; Og som han var venlig, gavmild, laante Penge til mange, hvorved han ofte tabte meget, da adskillige ei betalte igien, saa blev han almindeligen elsket, og fik Tilnavn af Lavard, det er Herre, og samme Ord som det Engelske Lord. Ved denne Tid sætter Hamsfort, at Eskil Biskop i Viborg blomstrede, en Mand som først døde 1133. Til den Danske Prinds Carl skiænkede hans Frænde Greve Balduin af Flandern det Grevskab Amiens, og forlehnede ham dermed, sampt skaffede ham til Egte Margrete eller Svanehild, Dotter af Radulf, Greve i Clermont, og af Adelais, en Dotter af Herbert Greve i Vermandois, hvilken udi første Egteskab havde havt den Franske Kong Philippi I. Broder Hugo den Store, som døde 1102, hvilket viser, at Margrete har ei nær været fuldvoxen, da hun blev gift. Margretes Broder Radulf var Greve i Vermandois og Peronne. Efter Rugerus Hermannides har Kong Niels anlagt i dette Aar det faste Riber-Hus eller Slot; Vidst er det meget gammelt, og da Nielses Søn havde

1127 Brollup i Ribe, saa har det venteligen staaet paa dette Slot (19). Nicolaus. Aar 1115.

Det Oprør, som var Vester paa i det Tydske Rige, meddelte sig til Saxerne, hvorover Keiseren drog hen til dem, og stævnte Hertug Lothar og de flere Saxiske Fyrster til sig i Goslar, men de mødte ikke. Herover kom det til aabenbare Krig, i hvilken Keiseren vel i Forstningen havde nogen Fordel, men blev kort efter den 11 Februarii aldeles slagen, endskiønt hans Hær bestod af 5 imod 3, i det navnkundige Slag i Welfsholt, ei ved Helmstad, hvor han iblant andre mistede sin troe Ven Grev Hoyer af Mansfeld, som han havde beslutted at giøre til Hertug i Saxen udi Lotharii Sted. Og fra denne Tid af begyndte Keiserens Sager at gaae tilbage, og Saxernes at tage til, hvortil kom, at Keiseren atter tænkte paa Italien, fordi den navnkundige Marggrevinde Mathildis var der død den 29 Julii. Den 9 Februarii overvandt Grev Otto af Ballenstede ved Cöthen med 60 Mand et streifende Partie af Leuticier, 2800 Mand stærk, og dræbte over 1700 af dem. Er dette sandt, da maae han uformodentligen have overfaldet dem, og hans Folk bestaaet af rette og vel bevæbnede Tropper, og deres derimod af slette og lette. Buchholtz, en nye Brandenborgsk Skribent, formener, at disse Leuticier have været udsendte af den Vendiske Kong Henrik, Keiseren til Hielp. I dette Aar skal Richenza, Lotharii Gemahlinde, først have bragt sin Dotter Gertrud til Verden, som

(19) Saxo l. 13. p. 233. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 161. 175. 239. 339. 388. 369. T. 2. p. 521. T. 4. p. 233. 258. 271. 276. 69. 83. 84. 196. Helm. l. 1. c. 49. Knytlinga-Saga c. 84. Rutgeri Hermannidis descriptio Daniæ p. 780. Danske Atlas T. 5. p. 618. Terpager. Ripæ Cimbricæ p. 33.

Nicolaus. Aar 1125. som siden fik Henrik den Stolte, eller den Stormodige, Hertug af Bayern, og dette skal, som den Saxiske Annalist vil, være skeet efterat Richenza havde været ufrugtbar i 15 Aar, hvilket, om det er rigtigt, kuldkaster Albert af Stade hans Beretning om Aaret af Richenzæ Bryllop. — Den 31 Augusti døde udi Durham Turgot, en Engelsk Munk, og Erkebisp i St. Andrews udi Skotland, som i sine unge Aar havde været hos den Norske Kong Oluf Kyrre. Omtrent ved denne Tid, thi hans Dødsaar vides ikke tilvisse, døde den Orkenøiske Jarl Hakon, efterat han havde giort en Reise til det hellige Land, og havde givet sine Undersaatter Love, der vare dem meget behagelige. Med en Frille, Helga fra Katnes i Skotland, avlede han Ingeborg, som ægtede Oluf Klining, Konge over Man og Suderøerne. Katnes tilhørte da de Orkenøiske Grever med den Skotske Konges Tilladelse. Efter Hakon regierede hans tvende Sønner Harald og Paul; Den første dog ikkun i faae Aar, hvorvel han ei døde førend David regierede i Skotland, det er Aar 1124. Endskiønt Paul stod, som Wilhelm af Malmesbury skriver, fra sine Fædres Tid under den Norske Konge, saa holdt han dog megen Venskab med den Engelske Kong Henrik, og sendte ham ofte Foræringer. Enten i dette eller forrige Aar døde Maria, Dotter af den Skotske Kong Malcolm, og af den hellige Dronning Margrete, som tilligemed sin Søster, den Engelske Dronning Mathild, var bleven opfød i Ramesey Kloster hos hendes Moster Christina. Hun var gift med Eustachius, Greve af Boulogne i Frankerige, og Broder til Godefrid og Balduin, Konger i Jerusalem, og avlede med ham Mathild, der ægtede Stephan, Greve af Mortagne i Perche, som siden blev Konge i England. Hun begroves i Vor Frelseres Kloster i Feversham tæt ved London, og efterlod sig et got Løv. — Udi

Troja

Troja i Apulien holdt Pave Paschalis et Concilium, hvilket viser, Nicolaus.
at han ansaae sig for tryg iblant Normanerne (20). Aar 1115.

Efterat Hertug Knud havde sørget for Landets indvortes Aar 1116.
Sikkerhed, begyndte han og at tænke paa dets udvortes Fiender; Til den Ende sendte han Bud til Kong Henrik, og lod ham sige, at han gierne vilde handle om Fred med ham, saafremt han først vilde tilbagegive det giorde Bytte, og betale hvad Skade han havde tilføiet Jylland. Men som han forud indsaae hvad Svar han vilde faae, saa samlede han imedens ei alene sine egne Folk sammen, men og sine angrændsende Venners. Henriks Svar blev, at han hverken agtede at holde Fred med de Danske, ei heller vilde han afstaae at kræve sin Moderne Arv. Derpaa sendte Knud atter Gesandter til ham, og lod ham offentligen opsige al Fred. Henrik svarede da, at Knud var lig en Hest, der ei vilde lystre sin Rytter, men at han snart skulde legge Bidsel paa ham. Strax derpaa drog Knud hurtigen, men stille afsted, plyndrede ikke underveis, for ei at forraade sig, og kom i Dagbrækningen til Henriks Befæstning. Henrik, som saa uventeligen blev overfalden, giorde ingen Modstand, men svømmede med sin Hest over Aaen, som gik tæt ved. Da Knud saae, at han var kommen over paa den anden Side, spottede han ham, og spurgde, om han var bleven vaad, hvortil Henrik svarede:

(20) Calles T. 6. p. 160-163. 166-168. Buchholtz Gesch. v. Brandenburg T. 1. p. 362. Chronogr. Saxo p. 284. Helm. c. 40. Ann. Saxo c. 631. 632. Alfordi Ann. eccl. Angl. T. 4. c. 256. Chr. de Mailros p. 164. Orkneyinga-Saga p. 138-146. W. Malm. l. 5. p. 161. Fordun 8vo. T. 3. p. 681. 682. Ord. Vit. l. 8. p. 702. F. Vig. ad ann. 1066. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 573. 574.

Nicolaus. Aar 1126. hvad han havde her at giøre, og fik til Giensvar: at han var kommen for at imodtage Bidslet, hvortil Henrik gienmælede: „Det synes mig, at du slaaer bag ud, saa man ei kan holde eller „røre dig." Cypræus mener, at denne Henriks Befæstning har været Jorgensborg, saa kaldet efter den hellige Jomfru, og hvilken laae Vesten for Byen Slesvig paa en liden Holme, nu kaldet Mevenborg, imellem Slesvig og Hedebye. Efter dette maae Henrik have svommet over Slien. Den Usikkerhed, Byen Slesvig var underkastet, giør denne Cypræi Mening troelig, saa og den korte Tid, Knud anvendte paa at komme did. Dette er vidst, at Jorgensborg var en gammel Fæstning Aar 1291. Omtrent til denne Tid henfører Langebek i sit utrøkte Diplomatarium et Diploma, hvorved Kong Niels skiænkte til St. Knuds Kirke i Odense og dets Munke for sin og Formænds Siæle, 20 Mark aarligen af de Penge, som pleiede at betales til Kongen (af Odense venteligen), og andre 20 Mark af de Jydske Skatter. Her brugés det Ord Tributa, saa jeg neppe troer at herved kan tænkes paa Leding, Mandebod, Sagefald, mindre Kongens Indkomster af hans egne Gods. Maaskee disse Skatter ere indkomne for Gieesterie, da det efterhaanden kom i Brug at afkiøbe sig ved Penge den Ueilighed at underholde Kongerne, og beværte dem hos sig, naar de reiste Landet om for at pleie Retten (21).

Den 22 eller 24 December døde den Norske Kong Oluf, da han kun var 17 Aar gammel, hvorfor han og af de Gamle med

(21) Saxo l. 13. p. 233. Christiani Gesch. v. S. Holst. T. 1. p. 256. Danske Atlas T. 2. p. 552. 553. Cypræi Ann. Ep. Slesv. p. 134. Langebek in Diplomatario ex Com. Hamsforti excerptis Privil. fratr. Otton.

med Mette kaldes den Unge; Hans twende Brødre, Eisten og Sigurd, regierede derpaa alene. — Den Thanus Lagman, Donalds Søn, og Sønnesøn af Duncan, Konge i Skotland, Kong Malcolms Broderson, blev dræbt af Indvaanerne i Murray. Navnet Lagman synes at vise, at han paa Moders Side haver stammet fra Kongerne i Man. — Keiser Henrik drog nu til Italien, for at sætte sig i Besiddelse af Mathilds rige efterladte Arv, og begyndte ved denne Leilighed de gamle Stridigheder om Investituren. Imidlertid vedvarede Urolighederne i Tydskland, og vedblev Hertug Lothar der at være en af Hovedmændene imod Keiseren. — Udi Normandie havde den Engelske Kong Henrik meget at bestille, i det nogle, understøttede af den Franske Kong Ludvig, vilde der beskikke Wilhelm, hans ældste Broders, Roberts, Søn til Hertug. Disse Uroligheder vedvarede i nogle Aar. Greve Balduin af Flandern holdt med Henrik, var ofte derovenborte, og lod sit Land imidlertid forestaae ved sin Fetter, den Danske Prinds Carl. — Ved denne Tid begyndte den berømte Warner eller Irner udi Boulogne i Italien at læse over Pandecterne og de andre Justiniani Love, og derved kom den Romerske Ret, som længe havde været ubekiendt, igien i Anseelse, lærtes i Europa, og brugtes til at forsvare Kongernes Rettigheder imod Kirken og Paverne, som grundede sig paa Canones og deraf sammensatte Jus Canonicum. Udi Rom var et stort Oprør imod Paven, saa han maatte forlade Byen, men det blev dog stillet, og han kom tilbage igien. Førſt Mstislav af Nowgorod paalagde Tschuderne, det er Letterne, Skat, og indtog den 9 Martii en ubekiendt Bye fra dem (22). Nicolaus Aar 1116.

 Udi

(22) Lang. Scr. T. 3. p. 50. T. 2. p. 519. T. 4. p. 82. 196. Torf. Hist. Norv. T. 3. p. 470. Snorro i Sigurd Jorſ. Saga c. 22.

John-

Nicolaus. Aar 1117. Udi det Aar 1117 gav Kong Niels til Knuds Kirke i Odensé (Othenß) og Munkene der, alle de Rettigheder, som tilkom Kongen, i de Gods, Landsbyer og Jorder, de alerede besadde, eller herefter kunde komme til at besidde, undtagen følgende tre Slags Bøder, som paa Dansk kaldtes Wrech (af det Verbum: wreche, vrech ɔ: at forskyde), maaskee fordi alle de, der forsaae sig imod nogen af disse trende Ting, bleve saa at sige forskudte, naar de ei betalte deres Bøder, nemlig Leding, Withe (Bøder, mest for Drab og Saar), Freds-Kiøb (det er at sige de Pengebøder, som bleve givne for at have været Kongens Bud overhørig i Krig, for at have dræbt eller saaret nogen, og for at have brudt al Slags Fred, saasom Konge-Fred, Kirke-Fred, Thing-Fred, Vei-Fred), dog saaledes, i Henseende til den tredie, at Kirken skulde besidde alle den Mands Eiendele, som var bleven giort fredløs, men Fredskiøbet selv skulde Kongen beholde (De Rettigheder, han altsaa har skiænket dem, maae have bestaaet i Giæsterie-Penge, Landgilde, Stuth og Inne, og andre os nu ubekiendte Skatter, saa og i) den halve Del af Danefe, det er hvad som falder efter død Mand, der ingen vis Arving efterlader sig, hvilken Kongen ellers pleiede at tage hel, men nu ikkun forbeholdt sig den halve Del deraf. Han tilstod dem og, at om nogen vilde i levende Live, som tilligemed var frisk og sund, og ingen Arving havde, skiænke Kirken sine Midler, dog saaledes, at han forbeholdt sig Indkomsterne deraf, saa længe han levede, saa maatte han giøre det, dog paa Vilkaar, at den halve

Del

Johnstoni Ant. Celto-Norm. p. 70. a. Calles T. 6. p. 170-184. M. Paris p. 55. 56. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 576-580. Petersb. Journ. 1783. 4 St. p. 138. 139.

Del af Pengene skulde tilhøre Kongen, men alt Godset Kirken. Nicolaus.
Tilføiede nogen Brødrene den Skade kaldet Afstunt (a), saa Aar 1117.
skulde han derfor bøde 6 Øre. Dersom nogen handlede imod dette Kongens Brev (Edictum), da være derfor bandsat. Det er underskrevet af Greve Ubbe, Kongens Svigerson, Aage, Skatmester eller Kammermester (Camerarius), og de Staldmestere, Stallere (Stabularii), Joannes, Wido og Wolff. Udi dette Diplomá skriver Kongen sig: Nicolaus, Dei gratia Rex Danorum. Dette Dei gratia har han brugt efter Viis af andre udenlandske Konger, hvorved de vilde tilkiendegive, at de besadde Riget af Gud, som en Arv, og ei som en Gave af Folket, ved Valg, hvilket sidste dog havde Stæd i Danmark, hvor Folket dog ei var fiint og oplyst nok til endda, for at mærke hvortil Kongen sigtede med saadan Formular, allerhelst det dog var rigtigt nok, at Riget var arveligt i Kongeslægten, men Arvefølgen deri overladt til Folket. Grev Ubbe var da altsaa allerede gift med Ingertha (Inger), Kong Nielses Dotter; Efter Hamsfort var han Esberns Søn, uden Tvivl den Asbiörn, som var Svend Estrithsens Broder, og en af Hellig Kong Knuds største Fiender. Hamsfort anfører i sin Chronologie hos Langebek blant Underskrifterne en Carl, Kongens Broder; Er dette rigtigt, hvorpaa man ei kan tvile, da han omtrent 1121 forekommer igien i et Diploma, hvorvel det er underligt, at han hverken forekommer i Hamsforts egen Udskrift af dette Diploma, ei heller i den Delagardiske i Upsal, saa maae han have været Nielses Halvbroder paa Moders Side, og en

(a) Kan ei troe, at her skulde læses Afhug ɔ: Lemlæstelse; Snarere troer jeg, at Afstunt er af Aftage ɔ: formindske, og at derved sigtes til at betage Brødrene nogen af deres Indkomster og Rettigheder.

Nicolaus. Aar 1117. en Søn af den Carl fra Halland, som imodtog Svend Estrithsen 1062; Og bliver det ikke urimeligt, at enten han eller og Nielses Svigerson Ubbe haver været Fader til Grev Erik, som siden stiftede Weng Kloster, tilligemed dennes Søster Margrete, hvorved det og bliver troligt, at Erik er bleven opkaldt efter Kong Erik Eyegod, og Margrete efter Nielses Dronning Margrete. Maaskee at den Runesten, som nu findes i Hobroe, vedkommer denne Carl; Forhen stod den paa Gudmore Mark indtil 1638, og Sagn sagde, at en Greve laae begravet under den. Maaskee Carl har sat Livet til i et af de mange Slag, hans Broder Niels holdt med Eric Emun. Paa Stenen siges, at Thurir reiste den over sin Kamerad (Folake), Karl hin Gode. Sandt nok, at den Formular: Harde Gudin Tryg, skal efter de fleste være hedniſk, men det kan og betyde Guds troe Ven, og altsaa være christelig, eller snarere, som Celsius vil, en meget god Dreng ɔ: en retskaffen tapper Mand. Maaskee at den Erik, som ægtede Cæcilia, Hellig Kong Knuds Dotter, har været en Søn af denne Carl, i det mindste forekommer mere end een Carl blant Eriks Afkom; Dog synes Tiden at stride herimod, thi denne Erik maae være født omtrent 1080, da han venteligen har været ældre end Cæcilia, og Carl kan neppe i det tiligste være fød forend 1064. Dette Diploma viser ellers hvorledes Munkene efterhaanden komme til Magt og Rigdom her i Landet, thi med saadanne Herligheder og Friheder bleve efterhaanden flere begavede. Af Pave Paschalis haves under den 13 October et Brev til Bisp Hubald i Odense, hvorudi han giver tilkiende, at han haver faaet Brev fra Kong Niels, med Efterretning, at han, nevnlig Kongen, har med Bisp Hubalds Raad stiftet et Munkekloster i Odense, hvorpaa han udbad sig Pavens Stadfæstelse, at det ei skulde ved onde Mennesker

for

foruroliges efter hans eller Bispens Død. Som nu Bispen og havde krevet om det samme, saa stadfæster Paven alt hvad Kongen, og han, endog af Odense Kirkes Gods, havde givet dertil, eller af ham og andre fremdeles kunde gives, saa at hverken nogen Bisp, eller Konge, eller nogen geistlig eller verdslig Person, skulde have Magt til enten ved List eller Magt at fordrive eller forflytte disse Munke, eller i nogen Maade borttage, eller formindske deres Eiendomme. Men skulde dog i Fremtiden nogen geistlig eller verdslig Person vitterligen handle herimod, saa skulde saadan en, naar han ei vilde rette det, efterat være bleven paamindt trende Gange, miste sin Magt og Værdighed, underkastes Guds Dom, blive skilt ved Christi Legeme og Blod, og paa den yderste Dag være den haardeste Straf underkasted. Dette Brev er udstædet af Paven til Anagnia, og skreven ved Johannes, Diaconus Cardinalis, og Bibliothecarius. Det er klart, at Danmark var da en fremmed og geistlig Magt undergiven, at der var Stat i Stat, og at Keiser Joseph maae takke Doctor Luther for at kunne afskaffe Munke uden sit Riges Forlis. Det besynderligste er, at saa myndig en Pave var paa samme Tid ei sit Liv sikker i Rom. Bisp Hubald i Odense døde den 14 October, men Aaret er uvidst. Til denne Tid henfører jeg, at Hertug Knud jog Søerøverne paa Flugt, og anlagde imod dem ved Østersøen de Fæstninger Kiel, som da for første Gang nævnes, og Versunt, om hvilken Langebek med megen Tvil formoder, at den kan have ligget ved Ekernførde. Den første viser, at de Danske strakte deres Herredømme Sønden for Eyderen. Udi Garding i det Eyderstedtske skal en Kirke være bleven opført den hellige Christian til Ære, fra hvilken Tid af bemældte Bye begyndte at voxe og tiltage. Til dette Aar henfører og Petrus Olai den hellige Thö-

Nicolaus.
Aar 1117.

Nicolaus. Aar 1117. Thögers, som døde den 24 Junii under Svend Estrikksen, Forflottelse til Vestervig, hvoraf man maae slutte, at dette berømte Kloster er kort forhen bleven stiftet. Dets Bygning var meget stor, og Kirken en af de skiønneste her i Landet, dog har det venteligen varet længe med Bygningen, inden den har naaet sin Fuldkommenhed. Bartholin i sine utrykte Annaler anfører ved det Aar 1117, at da lader den Kronike, kaldet Ymago mundi, Kong Nielses Dronning Margrethe døe, men dette bliver meget for tiligt, og strider evertimod hvad den indfødde, og kort efter levende, Saxo fortæller. Imago mundi var en skreven latinsk Kronike, som fandtes i Universitetets Bibliotheque paa Runde Taarn, hvor den 1728 opbrændte, saavidt jeg veed er den aldrig trykt (23).

Omtrent ved denne Tid avlede den Norske Kong Sigurd, efter Torfæus, sin Søn Magnus, med Borghild, Dotter af Olufa i Dalen, et meget deiligt Fruentimmer, og blev han derpaa bortsendt til Vidkunnur Joensen paa Biarkey i Helgeland til at opfødes. Keiseren kom nu til Rom, hvorfra Paven vigede hen til Benevent, og giorde sig forgiæves Umage for at faae de Normaniske Fyrster paa sin Side. — Balduin, Konge af Jerusalem, forskiød sin Dronning Adelaidis eller Adelheid, efter Patriarchens Raad, fordi hans første endda levede, og fordi han var i Slægt med denne, hvorpaa hun vendte bedrøvet hiem til Sicilien, uden at

(23) Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 271. 175. 339. T. 3. p. 460. 561. T. 4. p. 259. 253 244. Langebeks utrykte Diplomatarium, diploma Nicolai Regis ex Apographo Corn. Hamsfortii, & ex cod. chartac. Upsalensi n. 39. Pontopp. Ann. Eccl. Dan. T. 1. p. 347-349. Ej. Marm. Dan. T. 2. p. 129. 130. Worm. Mon. p. 281. 179. 199. Acta liter. Sueciæ 1730. p. 76.

at have noget andet af sit Ægteskab, end at hun havde misted sin store Skat. Wolodimer, Storfyrste i Kiew, giorde nu sin Søn Mstislav, Fyrste i Nowgorod og Rostow, til Regent i Bielogrod, for at have ham nærmere ved sig, og satte hans Søn Wsewolod ind igien i hans Stæd (24). Nicolaus. Aar 1117.

Ved denne Tid er det nok, at Hertug Knud ægtede den Russiske Prindsesse Ingeborg, efter Raad og Mellemhandling af den Danske Dronning Margrete, hvis Søsterdotter hun var, thi Christina, en Dotter af den Svenske Kong Inge Steinkelsśon, havde ægtet den Russiske Regent Mstislaw, hvilken Irlænderne kalde Harald efter hans Morfader, maaskee at han har baaren begge Navne, og Wilhelm Abbed Izizlav (a), og blander ham Aar 1118.

(24) Saxo i Sigurd Jorsalafars Saga c. 27. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 8. c. 7. p. 471. Calles T. 6. p. 187-190. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 581-584. Ann. Saxo c. 640. Alb. Aqv. l. 12. c. 24. Nestor p. 176. Tscherbatow T. 2. p. 538.

(a) Wilhelm hos Langebek T. 5. p. 42. har Rizlav, Virzlav, Zizlav og Izizlav, saa mange ere Varianterne, maaskee at deri stikker den rette Læsemaade Mstislav. Saxo l. 12. p. 207. begaaer tvende Feil, i det han siger, at den Russiske Kong Valdemar (Wolodimer) kaldtes og af sine Jarislav, hvilket var hans Farfaders Navn, og at hans Dotter var Moder til den Danske Kong Voldemar I, da det dog var hans Sønnedotter. Vel er det da underligt, at Valdemar ei blev opkaldet efter sin Morfader Mstislav, som levede da han blev fød 1131, men efter sin Moders Farfader Valdemar eller Wolodimer, som alerede var død 1125; Dog hertil kan have været mange os ubekiendte Aarsager. Da Ingeborg alerede blev gift med Knud 1118, og Wolodimer endda levede paa den Tid, saa er det mueligt, at hun er bleven opfød ved hans Hof, og derfra bortgiftet. Vel mueligt og, at hendes egen Fader Mstislav, hos hvilken hun uden Tvivl giorde Barsel med Valdemar, har heller villet lade sin

Nicolaus. Aar 1118. saaledes med hans Søn. Christina var en Dotter af Helena, hvilken jeg anseer for den samme som Möe, Blod-Svens Søster, thi Möe er vel ei andet her end et Hædersnavn, det samme som Jomfrue. Da Mstislaw regierede i Novogrod, saa begribes det bedre, hvi der haver været Omgang imellem ham og de Nordiske. Men endskiønt Margrete meglede dette Partie, saa brugte dog Knud som Gesandt dertil, en vis Vidgot, af Fødsel en Hedning fra Samland. Denne Mand handlede, og var meget rig. Engang kom han sent om Sommeren hiem med sit Skib fra Austurveg, og blev angreben af nogle Kuriske Søerøver-Skibe, for hvilke han tog Flugten, og som de satte saa stærkt efter ham, at han ikke kunde gaae hiem, saa besluttede han at drage til Danmark, thi han havde spurgt saa meget Got om Knud, og hvor vel han tog imod alle Fremmede. Men da han vilde seile op ad Slien blev han anholdt af Besætningen af tvende Kasteller, Knud der havde ladet opføre, hvor Floden var smallest, for at værge Hedningene og de Østerlandske Folk Opløbet, da de ei alene plyndrede Kiøbmænds Skibe om Sommeren, men endog ginge i Land, og plyndrede der. Tvers over Sundet vare og lagde Jern-Lænker og Træestokke. Her blev nu Vidgot, som en Ubekiendt, anholdt, men da han gav tilkiende, at ville tale med Hertugen, blev han endeligen ladet igiennem. Da han nu sagde hvo

Fader, end sig selv opkalde. Men vel muligt og, at hun har opholdt sig hos sin Broder Wsewolod i Novogorod, og ei draget den lange Vei til sin Fader i Kiow, allerhelst han 1122 havde giftet sig igien med en Dotter af en Posadnik fra Novogorod, et Ærenavn for den første Øvrigheds- eller Magistrats-Person der; allerheldst det lader, at Mstislav og Christina ei have levet aldeles vel sammen.

hvo han var, og fra Samland, svarede Hertugen: Dit Navn er mig bekiendt, og du er jo en Hedning; Nu skal du enten blive Christen, og lade dig døbe, og skal du og alle dine Folk da være velkomne, eller og skal du faae andet at vide. Vidgot blev snart herved overtalet, og døbt; han forblev Vinteren over hos Knud, og berettede ham meget om Austurveg. Denne Mand besluttede Knud Sommeren derpaa at sende i det Ærinde for sig, at frie til den Russiske Prindsesse. Ved Affkeden forærede Vidgot til Hertugen 40 Serker Graaskin, hver Serk bestaaet af 5 Timmer, og hver Timmer af 50 Skin. Ved Ankomsten i Holmgard, det er Nowgorod, hos Harald eller Mstislaw, kom Vidgot snart ved Foræringer i Yndest hos ham, allerhelst hans Navn var der ei ubekiendt, og han desuden var veltalend, og kunde tale mange Sprog, saa han ingen Tolk behøvede. Han bar derfor sit Ærinde frem, roste Knud meget, sagde, at hans Lige var ikke i Danmark, og vidt omkring, og at han var af høi Byrd, som bekiendt var, saa og ypperligere end nogen anden i Nordlandene. Den Russiske Konge tilstod at det var sandt, og indvendte alene, at Knud havde saa lidet Rige, et Hertugdom i Danmark. Hertil svarede Vidgot, at Knud besad det, som var meget mere værd, nemlig ypperlige Egenskaber fremfor mange andre. Derefter raadslog Harald med sin Dotter og sine Raad, og derpaa blev det afgiort med hendes Samtykke, at hun skulde have Knud. Vidgot foer nu hiem med denne gode Beskeed, og paa den bestæmte Tid kom Ingeborg fra Rusland til Danmark med et anseeligt Følge, og giorde Knud Bryllop med hende. Den Norske Kong Sigurd ægtede uden Tvivl i samme Aar Ingeborgs Søster Malfrid. Da nu Mstislaw blev herved forbunden med de Nordiske Regenter, saa tænker jeg, at hans Fader Wolodimer haver af

Nicolaus. Aar 1118.

Nicolaus. Mistanke herover flotted ham fra saa farligt et Stæd som Novo-
Aar 1118. grod, sig nærmere, thi disse Giftermaale have uden Tvivl været længe forhandlede. Ingeborgs ældre Søster Olga var gift med Jaroslaw, en Søn af den forrige Storfyrste Svetopolk i Kiew, og Fyrste i Lodomir eller Wladimir i Volhynien. Jaroslaw vilde i forrige Aar forskyde hende, men hendes Farfader Wladimir, Storfyrste i Kiew, tvang ham til at beholde hende. En anden Søster Agafia havde 1116 ægtet den Russiske Fyrste Wsewolod; Dobrodea den Grækiske Keiser Johannes Comnenus; Helena, den Ungerske Konge Geisa, og Rogneda en Fyrste af Poloçz. Rimeligen har Ingeborg været omtrent fød 1100 (25).

Saasom den Islandske Bisp Gissur i Skalholt ældedes, saa blev Thorlac Runolfsön valgt af Almuen efter Gissurs Raad til at være ogsaa Bisp der, og reiste han derpaa i forrige Aar 1117 til Lund for at lade sig vie af Erkebisp Adzer, som giorde dog Vanskeligheder herved, sigende, det ei gik an, at tvende Bisper vare paa eengang ved eet Stigt. Endeligen greb han til det Middel, vel at vie ham til Bisp, men at kalde ham efter et andet Stæd i samme Stigt; Saaledes viede han ham den 28 April i dette Aar 1118 til Bisp i Reykaholt; Som nu Gissur døde den 27 eller 28 Maji, saa tiltraadde Thorlac Stigtet uden videre Omstændighed. — Den Svenske Kong Philip døde, hvorpaa hans Broder Inge regierede alene. Philip skal have vel fulgt Lands-

(25) Lang. Scr. T. 2. p. 160. T. 4. p. 246. not. m. Bringii Mon. Scan. T. 2. p. 17. Saxo l. 13. p. 230. Snorro i Sigurd Jorsalafars Saga c. 20. Lagerbrings S. R. Hist. T. 2. p. 39. 40. Knytlinga-Saga c. 87. 88. 86. Petersb. Journal 1783. 4. B. p. 138-141. 174.

Landsloven, hvilket den gamle Svenske Konge-Liste vidner om alle Svenske Konger af Steinkels Æt. — Som Pave Paschalis døde den 21 Januarii, og det i Rom, hvilket Dødsfald staaer antegned i den Lundiske Kirkes Necrologium, venteligen fordi denne Pave havde ophøiet Lund til et Erkesæde, saa skulde man tænke, at Stridighederne mellem Kirken og Staten havde ophørt ved dette Dødsfald, dog som Romerne ufortøvet valgte Gelasius II. i hans Stæd, Keiseren uadspurgt, hvilken derover ikke vilde erkiende ham, saa vedvarede Stridighederne, og stege til saadan Høide, at Keiseren lod udvælge til Pave Mauritius Burdinus, Erkebisp i Braga udi Portugal, som lod sig kalde Gregorius; Men som de tydske Uroeligheder fordrede Keiserens Nærværelse i Tydskland, saa begav han sig imod Slutningen af Aaret didhen, dog maatte Pave Gelasius først flygte fra Rom. Iblant dem, som stode Keiseren bi, nævner Pave Gelasius selv udi et Brev af 10 Martii Cardinal Teuto, som i lang Tid havde faret ilde adstæd i Dacien, hvorved maaskee sigtes til Danmark, og ei til Dacien ved Donau, som da uden Tvivl beboedes af hedniske Folk. Denne Mands Navn skrives ogsaa Euzo, Feucro, og formoder Baronius, at der i Stædet for Dacien bør staae Latien. Er Dacien rigtigt, saa har maaskee Teuto været Pavelig Legat i Danmark, og efter Legaternes Viis presset Penge ud. Den i Maji døde den Engelske Dronning Mathild til Westmünster, hvor hun og blev begravet i St. Peders Kirke. Hun var en Dotter af den Skotske Kong Malcolm med den hellige Dronning Margrete, som var af det gamle Angel-Saxiske Kongehus; hun efterlod sig det prægtige Tilnavn af den Gode, hvilket altid er lettere for en Dronning at erhverve, naar hun selv vil, og ei regierer,

Nicolaus.
Aar 1118.

gierer,

Nicolaus. Aar 1118. gierer, end for en Konge. Hun fik derfor og følgende smukke Gravskrift:

Prospera non lætam fecere, nec aspera tristem
Aspera risus ei, prospera terror erant.
Non decor effecit fragilem, non sceptra superbam:
Sola potens humilis, sola pudica decens.
Maji prima dies, nostrarum nocte dierum
Raptam, perpetuam fecit inire diem.

Forhen er bleven sagt, at hun nødig ægtede Kong Henric. Det viste hun, da hun ei mere vilde have Omgang med ham, efterat hun havde bragt en Prinds og en Prindsesse til Verden. Derfor siger og Wilhelm af Malmesbury, at hun døde gierne. Maaskee hun ei havde glemt sin gamle Kiærlighed til den Norske Kong Magnus Barfod. Hendes Broder, den Skotske Kong Alexander, aflagde et Besøg hos hendes Mand, venteligen i Anledning af hendes Sygdom. Udi Normandie vedvarede Krigen, og der blev den Flandriske Greve Balduin saaret i Hovedet udi September Maaned, ved at sigte imod Engellænderne, hvilket Saar han, efter Orderici Beretning, giorde Dagen derpaa ulægeligt ved al Slags Umaadelighed. — Alexius Comnenus, den navnkundige Grækiske Keiser, døde den 15 Augusti, og findes hans Dødsaar antegned hos de Islandske Annalister, og hos Are Frode, eftersom de Nordiske havde havt saa meget med ham at bestille, og en Dansk og Norsk Konge havde besøgt ham. Under ham var det fastsat, at om en Varange ihielslog en anden, saa skulde Manddraberens Gods tildømmes Skatkammeret. Hvor troe Varangerne vare deres Keisere, kan sees af det den samtidige Skribent Zonaras fortæller, at da Keiser Alexius laae paa det Yderste, og hans Søn Johannes vilde med hans Forevidende forsikre sig Riget imod sin Søster

ster Anna og hendes Mand, besatte de Veien til det Keiserlige Slot, og vilde ei tillade nogen at komme did ind, saa længe Keiseren levede, hvorfor Johannes maatte omsider eedeligen forsikre dem, at han var død. — Centius, Pavens Rentemester (Camerarius), haver i sit latinske Skrift, Liber censuum Romanæ ecclesiæ, over alle Pavens Indkomster, Census, af hans egen Land, og af den gandske Christenhed, skrevet 1192, ogsaa talet om Dacia, efter Pave Paschalis II. Register, og et Brev af ham til Bisperne i Dacia den 8 Maji, uden Aarstal, hvorudi Paven ombeder en Broder, Fraternitas vestra, nemlig hvilken, tilligemed den Broder, Frater noster, Erkebispen af Lund, at de ville besørge, at den Afgift, Census, til St. Peder, som deres Formænd (venteligen Bisperne) aarligen erlagde, maatte uden Svig erlegges til den Romerske Kirke. Derpaa opregnes de 8 Danske Stigter, uden at anføre Afgiftens Storhed ved dem; og ligeledes de 5 i Norge, derunder begrebet Tronhiems Erkesæde, det af Orcades, og det af Suderøerne, med hvilket sidste siges, at St. Columbi Kirke paa Øen Hy, gav aarligen 2 Byzantiner, og at hvert Huus i Norge gav een Penge, Denarius, af Landets Mønt; Ved Sverrige opregnes Upsal Erke-Sæde, Aros Stigt, hvis Bisp gav hvert Aar 2 Mark, Strengnes, Linkøping, hvis Bisp gav aarligen 11 Mark efter Colns Vægt, og Skara, og gav hvert Hus i Sverrige een Penge efter Landets Mønt. Heraf sees, at Paverne ansaae denne Skat til St. Peder for en Skyldighed, og at han ei fik den saa fuldstændig af Danmark, som han ønskede. Den Russiske Wolodimir stadfæstede Indbyggerne af Nowgorod deres Love, paa Vilkaar, at de eedeligen maatte love og underskrive, at en af hans Afkom skulde altid regiere over dem, og de erlegge Skat til den ældste af hans

Nicolaus.
Aar 1118.

Nicolaus. hans Arvinger. Wolodimirs Sønnedotter Dabrodca blev forlovet
Aar 1118. med den Grækiske Prinds Johannes Comnenus, men formedelst hendes Ungdom opsattes Ægteskabet i 2 Aar (26).

Aar 1119. Efter Hamsfort førte Hertug Knud i det Aar 1119 Krig med den Vendiske Kong Henrik; Er det rigtigt, saa har han vel da giort sit andet Feiltog imod ham, om hvilket Saxo taler, sigende, at han da opfyldte gandske Slavien med Mord og Brand, saa det synes, at ei alene Wagrien, men endog en Deel af det nu værende Lauenborgske og Meklenborgske er da bleven medtaget. Henrik blev nu saaledes svækket, at da han forhen pleiede at paaføre de Danske Krig, saa var han ei mere i Stand til at forsvare sig; Men som Henrik var en mægtig Herre, saa bliver det herved rimeligt, at Knud har anført den hele Danske Magt, og at Henrik har desuden paa samme Tid havt Krig med adskillige Vendiske Stammer, som Rugier, Leuticier. — Pave Gelasius døde i Frankerige den 29 Januarii, hvorhen han havde flygtet, hvorpaa de tilstædeværende Cardinaler strax den 1 Februarii udvalgte Guido, Erkebisp af Vienne, som kaldte sig Calixtus II, til Pave, hvilken var besvogred med den Danske Prinds Carl

Ca-

(26) Finni Johannæi Hist. eccl. Isl. T. 1. p. 273. 274. Are Frode Schedæ p. 70. Ihre catalog. Reg. Suio-Gothic. p. 67. 35. Lang. Scr. Dan. T. 2. p. 511. T. 3. p. 50. 436. 480. T. 4. p. 69. Calles T. 6. p. 191-205. Coleti Conc. T. 12. col. 1241. W. Malm. l. 5. p. 164. 165. 168. Fordun T. 3. p. 680. 681. Johnstoni Ant. Celto-Norm. p. 70. a. Chronicon Saxo. p. 220. 221. Ord. Vit. l. 12. p. 843. Muratori Gesch. von Ital. T. 6. p. 585-592. Fabrotti libri Basilicon Tom. 7. p. 695. lib. 60. in scholiis. Zonaras T. 2. l. 18. in Corp. Byz. edit. Ven. T. 10. p. 242. 243. Muratorii T. 5. col. 851. 891-893. Peterb. Journal 1783. 4 B. p. 142. 144. 145.

Calixtus holdt derpaa et Concilium i Rheims udi November Maaned, hvor man forgiæves søgte at bilegge Stridighederne mellem Kirken og Keiseren, hvilken derpaa blev tilligemed Mod-Paven Burdinus bandsat af Calixtus. Der blev og atter forbudet, at ingen Præst, Diaconus eller Subdiaconus maatte have Hustrue eller Concubine, under Straf at afsættes, og om de ei forandrede sig, da at udelukkes fra den Christne Menighed. Paa dette Concilium skulle have mødt Bisper, Abbeder og andre fornemme Geistlige, 427 i Tallet, hvoriblant vare 15 Erkebisper og 200 Bisper, fra al Vest-Europa, endog fra Britannien, det er Wales, Engelland, og Øerne i Oceanus, hvilket gior det meget troligt, som Bartholin vil, at der og have været Danske Bisper, ja maaskee ogsaa Norske og Svenske. Paa dette Concilium vidnede den Engelske Kong Henrik, at Hedenskabet næsten endda herskede i Normandien, saa liden Ærbødighed bar man der for Kirker, Klostere og Geistlige. — Den 7 Junii døde den Flandriske Grev Balduin uden Børn, efterat have erklæret sin Fætter den Danske Carl for sin Efterfølger, hvorfor man og finder, at Carl haver udi hans levende Live underskrevet et Diploma saaledes: Ego Carolus consangvineus & succeſſor Comitis Balduini in præſentia ipſius id ipſum pro juſtitia recognoſco, concedo & confirmo. Balduin var en Tid forhen bleven saaret, og saa hengivet til det smukke Kiøn, at han endog samme Nat ei holdt sig fra det, hvorover han blev paralytisk og døde noget efter, og lod sig indklæde som Benedictiner-Munk forend han døde, og forordnede ved et Diplom, som endnu er til, at ville begraves i St. Bertini Kirke i St. Omer. Udi et Diplom af 17 Julii skriver Karl sig Greve af Flandern, giver meget til sin Formands Siæls Beste, og siger, at Balduin døde den 17 Junii.

Nicolaus. Aar 1119.

Nicolaus. Aar 1119. Blant Underskrifterne forekommer: Signum Karoli Regis Danorum filii. Clamentia, Balduins Moder, var dog tilligemed mange af de Store Landske imod, at Carl skulde blive Greve, og vilde hun have Wilhelm af Ypern, en uægte Søn af Grev Philip, som var en Søn af Robert den Friser, der var den sidste Balduins Farfader, til Greve, fordi han havde ægted en Beslægted af hende, og gik dette saa vidt, at Carl maatte efter Balduins Død føre Krig imod hende og hendes Partie, som han dog snart overvandt, endskiønt det saae farligt nok ud, saasom den Franske Kong Ludvig holdt underhaanden med hende, saa og Balduin III, Greve af Mons og Hennegau, en Broders Sønnesøns Søn af Robert den Friser, og hun desuden var giftet med Godefrid Hertug af Løwen eller Brabant. Allerede den 17 Julii stadfæstede Carl Gaverne til det Abbedie Aldenborg i Flandern, og skriver sig deri Dei gratia Flandrensium Comes, og neden under Filius Regis Danorum; Mærkeligen skriver han sig Dei gratia, endskiønt Flandern var et Lehn af Frankerige. — Af et Brev fra Pave Calixtus sees, at alle Bisper i Skotland, hvoriblant opregnes den i Durham, af Glasgow og af Orkenøerne, som endda var R (-adulph), ansaaes for at staae under Erkebispen af York. Den Polske Regent Boleslaus overvandt Preusser og Pommerer i et stort Slag, og bragte dem til at holde Fred, hvilken han og indgik med Svantopolk, der havde Nakiet i Besiddelse. Jaroslaw af Ladomir forskiød nu dog sin Gemahlinde Agaphia, men maatte, forjaget af Storfyrsten Wolodimir, flygte til sin Svoger Boleslaw i Polen (27).

Som

(27) Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 271. 339. T. 4. p. 69. 83. 85. 197. Saxo l. 13. p. 233. Ægidii de Roya Annal. Belg. p. 25. in Swertii Chr.

Som en Folge af det Rheimske Concilium var dette, at en stor Forfolgelse reiste sig op imod det Danske Præsteskab, for at twinge det til at forskyde dets Hustruer, og for at afholde det fra at gifte sig mere. Dette stadfæster mig i den Tanke, at der og haver været Danske Bisper, og andre Geistlige paa bemældte Concilium, hvilke have givet deres Samtykke til denne imod Naturen og Menneskets Frihed stridende Lov, hvilken Protestanterne vel have afskaffet i Henseende til Geistligheden, men derimod i andre Tilfælde alt for meget, og alt for ofte udøve, saasom Proprietairer imod deres Bonder, Herskaber imod deres Tyende, og Befalingsmænd imod dem undergivne Soldater. Besynderligt er det, at forbyde Giftermaal, og siden at straffe Løsagtighed. En meget stor Del af den Danske Geistlighed satte sig af al Magt imod dette Forbud, og paadrog sig derved en svar Forfolgelse, hvilken naaede sin Hoide i det Aar 1123, hvorom mere da. Man haver endnu herom et gammelt latinskt Vers saa lydende: Nicolaus, Aar 1120.

M. C. bisqve Decem Danorum Clerus abegit
Uxores ductas, non sine clade gravi.

Iblant andet belagde man de Præster, som ei vilde skille sig ved deres Hustruer, med det Øgenavn af Nicolaiter (a). Magnus

 Mathiæ

Chr. Belg. Marlot. Metrop. Rem. T. 2. p. 263. Ord. Vit. L. 12. p. 85. 857. 865. Calles T. 6. p. 205-215. Coleti Conc. T. 12. c. 1291. 1292. 1293. 1306. Miræi opera Diplom. T. 1. p. 83. 679. T. 2. p. 680. T. 3. p. 323. Textus Roffensis p. 182. Saammerth. Gall. christ. T. 5. Instrum. p. 356. Monast. Angl. T. 1. p. 146. Dlugossus l. 4. p. 412. 413. Muratorii Gesch. v. Ital. T. 6. p. 595-599. Petersb. Journ. 1783. 4 B. p. 142.

(a) Om dem tales i Johannis Aabenbaring c. 2. v. 6. og maaskee 20. Epiphanius i hans Kiætter-Historie l. 1. T. 2. p. 76. siger, at de holdte

Nicolaus. Mathiæ holder for, at Erkebisp Adzer rimeligen har befordret
Aar 1120. Concilii Befaling, endskiønt hans Broder-Søn Eskil, hvorvel geistlig, var gift, og lader det, at han har bevæget ham til at skille sig ved sin Hustrue. Imidlertid holdte dog mange Danske Præster fra den Tid af Concubiner, om ei Koner, og udi Engelland forekommer i det 12 Sæculo en Ælfwine, Præste-Søn. Den Odenseiske Bisp Hubald skal endnu have levet i dette Aar, han var tilligemed Canonicus i Lund, og døde den 14 October. At Munke-Ordener tilveiebringe Sammenhæng og Omgang mellem langtfraliggende Lande, derpaa haves og Beviis i Henseende til Danmark, i det Pontius Abbed af Clugny, som sad fra 1109 til 1126, skrev omtrent i dette Aar et Brev angaaende Erkebisp Adzer, hvorudi han giver alle tilkiende, at det hele Convent har tilstaaet Erkebisp Adzer, at der efter hans Død maae holdes ligesaa mange Messer for ham, som for en af Clugny's egne Brødre, og det saavel i Clugny selv, som i andre did hen hørende Stæder, fordi bemældte Adzer var en stor Velynder af Clugny. Ved denne Leilighed kaldes han: Illustris vir Dominus Ascerus Archiepiscopus Lundensis, qve est totius Daciæ metropolis. Omtrent ved denne Tid tilskrev Pave Calixtus de Norske Konger, Aistan (Eisten) og Siward, om Radulph Bisp over Orkenøerne, hvorledes han var bleven viet i York, og beder derfore, at de ville tage ham i Beskyttelse, og tillade ham at boe roligen i sit Stigt. Dette beviser, at Orkenøerne da have lydet under de Norske Konger, hvilket desuden er vidst nok. Udi det

A

holdte Horerie for ingen Synd, og at man hver Dag maatte ske Kiønnet for at behage Gud. De Strænge i Middelalderen vare saa uforskammede, at de lignede de gifte Præster med d

Aar den 16 Januarii døde den hellige Eremit Henrik, af Fødsel en Dansk, og af en hæderlig Stamme, som længe opholdt sig paa den Øe Coket, der ligger een halv Miil ude i Havet fra de Northumbriske Kyster, didhen han begav sig for at undgaae at gifte sig, hvortil Bryllopsdagen var berammet. Først kom han til Tinmouth, og derefter bygde han med Priorens Tilladelse en liden Hytte paa bemeldte Øe, hvor han levede i nogle Aar, og nød alene Spise 3 Dage om Ugen, og paa de andre Dage ikkun Vand og Brød, og trende Dage hver Uge lukte han ei sin Mund op. Her var han fornøiet, dyrkede selv en liden Ager, og levede af sine Hænders Arbeide, dog blev han undertiden forurolliget af Kiøds Lyst. Hans Venner og Beslægtede sendte Sendebud til ham, og forlangede at han skulde komme tilbage til sit Fødeland, men han afslog denne Begiæring. Altsaa bragte den fornuftige Christne Troe, ilde forstaaet, Daarligheder frem, som Odins grumme og ufornuftige Lære ei frembragte. Det forstaaer sig, at saa hellig en Mand havde Aabenbaringer, og giorde Jertegn. Munkene af Tinmouth begrove ham ved Siden af den hellige Kong Oswin. Naar Drayton vil, at de Engelske efter ham kaldte jævnligen deres Børn Henrik, saa troer jeg han heri vildfarer, da Navnet er meget ældre hos dem. Af den Flandriske Grev Carl haves 3 Diplomata fra dette Aar, i trende af hvilke han kalder sig Filius Regis Daciæ. Den Irske Over-Konge Moriertach O-Brien døde den 10 Martii, efterat han havde regieret fra 1087. Det var ham, som havde kriget med den Norske Kong Magnus Barfod. — Imellem Keiseren og Bayerne bleve Krigs-Urolighederne endda ved. Den hellige Norbert af Lothringen stiftede Premonstratenser-Ordenen, hvilken kort efter bredede sig og ud i Danmark. — Boleslav, Regent i Polen, Nicolaus. Aar 1120.

Nicolaus i Polen, indtog Wissegrad og Nakkel, som da regnedes til Pommern, fangede Svantopolk, og dømte ham til ævig Fængsel. — Den Grækiske Keiser Joannes Comnenus overvandt Scytherne, uden Toll Polowzerne, ved det han lod Barangerne med deres Øxer sønderhugge deres Vogne. — Pave Calixtus kom tilbage til Italien, og drog ind i Rom den 9 Junii, og holdt siden i Benevent Samtale med Hertug Wilhelm af Apulien og Fyrst Jordan af Capua, hvilke tilsvore ham Troskabs-Eed imod alle Mennesker, hvorpaa han gav dem Lehnene med Fanen. Udi Byen Troja tog Hertug Wilhelm stateligen imod ham, og førte hans Hest ved Bidselet til Domkirken. I Anledning af Jaroslaw opkom Krig imellem Boleslaw i Polen og Wolodimir i Rusland, hvori den sidste havde mest Fordel. Den 28 Januarii døde i Nowgorod Christina, Mstislavs Gemahlinde, og den Svenske Kong Ingo's Dotter, og maae hun omtrent have været født 1080, da hendes Dotter Agafia ægtede 1116 den Russiske Fyrste Wsewolod Olgowitsch. Efter Usserius blev Murehartach, Konge af Leinster i Irland, en duelig Regent, og Fader til Dermitius, som siden førte de Engelske ind, dræbt af Borgerne i Dublin, og lagt i samme Grav med en Hund. Han var kommen til Regieringen Aar 1086 (28).

Aar 1120.

Til

(28) Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 339. 380. 272. T. 3. p. 885. 467. 561. Magni Matthiæ series Ep. Lund. p. 25. Baluzii Misc. T. 6. p. 497. Gallia Christ. T. 4. p. 1134. Monast. Angl. T. 3. p. 145. Drake's Eboracim p. 539. Acta Sanct. Jan. T. 2. d. 16. p. 60-62. Drayton's Poly-Olliva Part. 2. c. 84. f. 674. Miræi Op. Dipl. T. 1. p. 372. 520. T. 2. p. 962. Wæræi Ant. Hib. p. 28. 29. Calles T. 6. p. 219-221. Dlugossus T. 1. l. 4. c. 414. 415. Cinnamus l. 1. p. 3. in Corp. Byz. T. 11. Muratori

Til det Aar 1121, eller og det næst foregaaende, henfører man Kong Nielses ældste Søn Inge's ynkelige Endeligt, eftersom han da indtraadde i Ungdommen, og kan ei være fød forend 1106. Hermed gik saaledes til: Hans Tugtemester vilde vænne ham til at ride, og lod ham uforsigtigen beholde Toilen i Haanden, hvorpaa den modige Hest kastede ham af, slæbede ham om i Dyndet efter den ene Stigboile, og tilsidst traadde ham ihiel. Parsberg udi sine skrevne Anmærkninger til Vedels Danske Saxo vil, at Inge har holdt Hof paa Kleitrupgaard, der ligger 3 Mile fra Viborg, ved Havnen Vase, hvilket Slot var befæstet med Volde og Graver, og endda til i forrige Sæculo, og beboet af Heeboer og Urner. Kleitrup Bye og Kirke ligge tæt derved. Efter Parsberg vilde Tugtemesteren, efterat Ulykken var skeet paa Kleitrup, have undflyet i Qvinde-Klæder, men blev opdaget, og levende begravet i en Hoi paa Marken, som endda vistes i Parsbergs Tid. Endnu sees meget høie Volde af dette Slot udi Kleitrup Søe. Der menes, at det haver været det Brattingsborg, som omtales i Kiæmpe-Viserne, og ei det paa Samsøe, hvilket bliver troligt derved, at de fra Hald ved Viborg rede i een Dag til Brattingsborg. For denne sin meget elskelige Søns Siæls Beste gav Kongen til Christi, St. Mariæ, og de Helgenes Albani og Knuds Kirke i Othense den fiette Deel af sin Fæderne Arv udi Fiskeriet i Løneburg, beliggende uden Tvivl i Nyborg Amt, Gudum Herred, og der Luneborg, enten det i Oure Sogn, eller det i Hesselager Sogn, og rimeligst det sidste, fordi det ligger

Nicolaus. Aar 1121.

tori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 601-603. Petersb. Journal 1783. 4 B. p. 146. Ardt T. 1. p. 323 og 324, som er den samme Skribent, der staaer i Petersborger Journal. Usserii Ep. Hibern. p. 142. 143.

Nicolaus. Aar 1121. ligger ved en stor ferst Søe; Og er dette Gavebrev underskrevet af Dronning Margrete, Prinds Magnus, Karl, Kongens Broder (a), Ubbe, Esberns Søn, tilligemed hans Søn Esbern, Joannes, Hugolati Søn, Ebbe af Basterorp, uden Tvivl Landsbyen Bostrup i Sieland, Callundborg Amt, Arts Herred, Aarbye Sogn (b), Ebbe, Villicus (uden Tvivl Brydie eller Foged, venteligen paa den Kongsgaard hvor dette Brev er skrevet), og flere, som Hamsfort ei har optegnet. Fra St. Trudonis eller St. Truen Kloster i Stiget Lüttich komme adskillige Benedictiner-Munke ind til Danmark, som havde for Uenigheds Skyld maat forlade det alerede nogle Aar forhen. Schwartz formener, at Waldemar (c), en Søn af den Vendiske Kong Henrik, har i dette Aar sat Livet til, i det Ranerne eller Rugierne, som Helmoldus beretter, omkomme ham. Er dette rigtigt, saa tør jeg og til dette Aar henføre Freden imellem Knud og Henrik, thi da den sidste fik herved en svar Krig paa Halsen, saa er det rimeligt, at han søgte Fred paa en anden Side, og ligesaa rimeligt, at Knud

(a) Niels har altsaa virkeligen havt en Broder af det Navn, men uden Tvivl kun en Halvbroder, som Knytlinga har forbigaaet. Jeg finder ellers ingen anden fornem Carl paa eller nær ved de Tider, undtagen den som var en Søn af Erik, der endda levede 1145, og af Cæcilia, Kong Knud den Helliges Datter, hvilken altsaa var Nielses Fætter.

(b) Uden Tvivl Skialm Hvides Søn; at han nævnes efter sin Gaard er maaskee et Beviis for, at der da alerede vare opkomne Herregaarde, og uden Tvivl nogle længe forhen, hvorvel mindre end de nu værende.

(c) Dette Navn bringer mig paa de Tanker, at denne Prindses Moder har været en Russisk Prindsesse, hvis Fader har hedet Valdemar, Wolodimir eller Wladimir.

Knud betiente sig af denne gode Leilighed, for at bilegge en Krig, der og tyngede ham, allerhelst han gierne vilde have Fred med sin Fætter, for at forny det naturligt Slægtskabs Baand, og derved i sin Tid høste nogen Frugt, som han og giorde, thi Henrik havde misted sin kiereste og beste Søn. I Følge af saadan Beslutning forlod Knud sin Hær, og begav sig, ledsaget alene af 20 Rytere, til ham, men lod ham dog forud vide sin Ankomst. Henrik, som ei troede ham, blev gandske forskrækket, da han hørte, at han allerede var i Porten, og havde nær kasted Spisebordet overende, som han sad ved; Men da Gesandterne forsikrede ham, at Knud kom for at giøre Fred, saa lagde han Armene paa Bordet, faldt i Graad, og udbrød i disse Ord: Danmark vil blive ulykkelig, om den engang savner saadan Mand. Ved Sammenkomsten omfavnede han ham, og brast atter ud i Graad. Er denne Saxo's Beretning rigtig, saa bliver det herved end troeligere, at Henrik da havde misted sin Søn, thi nu trængde han til Fred, og nu var Hiertet ømt. Imidlertid behøvede Knud al sin Overtalelses-Gave, for at formaae Henrik til, at udbede sig Fred hos sin Morbroder Kong Niels, thi Henrik havde virkeligen lidet Uret. Endeligen kom man saaledes overeens, at Henrik skulde anslaae sin Moderne Arv til en vis Priis, og derfor overlade den til Knud, hvilken igien for de Penge overlod den til Kongen, hvorpaa Knud udtaalte Pengene til Henrik. Saaledes vandt Henrik virkeligen hvad han havde paastaaet, og Niels reddede ikkun det udvortes Skin. Uden Tvivl har der da allerede hersket Misforstaaelse og Mistillid imellem Knud paa den ene Side, og Niels, sampt hans Søn Magnus, paa den anden, saafremt det denne Gang er skeet, at Knud beklagede sig for Henrik, at hans Magt og Eiendele dagligen indskrænkes ved hans

Nicolaus. Aar 1121.

Nicolaus. Aar 1121. Fiender, hvorvel han havde beslüttet, ei at miste sit Hertugdømme, hvordan det end gik, men dog, siden hans egen Magt var ei stor, udbad han sig sin Frendes Raad. Henrik raadde ham da vel at befæste Indgangen til sine Havne, og at tage Told af alle Skibe, ligesom Brug var i Saxen og flere Lande; Sligt vilde vel synes haardt, siden man var uvant hertil, men dog vilde man vel finde sig heri, baade fordi han havde saa got et Rogte, saa og fordi Landene bleve herved sikre for fiendtligt Indfald. Desuden vilde han og selv staae ham bi med Penge. Knud forblev i nogen Tid hos ham, blev herligen beværtet, og vendte med mange Gaver tilbage. Og fra denne Tid af voxte Uvilien mærkeligen imellem Knud og Niels, thi om det er tilladt at overlade sig til Mistanke, naar stærke Formodninger haves, hvorvel Vidnesbyrd mangle, saa kommer det mig for, at Knud har søgt Henriks Venskab for at forsikre sig engang i Tiden en mægtig Hielp, naar den Danske Throne blev ledig ved Kongens Afgang. Naar nu hertil legges, at Knud var gift med en mægtig Konges Dotter, og at han selv var hurtig, duelig og gavmild, og derfor almindeligen elsket, saa kan man let indsee, hvi Niels blev misundelig over ham, allerheldst han gierne, som naturligt var, vilde efterlade Riget til sin Søn Magnus. Derimod vil jeg og hel gierne troe, at Knud ei havde noget ont Anslag for imod Kongen selv, dertil var baade hans eget Gemyt for got, som alle eenstemmigen vidne, dertil var han og for klog, thi Niels var elsket, for sin Eenfoldighed, Eftergivenhed, ja Søvnagtighed, da enhver fandt sin Regning ved at kunne giøre hvad han vilde, eftersom Lovene sov. Derfor finder man og, at han roligen har siddet paa Thronen i fulde 26 Aar, indtil den ulykkelige Tidspunkt, da Mordet skeede paa Hertug Knud. Men nu at komme til Henrik

Nicolaus. Aar 1121.

ak igien, saa besluttede han, dreven af Smerte og af Vrede, tilstrækkeligen at hævne sin Søns Død. Alle hans Vendiske Undersaatter bleve da sammenkaldte; De indfunde sig gladeligen, og udgiorde en mallig Hær. Den Religionsfrihed han, som en klog Herre, og paamindet ved sin Faders Exempel, gav dem, giorde ham almindeligen elsket, men derfor giorde og den Christne Troe liden Fremgang i Venden; Foruden Venderne kaldte han og sine gamle Venner Saxerne, dem nevnlig af Holsten og Stormarn, til Hielp. De komme hel villigen, 1600 Mand stærke, ginge over Traven, droge igiennem Polabernes og Obotriternes Land, og det lige til Penefloden. Ved Wolgast leirede de sig Natten over, ei langt fra Havet, og der funde de Henrik, hvilken Dagen derpaa sammenkaldte dem, takkede dem for deres Belvillighed, og gav tilkiende, at Rygierne havde bedet om Fred, og tilbudet sig at give 200 Mark, men at han ei vilde beslutte noget heri uden deres Vilie. Hertil svarte de, at de ei havde draget saa lang en Vei, og forladt Koner og Børn, for at raade til slig en Fred, at de ansaae Ære for den største Vinding, og en ærefuld Død for et Bytte; Han skulde ikkun betiene sig af den gode Broe, som var lagt, thi Havet imellem det faste Land og Rygen var da tillagt med en stærk Iis, hvoraf jeg slutter, at dette Tog maae være skeet i Januarii eller Februarii, altsaa i næste Aar 1122. I Følge dette Raad, drog Hæren op, og drog frem igiennem Skoven og Sivet, og kunde man da see den store Vendiske Magt fra alle Landskaber udbredt paa Isen, og deelt i Hobe, hver med sin Fane. Alle Vendiske Anførere ginge da til Kongen, som opholdt sig hos Saxerne, og hilsede ham ved at kaste sig ned. Han hilsede igien, og begyndte da at raadslaae om Marsen, og hvilke der skulde være de første. Saxerne

Nicolaus. Aar 1121.

paastode da, at burde efter en gammel Fæderne Skik være de første, naar man drog ud, og de sidste, naar man drog af. Kongen samtykte heri, og som han troede dem bedre end sine Vender, saa forblev han hos dem. Med flyvende Faner ginge da Saxerne foran i Spidsen, og Venderne fulgte efter, hver i sin Orden. Den hele Dag gik bort med at drage over Isen, og at rykke frem igiennem den dybe Snee; Førft Klokken ni om Aftenen naaede man Rygen, hvor strax de ved Strandbredden liggende Landsbyer bleve antændte; Og som det syntes Henrik, at en fiendtlig Hær nærmede sig, saa blev een Saxer, og flere Vender, udsendte at bespeide den. De bragte den Tidende tilbage, at Fienden var for Haanden. Henrik opmuntrede nu sine Folk ved den Nodvendighed at stride tapperligen, da de vare omgivne af Havet, og havde Fienden for sig og bag sig; hvoraf man maae slutte, at de Leuticier, nemlig Kissiner og Circipaner, som boede paa det faste Land, lige over for Rygen, vare Henriks Fiender. Kongen satte nu Hæren i Orden, og var selv i Spidsen med de tapperste Saxer. Rygerne sendte da deres Præst til ham, og bade om Fred. Først bød han 400 Mark, og siden 800, og da den hele Hær begyndte at knurre herover, kastede han sig ned for Kongens Fødder, sigende: „Herren vredes ei over sine Tienere; See Landet er for dig, betien dig deraf efter Behag, vi ere alle i din Haand, og ville bære hvad du paalegger os.“ Freden blev da sluttet paa Vilkaar, at de skulde give 4400 Mark, og maatte de derfor stille Gisler, hvorpaa han vendte tilbage til sit Land, og lod Hæren skilles ad (29).

Den

(29) Saxo l. 13. p. 230. 233. 234. Langebekii Diplom. ex Com. Hamsforti Excerptis. Surius die 24 Nov. p. 523. in Rudolfo Abbate

Den 23 April døde Jon Ögmundsen, Islandsk Bisp i Holum, og blev denne Dag siden helligholdt, da Brandur, en af hans Eftermænd i Sædet, lod ham, som en hellig Mand, skrinlegge, hvilket skeede den 3 Martii Aar 1198, hvilken Dag ogsaa siden fra 1320 helligholdtes. Jons Eftermand, Ketil Thorsteinsön, drog til Lund, og lod sig vie af Erkebisp Adzer, hvorfra han kom tilbage 1122. Den Grønlandske Bisp Erik vilde i dette Aar 1121 søge det gamle Vinland op, fandt det ogsaa, og giorde der den Christne Troe bekiendt. Men er dette rigtigt, saa har han ei endda været Bisp, thi Arnold blev i det tiligste ei forend i næste Aar 1122 den første Grønlandske Bisp, hvorover Bartholin i sine skrevne Annaler feiler meget, naar han hensører Eriks Vielse til 1102 Altsaa feiler og Arngrim Jonsön meget, naar han lader Erik omkomme i dette Aar paa Hiemreisen til sit Sæde, efterat han i Norge var bleven indviet til Bisp; Men det lader ligesom denne Erik ei har havt noget fast Sæde, og meener Arngrim og derfor paa et andet Stæd, at han har i dette Aar 1121 sat Livet til ved at vilde opsøge Vinland. — Pave Calixtus fik nu sin Mod-Pave Burdinus fangen, og stødte ham ind i et Kloster. Imellem Keiseren og Saxerne vedvarede endda Urolighederne, indtil de endeligen bleve stillede og afgiorde til Würzborg i September Maaned, dog saaledes, at Tvistigheden imellem Keiseren og Kirken skulde først endes paa et Concilium. Paven sendte Cardinal Petrus Leonis, Munk af Clugny, som sin Legat

Nicolaus. Aar 1121.

Abbate de inventione St. Gereonis. Danske Atlas T. 4. p. 654. 655. Hofmans Fund. T. 3. p. 386. Thorkelini Dipl. T. 1. p. 243. Schwartz Rüg. Gräntz-Hist. p. 45. Ej. Pommersch. Lehn-Hist. p. 78. 80. Helm. L. 1. c. 38. Knytlinga-Saga c. 84. 85.

Nicolaus. Legat til Engelland, Skotland, Frankerige, Irland og Orkenøerne.
Aar 1121. Den Engelske Kong Henrik ægtede den 2 Februarii til Windsor den deilige Adelheid, Dotter af Hertug Godefrid af Løwen, for at faae mandlige Arvinger, da tvende hans Sønner, hans eeneste ægtefødde Wilhelm, og en uægte Richard, havde Aaret forhen sat Livet til paa Havet. — Den 4 Julii døde Samuel O-Haingly, Ostmanisk Bisp i Dublin, og blev Gregorius Bisp i hans Stæd, og den 2 October indsat i Lambeth af Erkebisp Radulph i Cantorbery. Af Erkebisp Anshelm haves endnu et Brev til Samuel, hvorudi han sætter ham til Rette, fordi han bortgav til Fremmede, de Bøger, Klæder og andre Kirke-Zirather, som Erkebisp Lanfranc havde skiænket til Bisp Donat, Samuels Morbroder; Ligeledes fordi han jog Munke bort, og fordi han lod bære et Kaars for sig, hvilket ei tilkom uden en Erkebisp, der havde faaet Pallium af Paven. Irrerne og Ostmænnerne havde gierne seet, at Erkebisp Celsus af Armagh var bleven tilligemed Bisp i Dublin, men det kunde ei lade sig giøre, da det var imod Kirke-Loven. — Den Flandriske Greve Carl stadfæstede Klosteret Winoxborg dets Friheder. Overalt viste han sig, ligesom sin Fader, den hellige Kong Knud, Geistligheden meget hengiven, udbad sig Præsters og Munkes Forbøn, og lod sig paaminde af dem. Ved St. Mariæ Kirke i Brügges indsatte han Provst og Canniker. Han betyngede ei heller Kirker og Klostre, eller nogen af sine Undersaattere, med Paalæg. — Den Apuliske Hertug Wilhelm drog til Constantinopel, betroede sine Lande imens til Pavens Opsigt, og lod sig forlyde med, at han vilde ægte den Grækiske Keisers Alexii Dotter, da han dog forhen var gift med Gairelgrima, Dotter af Sergius, Fyrste i Sorrento, som og overlevede ham. Hans Fætter Roger, Greve

af

af Sicilien, søgte at betiene sig af hans Fraværelse, og at ero- Nicolaus.
bre Calabrien og Apulien, til hvilken Ende han beleirede Slot- Aar 1121.
tet Riccforo i det første Landskab. Paven vilde vel i Førstningen forhindre ham heri, men tilsidst forligte de sig dog sammen. Christina, Dotter af den Svenske Kong Inge, Stenkils Søn, Gemahlinde af Mstislaw, Russisk Konge i Novogrod, og Moder til Ingeborg, der var gift med Hertug Knud Lavard, døde efter nogle først i dette Aar. Tscherbatow kalder hende Dronning af Obeß, hvilket viser, at det i de gamle Russiske Skrifter betyder Sverrige (30).

Til det Aar 1122 henfører Breviarium af Lund Begyn- Aar 1122.
delsen af det Had, som ulmede i Prinds Magni Bryst imod Hertug Knud, naar det siger, at det vedvarede i 9 Aar, og at Magnus stilte sig i al den Tid an at være hans Ven; Denne Regning er uden Tvil rigtig, naar man betragter, at Magnus da allerede var 15 Aar, og følgeligen kunde begynde at føle sig, og at ansee sig for at have Adgang til Thronen, og derhos overveie de forhen anførte Knuds Foretagender. Paa Øen Gulland skal en Fader have bygget Rær Kirke, og hans Søn Kirken af Low; og som den sidste var meget smukkere end den første, saa skal Faderen

(30) Finni Hist. eccl. Isl. T. 1. p. 327. 328. Lang. Scr. Dan. T. 3. p. 51. T. 4. p. 85. 86. Torfæi Grönl. p. 239. 240. 241. Arngrimi Spec. Isl. p. 148. Isl. Annaler n. 424. 427. Torfæi Vinlandia p. 71. Calles T. 6. p. 229-233. Ann. Saxo c. 644-646. Eadmeri Hist. nov. l. 6. p. 102. a. Cont. Flor. Vig. p. 659. Stebbing gen. H. of the Kings and Qveens p. 26. Waræi Ant. Hib. p. 144. Usserii Ep. Hib. p. 99. Waræus de Præsul. Hibern. p. 12. Colgani Triad. Thaumat. p. 300. Miræi Op. Dipl. T. 2. p. 522. Gramaye Brug. Flandr. Part. 4. c. 8. Muratori Gesch. v. Ital. T. 6. p. 604-607. Tscherbatow Ruß. Gesch. T. 2. p. 578.

Nicolaus. Aar 1122. deren af Avind have styrtet sin Søn ned af Lows Kirketaarn, og derpaa være selv sprungen efter, hvorpaa de begge bleve lagde i een Grav. — Den 29 Augusti døde den Norske Kong Eisten, da han var 33 Aar gammel, hvilken Theodericus Monachus kalder paa Latin Augustinis, hvorpaa hans Broder Sigurd regierede alene. Eisten blev begravet udi Christ Kirke i Tronhiem eller Nidaros, og havde siden Magni den Godes Jordefærd aldrig staaet saa mange bedrøvede i Norge over nogen Konges Grav, thi Eisten holdt god Fred baade inde og ude, opførde Kirker, Klostere og Kongsgaarde, lagde ved venlig Underhandling Jemteland til sit Rige, var lystig, beleven og omgiængelig, forfaren i Lov og Historier, veltalende og gavmild, venneheld, Elsker af de Islandske Skalder, kunde got rende paa Skoite, svømme hurtigen baade i og under Vandet, vel skyde til Maals med Bue, rende paa Ske, ophialp Fiskeriet, udbredde den Christne Troes Kundskab i sit eget Land, stiftede Herberg for Reisende paa Dofre Fiæld, anlagde Havn ved Agdenæs, lod giøre Bauter paa Fiældene til Tegn i Krigstider, lod bygge et overmaade stort og anseeligt Drage-Skib, og Huse eller Nøster til at sætte Skibene i, og gav mange gode Love, sampt afskaffede med sine Brødre de ubillige og haarde Love, som den Danske Kong Svend, Alfife Søn, havde givet. Med saa mange Dyder og gode Egenskaber lader det, at Eisten har ingen Feil besiddet, i det mindste har Historien ingen optegnet om ham, med mindre det skulde være hans alt for store Lemfældighed, hvorved de Store bleve overmodige, og hvoraf en vis Ingimar af Askoe betiente sig, som, efterat han havde tilføiet andre endel Uret, endog skieldte Kongen nærværende ud, og fik dog Lov til at seile bort, og at drage til Danmark. Med sin Dronning Ingeborg, Guttorms Dotter,

avlede

avlede han kun een Dotter, ved Navn Marie, som blev gift med Gudbrand Skafhögsen, saa at det ei engang lader, at han haver været henfalden til den almindelige Losagtigheds Feil, i det mindste tilegges ham ingen uægte Børn. Efter Grønlændernes Begiæring om at skaffe sig en Bisp, overtalte Kong Sigurd en lærd og sikkelig Norsk Præst Arnold dertil, og gav ham Anbefalings-Breve med til Erkebisp Adzer i Lund for at vie og indsætte ham, hvorpaa ogsaa Adzer tog vel imod ham, og forrettede Vielsen, hvorvel Torfæus i sin Grönlandia henfører dette til 1124. I dette Aar, eller snarere næstfølgende, skal og Adzer have stadfæstet den Islandske Christen-Ret, hvilket især viser de Lundiske Erkebispers Myndighed i de andre Nordens Lande, uden for Danmark. — Henric drev nu Boderne ind hos Rygierne, og som de ei havde slagen Mynt, hvorfore de for Linned kiøbte alt hvad de behøvede ind paa Torvet, saa bare de forarbeidet Guld og Sølv frem, deels af Templerne, deels af deres Hustruers Prydelser; Men Henrik betiente sig af en falsk og alt for svær Vægt, saa at de knap kunde bringe den halve Sum tilveie. Nu beskyldte han dem herover for Uredelighed, og drog med den Saxiske Hertug Lotharius imod dem. Disse tvende Fyrster angrebe først Kissinerne, venteligen for at have Ryggen frie, hvilke beboede Rostok og Güstrow, og beleirede deres Hoved-Fæstning Kissin, som laae ved Floden Warnow, med mindre det adelige Gods Kissin, ei langt fra Demmin i For-Pommern, skulde endnu bære Navn efter den. Over Kissinerne regierede en vis Zventebald, hvis Land de plyndrede lige til Havet, og indtoge hans Stæder. Kissin, som var den mægtigste og meest berømte, maatte efter nogen Beleiring give Gisler og mange Penge. Derpaa ginge de over Isen til Rygen med en stor Hær af

Nicolaus. Aar 1122.

Nicolaus. An. 1122. Slaver og Saxer, vinteligen altsaa i Januarii og Februarii Maaned, hvoraf jeg slutter, at Toget mod Kissinerne er skeet i forrige Aar, som og den Saxiske Annalist vidner. Men de havde neppe været i 3 Nætter paa Rygen, førend Vinteren slog op, og Isen begyndte at smelte, saa at de med største Nød komme i Behold tilbage, og som Henrik ei levede mange Aar efter, saa faldt denne Feide bort af sig selv. — Paa Rigsdagen til Worms afgiordes endeligen den 24 September den langvarige Trætte mellem Keiseren og Paven, hvorved den første begav sig Investituren, og blev derimod tilligemed alle sine løst af Kirkens Band; Altsaa skulde de fornemme Geistlige herefter frit vælges af Clerisiet og Menigheden, og stadfæstes af Paven, dog saaledes, at Keiseren ved et Scepter forlehnede dem med de Lande og Hertigheder, som de havde til Lehn af ham. — Den 13 Julii døde den Skotske Dronning Sybilla, som var den Skotske Kong Alexanders Gemahlinde, og den Engelske Kong Henriks naturlige Dotter; Dog vedblev Freden imellem Engelland og Skotland. Keiserinden Mathildis havde i Sinde at besøge sin Fader, den Engelske Kong Henrik, men Grev Carl af Flandern nægtede hende at reise giennem sit Land. Aarbøggerne af Waverley kalde ham ved denne Leilighed Consul, ligesom hans Land kaldes et Marggrevedom, og han selv en Dansk, Dacensis, udi et Diploma af Grev Eustathius i Boulogne, en Broder af Godefrid og Balduin, Konger i Jerusalem. Af det Segl, som hænger neden for Eustathii Diploma, er det klart, at han har været en Lehnsmand af Carl, thi denne forestilles der til Hest, i Harnisk og med Lantze, havende Sværd i høire og Skiold i venstre Haand, og med Omskrift: Karolus comes Flandriæ & filius Regis Daciæ. Her forestilles han med Stigbøile, men paa et andet Segl uden

Rostislaw p. 249.

Wolodar 1122, Første i Przemysl p. 249. † 1126. p. 295.

Wasilko, Første i Terebowle p. 249. 295.

Peter Duvin, en Dansk, Greve af Skrzyn p. 430. kom til Polen 1124. p. 258. 464. 613. † 1149 eller 1153. 2. Maria af Frankerige. † 1150. p. 615.

Maria p. 430.

Wolodimir p. 249. Første af Swenigorod og Halicz p. 295. gift med den Ungarske Kong Stephani Dotter for 1128. p. 318. 319. ægtede maaskee Richiza efter 1139 eller 1138. p. 265. 551. 597. 608.

Jaroslav af 1ste Ægteskab p. 537. 551.

Sophia af 2det Ægteskab, f. 1140. p. 575.

Rostislaw, Første i Przemysl og Belch p. 295. gift 1. med Anonyma, ægtede maaskee Richiza efter 1139. p. 265. 537. 538. 551. † 1144. p. 610.

Sophia, fød 1140. p. 575.

Rostislaw, Regent i Przemysl 1160. 1165. p. 611.

Iwan p. 611.

2. Beatrix p. 617.

2. Swentoslaw p. 617.

1. Constantin, † 1157. p. 614.

1. Ægidius, † 1144. p. 613.

2. Anonyma, gift m. Jaczo, Hertug i Servien 1144.

[illegible]

Stigbølle, og med denne Omskrift: S. Caroli Comitis Flandriæ & filii Regis Daniæ. Det er klart, at han har anseet det for en Ære, at være Hellig Knuds Søn, baade for den høie Herkomsts Skyld, saa og for Faderens Hellighed. Mærkeligen skriver han i et Diploma: Danense Karolo Marchionatum administrante. Udi dette Aar gav han en meget nyttig Forordning ud, i Henseende til den almindelige Sikkerhed, men skadelig ved sine Følger i Henseende til Frihedens Aftagelse og Despotismens Tilvext; Ved denne Forordning befalede han, at ingen maatte paa Torv eller i Befæstning bære Vaaben under Straf af at miste sit Liv, hvilket foraarsagede, at først Bue og Pil, og siden andre Vaaben aflagdes at bæres, saa at det allevegne i hans Land blev sikkert og fredeligt. — Den Russiske Fyrste Wolodar af Przemisl, Broder af Wasilko, Fyrste i Terebowle, og Søn af Rostislaw, giorde Indfald i Polen, men blev fangen af den Polske Regent Boleslaus, ved hans Feltherre Peter, Wlastidis Søn, og maatte Wasilko løse ham ud med mange Penge. Russerne, venteligen kun de af Halicz og Przemysl, maatte ogsaa love, at de ei mere vilde hielpe Pommerne; Ved denne Leilighed erhvervede Polakkerne sig blant Bytter Vogne med 4 Hiul, og Kameler. Da man nu finder, at en Wolodar eller Wolodimir haver siden, efter 1134, ægtet den Polske Boleslai Dotter, saa slutter jeg, at han har været en Søn af denne Wolodar, som var Fader til en Wolodimir, og at dette Fængsel haver givet Anledning til Bekiendtskab og Omgang mellem Boleslav og Faderen Wolodar, ja endog med Sønnen, som sad en Stund fangen i Polen, som Gissel for sin Fader. Dlugoss fortæller og, at Wolodar indgik da Forbund med Boleslaw, og kom til Przemisl igien den 22 Julii. Saasom Mstislaws Dronning den Svenske Prindsesse Christina var alerede død

Nicolaus. Aar 1122.

Nicolaus. Aaret tilforn, saa traadde Mstislaw nu ind i andet Egteskab med
Aar 1122. Liubneva, et Fruentimmer fra Nowgorod, og Dotter af en Possadnik. — Efterdi Grev Jordan af Ariano giorde Opstand mod Hertug Wilhelm, saa maatte denne søge om Hielp hos sin Fætter, Grev Roger af Sicilien, som betingede sig derfor den halve Del af Palermo og Messina, hvilken halve Del de Apuliske Hertuger havde hidindtil besiddet. Herved sattes nu Wilhelm i Stand til saaledes at ydmyge Jordan, at han med en Strikke om Halsen maatte bede om Naade. Dog kort efter greb Jordan atter til Vaaben, som han dog snart igien maatte nedlegge, hvorpaa Wilhelm levede sin øvrige Tid i Roe. — Turlogh, Konge i Connaught, som nu skulde være Irsk Over-Konge, drog midt i Februarii op imod Indvaanerne af Leinster, Meath, og Ostmanerne af Dublin, og tvang dem til at give sig Gisler. Indvaanerne af Dublin skreve til Radulph Erkebisp af Cantorbery, og bade ham indvie en vis Gregorius til deres Bisp, da de ikke vilde have med de Irske Bisper at giøre, og mindst med den i Armagh, men alene lyde under Erkebispen i Cantorbery. Paa samme Maade skrev den Irske Konge (venteligen den af Dublin) til den Engelske Kong Henrik. Som Ostmanerne endda besadde Dublin paa de Tider, saa indseer man letteligen hvi de ei vilde have med de indfødde Irske Bisper at giøre, men heller med en fremmed Engelsk. Gregorius døde 1161. — Nu førsk egtede den Russiske Dobrodea, Mstislavs Dotter, den Grækiske Keiser Johannes Comnenus (31). For-

(31) Lang. Scr. Dan. T. 3. p. 263. 51. T. 2. p. 524. T. 4. p. 80. 113. T. 5. p. 339. 340. Nye Saml. af det Danske Vid. Selsk. Skrifter T. 2. p. 493. Anonymi vita Othonis Ep. Bamb. in Ludewigii Script. Bamb. col. 650. 651. Strelovs Guthil. Chron. p. 141. Snorro i Sigurd Jorsalafars Saga c. 15. 16. 17. 18. 24. 26. Torf.

Forfølgelsen imod de gifte Danske Præster steg nu paa det høieste, i det Peder, Bothildis Søn, en meget fornem Herre, begyndte at angribe dem, tilskyndet dertil af sin Capellan Nothold, som siden blev Bisp i Ribe. Det synes dog at denne Forfølgelse har især allene strakt sig til Siælland, thi den Roskildske Kronike siger, at Præsteskabet formaaede ei at sætte sig herimod, saasom Bisp Arnold af Roskild, der skulde forsvare dem, var gammel og skrøbelig. Heraf toge Bønderne Anledning til Foragt imod den hele geistlige Stand, saavel den gifte, som ugifte, saa at de reiste sig op imod den, ihielsloge nogle Præster, lemlæstede andre, fordreve atter andre, hvoraf kom at ikkun faae Præster bleve ved Embeder og Gaarder. Da denne Peder holdt sin egen Capellan, saa beviser det og at han har været en fornem Mand, thi ingen læg Person maatte efter Concilium i Clermont, holdet 1095, dets 18 Canon, have Capel i sit Huus, eller nogen Præst understaae sig at være Capellan hos saadan Mand, uden vedkommende Bisps Tilladelse. At Peder kaldtes efter sin Moders, og ei efter sin Faders Navn, var ellers meget brugeligt hos de gamle Danske; Imidlertid har dette dog foraarsaget, at vi dernæst ei vide hvad hans Fader haver hedet. Navnet Bothildis bringer: Nicolaus. Aar 1123.

Torf. Hist. Norv. T. 3. p. 474-478. T. 4. p. 451. Helm. l. 1. c. 38. Ann. Saxo col. 644. 648. 649. Schwartz Geogr. d. N. Teutschl. p. 53. 56. Calles T. 6. p. 234-239. Chr. de Mailros p. 164. Ann. Waverleyenses p. 148. Miræi Op. Dipl. T. 1. p. 84. Vredius de sigillis comitum Flandriæ p. 10. 11. Cont. Nestoris p. 179. Tscherbatow p. 541. 542. Dlugoss T. 1. l. 4. col. 418. Falco Beneventanus in Carusii Bibl: Sicula p. 324. Muratori Gesch. von Italien T. 6. p. 608-610. O-Halloran T. 2. p. 308. Usserii Sylloge Epist. Hibern. p. 100. 101. 146. 147. Petersb. Journ. 1783. 4 St. p. 148-150.

Nicolaus. Aar 1123. ger mig paa de Tanker, at hun haver været beslegted med Dronning Bothildis, Erik Eiegods Gemahlinde. Denne Opstand inde i Landet tænker jeg har tildels forhindret Kong Niels fra, at staae den Norske Kong Sigurd bi paa det Tog, han selv havde opmuntret ham til at giøre til det Svenske Smaaland, for der at christne Folket, da det ei rettede sig efter den christne Troe, endskiønt nogle vare døbte. Begge besvogrede Konger havde sat hinanden stevne i Øresund. Niels kom først did, længe forud, og tøvede der længe, hvorover Bønderne knurrede, og sagde, at Nordmændene vidst ei kom. Som nu Almuen skiltes ad, saa foer Kongen og al Hæren bort. Men strax efter kom Sigurd did med 300 Skibe, thi han havde udbudet Leding af gandske Norge. Da han nu ved Ankomsten savnede de Danske, seilede han øster til Suineros (a), og holdt der Husthing, hvorudi han talte om den Danske Konges Troløshed, og bleve da de Norske eenige om, at de skulde derfor udøve nogen Skade i hans Land. I Følge deraf plyndrede de Byen Tumathorp, nu Tomarp, som ligger noget inde i Skaane, ei langt fra Cimbrishavn, og udi Järesta Herred. Derfra seilte de til Smaaland, røvede Byen Kalmar, og langt omkring i Landet, sampt tvunge Indvaanerne til den Christne Troe, og paalagde dem at give sig 1500 Stude. Med Bytte og mange kostelige Ting vendte derpaa Sigurd hiem til sit Rige. De Islandske Bisper, Ketil af Holum og Thorlac af Skalholt, lode ved den bekiendte Sæmund Frode sammensætte den

(a) Torfæus T. 3. p. 478. kalder den Svineyrar Os; Venteligen har den ei ligget langt fra Cimbrishavn, og mener Langebek in Script. Dan. T. 3. p. 447. not. i, at den har været Cimberhavn selv, hvilket da gandske kuldkaster Udledelsen af Cimbrerne.

den ældste Islandske Kirkeret, opmuntrede dertil af Erkebisp Adzer; Nicolaus.
Samme Erkebisp indviede den 30 Junii i Lunde Domkirke den saa Aar 1123.
kaldte Kraftkirke, hvilken er under Jorden, og dens Altar, og tilegnede det St. Hans den Døber, sampt alle Patriarcher og Propheter, leggende deri Levninger af Christi Kaars, sampt af mange Helgene, og deriblant af Wilehad, Ansgar og Rimbert. Hertug Knud besøgte efter Indbydning atter sin Frænde den Vendiske Kong Henrik, takkede ham for hans gode Raad, og forærede ham de Graaskind han havde faaet af Vidgot. Henrik beværtede ham end herligere, end forrige Gang, sigende at det da ei havde været got nok, og forærede ham derhos sine egne Gyldenstykkes Stadsklæder, hvis Lige, efter hans Sigende, hverken fandtes i Danmark, eller vidt og bredt. Henrik, som havde mistet sine ældste og beste Sønner, Mistue og Waldemar, skal da, som Saxo beretter, have villet endeligen beskikke ham til sin Efterfølger, eftersom hans egne Sønner vare uduelige til at forsvare Landet imod de Tydske, og andre omliggende Folk, og det trængde til en moden og tapper Mand. Knud vægrede sig længe for at tage herimod, og at betiene sig af saa ubilligt et Tilbud, sigende at han herover vilde høre ilde overalt; Dog lod han sig tilsidst overtale ved Henriks indstændige Begiæring, sampt underrette af ham, hvorledes han hertil skulde erholde Keiserens Samtykke. Dette sidste viser, at Henrik var endda Lehnsmand af den Saxiske Hertug Lotharius, der, som Hertug, og ei som Keiser, hvilket han først siden blev, var hans Lehnsherre. Dog om Henrik har end været unaturlig, eller ædelmodig nok til at trække en Fremmed for sine egne Børn, saa har vidst Knud ei taget herimod, hvilket bevises derved, at Helmold, en samtidig Skribent, tier herom, og at Henriks Sønner virkeligen arvede hans Lande, saa at det er meget langt fra, at

Nicolaus. Aar 1123. besad Henriks Lande strax efter hans Død uden nogen Modstand, som Saxo vil. Har derfor Knud taget imod noget, saa har det ei kunnet være andet, end at han har forpligted sig til at være deres Ven og Beskytter, som Naboe og Frænde; Og dog finder man ei engang at han har blandet sig i deres Stridigheder efter Faderens Død; Og paa denne Maade forklarer og Anders Wedel det, thi ham anseer jeg for Forfatter af den Anonymiske Historie paa Latin om Hertug Knud i Langebeks 4 Tome, da jeg haver fundet den iblant hans efterladte Papirer (32).

Erkebisp Frideric af Bremen døde den 30 eller og 28 Januarii, og havde Adalbero til Eftermand, som i samme Aar fik Pallium af Pave Calixtus. Af Grev Carl haves 4 Diplomata; i det ene, som er givet til Klosteret Loe, kalder han sig Marggreve, i et andet, givet til et Kloster i Stiftet Arras, nævnes Balduin, hans Dapifer, hos os Drost, og i nok et, givet St. Peders Kloster Gent, tales om hans Skatmester, Camerarius, hvoraf sees, at de Fyrster, som ei vare Konger, havde dog samme store Betientere, allerede i de ældre Tider, som Kongerne selv. Det fierde er givet i Ypern. — Udi Saxen opkomme Uroligheder mellem Hertug Lotharius og Bisp Burchard af Halberstad, sampt endeel Grever, hvoriblant var Henrik af Stade, dog Lotharius vandt, og alting blev stille; Men kort efter opkomme der atter Uroligheder mellem Hertugen og Keiseren, i det den første vilde imod den sidstes Villie giøre Conrad af Wittin til Marggreve i Meissen. — Murcha

O'Me-

(32) Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 380. T. 3. p. 450. T. 4. p. 234. 235. Dufresne v. Capellani Principum. Snorro i Sigurd Jorsl. Saga c. 27. Torfæi Hist. Norv. T. 3. p. 478. T. 4. p. 451. Finni Hist. eccl. Isl. T. 1. p. 275. 276. Knytlinga-Saga c. 90. Saxo l. 13. p. 234. Gram in Meurs. c. 235. not. b.

O'Melachlin, Irsk Konge i Temora, blev af Folkene fra Galenge, maaskee Gals eller Ostmaner, indebrændt tilligemed 8 af hans Husfolk og endel af Almuen. — Pave Calixtus lod det ei forblive ved, at give Adalbero Pallium, men indviede ham endog selv, og paa et Concilium erklærede ham til Metropolitan for alle 3 Nordiske Riger, en Rettighed, som hans tvende Formænd havde forsømt at paatale; Saadan Vending gav man nu Sagen, og saaledes stillte man sig an at forglemme, at Pave Paschalis havde beskikket Erkebisp Adzer i Lund til Metropolitan. Maaskee at Adzer har ei viist sig ivrig nok i at forfremme Pavens Anliggender her i Norden, i at hindre Præsternes Giftermaal, og i at befordre Troens Udbredelse i Sverrige, og at Kong Niels har derfor villet giore Toget did, ligesom han i samme Henseende giorde et Tog til Venden; Fremdeles beskikkede Paven en Geistlig, Adalbero havde fort med sig, til Bisp et Stæd i Sverrige, ja han gav Adalbero en Cardinal med, som skulde befale alle Danske Bisper, at de havde at adlyde Adalbero, som deres Metropolitan. Den nye Erkebisp blev og hæderligen imodtaget af Keiseren, hvilket stadfæster mig i den Mening, at de Danske have yndet Lotharius i Stridigheden mellem ham og Keiseren. Ovenmældte Concilium er nok det, som holdtes til Lateran den 19 Martii i dette Aar, hvor Paven paa nye bod, at Præsterne skulde skille sig ved deres Hustruer og Concubiner. Da Keiseren og Paven vare beslægtede, og nu Venner, saa er det intet Under, at den første tog vel imod Adalbero. — Udi Rusland var indbyrdes Krig, i hvilken ovenmældte tvende Brødre, Wolodar og Wasilko, sampt den Polske Regent Boleslav mængede sig, og holdt sammen. Den Bohmiske Skribent Cosmas beretter, at den Bohmiske Prinds Sobieslaus, Broder til den Bohmiske Her-

Nicolaus. Aar 1123.

Nicolaus. tug Wladislaus, var gift med Almuse, Dotter af den Polske Her-
Aar 1123. tug Boleslaus, og følgeligen Søster til Richiza, den Danske Prinds Magni Gemahlinde. Da hendes Mand blev ved sin Broder jaget ud af Bøhmen, og flyede til sin Svigerfader i Polen, flyede hun til hendes Slægtning, Kong Stephan i Ungarn, som tog vel mod hende (33).

Arnold, den gamle Roskildske Bisp, døde den 24 Maji (a),
Aar 1124. og havde Peder, Prinds Magni Capellan, til Eftermand, hvilken blev indsat af Kongen, som den Roskildske Anonymus siger. Denne Peder skal have været Adolfs Søn, som Birkerod vidner. Er dette rigtigt, saa har man her paa de Tider ei anseet Capitlets Valg, med mindre disse Ord skulde sige, at Kongen samtykte heri. Denne Peder var en lærd Mand, og imellem alle da levende Danske Bisper den mest veltalende og standhaftigste. Han tog sig Geistlighedens Sag an imod Bønderne, og ei alene befriede dem

(33) Lang. Scr. Dan. T. 5. p. 389. Staphorst T. 1. p. 527. Miræi opera Diplom. T. 1. p. 373-172. T. 2. p. 1158. Acta Sanct. Martii T. 1. p. 173. Calles T. 6. p. 245-249. Ann. Hildesh. p. 740. Coleti Conc. T. 12. c. 1333. 1337. Ann. Saxo c. 650-652. Tscherbatow T. 2. p. 543. Dlugossus l. 4. c. 419. 420. Muratorii Gesch. v. Ital. T. 6. p. 611. Johnstoni Ant. Celto-Norm. p. 70. a.

(a) Bartholin i sine utrykte Annaler antegner ved det Aar 1110, hvorved i Bredden staaer 1125, at denne Bisp døde den 23 April i Landflygtighed, og anfører derfor Librum Daticum Roskildensem, hvilken Langebek har indført i den 3 Tome af sine Scriptores efter Bartholins egen Udskrift af den 5 Tome af hans Collectanea, hvor dog ikke eet Ord staaer herom, da Langebek har havt en ufuldstændig Codex at trykke efter; Imidlertid siger dog Hamsfort det samme i sine Annaler hos Langebek T. 1. p. 275. og i den Roskildske Bispe-Krønike hos Lang. T. 2. p. 155 og 157, alene han lader ham der døe Urbani Aften, det er den 24 Maji.

dem fra deres Forfølgelse, men endog udvirkede, at ingen leg Mand maatte paa Thingene (Placita) klære over nogen Geistlig, men alene paa Synoder, eller Kirkeforsamlinger, hvilket forhen ei havde været tilladt, og altsaa erhvervede han sin Stand de Herligheder, som den efter de Tiders Kirke-Ret nød udenlands, hvormed Knud den Hellige maaskee ei tilfulde havde kunnet trænge igiennem. Ved St. Clementis Kirke (maaskee den i Kiøbenhavn (a), i det mindste var den der allerede i Absalons Tid, dog maaskee snarere St. Clementis Kirke og Hospital i Roskild), lod han opføre Bygninger, lagde Jorder dertil, for der at stifte et Kloster, hvilket synes ei at være kommet i Stand. Paa sine egne Gaarder opførte han saavel Træe- som Steen-Huse. Danske Geistlige elskede han, og med alt det er den Roskildske Anonymus dog ikke fornøiet med ham, og beskylder ham for at have søgt sit eget og Kongens Beste, endskiønt han sagde sig at søge Guds. Den 25 September derpaa døde den Diaconus Ulf, som og kaldes Biörn Capellan, Cannik i Lund, hvilken havde givet meget til St. Laurentii Kirke, iblant andet Bøgger og Prydelser, og til en aarlig Messe for sin Siæl paa hans Dødsdag eet Bool i Strov, venteligen Stro Sogn i Skaane, der aarligen indbragte (b) 12 Untzer, det er 24 Lod, venteligen Sølv, som virkeligen er meget, (da det i vore Penge beløber sig i det mindste til 12 Rdlr. eller og 15, naar hvert Lod Sølv regnes til nu værende 3 Mark og 12 Skilling), og som i den Lundiske Gave-Bog forklares ved een og een halv Mark, altsaa udgiorde 8 Untzer eller 16 Lod, det er 8 eller

Nicolaus Aar 1124.

(a) Er dette rigtigt, da synes Kiøbenhavn allerede paa den Tid at have tilhørt Roskilde Stigt.

(b) Thi her staaer reddentem, og ei valentem, som saa ofte i Valdemari II. Jordebog, hvilket kan, og bør, ofte forklares ved Værdien.

Nicolaus. Aar 1124. 8 eller 10 Rigsdaler, da een Mark, hvilket viser, at Marken var endda en Vægt, og ei bleven til Mont, efter hvilken Forandring den snarligen aftog i Værdie. Hamsfort henfører til dette Aar Kong Nicolai Vendiske Tog, som Saxo omtaler, men rimeligen er det først gaaet for sig Aar 1127. Imidlertid er det dog troligt, at Boleslav, den Polske Hertug, har i dette Aar havt, om ei med Danmark selv at bestille, som Dlugoss vil, saa dog med Pommern, hvor de Danske havde meget at giore, thi dette er vidst, at den Russiske Fyrste Wolodar i Przemysl, der ligger noget Sydvest fra Lemberg, betiente sig af Boleslavs Fraværelse, sendte sin Søn Wolodimir ind i Polen, hvilken plyndrede Landet indtil Biecz ved Cracau. Da og, efter Dlugoss, den bekiendte Danske Adelsmand Peder Duvin (a), Wlatides, Wlascides, Wlast eller Wlastides, hvoraf Langebek i en utrokt Seddel slutter, at hans Fader har hedet Oluf, men hvoraf Polakkerne have giort Wilhelm, og som, fordi han var fra Danmark, ogsaa kaldtes Danus, Dacus; Denne Peder nevnlig kom i dette Aar til Boleslav, og bragte Anbefalingsbreve med sig fra den Danske Konge, for hvis Skyld Boleslav tog ham i sin Tieneste, saa slutter jeg ogsaa heraf, at der da haver været noget forhandlet imellem Danmark og Polen, men ingenlunde Krig, som Dlugoss vil, hvorvel dog derfor hans hele Efterretning herom ei bør forkastes, da endel deraf passer sig got nok paa 1135, og de Ting der skeede efter Harald Kesie Død, hvilket og gior Langebeks Gietning, i en utrokt Seddel, rimelig, at Peder og hans Fader have været ved denne Haralds Hof, og ham hengivne. Af det Peder skal have fort

(a) Maaskee ikkun en urigtig Læsemaade af Danus, allerhelst den og skrives Dunin, Durin.

fort en Svane i sit Vaaben, slutter Hvitfeld, at han har været en Lagmand eller Due; Nu kommer vel hans Tilnavn Duvin, saa- Nicolaus. Aar 1124.
fremt det er rigtig læst, meget overeens med det sidste, men da hverken Tilnavne eller Vaabener vare endda arvelige og bestandige i Danmark, saa tør jeg ei henføre ham til nogen af disse Slægter. Dog skal Peder have været af en stor Slægt, tapper, forstandig, veltalende, saa at han snart kom i megen Gunst, saavel hos Boleslav, som hos alle fornemme Polakker, som Boguphalus vidner; Derimod giør Dlugoss vidst for meget deraf, naar han siger, at Peder overgik alle Danske i Skabning, Rigdom, Stand og Fornuft, og at hans Fader var den ypperste og fornemste Mand i Riget. Men Dlugoss er meget yngre end Boguphalus, og intet er almindeligere, end at en Ting, naar der er noget i den, voxer og giøres større med Tiden. De Seiervindinger, Boleslav ellers havde erholdet over Pommerne, vare store, thi han skal have indtaget foruden Colberg og flere, hvorom forhen ogsaa, Camin og Stetin, Landets Hovedstad, hvilken han overrumplede om Vinteren, da alting var tillagt med Is. Han skal have dræbt 18000 Mænd, og bortført i Træsdom 8000, foruden Qvinder og Børn, og tvunget de øvrige til at give Skat, og at love at ville blive Christne. Over For-Pommern regierede da Wartislav og Ratibor, og over Bag-Pommern Bogislav og Svantipolk, alle fire Brødre, og Svantibors Sønner, af hvilke den sidste dog forhen var bleven fangen af Polakkerne; og Bag-Pommern næsten bragt til Lydighed. Men for at omvende Pommerne behøvede man Prædikantere, og hertil kunde Boleslav ei overtale nogen af sine Bisper, eller formaae dem til at gaae til Pommern, og prædike Evangelium. Tre Aar ginge derfor bort, som den samtidige Skribent Sefrid skri-

ver,

Nicolaus. Aar 1124. ver, hvorefter at dømme Boleslavs største Fremgang i Pommern maatte være skeet 1120, hvormed Kadlubko saavidt overeenstemmer, naar han lader ham 1119 overvinde tvende Pommerske Fyrster. Som nu Boleslav var forlegen, saa tilskrev han den Bambergske Bisp Otto, erindrede ham om, at han i sin Ungdom havde været ved Boleslavs Faders Hof, og søgte at overtale ham til at drage til Pommern, for at døbe Indvaanerne, hvortil Otto lod sig finde villig, og fik Tilladelse, saavel af Pave Calixtus, som af Keiser Henric paa Rigsdagen holdet til Bamberg. Nogle Aar forhen havde en hellig men simpel Spansk Eremit, ved Navn Bernard, som i Rom var bleven viet til Bisp, begivet sig til Pommern, for at omvende Hedningene. Den Polske Boleslav befordrede ham did, men som han kom hel fattig og ilde klæd frem, saa vilde Pommerne ei ansee ham for Guds Sendebud, for hvilken han udgav sig, thi, sagde de, da Gud er rig, saa havde han i det mindste givet dig Skoe. Vel tilbød Bernard sig, at kaste sig i et brændende Hus, og paastod at de burde lade sig christne, naar han kom uskad derfra, men de ansaae ham for urigtig i Hovedet, og besluttede at sende ham bort til Skibs, thi ikke ville vi dræbe ham, som vore Brødre Preusserne giorde med Adelbert, saasom det efter den Tid er gaaet dem meget ilde. Men Bernard, henreven af sin uforstandige Iver, gav sig til at ville nedhugge en afgudisk Støtte i Julin, hvis Indvaanere derover løbe til, bankede ham af, og lode ham ligge halv død. Dog saasnart han kom sig, gav han sig til at prædike for dem, hvorpaa de hedniske Præster grebe ham tilligemed hans Capellan Peder, og satte ham paa et Skib, sigende: „Prædik nu for Fiskene, siden du har saadan Lyst til at „tale om uhørte Ting." Bernard vendte derpaa tilbage til Bamberg, hvor han fortaalte Otto alle Ting, og bad ham vise sig anseeligere,

Nicolaus. Aar 1124.

sæligere, end han havde giort. Som nu Otto forstod at Pommern var et rigt Land, og at der næsten ingen Tiggere vare, hvilke holdtes rent foragtelige, et stort Bevis paa Stetins, Julins og flere Stæders da blomstrende store Handel, saa tog han mange Clerke med sig, sampt kostelige Kirke- og Altar-Prydelser, Bogger, skionne Klæder og Toi til at forære de Fornemme og Rige, og begav sig den 24 April paa Veien, giennem Bøhmen og Polen til Gnesen, hvor Boleslav og alle de Store modte ham barbenede, 200 Skridt uden for Byen. Denne Bye forlod han efter 7 Dages Ophold, og fik Folk med sig, som forstode baade Slavisk og Tydsk, sampt mange Vogne med Fætalie, og Penge, twende Capellaner, og en Hovedsmand, ved Navn Paul, en veltalende Mand, for at vise Veien igiennem den store Skov, som laae imellem Polen og Pommern, og var saa uveisom og fuld af Moradser, at de behøvede 6 Dage for at komme igiennem den, og havde ingen anden Vei, end at Boleslav havde ladet paa et af sine Toge nedhugge nogle Træer, og mærke andre. Endeligen komme de til en Flod, som var Grændsen, og det Kastel Uzda, hvorfra Paul sendte til Wartislav, Pommernes Fyrste, og lod ham vide Ottos's Ankomst og Ærinde. Som nu denne Herre var en hemmelig Christen, og bar stor Ærbødighed for Bispen, saa modte han ham med 500 Mand ved det Slot Litorigrod, rettere Zitarigorod, maaskee Stargard, gik over Floden og holdt selv en Samtale med ham ved Tolken Paul. De omfavnede hinanden og Bispen forærede ham adskillige kostelige Ting, og deriblant en Elfenbeens Stok, som Fyrsten strax lenede sig paa, sigende: „Hvilken „Fader har Gud givet os, og hvilke Gaver har han givet os;“ han gav ham og en Del Mont, for dermed desmere at vinde ham. Wartislays Folge, endskiont det og alerede for saa vidt var

Nicolaus. Christent, fandt dog Behag i at fremme de arme Geistlige, som
Aar 1124. vare med Otto, til hvilken Ende det trak sine Knive ud, truede at slaae og at scalpere dem. Men Fyrsten befriede disse arme Munke ved sin Ankomst fra al Frygt. Derpaa gav Fyrsten Ledsagere og Opvartere til Bispen, og befoel at frit Herberge skulde meddeles ham over gandske Pommern. Underveis modte dem endel af Landets Indvaanere ved et Kiær, hvilke de efter Forlangende døbte deri; Dagen efter døbte de i en Landsbye tredive, som nedkastede sig for deres Fødder, begiærende Daab og Oplysning, hvilken hurtige Fremgang viser, at Underviisningen har været hel kort; og tredie Dag komme de til Pyritz, hvorpaa Wartislav forlod dem. Der vare samlede omtrent 4000 Personer, thi det var en Høitid, som Hedningene pleiede at fordrive med Leg, Sang og Drik, hvorfore Otto blev uden for indtil de havde sovet Rusen ud. Men Dagen efter sendte han Paul og Vartizlavs Sendebud did, og lod sige, at han var kommen for deres Beste og ikke for egen Vinding, da han ei behøvede noget; At de skulde erindre sig hvad Uhæld dem var mødt (fra Polen af nevnlig), og ei alene sætte sig op imod den hele Verden, som var Christen. Det er klart, at Bispen bar sig fornuftig ad, og brugte de Grunde, som vare passelige paa dem, og som kunde, om ei giore dem til gode Christne, dog giore dem villige til at anhøre ham, og for det første til Mundchristne, indtil de og Efterkommere kunde med Tiden blive mere oplyste. Efterat Paul havde talt med de Fornemste, skyldte de paa, at saa vigtig en Sag, som at antage en nye Lov og Lære, kunde ei afgiøres uden efter Overlæg med Landets Ypperligste og Regentere. Endeligen da de Fornemmere saavelsom Ringere fornumme, at Bispen var saa nær ved, beslutte de at høre hans Andragende,

og

og finge strax en god Tanke om ham, ved at see hans prægtige Optog, og mange Vogne. Derefter tiltalte han Almuen fra et hoit Stæd, ifort alle sine bispelige Prydelser, og bragte det herved saa vidt, at alle lode sig dobe; hvorpaa han lod indrette trende tillukte Dobe-Stæder, eftersom Kirken endda paa de Tider brugte, at man maatte klæde sig af, nedstige i Vandet, og lade dyppe Hovedet tre Gange ned i det. Selv dobte han de voxne Drenge, og lod ved andre Præster dobe Qvinderne for sig, og Mandfolkene for sig, saaledes at ikkun een ad Gangen nedsteg i Vandet, og at der var et Forhæng imellem Præsten og den som dobtes, at deres Nogenhed ei skulde sees, og paa saadan Maade forrettede han Daaben i alle Pommerske Egne, alene at han om Vinteren lod den skee i varme Stuer, og i lunket Vand; Her opholdt han sig i 20 Dage, og havde derfor Tid til i 7 Dage at undervise hvert Menneske, og lade dem faste i 3 Dage forend Daaben. Underviisningen strakte sig i Korthed til alle den christelige Troes Hoved-Artikler, dog finder jeg ikke, at han haver lært dem noget om Paven, eller Hierarkiet, giemmende det maaskee til en beleiligere Tid. Derimod underviste han Modrene om, at de ei maatte efter Sædvane dræbe deres nyfodde Pigeborn, og Mændene at de maatte ikkun have een Hustrue, og at de, som havde flere, skulde udvælge den, de mest elskede, og skille sig ved de ovrige. Han lod og opfore et Chor med Altar i, da han ei fik Tid til at bygge Kirke, og efterlod sig der en Præst med fornodne Altar-Bogger, Redskaber og Prydelser. Her bleve i alt 7000 dobte. Fra Pyritz kom han til Camin, som var Fyrstens Opholdsstæd, og hvor Wartizlavs Gemahlinde da befandt sig, hvilken og allerede havde en Tilboielighed til den Christne Lære, altsaa maae Wartizlav endda ei have havt Ida eller Judith, den Danske Her-

Nicolaus. Aar 1124.

Nicolaus. Aar 1124. Hertug Knud Lavards Dotter, thi hun var fød Christen. Til Camin kom han St. Hans Dag, og forblev der i 50 Dage, saa som utallige Fremmede fra Landet af droge didhen for at lade sig undervise og døbe. Warrizlav selv kom did, og lod sig døbe med sine Hofmænd (Milites), ja giorde i alt Folkets Nærværelse en høitidelig Eed, ved at lægge Hænderne paa Helgenes Levninger, at han herefter vilde lade sig nøie med sin ægte Hustrue, og skille sig ved 24 Hustruer. Samme Eed og Løfte giorde og mange andre. En Kirke blev derpaa bygget der, til hvilken Fyrsten gav baade Gods og andre Eiendele, og Otto gav Bøger og Prydelser, sampt efterlod sig der en Præst af sit Følge. Imidlertid skulde det have været underligt, om alle havde antaget den Christne Troe; Derfor var der og en meget rig og fornem Matrone, som boede paa Landet ei langt fra Camin, hvilken offentligen gav tilkiende, at hun agtede at vedblive at dyrke Landets gamle Guder, og vilde ei antage den nye Daarlighed. Hun var nu Enke, men hendes Mand havde holdt 30 Heste, hver med sin Rytter, thi udi Pommern skattedes paa de Tider Mændenes Magt efter Hestenes Antal, da hver Byesmand pleiede ikkun at holde een. Hestene vare store og stærke, hver Ridder, eller fornem Krigsmand, stridde uden Vaabendrager, Scutifer, og bar selv sin Kappe (Mantica) og sit Skiold. Alene Anførerne og Hovedsmændene havde een, eller i det høieste tvende, i Følge med sig. Denne Matrone hindrede sine Folk fra at gaae i Kirke om Søndagen, og paalagde dem derimod at meye Kornet, og for at opmuntre dem dertil, lagde hun selv Haand paa Arbeidet, og det med saadan Iver, at hun, som venteligen uvant dertil, fik et Slag og døde paa Stædet. Omstændighederne giorde, at det ansaaes for et Mirakel, og alle hendes Folk lode sig derpaa ufortøvet døbe.

vove. Man maae og tilstaae, at det kom meget beleiligt. Fra Nicolaus.
Camin seilede Otto til Julin, og ledsagedes did af en fornem Aar 1124.
Pommer, ved Navn Domezlav, og hans Søn, hvilke Wartislav gav ham med. Julin var en stor og fast Bye, som laae ved Oderens Udløb, hvor den var meget bred. Som Indvaanerne vare grumme, selvraadige, og gandske hengivne til deres gamle Lære, saa sneg Otto efter sine Ledsageres Raad sig hemmeligen om Natten ind i Byen, og paa det Fyrstelige Slot, hvilket Fyrsten havde der, som i alle Byer, og hvor enhver skulde efter gammel Skik nyde Sikkerhed, hvo der end forfulgte ham. Dog, da det dagedes, og hans Ankomst rygtedes, brøde Julinerne ind i Paladset, bevæbnede med Øxer, Sværde og Knipler, og søgte lige hen til den store Stue, som ved Ild kunde opvarmes, maaskee som vore Fædres Røgstuer, og hvilken var opført af stærke Bielker og Timmer, hvorfor og Bispen havde med sit hele Følge begivet sig did, og ladet didbringe alt sit Gods. Julinenserne brøde nu Taget af, og vilde nedslaae Veggene. Bispen var glad, thi han ventede at blive Martyr, men hans Folk skialv og græd. Paul og de andre Pommerske Sendebud ginge da ud til Almuen, og sloge til Lyd med Hænderne, toge al Skylden paa sig, og spurgde hvorfore disse Fremmede ei maatte have Fred paa Fyrstens Slot, eller i det mindste Tilladelse at drage bort i Fred. Borgerne svarede: Vi ere komne for at dræbe den Bedrager Bispen, og alle Christne, der ere med ham, hvilke bespotte vore Guder, og forstyrre vore gamle Love, og derfore bør efter vore Guders Befaling, edicto, anseès for at være udelukte fra den almindelige Tryghed og Fred; Men ville I frelse dem, saa skulle vi giøre Plads, paa Vilkaar, at I hastigen føre dem ud af Byen. Paul tog da Bispen ved Haanden, og ledsagede ham ud

Nicolaus. Aar 1124. af Slottet igiennem Mængden, som trokte ind paa dem, bedende ham at skynde sig. Nu komme de paa Gaderne, hvilke vare stidne, og fulde af Dynd, og derfor belagde med Bredder. Men da agtede en Juliner at knuse Bispens Hoved med en stor Knippel. Til Lykke forfeilede han dog Hovedet, og traf allene Skuldrene, hvorved Bispen styrtede ud i Dyndet, og fik da trende Slag. I samme Skynding kastede man og spidse Pæle (Conti) paa ham, dog Paul, sampt Præsterne og Munkene, bødede af for ham, og den første steg ud i Dyndet indtil Bæltet, for at reise ham op igien; Det navnkundige, rige og mægtige Julin havde altsaa ei bedre Gader end vore værste Sielandske Landsbyer, og var brolagt paa samme Maade, som mange Russiske Byer, endog Archangel, endda ere. Endeligen komme de med Møie ud af Byen paa hin Side Soen, og kastede Broen af efter sig, for ei at blive forfulgte; Dog vare Julinerne blevne stillede ved de Klogeste og Sindigste iblant dem. Otto blev derpaa liggende i 7 Dage under Tælte uden for Byen, og handlede ved Gesandtere fra begge Fyrster, Wartizlav og Boleslav, eller Bogislav, dagligen med dem, om at blive Christne. Dog de forkastede det efter deres Præsters Raad, men endeligen, da Otto truede dem med den Polske Boleslavs Magt, og at han vidst vilde hævne hvad Uret ham vederfores, saa overtalte de Fornemste, hvilke tilligemed dem, der vare Christne, jævnligen besøgte Bispen, og forestilte ham, at det var ikkun den ringeste og daarligste Del af Almuen, som havde havt Part i dette Opror; De overtalte endeligen, siger jeg, deres Medborgere til, at give saadant Svar: at de vilde i alle Ting rette sig efter hvad de af Stettin giorde, saasom den var den ældste og ædelste Bye i gandske Pommern, og en Moder for alle andre Stæder, saa at det var

Uret

ster at antage en nye Lære, forend den ved sin Myndighed havde stadfæsted den. Nedaneir, en fornem og rig Juliner, som alerede var hemmeligen bleven Christen i Saxen, ledsagede Otto did, og forsynede ham med fornøden Fætalie, som fulgte med paa tre Skibe. Men hvor slet det end gik Otto i Julin, saa vare der dog adskillige hemmelige Christne, saavel Mænd, som Qvinder. Til Stetin komme de om Natten, og begave sig ind paa Fyrstens Slot. Paul og de andre Fyrstelige Gesandter kaldte derpaa de Fornemste sammen, berettede Bispens Ærinde, og at de paa Fyrsternes Vegne vare sendte med ham; De tilraadde, giorde Løfter, og truede. Men de andre svarede derimod: „Hvad have „vi med Eder at giore? Vi ville ei forlade vore Fædrene Skikke, „men være fornøiede med den Troe, vi have. Hos de Christne „ere Tyve, Rovere, hos dem udstinges Menneskers Oine, og de„res Fødder lemlæstes, ja den ene Christen udover al Slags Mis„gierning og Straf imod den anden Christen; Saadan Lære være langt fra os." Otto maatte derfor opholde sig her i tvende Maaneder, og længer, uden at udrette noget. Give Gud! at Pommern havde været det eeneste Land, hvor de Christnes forargelige Levnet hindrede Hedningene fra Omvendelse og Oplysning. Den hele Historie, og denne min egen, vidner og at Sæderne vare i Middelalderen ei bedre, om ei værre, i alle christne Lande, end hos de mest vilde Folk, men hvor kunde det være anderledes paa en Tid, da Sædelæren lidet og slet forklartes og Religionen bestod næsten alene i Kirkeskikke, overdrevne Andagtsøvelser, og umuelige Fordringer. Endeligen fandt Otto paa, at sende Gesandtere til den Polske Boleslav for at give ham tilkiende Stædernes Modsigelse, og at foresporge sig, om han længere skulde blive der. De af Stetin bleve nu bange, sendte og Gesandter

Nicolaus.
Aar 1124.

Nicolaus. Aar 1124. Sandter med, og bade om en bestandig Fred med Polen, sampt Skatternes Forringelse, lovende derimod skriftligen i saa Fald at ville blive Christne. Dette viser tydeligen, at Boleslavs store Magt, sampt Frygt for den, haver giort det meste til Christendommens hastige Fremgang i Pommern, hvortil kom den Fornuft, Otto førte sig op med, og den Pragt han viste sig i, sampt at der forhen vare mange hemmelige Christne i Landet, blant hvilke jeg anseer Wartizlav selv for at have været oprigtig. Nu reiste Paul tilligemed de christne og hedniske Gesandter adsted til Polen. Imidlertid vedbleve de christne Lærere at forkynde Troen trende Gange om Ugen paa Torvedagene, da en Mængde Folk kom sammen; De lode sig see i deres præstelige Dragt, og bare Kaarset for sig. Den eenfoldige Landalmue lod sig indtage af Sagens Nyhed, satte sine Ærinder til Side, og hørte gierne herpaa, dog uden at antage Troen. En vis Domuzlav var da den anseeligste og rigeste Stetiner, uden hvis Raad Wartizlav intet foretog, saa at han bestyrede alle Fyrstens saavel offentlige, som særegne (private) Forretninger. Denne Mand var en ivrig Hedning, og med hans Slægtninge, Trælle og Venner var ei alene gandske Stetin opfyldt, men endog den hele omliggende Egn. Den kloge Otto søgte at vinde ham, og at formaae ham til at blive en Christen, thi saa vilde hele Mængden følge efter; Dog al Umage var da forgiæves. Imidlertid lykkedes det ham i Mandens Fraværelse, at omvende og døbe hans tvende Sønner, tilligemed deres Moder, hvilket sidste gik saa meget lettere for sig, som hun i hendes Ungdom var bleven røvet i christne Lande, udi Tydskland, og siden gift med Domuzlav. Otto forærede hende en kostbar Graaværks Kaabe, hvorpaa hun talede saavel med sit Tyende, og alle sine Naboer og Venner, at de samtlig lode sig

med

med Hustruer og Børn døbe. Til hendes Sønner skiænkte Otto twende sine Skiorter med Frøndser og twende Guldbælter, sampt malede Skoe. Disse unge Personer glemte derfor ikke heller at ophøie ham hos deres Jævnlige: „Han kiøber Fanger frie, sagde „de, han klæder og spiser dem, og lader dem saa gaae frie bort. „Naar har man hørt eller seet sligt i Pommerland? Giøre vore „Præster og Lærere noget ligt dette? Mange af vore have derfor „faldet paa at en synlig Gud har viist sig iblant Menneskene, men „han nægter sig at være Gud, og ønsker allene at holdes for den „høieste Guds Tiener, som til vort Beste er bleven sendt til os, „og som siger, at Siælens Udødelighed, Legemernes Opstandelse „og det evige Livs Ære er de Christnes Troe." Kunde Mennesker saa sent, og i mere oplyste Tider, falde paa den Tanke, at et Menneske var Gud, hvor bliver det da fatteligt, at vore Forfædre kunde med mindre Kundskab holde Thor, Othin og de flere for Guder, hvilke giorde sig al Umage for at ansees som saadanne. Ved slige de twende unge Personers Forestillinger bleve mange af deres Jævnlige overtalte, saa at Domislav fandt mange Christne for sig ved sin Hiemkomst. I Farstningen fortrød det ham, men endeligen lod han sig ogsaa overtale, kom til Bispen, græd og faldt ned for ham, og da aabenbarede det sig, at han forhen var bleven døbt i Saxen. Saasnart hans Omvendelse røgtedes, lode over 500 sig døbe, og siden efterhaanden flere. Imidlertid komme Gesandterne tilbage fra Polen, og medbragde Boleslai Brev, hvori han skiændte paa dem af Stetin, fordi de ei allerede havde adlydet Otto's Lære, og ei hæderligen nok taget imod ham, der var Boleslai Herre og Fader, imidlertid vilde han dog tilgive dem for Gesandternes Forbøn, og især for Bispens egen. Saafremt de antage Troen, saa lovte han dem og alle Pommerer fast Fred

Nicolaus. Aar 1124.

Nicolaus. og bestandigt Venskab, men hvis ikke, da, saasom han var en
Aar 1124. Fiende af alle Hedninger, saa truede han dem med Mord, Brand og evigt Fiendskab. Adlydde de, saa skulde gandske Pommern kun aarligen give 300 Mark Sølv efter den offentlige og vedtagne Vægt, til den Regent som herskede over Polen; I Krigstid skulde de hielpe ham paa følgende Maade: Ni Husfædre skulde udrede den tiende med Vaaben og Fætalie, og imidlertid sorge for Hus og Hiem, derimod vilde Polakkerne i alle Tilfælde staae dem bi, som Venner og Bundsforvandte. Da nu dette blev paa Thinget kundgiort for Almuen og Hovdingerne, bleve de glade herover, samtykte alt dette, og vedtoge at blive Christne. Efter dette steg Otto op paa en Prædikestol, og formaaede ved en Tale Folket til at nedrive Afgudsbillederne, forstyrre Templerne, eller og at tillade ham med Brodrene, Præster og Munke, at forrette det, saafremt de frøgtede sig derfor. Ufortøvet derpaa ginge han og Medhielpere til Værks, og nedhugge, efterat have taget Sacramentet, Templerne med Oxer og Spader, Harpæ, begyndende fra Taget af. Almuen stod længe, og saae herpaa, ventende at Guderne skulde forsvare sig, men da de formærkte, at heraf blev intet, lagde de og selv Haand paa Værket, og brøde Templerne ned; Træet førte de hiem til deres Huse, og kogte Mad ved. Saaledes bleve i en foie Tid fire Templer, som de kaldte continæ, nedbrudte. Det fornemste Tempels Vægge vare saavel ude, som inde, stafferede med prægtig Billedhugger-Arbeide, som forestillede livagtigen Mennesker, Dyr og Fugle, og stode langt ud af Væggen, samt vare bemalede med Farver, der stedse saae friske ud. I dette Tempel førtes efter Landets gamle Skik ind den tiende Del af hvad, der enten til Lands eller Vands toges fra Fienden, som Vaaben, og anden Rigdom. Der forvaredes og Guld og

Sølv-

Solvbæggere og Kar, af hvilke man spaaede paa Festdagene, og af hvilke de Fornemme pleiede da at spise og drikke; Ligeledes store Horn af vilde Byffler, som vare forgyldte og besatte med Ædelstene, og brugtes til at drikke af, Horn til at blæse paa, Knive og Gafler, Mucrones, allesammen smukke, og hvilke forvaredes der til Gudernes Ære og Prydelse. Alt dette vilde Stetinenserne forære Bispen og Præsterne, men han vægrede sig for at beriges af dem, og sagde, at han havde hiemme nok og bedre af slige Ting. Han besprængte det derpaa altsammen med Vievand, giorde Korsets Tegn derover, og lod dem dele det iblant sig, sampt forordnede, at en Del deraf skulde anvendes til at loskiøbe Fanger for, hvorpaa han tog Hovdingerne og de Ældste i Eed. Imidlertid giorde de hedniske Præster alt hvad de kunde for at standse Christendommens Fremgang, forlode Stetin, og ginge om i Landet, hvor de allevegne søgte at ophidse Folket imod Otto. De bortførte ogsaa af ovenmeldte fornemste Tempel det forgyldte Billede af Afguden Trigilaw, som havde 3 Hoveder, og kiøbte en Enke, der boede langt borte i en liden Landsbye, til at forvare det. Hun svøbte det i en Kappe, og giemte det inde i et hult Træe, hvortil Indgangen var saa smal, at man hverken kunde see eller røre Billedet, men allene stikke Offeret ind. Herom bygde hun et lidet Hus, hvortil ingen fik Adgang, uden de, der vilde ofre. Rygtet om dette kom snart Otto for Ørene. Han sendte da Herman did, en af sine Følgesvenne, som forstod Slavernes Sprog, og som tog deres Kappe og Hat paa sig. Ved Ankomsten hos Enken foregav han sig at have undgaaet Skibbrud ved at paakalde Trigelaw, og derfor vilde nu ofre til ham. Enken underviste ham da, at han maatte nedfalde for Træet, hvori Guden var indelukket, putte sin Gave ind i Hullet, gaae ærbødigen

Nicolaus. Aar 1124.

Nicolaus. Aar 1124. digen ud, lukte Døren til, og saa kiær som han havde sit Liv, ei at tale herom til nogen. Da han kom ind kastede han en Sølvpenge i Hullet, for ved Lyden at indbilde hende, at han havde ofret, men han tog dem strax ud igien, og spyttede ind i Hullet. Og som han saae, at det var umuligt at bortføre Gudens Billede, saa borttog han dog Trigelavs gamle Stol, der var fæsted til Væggen, for ved sin Tilbagekomst at bevise, at han havde været der. Saasnart det morknedes gik han ud, og skyndte sig hen til Otto. Denne Stol beviser, at de Vendiske Guder have været opstilte paa samme Maade, som Nordens gamle Guder. Imidlertid maae dog dette Billede være siden faldet i Otto's Hænder, med mindre der har været et i Stetin, og et andet i Julin, som synes mig rimeligt, thi han slog den nederste Del deraf i Stykker, og sendte den øverste med de 3 Hoveder til Rom, for at vise Paven Frugten af sine Prædikener. Udi de 3 andre ringere Templer stode allene Borde og Bænke, hvor Indvaanerne pleiede at samles paa Festdage, og hvor de holdte deres Drikke-Laug paa bestemte Dage og Timer. Der fandtes og en stor Eeg med en listig Kilde under, hvori Almuen forestilte sig at en Gud boede. Da nu Bispen vilde fælde dette Træe, lod han sig dog af Indbyggerne overtale til at lade det staae, da de forsikrede ei herefter at ville bruge det til Overtroe, men alene til Skygge og Fornøielse. Derimod afskaffede han en anden Overtroe, som bestod deri: Naar de vilde rykke i Marken mod Fienden, bleve 9 Spyde nedlagde paa Jorden, hver een Albue fra hinanden, og derpaa maatte en af de fire Præster lede en stor, sort, fed og modig opsadled Hest frem, hvilken havde intet at giøre, og ellers ikke blev reden paa, og hvilken denne Præst opvartede. Præsten maatte føre Hesten paa tværs 3 Gange frem og tilbage over

Spy-

Sypdene, og rørte Hesten dem ikke, eller de komme ei af deres Orden, saa var det et lykkeligt Tegn, og saa drøge de i Marken, men hvis tvertimod skeede, da bleve de hiemme. Otto afskaffede dette, og solgte Hesten bort til et fremmed Land, ligeledes afskaffede han en Spaaedom ved Træestykker, hvorved de udforskede Udfaldet af Soeslag, og Byttes Delning. Han formanede dem og til, ei at fange, dræbe eller sælge nogen Christen, og ei at giøre Indfald i deres Lande, eller at plyndre der. Nu saae man allevegne Kaars oprettede, den Kaarsfæstede at tilbedes, og hørte Christendommen prædikes paa alle Gader. Da Byen bestod af 900 Husfædre foruden Koner og Børn, og den øvrige Mængde (af Tiunde og Trælle), saa var der dog ingen, som modsagde Bispen, uden alene den Præst, der havde opvartet Hesten; Han blev stadig ved at modsige, og vilde ei lade sig overbevise af Bispens Grunde, men han døde ogsaa hastigen en Nat, da hans Mave hovnede saaledes op, at den sprak; En Dødsmaade, som er meget mistænkelig. Nu bleve Daabstæder oprettede, Tønder der nedgravne i Jorden, og Forhænge trukne om, hvor alle af begge Kiøn bleve døbte, efterat de først havde været i Bad, og vare de iførte hvide og rene Klæder, og havde brændende Voxlys i Hænderne. Til disse Daabstæder komme og mange fra den omliggende Egn, og døbte da Bispen, som forhen, Drengene, og andre de voxne Mandfolk og Qvinderne. Midt paa Torvet af Stetin, lod han opføre en Kirke, og beskikkede en Præst dertil. De af Julin sendte nu anseelige Gesandtere til Bispen, og bade ham komme til sig, siden deres Formænd i Stetin havde annammet Troen, thi de vare blevne underrettede om alting ved nogle Juliner, som de havde ladet hemmeligen opholde sig i Stetin, og hvilke ved deres Tilbagekomst ei

Nicolaus.
Aar 1124.

Nicolaus. vidste nok at rose Bispen. Den utrættelige Mand seilede did,
Aar 1124. ned af Oderen, men besøgte først tvende Casteller, som tilhørte Stetinerne, Gratitia, nu Garz, og Lubin, nu Lebbin paa Øen Wollin, hvor han omvendte og døbte Indvaanerne, og oprettede et Altar i hver, sampt beskikkede Præster dertil. Udi Julin blev han med stor Glæde imodtagen, og den Uret, som forhen var tilføiet ham, afbeden. Her døbte han og Medhielpere 22156 Personer, da mange komme did ind fra Landet, og mange, som for deres Handels Skyld vare farne over Havet (venteligen til Danmark og Sverrige) komme tilbage, og bleve døbte. Her opholdt Otto sig i tvende Maaneder, og lod opføre tvende Kirker, den ene i Staden, de Helgene Adelbert og Wenzeslav til Ære, just paa den Plads hvor Afguderiet forhen var bleven bedrevet, og den anden uden for Byen, St. Peder til Ære, paa en meget vid og smuk Mark, og der beskikkede han efter Vartislavs og Høvdingernes Raad et Bispesæde, fordi Julin laae midt i Pommern, og fordi dens Indvaanere vare tapre Mænd, og haarde Halse. Dog bleve ikkun Altarerne og Chorene opførte imedens han var der. Fra Julin drog han til Dodona (nu Daber maaskee), hvor han fandt ingen Modstand, og som Stædet laae smukt, og der var Overflødighed af Skov, saa lod han der opføre en meget smuk Kirke. Her underviste og døbte han efter Sædvane; Nu gik han over Floden, som flød ved Dodona (maaskee Ukeley, som falder i Rega), og kom til en meget stor Bye (a), men som ikkun havde faae Indvaanere, thi Polakkerne havde

(a) Er Daber Dodona, da bliver vel dette enten Oldenstedt, som ligger paa hin Side af en fersk Søe, eller og Hessels, som ligger paa den anden Side af Ukeley.

havde brændt og forstyrret den, og saae der endda fuldt af døde Kroppe. De faae Indvaanere forsikrede at være de, som havde reddet sig med Flugten, og havde nu begyndt at opbygge nogle Hytter af Gran og Qviste. Bispen trøstede, underviste og døbte dem, gav dem ogsaa Penge; ligeledes døbte han mange af omliggende Landsbyer. Derfra kom han til Colberg, som ligger ved Havet; Men da de fleste Indvaanere vare ude paa Farten til fremmede Øer (venteligen de Danske, Svenske og Liflandske), saa gave de tilbageblivende tilkiende, at de uden deres Medborgeres Vidende ei kunde beslutte noget. Dette opholdt Bispen en Tid, indtil han kunde faae dem overtalt at lade sig døbe, og indrette der Altar og Chor. Det samme giorde han i Belgrad, som laae een Dags Reise derfra, og der vare Indbyggerne hel villige til at omvende sig. Vel vare der endda fire Byer tilovers med deres Egne, Flekker og Holmer, nevnlig Usedom, Wolgast, Demmin og Hezegongia, eller Cozgaugia, det er Gützkow, men som hans Bamberger ved idelige Sendebud paamindte ham om at komme hiem, saa besluttede han, ei at drage til bemældte fire Stæder, men derimod besøgte han alle dem igien, han forhen havde været i, og da fandt han alle Kirkerne færdige, og døbte mange, heldst i Dodona, Julin og Stetin, hvilke havde for den Polske Boleslav flyet til Øerne i Havet, men vare nu vendte tilbage, og finge Leide og Tryghed af Bispen, thi ligesaa meget som Boleslav elskede de christne Geistlige, saa meget hadede han derimod Hedningene, og hiemsøgte aarligen med Hær deres Lande. Til Slutning viede Otto den hellige Salve, og smurte de Omvendte med den. Gierne havde han og bleven der, og været deres Bisp, som de forlangte, hvis ikke hans Clerke havde fraraadet ham det, endskiønt Landet var meget Nicolaus. Aar 1124.

frugt-

Nicolaus. Aar 1124. frugtbart, og bar Hvede, Hamp, Valmue, alle Slags Kiøkken-Urter, havde og Overflødighed af Honning, af hvilken Indvaanerne bryggede fortreflig Miød, sampt Fisk i saadan Mængde, at man kunde kiøbe een hel Kiærre fuld af frisk Sild for een Penge; Der fandtes og Hiorter, Bøfler, vilde Heste, Biørne, Vildsvin, andre Sviin, Bukke, Lam, og nok af Faaremælk og Koesmør. Folket var og saa sammenholdigt og trygt, at man hørte aldrig til Tyverie eller Bedragerie, og hverken Kister eller Skriine bleve tillukte, hvorfor de og høiligen forundrede sig, da de første Gang saae en Nøgel hos Bispen, og mærkte, at han lukte alting til. Deres Klæder, Penge og alle Kostbarheder laae i aabne Kar, og deres Giæstfrihed var saa stor, at Bordet stod altid dækket og besat med Mad for enhver, sampt belagt med rene Duge. Er det ei beklageligt, at saa uskyldigt et Folk skulde saaledes trænges af ilde oplyste og grumme Christne, hvilke undertiden derved nødte dem til Grusomheder. Naar alting nøie overveies, vunde de i det Sædelige for det første intet ved at blive Christne, undtagen at de ei mere dræbte deres Pigebørn, og at den Tids Christendom banede dem Veien til den rensede og mere oplyste ved Doctor Luther. Paa Tilbageveien besøgte Otto Colberg, og fandt der St. Mariæ Kirke, som han havde ladet anlegge, færdig, hvilken han derpaa indviede. Fra Colberg begav han sig til Polen, hvor han blev saa vel imodtagen af Boleslav, at han ei lod nogen af Bispens hele Følge bortreise ubegavet, ligesom han og forhen havde sendt Vinter-Klæder til Pommern, ei alene til Bispen, men og til alle Clerkerne, Ridderne og Baabendragerne, hvilket viser, at Otto reiste mandstærk og bevæbned. Ved det Otto hastede, saa kunde han ei oprette Bispesædet i Pommern, hvilket han derfor overlod til Boleslav, som satte dertil een

af

af sine Capellaner, ved Navn Adelbert, og gav ham tvende Præster til Medhielpere. Fra Polen vendte Otto igiennem Bøhmen hiem, og kom did paa Skiærtorsdag den 28 Martii i det Aar 1125. Da de Danske havde saa meget med Pommerne at giøre, baade for og efter denne Tid, og da man ei haver oprigtigere og omstændeligere Efterretning fra Middelalderen om noget Folks Omvendelse end dette, hvor alting gaaer saa naturligt, begribeligt og ordentligt til, saa har jeg her vidtløftigen indført denne mærkelige Tildragelse, endskiønt den egentligen ei kommer den Danske Historie ved, men dog oplyser saameget de Danskes hedniske Tilstand, saa og giør det fatteligt paa hvad Maade Harald Blaatand ogsaa har omvendt de Danske, hvorom ellers saa lidet findes. Da man og af denne Historie seer, at mange Stæder Vesten for Oderen da regnedes til Pommern, hvorved det Pommerske Navn begyndte at udstrækkes videre end forhen, og hvilke tilforn havde tilhørt Leuticierne (a), saa bliver det rimeligt, som Micrælius fortæller, at Wartislaw er den første Pommerer, som haver faaet Wolgast i Besiddelse. — Den bekiendte Vicelin, som siden blev saa navnkundig ved Wagriernes Omvendelse, udsendtes i dette Aar af den Bremiske Erkebisp Adalbero til at prædike for Slaverne. Vicelin føddes udi Hameln i Stiftet Minden ved Weserfloden af skikkelige Forældre, men som vare af maadelig Stand. Af Cannikerne der paa Stædet blev han undervist, men saa slet, da han formedelst sine Forældres Død var næsten overladt til sin egen vilde og selvraadige Alder, at han var derover forsømt næsten

Nicolaus. Aar 1124.

(a) Andreas i Ludewigii Scr. Bamb. T. 1. c. 476. siger, at Otho prædikede for de hedniske Pommerer og nogle Stæder af det Land Lutitia.

Nicolaus. frugtbart, og bar Hvede, Hamp, Valmue, alle Slags Kiøkken-Urter, havde og Overflodighed af Honning, af hvilken Indvaanerne bryggede fortreflig Miod, sampt Fisk i saadan Mængde, at man kunde kiøbe een hel Kiærre fuld af frisk Sild for een Penge; Der fandtes og Hiorter, Bøfler, vilde Heste, Biørne, Vildsvin, andre Svin, Bukke, Lam, og nok af Faaremælk og Koesmør. Folket var og saa sammenholdigt og trygt, at man hørte aldrig til Tyverie eller Bedragerie, og hverken Kister eller Skrine bleve tillukte, hvorfor de og høiligen forundrede sig, da de første Gang saae en Nøgel hos Bispen, og mærkte, at han lukte alting til. Deres Klæder, Penge og alle Kostbarheder laae i aabne Kar, og deres Giæstfrihed var saa stor, at Bordet stod altid dækket og besat med Mad for enhver, sampt belagt med rene Duge. Er det ei beklageligt, at saa uskyldigt et Folk skulde saaledes trænges af ilde oplyste og grumme Christne, hvilke undertiden derved nødte dem til Grusomheder. Naar alting vel overveies, vunde de i det Sædelige for det første intet ved at blive Christne, undtagen at de ei mere dræbte deres Pigebørn, og at den Tids Christendom banede dem Veien til den rensede og mere oplyste ved Doctor Luther. Paa Tilbageveien besøgte Otto Colberg, og fandt der St. Mariæ Kirke, som han havde ladet anlegge, færdig, hvilken han derpaa indviede. Fra Colberg begav han sig til Polen, hvor han blev saa vel imodtagen af Boleslav, at han ei lod nogen af Bispens hele Følge bortreise ubegavet, ligesom han og forhen havde sendt Vinter-Klæder til Pommern, ei alene til Bispen, men og til alle Clerkerne, Ridderne og Vaabendragerne, hvilket viser, at Otto reiste mandstærk og bevæbned. Ved det Otto hastede, saa kunde han ei oprette Bispesædet i Pommern, hvilket han derfor overlod til Boleslav, som satte dertil een

Aar 1124.

af

af sine Capellaner, ved Navn Adelbert, og gav ham tvende Præ- Nicolaus.
ster til Medhielpere. Fra Polen vendte Otto igiennem Bøhmen Aar 1124.
hiem, og kom did paa Skiertorsdag den 28 Martii i det Aar 1125. Da de Danske havde saa meget med Pommerne at giøre, baade for og efter denne Tid, og da man ei haver oprigtigere og omstændeligere Efterretning fra Middelalderen om noget Folks Omvendelse end dette, hvor alting gaaer saa naturligt, begribeligt og ordentligt til, saa har jeg her vidtløftigen indført denne mærkelige Tildragelse, endskiønt den egentligen ei kommer den Danske Historie ved, men dog oplyser saameget de Danskes hedniske Tilstand, saa og giør det fatteligt paa hvad Maade Harald Blaatand ogsaa har omvendt de Danske, hvorom ellers saa lidet findes. Da man og af denne Historie seer, at mange Stæder Vesten for Oderen da regnedes til Pommern, hvorved det Pommerske Navn begyndte at udstrækkes videre end forhen, og hvilke tilforn havde tilhørt Leuticierne (a), saa bliver det rimeligt, som Micrælius fortæller, at Wartislaw er den første Pommerer, som haver faaet Wolgast i Besiddelse. — Den bekiendte Vicelin, som siden blev saa navnkundig ved Wagriernes Omvendelse, udsendtes i dette Aar af den Bremiske Erkebisp Adalbero til at prædike for Slaverne. Vicelin føddes udi Hameln i Stiftet Minden ved Weserfloden af skikkelige Forældre, men som vare af maadelig Stand. Af Cannikerns der paa Stædet blev han underviist, men saa slet, da han formedelst sine Forældres Død var næsten overladt til sin egen vilde og selvraadige Alder, at han var derover forsømt næsten

(a) Andreas i Ludewigii Scr. Bamb. T. 1. c. 476. siger, at Otho prædikede for de hedniske Pommerer og nogle Stæder af det Land Lutitia.

Nicolaus. Aar 1124. sten til sin mandlige Alder, da han begav sig fra Hameln til det nær ved liggende Slot Eberstein, hvor Enke Grevinden, Grev Conrads Moder, tog sig ham an, og underholdt ham, og da skal han have underviist hendes Børn. Præsten paa Stædet var misundelig herover, og derfore spurgde han en Dag hvad han havde læst i Skolen, og da han svarede: Statii Achilleis, spurgde han end videre om dens Indhold, og forelagde ham et Vers deraf at forklare; Og som Vicelin ei vidste, eller forstod det, saa udbrød Præsten i disse Ord: „Jeg havde tænkt, at dette unge Menneske „forstod noget, siden han saa nyligen var kommen fra Skolen, „men nu merker jeg han duer til ingen Ting.“ Disse Ord ginge Vicelin saaledes til Hierte, at han strax sneg sig bort fra Slottet, og brast ud i en Taareflod. Ufortøvet begav han sig til Paderborn, hvis Skole var i megen Udraab, da den havde en duelig Lærer i Mester Hartman. Hos ham opholdt han sig i mange Aar, og nød Kost og Kammer. Her studerede han uden Ophold, læste, skrev og tilsagde andre i Pennen (dicterte), samt var en flittig Chorgiænger. Hartman sagde derfor ofte til ham: „Du griber dig for meget an, Vicelin, sæt Grændser for din „Flid, der er endnu megen Tid tilbage, hvori du kan lære me„get.“ Men han svarede: „Jeg har sent begyndt at studere, „derfor maae jeg haste imedens Tid og Alder tillade mig det.“ Herved kom han og saa vidt, at han overgik alle sine Med-Discipler, og blev sin Mesters Medhielper, hvorpaa han, saavel ved Lærdom som Exempel, blev en duelig Lærer. Herved glemte han ei heller Bønnen, og var især en ivrig Tilbeder af Helgene, og fremfor alle af St. Nicolaus. Da skal det være skeet, da han udi (den Skotske) St. Birgittæ Capel helligholdt med Disciplerne St. Nicolai Fødselsdag, at nogle af dem, efterat have forretted

Aften-

og Otte-Sang, hørte Englene synge, venteligen i Drømme, hvorover Vicelin blev meget glad. Hans Morbroder Ludolph, Præst i Ferle, opvakte ham og ved sin Hellighed og megen Almisse, saa at Vicelin valgte ham til sin Skriftefader, og var tilstæde ved hans opbyggelige Død. Noget efter blev han kaldet til at være Medhielper ved Skolen i Bremen, hvor han bragte de selvraadige Disciple til at være flittige, adstadige og jævnlige Besøgere af Choret. Herover elskedes han meget af Erkebisp Frideric og de andre fornemme Geistlige, hvorimod mange af hans Undergivne forlode ham, fordi han slog for meget, dog ginge ikkun de bort, som vare vante til at rende om paa Gaderne, at gaae flittig i Besøg, og at sidde paa Kroerne; Alle Flittige og Lærvillige tiltoge derimod meget under hans Underviisning, især en viis Thethmar, med hvilken han reiste til Paris, og da sagde sig fra Skolen til Erkebispens største Bedrøvelse. Domprovsten Adelbert skal have opmuntret ham til denne Reise, i Følge af et Syn og Tiltale, han i Drømme havde havt af Jomfrue Marie. Venteligen har Provsten gierne villet være af med ham. Udi Paris var han meget afholdt af de da berømte Lærere, de Mestere Rudolph og Anshelm (af Løwen, som døde 1117), hvilke forklarede den hellige Skrift. Her lagde han sig aldeles ikke efter vanskelige og overflødige Spørsmaale, men alene efter det fornødne, og hvad som tiente til Sædernes Forbedring, hvilket bragte ham til at gaae saavidt i Strænghed mod sig selv, at han aldeles aflagde al Kiødspise, og gik med en Haarsæk paa det bare Legeme. Udi Frankrige opholdt han sig i 3 Aar, og blev der giort til Magister, eller Mester. Der faldt hans kiære Thetmar i en svar Sygdom, i hvilken han brast i en hæftig Graad, og udbad sig af Gud et længere Liv for sin Lærers Skyld, og som han kom sig, saa blev

Nicolaus Aar 1124.

Nicolaus Aar 1124. det tilskrevet Vicelins Fortienester; Saaledes skaber from og eī oplyst Andagt Mirakler. Ved Hiemkomsten blev Thetmar Cannik i Bremen, men Vicelin afslog at blive det, reiste til Magdeborg, og lod sig der af Norbert, som siden blev Erkebisp paa samme Stad, vie til Præst, da han hidindtil havde ikkun været Acolythus, det er en af de mindste Kirke-Betientere, ringere end Subdiaconus, og som kan lignes med Graver eller Under-Klokker. Nu pønsede han ikkun paa, hvori han mest kunde tiene Guds Kirke, og som Rygtet da udbredde, at den Vendiske Kong Henrik var villig til at fremme Christendommen, saa forføiede Vicelin sig til den nye Hamborgske Erkebisp Adalbero, som da opholdt sig i Bremen, og gav ham sin Hensigt tilkiende. Adalbero bifaldt den, og beskikkede ham til paa sine Vegne, at prædike for Venderne, og at afskaffe Afguderiet. Ufortøvet begav han sig derpaa med sine tvende Medhielpere og Canniker, Rudolph af Hildesheim og Ludolf af Verden, til Lübec, hvor den Vendiske Henric da, og som oftest, opholdt sig, for at udbede sig Tilladelse til at prædike Guds Ord for Venderne. Henrik tog hæderligen imod dem i sit Folks Overværelse, tilstod dem villigen hvad de forlangte, og overlod dem Kirken i Lübec, som han havde ladet bygge, og som var den eeneste i all hans Land, og her kunde de altid have et sikkert Opholdssted, og ubehindret forrette Gudstienesten. Denne Kirke har uden Tvil ligget i det gamle Lübec ved Schwartow, hvilket Henrik havde ladet anlegge. Det er klart, at Faderens Godeskalks ynkelige Endeligt har formaaet Sønnen til at gaae lemfældigen og forsigtigen tilværks med Christendommens Indførsel og tilligemed billigere, hvorved han og har vundet, at han bør regnes blant de tolerante Fyrster, da Faderen derimod var en stor Forfølger; Derfore tviler jeg og meget paa, at Henrik

haver

hvor der givet Vicelin Frihed til, som Forfatteren af de gamle Vers over Vicelin vil, at bygge Kirker, og at nedrive Templer og Afgudsbilleder; Med mindre han nu har anseet sig for sikker, da han var frie for udenlandske Fiender, og at det, som skeede i Pommern, har opmuntret ham, thi efter al Rimelighed er Vicelin kommet first til ham i dette Aar 1124. Efter saa vel forrettet Sag vendte Vicelin og Medhielpere tilbage til Saxen, for at bestikke sine Hus-Sager, og at belave sig til den Vendiske Reise (34). Nicolaus. Aar 1124.

Imellem Keiseren og Hertug Lothar opkomme atter Strid-digheder, der ginge saa vidt, at det saae ud til aabenbar Krig, som dog blev forhindret ved det at Keiseren vilde hielpe sin Svigerfader, den Engelske Henric, imod Frankeriges Ludvig VII, hvoraf dog ei heller blev noget. Anledningen til Striden imellem dem var, at den Franske Konge vilde forhielpe den Engelske Konges Brodersøn Wilhelm til Normandie. Udi denne Krig lod den Engelske Konge blinde nogle af sine Vasaller, som havde ført Vaaben imod ham, og giort Nid-Viser over ham. Grev

(34) Lang. Scr. T. 1. p. 380. 272. T. 3. p. 447. 458. 469. 556. T. 4. p. 446. 448. 450. Pontopp. Ann. eccl. Dan. T. 1. p. 304. Tscherbatow T. 2. p. 544. Dlugoss T. 1. l. 4. col. 420-423. Hvitfeld T. 1. p. 229. 90. Boguphalus in Sommersberg Script. Siles. T. 2. p. 36. 37. 32. Scriptores Bohemici T. 1. 8vo. Pragæ 1783. p. 264. Helm. l. 1. c. 40. 41-46. 49. 57. Micrælii Altes Pommerland l. 2. p. 223. 226. Kadlubko p. 36. Von Breslau T. 1. p. 198. 199. Acta Sancto Julii T. 1. p. 364. 365. 390-406. 432-438. Ann. Saxo col. 653. 654. Ludewigii Script. Bamb. T. 1. c. 486. 617. 469. 476. 648. 729. 730. 733. Molleri Cimbria literata T. 2. p. 910. 911. Crameri Hist. eccl. Pomer. l. 1. c. 10. p. 35. Conrad. Ursp. p. 206.

Nicolaus. Carl var den eeneste, som understod sig, hvorvel forgiæves, at
Aar 1124. bede for dem, siden de havde fulgt deres Lehnsherre i Krig, hvorvel mod Kongen. Pave Calixtus II. døde den 13 December, en af de mægtigste og klogeste Paver, der nogensinde have hersket i Rom. Honorius II, Bisskop i Ostia, var hans Eftermand. Dette foraarsagede, at den Bremiske Erkebisps Paastand til det geistlige Herredømme over de Nordiske Riger standsede for en Tid. Marggrev Rudolf I. af Soltwedel, som tilligemed var Greve i Ditmarsken, døde den 6 December, og regierede hans Søn Udo IV. efter ham. Foruden ham og flere Børn var han og Fader til Lutgardis, som siden ægtede den Danske Konge Erik Lam. Alle disse Børn avlede han med Richardis, Dotter af Herman, Greve i Magdeborg. Ved sit Diploma stadfæstede den Flanderske Grev Carl, tilligemed sin Gemahlinde, de Friheder, som Grev Balduin af Guines havde tilligemed sin Grevinde Athela (Edel) givet til Klosteret Andernes. -- Skoternes Konge Alexander, døde den 23 Maji i Crasleti efter en Regiering af 17 Aar og tre og en halv Maaned, og blev begravet i Dunfermling; han døde med megen Andagt og Poenitentse, thi han havde været grum mod alle sine Undersaatter, undtagen mod de Geistlige; Han bar Tilnavn af Acer den Raske, og havde sin Broder David til Efterfølger, hvilken var bleven opfød hos Engellænderne, og var derfor sædeligere og hofligere end Skoterne pleiede at være; han var en mild og vis Konge, og gift med Mathildis, den Danske Jarl Valtheofs Dotter med Judith, Wilhelm Conqvæstors Frænke. Mathildis var Enke efter Simon af Senlis, som besad de tvende Grevskaber Northamton og Huntington, og hvilke hun tilbragte sin anden Gemahl David, og avlede hun med ham i Engelland tvende Døttre, Claricia og Hodierna, og en Søn Henrik, der var

den

den ældste, og som omkom, da han var 2 Aar gammel, paa følgende ynkelige Maade, efter Orderics Beretning. En Clerk udi Norge havde, efterat han havde faaet Sacramentet, stukket Præsten, som havde betient, med en Kniv i Maven, trukket hans Indvolde ud, og dræbt ham paa Altaret, efterat Folk vare gangne ud af Kirken. Derfore vare Hænder og Fødder blevne ham afhugne, i hvis Stæd han lod sig giøre Jern-Fingre. Denne, tilligemed hans liden Dotter, havde Grev David imodtaget for Guds Skyld, og givet Klæde og Føde; Men denne Uhyre stilte sig an ligesom han vilde lege med Grevens lille Søn, og rev ham Tarmene ud af Livet i hans Ammes Arme. Men han blev og derfor bunden til 4 utæmte Hestes Fødder, og af dem sønderrevet, ligesom Damiens i vore Tider. — Efter Hvitfeld døde Friderich, Friherre af Olvensberg, en mig gandske ubekiendt Person. Langebek tænker i en skreven Seddel paa Fridericus, af Sommersberg (eller rettere hans Fader), som var første Mand af Luitgard, Erik Lams Dronning, men det kan ei være. — Til dette Aar henfører Wolter, at Grev Elimar den yngre af Oldenborg klagede over Marggrev Henric og Grev Frideric, at de besadde Idæ Arv, dog hans Klage var uden Virkning. Elimar var gift med Elica, en Dotter af Otto af Suppenburg, og blev ved hende Fader til de Grever Henric og Christian af Oldenborg, og til Otto, Provst i Bremen. Elimar gav til Klosterkirken i Rasted 7 Vinduer i Choret, Kalke og Daaser af Elphenben, sampt andre Prydelser, og hans Gemahlinde Elica gav did adskillige Kapper og Klæder til St. Marie Kirkes Altar (35). Nicolaus. Aar 1124.

En

(35) Calles T. 6. p. 250-263. Boltens Dithm. Gesch. T. 2. p. 124-131. Chronogr. Saxo p. 286. Ann. Saxo c. 653-655. Chr. Saxo

Nicolaus. Aar 1125. En stor Hunger overfaldt i det Aar 1125 Danmark, og kom da Hertug Knud, tilligemed sin Broder Erik, mange til Hielp. Samme Hunger plagede ogsaa Frankrige, og især Flandern. Saasom Sæden slog feil, saa eftergav Grev Carl Landmanden meget af det, den burde yde ham, forbød ei alene al overflødig Drik, men endog tildels det fornødne Øl, sigende, det var bedre, at Rige maatte drikke Vand, end at den Fattige skulde omkomme af Hunger. Han befoel og, at Bagerne skulde i Stædet for eet Brød sælge tvende smærre, paa det den Fattige kunde kiøbe for den ringeste Penge (a); Han lod og paa hver af sine Gaarder indlegge 100 Fattige, og der dagligen underholde. Foruden disse tyede utallige til ham, hvor han befandt sig, og gav han dem med egne Hænder, Spise, Klæder og Penge, ja meget ofte gav han dem, i Mangel af andre, sine kostbare Klæder. Dette strakte sig saa vidt, at en Dag udi Ypern uddelte han 7800 Stykker Brød, som Øienvidner forsikrede. Ja han viste sig ved denne Leilighed ei allene selv gavmild, men endog opmuntrede og formaaede andre dertil. Af Mangel paa Brød maatte man i Fasten spise Kiød ved Gent og Egnene af Schelde. Mange døde af Hunger, og paa Hungeren fulgte Sygdom. Greven befoel da, at den halve Del af den Jord, som var bleven be-

saaet

Saxo p. 227. 228. Miræi Op. Dipl. T. 1. p. 376. Dacherii Spicil. T. 2. p. 803. W. Malm. l. 5. p. 158. l. 2. p. 93. Fordun T. 3. p. 683. 685. Ord. Vit. l. 8. p. 702. l. 12. p. 880. 881. Muratori Gesch. von Italien T. 6. p. 614. 615. Wolteri Chron. Brem. p. 49. in Meibomii Script. Germ. T. 2. Orig. Gvelf. T. 4. p. 498. 499. Lang. Scr. Dan. T. 3. p. 172. Buchan. Hist. Scotiæ l. 7. p. 119. Ines on Scotland T. 2. p. 804.

(a) Ut pauperi cuivis nummum fortem non habenti, vel obolo emendi facultas suppeteret.

saaet med Korn, skulde besaaes med Erter og Bønner, fordi de blive tiligere modne end Kornet. Han lod og bage Brød af Havre, paa det den Fattige ved dem og ved Vand kunde opholde Livet. Paa sit eget og sine Mænds Bord sparede han saa meget, at 113 Fattige kunde derfor dagligen underholdes. En Fierding Viin befoel han at sælges for 6 Penge, for ved denne ringe Priis at tvinge Vinhandlerne til, at handle med nyttigere Fødevare. Han befoel og at ihielslaae alle Hunde i hele Flandern, for derved at spare Fødevare. Dem af Gent satte han tilrette, fordi de havde ladet Fattige omkomme af Hunger uden for deres Dørre, som de havde været i Stand til at underholde. Fra denne Tid af skiænkede han udi Fasten dagligen til een Fattig, Skiorte, Troie, Pels, Kappe, Buxer, Strøvler og Strømper. Disse Carls Anstalter vise, at han har maat have Oplagsstæder af Fødevare paa sine egne Gaarder, og sparede sammen i de gode Tider, og heraf sees Nytten af Regenternes Domainer, eller eget Jordegods, og af smaae Magaziner i hver Egn. Carl bliver herved sin Tids ærværdigste Regent. Rygtet om hans Gavmildhed formaaede Stephan Cisterciernenses, Abbed, at reise fra Syd-Frankrige til ham, for at faae Underholdning til Folket i sin Egn. Samme Hunger havde allerede i forrige Aar begyndt i Engelland, og været saa stor, at imellem Juul og Kyndelmisse kostede tvende Lob med Sæde-Hvede 6 Skilling, og 3 Lob med Sæde-Byg ligeledes, og 4 Lob Sæde-Havre 4 Skilling. Dette kom saavel af Korn-mangel, foraarsaget ved utimeligt Veirligt, som af slet Mønt, saa at man for 1 Pund i Mønt kunde paa Torvet ei kiøbe for mere end 12 Pengé, da dog 1 Pund burde giælde 320 Penge; En gandske uhørt Fordærvelse, hvortil vel neppe har været Mage i noget Land. Saadan Hunger og slet Anstalt for-

Nicolaus.
Aar 1125.

Nicolaus. Aar 1125. aarsagede mange Tyverier af den gemene Mand, som man der-for efter den gamle grumme Sædvane straffede i Justitiens Navn med Galge, med Øines Udstingelse, med Lemkæstelse paa det mandlige Lem; Hertil komme svare Skatter, og at man ei søgte at raade Bod paa Hungeren, saa mange døde deraf, hvilket vedvarede endog i dette Aar, da ligesaa utinæligt Veir indtraf, der endog frembragte saavel Qvæg- som Menneske-Sygdom. Imidlertid straffede Kong Henrik dog haardeligen de falske Møntere, thi han lod dem gilde, og deres høire Haand afhugge. Udi Tydskland var først saa stærk en Frost i 6 Uger, og faldt saa megen Snee, at mange Fiske omkomme i Dammene, ja at mange fattige Qvinder og Børn forfrose; Derpaa var meget ustadigt Veir indtil midt i Martii, siden saadan Kulde og Regn om hinanden, at Mark og Skov neppe vare grønne i Majii Maaned, og endeligen derefter saa vedholdende Regn, at Hvede og Havre sloge meget feil, da der fandtes megen Brand i den første. Fast alle Bier døde ud. En stærk Frost ved Pindse-Tider giorde Skade paa Vintræerne, og et Uveir den 15 Junii paa Sæden. Men naar den Saxiske Annalist vil, at den tredie Deel, heldst af Almuen, omkom ved Hunger, saa er dette enten meget overdrevet, eller og bør det indskrænkes til nogle faa Tydske Egne. Af denne Tydsklands Tilstand kan man dømme og slutte nogenlunde om Danmarks. — Den Slesvigske Bisp Alberus, snarere Albert, blev efter Hamsfort ved at anlegge Kirker. — Den 19 Februarii døde den mægtige Vendiske Kong Henrik, da han var 66 Aar gammel, og skal han efter den Holstenske Anonymus hos Leibnitz have befæsted Slottet Plon, saa og den folkerige Bye Aldenburg, sampt Slottet der. Henrik var en Dotterson af den Danske Kong Svend Estrithsen. Hans efter-

terlevende tvende Sønner Zwentepolch og Knud, som uden Tvil er bleven opkaldet efter sin Morbroder den Danske Hellig Knud, geraadede i indbyrdes Krig sammen, da den første, uden Tvil den ældste, vilde herske alene, hvorved Landet forstyrredes, og hvorved mange af deres Skatlande unddroge sig deres Herskab. Slig Uroe hindrede Adalbero's og Vicelins gudelige Forsæt med Slavernes Omvendelse for det første. Den sidste fulgte derfore den første paa hans Visitats-Reise til Hamborg og Nordalbingien, og kom ved den Leilighed til Meldorp i Ditmarsken, hvor der havde været Kirke nu langt over i 300 Aar. Ved denne Leilighed beretter de Tiders Skribent Helmold, at de Nordalbingiske Folk vare trende: Stormaringer, Holstenere og Dithmarsker, der ikkun vare lidet forskiællige i Skikkelse og Sprog, hvilke rettede sig efter Saxernes Love, og bare det Christne Navn, men vare hengivne til Tyverie og Roverie, formedelst Barbarernes (det er Vendernes) Nærværelse, og derimod meget giæstfrie, saa at det var prisværdigt hos Holstenerne, at stiæle og bortgive, og den, som ei forstod at rove, ansaaes af dem for slov og uduelig. Imedens Erkebispen opholdt sig i Meldorp, komme Borgere af Falderen til ham, og bade om en Præst til deres Træ-Capelle, hvilken efter den Holstenske Anonymus skal have været den ældste Kirke i Holsten. Falderen var en liden Flekke i det egentlige Holstenske, tæt ved Stormarns Grændser, og ei langt fra Vendernes Land. Den kaldtes og Wippendorp efter en anden liden Flekke, som laae tæt ved den, og som i Tiden voxte sammen med den til een. Adalbero syntes da ei at kunne give dem nogen bedre end Vicelin, allerheldst Falderen laae saa beqvæmt til for at prædike for Venderne. Med Vicelins Minde beskikkede han ham altsaa til Præst i Falderen, og anbefalede ham

Nicolaus. Aar 1125.

Nicolaus. Aar 1125. ham til Mererad, en mægtig Mand der, og til de andre Borgere. Ved Ankomsten fandt han Egnen ubehagelig, og begroet med Hede eller Lyng, og Indvaanerne ikkun Navnchristne, da de bedreve Overtroe med Lunde, Kilder og flere Ting. Men alting ændredes snart ved hans Prædiken, om Guds Ære, det evige Liv, og Kiødets Opstandelse, thi disse ubekiendte Ting droge mange did, som søgte at skrifte for ham, og hans Navn blev navnkundigt over gandske Nordalbinglen. Nu reiste han om, besøgte Kirkerne, underviste, straffede og opmuntrede Indbyggerne, sampt nedhug Lundene, og afskaffede alle hedniske Skikke. Mange, saavel Geistlige som Verdslige, komme da til ham, og deriblant de Præster, Ludolph, Ebbo, Luthmund, Volckward og flere; Disse besluttede alle at leve ugifte, at faste og bede, at besøge de Syge, at underholde de Fattige, og at øve sig i alle gudfrygtige Gierninger; Og dette var Oprindelsen til et Kloster, anlagt i Falderen, hvor Lemmerne levede efter den nye af den Magdeborgske Erkebisp Norbert oprettede Premonstratenser-Orden, der fulgte St. Augustini Regel. For sin Nyhed fik det Navn af Neumünster, hvilket det og meddelte Flekken indtil denne Dag. Vicelin var disse Kannikers Provst. Ueenigheden mellem Henriks Sønner har uden Tvil formaaet Hertug Lothar til, at gaae over Elven ind i Slavernes Land, hvorfra han dog maatte med uforretted Sag vende tilbage (36).

Keiser

(36) Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 125. 272. T. 4. p. 232. 259. 69. 86. 87. 114. 115. T. 5. p. 384. 444. 445. Manriqve Ann. Cisterc. T. 1. p. 160. Chr. Saxo p. 227-229. Robe de Monte p. 628. 629. Alb. Mon. p. 248. Ann. Saxo c. 655. 656. 657. Gebhardi hist. geneal. Abhandl. 3 Th. p. 16. Franck alt. und neues Meklenburg I. 2. p. 168. Helm. l. 1. c. 46-48. Molleri Cimbria lit. T. 2. p. 911. 912. Chron. Holsatiæ p. 21. 22.

Keiser Henrik V. døde den 23 Maji til Utrecht af en Art Krebs (Dracunculus), som han længe havde været plaget med. Da han døde, forhadt af de fleste, saa begav hans Enke Mathild sig strax til sin Fader Kong Henrik i Engelland. Hertug Frideric af Schwaben, Marggrev Leopold af Østerrige og den Saxiske Hertug Lothar beilede til Kronen, og indfunde sig 60000 bevæbnede Mænd, heldst Saxer, til Maynts, hvor Valget skulde gaae for sig. Erkebisp Friderich af Cøln, Grev Godefrid af Namur, og flere Herrer, vilde da udvælge den Flandriske Grev Carl, og sendte til den Ende Gesandter til ham, men han undslog sig derfor efter sine gode Mænds Raad, ligesom han og forhen i det Aar 1123, som det synes, havde efter sammes Raad undslaaet sig for at tage imod Riget af Jerusalem, da dets Konge Balduin II. var bleven fangen af Tyrkerne, og hans Undersaatter ei skiøttede om at faae ham tilbage, fordi han var gierig og paaholden. Imidlertid blev den Saxiske Hertug Lothar udvalgt den 25 Augusti til Konge i Tydskland, som strax derpaa giorde et Tog imod den Bøhmiske Hertug Sobieslaus, i hvilket Hartung, en stridbar Mand og ældste Søn af den Holstenske Grev Adolph I, som skulde have været Greve efter sin Fader, satte tilligemed mange andre Adelsmænd Livet til den 18 Februarii i det Aar 1126. — Den Flandriske Carl teede sig meget streng imod de af sine Undersaatter, der beboede Søe-Kysten, og som vare bekiendte formedelst deres Opsætsighed og Grumhed; Han forbød dem Bue og Piles Brug, saa og Antændelsen af de saa kaldte Fyrbækkener paa høie Stæder, ved hvilket Tegn de pleiede at kalde hinanden til Vaaben og Opstand. — Pave Honorius tilskrev den Norske Kong Sigurd et Brev, om at Erkebisp Thurstan af York havde indviet Radulph til Bisp over Orkenøerne,

Nicolaus.

Aar 1125.

Nicolaus. men at en anden siden var bleven indtrængt (uden Toll Wilhelm,
Aar 1125. hvilken omtales i Orkneyinga-Saga, og derimod ikke Radulph, maaskee fordi Orkenøeboerne ei vilde erkiende for Bisp uden den, som den Hamborgske Erkebisp havde indviet, efter Torfæi Mening), hvorfore Paven skriver, at enten skulde ikkun een være Bisp der, eller og ingen, og formaner derpaa Kongen til, at haandhæve Radulph ved sit bispelige Sæde og Rettigheder. Torfæi Mening bestyrkes derved, at paa samme Tid sees af tvende Breve, et af den Skotske Kong David, og et af Erkebisp Thurstan, at denne sidste har da indviet Robert Bisp til St. Andreas, uden derfor at forlange Eed aflagt til sig, thi det synes at vise, at Skoterne ei vilde erkiende den Yorkiske Metropolitan-Rettighed; Og da Radulf har underskrevet begge disse Breve, som Orkenøernes Bisp, saa bringer det mig paa den Tanke, at Skoterne erkiendte ham derfor, og søgte ved den Leilighed at faae nogen Indgang paa Orkenøerne, hvis Beboere tilligemed de Norske søgte at forekomme dette, ved ei at erkiende Radulph for Bisp, og derimod Wilhelm, saa at det derfor bliver endog rimeligt, at Radulph aldrig har sat sin Fod paa Orkenøerne. Cardinal Johannes af Crema kom som Pavens Legat til Engelland, og holdt den 8 September et Concilium til London, hvor han meget ivrede mod de gifte Præster, forestillende hvor uanstændigt det var, at de stode op fra deres Skiøger, saa kaldte han dem, og ginge lige hen at consecrere (conficere) Christi Legeme; Men denne strænge Moralist blev samme Aften, efterat han havde holdt Messen og uddeelt Sakramentet, selv truffet med en virkelig Skiøge udi Sengen, og vare de begge nøgne; Han undskyldte sig vel med, at han ikke var Præst, men kun Præsternes Bestraffer, dog maatte han drage bort med megen Skam; Saa fortæller

den samtidige Skribent Henrik af Huntindon, og den senere Ma- Nicolaus.
thæus af Westmünster, Walter Hemingford, og Johannes, Abbed Aar 1125.
af Peterborough, hvilke alle fortælle Tingen med nogle smaae forskiellige Omstændigheder, til fast Beviis paa, at den ene eſ har taget sit af den anden. Endnu ved denne Tid levede, som Wilhelm af Malmesbury vidner, den ofte omtalte Edgar Adeling, i al Stilhed og ubekiendt paa Landet i en høi Alder. — Den Ostmanniske Konge i Dublin, Thorfin, Torcals Søn, eller rettere Thorkils Søn (a), døde hastigen i sin blomstrende Ungdom. — Wolodimir, Storfyrste i Kiev, døde den 19 Maji, da han var 73 Aar gammel, thi han var født 1063, og havde sin ældste Søn Mstislav eller Harald til Efterfølger, hvilken var Fader til Hertug Knuds Gemahlinde Ingeborg. — Den Polske Boleslav faldt nu ind i det Russiske Fyrstendom Przemisl, for at hævne Wolodars Indfald i forrige Aar, og overvandt Wolodar ved Wilichow, hvorpaa denne flyede til Halicz, i Tanke at fornye Krigen. Den strænge Vinter, som fordærvede Kornet, og hvoraf mange Mennesker og Qvæg døde, indfandt sig og i Polen (37).

Erke-

(a) Hos Waræus de Hibernia p. 343. forekommer blant Underskrifterne af Dermitius, Konge i Leinster, Erhmarehac og Aralt (Harald), Sønner af Torcail, hvilken Skrivning synes at stadfæste, at Torcal er Torkil, p. 145. Roginald, p. 146. Brodur, p. 147. Afculph, alle Torcalli Sønner.

(37) Calles T. 6. p. 270-282. Lang. Scr. Dan. T. 4. p. 115. 116. 87. 69. Helmold l. 1. c. 49. p. 120. Alb. Mon. p. 250. Monast. Angl. T. 3. p. 144. 146. Torfæi Orcades p. 159. Whartoni Angl. sacra T. 2. p. 237. H. Hunt. p. 382. M. West. p. 240. Walter Hemingford p. 476. Chr. de Burgo p. 67. W. Malm. l. 3. p. 103. Waræi Ant. Hib. p. 144. Johnstoni Ant. Celto-Norm. p. 70. a., hvor Thorsten kaldes en Prinds af

Nicolaus. Aar 1126

Erkebisp Adzer indviede den 22 Julii Altaret paa venstre Haand i St. Laurentii Kraftkirke til Ære af Apostelen Johannes, St. Jacob den Større, de hellige Martyrer Geran og Jörgen, Bisp Morten, Erkebisp Nicolaus og Maria Magdalena, og af alle disse Helgene bleve Ben indlagde i Altaret. Omtrent i samme Aar døde den 4 Augusti Bernhard, Canik og Diaconus ved samme Kirke, som gav til Kirken mange gode Bøgger, en Jord i Byen af 1 Mark Gulds Værdie, og til Brødrene 1 helt Bol i Landsbyen Seethrogn. Efter en gammel Dansk Kronike i en utrykt Samling af den ældre Svaning, hvilken Kronike slutter med 1255, men vel ikke er saa gammel, var der et Jordskiælv paa en Fredag tilig om Morgenen, rimeligen i Danmark, da der i denne Kronike handles alene om det. Da denne Tildragelse staaer imellem de Aar 1148 og 1149, saa synes det at Aarstallet er urigtigt, og sat paa et uret Sted. — Zventepolch, Kong Henriks Søn, tilføiede sin Broder Knud megen Uret, og tilsidst kaldte han Holstenerne til Hielp, og beleirede ham paa Ploner Slot, men Knud forbød sine at kaste noget Spyd imod Beleirerne, steg op paa Muren, og sagde: „Hører mig, I gode Mænd fra Holsten, hvorfore reise I Eder op imod Eders Ven? Er jeg ikke Zventepolchs Broder, avlet af samme Fader Henrik, og efter Retten Medarving til min Faders Land? Hvorfore søger da min Broder at skille mig ved min Fædrene Arv? Bekriger mig ei uden Skiæl, jeg beder derom, men værer retvise, og forskaffer mig hos min Broder, at jeg maae faae hvad mig med Rette tilkommer.“

Dette

af Galerne i Irland, og hans Død henføres til 1124, hvoraf jeg slutter, at han er død mellem Nyaar og Paaske 1125. Nestor p. 179. Dlugossus T. 1. l. 4. c. 424. 425. Arndt T. 1. p. 261. 329.

Dette bragte Holstenerne til Billighed, og ved deres Mellemhandling bleve Brødrene forligte, og Landet delet imellem dem. — Hertug Henrik af Bayern døde den 28 November, og 16 Dage efter, den 13 December, hans Enke Ulfhild, den Norske Kong Oluf den Helliges Dottersøns Dotter, en Dotter af den Saxiske Hertug Magnus og af Sophia, den Ungerske Kong Colomans Søster. Sophia, en Dotter af denne Henrik og Wulfhild, ægtede Berthold III, Hertug af Meran, som døde 1121 uden Børn. Henrik, den Høimodige, eller den Stolte, blev Hertug efter sin Fader, og havde ved Pindse Tider havt Bryllup med Gertrud, Dotter af den Tydske Kong Lotharius, og blev han forlehnet med Hertugdømmet Saxen og alle de Lehne, som Lotharius selv havde af Bisper og andre, hvorved Henrik blev til den mægtigste Fyrste i Tydskland. — Fra Irland kom en Mand med sin Moder til Norge, som het Harald, og ellers Gille-Christ, et meget brugeligt Navn i Irland, hvorfore han siden blev kaldet Harald-Gille. Jeg besidder selv en fransk Bog, trykt Paris 8vo. 1770, om Søe-Reisers Nytte, oversat af det Engelske, i hvilket Sprog den var skrevet af Ebenezer Gilchrist. Ved Aar 1238 forekommer ogsaa en Gilleschrist paa Suderøerne, hvor det Navn var meget giængs. Det udtales i Irland Giola. Ved 1171 levede en liden Irsk Konge nær Dublin, kaldet Gillemoholmoik. Gill, Gille, betyder paa Irsk en Tienet, hvilket tiener til at forklare Navnet af den Norske Kong Harald Gille, med mindre man i Henseende til ham og vilde lede det af Kall, Cil, som paa Irsk betyder hurtig, hvilket han var overmaade. Bemældte Harald udgav sig for at være en Søn af Magnus Barfod, og blev ogsaa erkiendt derfor af Kong Sigurd, efterat han havde gaaet paa 9 gloende Jern med bare Fødder; Dog maatte

Nicolaus.
Aar 1126.

 Harald

Nicolaus. Harald sværge, at han ei vilde tragte efter Kongedømmet, saa
Aar 1126. længe Sigurd og hans Søn Magnus levede, og maatte derfor og saa alt Landsfolket sværge, at ingen skulde blive Konge efter Sigurd, uden hans Søn Magnus alene. Den, som gav Harald Anledning at begive sig til Norge, var en Person ved Navn Kol, hvis Fader Kol boede paa Agder i Norge, og hvis Moder Gunhild var en Dotter af den Orkenøiske Jarl Erlend. Da Kol var 15 Aar gammel, drog han paa Kiøbmandskab til Grimsbye i Engelland, hvorhen mange Handlende komme fra Norge, Orkenøerne, Skotland og Suderøerne, hvor han traf Gille-Ghrist, som aabenbarede ham sin Fædrene Æt, og at hans Moder opholdt sig paa Suderøerne. Paa Grund af den Beretning, Kol gav Harald, drog han til Kong Sigurd i Norge, og blev der erkiendt for hans Broder ved Hielp af Kol, hans Fader og Frænder. Kol blev siden en drabelig Mand, ja Jarl paa Orkenøerne, og bekiendt under det Navn Rognvald, og en af Nordens største Skalder, og ere mange af hans Vers bevarede udi Orkneyinga-Saga, og deriblant eet, hvorudi han roser sig af at forstaae 9 Idrætter, nevnlig at spille i Brettet, at kiende Runer, at læse i Bog, at kunne være Smed og Timmermand, at gaae paa Skide, at skyde, at roe, at spille paa Harpe, og at giøre Vers. — Den Engelske Kong Henrik lod sin Dotter, Enke-Keiserinden, Mathild, saasom han ingen Sønner havde, sværge af alle de Store, saavel Geistlige som Verdslige, at hun skulde følge efter ham i Regimentet, og med det samme hyldede de hende, og deriblant var ogsaa den Skotske Kong David, venteligen for Lothian, der ansaaes for en Deel af Engelland. Steffen, Greve af Blois, Søn af Kong Henriks Søster Adela, var den første, som svor hende, og ogsaa den første, som siden brød sin Eed, og giorde

hende

hende Kronen tvistig. Eeden aflagdes i London ved Nyaarstider Aar 1127, som det synes, hvilket er Aarsag i, at nogle henføre den til 1126, og andre til 1127. Derefter blev Mathild ogsaa holdet, og hende svoret i Normandie. — Simon, Bisp af Tournay, indstiftede der St. Nicolai Abbedie af regulaire Canniker, da Carl endnu regierede den Flandriske Mark, hvilket viser, at Carl først døde i næste Aar. — Udi Rusland døde den 11 Julii Euphemia, Wolodimers efterladte Enke, og anden Gemahlinde. — Den 19 Martii døde Wolodar, Russisk Fyrste i Przemisl, og efterlod sig tvende Sønner, Wolodimir, eller Wladimir, som fik Swinigorod og Halicz, og Rostislav, som fik Przemisl og Belch. Og denne Wolodimir tænker jeg at være den, som vore kalder Wolodar, baade fordi begge Navne ere hinanden saa lige, saa og fordi hans Fader hed saa. Denne anden Wolodar eller Wolodimir var Fader til Sophia, den Danske Kong Waldemar I. Dronning. Tscherbatow vil, at Wasilko, Wolodars Broder, regierede en kort Tid efter ham i hans Lande. — Keiser Lothar giorde et Tog til Bøhmen imod Hertug Sobieslav, forledet af Hovmod og Giærighed, som Cosmæ Fortsætter skriver, hvorvel man kan lidet bygge paa saadanne Domme, som komme af Naboe- og Folke-Had. Imidlertid løb Toget slet af, og var det samme, som jeg har anført under forrige Aar (38). Nicolaus. Aar 1126.

(38) Lang. Scr. Dan. T. 3. p. 452:231. not. y. Svaningius iblant Arnæ Mss. n. 913. p. 7. Helmold l. 1. c. 48. Calles T. 6. p. 287. Orig. Guelf. T. 2. p. 323. 330. T. 5. p. 39. Snorro i Sigurd Jorf. Saga c. 33. Orkneyinga-Saga p. 150-152. 170. Torfæi Orcades l. 1. c. 21. p. 94. c. 22. p. 99. Torfæi Hist. Norv. T. 3. p. 488. 493. Waræi Hibern. p. 87. Harris Hist. of Dublin p. 223. Cont. Flor. Vig. p. 662. W. Malm. Hist. Novella l. 1.

Nicolaus. Aar 1127.

Indbyggerne af Julin og Stetin forlode nu den Christne Lære, som de fleste mere af Frygt for den Polske Boleslavs Vaaben havde antaget, end af Tilboielighed og Overbeviisning. Anledningen til Frafaldet var dette: Nogle havde skiulet hos sig en Deel forgyldte og forsølvede Afgudsbilleder af maadelig Størrelse, da Bisp Otto ødelagde de øvrige. Disse bleve fremdragte paa en af Gudernes Fæstdage, hvorpaa de fleste faldt til den gamle Afgudsdyrkelse igien, og helligholdte den ved Dands og Leg. Hertil kom, at en stor Hunger indfaldt, som især plagede Stetin, hvortil Aarsagen var, efter de hedniske Præsters Foregivende, at man havde forladt Gudernes Dyrkelse. Ved disse Tider plyndrede Pommerne i Danmark, og de Danske igien i Pommern. En vis rig Stetiner ved Navn Wirtschach, eller Witic, der uden Tvil var en hemmelig Christen, drog da med 6 Skibe til Danmark for at plyndre. Andreas, en af dem som haver skrevet Bisp Otto's Levnet, siger, at Havet imellem Danmark og Pommern er saa rumt, at naar man er midt paa det, seer man ved den klareste Dag begge Lande kun som smaae Skyer. Wirtschach blev overvunden og fangen med alle sine, hvilke uden Skaansel bleve qvalte, og ham om Hals, Bryst, Hænder og Fødder belagt med tunge Lænker. Uden Tvil havde han og mistet sit Liv, dersom han ei var undslyet paa en liden Baad, regieret ikkun af een eeneste Mand. Ved Ankomsten til Stetin foregav han, at Bisp Otto havde aabenbaret sig for ham i et Syn, og lovet ham denne Befrielse, og til Stadfæstelse herpaa hang han den liden

Baad

L. 1. p. 175. Chr. Saxo p. 230. Chr. de Mailros p. 165. Walter Hemingford p. 476. M. Paris p. 59. Miræi Op. Dipl. T. 1. p. 377. Tscherbatow T. 2. p. 545. 569. Dlugoss T. 1. l. 4. c. 425. Muratori Gesch. v. Ital. T. 7. p. 7. Script. Bohemici 8vo. T. 1. p. 285.

De Polske Konger.

Boleslav Crivousti, Hertug i Polen, † 1139. p. 567. gift 1. med Zbislava, en Russisk Prindsesse, 1108. p. 297.
2. Salome, Dotter af Grev Henric af Berg i Schwaben, gift 1110. p. 297. † 1144. p. 298. 567.

1. Swentoslawa eller Sobieslawa, gift med den Ungarske Kong Coloman p. 195. f. 1106. p. 299. 537. Siden, som det lader, med Jaroslaw af Halicz p. 537. 551.

Boris p. 537.

2. Almuse, gift med Sobieslaus, Bøhmisk Prinds p. 256. Snarere Dotter af den Ungarske Prinds Almus p. 576.

2. Judith, ægtede 1148 Albert af Brandenborg p. 537.

1. Wladislaus, f. 1104. p. 297. 567. afsat 1146. p. 638. gift med Adelheid 1121, Dotter af Marggreve Leopold af Østerrige p. 297. 582. 639.

Richiza, gift 1. Alphons, Konge i Castilien 1153. † 1157.
2. Albert, Greve af Eberstein p. 610.

1. Sanctia, gift med Alphons II, Konge i Arragonien.

2. Albert Greve af Eberstein.

1. Boleslaw, f. 1127. p. 298. 567.

1. Richiza, f. 1111. p. 299. gift med den Danske Prinds Magnus 1127. p. 302. Enke 1134. p. 464. gift omtr. 1138 med Rostislav eller Wolodimir p. 265. 551. Skilt ved den første, eller og Enke efter den anden, A. 1144. p. 611. ægtede Sverker, Konge i Sverrig 1145. p. 623.

Sophia, f. 1140. p. 575.

Baad op i Stadsporten; Men hans Medborgere, tilskyndte af de hedniske Præster, vilde dog ei vende tilbage til den Christne Troe. Som nu dette Forhold var farligt saavel for Danmark, som for Polen, saa er det intet Under, at begge Riger foreenede sig sammen for at dæmpe det, og at de til den Ende besluttede at besvogre sig, en Sag som jeg troer at den Danske Peter udi Polen har befordret. Til den Ende bleve anseelige Danske Herrer sendte til Polen, og udi Wielum blev det afgiort, at Richiza, en Dotter af Boleslav, skulde have den Danske Prinds Magnus, Kong Nielses Søn, hvorpaa de Danske Gesandter vendte med anseelige Gaver tilbage. Vel siger den Polske Skribent Dlugoss, at udi Wielum ægtede den Danske Konges Dotter Boleslai Søn; Men da Boleslaus havde paa den Tid ikkun følgende Sønner efter Dlugoss selv: Wladislav, fød sidst paa Aaret 1104 af den Russiske Prindsesse Zbislava, Boleslai første Gemahlinde, hvilken døde 1108: Denne Wladislav ægtede 1121 Christina, eller Adelheid, maaskee opkaldet efter sin Faders Stifmoder, den Russiske Adelheid, Keiser Henrici V, uden Tvil nægte, Dotter, som i 10 Aar var bleven opfød i Polen; Casimir, fød 1121 af Boleslai anden Gemahlinde Salome, en Dotter af Grev Henrik den Gamle af Mons eller Berg i Schwaben ved Dosgau, og af Adelheit, Grevinde af Mochintal, som døde den 1 December; Hendes Søstre vare: Richenza, gift med Wladislav, Hertug i Bøhmen, der døde 1125 den 12 April, og Sophia, gift med Otto, Hertug af Mähren, som døde den 22 Januarii. Richenza var uden Tvil den ældste, ligesom Salome nok den yngste; De og deres Mænd, sampt Frænder, gave alle store Gaver til Klosteret Zwifalten, hvorfor og Salome giorde sin Dotter Giertrud til Convers-Søster i Zwifalten, hvor hun døde den 7 Maji. Salome

Nicolaus. Aar 1127.

Nicolaus. Aar 1127. Bröder Diepold, Greve af Berg, som døde den 19 Maji, var gift med Gisela af Andechs, der skal have været Søster til den bekiendte Bambergske Bisp Otto, og var hun endda i Live Aar 1143, hvorfor vel og den Polske Boleslav formaaede ham til at omvende Pommerne. Salomes Søster Sophia døde den 31 Maji, og Richenza den 27 September. Salome selv døde 1144 den 27 Julii, hvilket viser, at hun kan have været med paa Raad, angaaende hendes Dotters Richenze andet Giftermaal med den Russiske Fyrste Wolodar. Boleslav ægtede Salome 1110, og Casimir, deres Søn, døde 1131; Og endeligen, var og Boleslav, sød 1127, Søn af Boleslav Crivousti. Herved er det klart, at en Dansk Prindsesse har ei kunnet ægte nogen af Boleslavs Sønner, med mindre man vilde ansee Christina for Kong Nielses Dotter med Margrete, hvilken da havde i hende opkaldet sin Søster, der havde Mstislav i Rusland, thi vidst nok er det, at Tydske Skribenter tale ei om, at Henrik V. har havt en Dotter af det Navn Christina, eller Adelheid, hvilket sidste er hendes Navn, thi det første findes allene hos Polske Skribenter; Men lad saa være, saa har Christina dog allerede ægted Wladislav Aar 1121, og ikke 1127, endskiønt Dlugoss har 1128, hvilket ei kan være, fordi Saxo forbinder sammen Magni Bryllup og de Danskes og Polskes Krig mod Pommeren, hvilken sidste ei kan være fort senere end 1127, saasom Bisp Otto kom anden Gang til Pommern 1128 ved Paaske Tider, hvorhen han rimeligen ei er gaaen førend efterat Boleslav havde forud forsøgt ved Vaaben at tvinge Pommeren, og efter Otto's sidste Prædiken bliver det ikke troligt, at han har forsøgt noget sligt, og ei heller kan man desuden sætte Magni Giftermaal saa langt ned; Hertil kommer, at Dlugoss aldeles ikke taler om den Polske Prindsesses Giftermaal med den Danske Prinds,

Prinds, som dog vidst er skeet; Heraf slutter jeg, at paa Samlingen i Wietun er deres Forlovelse bleven afgiort. Nu forefalder det Spörsmaal, hvo der af Boleslai Gemahlinder har været Richizæ Moder; Efter min Tanke bliver det den sidste, thi Richiza har vennteligen været ung, da hun ægtede Magnus, eftersom hun i tredie Giftermaal skal endda have avlet Born, hvorpaa jeg dog twiler. Da Richizæ Dotterdotter ogsaa bar det Navn, saa bliver det rimeligt, at Magni Brud har hedet Richiza, som Knytlinga-Saga vil, og ikke Swentoslava, som Messenius vil, allerhelst hendes Moster, den Bohmiske Hertuginde, hed Richiza, thi vel kunde det være rimeligt, at Richiza havde baaret tvende Navne, men da Dlugloss vidner, at Swentoslawa var fød 1106 den 12 April af Boleslai Russiske Gemahlinde, og siden taler om en Judith, der ægtede en Ungarsk Prinds ved Aar 1108, saa tænker jeg, at Swentoslava og Judith have været een Person, alene at hendes Giftermaal er gaaet for sig meget senere, med mindre Judith har været en uægte Dotter af Kong Boleslav; Men det rigtigste bliver vel, at Judith har været en senere Dotter af Boleslav, ja maaskee fød i hans allersidste Aar 1139, da hun forst blev giftet 1170, og at Swentoslawa er rimeligen død i sin Barndom, og at den Prindsesse, den Russiske Kong Coloman ægtede omtrent 1117, ei var en Dotter af Boleslav, men en Russisk Prindsesse, og Søster af hans første Gemahlinde. Den Søn, hun avlede med Coloman, men som han ei vilde erkiende for sin, hed Boris eller Borichius. Navnet Richiza tiener og til at stadfæste, at hendes Moder har været tydsk. Vel sandt, at Dlugoss skriver, at Boleslai anden Gemahlinde var i 10 Aar ufrugtbar, dog dette maae være urigtigt, og har han maaskee alene seet paa Sønner, og er Richiza rimeligen fød 1111; Men naar Richiza i Knytlinga-Saga

Nicolaus. Aar 1127.

Nicolaus. Aar 1127. siges, at have været en Dotter af Vendernes Kong Burislaf, da hun dog var det af den Polske Boleslav, eller Bugislaf, saa viser det hvorledes Islænderne blandede disse tvende Navne sammen, og hvorledes de giorde Polakker til Vender, fordi de vare af Vendisk eller Slavisk Herkomst, hvilket kan tiene til at vise, at Islændernes Burislav i Oluf Tryggvesöns Historie har ogsaa været en Polsk Boleslav. Vedel i sine Anmærkninger til Kiempe-Viser p. 606. i Syvs Udgave, og p. 567. i den sidste af 1764, kalder Magni Dronning hel uretteligen Hellevig i Stædet for Richiza. Efterat alting med Forlovelsen var saaledes afgiort, og Forbund sluttet imod Pommern, saa udbod Kong Niels Leding over Danmark, for at bekrige Vartislav, Pommernes Fyrste, hvilken Saxo ved denne Leilighed kalder Konge i Slavien. Det første Angreb, Niels giorde, var paa Byen Osna, thi Ozna hos Saxo er uden Tvil en feilagtig Læsemaade. Dette Osna bør nok søges paa det faste Land i Pommern, der hvor Osunna ligger ved Havet lige over for Den Wollin paa den østre Side ved Diwenows Udløb, eftersom Niels strax derpaa seilede op til Julin, nu Wollin, hvorhen Diwenow gaaer, med mindre at herved sigtes til Usedom, som Langebek vil. Osna blev tvungen til ved Penge at frakiøbe sig Beleiringen. Derfra seilte Niels til Julin, og traf der den Polske Boleslav for sig med en stor Hær, hvilken uden Tvil var bleven indskibet til Gdansk, nu Dantzig, som da tilhørte Polen. Bestyrket ved denne Hær beleirede Niels Byen Julin, og indtog den snart, ved hvilken Leilighed den rimeligen er bleven afbrændt, som Andreas fortæller, saafremt det er skeet imellem Bisp Otto's første og anden Pommerske Reise, og ei efter hans Beretning ved Lynild, eftersom den Christne Kirke, indviet ved Otto til St. Adelbert, og anlagt midt i Byen, blev

blev staaende, endskiønt den kun var af Træe, og takt med Rør. Wartizlav, da han saaledes saae sig bekriget af tvende mægtige Krigshære, og hans Land ødelagt ved Sværd og ved Ild, forlangte da en Samtale med begge Konger, for at faae Fred, men Samtalen løb frugtesløs af. Imidlertid forløde dog saavel Danske, som Polakker, Landet, venteligen deels fordi Aarets Tid var forløben, og deels fornemmeligen fordi Tiden var udrunden, i hvilken deres Almue og Vasaller vare forpligtede til at følge dem; En Grund, som giorde, at der alt for ofte i Middelalderen udrettedes saa meget lidet, at Krigene varede saa længe, og bestode som oftest alene i Streiferier. Nu skiltes altsaa Danske og Polakker fra hinanden, efterat Boleslav havde overantvordet sin Dotter til Niels. Til Slutning forsøgte Wartizlav nok en Samtale, og gik ved Strela, nu Dänholm, om Bord paa den Danske Konges Skib, efterat Gisler vare overgivne paa begge Sider. Ikke desmindre blev han, efter Tilskyndelse af de kongelige Huskarle, anholdt imod Troe og Love, og forhindret fra at vende tilbage. Hertug Knud, som vilde frie sin Ven, holdt da paa et sammenkaldet Thing en Tale til Kongen, hvori han paamindte ham snarere at følge sit eget milde Hierte, end andres onde Indskydelse, for ei ævig at tabe sit gode Navn og Rygte, ved at skille en anden ved sin Frihed, der havde betroet sig til ham, og ei at paadrage sit Fædreneland en offentlig Skiændsel ved sin egen private Handling. Den gandske forsamlede Almue bifaldt Knuds Tale, men han paadrog sig dog derved megen Fortrydelse og Avind. Rimeligen er dette endnu skeet i Pommern, og imedens Hæren var forsamlet, dog ere Saxo's Ord mørke, og kunne ogsaa let trækkes til Danmark selv. Det er rimeligt, at Hertug Knud har da givet sin Dotter Ida til Fyrst Wartizlav, Nicolaus. Aar 1127.

 eller

Nicolaus. eller at denne Handling har tagt Grund hertil, og det været
Aar 1127. Aarsagen hvorfor han saa ivrigen antog sig ham, saafremt Wartizlaw nogensinde har været gift med Ida. Ved Slutningen af Kong Knud den Helliges Historie haver jeg formodet, at Ida har været Knud Lavards, og ei Kong Knuds Dotter, hvilket og saa faaer megen Styrke derved, naar Saxo siger i Anledning af de Handeler mellem Kong Knud VI, Knud Lavards Sønnesøn, og Hertug Bogislav, Wartislavs Søn; Nec minus Regem maternæ erga Bogislavi filios necessitudinis respectus tangebat, hvorvel det vel snarere sigter til det, at Bogislav var giftet med Anastasia, en Dotter af den Polske Fyrste Miecislaus, og altsaa en Broderdotter af Richiza, der var Moder til Sophie, Knud VI. Moder, hvoraf følger, at Knud VI. sigtede til de Pommerske Fyrsters Slægtskab med sin egen Moder; Men har Wartizlav 1127, eller dog snarere senere, ægtet Ida, saa har hun ingenlunde kunnet være Hertug Knuds ægte Dotter, saasom han først giftede sig 1118, hvortil kommer, at Knytlinga ikke nævner Ida iblant Knuds ægte Børn. Sandt nok, at ingen gammel Skribent beretter, at Knud havde noget uægte Barn; Men hvor meget forbigaaer ikke Historien, hvortil kommer, at Knud har vel heri, som i alt andet, traadet i sin Faders Eriks Spor, og at han var 27 Aar forend han blev gift. Pontanus vil, at Ida har været en Dotter af Kong Knud VI, og dog havt den Pommerske Fyrste Wartislav, dog dette er igiendrevet ved at anføre det. Lyschander kalder hende Judith. Efter dette gav Niels de Danske, og Floden, Lov at gaae hiem, og derpaa holdt han sin Søns Magni Bryllup med Richiza udi Ribe, fordi at denne Stad og Havn drev megen Søe-Handel, og havde derover Overflødighed af forskiællige og kostbare Vare. Paa dette Bryl-

lup

lup var Knud herligere klæd end andre, og det i Saxisk Dragt, hvorover Henrik Skatelør, Svend Estrithsens Sønneson, blev saa fortrydelig, at han udbrød i disse Ord: „Purpur vil ei beskytte dit Liv imod Sværdet,“ hvortil Knud svarede: „Saae Klæder giøre dig ei sikrere.“ Af denne Pommerske Krig, og af den Polske Prindsesses Bryllup i Ribe, saa og siden af noget der hændte 1134 efter Prinds Magni Død, har Kadlubko taget Anledning til at sætte Polske Krige, og Seiervindinger over den Danske Flode, og paa de Danske Øer, forend Christi Fødsel, som det synes, ja at berette, at det gandske Danske Folk blev undertvunget, og dets Konge Camirus, venteligen en Læse-Feil i Stedet for Canutus, kastet i Fængsel, og derpaa Folket paalagt Skat, og at gaae med lange Haar, ligesom Qvinder; og da Canuti Sønneson vilde afkaste saadant Aag, stridde han først ulykkeligen med Polakkerne, og siden med Bastarnerne, hvorpaa den Polske Konge paalagde de Danske, at de, naar de sove, skulde lægge deres Hoveder, hvor man pleiede at lægge Fødderne; Og Dlugossus ligeledes taget Anledning at fortælle, at den Polske Regent Boleslav III. Crivousti (den samme som gav sin Dotter til Magnus), giorde et Tog til Danmark, og undertvang det, hvorom mere siden; Altsaa have de heri handlet ligesom vor Svend Aagesen, der af Knud den Stores Reise til Rom har sammensat den Fabel, at han hialp Keiser Conrad til at undertvinge Italien. Med Richiza avlede Magnus efter Knytlinga-Saga tvende Sønner, Knud og Niels, af hvilke den første har uden Tvil været den ældste, og opkaldt efter den hellige Kong Knud, sampt fød 1128, eller 1129, og den sidste opkaldt efter sin Farfader. Ved Aar 1158 omtales en Grev Niels som død, og som havde været Munk i Esrum Kloster, der først blev stiftet 1153, og var en ung Person (adolescens)

Nicolaus. Aar 1127.

Nicolaus. lescens) da han døde; Alle disse Omstændigheder, hvortil maa
Aar 1127. legges, at neppe nogen fik paa de Tider Greve-Navn uden at være nær beslægted med Kongerne, kunne bringe en paa de Tanker, at denne Grev Niels var Prinds Magni Søn. Men nu møder en stor Vanskelighed, at Erkebisp Eskil kalder denne Grev Niels sig meget nær i Slægt og Blod, og altsaa rimeligen en Søsters eller snarere en Dotter-Søn af sig, thi Eskil var gift, endog som Geistlig, og har enten i den store Forfølgelse maat skille sig ved sin Hustru, eller og er hans Kone død forend den. Og efter dette kan Niels ei have været Magni Søn med Richiza, men vel med Eskils Dotter, og altsaa Magni naturlige Søn, hvilken han efter de Tiders Brug gierne kan have opkaldt efter sin Fader. Knytlinga-Saga har følgeligen Ret i at tillegge Magnus en Søn af det Navn Niels, og har alene maaskee feilet i denne Nielses Moderne. Spørsmaal, om denne Nicolaus havde ei, forend han gik ind i Kloster, avlet en Søn, maaskee naturlig, thi under Waldemar II. forekommer en Nicolaus, som kaldes Greve-Søn, og en Søn af Vice-Greve Nicolaus. Men den første Nicolai unge Aar, og den lange Mellemtid, giør, at jeg snarere anseer denne Vice-Greve for en Sønnesøn af den første Nicolaus, hvoraf følger, at Navnet paa første Nicolai Søn er ubekiendt. Som Magnus var overmaade stærk, og erfaren i alle Legems Øvelser, sampt fra Skuldrene af høyere end alle Riddere i Riget, og end alle unge Personer af hans Alder, saa kaldte de Danske ham derfor den Stærke. Denne Prinds holdt mange Hofmænd, og var ofte længe hos sin Fader, og ogsaa undertiden for sig selv. Knud, den Vendiske Kong Henriks Søn, blev dræbt i Byen Lütkenborg udi Wagrien, hvorpaa hans Broder Zwentepolch regierede alene, og kaldte Grev Adolph tilligemed Holste-

ner og Stormarer til Hielp, for at betvinge de frafaldne Folk. Forst droge de ind i Obotriternes Land, beleirede og indtoge Byen Werle, og derefter Kyssinernes Stad efter en Beleiring af 5 Uger, hvilken sidste Bye maatte give Gisler, hvorpaa Zwentepolck vendte tilbage til Lübec, og Nordalbingerne til deres Hiem. Efter Slægte-Boggerne skal dette Aar have blomstret en Gunde Grubbe til Veiringe, men om han end har været af de adelige Grubber, saa har dog hans Afkom ei vedblevet uafbrudt at bære dette Tilnavn (39). Nicolaus. Aar 1127.

Jeg kan ikke troe, at det er rigtigt, hvad Anselm af Gemblours, som slutter med 1148, skriver, at Grev Carl af Flandern skulde have sendt twende Gesandtere til den Tydske Kong Lothar i Aachen, og underkastet sig ham, thi det var gandske at støde sin Lehnsherre, den Franske Kong Ludvig, for Hovedet. Saasom denne Greve skiftede Retten upartisk, uden Persons Anseelse, og strengeligen, saa paadrog han sig efterhaanden manges Had, og deriblant de twende Beslægtedes, Burchard, og Bertulph, Canzler og Erke-Capellan i Flandern, hvor han næst Carl var den mægtigste Mand, sampt Provst ved St. Donatiani Kirke i Bruges,

 hvilken

(39) Ludewigii Script. Bamb. T. 1. c. 490-494. Acta S. Julii T. 1. die 2. p. 439. 440. Dlugoss T. 1. l. 4. c. 420. 350. 355. 360. 372. 374. 387. 417. 418. 421. 426. 427. l. 6. c. 524. Hess. Mon. Guelf. p. 210. 211. 220. 237. 238. 240. 242. 243. 245. 248. 251. Knytlinga-Saga c. 89. Messenii Scondia T. 1. p. 95. Saxo l. 13. p. 235. l. 16. p. 384. Danske Adels-Lexicon T. 1. p. 195. Philal. Troeb. Saml. T. 2. p. 21. Kadlubko l. 1. c. 603. Helmold l. 1. c. 48. p. 117-118. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 58. T. 2. p. 160. 162. 214. 365. T. 3. p. 234. 445. T. 4. p. 234. 236. 299. Gram in Meurs. col. 237-240. not. d. Pontani Hist. Dan. l. 6. p. 323. Pray Annal. Hung. T. 1. p. 110.

Nicolaus. Aar 1127. hvilken havde været ham behielpelig i at komme til Regimentet, men nu var hans arrigste Fiende, og sagde, hvor længe skal denne Danske plage os, han, som ei er en Konge, men en Koks Søn; Aarsagen hertil var, at Carl havde nægtet en Ridder ved Navn Robert Retten som frie, og at figte imod en anden Ridder, fordi han var gift med et Fruentimmer, der var Carls Trælbaarne (ancilla), og som var beslægted med Bertulph, hvorpaa dette Fruentimmer havde med 12 Ridderes Eed befriet sig; Og skulde efter de Tiders Vis den frie Mand miste sin Frihed, som i et Aar havde været gift med en slig Trælbaaren. Burchard, Bertulphs Brodersøn, havde begaaet adskillige Roverier udi Carls Fraværelse i Frankerige imod sin Broder, og derved brudt den af ham selv indgangne Fred (Treuga), hvorover Carl ved sin Hiemkomst holdt en Samling den 27 Februarii med de Fornemme til Ypern, og siden sad han Retten i Bruges, tilligemed Schøpperne, det er Raadsherrerne, af bemældte Bye, og dømte, at Burchards Hus og Befæstning i Landsbyen Strata skulde nedrives, fordi han derfra havde plyndret sine Naboer, og især Thancmar, en rig og frie Mand, som og skeede, hvorvel Carl derhos lovede, at lade ham opbygge paa et andet Stæd et andet, naar han vilde afstaae fra sine Roverier og Herværk, men denne Mand var saa forbitred herover, at han tvertimod indlod sig med fem af sine Paarørende i en Sammenrottelse mod Grevens Liv, og leiede Mordere for Penge, saa at de gave hver Ridder 4 Mark, og hver Tiener 2 Mark, hvilket altsammen vel blev beretted for Greven, men som, stolende paa sin høie Byrd og Magt, foragtede det, og vilde ei troe noget heraf, og svarede: „Det er vanskeligt „at tage sig allevegne vare; Ved Guds Hielp ere vi trygge; Og „skulde jeg omkomme for Retfærdighed og Sandhed, saa, Kiære, „hvad

„hvad Død kan da være mere æresfuld?" Derfor skeede det den anden Martii, da han alene var gaaen hen til St. Donatiani Kirke i Bruges, efterat han først, som sædvanlig, havde givet nye Klæder til 5 Fattige, og da laae nedkasted for Jomfrue Mariæ Altar, hvor han ud af en Bog sang den 4 af Davids Poenitence-Psalmer, og ledsagedes af Clerisiets Sang, at Burchard, klæd udi Harnisk, listede sig ind i Kirken, tilligemed 6 af Bertulphs Svenne, og hug ham uventeligen i Hovedet, saa at Hiærnen stænkede paa Gulvet, hvorpaa de andre hugge ham ogsaa i Hovedet, og afhuggede næsten hans høire Arm, som han havde udstrakt til en fattig Qvinde, og lode ei af forend han var død. Saaledes omkom Carl efter et Regimente af 8 Aar, da han var omtrent 43 Aar gammel; Da han i alle Henseender havde samme Sind, som hans Fader, saa havde han og samme Skiæbne, thi de selvraadige Tider taalte ei saa skarp, myndig og retviis en Regent, der drev sin Retfærdighed til Haardhed og Stivhed. Carl havde forudseet, at det saaledes vilde gaae ham, og forudsagt det paa Samlingen i Ypern, men det lader, at den Martyr- og Helgen-Ære, som hans Fader nød, opmuntrede ham til uforsagt at gaae al Fare i Møde. Efter dette Drab omkomme Morderne, Torvard, Castellan af Brochburg, og dennes tvende Sønner, hvoraf den ene hed Erik og den anden Gislebert, sampt en vis Gvalter, hvilke bleve dræbte hist og her i Byen, fordi Rygtet gik, at Greven havde efter deres Raad ladet brænde og nedrive Burchards Befæstning; Hele Bruges syntes i Forstningen at bifalde denne onde Gierning. Derefter plyndrede de Grevens Skatkammer, og borttoge alle Guld- og Sølv-Kar, sampt uddelte Penge til deres Venner. Strax efter dette bragte Clerisiet det døde Legeme til Choret, men Dagen efter vilde Arnulf, Abbed

Nicolaus.
Aar 1127.

Nicolaus. Aar 1127. bed af St. Peders Kloster i Gent, føre Carl didhen, efter Overlæg med Bertulph, men Cleresiet, bevæbnet med Borde, Bænke og Lysestager, og Folket af Bruges forhindrede ham deri, sigende, at de ei vilde miste saa kostbar en Martyr, og bragte det hen til den øvre Deel af St. Donatiani Kirke, hvor de nedsatte det i en hvelvet Grav; En af Gigt sammenkrumpet Dreng, som laae under Ligbaaren, blev da strax helbredet, hvorpaa alle Tilstedeværende ansaae Carl for en Martyr, samlede hans Blod og Haar, og fordrev en Feberen ved hans Hat. Dog Bertulph, som ei fandt sin Regning ved slig Tanke om den Afdødes Hellighed, beloe alt dette, og befoel, at tillukke Kirkedørrene, og lod indføre paa dets Taarn en utrolig Mængde af Hvedemel, Kiød, Ost, Grønt, Flesk, Viin (a), Vand, Trælle af begge Kiøn, Haandmøller, Bagerovne, ja Bret- og Skakspil, lavende sig altsaa til at udholde en lang Beleiring; bemestrede sig ogsaa det faste Slot. Dog alt dette hialp ham kun lidet, thi otte Dage efter Drabet komme mange Fornemme, hvoriblant Gervasius, den afdøde Greves Skatmester, Camerarius, med 30 Ryttere til Kastellet i Bruges, og begyndte at beleire Bertulph og de flere, som allerede raadsloge om hvo der skulde blive Greve, og havde tiltænkt en af Bertulphs Beslægtede det, men siden besluttede de at giøre Wilhelm Greve af Loe dertil. I denne Beleiring bleve tvende af Morderne grebne, pinte, dræbte, og nedkastede i et hemmeligt Mag; Isaac, beslægted med Bertulph, tog da Flugten til et Kloster i Terouane, og paatog sig der Munke-Dragt, men blev kiendt, fangen bortført til Aire den 20 Martii, og

(a) Galbertus c. 16. taler ogsaa om kaagt Viin; Forstaaes herved Brandeviin, saa er dette næsten det ældste Stæd, denne Drik nævnes.

og siden ophængt samme Dag, hvilket skeede efter Foranstaltning af Grev Wilhelm af Loe, Søn af den Flandriske Grev Philip, som tragtede efter at blive Greve i Flandern, og havde til den Ende bemestret sig en stor Deel af Landet, og af mange holdtes for Stifter til Carls Drab. Paa Georgius, en af de værste Mordere, bleve begge Hænder afhugne, hvorpaa han døde; Det samme skeede med Robert, Lober hos Herbert, Castellan i Bruges, Bertulphs Broder; Fromald, en Træl, blev hængt. Efterat Slottet, Kirken og siden Taarnet udi Slottet, hvorhen Morderne tilsidst vege, vare i nogen Tid blevne beleirede ved den Franske Kong Ludvig, som var bleven kaldet did til Hævn af de Retsindige blant de Flandriske Store, begyndte Morderne at tale om Forlig, men Bertulph, som ei stolede derpaa, tog hemmeligen Flugten, og blev endeligen, efter adskillig Omvankning, fanget ved ovenmældte Grev Wilhelms Foranstaltning, forhaanet, og tilsidst ophængt den 11 April, tilligemed Guido af Stenfort, som var bleven overvunden i Tvekamp, hvorved han havde villet bevise Mordernes Uskyldighed. Med Bertulph bleve ogsaa twende Hunde levende ophængte, som bede ham i Ansigtet, saasnart man slog dem. Grev Wilhelm vilde ved dette rengiøre sig for at have havt Deel i Carls Mord, men forgiæves, saasom Bertulph paa sit yderste gav ham Skyld derfor. Disse twende sidstes Legemer bleve indsyede i Oxe-Huder, og lagde paa Steile, men siden hemmeligen nedtagne og begravne. Burchard søgte at undflye paa en Baad, men blev greben, og udi l'Isle levende radbrækket, og laae paa Hiulet fra Klokken ni den ene Dag, indtil Tusmørket den anden, og udviste megen Andagt, sampt Fortrydelse, saavelsom Bertulph. Paa Burchard udgrov man desuden Oinene, sanderfled hans hele Ansigt, og kastede, imendens han laae paa Hiulet, til ham med

Nicolaus. Aar 1127.

Nicolaus. Aar 1127. Spyde, Lantzer og Pile. Hans døde Legeme blev nedkastet i et hemmeligt Mag. Morderne forsvarede sig længe udi Taarnet ved St. Donatiani Kirke, indtil de endeligen maatte, tvungne af Røg, 27 i Tallet overgive sig til den Franske Kong Ludvig VI, som beleirede dem den 19 April, hvorpaa Robert, Bertulphs Brodersøn, en ung Person, meget elsket i Bruges, uskyldig i Mordet, og imod sin Villie indsluttet iblant de andre Mordere, og beleiret med dem, blev derpaa bragt til Cashel, og der halshugget. Imidlertid havde man ført Carls Lig til St. Christophers Kirke, imedens man rensede St. Donatiani Kirke, hvorhen Liget blev den 25 April atter ført af Bisp Simon af Tornay, som var hans Gemahlindes Broder paa Moderne Side, og begraven der midt i Kirken, og fandt man da Liget efter 55 Dage ei alene uforandret, men det skal endog have givet en god Lugt fra sig, venteligen af Kryderier; Hans Legeme blev da indsvøbt i Hiorte-Skind. Efter Taarnets Indtagelse blev Guelric, Bertulphs Broder, tilligemed 28 af hans Medvidere, deels nedstyrted af det, deels af Grevens Slot, som var 100 Alen høit. Ingvanus af Ersine, en af Morderne, tog Flugten, kom aldrig tilbage til sit Fæderneland, og blev siden for sin onde Gierning druknet i Rhinen ved Maynts. Guilielm af Wervi tog og Flugten, og blev Munk, aflagde dog kort efter Dragten for sin Kones Skyld, og fulgte Krigen, men blev grebet i Strasborg; pinet til Døde, og hans Kone levende begravet. Det var intet Under, at disse bleve aflivede i fremmede Lande, saasom begge Konger, af Frankrige og Engelland, havde sendt Beskrivelser ud over Morderne. Den Norman Wilhelm, en Søn af Robert Hertug i Normandie, og Brodersøn af den Engelske Kong Henrik, sad Retten over disse Misdædere, thi han var bleven allerede den 23

Martii

Martii udi Arras beskikket til Greve af den Franske Konge, hvis Dronnings Søster Joanna han havde til Egte, imod hans mange Medbeilere, hvoriblant ogsaa var Arnulph eller Arnold, Carls ældste Søsters Ingers Søn, som de Flandriske Skribenter kalde en Dansk paa hans Moders Vegne; Man holdt for, at han havde størst Ret til Landet, og blev han hyldet i St. Omer den 3 Februarii Aar 1128, men strax efter forligte de af St. Omer sig med Wilhelm for 600 Mark Sølv, fulde dog atter den 21 Martii til Arnulph; Men da blev han beleiret af Wilhelm i St. Omer, og drevet der til St. Bertini Kirke, og som han saae, at han intet kunde udrette, saa frasagde han sig endeligen al Ret til Flandern, og vendte hiem, venteligen til Sverrige, thi hans Fader Falko var Svensk, med sin Flode, dog ei forend i næste Aar 1128, hvoraf man maae slutte, at han allerede har været i Landet forend Carls Død. Det forekommer mig rimeligt, at Carl har ladet ham hente, for at faae ham til sin Eftermand, om han selv ingen Børn fik, og fra denne Tid af forsvinder Arnulph i Historien. Foruden Wilhelm, Greve af Loe, og Arnulph, tragtede ogsaa Balduin, Greve af Mons, som paa den mandlige Side stammede fra de gamle Flandriske Grever, og tilbød sig at bevise sin Ret ved Tvekamp, efter det Flandriske Grevedømme, ja den Engelske Kong Henrik, hvilken, som det lader, skal have taget sig Carls Død meget nær, understøttede sin Søstersøn Steffen, Greve af Blois, i hans Paastand derpaa, og fik baade Wilhelm af Loe og Balduin af Mons, sampt sin egen Svigerfader, Hertugen af Löwen, paa hans Side; Men Wilhelm af Loe blev udi Ypern fanget af den Franske Konge, og gandske Flandern ved ham bragt under den Normaniske Wilhelms Lydighed. Petronilla, Enke-Grevinde af

Nicolaus. Aar 1127.

Nicolaus. Aar 1127. Holland, søgte og at faae sin Søn Grev Theoderic til Greve af Flandern, og havde hun ogsaa Løfte derpaa af mange Flandriske fornemme Herrer, sampt Borgere, hvilket formaaede hende til at støde med en stor Magt til dem, der beleirede Morderne. Theoderic af Elsas, den dræbte Carls Fætter, da de hver vare fødde af sin Søster, Robert den Frisers Dotter, giorde og Paastand paa Grevedømmet. Den Franske Ludvig gik saa vidt i at straffe Morderne, at han endog dømte deres hele Afkom til Landsflygtighed, og deriblant altsaa mange Uskyldige. Efter de Been, som endnu ere tilovers af Carl udi St. Donatiani Kirke, vil man tillegge ham en Høide af 9 Fod (a), hvilke da vənteligen ere meget mindre end vore Sielandske. Hans fleste Levninger giemmes der endnu, men nogle skulle være bragte til Danmark. Paa det Stæd, hvor han dræbtes, staaer paa det høie Altar et Kaars med 4 Nagler, og endnu helligholdes der hans Martyr-Dag, paa hvilken hans Kiste sættes midt i Choret med Lys om, prydede med de Flandriske Grevers gamle Vaaben. Samme Dag holdes en Tale over ham i Sakristiet, og vises hans Levninger til Folket; Af hans Hierneskal, hvori sees Huller, drikke endnu stundom de, som ere behæftede med Feber. Udi et af de 4 gamle Latinske Ligvers, som ere giorte over ham, kaldes han den Store. Dette staaer i et Kloster ved Rhinen, et langt fra Andernach i Tydskland. Underligt er det, at Aarboggerne af Evum

(a) Skulde herved forstaaes den saa kaldte Drusi Fod, der giældet i Brabant, Flandern 2c., og som indeholder 12 Tomme, og tiende Del af den kongelige Franske Fod, saa bleve Carl for høi. See Metrologie par Paucton p. 137-139. Derfor bør vel Foden snarere regnes efter en Albue, hvorefter Carls Høide har været 3 Alen og 1 Qvarter.

rom skrive, efterfulgde derudi af vor Rim-Kronike, at Carl blev dræbt ved Magnus, Kong Nielses Søn, hans Anslag; Dog da Magnus var forhadt i Danmark, fordi han dræbte Hertug Knud, Stamfader for det siden saa længe regierende Kongehus, saa bliver det herover troligt, at disse Aarbøgger vildfare, allerhelst de og tage feil i den Flandriske Greves Navn, da de kalde ham Harald; Med mindre man vilde troe, at Magnus frygtede for Carl, og at denne ærgiærige Herre har enten havt ham mistænkt for, at han engang vilde giøre ham den Danske Krone stridig, eller og hielpe Knud til den, hvilket sidste kunde blive troligt ved det store Venskab, som havde været imellem Carls og Knuds Fædre, Knud og Erik; Dog maae man lade dette, som saa meget andet i Historien, blive i sit Mørke. Aar 1606 den 23 Februarii lod Philip af Rodvan, Biskop af Bruges, Grevens Been flytte til Omgangen over Choret i Jomfrue Mariæ Capel, hvor et Capellanie er indstifted for den hellige Treføldighed, og lod han tilligemed hans Kiste bedække med rødt Fløiel, og sætte oven paa Altaret, og 1610 den 1 Martii forordnede Kapitlet, at der aarligen skulde holdes en høitidelig Messe om den hellig Treføldighed til Grev Carls Erindring. Hans Navn, som Salig, Helgen og Martyr, staaer og indført, ei allene i Tydske, Franske og Nederlandske Martyrologier, men endog i det Romerske. Efter det Kastel Encre i Flandern, som Carl besad, opkaldes han af nogle, og har Ordericus oversat det paa Latin ved Anchora. Om Carl haves trende Levnetsbeskrivelser paa Latin af samtidige Skribenter. Den første af en Anonymus, som Bollandisterne mene at have været Dansk, er kort, og først udgivet af vor fortiente Hvitfeld, bag ved Ælnothus, til Kiøbenhavn 1602 i 8vo, og siden af den lærde Meursius, ligeledes bag ved Ælnothus, paa sanime

Nicolaus. Aar 1127.

Nicolaus. Aar 1127. Stæd 1631 i 4to, og endeligen indført i den 9 Tome af den prægtige Udgave af alle Meursii Værker, som Lami besørgede til Florentz 1746 i Folio. Den anden Levnetsbeskriver Gualter, Canik af Terouanne, er meget vigtigere, og først udgivet til Paris 1615 i 8vo. Gualter skrev efter Befaling af Bisp Johannes i Terouanne, blev siden Archidiaconus, og havde havt nøie Omgang med Carl. Den tredie Galbert, Notarius i Bruges, overgaaer langt dem begge, og har i de fleste Ting været Dievidne. Jesuiterne, eller Bollandisterne i Antwerpen, have allerførst udgivet ham, tilligemed de tvende andre, i den 1 Tome af Martii Maaned, og i vor Tid haver Langebek udgivet dem alle 3 i den 4 Tome af de Danske Skribenter, tilligemed de fleste hist og her strøede Efterretninger om Grev Carl, og er denne Udgave den beste af dem, siden den er den sidste, og besørget ved en kyndig Mand. Efter Lyschanders Beretning skal den af Danmark evig fortiente Mand, Christiern Pedersen, have skrevet Grev Carls Levnet, venteligen paa Dansk. Paa Nederlandsk haves ogsaa en Levnetsbeskrivelse af Carl under følgende Titul: Leven ende Martelie van den H. Carolus bonus Sone van de H. Canutus Coningh van Denemerken. Antverpen 4to 1700, hvilken jeg aldrig haver seet, men som blev solgt paa Etatsraad Grams Bog-Auction. Naar den nye Skribent Lodge siger, at fra Carl, Hertug i Normandie, stammer udi Irland den ædle Slægt Viscomterne af Nitterville, som kom did ind alerede under den Engelske Konge Henrik II, og hvilken Slægt endnu vedvarer, saa mener han uden Tvivl den Flandriske Grev Carl, hvorvel den hele Sagn er rimeligen urigtig. Den første, som kom til Irland, hed Formal. Galbert skriver, at de Manddrabere, Skiørlevnere og Drankere ei fortiente at have saadan Regent som Carl; Saa vidt kan Kierlighed

til en Person bringe en op mod sine egne Landsmænd. Ovenmældte Theoderic af Elsas kom den 11 Martii i det Aar 1128 til Gent, og blev der antaget for Greve, og som hans Søster, den Hollandske Enke-Grevinde Petronilla holdt med ham, saa blev han og den 25 i samme Maaned antaget i Bruges; Bemældte Danske, rettere Svenske, Arnulph, havde Castellanen af Bourburg, Henrik, paa sin Side, saa og Indvaanerne af Furnes, og tænkte ved Hielp og Raad af den Engelske Konge, at komme i Besiddelse af Grevedømmet, saa og ved Hielp af Hertug Godefrid i Brabant eller Löwen, hvis Dotter Johanna, Søster til den Engelske Dronning, Arnulph havde Løfte paa at faae til Ægte, saafremt han kunde blive Greve i Flandern. Imidlertid hyldede de af Gent og Bruges Theoderic den 29 Martii, og fra den Tid af blussede den indbyrdes Krig i Flandern en Tid lang. Da Theoderic drog ind i l'Isle, skeede det, at en Kone, som ansaaes for en Troldqvinde, stænkede Vand paa ham, og som han fra den Tid fik Ulyst til Mad og Drikke, saa grebe hans Mænd hende, og kastede hende med bundne Hænder og Fødder paa et brændende Baal af Straae og Qvister; Altsaa var det da alerede i Brug at brænde Hexer. Da den Franske Konge tog den Normaniske Wilhelms Partie, saa forøgedes herved Elendigheden, hvorimod man finder, at Arnulph havde alerede den 31 Maji slaget sig til Theoderics, da han venteligen intet Haab saae for sig at trænge igiennem med sin Paastand, maaskee fordi den Engelske Konge nu holdt med Theoderic, da det ei var ham saa meget om at giøre, hvo der blev Greve i Flandern, naar kun hans Fiende den Normaniske Wilhelm ei blev det. Arnulph skal og alerede paa Samligen i Arras have villet bevise sin Ret for den Franske Konge, dog uden Bifald, saasom det Danske

Nicolaus. Aar 1127.

Navn

Nicolaus. Aar 1127. Navn var forhadt i gandske Flandern, venteligen for Carls strænge Regimentes Skyld. Derimod havde nu Wilhelm den Brabantske Hertug paa sin Side. Endeligen endtes Tvistigheden den 26 Julii, thi da satte Wilhelm Livet til i Beleiringen af Alst, hvorpaa Theoderic blev rolig Besidder af det gandske Land, og erkiendt derfor af den Franske Konge, og tog han derpaa alle de Lande, Carl havde besiddet, til Lehn saavel af den Franske, som af den Engelske Konge. Derefter ægtede Theoderic Margrete eller Svanehild, Carls efterladte Enke, som man af et Diploma seer, at han alerede var gift med 1130, og som døde 1133 den 4 September, efterat hun med Theoderic havde ikkun avlet een Dotter, ved Navn Laurentia, og med Carl ingen Børn, hvorvel nogle senere Skribenter ville, at Carls tvende Sønner bleve dræbte tilligemed ham, hvilke de uden Tvivl have giort deraf, at Thorvardi tvende Sønner bleve dræbte tilligemed ham, da dog Galbert, de Tiders Skribent, vidner, at Carl døde uden Livs Arvinger. Theoderic opkaldte sin Dotter af andet Ægteskab Margrete efter sin første Gemahlinde. Denne Margrete var en Dotter af Rainold, Greve af Beauvais, og Søster til Grev Radulf af Vermandois, og ægtede Carl hende efter sin Formands Grev Balduins Raad, det er førend 1119. Margretes Moder hed Adelaidis, Dotter af Grev Herbert i Vermandois. Foppens i Noterne til Miræus vil, efter de Brødre St. Marthe, at Margrete ægtede efter Carls Død Hugo, Greve af St. Paul, men ingen af dem anfører nogen gammel Skribent derfor. Hos Montfaucon findes et gammelt Contrafei af Grev Carl; hans Kiortel, Knapper og Hue, som har en besynderlig Skikkelse, ere røde; hans Paternoster-Baand, som hænger ham om Halsen, er brunt; En Andagt, Petrus Eremita skal have opfundet i den første

hellige

hellige Krig. Hans Udseende er ærlig, stræng og fast. Contrafeiet er gammelt, og uden Tvivl giort efter Original. Dodechinus, som slutter med 1200, siger, at Carl var, fremfor alle Fyrster i sin Tid, en forunderlig Haandhæver af Retfærdighed. Den Munk Wilhelm, som slutter sin Kronike af Egmund med 1333, giver ham Tilnavn af den Retfærdige. Carls Eftermand Grev Wilhelm kalder ham i et Brev til den Franske Kong Ludvig: Magnanimum & Magnificum Karolum. Hos Vredius forekomme tvende Sigiller af denne Grev Carl. At Carls Retfærdighed og Strænghed har hældet til Grusomhed, kan sees af det, han sagde til en Ridder, som foruroligede Abbeden af St. Bertin angaaende et Gods: „Ligesom Eders Fader har tiet herom, saa bør I og tie, thi jeg sværger ved Grev Balduins Siæl, at om jeg fornemmer mere Klage herover, saa vil jeg ei giøre andet ved Eder, end hvad hin Greve giorde ved den, som han i Bruges lod kaage i en Kiedel." Hos de fleste, helst nyere Skribenter, bær dog Carl desuagtet Tilnavn af den Gode. Over Tidenden om Kong Carls ynkelige Død blev hans eeneste Broder Wilhelm, Hertug af Apulien eller af Salerno, saa bedrøvet, at han derover faldt i en svær Sygdom, hvoraf han døde den 20 eller ogsaa 26 Julii i Salerno, da han neppe var 30 Aar gammel. Hans Enke tog sig hans Død saa nær, at hun under Hylen og Graad afklippede hendes skiønne og favre Haar, og kastede det paa Ligets Bryst. Saasom han ikke var fornøiet med sin Fætter Roger, Greve af Sicilien, saa overlod han ved sin mundtlige sidste Villie alle sine Eiendele, saavel bevægelige, som ubevægelige, til Pave Honorius, hvilket denne har selv mere end eengang forsikret Skribenten Gvalter. Intet Under derfor, at denne Pave ei vilde erkiende ovenmeldte Roger for Hertug, Nicolaus. Aar 1127.

 men

Nicolaus. Aar 1127. men tvertimod lyste ham i Band, da han ansøgte om Forlehningen. Men som Roger havde de fleste af Indvaanerne paa sin Side, saa antog han selv Hertugs-Navn, og bekrigede Paven. Henrik den Sorte, Hertug i Bayern, døde den 13 December, og hans Gemahlinde Wulfhildis, Ulfhild, strax derpaa den 29, og begroves hun i Klosteret Weingarten, hvorvel nogle henføre begges Dødsfald til forrige Aar, og maaskee rettere. Hun havde ægtet ham forend 1101, da hans Fader Hertug Welf døde. Hun var en Dotter af den Saxiske Hertug Magnus, som døde 1106, og af Sophia, den Ungerske Kong Ladislai Dotter, og en Dotter Sonnedotter af den Norske Kong Oluf den Hellige, og bar hun ogsaa det Navn Ulfhild efter hendes Farmoder, hvilket ogsaa synes at vise, at hun har været Magni ældste Dotter, hvorom ellers haver været megen Trætte, da nogle have villet dertil giøre hendes Søster Eilica, som ægtede Otto af Anhalt, og blev Moder til den bekiendte Hertug Albert Biörn. Wulfhild opkaldte en af sine Døttre efter sig selv, hvilken siden ægtede Grev Rudolf af Bregentz; Wulfhild var og Moder til Hertug Henrik den Stolte, og Farmoder til den navnkundige Hertug Henrik Löve. En af Wulfhilds Døttre, Sophie, var gift med Hertug Berthold III. af Zühringen, som blev dræbt 1122 eller 1121. Wilhelm af Malmesbury vidner, at Edgar Adeling levede endda ved den Tid, han skrev, det er 1127, i en hoi Alder paa Landet uden at være i nogen Anseelse; Gammel var han vidst, thi han kan have været fodt omtrent 1040. — Imellem de tvende Russiske Prindser og Brødre, Wolodimir og Rostislav, opkom Ueenighed, og kaldte den første Ungarerne til Hielp, og den sidste Russerne, hvilken og tvang sin Broder at flye til Ungarn Aar 1128 tilligemed Gemahlinde og Børn, hvor han opholdt sig hos

sin Svigerfader den Ungarske Kong Steffan. — Ved denne Tid regierede en Rognwold, eller Rochwold, maaskee det Nordiske Rognvald, Søn af Boris udi Polocz i Rusland, som stammede fra Rognwold eller Rochwold, der havde kriget med den store Wolodimir, hvorfor nu Rognwold førte Krig, for at hævne dette, med Wolodimirs Afkom. — Den Engelske Kong Henrik giftede efter Pindsedagene sin Dotter, Enke-Keiserinden Mathild med Goufrid Plantagenet, Greve af Anjou, hvilket var Aarsagen til den større Magt, de følgende Engelske Konger finge i Frankerige (40). Nicolaus. Aar 1127.

(40) Anselmus Gemblac. p. 191. Calles T. 6. p. 290-293. Acta Sanct. Martii die 2. T. 1. p. 152-220. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 240. T. 4. p. 68-216. Westphal Monum. Cimbr. T. 3. col. 454. Mejeri Ann. Flandriæ l. 4. p. 47-49. Molani Nat. Sanct. Belg. d. 2 Martii p. 44. Sanderus de sanctis Flandris l. 2. p. 125. Raysii Hiero-Gazoph. Belg. p. 198. Sanderi Hagiolog. Flandriæ p. 125. The Peerage of Irland by Lodge T. 2. p. 294. London 8vo. 1754. Hess Monum. Guelf. p. 20. 48. 127. 128. 157. Ant. Arimini l. 5. c. 50. p. 519. 519. 420. in Freheri Corp. Franc. Hist. Chron. Andrensis. Monast. in Dacherii Spicil. T. 2. p. 800. a. 803. a. b., hvor Frihedsbrevet af Klosteret Andernes, givet ved Grev Carl, forekommer. Montfaucon Monum. T. 2. p. 48. Dodechinus in Pistorii Scr. Germ. p. 470. b. Wilhelmi Chron. Egmund. in Matthæi vet. ævi Anal. T. 2. p. 445. 446. Duchesni Script. Franc. T. 4. p. 447. Miræi Op. Dipl. T. 1. p. 372. Rob. de Monte p. 753. ad calcem op. Guiberti Abbatis. Vredi Sigilla comitum Flandriæ p. 10 & 11. Malbrancq de Morinis T. 3. p. 131-138. Muratori Gesch. von Italien T. 7. p. 9-11. Falco Beneventanus apud Carusium p. 329. Dlugoss l. 4. c. 427-429. Nestor p. 182. 183. Arndt T. 1. p. 338. W. Malm. de gestis Reg. Angl. l. 2. p. 93. l. 3. p. 103. Hist. Nov. l. 1. p. 175. H. Hunt. l. 7. p. 383. Chr. Saxo p. 230.

Nicolaus. Aar 1128. Omtrent i det Aar 1128 er det berømte Borglum Kloster udi Vendsyssel bleven stifted. Det var besat med Præmonstratenser eller de saa kaldte hvide Munke, hvilke levede efter Augustini Regel, og kaldtes Caniker, eller Canonici Regulares, hvilke udgiorde et Dom-Capitel, og havde Ret at vælge Bispen, og som Bisperne fra dette Klosters Stiftelse af mest opholdte sig der, saa bleve de kaldte Bisper af Borglum, ligesom forhen af Hiøring eller Vendsyssel, og nu af Aalborg. Da det var et Præmonstratenser-Kloster, saa kan det ei vel have været ældre end fra 1128, thi Ordenen blev først 1120 stiftet af St. Norbert, og stadfæstet af Paven 1125. Norbert blev Erkebisp i Magdeborg 1127, og døde 1134. Kloster-Kirken var Dom-Kirke for hele Stiftet, og kaldtes Klosterets Forstander, Provst, og den næste efter ham i Værdighed Prior. Indtil denne Dag kaldes Pladsen neden før Klosteret Bispegaarden. Ved Reformationen blev Klosteret sæculariseret, og kom i Kongens Værge, som forlehnede det bort til adskillige Adelsmænd, og blev det endeligen 1669 en Herregaard, som nu besiddes af min gode Ven Greve og Geheimeraad Rosenkrone. Af den gamle Bygning er nu omstunder intet andet tilovers end Murene, saavel af Kirken som Klosteret, der udgiøre 4 Længder, og ere i dette Seculo ombygde og udstafferede af Justiceraad Kiærskiold. Stædet havde, indtil det blev et Kloster, været en Kongsgaard og kongelig Eiendom, samt Landsbye, som det synes, villa regia. Ælnothus vidner, at det kaldtes Burlanis, efter den Frue Burlina, som forhen havde eiet det, dog Langebek mener, at det snarere har Navn af Borg, fordi der var en Kongelig Borg eller Slot. Den hellige Thöger eller Thorgarus af Vesterviig var uden Tvivl Borlums Stifts-Patron, eftersom Bisp Johannes af Borlum giver i et Diplom af 1278

Afflad

Sted til Bekkeskov Kloster paa hans Autoritæt. Under den 29 December i dette Aar haves et Brev fra Pave Honorius til Kong Niels, given til Lateran, hvori han melder at tilsende ham efter hans egen Begiæring Cardinal Diaconus Gregorius af Crescentio, som sin Legat, og som sin meget kiere Ven, for at forvalte en Legats Embede i alle hans Lande, til at udrydde det Skadelige, og plante det Nyttige, og i disse Henseender anbefaler han ham denne sin Legat paa det beste. Paa samme Maade blev og tilskreven Kongen af Sverrige og af Bohmen. Til denne Tid henfører jeg og de Stridigheder, som opkomme imellem de tvende Danske Prindser og Brødre, Harald og Erik, thi til senere Aar kunne de ei vel henføres, og til tiligere neppe heller, eftersom de maae være forefaldne paa en Tid, da deres Broder Hertug Knud havde sin Myndighed. Sagen var denne: Harald havde mange Børn, og holdt et stort Hof, til hvilket hans Indkomster ei strak, derfore søgte han at forøge dem, endog paa ulovlige Maader, og til den Ende brugte han sine Trælle til at røve og stiæle. Det gik fornemmelig ud over Naboerne, og deres Qvæg især. Om Sommeren laae han ude paa Fribytterie, og røvede, saavel paa Inden- som Udenlandske. Tæt uden for Roskilde anlagde han Haraldsborg, hvoraf endnu sees Voldstædet ei langt fra St. Ibs Kirke og fra Isefiord, og hvilken Bygning blev rent nedreven i den saa kaldte Grevens Feide efter Friderici I. Død, og efter Befaling af Grev Christopher. Denne Befæstning besatte han med sine Træle, og derfra lod han plyndre omliggende Egn, og stiæle Korn fra Korn-Laderne i Byen. Imedens nogle forrettede dette sidste, satte andre deres Sværde paa Halsen af Værterne, truende dem med at omkommes paa Stædet, dersom de giorde mindste Modstand, eller opvakte nogen Tummel; Og her-

Nicolaus. Aar 1228.

Nicolaus. ved blev Roskild bragt fra den største Velstand til den yderste Armod. Roskilde Borgere, forbitrede herover, grebe da hans
Aar 1128. Eiendomme an, og mente derved ikkun at tage deres igien. Det kom nu saa vidt, at han ei mere kunde være sikker der, og derfore tog Flugten paa et Skib. Hertug Knud sagde hertil, at hans Broder var lig en Fugl, som bygde sit Rede af alle andre Fugles Fiær, og hvilket kuldkastedes ved en Stormvind, saaledes maatte Harald, som havde været alle andres Røver, nu selv blive til et Røv, og betale med sin egen Skade, hvad han havde røvet fra andre. Intet kan mere tiene til Beviis paa den Roskildske Anonymi Udsigende, at Kong Niels var aldeles ingen Regent, ved det man ei finder, at han rørte sig det mindste for at hæmme slige Uordener. Da Harald var gift med Ragnhild, en Stepdotter af Nielses Dronning Margrete, og Haralds uægte Søn, Biörn Jernside, ligeledes med hendes Søster Cathrine, en Dotter af den Svenske Kong Inge, Stenkils Søn, saa bliver denne Kaaldsindighed des ubegribeligere. Broderen Erik derimod opførte sig anstændig imod sine Medborgere, og var derfore ligesaa meget elsket, som Harald forhadt. Men nu tog han Leiligheden, og forlangte af Harald sin Fæderne Arv, hvilken denne dog foragteligen nægtede ham, fordi han var avlet i Hoer med en gift Kone, og heri synes han ei at have havt Uret, hvor haarde og raae end Sæderne vare. Erik tog nu herover ei i Betænkning, at røve og plyndre sin Broders Eiendele, og at henføre det Røvede til Arnakke, en liden Landsbye imellem Roskild og Holbek, af ikkun een Gaard, i Holbek Amt, Tudse Herred, og Svinninge Sogn, hvor Harald uformodentligen overfaldt ham om Natten, og som han fornam, at Erik var undkommen ved Flugten, og havde selv ei Tid at bortføre Byttet, saa stak han

Ild

Ild paa Huset, og opbrændte saaledes sit eget Gods. Som nu Nicolaus.
Hertug Knud søgte at stille denne Stridighed, der havde reist sig Aar 1128.
af Foragt, og frøgtede, at den skulde geraade Slægten til Vanære, saa stevnte han dem begge til sig udi Slesvig, under Trudsel af Lemlæstelse, dersom de ei mødte. Da de komme, satte han dem broderligen tilrette, og skiftede derpaa Arven imellem dem, saaledes, at de begge skulde arve. Ved denne ei alt for upartiske Dom vandt han Eriks Venskab, og paadrog sig derimod Haralds Uvenskab, som siden udviste sig. Da er det vel og skeet, at Knud satte Erik til Befalingsmand over Øerne, rimeligen de, som ligge i Havet Vesten for Sønder-Jylland. Omtrent ved denne Tid mener man og, at man har begyndt at ombygge Viborger Domkirke, hvilken troes at have staaet i det mindste fra Store-Knuds Tid, og blev under Svend Estrithsen Domkirke 1065, da Stigtet oprettedes. Den nye Bygning blev ei færdig førend 1169. Den er indviet Mariæ til Ære, havde først Benedictiner-Munke, siden Augustiner, forvandlede til et Collegium Canonicorum, hvilket efterhaanden kom til at bestaae af 3 Prælater, nemlig Provsten, Archidiaconus og Cantor, og 12 Canniker, hver forsynet med sit Præbende, og havende under sig Vicarier, som opvartede den daglige Altar-Tieneste. Saaledes levede de fornemme Geistlige, især Cannikerne, i Lediggang og gode Dage. — Zwentepolch, den Vendiske Regent, eller Knes, som Venderne kaldte ham, da han ei synes at have ført Konge-Navn, teede sig naadig imod de Christne, hvorover Vicelin begav sig til ham, og erindrede ham om hans Faders Løfter. Som nu Fyrsten tog vel imod ham, saa sendte han did de Præster Ludolph og Volckwarth, for at have Siæle-Omsorgen. De opholdte sig ved den Kirke uden for Byen, der

laae

Nicolaus. Aar 1128. saae paa en Høi paa hin Side Floden. Den Gang boede mange Kiøbmænd i Liber, som Kong Henriks Fromhed og Ordholdighed havde trukket did, og hvilke beviste sig meget bevaagne imod disse Præster. Men ei længe efter deres Ankomst komme de hedniske Rugier did, og som de funde Byen uden Skibe og Forsvar, saa indtoge de den, forstyrrede Castellet og det meste af Staden. De brøde og alerede ind i Kirken, men Præsterne vare saa lykkelige, at slippe ud af en Bagdør, at naae Skoven, og at komme i Behold til Falderen. Kort efter blev Zwentopolch dræbt ved List af Daso, en meget rig Holstener, hvorpaa hans Søn Zvinike kom til Regimentet. — Den Danske Prinds Henrik, Svends Søn, og Svend Estrithsens Sønneson, var gift, som forhen er sagt, med Inger, en Broderdotter af den Danske Dronning Margrete; Dette Ægteskab var ikke lykkeligt, og hadede hun sin Mand meget, da hun var aldeles indtaget af en ung Person. I en forklæd Mandsdragt tog hun derfor Flugten fra sin Mands Hus midt om Natten, dog Henrik kom paa hendes Spor, forfulgte og naaede hende i Aalborg, og bragte hende tilbage, men hendes Elsker undkom ved Flugten. Parsberg udi sine skrevne Anmærkninger til Vedels Danske Saxo siger, at Inger var af de Galler i Sverrige, og forhen kalder han Ulf Gallicefarer Ulf Galle. Men da det er vidst, at Inger var af det Stenkilske Svenske Kongehus, saa falder dette bort. Han vil og, at hendes Boler blev siden fanget, og bragt til Kong Niels paa Kleitrup, og der, ligesom ovenmældte Tugtemester, levende begravet i en Høi paa Hornum Mark. Ovenanførte sig tilføiede Skam gav Henrik den uskyldige Hertug Knud Skyld for, menende, at han havde hemmeligen raadet hertil, og herover fattede han et uforsonligt Had til ham. Henrik var halt, og

kaldtes

kaldtes derfor af Islænderne Skokul, der i Genitivo har Skokular, af hvilket sidste Torfæus mener, at de Danske og Svenske, hvis Sprog mangle Boielser, have giort Skatelar; Dog heri troer jeg at den store Mand, fulgt af Gram, feiler, thi Skatelar betyder nok saa meget som Skadelaar, det er en, der har Skade i Laaret, og desuden have dog Danske og Svenske Genitivus, om de end mangle Boielser i de øvrige Fald (41). Nicolaus. Aar 1128.

Som den nidkiere Bisp Otto af Bamberg fik at høre Pommerens Frafald fra Troen, og at Stetinerne dyrkede baade den sande Gud og deres Afguder, saa besluttede han at giøre paa nye en Reise til Pommern, saavel for at bringe dens Indvaanere tilbage til Troen, som for at omvende dem af Uznoym, det er Usedom, hos hvilke han endda ikke havde været. Til den Ende udbad han sig Velsignelse af Pave Honorius, og Bifald af den Tydske Kong Lotharius, og begav sig Skiertorsdag i dette Aar 1128 paa Veien, efterat han havde tillavet den hellige Smørelse, og holdet Messen, og drog han afsted fastende og i sine Tøfler, ligesom han havde staaet for Altaret, ladende bære Kaarset høit for sig. Og som han ei vilde falde sine Venner besværlig, nemlig de Bøhmiske og Polske Regenter, samt andre, han der havde indgaaet Venskab og Giæsteret med, saa besluttede han

(41) Lang. Scr. Dan. T. 3. p. 356. not. d. T. 1. p. 339. Danske Atlas T. 5. p. 328. 329. 332. T. 6. p. 115. T. 2. p. 335. 372. T. 4. p. 612. 613. Hofmans Fundat. T. 4. p. 313. 314. Coleti Conc. T. 12. col. 1352. Binii Conc. T. 3. Part. 2. p. 469. Baronii Ann. ann. 1129. n. 2. Saxo l. 13. p. 234. 235. 240. 241. 230. Knytlinga-Saga c. 82. Suhms Førb. p. 185. Pontopp. Ann. eccl. Dan. T. 1. p. 351. Hvitfelds Bispe-Krønike p. 102. Helmold l. 1. c. 48. Torfæi Hist. Norv. T. 3. p. 503.

Nicolaus. Aar 1128. han denne Gang at drage giennem Saxen, kom derfor til Halle, og drog derfra paa Elven og ind i Havel-Floden, besøgende underveis Erkebisp Norbert i Magdeborg. Stigtet Hawelberg var da saaledes forstyrret ved de hedniske Venders Indfald, at der vare saare ringe Fodspor tilovers af Christendommen. Ja udi Byen Hävelberg selv firedes den Dag, han nærmede sig den, den Afguds Virovits Høitid, og vare da mange Faner opstilte, hvorover Otto vilde ei gaae ind i Byen, men lod sig nøie med at staae i dens Port, og der at prædike for Folket, og formane det til at staae fra slig Overtroe. Som han nu var i Leutitien, og skulde herefter reise til Lands, saa lod han alt det, han havde kiøbt i Halle, af Guld, Sølv, Purpur, Linned, kosteligt Tøi, Proviant, sampt al anden dyrebar og mangfoldig Skiænk, læsse paa 50 Vogne, og førte det altsammen med sig med megen Besvær, især igiennem en stor Skov af 5 Dages Reise, og til en meget stor fersk Søe, hvor han kiøbte Fisk af en Mand, der veigrede sig ved at tage Penge eller noget andet for dem, og forlangte alene Salt, thi han sagde sig ei at have smagt Brød i 7 Aar, og alene at have levet af Fisk, som han tørrede til Vinter-Føde. Paa en liden Øe i denne Søe boede han, og did havde han flygted med Hustrue for den Polske Boleslav. I denne Egn prædikede Otto for et Folk kaldet Moriz; uden Tvil ei andet end en Lemicisk Stamme, og hvis Navn endnu er tilovers i Müntzer Søe, der ligger i det Meklenborgske, og udi Fyrstendømmet Venden. Dette Folk vilde gierne lade sig omvende, men Bispen undskyldte sig med, at han hastede med sin egentlige Sendelse, men vilde med Pavens og Erkebisp Norberts Tilladelse nok engang komme til dem. Nu kom han til Timin, nu Demmin, en Pommersk Stad, hvilket viser hvor vidt Wratizlav da havde

ud-

udstrakt Pommerns Grændser, thi denne Bye maae vidst forhen have hørt til Leuticien, over hvilket han endeligen ogsaa regierede. Da Kong Lothar havde kort forhen opbrændt Leuticiernes Bye, tilligemed deres Tempel, venteligen Rethra, saa havde de nu samlet sig, og vilde udøse deres Harme paa Demmin, hvis Borgere giorde tapper Modstand, og kaldte Wratizlav til Hielp. Borgerne af Demmin holdte nu just Thing uden for Byen, og ginge derover Bispen i Møde for at nøde ham ind i deres Bye, men han afslog at drage ind i en hedensk Stad, hvor han ei kiendte nogen, og slog derfore sine Tælter op uden for den, men lod dog de Fornemste af Staden kalde til sig, og prædikede den Christne Lære for dem. Og som han fra forrige Reise kiendte Byens Befalingsmand, saa bad han ham om Herberge, og indrømmede denne ham derpaa en Plads ved Staden i det gamle Castel, til at slaae sine Tælter op paa, hvor han og forblev Natten over, hvorvel i megen Frygt, saasom den Pommerske Første kom samme Nat did med en stor Hær, bestaaende saavel af Skibe, som Ryttere og Fodfolk, hvilke tvende sidste komme i Mørket udi Haandgemænge, saasom hver kom fra sin Side, og mente derover, at de vare Fiender. Over denne Bulder og Vaabenbrag bleve Otto og Følge saa redde, at de slukte Ilden ud, og vilde tage Flugten, men til Lykke kiendte Pommerne nu hinanden, og Slaget hørte op; Befalingsmanden lod og Otto vide Aarsagen til denne Tummel. Imidlertid var der dog stor Angest i Byen, da man hvert Øieblik ventede Leuticiernes Ankomst. Dagen derpaa brød Wratizlav ind i Leuticien, og stak alting i Brand, saa man kunde ved Middags Tider see udi Byen, og som han derfor kunde ei strax komme til Bispen, saa lod han ham ved Sendebud ombede, at oppebie sig den Dag over. Om Aftenen

Nicolaus. Aar 1128.

Nicolaus. Aar 1125. tenen kom Fyrsten tilbage med meget Bytte og Fanger, og uddelte det altsammen iblant sin Hær, saavel Penge, Qvæg, Boskab, som Folk, og da Mand herved blev skilt ved Kone, og Børn fra Forældre, saa foraarsagede dette megen Graad og Skrig, hvilket gik Bispen saa nær til Hierte, endskiønt de vare Hedninger, at han ei kunde holde sig fra Graad. Vore oplyste Tider burde vel ei være besudlede med slige umenneskelige Gierninger, men de Christne Russer giorde det langt værre, da de i sidste Krig indtoge Bender; Mod Hedninger og mod Muhammedaner troer man at alting er tilladt. Som nu Fyrsten indsaae Otto's Ønsker, saa befoel han at lade de Svage og Syge løs, og at lade dem blive sammen, for hvilke Skilsmissen var sørgelig. Bispen kiøbte og alle dem frie, som han fornam at være Christne og døbte. Derefter gave Fyrsten og Bispen hinanden Gaver, og skiltes ad. Bispen drog med nogle faae Landeveien til Usedom, og lod sit Toi gaae did til Skibs, og kom det der efter 3 Dage. Mange i Usedom vare da allerede blevne Christne ved de Præster, Otto første Gang havde efterladt sig, og de øvrige omvendte han nu selv. Som nu Pindsefesten tilstundede, saa havde Wratizlav, der af sit gandske Hierte var Christen, udskrevet en Samling til denne Heitid af alle sine Høvdinger, Befalingsmænd og Ypperlige udi Usedom, for der at raadslaae om den Christne Læres Forfremmelse. De mødte alle, ogsaa fra Demmin. Fyrsten, som allerede forhen var bleven døbt i sin Opvæxt udi Merseburg, hvor han sad fangen, og siden havde hørt Bisp Otto, holdt da en vel overlagt og paa Tiderne passende Tale til dem, hvori han sagde, at han vel ikke vilde twinge dem til den Christne Lære, saasom Gud vilde have frivillig og ei twungen Tieneste, men dog forestillte han dem hvor stor Fare de

styrtede sig i, om de tilføiede Otto noget Ont, ligesom de for nylig havde kaarsfæsted en Evangelii Lærer, hvis Ben Otto's Capellaner havde samlet og begravet. De maatte betragte, at den uovervindelige Kong Lothar havde sendt Otto, og at han med deres Lands Ødelæggelse vilde hævne al den Skade og Ulæmpe, de tilføiede ham; De maatte overveie, at Otto var en rig, fornem og anseelig Mand, som alene for deres Beste paatog sig saa besværlig en Reise til sig ubekiendte Folk. Saaledes talede Wratizlav. Otto opholdt sig der den hele Pindse-Uge. Mange af de Store og alle Præster vare imod den nye Lære; Endeligen trang dog Otto igiennem, understøtted af Fyrstens Nærværelse, og ved den Forestilling, at det Ronerske Rige og alle omliggende Folk vare Christne. Samlingen blev derfor ei ophæved forend alle de Fornemme, og de, der havde fulgt dem, vare blevne døbte, efterat man havde catechiseret for dem, heldst om de Ting, Fæsten gav Anledning til. Paa nogle, som forhen vare døbte, og siden havde forladt Troen, bleve Hænderne lagde, og de igien forligte med Kirken. Naar jeg betragter, at Otto havde forhen tret sig saa ivrig en Ven af den Polske Regent, og nu derimod udelukte ham fra at have Del i Pommernes Omvendelse, og derimod holdt sig til den Tydske Lothar, saa stadfæster det mig i den Tanke, at Danske og Polakker have forrige Aar giort Toget til Pommern, og besvogret sig sammen, mere for at undertvinge, end for at omvende det. Da nu de Danske havde fra gammel Tid af Paastand paa en Del af For-Pommern, og Polakkerne vare Pommernes uforsonlige Fiender og farlige Naboer, saa bliver det rimeligt, at Pommerne have af tvende Onder hellere udvælget et mindre, og holdet sig til de Tydske, som kunde beskytte dem imod de andre, og hvis Riges vidtløftige Storhed

Nicolaus.
Aar 1128.

Nicolaus. Aar 1128.

for Slagtordenen, hvorved Pommerne tænkte vidst at erholde Seier. Rebet heraf kastede han om sin Hals, og stak sin venstre Arm derigiennem, og saaledes viste han sig for dem. De eenfoldige Indvaanere, stæmte ved forrige Aabenbaring, troede at Krigens Gud aabenbarede sig, giorde derfor Plads, og faldt til Jorden; Dette Dieblik betiente Theoderic sig af, kastede Skioldet, og løb af al Magt hiem, hvor han ankom bleg og ud af Aande. Bispen formanede derpaa sine Discipler til at føre sig fornuftigen op. Udi Wolgast forblev han i 7 Dage, prædikede, underviste og døbte, bragte det og endeligen saa vidt, at de ødelagde deres Templer, og begyndte at anlegge et Altar og en Kirke, hvortil han beskikkede Johannes som Præst, og begav sig derpaa til Gutzkow ved Pene Flod, hvor der var et meget stort og kosteligt Tempel, som nyligen var opbygget, og havde kostet 300 Mark. Da nu Bispen prædikede ved sin Tolk for Indvaanerne, thi Fyrsten havde forladt ham for sine Forretningers Skyld, viste de sig villige til Christendommen, og bade alene om Skaansel for Templet, som Byens Prydelse, tilbydende at lade det forandre til en Christen Kirke. De søgte og ved Gaver at formaae ham hertil. Dog Bispen, som frygtede for, at det efter hans Bortgang skulde give Anledning til Frafald, besluttede dets Ødeleggelse, og bragte det endeligen saa vidt, at de selv nedreve det. Man saae da konstigen udskaarne forsølvede og forgyldte Billeder at blive nedslæbte af en Broe for at brændes, imedens Hedningene stode, hylende og grædende, sampt raabende at man burde komme Guderne til Hielp, og dræbe Forstyrrerne af deres Fæderneland, hvorimod de Christne og Christensindede paastode, at Guderne burde hielpe sig selv. En utallig Mængde store og ukiendte Fluer skulle da have fløiet ud af Templet, og

meget Veien til Rygen, som endda var hedensk, hvilket den samtidige Ebbo og senere Andreas, Otto's Levnetsbeskrivere, ansee for Diævle, eftersom Beelzebub skal betyde en Flue. Ved denne Tid komme Gesandtere fra Bispens store Ven, Marggrev Albert eller Albert Biörn af Saxen, for at eftersporge hvordan det gik ham, og at tilbyde sin Hielp, om behov giordes. Hiemme fra Bamberg blev ham og tilsendt Guld, Solv, Klæder og andre Fornodenheder. Nu vare alle saavel Mænd som Qvinder dobte i Gutzkow, og Altar og Kirke bleven indviet af Bispen med megen Pomp, for derved at bringe dem til at glemme deres Tempels Odeleggelse. Under denne Vielse tiltalte Otto Hovedsmanden af Byen Mizlav, som han forhen havde i Pindsedagene dobt i Usedom, om herefter at aflegge al Rov, Vold, Uret, Mord, Svig, og at sætte alle Fanger paa frie Fod, især dem, som vare Christne. Mizlav gav sit Minde hertil, og bleve da mange Danske satte i Frihed. Schwartz mener, at have seet en Solvmont af denne Mizlav, paa hvis Avers staaer Silava, og Revers, det Gutzkowske Vaaben med en utydelig Omskrift. Han holder og for, at han har været af det Fyrstelige Pommerske Hus. Bispen trængde nu videre ind paa Mizlav om ogsaa at loslade Hedningene, for dermed at drage dem til Omvendelse. Efter nogen Betænkning, fordi de havde tilfoiet ham meget Ont, bevilgede han og dette. Men da skede det, at man til Blandingen af Salt, Vin og Aske, som behovedes til Altarets Indvielse, manglede det sidste, hvorover Udalric lob om, for at opsoge det, og kom da til en dyb Kiælder, hvor en Fange, der var bunden om Hals, Broft og Fodder, stak sin Haand ud af et Vindue, og bad om at lose sig, givende tilkiende, at han var en ung Dansk, og af en meget fornem Herkomst, sampt sat af sin

Nicolaus. Aar 1128.

Uu Fader,

Nicolaus. Aar 1128. Fader, der var en ædel Fyrste, til Borgen for 500 Mark, som han var Mizlav skyldig, for den urolige Skade, han havde tilføiet ham. Saasnart Bispen fik dette at vide, sendte han Udalric og sin Tolk Adelbert til Mizlav, hvilken sidste, nemlig Adelbert, blev kort efter første Bisp i Julin, hvorfra Sædet siden forflyttedes til Camin. De spurgde Mizlav ad, om han havde ladet alle Fanger løs, og da han hertil svarede ja, foreholdte de ham denne. Han forundrede sig over hvorfra de vidste dette, og gav endeligen, hvorvel hel ugierne, sit Samtykke til hans Løsladelse uden Betaling. Han blev derpaa hentet, sat paa Altaret, og hans Baand løste. Bispen tilstod, at denne Vender var meget feielig, og at man neppe vilde finde hans Lige i Tydskland. Mizlavs Exempel fulgtes af mange andre, som tilbagegave hvad de med Magt havde taget. Paa den Tid samlede den Polske Boleslav en meget stor Hær for derved at bekrige Pommerne, fordi de vare efter Otto's første Prædiken faldne fra Troen, og ei heller havde holdet det med ham sluttede Forbund, sampt igien opreist de nedbrudte Befæstninger. Da Pommerne finge ved deres Speidere Efterretning herom, begyndte de deels at tage Flugten, og at føre deres Eiendele til de befæstede Stæder, og deels at gribe til Vaaben. Til Slutning toge de deres Tilflugt til Bispen, og bade ham megle Freden, om hvilken han forvissede dem, naar de ikkun vilde følge hans Raad. Han begav sig derfor ufortøvet paa Veien med sine Clerker og nogle af Landets fornemste, der kunde svare til Fyrstens Beskyldninger; Men først sendte han Udaric til Usedom, for at styrke de nylig Omvendte i Troen. Ved Ankomsten var Boleslav ei meget villig til Forlig, sigende, at han længe havde foresat sig denne Udrustning, at alt hans Folk vilde foragte ham, om han lod dette Tog fare, og at

han

han burde hævne sig over den Pommerske Fyrste, som havde tilføiet ham megen Skade. Endeligen lod han sig overtale, paa Vilkaar, at den Pommerske Fyrste skulde personligen ydmyge sig for ham. Wratizlav indfandt sig udi Polen, tilligemed Udalric, imod given Leide, og efter en tre Dages Reise. Forhandlingen varede i tvende Dage udi Gnesen, endeligen blev Freden sluttet den tredie Dag ved Otto's Megling paa forrige Vilkaar, især ved det Otto forestillede, at Wratizlav med saadan Iver forfremmede den Christne Troe. For dem af Stetin, som vare faldne fra Troen, lod derimod Boleslav forkynde Guds og sin Vrede, og truede med Hævn, om de ei omvendte sig, og stilte Bispen tilfreds. Derefter ofrede Wartizlav paa St. Adelberts Altar en stor Deel Penge, Cannikerne til Beste, og vendte endeligen, tilligemed Otto, tilbage til Usedom, og Boleslav lod sin Hær gaae ud af hinanden, dog ikke uden dens store Fortrydelse, fordi den blev skilt ved det forventede Bytte. Ved Tilbagekomsten vidste Pommerne ei nok at ophøie Bispen, og bleve de herved meget stadfæstede i Troen. Saasom Rygen (a) laae ikkun een Dags Reise fra Usedom, saa havde Otto en utrolig Lyst at drage did, endskiønt Indvaanerne havde ladet sig forlyde med, at de vilde dræbe ham, om han kom der. Men Wratizlav og flere raadde ham herfra, saasom Rygierne vare ivrige og grumme Hedninger. Ingen af hans Discipler havde heller Lyst at gaae did. Endeligen tilbød Udalric sig, men blev tre Gange ved Modvind dreven tilbage,

Nicolaus.
Aar 1128.

(a) Da der i Texten staaer Verania, saa vil Langebek T. 4. p. 217. not. a. forandre det til Ucrania, og deraf slutte, at det skulde være Ueckermünde, men mig synes, at det ligger Usedom for nær, og at den øvrige Beskrivelse ei heller passer sig herpaa.

Nicolaus. tilbage, hvoraf Bispen sluttede, at Rügierne vare ei værdige at
Aar 1128. nyde Evangelium, og lod ham derfor blive tilbage; Ogs. fortæller Ebbo, at Otto selv engang listede sig paa et Skib for at gaae did, men at Udalric og Adelbert hentede ham tilbage. Efter dette udsendte han Lærere til Demmin og flere Stæder, og drog derpaa til Stetin, ved hvilken Leilighed den samtidige Sifrid fortæller, at han havde agtet alene at drage didhen, saasom hans Disciple frygtede for at drage med, men efter hans ovenmeldte Forsøg fulgte de ham alle. Tæt uden for gik han i Land, og begav sig med sine ind i en Kirke; Men da de hedniske Præster hørte hans Ankomst, oprørte de Folket, saa at det løb sammen, bevæbnet med Sværde og Stokke, omgav Kirken, og raabte, at det vilde nedrive den, og omkomme Bispen med hans hele Følge. Otto, som higede efter Martyr-Ære, gik da ud til dem, iført sin hele bispelige Dragt, med Kaarset for sig, og siunge han og alle Clerker Psalmer og Lovsange. Ved slig uforsagt Opførsel bleve Stetinerne bevægede, allerheldst de Klogeste iblant dem tiltalte Præsterne, og sagde, at de ei ved Magt, men ved Grunde burde forsvare deres Lære. Almuen begav sig herover bort. Dette skeede om Fredagen, og forblev Bispen derpaa i ovenmeldte Kirke indtil Søndagen. Ovenomtalte Wirtschach eller Wiric vedblev imedens bestandig at prædike for og at tiltale Stetinerne, sampt at foreholde dem sin Befrielse fra Fængslet i Danmark. Det samme havde han og giort forhen, da de i Anledning af en stor Menneske- og Qvæg-Pest havde taget Klokkerne ned i St. Adelberti Kirke, og vilde have nedrevet den, men efter en af deres Præsters Raad lode den staae, og oprettede et Altar for deres Guder ved Siden af de Christnes Altar. Denne Wiric begav sig til Bispen, og tilskyndte ham at prædike for Borgerne,

lovende

lovende ham sin og sines Hirsp. Om Søndagen gik derfor Otto ud af Kirken i samme Optog, som forhen om Fredagen, og viste Wiric ham, da de komme i Stadsporten, den liden Baad, som hang der, hvorpaa han havde reddet sig. Saaledes ginge de frem til Torvet, hvor Almuen var i stor Mangde forsamlet, og hvor Bispen steg op paa nogle murede Trin, hvorfra Øvrigheden pleiede at tiltale Folket. Der begyndte nu Bispen at tiltale der, og Adelbert at oversætte hans Tale, imedens Wiric søgte med Haand og Mund at stille Almuens Bulder og Gny. Som det nu var næsten stille, og de fleste hørte gierne herpaa, trængde en tyk og fed hedniſk Præst, med sin Præste-Stav i Haanden, sig frem, hvilken havde Natten forhen med sine overlagt at myrde Bispen. Denne Mand slog med sin Stav paa Pyramiden, som Ebbo kalder den, døvede ved sin stærke Røst Adelberts svage, og opmuntrede Almuen til med deres Spyde, som de efter Sædvane baare, at giennembore Bispen. Folket var villig hertil, men da det nu opløftede sin høire Haand til denne Gierning, blev den gandske stiv, saa den ei kunde trækkes tilbage; Det samme hændtes ogsaa den hedniſke Præst, og varede dette saa længe indtil Bispen velsignede dem og betegnede dem med Kaarset, samt lod Forsamlingen gaae. Saaledes fortælle baade Sifrid og Ebbo, og ansee dette for et Jertegn. Rimeligen har Almuen staaet saa stærkt pakked sammen, at den ei vel har kunnet røre sig, og dernæst hørte de fleste Bispen med Behag, og de have vel forhindret de andres Forsæt. Nu gik Bispen ned, og begav sig til St. Adelberti Kirke, som var halv nedbrudt, hvor han nedbrød det hedniſke Altar, og kastede det ud, samt lod Kirken istandsætte paa sin Bekostning. Strax Bispen var kommen did, samlede de ildesindede Stetiner, uagtet foregaaende Jertegn, sig uden

Nicolaus. Aar 1128.

 for

Nicolaus. Aar 1128. tilbage, hvoraf Bispen sluttede, at Rugierne vare ei værdige at nyde Evangelium, og lod ham derfor blive tilbage; Og fortæller Ebbo, at Otto selv engang listede sig paa et Skib for at gaae did, men at Udalric og Adelbert hentede ham tilbage. Efter dette udsendte han Lærere til Demmin og flere Stæder, og drog derpaa til Stetin, ved hvilken Leilighed den samtidige Sifrid fortæller, at han havde agtet alene at drage didhen, saasom hans Disciples frygtede for at drage med, men efter hans ovenmældte Forsøg fulgte de ham alle. Tæt uden for gik han i Land, og begav sig med sine ind i en Kirke; Men da de hedniske Præster hørte hans Ankomst, oprørte de Folket, saa at det løb sammen, bevæbnet med Sværde og Stokke, omgav Kirken, og raabte, at det vilde nedrive den, og omkomme Bispen med hans hele Folge. Otto, som higede efter Martyr-Ære, gik da ud til dem, iført sin hele bispelige Dragt, med Kaarset for sig, og siunge han og alle Clerker Psalmer og Lovsange. Ved slig uforsagt Opførsel bleve Stetinerne bevægede, allerheldst de Klogeste iblant dem tiltalte Præsterne, og sagde, at de ei ved Magt, men ved Grunde burde forsvare deres Lære. Almuen begav sig herover bort. Dette skeede om Fredagen, og forblev Bispen derpaa i ovenmældte Kirke indtil Søndagen. Ovenomtalte Wirtschach eller Wiric vedblev imedens bestandig at prædike for og at tiltale Stetinerne, sampt at foreholde dem sin Befrielse fra Fængslet i Danmark. Det samme havde han og giort forhen, da de i Anledning af en stor Menneske- og Qvæg-Pest havde taget Klokkerne ned i St. Adelberti Kirke, og vilde have nedrevet den, men efter en af deres Præsters Raad lode den staae, og oprettede et Altar for deres Guder ved Siden af de Christnes Altar. Denne Wiric begav sig til Bispen, og tilskyndte ham at prædike for Borgerne,

lovende ham sin og sines Hirdy. Om Søndagen gik derfor Otto ud af Kirken i samme Optog, som forhen om Fredagen, og viiste Wiric ham, da de komme i Stadsporten, den siden Baad, som hang der, hvorpaa han havde reddet sig. Saaledes ginge de frem til Torvet, hvor Almuen var i stor Mangde forsamlet, og hvor Bispen steg op paa nogle murede Trin, hvorfra Ovrigheden pleiede at tiltale Folket. Der begyndte nu Bispen at tiltale det, og Adelbert at oversætte hans Tale, imedens Wiric søgte med Haand og Mund at stille Almuens Bulder og Gny. Som det nu var næsten stille, og de fleste hørte gierne herpaa, trængde en tyk og fed hedniſk Præst, med sin Præste-Stav i Haanden, sig frem, hvilken havde Natten forhen med sine overlagt at myrde Bispen. Denne Mand slog med sin Stav paa Pyramiden, som Ebbo kalder den, dovede ved sin stærke Rost Adelberts svage, og opmuntrede Almuen til med deres Spyde, som de efter Sædvane baare, at giennembore Bispen. Folket var villig hertil, men da det nu oploftede sin høire Haand til denne Gierning, blev den gandſke stiv, saa den ei kunde trækkes tilbage; Det samme hændtes ogsaa den hedniſke Præst, og varede dette saa længe indtil Bispen velsignede dem og beregnede dem med Kaarset, sampt lod Forsamlingen gaae. Saaledes fortælle baade Sifrid og Ebbo, og ansee dette for et Jertegn. Rimeligen har Almuen staaet saa stærkt pakked sammen, at den ei vel har kunnet røre sig, og dernæst hørte de fleste Bispen med Behag, og de have vel forhindret de andres Forsæt. Nu gik Bispen ned, og begav sig til St. Adelberti Kirke, som var halv nedbrudt, hvor han nedbrød det hedniſke Altar, og kastede det ud, sampt lod Kirken istandsætte paa sin Bekostning. Strax Bispen var kommen did, samlede de illdesindede Stetiner, uagtet foregaaende Jertegn, sig uden

Nicolaus.
Aar 1128.

Nicolaus. for den med Sværd og med Knipler, og vildt slaae Bispen ihiel,
Aar 1128. dog de adspredde sig ved Ankomsten af Wiric og hans Venner, hvorpaa denne raadde ham til at forlade Byen, forend han ved de hedniske Præsters Svig omkom, dog Otto vilde ikke; Imidlertid lader det dog, at han siden opholdt sig uden for Byen, og kun stundom, hvorvel ofte, besøgte St. Adelberti Kirke. Det skeede da engang, at han traf nogle Drenge, som legte paa Gaden, og hvilke fulgte ham og Følge for den usædvanlige Dragts Skyld; Han tiltalte dem da venligen, og udspurgde hvilke af dem, der vare døbte, og da han fik det at vide, formaaede han dem til at skille sig fra de andre, saasom hedniske Drenge vare uværdige til at lege med troende; De Hedniske følte denne Foragt, og begyndte at laane Ørene til Bispens Prædiken, og begiærte at døbes. Endeligen kom Tingen saa vidt, at et almindeligt Møde berammedes om 14 Dage, hvorudi det skulde afgiøres, enten Præsterne og Folket vilde antage Christendommen, eller og rent aflægge den. Paa den bestæmte Dag begav Bispen sig til Fyrstens Gaard, som laae midt i Byen paa Trigelawi Bierg, og forføiede sig der til et stort Hus. Did mødte ogsaa alle de Fornemme og Præsterne, af hvilke en sagde til Bispen, da han formanede dem til at blive Christne, at de vilde vedblive at dyrke deres Fæderne Guder. Forbitred herover vilde Bispen strax lyse dem i Band, hvoraf havde opkommet den visse Følge, at man havde prædiket Kaarset imod dem. Som nu de Fornemme og de Klogeste havde raadslaget sammen den hele Dag, og tilsidst besluttet at antage den Christne Troe, hvilket Wiric havde strax ladet Bispen vide, og tilligemed at den Præst, som havde forhen ophidset Almuen imod ham, var forvist Byen; Saa fulde de nu samptlig Bispen til Fode, bade ham at opsætte Bandsættelsen,

og

og at forunde dem nogen Tid til Samtale. Efter føie Tid foreenedes de alle om, at antage den Christne Lære, og at bortkaste Afguderiet, sampt at uddrive de hedniske Præster, hvilket Wiric, den Fornemste blant de Store, gav Bispen ufortøvet tilkiende. Derpaa bleve de Frafaldne renſede ved Hænders Paaleggelse, de Udøbte døbte, og Templerne nedrevne. Dette skeede først udi Augusti Maaned. Derefter sendte Otto Udalric til at forstyrre et noget fraliggende Tempel, men Hedningene kastede Steene og Træe fra Muren, og nødde ham derved til at tage Flugten, hvorpaa Otto drog selv did, og lod det nedrive. Paa Tilbageveien saaf han et meget stort Nøddetræe med en Kilde under, helliget til en Afgud. Dette besøgte han at omhugge, men lod sig bevæge til at afstaae derfra ved omliggende Folks Forbøn, som havde got af dets Skygge, og som forestilte, at Opsynsmanden over Træet levede af dets Frugt. Imedens de herom stode og talte sammen, kom Opsynsmanden til, og hug med den Slags Øxe, kaldet Francisca, med begge Hænder bag fra til Hovedet af Bispen, som i det samme giorde en uvilkaarlig Bevægelse, saa at Hugget kom i den Broe, de stode ved, hvorpaa Adelbert tog Øxen fra Manden, hvilken Almuen havde omkommet, dersom ei Otto havde reddet ham. Efter dette forlod Otto Stetin, og tog Gesandtere derfra med sig til Wratizlav, for at formilde ham imod Borgerne, hvilket han ogsaa udrettede. Underveis mødte han, hvor Floden var smalest, 84 Personer, som de hedniske Præster havde udsendt for at myrde ham, og at sætte hans Hoved paa en Stage, hvilket den ypperste Præst havde forudsagt at vilde skee med denne Forfører, saa kaldte han ham, samme Dag, Bispen forlod Stetin, paa hvilken Præsten havde sammenkaldt sine Venner, og holdt en Høitid Afguderne til Ære. Paa ovenmældte sidste Sted havde

Mor-

Nicolaus. Aar 1128.

Nicolaus. Aar 1128. Morderne trukket et Toug over Floden, og der angrebe de Bispen. Hans troe Stetiner, og andre Ledsagere, grebe da til Vaaben, sprunge paa Land, og figtede saavel der, som i Vandet, og tvunge de andre til at tage Flugten. Kort efter omkomme og de tvende Præster, som vare Otto meest imod, den ene blev ophængt af sine egne Folk, og den anden døde af et Slag. Derpaa kom Otto til Julin, hvor alle lode sig uden Modsigelse omvende; Børn og de Udøbte bleve døbte, og paa dem, der vare faldne fra Troen, Hænderne lagde. Der skal en blind Kone have faaet sit Syn, da hun efter Bispens Raad tog sin Tilflugt til St. Adelbert, og jævnligen, efter de Tiders eenfoldige Brug, slog paa en Kobberklokke, som hang ved Indgangen, i Tanke derwed at bevæge de Hellige til at høre sig. Flere slige Mirakler opregnes af Ebbo og Sefrid, hvormed jeg ikke vil trætte den fornuftige Læsers Taalmodighed, og allene anmærke, at man af dem seer, at Bispen var i Julin den 10 og 15 Augusti, at det som faldt Hedningene tungest ved den nye Lære, var, at de ikke maatte arbeide paa Fæstdagene; da de nogenlunde funde sig i Søndagene, og at Jomsborg synes da og at være bleven omvendt, saafremt den forstaaes ved Games, der maaskee skal hede James. Saasnart Rygierne hørte Stetinernes Omvendelse, bleve de meget opbragte herover, og forbøde al Handel og Omgang med dem, fordi de havde giort dette uden deres Raad. Vel vare Prædikantere ofte komne til Rygierne, men de havde ikkun giort liden Fremgang, og de flere Vantroende overstemmede de færre Troende. Rygierne ginge nu saa vidt, at de forbøde Stetinske Skibe at legge an ved deres Land, søgte at synke dem ned, erklærde dem ved fælles Raadslurning for Fiender, ja droge endog en stor Hær sammen imod dem, og giorde Landgang ved Oder-Floden, men bleve

tvende

Gange tilbageslagne, og ledde den tredie Gang saa stort et Nederlag, og efterlode sig saa mange Fanger, at de ei mere komme igien. Stetinerne lode hver Gang bære Kaarset i en Fane for sig, og som deres Seier siges at være erholdet ved Otto's Forbøn til Gud, saa bliver det herved troligt, at Otto haver da været tilstæde i Stetin. Rygiernes Had imod Otto var saa stort, at de lode ham vide, at de agtede at aflive ham, om han efter Rygtet kom til dem for at prædike. Dog ved denne Trudsel opmuntredes han end mere hertil, og begyndte han hos sig selv at overlegge, da han opholdt sig i Julin, om han skulde drage alene did, eller tage mange med sig. Herom raadførte han sig med nogle gode og fornuftige Mænd fra Stetin, som der vare hos ham i Julin. Af dem fik han at vide, at Rügen skulde i geistlige Sager efter Pavens Befaling staae under den Danske Erkebisp Atzer i Lund (a), hvilket Langebek uden Tvil retteligen mener at være indretted ved Erik Eiegod, til hvilken Rygierne gave Skat. Som nu Otto heraf sluttede, at det vilde være Erkebispen behageligt, om de bleve omvendte, og derfor holdt det for sømmeligt, ei at prædike i hans Stigt, uden hans Tilladelse, saa sendte han til ham den Præst Ivan og flere Sendebud med sit Brev, og med Gaver, bestaaende i en nye indviet Balsam og en kostbar Chorkaabe (Stola). Erkebispen tog med megen Glæde og Æresbeviisning imod dem, og udspurgde af dem alle Ting om Otto's Sendelse, da han forhen havde i mange Aar hørt meget Got tale om ham. Ved

Nicolaus. Aar 1128.

(a) Da Sefrid legger til, at det er forgiæves for Præster at trætte om Sognets Grændser, naar Folket ei vil antage den Christne Lære, saa maae man heraf slutte, at Otto haver villet legge Rygen under det nye oprettende Stigt i Julin.

Nicolaus. Aar 1128. Ved denne Leilighed skriver Sefrid: Erkebispen var en god og jævn Mand, begierlig efter at høre nyttige Ting, af anseelig Kundskab, meget andægtig, men i det Udvortes var han usleben, ligesom Slaverne, og saaledes vare alle Folk der i Landet, saa at de midt i den største Overflodighed og Rigdom syntes dog ved en vis Slags Haardhed, som hang ved dem, at være uslebne og bondeagtige; Stæder og Slotte der vare uden Mure og Taarne, og alene befæstede med Træe og Graver; Kirkerne og Almuens Huse vare lave og slet bygde; Folkets Forretning bestod i Jagt, Fiskerie og Qvægavl, og deri bestod al deres Rigdom, saasom der var ikkun liden Agerdyrkning. Deres Bord og Dragt var hverken overflodig eller smuk, og derfore syntes vi og, skriver Sefrid, endskiønt vi ikkun vare middelmaadige, at være prægtige imod dem, og Ivan viste sig at være mere end Erkebispen. Af denne vel korte men mærkelige Beskrivelse kan man see Danmarks og det Danske Folks da værende Tilstand. Vel sandt, at Otto's Sendebud vare alene i Skaane, men den var dog uden Tvil en af de mest dyrkede Landskaber, i det mindste langt mere end Jylland, hvad man end vil troe om Sielland og Fyen. Men var Agerdyrkningen da ringe i Skaane, saa vil vel nogen heraf slutte, at Danmark maae da have havt færre Folk end nu; En Sætning jeg ikke troer, og hvorved maae agtes, at man da ei svied Korn bort i Brændevin, som ikke var til, og at Sildefiskeriet var saa overmaade stort, saa og Olden-Svin i saadan Mængde for Haanden; Overdaad ødte da ei heller saa megen Mad, som nu skeer. Men nu at komme til Otto's Sendebud igien, saa finge de af Adzer følgende Svar: Han kunde ei herom give nogen Besked, forend han paa det første Møde havde herom beraadslaget med de Danske Fyrster og Store; Venteligen fordi man kunde frygte for, at de Tydske vilde og i

det

det Verdslige tilegne sig Herredømmet over Rügen, som dog de Danske troede at tilkomme sig, naar man gav dem noget efter i det Geistlige. Af dette Svar kan man og slutte, at de Store fornemmeligst regierede Danmark, endskiønt Almuen havde endda, og længe efter, Deel med i Regieringen, men Almuen lader sig altid føre af de Store, naar disse bære sig viseligen ad. Efter saadant Svar sluttede Sendebudene, at det vilde være for længe for dem at bie, og derfore toge de Afsked, og finge Løfte af Adzer, at han vilde sende sine Gesandtere efter med Svar, efter Overlæg med Fyrsterne, og finge de tilligemed Brev med, og Gaver, hvoriblant et temmeligt stort Skib, ladet med Smør. Altsaa komme Otto's Gesandtere tilbage efter 6 Uger, uvisse paa om Erkebispen havde svaret dem ligefrem, eller paa saadan Maade villet skille sig af med dem, hvilket sidste jeg dog ikke troer. Otto opholdt sig endnu i nogle Dage, ventende paa Svar, men endeligen kunde han ei bie længere, da saavel Kong Lotharius, som Fyrsterne og hans egen Kirke i Bamberg, hastede paa hans Hiemreise, hvilken han foretog sig igiennem Polen, hvor han i nogle Dage opholdt sig hos den sig saa kiære Første Boleslav, og sine andre gode Venner, og kom derpaa tilbage til Bamberg St. Thomæ Dag den 20 December. Foruden den christne Troe, og bedre Sæder, efterlod Otto sig ogsaa dette Minde hos Pommerne, at han plantede Viintræer hos dem, hvoraf han førte endeel Ymper med sig, i Tanke at Pommern skulde selv frembringe sin Viin til Sacramentet, et Haab, der slog feil, formedelst Climatets Haardhed. Og dette var Otto's sidste Reise til Pommern, og forblev han siden stadigen i sit Bamberg æret og elsket af mange Fyrster, som tilsendte ham Breve, og Gaver, iblant andre den Polske Boleslav, og den Ungarske Bela, hvilken sidste kom til Regie-

Nicolaus. Aar 1128.

Nicolaus. Aar 1128. gieringen 1131. Til sine kiære Pommerer sendte han ofte kostbart Toi af Bomuld (Fustani), Purpur, og krolled Uld (Frissali, Fricsali), deels at uddele til de Fornemme, og deels derfor at indløse Fanger, thi han havde hørt, at nogle af hans Døbte sadde fangne i en hedenisk Bye. Endeligen døde han den 30 Junii Aar 1139, hvorpaa hans Venner giorde sig al Flid for at tilveiebringe hans Canonisation, ved Breve fra Fyrster, og Vidnesbyrd om de Mirakler, han havde giort; Til hvilken Ende Abbed Wolfram blev sendt til den Pommerske Fyrste Boguslav, hvilken han traf i Camin, tilligemed dens Bisp Conrad, og udrettede sit Ærinde hos dem til Fornøielse. Boguslav var den, som forflyttede Sædet fra Julin til Camin. Dog gik hans Canonisation ikke for sig forend 1188 under Pave Clemens III. den 29 April. Udi Ingolstad i Jesuiter-Collegium giemtes Otto's Latinske Homilier, 38 i Tallet, som endda ere utrykte, men om de endnu forvares der, siden Jesuiter-Ordenens Ophævelse, er mig ubekiendt. Om man kan troe Engelhus, en Tydsk Skribent af det 15 Sæculo, som døde 1430, saa skal den Polske Boleslav have taget Pommern og Rygen til Lehn af Keiser Lotharius, og have givet ham for 12 Aar i Skat 50 Pund for hvert Aar; Dog tviler jeg især meget om Rygen, hvorhen man ingen Efterretning har, at Boleslav nogensinde har strakt sine Vaaben. — Udo III, Marggreve af Soltwedel, døde den 4 December af Gift uden Børn, og havde sin Fætter Udo IV, Greve i Ditmarsken, til Eftermand, en Søn af Rudolph I, Greve i Ditmarsken. Udo III. efterladte Moder Ermingard giftede sig derpaa med Grev Gerhard af Hemsberg, og avlede nogle Børn med ham. Forend dette sidste Giftermaal skiænkte hun et Gods i Elmshorn til Klosteret Neumünster, hvorom mere ved Aar 1144; Hun gav og til Klosteret Hersefeld

skfeld en Del Gods i Ditmarsken. Ermingard døde først 1154 den 26 November. -- Jordan II, Fyrste i Capua, var død forrige Aar 1127, og havde havt sin Søn Robert II. til Eftermand, til hvis Forlehning Pave Honorius begav sig did den 30 December, og da i manges Nærværelse frembragte sin Klage imod Grev Roger af Sicilien, opmuntrede alle til Krig imod ham, og gav hver den Aflad, som omkom deri, fornyede derpaa Bandet imod ham, og bragte alle smaae Fyrster og Grever i den Egn udi Bevægelse. Dog Roger forsvarte sig brav, og indtog de Byer Tarento, Otranto og Brindisi, og nødde endeligen Paven til at forlehne sig uden for Benevent de tvende Hertugdømmer Apulien og Calabrien. Dette skeede Ugen for Mariæ Himmelfart, der indfaldt den 15 Augusti (42). Nicolaus. Aar 1128.

Den Svenske Kong Ingo døde omtrent udi Begyndelsen af Aaret 1129 ved en giftig Drik udi Wreta i Vest-Gotland, eller og i Ost-Gotland, i hvilket første Landskab Kongerne af den Stenkilske Slægt mest opholdte sig. Det kommer mig ikke urimeligt for, at han har været gift med den hellige Ragnhild af Telge, saa kaldet, fordi hun der blev begraven, endskiønt Lagerbring vil, at hun har været Kong Inge Stenkilssöns Dronning, som altsaa skulde have havt trende Gemahlinder efter hinanden. Ragnhild Aar 1129.

(42) Acta Sanct. Julii T. 1. p. 365-378. 406. 407-425. 440-465. Lang. Scr. Dan. T. 4. p. 216-224. Ludewigii Script. Bamb. T. 1. c. 494-553. 724-730. Schwartz Gesch. der Pommersch-Rügischen Städte p. 798. 842. Engelhusii Chron. edit. Maderi p. 221. Chronogr. Saxo p. 287. Boken's Dithm. Gesch. T. 2. p. 118-120. 130. Chron. Rosenfeld. p. 126. 150. Ann. Saxo c. 662. Dodechinus p. 470. Muratori Gesch. v. Ital. T. 7. p. 12-18.

Nicolaus. Aar 1129. hild skal have været en Dotter af Oldan Halsten, som nogle nyere Svenske paastaae at have været af den Folkungiske Slægt, hvilket dog er hel uvidst. Lagerbring tænker, at Olde betyder den Gamle, og at han er den Halsten, som var en Søn af Folke Filbyter. Ragnhild var en blant de første, som fra Sverrige giorde en Pillegrimsreise til det hellige Land, og besøgte Rom underveis. Kong Johan lod i det 16 Sæculo oprette en Grav i Wreta Kloster over Ingo. See Georgii Condit. Reg. Sueo-Gothic. p. 11. Vel sandt, at den ypperlige Snorro tillegger Kong Inge Brigida, Dotter af den Norske Kong Harald Gille, men Torfæus haver chronologisk beviist, at det er urigtigt. Ingo's Død foraarsagede stor Forvirring i det Svenske Rige, thi Vest-Gotherne, som vare meget hengivne til Stenkilske Huset, valgte der paa den Danske Prinds Magnus til Konge, fordi han var en Dotterson af deres elskte Konge Ingo Stenkilsön. Uden Tvil har den Danske Dronning Margrete, denne Ingo's Dotter og Magni Moder, havt megen Del i dette Valg; Som den mandlige Linie af Stenkilske Slægten var uddød, saa kunde Valget synes at have god Grund, dersom ikke Gotherne havde herved giort Indgreb i de egentlige Svenskes eller Up-Svears ældgamle Rettighed, først at vælge Kongen. Disse vare derfore misfornøiede med Valget, allerheldst, venteligen, fordi det var faldet paa en udenlandsk Prinds. De skrede derfore til et andet Valg, og kaarede Ragwald, Søn af Oluf Næs-Konge, altsaa en indfød Svensk, til Konge, hvilken fik det Tilnavn Knaphøfde, det er kort for Hovedet, en hurtig og modig Herre, af et stort Legeme, og mange Kræfter, men som var mere tapper end viis. Det lader, at Øst-Gotherne have og bifaldt Ragwalds Valg. Ikke veed jeg, hvorfra Benzelius har den Underretning, at i Ragwalds

Tid

Tid giorde Irer Indfald i Sverrige. Er det saa, da maae de have været Ostmaner fra Irland. Paa denne Tid giorde Hertug Knud et Søetog i Østersøen, og det uden Tvil til et Svensk Skatland, siden Saxo siger, at han plyndrede in re Svetica. Lagerbring formoder, at det har været i Estland. Dette er vidst, at Knud kom tilbage med stort Bytte, og tænkte dermed at fortiene Tak og Berømmelse, men blev i Stedet derfor lasted af Kong Niels, fordi han havde plyndret i et Svensk Land, og maaskee havde Kongen nogen Ret deri, thi han var selv gift med en Svensk Prindsesse, og Knuds egen Hertuginde stammede ved sin Moder ogsaa fra det Svenske Konge-Hus. Desuden synes der da at have været Fred imellem Danmark og Sverrige; Dog gik Toget for sig til Estland, saa faaer Tingen en anden Udseende, thi Estland stod da ei synderlig under Sverrige, og dets Indvaanere, heldst de af Øsel, vare store Søerøvere. Men skulde det have gaaet til Den Gulland, saa maae han have giort det, fordi han ansaae den for Magni Fiende, da den hørte til Ost-Gotland. Magnus, opvakt herved, besluttede ogsaa at vise sig, og drog derfor ligeledes ud med en Flode. Iblant andet borttog han da af et Svensk Afguds-Tempel, som fra gammel Tid var indviet til Thor, og laae paa en Øe, maaskee Gul- eller Øeland, nogle store Kobber-Hammere eller Koller, og førte dem hiem med sig, for derved at afskaffe den hedniske Lære, som endnu ikke gandske var udroddet overalt i Sverrige. Dog de Svenske ansaae Magnus over dette for en Røver af hellige Ting, og vil Saxo, at den Tanke endnu herskede hos dem i hans Tid, hvorpaa jeg dog høiligen tviler, og derfor snarere tilskriver denne hans Betænkning til det Had, han bar til alle Naboe-Folk. Uden Tvil har Magnus giort dette Tog i Anledning af en Reise til Gotland, Nicolaus. Aar 1129.

for

Nicolaus. Aar 1129. for at tage sit nye Rige i Besiddelse. — Ligesom Magnus blev Gothernes Konge, saa blev og Hertug Knud i dette Aar Obotriternes (a), hvormed saaledes tilgik: Zvinike, Kong Henriks Sonneson, blev, uden Tvil forst i Aaret, dræbt i Ertheneburg, nu Artlinburg i det Lauenborgske lige ved Elven, hvor man ved en Færge gaaer over den, og hvor forhen har staaet et fast Slot, som Hertug Henrik Löve forstyrrede. Med Zvinike uddøde Hertug Henriks Stamme, hvilket han forhen skal selv have spaaet, og venteligen let kunnet forudsee af deres maadelige Egenskaber og urolige Sindelav. Crantzius vil, at Knud var Formynder for dem, og vor Vedel, at Henrik giorde ham hertil, fordi der behovedes en kiæk Mand, som Kuud, til at forsvare Landet imod de Tydske, da han heri ei stolede paa sine Sønner; Dette sidste findes

(a) Helmoldus l. 1. c. 49. kalder det Regnum Slaviæ, Regnum Obotritorum, og Knud Regem Obotritorum. I det Roskildske Breviario staaer og: Duci Danorum sub jure regio honorem exhibet Sclavorum legio; l. 1. c. 36. p. 91. siger han, at Henrik hævede Skat af Ranerne, Wagirerne, Polaberne, Obotriterne, Kyzinerne, Circipanerne, Pommerne og alle Slaviske Folk, som boede paa en lang Strækning mellem Elven og Østersøen, og lige til Polen, og at Henrik regierede over dem alle, og kaldtes Konge i al Slavernes og Nordalbingernes Land; c. 49. p. 119. siger han, at Overherredømmet (Principatus) over Slaverne kom til Knud, og at han kiøbte af Lotharius det Obotritiske Rige og al den Magt, som Henrik havde havt, og at Keiseren giorde ham til Obotriternes Konge. Om end Lothar har havt i Sinde at meddele ham al Henriks Magt og Lande, og om end Knud har tragtet derefter, saa viser dog Historien, at han ei haver hersket over mere end Wagrien, Polabien og Obotritien, og maaskee Nordalbingien, thi Helmold siger c. 52. p. 125. at Pribizlav og Niclot vare hans Efterfølgere, den første i Wagrien og Polabien, og den anden i Obotritien.

findes vel hos Saxo, dog siger han ikke, at Knud var deres Formynder, men lader ham strax efter Henriks Død tiltræde Regieringen uden mindste Modsigelse, hvilket er aabenbare urigtigt, og strider tvertimod den troeværdige Helmold, der levede paa samme Tid, og da denne Skribent ogsaa tier om Formynderskabet, saa bliver det uden Tvil ogsaa urigtigt. Saasnart Knud fik Zvinikes Død at høre, begav han sig til den Tydske Konge Lotharius, som efter Crantzius opholdt sig da i Bardewik, hvilket bliver troligt derved, at man af Lotharius haver i dette Aar Diplomata, udstædte den 24 Martii til Goslar, den 26 Maji til Steckha, uden Tvil Stokke eller Stokkede i Amts-Fogderiet Mailand og i Amtet ved Elven udi det Lüneborgske, og som ligger ei langt fra Bardewick, og endeligen den 13 Junii atter til Goslar, hvoraf jeg slutter, at Lotharius har forlehnet Knud med det Obotritiske Rige sidst i Maji eller først i Junii, saa og at Lothar har maaskee i Bardewick forlehnet ham med det Vendisk-Obotritiske Rige. Dette er vidst, at Knud kiøbte af Lothar, som tilegnede sig Rettighed til det Slaviske Rige, for mange Penge det Obotritiske Rige, og al den Magt, som Henrik havde besiddet, hvilket viser at Knud har havt vidt udseende Anslag; imidlertid kom han ei i Besiddelse af mere end Wagrien, sampt Polabernes og Obotriternes Land. Paa samme Tid og Stæd satte Lothar en Krone paa hans Hoved, som Obotritisk Konge, og forlehnede ham med Landet; Foruden det Venskab, Lothar bar fra gammel Tid for Knud, har vel dette især bevæget ham hertil, at han herved vilde forsikre sig Overherskabet over Venden, sampt derved brede de Christnes Troe ud der, og paa saadan Maade hæmme de idelige Streiferier og Krige imellem Tydske og Vender, og herved kan og Lothar have taget i Betragtning det nære Slægtskab, som var imellem Henrik og Knud, da denne var

Nicolaus. Aar 1129.

Nicolai Aar 1129. hans Morbroders Søn, hvilket syntes at give ham en Slags Adgang til Riget. Iblant andre Gaver forærede Knud da til Lothar en Hest, som havde Guld-Skoe. Nu var vel det første Skridt skeet til Knuds Kongedømme i Venden, men der vare dog mange, som satte sig imod ham, og iblant dem tvende hedniske Fyrster, Pribizlav og Niclot, hvilke derfore vare mere yndede af de hedniske Vender, end Knud, hvortil kom, at de stammede fra det gamle Vendiske Kongehus, thi Pribizlav var Kong Henriks Brodersøn, venteligen en Søn af Butue, eller snarere Sønnesøn efter Tiden at dømme, og Niclot, efter Gebhardi Formodning, en Sønnesøn af Butue, ved dennes ældste Søn. Deres Ret var derfor uden Tvil større end Knuds, hvortil kom Folkets Valg, der efter Retten burde giælde langt mere, end Dommen af en fremmed Herre, som Lothar var; Dog Knud var mægtigere og brugte sin Magt, og mener Petrus Olai, at ved Knuds Død tilfaldt den Vendiske Konge-Titel endog hans Afkom, og at de Danske Konger siden skrev sig Slavernes eller Vendernes Konger, en Sætning, der dog er aabenbare urigtig. Paa Allberg, der siden kaldtes Segeberg, og laae i Wagrien, begyndte Knud at bygge Huse, og vilde der anlegge en Befæstning, for fra dette beqvæmme Stæd at holde det omliggende Land i Tømme. Dog den Holsteenske Grev Adolph, som frygtede for Knuds tiltagende Magt, allerheldst det var ei urimeligt, at Knud ogsaa kunde blive Konge i Danmark, besluttede ved List at forekomme dette Anlæg, og lod derfor om Natten ved et Partie fange Knuds Besætning. Til at fuldbyrde sit Forsæt trak Knud til sig enhver tapper Mand i Holsten, og giorde med dem Indfald i Venden, hvor han omkom og dræbte hver den, der satte sig imod ham. Og da bleve og de tvende Prindser, Pribizlav og Niclot, fangne,

hvilken sidste Helmold kalder Major i Obotriternes Land, hvad enten han ikkun derved forstaaer en fornem Mand i Almindelighed, en Woywode (a), eller og derved forstaaes, som Franck vil, at Niclot var Obotriternes Regent. Udi den skiønne Codex af Helmoldus, som Langebek forhen har eiet, og nu tilhører Kongen, skrives Niclot, Nicolaus, hvoraf Langebek slutter, at han er maaskee bleven kaldet saaledes efter den Danske Kong Nicolaus eller Niels, under hvis Regimente han kan være fød, hvortil kan legges, at Venderne have rimeligen udtalt Nicolaus ved Niclot. Knud førte begge sine Fanger til Slesvig, og satte dem, efter den da værende strænge Krigsret, i Bolt og Jern med Haandskruer paa, saa længe indtil de gave Penge og stilte Gisler, og lovede at underkaste sig ham. Fra Niclot stammer ved hans Søn Pribizlav det endnu blomstrende hertuglige Meklenborgske Hus. Knud opholdt sig ofte i Wagerland, og kom undertiden til Falderen, og omgiktes der fortroligen med Vicelin og hans Selskab, sampt lovede at understøtte dem, naar Gud Nicolaus. Aar 1129.

 beskiærte

(a) Saaledes vil den Anonymus, som paa Tydsk haver handlet om Niclot I. Udspring, have det p. 19-23. Han benægter og, at Niclot, og følgeligen de Meklenborgske Hertuger, stamme fra de gamle Vendiske Konger. Endskiønt han nu vel beviser, at Niclot og Pribizlav ei have været Brødre, og Bogen ellers er grundig skrevet, saa synes mig dog, at han ei haver kuldkastet den Formodning, at Pribizlav stammede fra Buthue. Imidlertid maae man dog tilstaae, at de Meklenborgske Hertugers Herkomst er mørk og indviklet. Den lærde Schwartz i Hist. fin. Princ. Rugiæ p. 56 og 57. hælder dog til den Mening, at Niclot stammede fra Buthue, og naar Helmold selv siger, at de tvende Slægter af Crueo og Henric strede sammen om Regieringen i Venden, saa synes han selv derved at give tilkiende, at Niclot var af Henriks Slægt.

Nicolaus. Aar 1129. beskiærte ham en rolig Besiddelse af Venden. Da han engang kom til Lybec lod han der indvie Kirken, St. Hans den Døber til Ære, som Henrik havde ladet bygge, ved Præsten Ludolph og hans Medbrødre. Grev Adolph I. af Holsten døde, og blev efter Lerbeke begravet i et Benedictiner-Kloster udi Minden. Hans Søn og Eftermand Adolph II. var en fornuftig Herre, og øvet saavel i verdslige som geistlige Sager, thi han havde studeret, ved det han engang havde været bestæmt til den geistlige Stand; Derfor forstod han og Latin, Tydsk og Vendisk. Knuds Ophøielse til Konge kom Niels og hans Søn Magnus meget mistænkelig for; De frygtede, at han herved søgte kun at erhverve sig Magt, for derved at bane sig Veien til den Danske Throne, hvilken Niels, som naturligt var, ønskede at efterlade til sin Søn. Dette opvakte derfor saadant Had hos dem, at de ei formaaede at skiule det, men ved mange Leiligheder lode Hertugen og hans Venner føle Virkningen deraf. Men iblant alle Magni Slægtinge, som bare Avind til Knud, var ingen værre end ovenmeldte Prinds Henrik den Halte, eller Skatelar, for det som var hændet ham med hans Hustrue. Dog Dronning Margrete, som elskede Fred, og alle sine Slægtinger, dæmpede ved sine sagtmodige og vise Raad og Forestillinger de unge raske Herrers Hidsighed. De fleste stødte sig over Knuds tilvoxende Magt og antagne Konge-Navn, og forestilte Magnus, at Knud ikkun ventede paa den gamle Konges Død, for at tilegne sig Danmark; De giorde og meget deraf, at han var bleven den Tydske Konges Mand, da dog de Danske Konger aldrig havde erkiendt nogen for at være deres Herre, ei engang Keiseren. Nogle faae derimod glædede sig over Knuds Forfremmelse. Alle disse Beskyldninger og ulige Rygter bleve ei forborgne for Knud, som tog sig dem meget til

Hierte,

Hierte, og som han fik at høre, at Kongen og Prinds Magnus vare komne til Sønder-Jylland, saa drog han med nogle af sine Hoffolk did til dem, og blev vel imodtaget. Han bad dem da til Giest hos sig i Slesvig, paa det de kunde, som saa nær Beslægtede, være sammen i al Venskabelighed, og forekomme, at ikke onde Folk skulde ved Bagvaskelse sætte Splid imellem dem, og det uden nogen Aarsag eller Skyld paa nogen af deres Side. Den gamle Herre og hans Søn svarede, at de hermed vare vel tilfreds, og sagde, at der var intet saadant dem imellem, som kunde spilde deres Venskab. Derpaa red Knud til Slesvig, og lod lave til Giæstebudet, som var i alle Maader got og herligt. Der forbleve de i nogle Dage. Men som der ved den Leilighed skulde holdes et Thing, eller Folke-Mode, uden hvilket ingen Sag af Vigtighed kunde afgieres, saa forglemte Knud sig selv, og bar sig ad ligesom han havde foranstaltet denne Samling, ei for at stifte Fred, men for at opvække den største Usamdrægtighed. Korteligen, han satte sig op ligesom hin første Cæsar, der ei reiste sig for det Romerske Raad, og derved paadrog sig et uforsonligt Had; Hvad enten nu Knud giorde dette af Uagtsomhed, af Stolthed, af Forfængelighed, eller og fordi han troede at skylde det sin nye Værdighed, i hvilken han nu for første Gang viste sig for det gandske Folk; Dette formaaer jeg ikke at sige, og kan ei, som saa mange nye Historieskrivere, see ind i Menneskets Hierte; Men dette er vist, at Knud handlede her meget uforsigtig og ilde. Sagen var denne: Da Niels havde sat sig paa sin Throne i sin Kongelige Prydelse, satte ogsaa Knud sig lige over for ham, bærende den Obotritiske Kongelige Krone, og omgivet med sine Mænd og Drabantere. End mere, han forglemte at reise sig, og gav ei sin Farbroder og sin Konge det

Nicolaus. Aar 1129.

Nicolaus. Aar 1129.

sædvanlige Kys. Denne Herre, som var fredelig, svag, ei frie for List, og from, naar andre ei fordærvede ham, lod sig ei mærke med at føle denne Ubeskedenhed, tvertimod han reiste sig, gik Knud i Møde, hilste og kyste ham. Herved kom Knud endog ei ud af sin Svindel, og gik ham ikkun den halve Vei i Møde, lignende sig saaledes i alle Ting udi Sæde og Værdighed med ham, endskiønt han var hans Mand, og Samlingen holdtes i Slesvig, Hovedstaden for det Hertugdømme, han havde til Lehn af ham. Ved slig Opførsel paadrog Knud sig et dødeligt Had, thi saavel Magnus, som hans Moder Margrete, bleve herover yderst forbitrede, og sagde den sidste til sin Søn: „Seer du ikke „hvorledes din Fætter allerede regierer med Scepteret i Haand? „Hold ham derfor for en offentlig Fiende, som ei frygter for at „tiltage sig Konge-Navn, imedens din Fader endnu lever; Der-„som du længer tier hermed, og ei slaaer ham ihiel, saa vær vis „paa, at han skiller dig ved Liv og Rige." Opbragt herved søgte han fra denne Tid af Leilighed til at omkomme Knud. Langebek formener, at Helmold har skrevet dette om Margrete efter et løst og falskt Rygte; Nu er det vel sandt, at Saxo tvertimod beretter, at hun søgte at vedligeholde Enigheden i det Kongelige Hus, men derfor tør jeg ei beskylde Helmold, en samtidig og ældre Skribent, for Urigtighed, thi Margrete kan ved denne Leilighed være bleven opbragt, da det syntes, at Knud havde indbudet Kongehuset alene for at traadse det, desuden kan man ei tvivle paa, at hun jo heller undte Danmark til sin Søn, end til Knud, og derfor kan hun gierne baade for og efter, naar hun var i en roligere Sindsforfatning, have raadet til Fred og Eenighed. For at foreene begge disse Skribenter, da Helmold ei nævner Margrete med Navn, men siger alene Magni Moder, har Holberg

antaget, at dette Raad er kommet fra Ulvilde, Nicolai anden Dronning, og Magni Stifmoder; Men dette kan ei være, saasom Niels først ægtede hende efter Knuds Død, om han og nogensinde ægtede hende. Knud mærkte nu, at han havde forseet sig, maaskee og at det blev ilde optaget af de fleste, derfor viste han sig hel venlig imod Fader og Søn den Dag, de skulde bortride, gav den første anseelige Foræringer, og den sidste de Stads- eller Hæders-Klæder, som han havde faaet af den Vendiske Kong Henrik, sigende derhos, at de vare de kostbareste, han eiede, og at han var vis paa, at han derfor vilde vise sig god imod ham. Magnus drog Klæderne paa, og enhver tilstod, at der ei fandtes en smukkere og stateligere Mand end han. Derpaa skiltes de gode Venner ad, som det syntes. Seenere end dette Aar kan ei sættes Foræringen af det Skrin, den Danske Prinds Erik sendte til den Norske Kong Sigurd, saasom den sidste døde i næste Aar 1130; Og stort tiligere kan den vel ei heller antages, saasom Sigurd lod den sætte i Kaarskirken udi Kongehelle, han havde ladet bygge og indvie i det Aar 1127. Vel sandt, at Snorro kalder Erik ved denne Leilighed Konge, men det gior han, fordi han siden Aar 1131 tiltog sig det Navn, og endeligen blev det virkelig. Rimeligen har Erik arvet dette Skrin efter sin Fader, og faaet det, da han skiftede sin Fæderne Arv med sin Broder Harald. Omtrent i dette Aar forlod den Engelske Munk og Guldsmed, Anketil, Danmark, hvor han havde opholdt sig i 7 Aar, og hvorhen han var kommet efter Kong Nielses Begiæring, for at giøre noget Arbeid for ham. Udi Danmark havde han ei alene forfærdiget adskilligt Guldsmed Arbeide, men endog forestaaet Mønten, og været den øverste Møntmester, hvilket viser, at de Danske endda, som forhen, trængte til de Engelske herudi. Skade, at man ei med Vis-

Nicolaus. Aar 1129.

Nicolaus. Aar 1129. hed kan henføre nogen Mont til denne Konge. Endeligen fik Ankeril Lov til at vende tilbage, og at besøge sine Slægt og Venner, thi han var meget afholdt af Kongen, fordi han var troefast og ordholdig, og giorde got Arbeide. Ved Hiemkomsten begav han sig i St. Albani Kloster, og forfærdigede der en prægtig Kiste af ophævet Arbeide for denne Helgen, hvorudi hans Ben bleve lagde den 2 Augusti i dette Aar 1129. Efter denne Ankerils Beretning havde de Danske Kroniker, hvorudi taltes om, hvorledes deres Forfædre havde i det 9 Sæculo bortført St. Albani Ben til Danmark; Skade, at disse Kroniker ere ei mere til (43).

Den 1 Augusti holdtes et Concilium til London, hvorudi Geistligheden overlod til Kongen, at straffe de Præster, der havde Friller, eller Focariæ, som de kaldtes; Men Kongen tog derpaa Penge af dem, og Tingen blev som den var, og haver han uden Tvil anseet dem for Præsternes Hustruer, og derudi ei havt Uret.—

Udi

(43) Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 13. T. 2. p. 214. T. 4. p. 234. 235. 239. 241 - 243. 266. Ihre Catal. vet. Regum Svio-Gothicorum p. 68 - 72. 36. Georgii Genealogia Stenkilliana p. 7. 8. 10. Benzelii Utkast p. 158. Ericus Olai l. 2. p. 79. 80. Messenii Scondia T. 1. p. 95. T. 15. p. 23. Lagerbrings Swea Rikes Hist. T. 2. p. 40. 48. 70. 105. 106. 107. Langfedgatal in annot. Benzelii ad Vasthovii vitem Aqvil. p. 81. Torfæi Hist. Norv. T. 3. p. 480. Snorro i Saga af Harald Gilles Sønner c. 22. Sigurds Saga c. 40. Saxo l. 13. p. 234. 235. 236. Korte Svenske Rim-Kronike p. 10. 11. Krantzii Vandalia l. 3. p. 71. 72. Christiani Gesch. v. Schlesw. u. Holst. T. 1. p. 409 - 412. Helmold l. 1. c. 49. 50. 53. Cornerus c. 674. Gram in Meurs. col. 235. not. b. col. 240. not. b. Francks A. u. N. Meklenburg l. 2. p. 186 - 197. Lerbeke Chron. Comit. Schawenb. in Meib. Scr. Germ. T. 1. p. 498. Knytlinga-Saga c. 91. Gebhardi Orig. Ducum. Meclenb. p. 30 - 33. Holbergs Danske Historie T. 1. p. 206. Alb. Stad. p. 266. 267. M. Paris p. 992. 1010.

Udi Rusland fangede Mstislav de 6 Poloczkiske Fyrster, David, Rostislaw, Svetoslav, Rogwold, Wasilei og Johannes, hvilke tvende sidste vare Rogwolds Sønner, som alle vare af Varegiff Herkomst, og sendte dem fangne til Keiser Johan i Constantinopel, hvor de tiente vel mod Sarracenerne. Samme Keiser var giftet med Mstislavs Dotter Dobrodea Aar 1122. — Roger kom med en stor Hær fra Sicilien over til Italien, og beleirede Brindisi forgiæves, som var faldet fra ham; indtog derimod Montalto, Rossano, Troja, holdte en Samling til Melfi, og formanede deri de Store til Fred og Eenighed, til at haandthæve Retfærdighed, og til at ære Kirken og de Geistlige; Ligeledes fratog han dem i Salerno deres faste Taarn, og tvang Hertug Sergius af Neapolis til at sværge sig Troskabseed. — Den Norske Kong Sigurd giorde ovenmeldte Kol til Jarl over Orkenøerne, fordi hans Morbroder, den hellige Magnus, havde været Jarl der, gav ham den halve Del af dem, da Paul beholdt den anden halve Del, og forandrede hans Navn til Rognvald, efter Navnet af den Rognvald Jarl, som forhen havde regieret der. Historien siger vel ikke, at Harald Gille hialp hertil, men da den dog vidner, at Haralds og Kols Venskab vedblev lige fra den Tid, de kiendte hinanden, saa bliver det herved mere end troligt. — Af Keiser Lotharius haves et Diploma given til Strasburg den 26 Januarii, hvori han skriver sig den 3, hvorfor jeg vilde ansee det for falskt, hvis ei den lærde Wurdtwein viste, at han allevegne skrev sig saa, og giver dertil ogsaa Aarsag (44). Nicolaus. Aar 1129.

End-

(44) H. Hunt. l. 7. p. 384. Rog. de Hoveden p. 479. Chron. Sax. p. 234. M. Paris p. 60. Nestor p. 183. Tscherbatow T. 2. p. 577. Petersb. Journal 1783. 4 B. p. 171. 172. Arndt T. 1. p. 324. Muratorii Gesch. v. Ital. T. 7. p. 20. Orkneyinga-

Nicolaus. Aar 1130. Endskiønt Niels og Knud vare tilsyne skiltes fra hinanden som gode Venner, saa vedbleve dog den sidstes Fiender at sværte ham hos Kongen, hvoriblant viste sig især geskiæftige Henrik Skatelar, Jarl Ubbo, Kongens Broder, tilligemed dennes Søn Hagen Jyde, endskiønt hans Moder Ragnhild var Hertugens Søster. De bragte det og saa vidt, at Kongen lod samle et almindeligt Thing i Ribe (Placitum, commune) og did stevne Hertugen, deels for at anklage ham, og deels som Helmold vil, for at forlige ham og sin Søn Magnus sammen, til hvilken Ende ogsaa alle de Store bleve did kaldte. Hertugen søgte denne Gang ved en høflig og ydmyg Opførsel imod den gamle Konge at vinde ham; Derefter, da han selv først havde mødt paa Thinget, gik han den seenere kommende Konge i Møde, og det efter den tydske Høflighed uden Kappe, sampt holdt Födtrinet for ham, da han steg af Hesten. Derpaa begyndte Kongen at tale, og forestilte, at Svends Sønner havde den eene fulgt paa den anden efter deres Alder, og den yngre ei søgt at trænge sig frem for den ældre; Han som den yngste havde tilsidst besteget Thronen ved sin ældre Broders frivillige Afstaaelse; men Knud havde ei ladet sig lede af disse Exempler, og havde tiltaget sig Kongenavn, paa en uretfærdig Maade, da han ei kunde i Gierningen tiltage sig Værdigheden, undsaae sig ikke for at lade sig kalde Konge af sine Mænd og Tienere; da han dog giorde bedre i at oppebie Kongens Død, og ei forud ved Smiger at tiltage sig et Navn, ham ikke tilkom; Paa denne og flere Maader, klagede han over, at den kongelige Værdig-

eyinga-Saga p. 168. Torfæi Orcades l. 1. c. 21. p. 98. Ej. Hist. Norv. T. 3. p. 492. Wurdtwein nova Subsidia Dipl. T. 9. p. 339-341.

dighed ham betoges. Nu reiste Knud sig, og saae længe ned paa Jorden, forend han talte, sukkede, og hormedes saaledes, at Sveden sprak ham ud af Ansigtet. Men derefter oploftede han sit Mod og Hoved, og begyndte at tale saaledes, stottende sig efter Sædvane paa sit Sværd: „De som saaledes, O Fader! ophidse din Mildhed, mere end det anstaaer din Majestæt og din „Alder, de forsee sig groveligen, de, som ved deres Bagvaskelser og Logne forstyrre dit fredelige Sinds Rolighed. Det er „meget tungt for mig, at formærke, at din medfodde Sagtmodhed er bleven blandet med den dig uvante Vrede, og at du er „imod den sande Fornuft bleven bragt uden for dig selv. Troe „ikke mine Avindsmænd, og laan ikke Eders Øre til deres løgnagtige Beskyldninger. Jeg lader mig ei kalde med noget Navn, „som kan fornærme Eder. Mine Underhavende kalde mig Husbonde (Lavard), og ikke Konge. Da Slaverne kalde mig Herre „(Knes), saa tage andre Anledning deraf, at beskylde mig, og da „de selv sætte al Ærbodighed til Side, saa laste de andre, som vise „den. Jeg tiltager mig ikke Konge-Navn, som jeg beskyldes for, „tvertimod jeg soger at dolge min Værdighed ved et ringere Navn, „og tragter ikke efter det hoieste Ære-Navn. Det er derfor uden „Eders Majestæts Fornærmelse, at Fremmede ære mig. Men „de fortryde paa min Anseelse, som ville skille mig ved mit Liv, og „Eder ved en troe Tiener, og derfor holder jeg dem, ligesaavel for „Eders, som for mine Fiender. Ja om jeg end forte Navn af „Konge? Have ei Gotherne nyligen ophoiet Eders Son Magnus „til Konge-Navn og Værdighed? Om nu samme vederfores mig i „Slavien, saa burde I glæde Eder over, at have tvende Konger „under sig, og ansee min Lykke for Eders egen; thi jeg vil gierne „underlegge Eders Hoihed, hvad jeg med egen Moie erhverver,

Nicolaus. Aar 1130.

Nicolaus. Aar 1130.

„saa at I kunde der vente Tieneste og Lydagtighed, hvorfra Eder „forhen haver alene vederfaret Skade og Gienvordighed. Det vilde „derfore være billigt, mere at elske end misunde min Fremgang. „Leg til, at jeg altid har anseet det for min største Ære og Fornøielse, altid at ligge paa Vagt for Kongen og Fædrenelandet. „I selv vide om jeg har stridet forgiæves. Dyrker nu I Danske kun „Søekysten, flotter Eders Boliger did; Tager Eder alene vare for „Bølgerne, jeg skal beskierme Eder for Søerøverne. Og ville I „selv tilstaae Sandhed, saa vare I jo nødte til, udi Slesvig at be„skytte Eder selv ved jevnlig Vagt imod Saxernes Anfald (a), men „nu kunne I komme did naar I ville, og sove der trygt uden „Frygt. Desuden har jeg udvidet Rigets Grændser ved usædvanlige Tillæg, da de forhen vare inskrænkede til Danmark alene. De, som forhen bekrigede Eder, maae nu give Skat, og „adlyde Eders Herredømme ved mig. Hvad jeg haver saaet, „det høste I. Det er og billigt, at Lehnsmanden har Bekost„ningen og Umagen, og Kongen Fordelen. Og at jeg nu skal „tilsidesætte de Krige, jeg selv alene har ført, saa haver jeg og „Saar at fremvise i mit Bryst, som jeg for Eder haver faaet i „Landets almindelige Feide; og dog anklages jeg, som har giort „mig saa fortient af Eder, og plages med Mistanke og Klagemaal, „og I ansee ikke for uanstændigt at antaste en gammel Tieners be„viste Uskyldighed og redebonne Troskab. Har jeg ved disse mine „Gierninger fortient, at I skulde her paa det offentlige Thing ud„vise Eders Misundelse mod mig? Er dette Belønning for mit „Arbeide, Løn for min Krigstieneste, at jeg erfarer dens Ugunst.

„hvis

(a) Dette bør henføres til den Tid, da Holstener og flere giorde Slesvig usikker, førend Knud blev Hertug.

„hvis Godhed jeg havde forventet mig? Lad slig et utaknemlig „Sindssinitte være langt fra Eder, at I skulde giengielde mine „Tienester med Avind og Efterstræbelse. Men da al denne Be„skyldning reiser sig alene af Misundelse, saa tilskriver jeg den, „ei Eder selv, men Eders Mænds Ondskab. Dog naar man „er ophoiet paa det overste Ærestrin, burde man ei lade sine „Oren staae aabne for Anklagerne. Gid I længe maae besidde „Eders Faders Regimente, og stedse lykkeligen føre Konge-Navn „og Myndighed. Lykken giore den til Eders Arving, som Na„turen har skienket Eder. Men i hvilke Omstændigheder jeg end „geraader, saa skal jeg aldrig ufslade at tiene og ære Eders Hoi„hed (celsitudo).“ Ved denne Tale blev Kongens Sind formildet, saa at han ufortovet aflagde al Mistanke for den Tid, lovende herefter at lukke sine Oren til for al Bagtale, og forbandede dem, som paa saa nedrig en Maade havde misbrugt hans Lettroenhed. Og ved denne Leilighed giore nogle gamle Skribenter den Anmærkning, at Kongen var eenfoldig, og Gheismer, at han dog ei længe forblev Hertugens Ven, saasom han var ustadig og giærig. Derpaa blev Fred og Eenighed besvoret mellem Knud og Magnus, hvilken den første holdt ubrodeligen, men den sidste derimod ikke, da han fra den Tid af pønsede paa Svig. Da have de vel og svoret sig sammen, som Brodre, ligesom de ofte skulle have giort, efter Robert, Bisp af Elgin, hans Vidnesbyrd, som tilligemed skriver, at Magnus havde staaet Fadder til en af Hertugens Dottre. Dette Mode tænker jeg er bleven holdet først paa Sommeren, og da tænker jeg og, at Fader og Søn bade Hertugen at besøge sig i Julen; hvilken Indbydelse Knytlinga-Saga synes at henføre til et andet. Dog Nielses gode Sindelav imod Knud varede ikke længe, thi da han var svag, ustadig,

Nicolaus. Aar 1130.

 frygt-

Nicolaus. Aar 1130. frygtsom, mistænkelig, saa var det let at dreie ham om. Henrik Skatelar, som nøie kiendte hans Sind, vidste og mesterligen at betiene sig deraf. Han forestilte ham at Knud higede efter Riget, og at det vilde blive hel uvidst for Magnus at opnaae det, naar det skulde komme an paa Folkets Valg, da det vidst vilde foretrække Knud frem for alle andre af Kongeblodet. Derfore burde Kongen selv beskikke sin Efterfølger, og ei lade det komme an paa andres Valg, og i Tide skille sig af med Hertugen, naar han vilde sin Søn vel; Derfor vilde han handle klogeligen, om han med Sværdet giorde Ende paa Knuds Lykke. Ved slige ofte igientagne Forestillinger oppustede han en større Mistanke hos Kongen, end den forrige var. Saaledes fortæller Saxo; Knytlinga og Robert Bisp af Elgin berette og, at Niels var delagtig i de onde Raad mod Knud; Vel tie Svend Aagesen og den samtidige Helmold hermed, men ved dem maae mærkes, at de fortælle Tingen meget kort, og at de dog ei heller frikiende Niels herfor, eller benægte Sagen. Imidlertid skeede, uden Tvil ud paa Sommeren, en Tildragelse, som nok opholdte Udførslen af Anlegget. Den Svenske Kong Ragwald giorde uden Tvil sin saa kaldte Eriks Gade, og vovede sig paa den til Vest-Gotland, der dog havde udkaaret en anden Konge, og det uden at lade mælde sin Ankomst, eller at tage Gisler. Vest-Gotherne holdte da just Thing ved Karlebye ei langt fra Skara, og ansaae sig for ovenmældte Aarsager berettigede til at dræbe Ragwald, hvilken skal ligge begraven udi en Høi ved Kollebakken udi Vest-Gotland, som efter Almuens Sagn kaldes Jette-Kongens Grav, venteligen fordi Ragwald var stor og før. Andre ville at han skal ligge begravet i Wreta, hvor og hans Sten og Gravskrift vises, men Georgii anseer det med god Grund for nyt. Uden Tvil er Magni Rige

ble-

bleven ved dette Drab ei alene mere befæsted i Vest-Gotland end forhen, men de Svenske selv have endog antaget ham til Konge, som Saxo beretter, hvilket gior det troligt, at Magnus har maat drage did over; Men som det skeede sielden, saa have Vest-Gotherne mere anseet den Tid fra Ingo til Sverker for et Mellem-Rige, end for et kongeligt Regimente, hvorfor der og siges udi Tillegget til den Vest-Gothiske Lov, at Lagmænd og Landshøvdinger styrede Landet med al Troeskab. Dette Forfald har uden Tvil hindret Magnus fra saa hastig at iværksætte sit Anslag imod Hertug Knud, som han ellers gierne havde villet. Efter dette hændte derimod noget, som hastede og befordrede det, thi Dronning Margrete døde den 4 November (a) af Vatersot, som slog ned i Benene, og som hun ved ingen Lægemidler kunde fordrive. Paa sit Yderste kaldte hun Knud for sig, og formanede ham til redeligen at befordre og vedligeholde Freden i Fædrenelandet, og Eenighed i Kongehuset, og at vise sig lige saa stor indenlands, som han havde vist sig udenlands; Hun lagde til, at der fandtes de, som søgte at undergrave Venskabet og Fortroligheden i det Kongelige Hus, men at hun havde ved sine gode Raad søgt at imodstaae deres onde Anslag. Hertugen kaldte da Gud til Vidne paa sin Ret-

Nicolaus. Aar 1130.

(a) Bartholin hos Langebek T. 1. p. 339. henfører Margrethæ Død til 1117, følgende deri den Nestvedske Anonymus, som slutter med 1300, ib. p. 369. Men Langebek T. 4. p. 251. not. o. slutter hel rigtigen af Saxonis Fortælling, at Margrete ei kan være død førend 1130; Og hvorledes kan hun være død 1117, da hendes Søn Magnus ei kan da have været mere end 10 Aar gammel, og dog have taget Deel i Stridighederne imellem ham og Knud. Derimod er man des vissere om Dødsdagen, som staaer optegned baade i den Lundiske Gave-Bog og i det Lundiske Døds-Register.

Nicolaus. Aar 1130. Retskaffenhed, og at han altid havde søgt at opføre sig ustyldig og troe, han lovede alene at ville forsvare sig, og aldrig at yppe nogen Kiv, og at ville giengielde Fiendskab med Velgierninger. Fornøiet herover gav hun tilkiende, at ville gladeligen døe, stolende paa hans Løfter. Udi denne Handling viste Margrete sig ei alene som en god, men og som en fornuftig Dronning, og dog kunde den ei afværge, at hun jo tog med sig den liden Gnist af Venskab og Fortrolighed, som var tilbage i Kongehuset. Dersom man end vil troe Helmolds Fortælling, at hun engang lod sig henrive af Vrede, saa maae man dog tilstaae, at hun i sit øvrige Liv var langt over sine Tider, da Laster og Ugudeligheder havde taget Overhaand. Imidlertid havde hun dog i levende Live giort en Ting, der vel var billig i sig selv, men dog opvakte Splid imellem de Danske og Svenske, som Saxo beretter, der endda, bestyrket ved paafølgende Fiendtligheder, vedvarede som et uforsonligt Had, til hans egen Tid, nemlig hun skiftede sin Fæderne Arv i næsten tre lige Dele, beholdt deraf selv den ene, gav den anden til sin Broder Ragwalds Dotter Inger, der var gift med Henrik Skatelar, og den tredie til sin Søsters Christine Dotter Ingeborg, som havde Hertug Knud. Rimeligen maae denne Delning ei være skeet førend efterat hendes Broder, Ingo II, var død, thi da kunde Arven være anseelig, og give Anledning til Tvist, og de Svenske maaskee fortryde paa, at Sønnedotteren ei fik mere end Dotteren; Da og alle disse vare gifte til Danmark, saa have de maaskee og fortrødt paa, at Indkomsterne af saa meget Gods skulde gaae til et Naboe-Rige; Dog alt sammen er ikkun Giætninger, fordi Saxo haver i denne vigtige Sag skrevet saa kort, og saa mørkt. Til St. Laurentii Kirke i Lund gav Margrete en Guld Kalk, prydet med Rav og Ædelstene,

ſkene. Fordi Margrete bragte ved ſit førſte Egteſkab Freden tilveie mellem Norge og Sverrig, fik hun Tilnavn af Fred-Kolle, det er Fredens Hustrue eller Stifterſke; Det ſamme Navn kan hun og fortiene for den indvortes Fred og Roe, hun nogenlunde vedligeholdt i den lange Tid, hun var danſk Dronning. Strax efter hendes Død overlagde Magnus med de Prindſer Henrik og Ubbo, hvortil og dennes Søn Hagen bled kaldet, af hvilke Saxonis Ord man ſkulde ſlutte, at han ei før havde været med i Raadet, hvorledes de kunde tage Hertugen af Dage, thi nu anſaae han ſig for at have Tilladelſe hertil af Kongen, ſaa og til at ſætte ſin Lykke paa faſt Fod, eftersom Kongens Misfornøielſe med og Mistanke imod Knud var ſteget til det høieſte. Diſſe Herrer forbunde ſig nu hertil ved Eed, ſaa og, at de vilde holde Sagen hemmelig. Hvorvel Hagen var gift med Knuds Søſter Ragnhild, ſaa bar man dog ingen Mistanke til ham, ſiden hans Fader var Knuds bitre Fiende, venteligen fordi han ønſkede Magnus at blive Konge, ligeſom han forhen havde hiulpet Faderen Niels dertil. Da Knud havde ſtaaet Fadder til Magnus, og Magnus igien Fadder til en af hans Døttre, hvilket i de Tider anſaaes for meget betydeligt, og at knytte et faſt Venſkabs Baand, da og Magnus havde ofte indgaaet Broderſkab med ham, og dette ſidſte Gang for ei længe ſiden, ſaa giør alt dette Magni Forſæt des affkyeligere. De Sammenrottede raadſløge nu ofte om, hvorledes, hvor, og paa hvad Maade de kunde tage Knud af Dage, og paa det de kunde have deres Eed frie, at de hverken ſiddende eller ſtaaende havde oplagt Svig imod ham, ſaa holdte de deres Raadſlag liggende paa Gulvet; Saa oplyſte vare de i Religionen! Da Knuds Svoger Hagen mærkede, at man ei ſigtede til mindre, end at ſkille Hertugen ved Livet, Nicolaus. Aar 1130.

Nicolaus. Aar 1130. vet, forlod han Lonkammeret og deres Forsamling, efterat han havde svoret Magnus, paa dennes Tiltale om at holde sin Eed, og ei at forraade dem, at han hverken vilde være deres Medhielper eller Forræder, hvilket han ogsaa holdt, forblindet ved et urigtigt Begreb om Eeden. Dog da Knuds Drab ei skeede forend i næste Aar 1131, saa vil jeg opsætte Beretningen derom dithen, hvorvel han allerede i dette Aar 1130 mødte ved Jule Tider udi Roskild (45).

Den 26 Martii døde den Norske Kong Sigurd udi Osloe, og blev begraven i St. Halvards Kirke, efterat han omtrent to Aar for sin Død havde forskudt sin Dronning Malfrid, en Søsterdotter af den Danske Dronning Margrete, og derimod ægtet en smuk og ung Jomfrue ved Navn Cæcilia. Udi sine yngre Aar havde han udviist megen Forstand og Tapperhed, saa at Wilhelm af Malmesbury skriver, at han kunde jævnføres med de allertapperste Mænd, men siden gav han adskillige Prøver paa, at han ei var sig selv mægtig, og at han havde lidet nogen Skade paa sin Fornuft. Imidlertid udbredde han den Christne Lære meget i sit Rige, og udviiste sig at være en stor Ven af Geistligheden; Dog var han ikke den første, der indførte Bisper og Munke i Norge, som Ordericus vil, hvorvel jeg gierne tilstaaer, at han har beviist dem meget Got. Ordericus giør følgende prægtige Beskri-

(45) Saxo l. 13. p. 236-238. 230. 244. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 59. not. m. n. T. 3. p. 462. 567. T. 4. p. 239. not. a. b. 237. 240. 241. 259. 271. 276. Helmold l. 1. c. 50. Knytlinga-Saga c. 111. Lagerbrings Svea R. H. T. 2. p. 105-107. 39. 40. Ericus Olai l. 2. p. 81. Korte Svenske Rim-Kronike p. 11. Ihre vet. cat. Reg. Svio-Gothic. p. 36. 72. Georgii conditoria Regem Sveo-Gothorum p. 11. En fuldstændigere Svensk Kronike end den Messenius har udgivet i Arnæ MSS. n. 899. 4to. p. 28. efter min Afskrift.

Frivelse om Norges Værdie under ham: „Der ere 6 Kiøbstæder „ved Havet, Bergen, Kongehelle, Kopengia (uden Tvil af Kiø„bing, og forstaaes Tronhiem vidst derved), Borg (Sarpsborg), „Opsloe (som han kalder Alfa), og Tunsberg. Midt i Landet „ere store fiskerige ferske Søer med Bondebyer (Gaarder) omgiv„ne; Indvaanerne have Overflødighed af Fisk, Fugle, og alt „Slags Vildt. De ere nidkiære i den Christne Troe, holde „Fred og Kydskhed i Ære; ved nøiagtige Love og strænge Ræv„selser bestraffe de Misgierninger. Orkenøerne, Hitland, Is„land (dette er ikke saa rigtigt), og Grønland, sampt flere Øer „lige til Golland (Vinland) staae under dem, og ved Skibsfart „bringes did Rigdom fra den gandske Verden." Wilhelm af Malmesbury skriver og, at Bristol var den Havn, hvorhen de Skibe søgte, der komme fra Island, Norge og de andre Lande paa hin Side Havet. Saa høit var Norge da stegen siden Magni den Godes Tid ved en Rad af duelige Regentere udi en Tid næsten af 100 Aar. Men med Sigurd gik denne Herlighed til Grunde; uheldige indbyrdes Krige ødelagde Riget, hvorved Sæderne fordærvedes, og alle Slags Misgierninger brøde ind. Fra Petrus Venerabilis, Abbed i Clugny udi Frankerige, som døde 1156, haves et latinsk Brev til denne Konge, hvorudi han forsikrer ham om sin Kiærlighed, berømmer hans Gudsfrygt og Omhue for Christi Kirke, og taler om hans Tog imod de Uchristne Sønder og Øster paa, og at han nu atter laae færdig med en stor Flode for at bekrige dem (hvorved maae enten sigtes til det Smaalandske Tog Aar 1123, eller og til noget os nu ubekiendt, som maaskee aldrig er bleven sat i Værk, hvilket det paafølgende gior troligt for mig), og endeligen, at han havde i Sinde at fraslge sig den kongelige Værdighed, og at blive Munk, udi hvilket

Nicolaus. Aar 1130.

Nicolaus. Forsæt den kiære eenfoldige Mand styrker ham. I Sigurds Tid
Aar 1130. skal Sigurd Ullstreng, en mægtig Norsk Herre, have ladet bygge et Munke-Kloster til St. Benedicti og Laurentii Ære paa den saa kaldte Munke-Holmen ved Tronhiem, og givet dertil meget Gods; Dog da Knud den Store havde alerede stiftet dette Kloster, saa maae Sigurd alene have forbedret det. Uden Tvil har Kong Sigurd givet Vigens Kirke-Ret, som Beronius viser i sine Noter dertil, og hvilket og beviser, i det mindste, at den er gammel, ved sin Korthed, Eenfoldighed og Haardhed. Den nu værende lærde Bisp i Skalholt, Hans Finsen, gav den først ud. Den haver temmelig Lighed med Kirke-Retten bag ved Magni Lagabæters Heidsivia-Lov, som Paus haver udgivet, og hvilken Kirke-Ret er uden Tvivl ældre end Magnus Lagabæter. Samme Paus haver og udgivet nogle faae Forordninger eller Rette-Boder, som de Konger og Brødre Eisten, Sigurd og Oluf gave fælles ud sammen i Tronhiem. Aarsagen til Norges Ulykke var, at Sigurds Søn Magnus blev strax efter Faderens Død udvalgt til Konge i Osloe, og ligeledes Sigurds Broder Harald udi Tunsberg, endskiønt han eedeligen havde forbundet sig til ei at stunde efter Riget; Og til denne Haralds Udvælgelse hialp især Jarl Rognvald, som endda opholdt sig i Riget, tilligemed sin Fader og sine Frænder. Vel forligte de sig kort efter saaledes, at hver skulde have den halve Part af Riget, og Magnus alene beholde alt Losøret, dog dette Forlig varede ikkun i nogen Tid. Magnus blev saa vred paa Rognvald, fordi han havde understøtted hans Medbeiler, at han ei vilde erkiende ham for Jarl, og Rognvald hastede ei heller til Orkenøerne, men forblev hos sin Ven Kong Harald. — Udi Saxen vare store Uroligheder, thi Kong Lotharius afsatte Udo IV. fra at være Marggreve i Saltwedel, fordi han

han havde ladet tage Byen Brandenborg fra sig ved Venderne; Hertil kom, at Udo var gift med en Søster af Grev Herman af Winzenburg, den fornemste Greve i Thüringen, som efter nogles Mening skal have hedet Beatrix, og at denne Herman lod myrde sin Lehnsmand den Frisiske Grev Burchard af Luckenheim, hvorfor han blev erklæret i Achten, hans Slot forstyrret, og han selv sat fangen paa Blankenberg, hvilket sidste dog først skeede i det følgende Aar 1131, og hans Grevskab givet til Landgreve Ludwig af Thüringen. Denne sin Svoger vilde Udo hielpe, og angreb derfor Marggrev Albert eller Adelbert, med Tilnavn Biörn, men blev af hans Lehnsfolk dræbt den 13 Martii i et Slag ved Ascherslеben. Saasom han ingen Børn efterlod sig, saa blev hans Broder Rudolph II. Greve i Ditmarsken, og Lothar beskikkede Grev Conrad af Plozeke til Marggreve i Soltwedel. — Adolph I, Greve af Holsten, døde efter Lerbeke ei førend i dette Aar, og blev begraven i Benedictiner-Klosteret uden for Minden. — Den Russiske Storfyrste Mstislaw sendte sine Sønner Wsewolod, Isjaslaw og Rostislaw ud i Krig mod Tschuderne, det er Estherne, eller maaskee Litthauerne, hvilke overvunde dem, og paalagde dem Skat. Samme Aar føddes Mstislaws Søn Wladimir, Fyrste af Luzk, og gav Mstislaw sin Dotter Helene eller Euphrosine til den Ungarske Prinds Geisa. — Pave Honorius II. døde den 14 Februarii, hvorpaa tvende Paver bleve paa eengang valgte efter ham: Innocentius II, erkiendt næsten af den gandske Christenhed, og deriblant ogsaa af de Danske, og Anaclet II, understøttet af Hertug Roger. Men som den første fandt sig ikke stærk nok, begav han sig til Frankrige; Den sidste derimod lod krone Roger til Konge efter hans egen Begiæring, for derved at have ham des mere paa

Nicolaus. Aar 1130.

Nicolaus. sin Side. Dette skede imod Slutningen af September udi Pa-
Aar 1130. lerno, og som Boamund II, Fyrste i Antiochien, Søn af Boamund I, og Sønnesøn af Robert Guiscard, blev ihielslaget udi Syrien, og var den sidste af Robert Guiscards Stamme, saa kunde Kong Roger sidde des sikrere paa sin Throne. — Af den Flandriske Grev Theoderic haves et Diploma af 28 Maji, hvorudi blant Underskrifterne forekomme hans Gemahlinde Suanahildis, og Grevernes Nepos, Arnulph, ved hvilken neppe nogen anden kan forstaaes end Hellig Knuds Dottersøn, som da enten maae være kommen tilbage fra Danmark eller Sverrige igien, eller og endda ei have begivet sig did. — Imedens den Skotske Kong David var henreist til den Engelske Kong Henriks Hof, søgte Melcof, en naturlig Søn af hans Broder, den forrige Skotske Kong Alexander, at frarive ham Riget ved Hielp af Aragois, Greve eller Under-Konge i Murray. De brøde med 5000 Mænd ind i Skotland, men Edvard, Sivards Søn, som i Kong Edvard (Confessors) Tid havde været (Tribunus) Jarl i Mercia, en Fætter af Kong David (a), gik dem uventeligen i Møde, og nedlagde 4000 Mænd af Murray tilligemed deres Greve (Consul) Aragois selv, som Aarbøggerne af Mailros skrive Aragus. Edvard brød derpaa ind i Murray, og indtog det gandske Land. Maaskee det da er skeet at Aongus, en Søn af Lulachs

(a) Under Edvard Confessor kiender jeg ingen Sivard Jarl i Mercia, men vel den bekiendte Danske Sivard Jarl i Northumberland, men Tiden tillader ei, at denne Edvard kan have været hans Søn: jeg forestiller mig derfor, at Sivards ældste Søn Asbiörn Bulax har været Fader til en Sivard, og han igien til denne Edvard, som altsaa var næst Søskendebarn eller Fætter af Mathild, Kong Davids Dronning.

lachs Dotter, dræbte 1000 Skotter; Vel og, at Aongus er den sammme som Atagus eller Arragois, hvilket sidste Navn er uden Tvivl urigtigt, og at denne Beretning kun vil sige, at der fulde 1000 Mand i bemældte Slag. Olav, Sconals Søn, Konge i Gallerg (døde uden Tvivl, eller og maaskee sigtes herved snarere til, at han i dette Aar blev Konge i Gallway, thi jeg tvivler ikke paa, at jo herved forstaaes Olav, Godred Crouans Søn, Konge over Man og Suderøerne, som først døde 1142, og var gift med Affrica, Dotter af Fergus, Konge i Galewedia, eller Gallway, thi alle smaae Jarler eller Regentere over Clans, det er Beboere af smaae Egne i Skotland, vare da næsten uafhængige, og stode ei mere under den Skotske Konge, end de selv vilde, og han kunde tvinge dem til) (46). Nicolaus. Aar 1130.

Hertug Knud giorde sig nu færdig at drage til Roskild, neppe til Ringsted, som Knytlinga vil, og der efter Indbydelse at holde Aar 1131.

(46) Snorro i Sigurd Jorsalafars Saga c. 39. 41. Magni Blindes Saga c. 1. Orkneyinga-Saga p. 170. Torfæi Orcades l. 1. c. 22. p. 99. Ej. Hist. Norv. T. 3. p. 436. 493-495. Ord. Vit. l. 8. p. 703. l. 10. p. 767. W. Malm. l. 5. p. 161. Id. de Gestis Pontif. Angl. l. 4. p. 783. Petri Venerabilis Epist. 7. l. 2. in Bibl. max. Patrum Lugd. T. 22. p. 869. & in Bibliotheca Cluniacensi c. 725. Calles T. 7. p. 313-318. Bolten's Ditm. Gesch. T. 2. p. 131-133. Chronogr. Saxo p. 288. Ann. Hildesh. p. 740. Ann. Saxo c. 663. 664. Dodechinus p. 471. a. Nestor p. 183. Lerbeke Chron. Schaumb. p. 175. Tscherbatow T. 2. p. 577. 578. Petersb. Journal 1783. 4 B. p. 172. 173. Scheidt T. 1. p. 349. Katona T. 3. p. 559-564. Muratori Gesch. v. Ital. T. 7. p. 21-25. Miræi Op. Dipl. T. 1. p. 679. Vredii Geneal. Comit. Fland. Probat. T. 1. p. 151. Chr. de Mailros p. 165. Johnstonii Ant. Celto-Norm. p. 70. a. Chr. Casaur. in Dacherii Spic. T. 2. p. 966-969.

Nicolaus. Aar 1131. holde Julen med Kongen og hans Søn ved hans Hof (Curia, som betyder en Samling af alle Landets ypperlige Mænd). Forgiæves raadde hans Gemahlinde Ingeborg ham derfra, da hun frygtede for Forræderie, og tilligemed var bleven bestyrtet over en Drøm, hun samme Nat havde havt; Desuagtet begav han sig paa Veien. Som hun siden havde faaet nøiere Kundskab om Sammenrottelsen ved nogen Underviisning af de Sammenrottede selv, saa advarede hun ham strax herom ved Breve, og bad ham tage sig i agt; Dog Hertugen, som troede, at dette kom mere af qvindelig Frygt, end af Visshed om Sagen, forsømte hendes Advarsler, og sagde, at han ei slog mindre Lid til Magni Oprigtighed, end til sin egen Hustrues. Helmoldus er den, som beretter Ingeborgs Drøm og Nærværelse, og Saxo den, som taler om hendes Brev. Knytlinga derimod siger, at hun var i Rusland hos sin Fader den Vinter, hendes Mand blev myrdt, og dette bekræftes derved, at hun opkaldte sin Søn, som hun kun fødde 7 Dage efter hendes Mands Drab, ikke efter sin Mand, men efter sin Farfader, og vidst havde hun dog opkaldet sin Mand, saafremt hun havde været i Slesvig, hvor hun syvende Dag efter kunde upaatvivleligen have erfaret hans Drab; Udi Rusland er det vel mueligt, at hun ved andre har kunnet opdage Sammenrottelsen, og derfor skriftligen have advaret hendes Mand derfor, og paa den Maade kan Saxo's Beretning være rigtig; Men hvad Helmold angaaer, saa maae den hendes Drøm, han taler om, have hændet forhen ved en anden Leilighed og Sammenkomst, maaskee den i Slesvig eller Ribe, og saa indseer man bedre, hvi den ei denne Gang kunde virke paa Knud. Men hvorfor Ingeborg har villet ligge i Barselseng i Rusland, det kunne vi nu ikke vide; Maaskee hun ingen anden Aarsag har

havt,

havt, end Besøg hos hendes Fader og Broder. Udi Roskilde, hvorhen det lader, at han lige er kommen til Skibs fra Slesvig, forblev han fra første Juledag og til Hellig tre Konger, thi saa længe holdt man Julen paa de Tider. Her var en stor Forsamling af Adelen og af alle de Store, hvilke der holdte Samling med Kongen, og bleve af ham beværtede paa Slottet i de 4 første Hoitidsdage, hvorpaa de droge hiem. Magnus gav nu tilkiende, at han havde ladet kalde Hertugen did, fordi han agtede at giøre en Pillegrimsreise til det hellige Land, og vilde derfor anbefale Omsorgen for sin Gemahlinde, Børn og Eiendele til Hertugen, hvilken han hermed beskikkede til deres Formynder; Men for videre at afgiøre denne Sag, var det fornøden, at de taltes hemmeligen ved, hvortil Knud svarede: „Kiære Broder, Gud give „et got Udfald paa dit oprigtige Sindelav, om mig skal du ingen „Tvil bære, bestem kun Tid og Stæd, saa skal jeg være rede efter din Villie.“ Derpaa blev det afgiort, at de skulde møde hinanden ved Haraldsted, nu Harrested. Til dette Middel at forraske Knud greb Magnus, fordi nogle forrige ei havde villet lykkes ham. Saaledes, da han i Giæstebudet sad engang ved Knuds Side, drog han sit Sværd ud, men stak det ind igien, da en paamindte ham, at det skeede i Utide, hvortil han svarede, at der var kommen nogen Vædske i Skeden, og at han alene vilde see efter, om det havde snitted Sværdet, thi ellers vare her ingen Fiender, som han havde nødig at bruge Sværd imod. Siden lod han en anden Gang opvække en Tumult, og søgte ved den Leilighed at omkomme Knud, men det slog ogsaa feil. Udi den er det maaskee hænder, at en Ridder, som var nær beslægted med Knud, og som Langebek formoder udi en utrykt Seddel, maaskee at have været Erik Lam, Hertugens Søster-

Nicolaus. Aar 1131.

Søn

Nicolaus. Aar 1131. Søn (a), dræbte udi Knuds Paasyn en anden Ridder med en Stok, og rømmede derfor til Magnus, som tog ham efter Tidernes Viis i Beskyttelse, thi efter de fire første Giæstebuds Dage opholdt hver af Herrerne sig i sin Gaard, hvilket giorde det nu saa meget des vanskeligere for Magnus, at dræbe Hertugen, og da skeede det nok, at Magnus søgte Leilighed dertil, da de ginge ene sammen i Omgangen af Klosteret for Cannikerne ved St. Lucii eller Domkirken, men fandt den ikke, hvorover han sagde: „Jeg „haver meget at sige dig, forend jeg reiser bort, men kom alene „til mig med trende Mænd," og da blev uden Tvil Mødet ved Haraldsted fastsat. Den sidste Dag var Giæstebudet herligst, og stod det uden Tvil hos Kongen, og gik det da ei bedre til, end at alle Hertugens Mænd bleve drukne, hvilket var med Villie giort, thi Magnus vidste, at Hertugen vilde den Nat ligge hos Erik, Hovedsmand eller Jarl over Falster, som var gift med Cæcilia, Kong Knud den Helliges Dotter, paa deres Gaard udi Haraldsted, hvilken var længe efter et adeligt Sæde, hvor Asker Grubbe boede Aar 1344, og hvorhen Erik havde indbudet sin Svoger, og heraf sees, at Erik, endskiønt en Svensk, og Høvding i Gotland, opholdt sig da og havde Forlehning i Danmark, hvorhen Magnus, som var Gothernes Konge, uden Tvil har trukket ham, og hvilken tilligemed sin Svoger Folko har formodentligen bidraget meget til Magni Ophøielse paa den Gothiske og Svenske Throne; Og paa denne Gaard havde Magnus i Sinde at indebrænde Knud om Natten, saafremt han havde kommet til sig nok, men nu kom han ei til Haraldsted forend efter Solens Op-

(a) Langebek formoder og, at det kan have været en af Harald Kesie Sønner, men den havde da snarere taget Flugten til sin Fader.

Opgang. Paa samme sidste Giæstebuds Dag teede Niels og Magnus sig venlige imod Hertugen, ligesom forhen, og sagde da Magnus til ham: „Herre, siden ringere Gaver ere blevne Eder „givne, end I ere værd, saa vil jeg dog have Eder i Erindring, „og derfor skienke Eder 40 Riddere i fuld Dragt og Vaaben," og kostede paa de Tider hver saadan udstaffered Ridder 8 Mark Guld. Hertugen takkede herfor, og sagde, at det var en kostelig og ædelmodig Gave; Men som Dagen gik bort, og Ridderne ei komme, da de ei kunde tilveiebringes paa eet Stæd, saa foreslog Knud, at de skulde ride bort sammen forud, og oppebie dem i Haraldsted (a). Dette blev vedtaget, men Magnus undskyldte sig for strax at følge med, dog lovede han at komme Dagen efter (b). Dette med Ridderne har Magnus uden Tvil paafundet; paa det at Knud ei skulde forundre sig over, at see mange Folk hos ham. Saa nøie overlagde Magnus og de Sammenrottede alle Ting, thi han havde vidst forud besluttet, at kalde ham til sig i Skoven, saafremt det slog feil, at brænde ham inde. Hertugen hilste nu paa Kongen, hans Søn og endel flere, og red bort, imod Aftenen, som det synes. Om Natten red ogsaa Magnus fra Roskild med alle sine Mænd, dog lod han efter sig ovenmeldte Ridder, som han havde taget i Beskyttelse, thi han troede ham ikke, da han var Knuds Frænde og Ven. Derefter tog han underveis alle sine Medvidere udi Eed, at de ei skulde aabenbare hans Anslag, og at de skulde uden Ophold fiendtligen anfalde den

Nicolaus. Aar 1131.

(a) Saa maae det have været, og ei, som Knytlinga vil, paa hvad Stæd, Magnus selv bestæmte.

(b) Saafremt der er noget rigtigt i hvad Knytlinga fortæller om disse Riddere, saa maae det være gaaet saaledes til, thi Saxo lader Magnus først komme Dagen efter.

Nicolaus. Aar 1131. den Person, som de saae ham forst angribe. Saasom han efter Solens Opgang kom til Haraldsted, saa begav han sig til den hosliggende Skov, kaldet Haraldsted Ore, og der lagde han sine Folk i Skiul. Derefter sendte han en af de Sammensvorne, ved Navn Sivard, en Saxer af Fødsel, og Sanger af Kunst, til Hertugen med Begiæring, at han alene uden Vidner vilde komme ud til ham i Skoven. Hertugen begav sig ufortøvet paa Veien med tvende Riddere og tvende Staldknegte, og det uden Vaaben, ja uden Sværd, som han dog bandt ved sin Side efter en sin Tieners Paaminndelse, hvorvel ugierne, sigende, at han ei behøvede det, endskiønt hans Fætterske Cæcilia og hendes Mænd raadde ham til ei at møde Magnus uden bevæbnet og med et stærkt Følge. Svend Aagesen vil, at han da og førte med sig en Fane med et Kaars ✝. Sangeren, der ved Eed havde forbundet sig til at tie, og dog gierne vilde redde Knud, begyndte nu, som han red for ham, at synge den bekiendte Sang om Frue Grimhilds Forræderie imod sine Brødre, saasom han vidste, at Knud elskte det Tydske Sprog og Sæder. Dog Knud var saa vis paa Magni Redelighed, at han ei forstod hvortil dette sigtede; Ligesom Roms første Cæsar hastede han til sin egen Ulykke, og troede sine falske Venner. Da nu Sangeren mærkte dette, blottede han noget af det Harnisk, han bar under sine Klæder, men ogsaa forgiæves. Ved Indgangen af Skoven traf Knud Magnus, siddende paa Stubben af en Vindfelde, med en blaae Kappe paa, hvilket Stæd han uden Tvil har med beraad Hue udvalgt, for at sidde høire end Knud; Magnus reiste sig hir, omfavnede og kysse ham. Og som Knud da mærkede, at Magnus havde Harnisk under sine Klæder, saa spurgde han ham, hvi den kiære Broder var bevæbned i Freds Tider? hvortil denne svarede: Fordi jeg er

ikke

ikke saa vennesælig som du, Frænde, og fordi en Bonde er i Nærværelsen, hvis Hus jeg vil plyndre, fordi han har forseet sig imod mig. Hertil svarede Hertugen: „Kiære Bro„der, udgyd intet Blod i denne Hellig Tre Kongers Uge, naar „den er forbi, skal jeg selv staae dig bi imod ham, om det behø„ves, thi jeg vil være dine Fienders Fiende; dem, som elske dig, „skulle være mine Venner." Men nu svor Magnus, at han ei vilde sætte Hævnen op, og ei staae fra sit Forsæt, hvorpaa Hertugen begyndte at byde Bod for ham, og at ville selv være Borgen. Nu sagde Magnus: „Broder, lader os gaae og sætte os," hvorpaa Magnus satte sig paa Vindfelden, og Knud neden for paa et lavere Sted. Da havde Magnus ogsaa ikkun 4 Folk hos sig, hvoraf man maae slutte, at Antallet af Folkene, hver skulde tage med sig, har forud været bestæmt. Begges Folk stege og af Hestene, og satte sig paa Græsset, og fulde Hertugens i Søvn, saasom de vare beskiænkede fra forrige Dag af. I det samme kom en Mand did løbende ud af Skoven; han tog sin Kappe af sig, rev det ene Ærme af, sagde intet, og løb ind igien i Skoven. Da sagde Hertugen: „Magnus Frænde, hvad mener du „det betyder? Det synes at være et Tegn." „Jeg veed ikke, „Herre," svarede Magnus, „og hertil legger jeg kun lidet Mærke, „eller tænker du, at her skulde ligge noget andet under?" Knud giensvarede: „Det forekommer mig, at dette maae være noget „Tegn fra nogle, der ere nær os, og mon der være kommen Hær „efter os i Skoven." „Frænde, det kan ikke være," svarede Magnus, „thi du er saa vennesælig en Mand, at ingen vil giøre „dig Skade." Men i det samme blæstes udi Luder fra alle Kanter i Skoven, og mange Bevæbnede viste sig, anførte af Henrik Skateler. Hertugen saae sig nu rundt om, spørgende, hvad

Nicolaus Aar 1131.

Nicolaus. Aar 1131. disse Bevæbnede skulde til, hvortil Magnus svarede, at nu skulde der handles om Eftermanden i Regieringen, leggende til: „Hvem „hører Danmark til?“ Knud svarede da: „Hvad betyder dette „Spørsmaal, hvis skulde Danmark være uden din Faders, og „min Farbroders, saa længe det behager den Høieste, hvilken „jeg ønsker maae længe og lykkeligen regiere, men naar han døer, „tilkommer det de Fornemme (Proceres) (a) at fastsætte Eftermanden, „dog dette Spørsmaal er utidigt?“ „Ikke saa,“ svarede Magnus, „thi alle løbe efter dig, du trækker fra mig alle Folk og al „Anseelse, men nu kan det best afgiøres imellem os.“ Hertugen svarede hertil sagtmodeligen: „Den som veed alle Ting, veed „og, at jeg i min hele Livstid har aldrig været dig eller dine imod.“ Nu vilde Knud reise sig, og sagde: „Hvor er Forbund, hvor „Troskab, hvor Broderskab? Han dømme imellem os, som gi„ver enhver efter sine Gierninger,“ og nu vilde han drage sit Sværd, som han dog ikkun fik halv ud af Skeden, da han saae, at Magnus trak sit, men denne, som havde Fordel af Stædet, trak ham ved Hætten tilbage, og kløvede hans Hoved fra det venstre Øre til det høire Øie, skiældende ham ud med det samme, hvorpaa de øvrige løbe til og stunge ham igiennem med deres Lantzer, og for dem var Henrik Skateler Formand, som vilde hævne

(a) Saa staaer alene i Canuti Levnet ved en Anonymus, der maaskee er Vedel, i det mindste ei ældre end fra det 16 Sæculo, og uden Tvivl har lagt Knud disse Ord i Munden efter den da brugelige Valgmaade i Danmark; Thi i Nicolai Tid og længe efter tilkom Valget det hele Folk, det er at sige, alle geistlige og verdslige Høvdinger, og alle frie Selveiere og Odelsmænd, eller Bønder; Men vidst er det, Fornuft og Erfarenhed vise det, at de mægtige og Rige altid stæmme Folket, helst naar ingen vis Valgmaade ved Stæmme eller Kugler er foreskreven.

havde sit Huses Banære, for hvilket han gav Knud Skyld; Nicolaus.
Alle disse havde Brynjer og Hielme under deres Klæder og Hætter. Aar 1131.
Vil man troe Knytlinga, saa satte alle Knuds Mænd Livet til der, hvilket, om man end vil det med ham, kan dog alene forstaaes om ovenmældte fire, da han vidst ei havde flere med sig, men at de bleve da omkomne, eller nogen flere end Hertugen, tviler jeg hørligen paa, da ingen anden gammel Skribent taler derom. Efter Bispen af Elgin lader det, at ovenmældte Sanger og flere af de Sammenrottede have derpaa sunget en Seiers-Sang. Saaledes faldt Knud, Obotriternes Konge, og Hertug i Jylland, eller Danmark, som Breviarierne af Roskild og Aros udi Sverrige kalde ham, paa en Onsdag den 7 Januarii, da han var omtrent 40 Aar gammel; En tapper, duelig, retfærdig og andægtig Herre, stræng i at straffe, gavmild, veltalende, og meget ærgiærrig, som de fleste store Mænd; Lig sin Fader Kong Erik i alle Ting, undtagen i Kydskhed og Maadelighed, hvorudi han lignede sin Farbroder Kong Knud og Fætter Grev Carl; Thi om han end skulde have havt en uægte Dotter Ida, saa var det dog baade for hans Ægteskab, og desuden efter de Tiders Sæder Kydskhed imod andres Opførsel at regne. Rimeligen havde han, om han var bleven i Live, besteget Thronen efter Niels, og Danmark da bleven lykkelig ved at forene Venden med sig, og ved at undgaae de paafølgende gyselige borgerlige Krige; man havde da strax efter Knud træadt ind i Valdemars Regimente og under Absalons Styrelse, og Danmarks Lykke havde maaskee da bleven bestandig. Aarbøggerne af Esrom sige udtrykkeligen, at alle ønskede Knud til Konge efter Niels, baade for hans gode Sæders Skyld, saa og for den Fred, han havde skaffet sit Hertugdom, ved at fordrive Voldsmænd, og at ophænge Røvere,

saa

Nicolaus. Aar 1131. saa at nu ubevæbnede Mænd og Qvinder kunde det gaae sikre, og beholde deres Eiendomme i Fred, hvor ingen Bevæbnet kunde før være sikker, enten til Lands eller Vands, for Stiemænd og Søerøvere. Naar betragtes den da værende Regieringsform, hvorefter Folket, som havde Ret til at vælge, maatte dog vælge en af Kongehuset, men det efter Behag, saa kan man sige, at den egentligen forvoldede Hertugens Død, thi Retten mellem Magnus og Knud var tvilraadig, da hver deres Fader havde været Konge. I de Lande, hvor Arvefølgen er fastsat, eller og et gandske frit Valg vedtaget, seer man ei Prindser myrde hinanden for at blive Konge. Efter et gammelt Manuskript hos Langebek i hans trykte Scriptores, saa blev Knud begrædet af mange, baade for hans Herkomsts Skyld, da han var en Konge-Søn, for hans Værdighed, da han var en retfærdig Hertug og Dommer, for hans medfødte Godhed og Duelighed, da han var forsigtig i sine Overleg, besad en veltalende Tunge, var taper, vel voxen, smuk af Ansigt, oprigtig og trofast mod sine Bekiendtere, Velyndere og Venner. Petrus Olai vil hel urigtigen, at Knud efterlod den Vendiske Konge-Titul ved sin Død til sine Arvinger, og at hans Besiddelse af det Obotritiske Rige var en Aarsag med, hvi de Danske Konger siden kaldte sig Slavernes eller Venderernes Konger; Da dog Knuds egen Søn Valdemar I. aldrig skrev sig saaledes, men først dennes Sønner, Knud VI. og Valdemar II. Udi Roskilder Breviarium siges, at Hertug Knud gav Danmark nye Love (uti Daciam legibus modernis), hvorved neppe kan forstaaes andet, end at han indførte en Del nye og bedre Sæder; thi om egentlige nye Love findes her intet Spor, og dem kunde han ei heller indføre i Danmark, da han ei var Konge. Mangfoldige nye Skribenter af vore egne, Pontanus, Lyschander,

Höier

Høier i sine Anmærkninger ved Fortsættelsen af Albertus Stadensis, og af Fremmede, Beckmann i sin Anhaltske Historie, Hennings i hans Genealogiske Skrifter, Lenz, Botho og mange flere tillegge Knud nok en Dotter ved Navn Jutta eller Judith, som var Hertug Bernhard af Saxen, der var af det Anhaltske Hus, og døde 1212, hans første Gemahlinde, og avlede med ham hans Søn og Efterfølger Albert II, som døde 1260, og Henrik, fra hvilken de nu værende Fyrster af Anhalt stamme, og som døde 1257. Hennings lader Bernhard først ægte Jutta 1191, Botho, som skrev ved 1290, er nok den første, som taler om Judith (med mindre den gamle Kronike hos Abel, som slutter med 1238, er ældre), og siger, at hun var den Danske Kong Valdemars Søster, uden enten at sige 1 eller 2. Efter et Diploma var hun endnu i Live 1207, og underskriver hun sig Judith. Mig forekommer det ikke urimeligt, at Jutta har været Valdemari I. Søster, dog ei ved Knud; men at Ingeborg har giftet sig anden Gang med en os ubekiendt. Skade, at Historien af de Saxiske Hertuger af det Anhaltske Hus er hidindtil saa slet afhandlet. Vil man troe, at Judith har været Hertug Knuds Dotter, saa kan hun ei være født tiligere end 1130, fordi hendes Sønner døde saa sent, og endda maae de være blevne meget gamle. Men man hun ei kan have været en Dotter af Valdemari I. Søster Cathrine med Priszlaw. Nu mente Magnus at være vis paa Kronen, hvilket Udfaldet dog langt anderledes viste, da denne Misgierning stiød ham længre derfra; Han vendte derfor ufortøvet til Roskild, hvor hans Fader Kongen opholdt sig, og tænkte ei paa herved at have lagt Grund til borgerlige Krige, der varede i 27 Aar. Erik, Hovedsmand over Falster, bortførte det døde Legeme, Dagen derpaa, som det synes, fra det Stæd, hvor det

Nicolaus. Aar 1131.

Nicolaus Aar 1131. laae, og til Haraldsted, hvilket nu er en Bondebye, liggende paa Godset Skioldenesholm, omtrent 1 Miil fra Ringsted. Saasnart Knuds trofaste Venner, Skialm Hvides Sønner, der vare opdragne med ham, finge hans ynkelige Død at høre, forfoiede de sig til Kongen, og forlangte af ham, at hans Legeme maatte jordes hos de andre Kongelige Personer udi St. Lucii Domkirke i Roskild, en Bye, som var anseelig paa de Tider, for Bispe-Sædets Skyld, og fordi adskillige Konger og Prælater laae der begravne, hvorfor man vilde der jorde denne Fæderne-landets Patron, saaledes kalde nogle den afdøde Hertug Knud, hvilke dog have skrevet efter hans Canonisation; Men Kongen, frygtende for at dette skulde foraarsage et Opløb i saa anseelig en Bye, som Roskild, afslog deres Begiæring, og gav derved sit Had mod den Afdøde tilkiende, hvorpaa det blev paa en uanseelig Maade ført til Ringsted, og begravet der i St. Mariæ Kirke. Landsthing holdtes da allerede i Ringsted, og mener Robert Bisp af Elgin, at Byen haver Navn deraf, at den laae midt i Sielland, saa at Landet laae rundt om den som i en Ring. Alle de, som holdte med Kongen og hans Søn, hvis Antal var stort, glæde de sig over Hertugens Død, men hans Venner og de fleste af Almuen toge sig den nær til Hierte, og gik dette saa vidt, at de Giæstebuder, som efter de Tiders Sædvane endda holdtes, da man meente endnu at være i Julen, bleve strax indstillede, og aldeeles omvendt til Sorg og Klage. Som han nu var bleven paa en lumsk og forræderisk Maade ihielslagen, saa foregav Tidernes Overtroe, at han var en Martyr, og bleve strax Jertegn udspredde at være skeede ved hans Grav, imedens han endnu laae i Haraldsted, som det synes. Paa Stædet, hvor han blev slagen, foregaves en Kilde at være opvælder, som endnu vises der,

og

og lagde den følgende Tid til, at det var tæt der omkring altid grønt baade Sommer og Vinter; og da Liget bares ud af Haraldsted Kirke, saa opvældede paa det Stæd, hvor det nedsattes af Bærerne for at hvile, atter en Kilde, som siden længe efter ansaaes for hellig; Kildernes Tilværelse kan ei nægtes, men ei heller, at de jo for have været der, og først ved denne Leilighed blevne da eftersøgte og oprensede. De Danske kaldte og Skoven, hvor han var bleven myrdet, til hans Erindring Lavards Skov, hvilket Navn er dog nu ikke mere til. Dog udi Ringsted vilde Miraklerne ei have den Fremgang, endskiønt der foregaves, at Syge bleve helbredede, thi twende Canniker der søgte af al Magt at skiule og undertrykke dem, ja det lader endog, at de have, for at udvirke dette, taget deres Tilflugt til overtroiske Skikke, i det mindste er det vidst, at nogle gamle Kiærlinger kaagte paa Hertugens Grav et urent Dyr, venteligen et Svin. Heraf maae man slutte, at deels Bedragere, deels Vankyndige, have giort og udbredet Mirakler om ham, thi at de ere virkeligen skeede troer vel ingen Fornuftig nu omstunder. Otte Dage efter Hertugens Død kom hans Gemahlinde Ingeborg den 14 Januarii udi Barselseng med en Prinds, som hun kaldte Valdemar, thi saa udtalte de Danske Wladimir eller Wolodimir, efter hendes Farfader. Hvorfor hun snarere opkaldte sin Farfader end sin Fader er mørkt, med mindre man vilde sige, at hendes Fader Mstislaw havde og baaret det Navn, eller og ansee Wladimir for hendes Fader, som Saxo synes at give tilkiende, da dog Wilhelm giør Isizlaw dertil, som var Mstislaws Søn, hvilket Tiden ingenlunde tillader, hvorover jeg troer, at Izizlaw er hos ham en Skriver- eller Læse-Feil i Stædet for Mstislaw, hvilken vidst var Ingeborgs Fader; Eller man og vil falde paa den Tanke, at Knud Nicolaus. Aar 1131.

Nicolaus. Aar 1131. har i levende Live forordnet, at om Ingeborg fødde en Prinds, skulde han hede Valdemar baade efter hendes Farfader og efter den Vendiske Kong Henriks ældste Søn, for derved at skaffe ham en Slags Adgang og Ret til det Vendiske Rige. Men maaskee den sandeste Aarsag, hvi Ingeborg ei opkaldte sin Fader, men Farfader, har været, som jeg forhen har sagt, at hendes Forældre ei levede vel sammen, thi Christina skal, imedens Mstislaw laae i Felten, have i Kiow giort sig tilgode med Prochor Wasiljewitsch, og Mstislaw have ved Hiemkomsten sat den Hofmand tilrette, som gav ham dette tilkiende, hvorpaa Prochor sev fogndt. Dog har man Grunde for, at dette snarere har tildraget sig med Mstislaws anden Dronning. Hvorom alting er, saa synes det, at Ingeborg har med denne sin første og nyfødde Prinds derpaa begivet sig for Sikkerheds Skyld til sin Fader i Rusland, hvor hun forblev i nogle Aar, thi siden efter finder man hende Aar 1137 igien i Danmark; Knytlinga vil vel, at hun allerede var der, da Knud omkom, men det bliver dog tvivlsomt derved, da hun efter den samtidige Helmold var hos sin Mand, venteligen i Slesvig, da han derfra drog til Roskild; Imidlertid bliver det da underligt, hvi hun ei opkaldte sin dræbte Mand. Hvorledes Hertugens Lig atter siden blev flotted, hvorvel i samme Kirke; hvorledes han af Paven blev canoniseret, og hvorledes Gilder og Broderskaber bleve efterhaanden oprettede til hans Minde, skal paa sine Stæder bedre frem omtales; Dog maae jeg nu sige, at Aar 1513 blev udi Julii Maaned hans Grav aabnet udi Overværelse, og efter Begiæring af Bisp Godskalk af Ahlefeld udi Slesvig, og flere Holstenske Adelsmænd, og hans Legeme da befundet at være formedelst Stæderts Fugtighed henfalden til Muld og Aske, paa nogle faae Ben nær, af hvilke

Bispen tog nogle med sig til Slesvig. Robert, Bisp af Elgin udi Skotland, beskrev paa Latin faae Aar efter Knuds Død hans Levnet, og tilegnede det hans Broder den Danske Kong Erik Emun, af hvilket beklageligen haves nu omstunder ikkun et Udtog, giort af Hamsfort, og indført hos Langebek udi den 4 Tome af de Danske Skribenter. Denne Robert maae være bleven Bisp i Elgin udi det Skotske Landskab Murray efter 1126, thi da var Gregorius det, men dog førend 1137, thi da døde den Danske Kong Erik Emun; Siden var en Wilhelm Bisp der indtil 1159. Roberts Dødsaar vides ikke. Denne Robert bar Navn af Magister, det er Lærer, og skrev ogsaa den Orkenøiske Jarl hellig Magni Levnet paa Latin, som uden Tvivl er bortkommet. Siden har en Anonymus beskrevet Knuds Levnet, ligeledes paa Latin, hvilken og findes hos Langebek paa samme Sted, og for hvilken jeg anseer Anders Vedel at være Forfatter, og endeligen har Ranuccius Picus vidtløftigen beskrevet hans Levnet paa Italiensk, og indført det i den Bog, kaldet Fyrsternes Speil, som er trykt 1622, og som jeg aldrig har seet. Foruden den eeneste Søn Valdemar avlede Knud og Ingeborg sammen trende Døttre: Christine, den ældste, fød omtrent 1119, og siden gift med og forskudt af den Norske Kong Magnus, Sigurd Jorsalafars Søn, og som maaskee er den liden Kirsten, der siden blev besvangret af Hertug Buris; Langebek formoder, at hun er bleven giftet end en Gang efterat Magnus havde forskudt hende, men lader sig ei mærke med hvem; Margrete, gift med Stig, Hvitaleder af Skaane, med hvilken hun avlede Niels og Christine, som ægtede den Svenske Kong Carl, Sverkers Søn, hvoraf jeg slutter, at Margrete er omtrent fød 1120 eller 1121; Cathrine, som fik den Vendiske Prinds Prizlaw, Niclots Søn, til Mand, og hvilken de nyere Meklen-

Nicolaus. Aar 1131.

Nicolaus. Aar 1131. Meklenborgske Skribenter urigtigen kalde Pernille, og lade ægte Pribizlaw, fra hvilken de Meklenborgske Herruger stamme, da hun dog var gift med hans Broder Prizlaw. Denne Prindsesse slutter jeg omtrent at være fød 1125; og endeligen Jutta, der ægtede Hertug Bernard af Saxen, saafremt hun har været Knuds Dotter, og som da ei kunde være fød forend 1130; Dog bliver det maaskee rigtigst, saafremt Jutta har været en Dansk Kong Knuds Dotter, at troe, at Knud V. har været hendes Fader; thi da kan hun være fød 1155, og da bliver der paa Erik Plogpennings Side 3 Ledder, og paa Juttæ 4, og vil man regne Stammoderen Richenza med, da 4 og 5. Hoppenrod i Aarbøggerne af Gernrode, skrevne af ham 1564, kalder Jutta urigtigen Brigitta. Desuden havde Knud forend sit Ægteskab med Ingeborg, avlet Ida, venteligen med en Frille, som blev gift med den Pommerske Fyrste Wratizlaus, og er omtrent bleven født 1110, eller noget senere. Ovenmeldte Cathrine, som nogle nyere urigtigen kalde Pernille, er uden Tvivl den samme som Broruff og Koeler kalde Petriffa, og sige at have været af Norsk Herkomst, men give hende den Pribislaus til Mand, som efter Helmold var af den Vendiske Kong Henriks Slægt, og besad Wagrien, men forsvinder siden i Historien, hvorfor de nyere lade ham flygte til Byen Brandenborg, og der døe 1142, da han dog efter Helmold levede længe efter. Navnets Lighed giver altsaa disse Skribenter Anledning til at sammenblande Prizlaw, Niclots Søn, og Pribislaw. Man seer ogsaa heraf hvor meget man sammenblandede de Danske og Norske, fordi de begge vare Nordiske Folk. Har Ida været Hertug Knuds Dotter, som maae være, saafremt hun har været en Dansk Prindsesse, og det hans uægte, hvilket Tiden viser, saa bliver det ei urimeligt at Grev Erik og den-

nes Søster Margrete, som begge levede ind i Waldemari I. Tid, og have været hans uægte Børn, og da begriber man hvi Kong Waldemar høit elskede hende. Knud har rimeligen kaldet Sønnen op efter sin Fader, og Dotteren efter Nielses Dronning Margrete. Men imod denne Slægte-Linie kan indvendes, at Knud har ventteligen ei beløgt tvende af sine Døtre med samme Navn Margrete, og dernæst, at om de havde været Waldemars Søskende, saa havde Forfatteren af Om Kloster-Kronike vel ei ladet sig nøie med at kalde Margrete alene Waldemars Cognata, og saa havde Erik vel og giort Paastand paa Riget, og i det mindste spillet i de urolige Tider en hæderlig og anseelig Rolle, thi at han var uægte født gav da intet til Sagen. Vilde man troe, at de vare Sønner af Carl, Kong Nielses Halvbroder paa Moders Side, og opkaldte efter ovenmældte Personer, saa bleve de og i Slægt med Waldemar, og da Søskende-Børn med Kong Knud V, af hvilken Aarsag Waldemar maaskee elskede dem, og dette bliver maaskee det rimeligste. Den Magnus, Kanuti Søn, som blev efter det Lundiske Necrologium hos Langebek T. 3. p. 453. dræbt samme Dag, som Kong Knud V, har maaskee været en uægte Søn af Knud Lavard, og opkaldt efter Magnus, Kong Nielses Søn, imedens han og Magnus vare gode Venner. Langebek formoder vel, at denne Magnus kan have været en Søn af Kong Knud V. selv, men han var for ung til at have en voxen Søn, thi siden han blev dræbt var han venteligen voxen. Men da der vare andre Kanuti paa de Tider, som stammede fra Kong Knud den Hellige, saa kan denne Magnus vel og have været en Søn af dem. Imedens Folket sørgede, glædede Magnus sig offentligen, og forhaanede Knud efter hans Død, samt de foregivne Miraklet. De mægtige Mænd: Hagen Jyde, Sunnivæ Søn, og Nicolaus. Aar 1131.

Nicolaus. Aar 1131.

Knuds Sosters Mand; Peder, Bodilds Søn (a), og Skialm Hvides Sønner, reiste derimod Landet om, beklagede med mange og haarde Ord Hertugens Drab paa alle Thinge, og søgte at opvække Almuen til Hævn imod hans Drabsmænd, talende om hvorledes Helligdagenes Fred var brudt, og hvilke Bøder der burde gives for kongelige Personer, sampt hvad Straf de efter Loven skulde lide, som dræbte Konger. For at ophidse Almuen des mere fremviste de, ligesom Antonius efter Cæsars Død, Hertugens blodige og giennemstungne Kiortel, hvilket gyselige Syn giorde sin forønskte Virkning. Knuds tvende Brødre, Harald og Erik, stundede ogsaa efter Hævn, den første dog mere for ved denne Leilighed at tilvende sig Riget, men den sidste, vel for dette med, som Udfaldet viste, dog ogsaa meget for at tage en blodig Hævn efter sin Broder, lig heri Octavius, men ved sit korte Regimente, og ved Tidernes Uslebenhed, og ved sit Riges snevre Grændser, forhindret fra siden at blive Augustus. Han var da ei tilstæde, og venteligen i sit Hovdingdomme af de Slesvigske Øer eller maaskee og Lolland, og andre med det i Nærheden beliggende; men saasnart han fik sin Broders Død at høre, ilede han til Sieland med mange Folk, hvor atter mange sloge sig til ham, saavel for hans Faders, som Broders Skyld.

(a) Da Erik Emun var avlet af Erik Eyegod med en ægte Kone, saa har jeg den Mistanke, at det er skeet med Bodild, thi da begriber man hendes og Sønnens Anseelse, og hvi hendes Søn Peder saa ivrigen antog sig Hævnen efter Hertug Knud, og søgte at befordre Erik Emun, hvis Halvbroder han da var. Maaskee og det hun hed Bodild, ligesom Dronningen, har forledet Forfatteren af Knytlinga til at ansee Dronning Bodil alene for at have været Eyegods Frille.

Skyld. Begge Brødrene mødte nu paa Landsthinget i Ringsted, hvor de haardeligen beklagede deres Broders Død; Da nu saavel Kongen, som hans Søn, ansaae det farligt for sig at møde efter Sædvane, saa bespurgde de sig hos Erkebisp Adzer i Lund, hvad de skulde giøre. Efter hans Raad blev Magnus tilbage i Roskild, og Niels drog til Ringsted, hvor han dog forblev i Byen, da han ei turde begive sig ud af den til Thinget, der holdtes paa Høiene uden for Byen under aaben Himmel, efter gammel Sædvane. Fra denne Tid af havde han stedse til sin Sikkerhed meget Folk hos sig. Imidlertid havde Knuds Brødre ved deres Tale, Klager og Graad saaledes ophidset Almuen, hvortil ei heller lidet de Mirakler, som nu i Mængde skeede, bidroge, at den, bestaaende fornemmelig af de frie Jordegne Bønder, hvilke hertil havde Magt efter Lovene og Regieringsformen, eenstemmigen fordømte Magnus; Skade, at Saxo ei anfører Indholden af Dommen. Derimod vilde den ei afsige nogen Dom mod Kongen af Ærbødighed for hans Værdighed og Alderdom, saa og fordi den ansaae det for tvivlraadigt, om han havde havt Deel i Mordet, hvilken deres Skaansomhed Saxo meget ophøier, til et fast Bevis paa, at man da enten almindeligen troede udi Danmark, at Folket havde Magt at dømme dets Konge, eller og at Saxo, henrevet af sin Hæftighed og Nidkiærhed for Valdemar og Knud, har ubetænksom forringet Konge-Magten. Men som der i det samme blev talet om, at Kongen var ei tilstæde, bleve de i Førstningen forfærdede, og tilsidst rasende, saa at de brøde op, ruskede frem bevæbnede, som de da altid vare paa Thinge, og søgte hen til Kongens Herberge for at dræbe ham, sigende, at det var billigt, at de søgte den, som ei vilde søge dem, og som nægtede Thinget, endskiønt han var saa nær, sin

Nicolaus. Aar 1131.

Ddd Nær-

Nicolaus. Aar 1132. Nærværelse, da det dog burde oplives eller faae sin Kraft og Lovmæssighed ved ham (a). Da Kongen fik dette at vide ved dem, som han havde sendt til Thinget for at udforske alle Ting, saa sendte han Erkebisp Adzer ud imod den opbragte Almue, i Tanke, at den, af Ærbodighed for hans høie Byrd og hellige Embede, skulde lade sin Hidsighed fare. Saasnart Adzer saae Erik steg han af sin Hest, og greb den i Tømmen, hvoraf man maae slutte, at Erik har været Hovedmanden for denne Opstand, og har tænkt ved et Konge-Mord at bane sig Vei til Thronen. Erkebispen bad ham længe og meget at lade sin Vrede fare, paa Vilkaar, at Magnus skulde underkaste sig den ved Loven bestæmte Revselse, og at Faderen skulde bevise sin Uskyldighed paa lovlig Maade; For end mere at bevæge Almuen tog Erkebispen sin Hat af, og viste den sit graae Hoved. Saa meget formaaede ogsaa Erkebispen, saavel hos Erik, som hos Almuen, der overveiede hans høie og i Danmark fornemste Embede, at de besluttede, snarere at give efter for hans Bøn, end at følge deres egen Mening, endskiønt de brændte af Hevn over Knuds Mord, saa at de ei alene gave Kongen Fred, men endog Tilladelse at komme til dem paa Thinget. Han drog derpaa did, men fik dog ei Lov til at forsvare sig paa andet Vilkaar, end at han eedeligen maatte forsikre, at han vilde skye sin Søns Nærværelse, og at denne skulde forlade Hiem og Fæderneland, og ei komme tilbage forend Folket gav dertil sin Tilladelse. Over dette Forslag begav Kongen sig afsides, og raadslog med sine Mænd for sig, for ei ved sin Nærværelse og Tale desmere at ophidse Almuen. Alting blev da afgiort ved Mellemhandlere. Kongens Raadgivere forestilte ham

(a) Qvæ per eum vigere debuerat, siger Saxo.

ham da, at Magnus kunde let gaae sin Landsflygtighed igiennem udi Gotland, som han var Konge over, at man derfor skulde bifalde dette, allerhelst Almuens hæftigste Had og Vrede kunde ved hans Fraværelse faae Tid til at legge sig, og at forvandles til Medynk. Nu blev alting herved fredeligt, Kongen drog til Jylland, og Magnus til Gotland. Dog de af Kongens Venner, som havde havt Del i Hertugens Mord, vare meget misfornøiede med dette Forlig, og sagde, at han havde handlet ilde imod sig selv, ja at det havde været bedre, om han havde selv frasagt sig Regieringen, end dømt sin egen eeneste Søn, som var fød til Thronen, udi Landsflygtighed, for nogle Bønders ringe Trudslers Skyld; Magnus burde derfore strax kaldes tilbage til sit Hiem og til sine Venner, alene efter Kongens Tykke, og ei efter Folkets, ja uden at adsporge herom den vanartige Almue. Niels, som siælden havde nogen egen Mening, og almindelig var god og ond efter sine Raadgiveres, fulgte dette skadelige Raad, brød sin Eed og sit Løfte, og sendte efter Magnus for at hente ham hiem. Saasnart dette var skeet, betiente Erik og Harald sig af Leiligheden, skyldte Kongen med god Grund for at være Meneeder, at have havt Del udi Hertugens Mord, og paastode derfor, at han herved havde giort sig delagtig i sin Søns Dom, og at han burde lide samme Straf, thi nu kunde man ei mere troe den, som havde giort sig meneedig. Folket blev herover saa opbragt, at det besluttede at forskyde baade Fader og Søn, og som det lœt forudsaae, at heraf vilde opkomme Krig, og tillige med begreb, at det ei uden Formand kunde føre den, saa besluttede det at udvælge Erik til Konge, baade fordi han var af den kongelige Slægt, saa og havde vidst at vinde dets Yndest, fremfor hans ældre Broder Harald, hvilken var forhadt for sin Giærighed

Nicolaus. Aar 1131.

Nicolaus. Aar 1131. hed og Utugt, thi han lod sig ikke noie med sin egen Hustrue, men holdt mange Friller, hvilke tilligemed deres Born boede paa hans eget Slot, hans ægte Hustrue til Harm og Forhaanelse, endskiønt hun var en mægtig Konges Dotter, og den Danske Dronnings Søster. Denne Faderens slette Opforsel foraarsagede, at man ei heller valgte nogen af hans Sonner, da man billigen frygtede for, at de skulde slægte ham paa. Dog Erik, en snedig og klog Herre, undskyldte sig denne Gang for, at modtage Konge-Navn og Værdighed, foregivende, at hans Broders Dod forst maatte hævnes, og at det var da Tids nok at tænke paa Konge-Valg. Rimeligen har han anseet Tingen for ei moden nok endda, maaskee og frygted for at stode sin Broder Harald for Hovedet, hvis Hielp han endnu behovede. Dette Tilbud af Almuen er uden Tvil skeet i Sieland. Imidlertid udovede Erik i Gierningen den kongelige Myndighed, thi han bod Leding ud, hvorpaa alle Fredlose, Misfornoiede og deslige Dravlsmænd lobe til ham, og drog med dem over til Jylland, hvor mange slige ved store Løfter lokkede sloge sig til ham, og hvor det synes at han tiltog sig Konge-Navn, hvorpaa han marserede frem udi Slagtorden, men blev standset af Bisp Thoro i Ribe, som forsikrede ham, at Kongen var aldeles uskyldig, og at han agtede at opfylde sin Eed; Han forestilte alting meget snildeligen, og bad meget om Fred. Erik troede Bispen paa hans Ærlighed, standsede sin Mars, bod Fennikedragerne at staae stille, og leirede sig i al Tryghed. Niels, underretted herom af sine Speidere, overfaldte ham da paa Heden ved Jelling, og slog ham uden Moie paa Flugt. Erik, som nu syntes at have faaet retmæssig Aarsag til Krig, begav sig ufortovet over til Sieland, hvor han med Sielandsfarernes og Skaaningernes Samtykke

blev

blev udvalgt til Konge, men for den knappe Tids Skyld skeede det ei paa det sædvanlige Stæd ved Isefiord, nemlig ved dets Indgang Isøre, og fra denne Tid af drev Erik end mere paa Hævnen efter sin Broder. Imedens dette gik for sig i Danmark skeede ei mindre mærkelige Optrin i Venden, thi saasnart Knuds Død rygtedes der, grebe de tvende Prindser Pribizlav og Niclot til Vaaben, hvilke han forhen havde fanget og løsladt. De vare ivrige og grumme Hedninger, som ei lode sig alene nøie med at indføre Hedenskabet overalt igien, den første udi Wagrien og Polabien, og den anden udi Obotriternes Rige, thi saaledes havde de delet Knuds efterladte Vendiske Lande imellem sig, men endog forfulgte de Christne, saa at de bunde nogle til Pæle, skare Maven op paa dem, trukke Tarmene ud, og joge dem om Pælene; Andre, som de ansaae for deres værste og farligste Fiender, kaarsfæstede de, for derved at forhaane Kaarsets Tegn; Dem de lagde i Fængsel, for at faae Løsepenge af, plagede de dog med urolige Pinsler, og bunde dem med svare Lænker. Udi alle Stæder og Egne vare hellige Lunde og Hus-Guder, men offentligen dyrkede de af Oldenborg den Gud Prove, Polaberne Gudinden Siva, og Obotriterne Radegast; Hver af disse havde deres egne Præster, deres egne Ofringer, og særdeles Gudsdyrkelse. Præsten gav efter Lodkastning tilkiende, paar Høitidsdagene skulde holdes; Der komme da sammen Mænd, Koner og Børn; Øxne og Faar bleve ofrede, og ofte Christne, udi hvis Blod de sagde at deres Guder havde sær Behag. Naar Offer-Qvæget var slagted, udøste Præsten af dets Blod, thi efter manges Tanke funde Aanderne Behag i Blod. Efterat Offeret var forbi holdt Almuen Giæstebud og Leg. Der gik da en Skaal om indviet til Guderne, hvorved giordes Løfter og Ønsker, saavel om Ont som

Nicolaus. Aar 1131.

 om

Nicolaus. om Got, thi de troede, at al Lykke kom fra den gode Gud, og al
Aar 1131. Ulykke fra den onde, som de derfor kaldte Zcernebog, det er den sorte Gud. Men nu at komme til Erik igien, saa forblindede Hævn og Attraae efter Riget ham saaledes, at han besluttede at kalde Fremmede did ind, sig til Styrke, men i Gierning sit Fæderneland til Fordærvelse; Og da den Tydske Kong Lothar var mægtig, var Naboe, og havde været den dræbte Knuds besynderlige Ven, sampt hans Lehnsherre, i Henseende til Obotritien, saa tilskrev han ham, og søgte baade ved Bønner og ved Løfter om Fordel at opmuntre ham til at hævne Hertugens Død. Lothar, en mægtig og ærgiærig Herre, besluttede, ei at lade denne Leilighed gaae sig af Hænderne til at undertvinge Danmark, nu han ei alene stolede paa sin egen Magt, men og paa Rigets indvordtes Uroligheder, begav sig derfor ufortøvet paa Reisen med 6000 veludrustede Mænd, hvortil kom endnu denne Grund, at baade han selv og hans Dronning Richenza toge sig virkeligen Hertugens Død meget nær til Hierte. Dette Tog tænker jeg at være gaaet for sig i Augusti Maaned, thi man haver et Diploma af Lothar, udstædet den 24 Julii til Strasborg, og et andet den 20 November til Lüttich, hvoraf jeg slutter, at han har fra Strasborg begivet sig Nord efter, og siden igien vendt Synder paa til Lüttich; Vel sandt, at man har et af ham givet til Goslar den 7 Februarii, og et andet til Stablo den 13 April, hvorefter han i Begyndelsen af Aaret maae have været Nord paa i Saxen, og altsaa ved Haanden at angribe Danmark, men da saa mange Ting skeede der imellem Knuds Drab og Lothars Krig, og Lothar ei drog did førend han kaldtes af Erik, saa maae rimeligen hans Tog opsættes til August eller September Maaneder, allerheldst den samtidige Saxiske Annalist vidner, at det Danske

Tog

Tog feede efterat Lothar havde helligholdt Pindse Hoitid i Stras- Nicolaus.
borg, og henfører han, ligesaavel som de beste gamle Tydske Aar 1131.
Skribenter, Toget til 1131. Hvorom alting er, saa kom Lothar til Danevirke, hvor Magnus havde forekommet ham i at befæste den, og med en mægtig Hær at besætte dens Porte. Imidlertid kom Erik med sin Flode til Slesvig for at hielpe Lothar, men efter nogle Dages Forlob kom og Niels did med en meget stor Krigsmagt, bestaaende af Jyder, og dristede Lothar sig ei til, hverken at give sig i Slag med ham, og at angribe Danevirke, ei heller at lade sig sætte over Slien ved Eriks Skibe. Efterat have ligget nogle Dage stille, begyndte han derfore at tænke paa, hvorledes han best, og det med Fordel, kunde slippe herfra, til hvilken Ende han traadde i Underhandling med Kong Niels og hans Søn Magnus; Og da de vare ligesaavel tiente med Fred, som Lothar, efterdi de havde nok med indenlandske Fiender at giøre, uden at paadrage sig de Udenlandskes Uvenskab, og desuden frygtede for Lotharii pantserklædde Rytterie, hvilket endda ei var i Brug hos de Danske, saa bleve de snart eenige med hinanden om Freden, der blev sluttet paa følgende Vilkaar: Lothar skulde strax gaae tilbage over Eideren, ei angribe Danevirke, og ei mere bekymre sig om Knuds Død. Niels lovede at give til Lothar 4000 Mark (det er 640000 Rdlr.) (a), venteligen som Bod

(a) Den Saxiske Annalist siger vel alene 4000 Mark, der ligesaa gierne kunde betyde Sølv; Men da Helmoldus siger, at Magnus kiøbte Freden immenso auro, saa haver jeg paa den Grund foretrukket Mark Guld; og var dette ei første Gang, at Lotharius lod sig regiere af Penge-Gierighed, thi Cosmæ Pragensis Fortsætter, Viennæ 4to. 1752, forekaster ham p. 2. ved 1126 det samme.

Nicolaus. Aar 1131. Bod for Knuds Drab, hvilket ogsaa den slaviske Kronike hos Lindenbrog synes at give tilkiende), og sætte Gisler til Forsikring om denne Sums Betaling, og Magnus blive hans Mand og Tiener. Spørsmaal om dette sidste havde alene en forfængelig Ære paa Lothars Side til Hensigt, eller og at Lothar herved har tænkt at bane sig Vei til Overherskab over Danmark, og Magnus til det Obotritiske Rige; være hermed som det vil, saa er dette vidst, at Vilkaarene bleve opfyldte paa begge Sider. Albert af Stade er den eeneste, som skriver, at Niels fulgte med sin Søn til Lothar, og at de begge bade ydmygeligen om Fred; Kan vel være, det seer dem begge ligt nok, og de vare ogsaa i de Omstændigheder, da de vare indsluttede imellem Fiender paa begge Sider, at de maatte taale al Haanhed. Albert legger til, at de begge ogsaa lovede, at ville skaffe Ret for det paa Knud begangne Mord, det er at sige, paa de andre Mordere, naar den fornemste Morder, Magnus selv, gik frie. Imidlertid kan man være vis paa, at de agtede ei at holde det, da Prinds Henrik og deres kiæreste Venner vare blant Mordernes Tal. Saaledes fortæller Saxo og de beste Tydske Skribenter, Helmold, den Saxiske Annalist, den Saxiske Chronograph, at dette Tog løb af, og større Fordel tillegge de ei Lothar, hvorfore nogle nyere og ringere, som Aarbøggerne af Bosov, og især Kroniken af Pegau, og St. Petri Kronike af Erfort, ei bør staae til Troende, naar de berette, at de Danske selv tilbøde sig at lade deres Konge tage Riget til Lehn af Lothar, og at de gave sig selv over med alt deres, sampt vilde, at deres Konger skulde stedse herefter tage Danmark til Lehn af de Tydske Konger; men at Lotharius vilde ei tage derimod, for ei at giøre Erik Uret, som alerede havde tiltaget sig Konge-Navn. Dette maae nødvendigen være falskt, baade fordi

man

man seer, at Lothar tog virkeligen imod, at Magnus blev hans Mand, saa og fordi Magnus blev det, der ei var Konge i Danmark, og ei den rette Danske Kong Niels, og endeligen fordi det er urimeligt at tænke, Lothar havde afslaget et saa onskeligt Tilbud. Imidlertid seer man dog heraf, at disse Skribenter have retteligen troet, at Folkets Samtykke behovedes til at giore slig Handling gyldig, og endeligen at de have selv tilstaaet, at den kun blev tilbudet, og ei gik virkeligen for sig. Det er derfor uden Grund, at Hess vil af det, Magnus blev Lotharii Mand, slutte, at Danmark blev da et Lehn af det Tydske Rige, hvorvel han gaaer denne Sag kort igiennem, og mere opholder sig ved Magni senere Opforsel i Halberstad, hvorom mere siden; Dog Christiani haver got igiendrevet ham, især paa den Grund, at ei Kongen, men kun Prindsen, blev Lotharii Lehnsmand; hvorimod han forkaster Scheids og Krohnes Mening, at det var i Henseende til det Obotritiske Rige, at Magnus blev Lotharii Mand. Men maaskee og, at det Magnus blev Lotharii Mand ei vil sige andet, end at han var pligtig at folge ham i Krig, og til anden Tieneste, naar det paaæskedes, saa at det var alene en personlig Lehnsforpligtelse. Saasnart Erik fik Efterretning om dette Forlig, begav han sig paa et Skib til Lotharius, og forekastede ham, at han havde forladt ham; Spaaede og, at han ei vilde finde Magnus troere imod sig, end han havde været imod den afdode Hertug Knud. Erik begav sig nu bedrovet ind i Byen Slesvig, da han ei fandt sig stærk nok til at holde Marken, og udi denne Bye toge Borgerne med Glæde imod ham, og vare færdige til at lide for hans Skyld baade Doden og alle Ulykker, og det for den Kiærlighed, hans Broder Hertug Knud havde baaret til dem, og de igien til ham, saa at han næsten altid havde opholdt sig i

Nicolaus. Aar 1131.

 deres

Nicolaus. Aar 1131. deres By. Disse Krigsuroligheder udi alle de Lande, som forhen havde tilhørt Hertug Knud, giøre det meget troligt, at Ingeborg har med sin unge Søn Valdemar begivet sig i Sikkerhed til Rusland, eller maaskee dog snarere, at hun er vedbleven at ophold sig der i nogle Aar efter sin Mands Død. Saasnart Kongen og hans Søn finge Efterretning om Eriks Ophold i Slesvig, trukke de Folk til sig fra alt det øvrige Danmark, som forenede med dem, de alerede havde hos sig, udgiorde en overmaade stor Hær, med hvilken de beleirede Slesvig; Men som denne Beleiring vedvarede den hele Vinter over, saa skal jeg udi neste Aar fortælle dens Udfald. Paa Tilbagemarsen angreb og overvandt Lotharius Venderne eller Slaverne, og var Aarsagen til denne Krig uden Tvil, det Pribizlav og Niclot forfulgte de Christne, og havde egenmægtigen bemestret sig Knuds Lande, hvilke Lotharius regnede til Tydskland (a). Calles formener, at disse Vendiske Fyrster have ei begyndt at forfølge de Christne, forend siden efter, da Lotharius var i Italien, og at han haver tilladt dem at regiere Venden indtil den unge Valdemar blev voxen, hvilket sidste dog vel neppe er rigtigt. Til dette Aar henfører jeg, at Kong Niels, hvorvel gammel, ægtede Ulvilde eller Ulfhild, som de Svenske kalde Althild, fra Norge, som vel ikke var af kongeligt Blod, men dog af høi Stand, thi hendes Fader Hakon var en Sønnesøn af Harek paa Thiotoe, der med flere stridde imod St. Oluf paa Stiklestad. Det forekommer mig, at Niels har

ind-

(a) Goldast hos Westphal T. 1. c. 903-905. viser, at Lothar da giorde Niclot til Obotriternes Konge, og Adolph, Greve af Holsten, til Beskytter (Schirm-Vogt) af Hertugdømmet Slesvig. Dog det er urigtigt, og hos de Skribenter, han anfører, staaer ikke et Ord herom.

indgaaet dette Ægteskab, deels for at bestyrke sig ved Forbund med Norge, ligesom Erik med Tydskland, deels for om muligt at avle en Søn, der kunde bestige Thronen efter ham, i Fald Magnus og Børn skulde gaae den glip. Vel drager Langebek i Tvil, at Ulfhild har været gift med Kong Niels, og tænker, at hun alene har været forlovet med ham, eller i det høieste gift fraværende og aldrig kommet til ham, dog da Saxo, en næsten samtidig Skribent, udtrykkeligen skriver, at hun var hans Dronning, saa bør man ei tvile derpaa, og bør Ericus Olai, en meget yngre Skribent, der beretter, at Niels kun havde faaet Løfte paa hende, og at Sverker forekom ham heri, ei staae til Troende. Ulfhild har vel omtrent været fød 1110. Det lader, at det Skridt, Erik giorde, ved at kalde den Tydske Konge til Hielp, har formindsket hans Partie, og derimod forstærket Nielses. Den 11 Januarii indviede Erkebisp Adzer Altaret paa den høire Side udi Kraftkirken i Lund, til Ære af de Hellige, Blasius og Ægidius, og lagde did ned Levninger af St. Vitus, af de 11000 Jomfruer, og af mange ubekiendte Helgene, som han flottede did fra Altaret i det gamle Kloster. Den 4 Junii døde Azer, Diaconus og Præst ved St. Laurentii Kirke i Lund, som gav næsten alle Bøgger af det gamle og nye Testamente glosserede til Kirken, desuden mange medicinske Bøgger, sampt en meget rar Chorkaabe (Dalmatica, hvilken havde meget store og vide Ærmer, hvoraf det venstre var med Frøndser, og var skabt som et Kaars, og uden Søm); og til Brødrene gav han, paa det de skulde læse en Messe for hans Siæl, en halv vel dyrket Boel udi Bondebyen Virskiøfle udi Skaane i Onsiø Herred og Torløse Sogn, sampt det halve i en Mølle (47).

Nicolaus. Aar 1131.

 Den

(47) Saxo l. 13. p. 238-243. l. 11. p. 207. Knytlinga-Saga c. 92. 93.

Nicolaus. Aar 1131. Den 7 April bleve Lotharius og Dronning kronede af Pave Innocentius udi Lüttich, hvor et Concilium holdtes, hvorimod han lovede at staae Paven bi imod hans Modstander Anacletus. Ved den Leilighed nævnes iblant Cannikerne ved St. Lamberts Kirke: Otger og Godefrid, Sønner af Kongen i Danmark, om hvilke jeg forhen haver ved 1083 formodet, at Svend Estrithsen var deres Fader, og af hvilke den første var Erkedegn i Fammenne, en Egn i Hertug-

dømmer

93. 94. 95. Helmold l. 1. c. 50. 51. 52. Lang. T. 4. p. 243-249. 254. not. d. 225. 271. 251. not. o. 259. 260. 261-266. 267. 272-275. 256. 252. 277. 278. 282. 286. 237. not. s. T. 1. p. 59. 60. 175. 240. 252. 272. 339. 369. 380. 381. T. 2. p. 166. 215. 216. 366-368. 429. 430. 434. 214. 521-661. T. 3. p. 52. 435. 477. 448. Udi mange af disse smaae Krøniker hos Langebek henføres Hertug Knuds Død til 1130, fordi de have regnet Aarets Begyndelse fra Paaske; Men i Aarbøggerne af Minoriterne i Wisbye henføres den rigtigen til 1129. Syvs Danske Kæmpe-Viser p. 199. Danske Atlas T. 3. p. 55. Acta Sanct. Jan. T. 1. p. 392. Alb. Stad. p. 267. Tscherbatow T. 2. p. 578 & 579. Ann. Saxo c. 665. Chronogr. Saxo p. 289. Alb. Mon. p. 265. Cornerus col. 681. 486. The History of Moray. Edinburgh. 4to. 1775. p. 26. Ann. Bosov. col. 1009. Chron. Slavica c. 17. p. 195. ap. Lindebrog. Chron. Montis Sereni p. 12. Chron. Pegaviense ap. Meinke T. 3. c. 132. Chr. St. Petri ib. c. 211. 212. Meibomii Script. Germ. T. 2. p. 434. Francks Meklenb. l. 3. p. 164. Behr res Mecl. p. 156. 162. 166. Hess Dännem. Lehnpt. p. 348-349. Christiani Dännem. freye Königs-Krone p. 85. Krohne Dänn. Unabh. p. 222-223. Scheidt de regio Vandalorum titulo p. 40-45. Suhms Forb. p. 186-193. Torfæi Hist. Norv. T. 3. p. 229. 377. 479. 480. 497. Snorro i Harald Haardraades Saga c. 102. Ericus Olai l. 2. p. 83. Gram in Meurs. c. 249-251. not. a. Hist. Thuring. in Eccardi Hist. Geneal. Saxoniæ col. 371. 372. Bechmanns Hist. d. Fürst. Anhalts 3 Th. p. 396. 5 Th. p. 40. Mekl. alte Chron. p. 138. Lentzii Becmannus enucleatus p. 147. Hoieri Cont. Alb. Stad. p. 105. 114. Botho in Leibn. Scr. Brunsv. T. 3. p. 353. Pfeffingers Vitriarius T. 2. p. 67.

met Luxemborg, eller maaskee snarere Flamerne, da det betyder den Flamske Del af Stiget Lüttich, og den anden Erkedegn i Brabant. Bartholin udi sine skrevne geistlige Aarbøger vidner efter Placentius i Historien af Bisperne af Lüttich, at disse toge imod Paven, da han kom til Lüttich. Paa dette Concilium blevne de gifte Præster atter bandlyste. Ved denne Samling forlangte Lotharius af Paven, at han igien skulde aftræde Investituren, dog den Franske Nicolaus. Aar 1131.

Eee 3 Abbed

p. 67. Hambergers Forts. u. Michaelis Gesch. Chur- u. Fürstlicher Häuser in Teutschland. 3 Theil. 4to. Lemgo 1785. p. 501, i hvilket nyeste Skrift anføres uden mindste Undersøgning, at Judith, Bernhards Gemahlinde, var Knuds Dotter og Valdemari I. Søster, men naar han p. 502. siger, at Hedvig, Bernhards ældste Dotter, giftede sig først 1204, saa bliver det ikke rimeligt, at hendes Moder har været Hertug Knuds Dotter, om man end lader hende fødes 1130. Naar i Erici Krønike hos Langebek T. 1. p. 167. siges, at den Danske Prinds Eric, siden Konge, ægtede Aar 1239 Jutta, den Saxiske Hertug Alberts Dotter, og at Paven dispenserte imellem dem i 4 Slægtskabs Grad, saa viser dette uovervindeligen, at Jutta eller Judith ei har været Knud Lavards Dotter, men venteligen en Dotterdotter af ham, thi ellers bliver der kun 3 Linier paa hver Side, men nu vel kun 3 paa Eriks, men dog 4 paa Juttæ, med mindre Knud Lavard selv regnes med, thi da bliver der 4 paa hver Side, men da er jeg i Henseende til de Chronologiske Vanskeligheder af den Mening, at Ingeborg har giftet sig efter Knuds Død, og at Jutta har stammet fra hende ved hendes anden Mand, som er os ubekiendt; Da kan denne Jutta være omtrent fød 1150, ligesom man holder for, at hendes Mand Hertug Bernhard er omtrent fød 1140 eller og 1132; Dog da Ingeborg maae have været fød 1120 eller saa omtrent, saa maae vel Juttæ Fødselsaar i det seneste have været 1145. Dog allerrettest bliver det vel, at ansee Jutta for en Dotter af Knud V, som blev dræbt 1157, og derefter blive Jutta og Erik Plogpenning beslægtede i 4 og 3 Led. Brotoff Gen. Anhaltina l. 2. c. 4. f. 37. Koeler in Scr. Brandenb. T. 1. p. 245. 246. Beckmann Hist. v. Anhalt T. 5. p. 40.

Nicolaus. Abbed Bernhard af Clarvalle, som da formedelst sin Hellighed og
Aar 1131. Lærdom stod i stor Anseelse, bragte ham til at staae fra denne Paastand. Efter det Danske Tog skal Lothar efter den Saxiske Analist have undertvunget Slaverne, som vare opsætsige; Toget er altsaa rimeligen gaaet mod Pribislav og Nielot, som efter Knuds Død forsøgte at rive sig løs fra det Saxiske Aag. — Den Ostman Everard, Abbed i St. Mariæ Kloster tæt ved Dublin, døde, og kom Andreas i hans Stæd. — Kong Roger tvang ved en stærk Hær Indbaanerne af Amalfi til at indromme ham Fæstningsværkerne af deres Bye. Siden gav Sergius, Hertug af Neapolis, sig udi Salerno under ham, som hans Vassal. Derimod indginge Rainulph, Greve af Alife, som havde Rogers Søster Mathild til Ægte, Tancred, Greve af Brindisi, Grimoald, Fyrste af Bari, og Gotfrid, Greve af Andria, Forbund sammen imod ham, fordi de saae, at han vilde undertrykke alle andre (48).

Aar 1132. Saasom Vinteren imellem 1131 og 1132 var meget stræng, saa fros Slien ved Slesvig gandske til, hvilket foraarsagede, at Niels og Magnus bleve i Stand til meget haardt at angribe og ængste Byen, saavel fra Vand- som Land-Siden. I saadan Nød sendte Slesvigerne Bud til Grev Adolph af Holsten, og bøde ham 100 Mark, om han med Nordalbingerne vilde komme dem til Hielp; Dog Magnus bød ham ligesaa meget for at sidde stille. Tvilraadig herover bespurgde Greven sig med de Store i Landet, hvad han skulde giøre; De raadde ham til at hielpe Byen, saasom deres Land havde stort Gavn af deres Kiøbmandsvarer.

(48) Chapeaville Gesta Pontif. Leodiens. T. 2. p. 76. Calles T. 6. p. 321-323. 325. 326. 327. Corn. Ursp. p. 212. Annalista Saxo c. 665. Waræi Ant. Hib. p. 144. Muratorii Gesch. v. Ital. T. 7. p. 27. 28.

agere. Nu samlede han derfor en Hær, og gik med den over Eydern, i Tanke at bie der noget, indtil han kunde have trukket sin gandske Hær til sig, for at drage varligen frem i fiendtligt Land; Dog det var ham ikke muligt at bringe sine Folk hertil, saa begierlige vare de efter Bytte. Og droge de frem med saadan Hast, at da de første vare ved den lille Skov Thivel eller Thovel (s), saa vare de sidste knap komne til Eideren. Derfore skede det, at Magnus, som med 1000 harniskklædde Mænd var gaaet dem i Møde, saasnart han hørde Grevens Marsch, ogsaa havde den Lykke at slaae Greven, og at nedlegge mange af hans Folk; Adolph reddede sig med de øvrige over Eyderen, og skulle de da, som Saxo vil, have kastet deres Vaaben fra sig, og svømmet over Floden. Magnus vendte derpaa tilbage, og fortsatte Beleiringen. For desmere at indslutte Byen skal han da have ladet opføre en Vold, hvoraf endnu sees Levninger ved Vest Østen for St. Johannis adelige Frøken-Kloster, hvorfra den strækker sig til St. Mikkels Kirke paa Bierget, hvilket synes at vise, at Slesvig har da paa den Side været noget mindre end nu. Imidlertid kunde Magnus dog ikke vinde Byen, saa tapper Modstand giorde Erik og Borgerne, hvortil kom, at Isen gik op mod Foraaret, hvorpaa Beleiringen blev ophævet, hvilket gav Erik Leilighed til at forlade Staden, og at begive sig til Skibs til Skaane, Nicolaus. Aar 1132.

(s) Maaskee denne liden Skov har ligget ved Indgangen af den store Hede, da kaldet Lo-Hede, nu Cropper Hede, hvilken nu omstunder er alene bevoxet med Lyng og Krat, og bær maaskee Landsbyen Woldt eller Sorgwoldt, som ligger i Krop Sogn, Navn af det der forhen har været en Wald, eller Skov. Denne Anmærkning skylder jeg min gode Ven, Hr. Justiceraad og Geheime-Archivarius Voss.

Nicolaus. Skaane, hvor han opfyldte alle Ting med Klager over sin Broders Mord og sin egen Vanhæld. Cypræus vil, at Slesvigs Beleiring, skal have varet næsten i 8 Maaneder, hvilket uden Tvil er for længe, og kan den i det høieste ei have varet længere end i 6 Maaneder. Endskiønt nu Erik kom til Skaane, vigende for Overmagten, saa maae hans Partie dog endda have været stærkt, siden den Norske Kong Magnus sendte Gesandter til ham og lod ved dem bede om Hertug Knuds ældste Dotter Christina, der endda ikke var mandvoxen, sig til Dronning. Erik tog vel imod dette Gesandtskab, saasom han tænkte herved at faae Hielp imod sine Fiender, og derover tilstod han dem deres Begiæring, og bad igien paa sin Side om Malmfrid, Magni Stifmoder og Sigurds efterladte Enkedronning, som var en Dotter af den Russiske Kong Harald eller Mstislav, og Søster til Ingeborg, Hertug Knuds efterladte Enke, og som endda opholdt sig i Norge, hvad enten at Sigurd havde ei forskudt hende, men kun taget sig en Kone til, som Torfæus mener, eller og hun, endskiønt forskudt, har desuagtet vedblevet at opholde sig der. Eriks Begiering blev ogsaa opfyldt, og holdt han kort efter Bryllup med hende, uden Tvil i samme Foraar. Imedens Erik bestyrkede sig i Skaane, giorde Niels det samme i Jylland, hvorvel hans Partie svækkedes ved en mægtig Mands Bortgang, thi Christiern, Søn af Svend Trundsen, og Broder til Erkebisp Adzer, sampt Fader til den siden saa navnkundige Erkebisp Eskil, og Farfader til den bekiendte Historieskriver Svend Aagesen, forlod det af Had til Magnus, og gik over til Erik, hvilken han opmuntrede til at fortsætte Krigen af al Magt ved Hielp af Skaaninger og Sielandsfarer. Derimod fulgte Peder, Bisp af Roskild, som havde været Magni Capellan, vel Eriks Leir, men i Hiertet holdt han med Niels. Prinds

Aar 1132.

Harald

Harald var derimod tvilraadig, og vankede frem og tilbage imellem Undseelse og Had; Paa den ene Side var han forbittred paa sin Broder, fordi hän fremfor ham var bleven udvalgt til Konge, og paa den anden Side indsaae han sig ved at følge Nielses Fane. Endeligen begav han sig dog til sin Broders Leir tilligemed tvende af sine Sønner, der vare muntre og kiække Herrer. Christiern samlede imidlertid af al Magt Folk sammen, og besluttede at angribe Kongen, der, da han fik dette at vide, delede sin Magt udi tvende Parter; Den ene, nevnlig Floden, sendte han under sin Søns Magni Anførsel imod Erik; Med Landmagten besluttede han selv, at holde Christiern Stangen. For at sætte dette i Værk, løb Magnus med Floden ud fra Aarhus, og som han ei vidste, hvor Erik var, saa seilede han uden nogen Orden, saa at det eene Skib var langt adspredt fra det andet; Men Erik var ham nærmere end han troede, thi han laae med af sin Flode ved den Øe Seyerøe. Saasnart Erik mærkede, at Magnus var i Nærværelsen, satte han sig i en Baad, og roede fra det eene Skib til det andet, nu opmuntrende een Anfører, nu dem alle, til at figte mandeligen, især Bisp Peder og sin egen Broder Harald, hvilke han havde mindst Lid til. Derefter angreb han Magni Flode, dog ikke alle Skibe paa eengang, men det eene efter det andet, ligesom de komme frem til, og paa saadan Maade borttog han mange, æntrede dem, og nedhug Skibsfolket. Da Magnus mærkede, hvilken Fare han stod, thi hidindtil havde han anseet den fiendtlige Flode for sin Faders, saa lod han strax Ankeret og Seilene falde paa sit Skib, og gav Tegn ved at støde i Trompeten, at al hans Flode skulde forsamle sig om ham; Men saasom en Del af hans Skibe havde, af Frygt taget Flugten, saa var Erik derved bleven langt stærkere end han, hvorfor han

Nicolaus. Aar 1132.

 og

Nicolaus. Aar 1132. og af ham blev gandske omringet, saa at det nu var ei mere muligt at undgaae Slag. Noden giorde herover Striden meget skarp, og som Jyderne saae, at de hverken kunde vinde eller undflye, saa glemte de den Fare, de selv svævede udi, og tænkte alene paa at redde deres Anfører paa deres eget Livs Bekostning. Til den Ende satte de ind paa Styrken af den fiendtlige Flode, for derved at bane Magnus Vei til at flye, hvilket ogsaa lykkeligen gik for sig, saa at han undkom paa en liden Jagt. Imidlertid, paa det han kunde vinde Tid og Rum til at redde sig, bleve de ved at stride, og endtes ikke Slaget forend de einten alle vare dræbte eller fangne. Faae Skibe havde den Lykke at undkomme, de øvrige bleve tagne af Erik. Derpaa, da Seierherrerne delte Bytter iblant sig, funde de en Mand indsvøbt i Skibs-Seilene, hvorhen han af Frygt var kroben for at forstikke sig, og denne qvalte de paa Stand som uværdig til at leve for sin Feighed. Dette Slag skeede paa en Onsdag. Imidlertid at Erik vandt dette Søeslag, stod det derimod ei nær saa got til med hans Sager til Lands, thi Kongen havde angrebet Christiern ved Rynebierg, uden Tvil Renbierg i Jylland, Riber Stigt, Bovling Amt, Ginding Herred, thi derfra kunde Niels saa snart naae Erik og Limfiorden, som vi siden skulle faae at høre (a); gandske slaget hans Hær, og nedlagt en stor Deel af den, ja taget ham selv til Fange, bundet ham med Jern-Lænker, og sat ham i Forvaring paa Fæstningen ved Indløbet af Slien. Erik, uvidende herom, og stolt af sin Seier, seilede nu med sin Flode ind udi Limfiorden, i Tanke at indtage Jylland, og satte der

(a) Altsaa kan det ikke være Renneberg udi Skaane, ei langt fra Landskrone, som Langebek vil T. I. p. 60. not. p.

der sine Folk udi Land, uden at tage sig vare; Men saasnart han fik Tidende om Christierns Nederlag, og om Kongens Ankomst, blev han strax ligesaa frygtagtig, som han tilforn havde været stolt, saa at han uden Forhaling skibede sine Folk ind igien, og skyndte sig derfra. Dog kunde han ei være saa hastig, at jo de sidste af hans Folk fulde udi Kongens Hænder, og bleve ihielslagne. Og dette er uden Tvivl det navnkundige Slag i Othens-Hylle, nu Onsild Herred, som bestaaer af tvende Sogne, Synder-Onsild og Nørre-Onsild, og hvilket ligger ei langt fra Hobroe, og skeede Slaget udi det første Sogn. I mine Forbedringer haver jeg urigtigen anseet det for det samme, der skeede ved Værebroe, som da gik for sig næste Aar 1133, fordi de, der nævne det ene Slag, ei nævne det andet, og om hvilket, nemlig det ved Othenshille, Langebek haver formodet, at det er skeet i dette Aar, efterat Niels havde overvundet Christiern, og drog imod Erik, en Sætning, der og kan bestyrkes derved, at Haralds Søn Biörn var udi dette Slag paa Eriks Side; Imidlertid henfører Bartholin dette Slag udi sine utrykte Aarbøger til 1133, hvorudi jeg dog troer at han feiler. Hvorom alting er, saa skeede Slaget egentligen ved Othenshylle Broe, nu Onsild Broe, og maatte der Erik flye med al sin Hær, ja han havde selv bleven fanget, hvis ikke Haralds Søn Biörn, der for sin Tapperhed førte Tilnavn af Jernside, og Aage, Christierns Søn, Fader til Historieskriveren Svend, havde midt paa Broen giort langvarig og tapper Modstand, saa at de imodtoge alle de fiendtlige Pile og Kastespyde, og det saa længe indtil Erik kunde komme om Bord paa sine Skibe, hvorpaa de sprunge ned af Broen, og ginge paa en Dynge af døde Kroppe over Aaen, og komme i Behold til Erik, hvilken de fulgte paa Flugten til Sieland, som det synes.

Nicolaus. Aar 1132.

Nicolaus Aar 1132. Denne Uhæld giorde den vankelmodige og ustadige Harald end vankelmodigere, saa at han derfor letteligen lod sig af Prinds Magnus ved store Løfter om høiere Værdighed overtale til at forlade sin Broders Partie, da han mere hadede Broderen fordi han var bleven ham foretrukken i Konge-Valget, end Magnus, der havde myrdet hans Broder, hvortil kom, at Harald havde 15 Sønner, for hvilke han uden Tvil ventede at erholde større Fordele hos Niels, end hos sin egen Broder, og endeligen, at Erik pressede ubillige Penge ud af alle, hvorfor maaskee Harald frygtede, at Raden tilsidst skulde komme til ham. Forhen havde ellers begge Brødrene været eenige i at stille Niels ved Konge-Navn og Værdighed, og at dræbe Magnus. Harald lod derfor end mere befæste Castellet Haraldsborg, som han havde ladet anlægge tæt uden for Roskild, og hvor han gemeenligen opholdt sig med et kort Antal af Krigsfolk, saasom han af Kongen var beskikket til Hovedsmand over Sieland, og til at forsvare det imod Erik, hvorover Harald hørte ilde hos mange, og paadrog sig manges Fiendskab. Fra Jylland lader det, at Erik har begivet sig til Sieland, hvor han opholdt sig Vinteren over. Da Magnus kom fast aldrig til Sverrige, og desuden var bleven valgt af de Svenske ei med deres synderlig gode Villie, fordi Gotherne havde først valgt ham, og nu Leiligheden var onskelig til at forkaste denne fremmede Herre, siden indbyrdes Krig rasede i Danmark; Maaskee vel og af Afskye til den onde Gierning, han havde forøvet paa Hertug Knud, saa fulde de Svenske herover fra Magnus, og beskikkede Ostgotherne dog først en indfød Sverker, fra Ost-Gothland, Kols Søn, som i Historien kaldes den Gamle, fordi en Sverker regierede i senere Tider, som i Historien kaldes den Unge, det er den Yngre, til deres Konge; Denne Kol kaldtes og Erik

Aar-

Blot-Sven, Konge i Sverrig p. 126.

Kol eller Eric Aarsel, Konge i Ost-Gotland p. 408. 409.

Sverker I, den Gamle, Konge i Ost-Gotland og Sverrige 1132. p. 408. 409. ægtede 1132 Ulthild, som forlod sin Mand Kong Niels p. 409. 597. Ulthild † omtr. 1144. p. 611. 2. Richiza, gift 1145. p. 611.

Cæcilia p. 126. ⌣ Jedvard Bonde p. 126.

Erik den Hellige, Konge i Sverrig, † 1160. p. 99. Gift omtrent 1139 med Christine, Dotter af Biörn Jernside, f. 1120. p. 99.

Knud, f. omtrent 1140. p. 99. 463.

1.	1.	1.	1.	2.	2.
Johan p. 409. f. omtr. 1135.	Carl p. 409. f. omtr. 1134.	Kol p. 409. f. omtrent 1135. p. 611.	Suno Sik p. 409. f. omtr. 1136. p. 611.	Boris eller Boleslav p. 611. f. 1146.	Sophia, gift med Knud, Kong Magni Søn.

Ulthild, gift med Folke Jarl. † 1210. p. 612.

Stenkil, Konge i Sverrig. † 1066.

Ingo, Konge i Sverrig, T. 5. p. 91. 105. † 1112. p. 197. gift med Helene, Kong Blot-Svends Søster.

Margrete, gift med Magnus Barfod, K. i Norge 1101. p. 91. 2. Niels, Konge i Danmark 1105. p. 149.	Christine, f. omtr. 1180. Gift med Mstislaw, Russisk K. 1095. p. 103. † 1120. p. 237. 245.	Rognvald Jarl p. 192. døde for Faderen.	Cathrine, gift med Biörn Jernside p. 151.

Maltrid, gift med den Norske Kong Sigurd 1118. p. 225. Enke 1130. Gift 1132 med den Danske Kong Erik Emun p. 404. levede endda 1133. p. 415. 479. Aar 1135.	Ingeborg, gift m. Hertug Knud, fød omtrent 1100.

Halstan, Konge i Sverrig p. 197.

Philip, K. i Sverrig p. 193. † 1118 p. 226.	Inge, K. i Sverrig p. 157. † 1129 p. 345.

Ingerid p. 198. 1. Mand, Danske Prinds Henrik Skateler. 2. Mand Norske Kong Harald Gille Aar 1135. p. 488. 3. Ottar Birting, † 1144. p. 602. 4. Ivar Sveis p. 628. 5. Arne p. 628.

4.	5.	5.	5.	5.
Orm f. omtrent 1137 p. 628.	Inge p. 628.	Nicolaus, Bisp i Osloe p. 628.	Philip af Herdølde p. 628.	Margrete, gift 1. med Biörn Bue. 2. Simon Kare Søn p. 628.

sel, eller Kornrig, og synes at have regieret over en Del af Oster-Gotland; han var en Søn af Blot-Svend, som fordrev Kong Inge, Stenkils Søn; Kols Broder hed Ulf Galla. Maaskee at Oster-Gotland er da først for bestandig bleven forenet med det øvrige Sverrige; Om saa er, da havde de Svenske god Aarsag til at vælge Sverker. Det kommer mig dog for, at Gothjerne ere, i det mindste for en Del, blevne ved Magnus. Uden Tvivl for end mere at vise de Svenske, hvor umuligt det var, at Forlig og Fred nu kunde blive imellem dem og de Danske, maaskee og for at bestyrke sig fra den Norske Side, saa søgte Sverker ved hemmelige Sendebud og Kiærligheds-Forsikringer at overtale den Danske Dronning Ulfhild, eller Ulvilde, til at forlade sin Herre Kong Niels. Den Danske Konge var gammel, den Svenske var ung; Nielses Throne vaklede desuden meget, og det saae ud til et om ei forgeligt, saa dog tvilsomt, Udfald med ham. Ulvilde lod sig derfor overtale til hemmeligen at forlade sin Gemahl, og at ægte Sverker. At hun siden blev gudfrygtig efter de Tiders Vis, og stiftede Klostere, kan ikke tilintetgiøre Saxo's Beretning, at hun forlod sin Mand; Og om man end vilde antage, at hun kun ryggede en offentlig Forlovelse, saa bliver det endda ei prisværdigt. Politiske Aarsager have maaskee medvirket til dette Skridt af Sverker. Wilde paastaaer, at Sverker ægtede først Ulfhild efter Nielses Død, men giver ingen grundig Aarsag til denne sin Mening; alene han beskylder Saxo for Urigtighed, fordi han saa vil have det. Med Sverker avlede Ulvilde Johan, Carl, som siden blev Konge i Sverrige, Kol, og uden Tvivl Suno Sik, saa og en Dotter, der maaskee hed Sophie, til hvilken den Danske Konge Knud V. siden friede, og fik ogsaa til Gemahlinde (49).

Nicolaus. Aar 1132.

 Den

(49) Helmold l. 1. c. 51. Saxo l. 13. p. 243. 244. Cypræi Ann. Ep.

Nicolaus. Aar 1132. Den Tydske Lotharius begav sig nu efter Løfte til Italien, hvorhen han ankom imod Aarets Slutning, for at forskaffe Innocentius II. rolig Besiddelse af den Pavelige Stoel. Mathildis, den Engelske Kong Henriks Dotter, Grevinde i Anjou, bragte en Søn til Verden, kaldet Henrik, der siden blev den navnkundige Engelske Kong Henrik II, og lod hendes Fader Henrik strax paa et stort Møde beskikke hende og Børn til sine Efterfølgere i Regieringen. Fra St. Mariæ Kloster i York udginge 12 Munke, hvoriblant Ranulf, en Norsk, og stiftede den 27 December Klosteret De Fontibus, og det for at leve efter en strængere Regel, end St. Benedicti, nemlig Cistercienser-Ordenens. — Den 14 April døde den Russiske Storfyrste Mstislav i Kiew, og var da 56 Aar gammel, altsaa fød 1076, hvoraf følger, at hans Moder Gyda, den Engelske Kong Haralds Dotter, ei kan have ægtet hans Fader 1078, som jeg forhen urangeligen haver antaget i min 4 Tome p. 595, men i det mindste maae have ægtet ham 1075, hvoraf videre følger, at hun ei kan have været en ægte Dotter af sin Fader, da hun i det seneste maae være fød 1060, og han først giftede sig 1063. Mstislav forbedrede og forstørrede meget

Ep. Slesv. p. 152-157. Danske Atlas T. 7. p. 547. Suhms Forb. p. 193-198. Knytlinga-Saga c. 94. Lagerbrings Swea Rikes Hist. T. 2. p. 24. 98-100. 110. 130. 131. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 60. 175. 240. 252, hvor der urigtigen siges, at Erik flyede i Slaget ved Seierøe, 272. 339. 380. 381. T. 2. p. 216, hvor der vidnes, at Ryneberg Slag er skeet i Jylland, 368. 434, hvor og urigtigen siges, at Erik flyede ved Seierøe, p. 521. ligeledes, p. 612. ligeledes. T. 4. p. 250. 251. 282. 287. Ihre Catal. Reg. Svio-Goth. p. 36. 81. Müllers Nachricht von Nowgorod in seine Russische Samlungen T. 5. p. 401. 402. Wilde öfwer Puffendorf p. 540-552. Arnæ n. 899. 4to. p. 28.

niget V . n Novgorod i den Tid han regierede der fra 1084 til 1107. Hans Dotter Ingeborg, Hertug Knuds Efterladte, synes dog ikke strax at have forladt Rusland, efterdi hendes Søn Valdemar blev der opfød, som Knytlinga vidner, hos sin Moders Frænder, og blev snart almindeligen elsket. Mstislavs Broder Jaropolk blev derpaa Storfyrste. Til dette Aar henfører Fortsætteren af Cosmæ Bohmiske Kronike, at den Polske Hertug Boleslav vilde paatvinge Ungarerne til Konge sin første Gemahlindes Sbislawæ Søsters Søn Boris eller Borislaw (a), Sønnesøn af den Ungarske Kong Coloman, som havde forskudt sin Gemahlinde, hvilken derpaa var dragen til sin Fader, den Russiske Kong Svetopolk, som døde 1113, og havde der født denne Søn; Men Boleslav maatte flye for den Ungarske Kong Bela, den Blinde, hvilket den Ungarske Skribent Thurocz bevidner at være skeet Mariæ Magdalenæ Dag, det er den 22 Julii, hvorpaa den Bohmiske Hertug Sobieslav faldt i October ind i Polen, og plyndrede en Del deraf. Disse Omstændigheder foraarsagede uden Tvil, at Boleslav ei kunde eftertrykkelig hielpe sin Dotters Mand, den Danske Prinds Magnus. Aaret efter 1133 brød Sobieslav den 1 Februarii ind i Polen, og brændte næsten 300 Landsbyer, og atter 1134 i Selskab med Mähreren, da han plyndrede lige til Oder-Floden, og atter den 26 Februarii, ved hvilken Leilighed Skribenten kalder Boleslav improvidum og fatuum, da dog alting synes at vise, at han har været en duelig Herre. End videre før-

Nicolaus. Aar. 1132.

(a) Da Navnet Boris eller Buris var almindeligt i Rusland, og uden Tvil en Forkortning af Borislav eller Bolslav, saa var det intet Undet, at Richizæ Søster Predslave, den Polske Boleslai Dotter, kaldte en af sine Sønner Boris.

Nicolaus. Aar 1132. fortæller han hvorledes Sobieslav med sin Svigerbroder den Ungarske Bela, altsaa maae hans forrige Gemahlinde, den Polske Prindsesse, venteligen have været død, søgte 1135 at ophidse Keiser Lotharius imod Boleslav, og at Keiseren behandlede ham paa en uanstændig Maade efter Sobieslavs Tilskyndelse, da han indfandt sig hos ham. 1137 besøgte Sobieslav Bela, og havde sin Gemahlinde Adleyta (Adelheid) med sig, som blev efter for at begrave stateligen sin Fader Alanus, der 10 Aar forhen var død i Grækenland. Udi Pindsefesten Aar 1134 mødtes Sobieslav og Boleslav sammen paa det Slot Klodsko, og sluttede der Fred med hinanden. 1140 den 15 Februarii døde Sobieslav, og havde sin Brodersøn Wladislaw, Wladislaws Søn, til Eftermand, og den 15 September døde hans efterladte Gemahlinde Adleyta. — Da mange af de Apuliske Stænder vare misfornøiede med Kong Roger, og nu hørte, at Pave Innocentius var kommen til Italien, og at Keiser Lotharius ventedes did, saa giorde de Opror imod Roger, der gemenligen opholdte sig i Sicilien; Men om Foraaret kom han over til Tarent, indtog Brindisi; fangede Gofrid af Andria, erobrede Bari, og sendte dens Fyrste Grimoald fangen bort til Sicilien, men blev standset udi sin Fremgang ved Robert II, Fyrste i Capua, Rainulph, Greve af Alife, hans egen Svoger, og Indvaanerne af Benevent, der tilsammen ginge ham med 40000 Fodgiængere og 3000 Ryttere i Møde, hvorpaa det ved Atripalda kom den 24 Julii til et blodigt Slag, hvor Rainulph rev sin Svoger Roger Seieren af Hænderne, hvorpaa mange af dennes Vasaller vel fulde fra; Dog Roger viste sig desuagtet ligesaa standhaftig i Modgang, som klog i Medgang, faldt dem af Benevent ind i Landet, plyndrede der, og

vendte

vendte først i December tilbage til Sicilien, for til Foraaret at komme med en større Hær tilbage (50). Nicolaus. Aar 1133.

Saasnart Erik fik Underretning om sin Broders Frafald, blev han meget forbittret, saa at han frem for alle Ting søgte at hævne sig over ham. Til den Ende beleirede han ham udi hans Castel med en stor Magt af Siellandsfarer, men som Murene vare meget stærke, saa gik det kun langsomt til med Beleiringen. Til Eriks Lykke boede paa den Tid mange Saxer udi Roskild, som havde Kundskab om de Krigs-Redskaber, hvormed Fæstninger indtoges, og hvorudi de Danske vare da kun lidet erfarne, saasom Krigskunsten var hos dem siden Knud den St: x3 Tid gaaen tilbage. Disse betiente Erik sig af til at bygge Machiner, for dermed at angribe Fæstningen. Det første Forsøg løb dog kun slet af, thi Stenen blev ei skudt af Bliden med den fornødne Kraft, saa at den naaede ei Fæstningen, men faldt et Stykke ned fra den, hvormed de Beleirede dreve deres Spot. Men den anden traf derimod desto bedre, og faldt ned paa Taget af et Hus, hvilket havde ingen anden Grundvold end en Træfod, hvorved det kunde dreies om til hvad Kant man vilde. Denne mørke Beskrivelse hos Saxo bringer mig næsten paa den Tanke at dette har været en Veiermølle, allerheldst Harald blev strax saa mismodig over

(50) Calles T. 6. p. 333-341. M. Paris p. 60. Monast. Angl. T. 1. p. 395. a. 735. a. Bromton c. 1028. b. Neubrig l. 1. c. 14. p. 51. Nestor p. 184. Tscherbatow T. 2. p. 578. 579. Petersb. Journal 1783. 4 B. p. 172. 173. Otto Fris l. 7. c. 21. Cosmæ Cont. ad annum 1132. Pray Annales Hung. T. 1. p. 125. Knytlinga-Saga c. 93. p. 192. Muratorii Gesch. v. Ital. T. 7. p. 29-33. Script. Boh. T. 1. 8vo. p. 307. 308. 310. 311. 312. 318. 324. 325. Thurocz in Bongarsii Script. Hung. c. 64. p. 74.

Nicolaus. Aar 1133. over denne Bygnings Ødelæggelse, thi han har da frygtet for at mangle Mel til Brød. Af et Diploma hos Mabillon sees, at Veirmøller vare allerede bekiendte udi Frankerige Aar 1105. Hvorom altiug er, saa blev bemældte Hus af Stenen fast gandske sønderslaget. Dette indjog Harald saadan Skræk, at han strax mistede alt Mod, og saae sig kun om efter Leilighed til at flye, saasom han nu ei troede sig mere sikker i sin Fæstning, og ikke heller ventede nogen Undsætning. Eftersom Fienden næsten ikke angreb Fæstningen imod Strandsiden, saa lod Harald bryde endel af Volden ned paa den Kant, Hestene der nedhisse fra det Høie; og fulgte selv med sine efter til Fods. Dette kunde dog ei gaae saa stille af, at jo Eriks Folk mærkede det, og komme alle i fuld Bevægelse; Men Harald red da skarpt til, og hans Folk stillede sig efter hans Befaling an, ligesom de hotte Erik til, og raabte ligesaa fuldt som de andre, at man skulde gribe og forfølge Harald. Ved dette snedige Paafund, saa og ved Nattens Mørke, undkom Harald midt igiennem de fiendtlige Tropper, og fandt et Skib, hvorpaa han seilede til Jylland, hvor han blev vel modtagen af Kongen, nød anseelige Forlehninger, og fik Plads iblant hans ypperste Venner, men kunde dog ei undgaae al Mistanke, fordi han saa hastig havde forladt sin Broders Partie, og nu saa snart kom til Kongen. Endel af de Tydske, der vare bosiddende udi Roskild, rosede sig dog af, at de havde med Pile ihielskudt Harald paa Flugten. Rimeligen er denne Beleiring gaaen for sig i Januarii eller Februarii Maaned. Paa samme Tid lod den Norske Kong Magnus afhente ved Gesandter Christina, Hertug Knuds Dotter, sin forlovede Brud. Det lader, at Erik har efter Indtagelsen og Nedbrydelsen af Haraldsborg vedblevet at opholde sig i Sieland. Strax derpaa,

paa, endnu om Foraaret, drog Niels med en Flode af 100 Skibe til Sieland, og skeede der ved Værebroe et nyt og meget stort Slag, hvorudi Erik atter blev overvundet, og flyede. Det var saa meget lettere for Niels her at vinde, som den Roskildske Bisp Peder, og mange Sielandsfarer vare paa hans Side. Formedelst de mange Slag, Erik tabte, og at han saa ofte maatte flye, fik han det skammelige Tilnavn af Harefod, hvilket gamle Tydske Skribenter give ved Hasenvoth og Hasenvoit, og paa Latin ved pes leporis eller leporipes, hvorved de vilde bebreide ham, at han var let paa Foden, som en Hare, naar det kom an paa at flye ud af et Slag. Eriks Nederlag ved Værebroe maae have været stort, siden Skaaningerne, der ellers troligen havde holdt med ham, vilde nu ikke hielpe ham, men drevé ham fra sig, da han flyede til dem. Og da først tænker jeg ogsaa, at hans Brodersøn Biörn Jernside har forladt ham, og gaaet over til Kong Nielses og sin Faders Partie, saasom det nu syntes at være aldeles ude med Erik. Herover flyede han til Kong Magnus i Norge, tilligemed sin Dronning Malmfrid og sin lille Søn Svend, og blev i Førstningen vel imodtaget af ham. Denne Svend havde han avlet førend han blev gift med en vis Thunna. Saasnart Erik var ude af Landet, faldt gandske Sieland udi Kongens Hænder, hvortil Bisp Peder af Roskild hialp meget, der altid havde udi Hiertet holdt med den gamle Konge, som og fast alle de Danske Bisper giorde, thi Niels havde stedse teet sig venlig og gavmild imod Geistligheden. Da Roskild kom udi Kongens Magt, og det førend Paaske, som det synes, gav han Prinds Harald, efter hans indstændige Begiæring, Lov at hævne sig over de Tydske, som der boede, paa hvad Maade han vilde. Harald lod da det yderste af Næsen afskiære paa dem alle, spørgende,

Nicolaus. Aar 1133.

om

Nicolaus. Aar 1133. om de med deres Pile havde omkommet Harald. Da en af dem havde alerede Kniven paa Næsen, bad han at skaane sig, saasom han var en lærd Mand. Harald lod sig herved ei alene bevæge, men indbød ham endog til sit eget Taffel; Saa rare vare lærde Mænd da i Danmark. Men som han da bad ham at læse af Bog til Bords, som brugeligt var, svarede denne, at han var lærd i at sye Skoe, men ikke i at holde Messe. Ved denne Leilighed lader det endog, Harald haver plyndret Roskild, endskiønt Knytlinga og nogle Islandske Annaler tilskrive Erik det, som ei vel kan være. Følgende af vore Kroniker hos Langebek: Petri Olai, hvis Forfatter vel først døde 1560, men som haver taget sit af meget ældre; De af Esrom i Sieland, som slutte med 1307; De af Wisbye paa Øen Gulland, som vel slutte med 1525, men som ere skrevne med forskiællige Hænder og paa forskiællige Tider, og hvoraf den ældste er af 1340; Den ubekiendte, som slutter med 1415, og uden Tvil har været en Svensk; Den ubekiendte Danske, som slutter med 1286; Den Jydske af Klosteret Esrerbek, som slutter med 1323; Den ubekiendte Danske, som slutter med 1325; og endeligen Wolter af Bremen, hos Meibom, som slutter med 1463, saa og Corner, som henfører Toget til 1136, hvilket dog efter ham selv burde være 1134, da han siger, at det skeede i Keiser Lotharii 29 Aar, og legger til, at Slaverne komme med en stor Magt til Sieland, udplyndrede det gandske, og ødelagde aldeles Roskilde Bye, men anfører vrangeligen Helmoldus for alt dette; Alle disse vidne eenstemmigen, at Roskild blev plyndret af Slaverne, og legger den sidste til, at de til Skibs komme til Sieland, og ødelagde Roskilder Domkirke (Ecclesia, maaskee Stigt), sampt plyndrede alt det omliggende Land. Vel haver jeg forhen anseet dette for urigtigt, baade

t. fordi nogle henføre dette til Aar 1133, og andre til 1134, og fornemmeligen fordi de, som tale herom, tie med, at Niels og Harald føre ilde med Roskild, og de som sige dette sidste nævne derimod ei Slaverne, da man dog ei kan tvile paa, at denne Ulykke er overgaaet Roskild 1133, thi det viser Historiens Sammenhæng, og dette Aar have og de ældste og beste Kroniker, og endeligen, at den Ødeleggelse, som skeede ved Harald, og den som skeede ved Slaverne, er een og den samme. Men naar jeg betænker, at saa mange og paa saa forskiællige Stæder skrevne Kroniker have dette om Slaverne, saa tør jeg ikke forkaste det. Spørsmaal bliver kun, om disse Slaver have været Fiender af Danmark, eller og Tropper komne Niels og Magnus til Hielp. Paa den første Mening kunde man falde ved at overveie, at de hedniske Rygier vare dette Aar i Søen, og plyndede Lübec, saa og ved det Pontoppidan skriver, at de hedniske Vender plyndrede i det Aar 1134 Sieland, Lolland og Falster, ødelagde Kirker og Klostere, og brændte Roskilde af; Men herom finder jeg ikke et Ord hos nogen gammel Skribent; Alle vore Kroniker tale og kun hel korteligen om eet Slavisk Slag, som de enten sætte 1133, eller 1134. Men hvo vare da disse Slaver, uden Tvil ingen andre end Polakker, som den mægtige Polske Regent Boleslav Crivousti sendte sin Svigersøn Magnus til Hielp, og hvilke uden Tvivl Niels og Magnus lode vende hiem igien, baade maaskee fordi de fulde de Danske besværlige, saa og maaskee fordi de nu troede sig stærke nok til selv at forsvare sig, da de havde forjaget Erik til Norge. Og dette bliver uden Tvil det Tog, hvorom de Polske Skribenter have havt saa forvirrede Beretninger, saa at de have meent, at Polakkerne rent undertvunge Danmark. Da de her befæstede Niels paa Thronen, vare maaskee med i Slaget ved

Nicolaus. Aar 1133.

Nicolaus. Aar 1133. Værebroe, og hiulpe til at udjage Erik, som havde giort sig til Konge, saa er det intet Under, at de tale om Danmarks Undertvingelse. Det er og begribeligt, hvi Dlugoss henfører det til 1124, saasom Boleslav havde da i Pommern at bestille, og ligeledes han og de Danske sammen som Venner der, siden i det Aar 1127; ligeledes hvi han siger, at dette Polske Tog skeede, fordi Abel havde ihielslaget den Danske Kong Henric, hvilket dog ei skeede forend 1250, thi da Erik, samme Navn som Henrik, ihielslog Magnus, Boleslai Svigerson, Aar 1134, saa viser dette Anledningen til Forvirringen; ligeledes, hvi han siger, at Abel blev forladt af sine, og derpaa tog Flugten, for ei at falde i Boleslai Hænder, hvilket got passer sig paa det Erik flyede til Norge; ligeledes naar han siger, at Boleslav derpaa overlod til de Danske selv at vælge sig en retmæssig Konge, hvilket han neppe havde giort, om han havde undertvunget Danmark, men nu Polakkerne kun vare Hielpetropper, vendte de tilbage, efterat have udretted det for hvilket de vare komne, nevnlig at hielpe Niels og Magnus imod Erik; Derimod feiler Dlugoss uden Tvil, naar han lader Boleslav selv drage til Danmark, thi jeg har alerede forhen, og skal end videre vise, at han i det Aar 1133 og derefter havde andet at bestille, og ei heller troer jeg, at den Danske Peder, om hvilken jeg forhen haver sagt, at han i det Aar 1124 havde begivet sig til Polen, har i det Aar, da Toget skeede, fort den Danske Konges Skat til Polen, men at det forst er skeet Aar 1134, efterat Magnus, og maaskee Niels med, vare ihielslagne. Herved bliver det og rimeligt, at bemældte Peder har anført de Polske Hielpetropper, som en indfød Dansk, der altsaa var de Danske behagelig; ligeledes at Peder er bleven tilbage i Danmark, efterat de fleste Polakker vare vendte hiem, for at

tiene

tiene deres Herres Dotter og Svigersøn. Man kan da og begribe, hvorledes Kadlubko kommer til at tale om en Polsk Konges Tog til de Danske Øer, hvorudi han fangede den Danske Konge Camitus, skal vel være Canutus, thi det er giort deraf, at Hertug Knud levede paa de Tider, og at Magnus, Boleslai Svigersøn, ihielslog ham; Dog deri feiler Kadlubko alt for meget, naar han henfører dette til de allerældste og fabelagtige Tider. Men Boguphalus, Biskop af Posen, som døde 1253 den 9 Februarii, er den af alle Polske Skribenter, som klogeligst beretter dette, thi han siger alene, at den Danske Konge blev dræbt af sin Broder (og man kan gierne sige, Magnus var Eriks Broder efter de Tiders Vis at tale), og at Boleslav drog derpaa 1124 (skal maaskee være 1134) til Danmark, hvilket han blev Mester af, og derpaa tilligemed Peder førte den kongelige Skat hiem, og kom til Polen med stor Ære og Triumph; Udi hvilke sidste Ord Boguphalus praler om sin Konges Bedrifter, ligesom vor Svend Aagesen i Anledning af Store-Knuds Reise til Rom. Og at Polakker have hiulpet Magnus faaer og megen Styrke derved, at den Svenske Historieskriver Ericus Olai beretter, at Magnus overvandt Skaane ved Hielp af Polakker og Danske, saafremt man ei hos ham bør læse Slaviam i Stædet for Scaniam. Leo synes at sætte dette Polske Tog mellem 1118 og 1131, og lader Boleslav, efterat have udrettet de Danske Sager efter sin Villie, bekrige Samberne, og derpaa drage til Danzig. Men nu at komme til Erik igien, saa indgik han, uden Tvil imedens han opholdt sig i Norge hos Kong Magnus, Venskab og svoren Broderskab med den anden Norske Kong Harald, og da der ei var Fortroligheb, men et hemmeligt Had, imellem disse tvende Norske Konger, saa lagde Eriks uforsigtige Opførsel herved uden Tvil den

Nicolaus. Aar 1133.

første

Nicolaus. Aar 1133 første Grund til Fortrydelse hos Magnus imod ham, der desuden, om man kan heri troe den Roskildske Anonymus, ei bar fra det første af, da Erik med faae Folk kom til ham, noget got eller troefast Hierte til ham, lovende ham vel meget, men søgende under Freds og Oprigtigheds Skin at besnære ham. Da nu hertil kom, at Kong Niels lovede stor Skiænk og Gave, om Magnus vilde forraade sin Giest, saa lod han sig hertil overtale. Men som Erik var ikke god at fange, saa viste Magnus sig derpaa end venligere imod ham end tilforn, lod stedse holde noie Vagt paa ham ved mange Dravantere, under Skin af Høflighed og Æresbevisning, og havde dog i Sinde at sende ham i Forvaring fra Kongehelle et andet Stæd hen, enten for noiere at bevogte ham, eller og for at udlevere ham til Kong Niels; Dog Christina, Magni egen Dronning, og Eriks Broderdotter, underrettede sin Farbroder herom, hvorpaa han frygtende for, at blive sendt saa langt bort, at hans Flugt til Danmark blev umuelig, strax lod sine gode Venner i Lolland det vide (a), og bad dem om Hielp til at bringe sig fra Norge, og for at bevæge dem hertil erindrede han dem om alt det Gode, han havde beviist dem. Imidlertid tog Magnus rent Masken af, lagde Erik i Bolt og Jern, fratog ham alle hans Penge, og skilte ham ved alle sine Folk, samt forbod, at ingen Fremmed maatte faae ham i Tale. Nu

(a) Langebek slutter heraf, at Lolland med omliggende smaae Øer have været de Øer, Knud satte Erik over; Men endskiønt Knud vidst besad Gods i Danmark efter sin Fader, saa kan jeg dog neppe troe, at han haver havt Lolland med hosliggende Øer, thi det synes mig var vel meget; Erik kunde vel desuden have gode Venner der, allerheldst hans Fætterskes Cæciliæ Mand Erik var Hovedsmand over det hosliggende Falster.

Nu var Erik uden Hielp, og begyndte at frygte for sit Liv, og stilte sig derfor syg an, saa at han hverken aad eller drak, naar nogen saae derpaa. Hans Lollandske Venner lode sig ei heller forsømme, men seilede strax med et Skib til Norge, og gave ham underhaanden deres Ankomst tilkiende, hvorpaa Timen blev bestemt, naar han skulde søge at undflye, og de tage imod ham. For at opnaae dette Diemærke begyndte han at giøre sig gemeen med sine Vogtere, og at drikke dem dristig til, ja at spille Terninger med dem, saaledes at han lod dem brav vinde alle Gevinsterne, for derved at giøre dem lystige, og begiærlige efter Spillet; Og da han nu mærkede, at de allerede vare noget satte, gik han fra dem under Paaskud at sove, saasom det allerede var sent, men lod sin Præst, som havde fulgt ham i Landflygtigheden, efter sig, for at holde dem med Selskab, at de tilsidst, overvundne af Drik, fulde beskiænkede ned paa Gulvet, og i Søvn, og lagde Præsten, som intet feilede, sig ned imellem dem. Erik betiente sig da af Tiden, brød ud af sit Sovekammer, og kom med sin Dronning, en Tærne, og faae af sine Folk, der venteligen have været i Nærheden, ned til Stranden, hvor han i Kiølen giennemborede de Norske Skibe, som der laae paa Land, for derved at giøre dem ubrugelige til at forfølge sig. Da nu alting var færdigt til Flugten, randt ham først i Sinde, at han havde glemt sin Søn (a) efter sig, og som han ei vilde lade ham blive udi sine Fienders Hænder, saa gav han sig dog saa megen Tid, at han fik ham med sig; hvorpaa han vandt Seil op, og undkom

Nicolaus. Aar 1133.

(a) Saxo kalder Svend ved denne Leilighed adolescens, og kort forhen filiolus, og da Erik flyede til Norge filius parvulus, heraf slutter jeg, at han da omtrent har været 5 Aar gammel, og altsaa fød 1127 eller 1128.

Nicolaus. Aar 1133. undkom lykkelig. Da Eriks Vogtere vaagnede op om Morgenen, bankede de paa hans Sovekammer, og spurgde om han endda ikke havde sovet Rusen ud; Men da de intet Svar finge, og allevegne ledte forgiæves efter ham, gave de det tilkiende for deres Herre med stor Angest. Magnus forføiede sig strax til Strandbredden, og lod sine Skibe sætte ud, men da mærkede han, at de trokke Vand paa alle Kanter; Vel bleve de i en Hast efter hans Befaling vedgiorde, hvorpaa han selv satte efter Erik, og lod bruge baade Seil og Aarer, saa stor Lyst havde han til at fortiene den sig lovede Belønning for Eriks Drab, men altsammen var forgiæves, da Erik var kommen for langt bort. Ved sin Ankomst til Lolland, efterat have opholdt sig tre og een halv Maaned i Norge (a), fangede Erik Ubbe, uden Tvil den, som var Kongens Svigersøn, og som af sin Svigerfader var giort til Hovding over alle de smaae Øer; Denne fornemme Mand lod Erik uden al Naade ophænge. Ubbe var en Søn af Esbern, uden Tvil den bekiendte Asbiörn Jarl, Svend Estrithsens Broder (b). Saaledes skaanede Erik ingen i sin grumme Vrede, af hvor høi Byrd han end var. Har Erik, som Langebek meener, forhen været Hovding over Lolland og de andre smaae Øer, saa kan

(a) Saa siger Langebek paa en skreven Seddel efter Petri Olai Collectanea, men i den trykte Petrus Olai udi Langebeks Scriptores kan jeg ei finde det.

(b) Det er muligt, at Grev Nicolaus eller Niels har været en Søn af Ubbe og Inger, og opkaldet efter sin Morfader Kong Niels, thi ellers finder man ei, at denne Ubbe har efterladt sig Arvinger. Niels kunde endda paa følgende Maade blive i Slægt med Erkebisp Eskild, nemlig at hans Mormoder, Kong Nielses Frille, havde været Erkebispens Søster; Dog alt dette er ikkun Gietninger.

kan man end bedre begribe hans Had til Ubbe, saasom denne da var af sin Svigerfader beskikket til Hovding i hans Stæd, og havde altsaa berøvet ham sit Hovdingdømme. Kort efter fik han at vide, at Kongen vilde holde Julen i Lund, forlod derover sit troe Lolland, og hastede over til Skaane, forend Kongen kom did, og bortrog alt hvad som der var tillavet af Mad og andet, hvilket foraarsagede, at Kongen ei drog didhen, men helligholdt Julen udi Sieland, hvor han var. Den Norske Kong Magnus blev saa vred paa sin Dronning Christina, fordi hun havde aabenbaret hans Anslag for sin Farbroder Erik, at han forskiød hende, og sendte hende tilbage til ham, hvorover, som Snorro skriver, alle hendes Frænder bleve fortørnede paa ham, og gik det ham og siden den Tid ilde. Bisp Eskil af Viborg maae have været en stor og ivrig Ven af Kong Niels og Søn, siden Erik lod ham den 20 October myrde i St. Margrete Kirke udi Viborg, hvilken Kirke da tilhørte et Kloster af St. Augustini Orden, der nyligen var stiftet paa det Stæd, og som kort efter blev forflyttet uden for Byen til Asmild (a). Dette Mord skeede tilig om Morgenen, da Bispen holdt Ottesang. Af de Tiders Skribenter berømmes han som en smuk, forstandig og vel lærd Mand. Rimeligen har Erik ladet ham dræbe efter sin Tilbagekomst fra Norge, og viser

Nicolaus Aar 1133.

 dette,

(a) Da Eskil blev dræbt udi Viborg, og da den samtidige Roskildske Anonymus siger, at det skeede 2 Aar førend Slaget ved Fodvig, saa havde jeg næsten Lyst til at henføre Eskils Mord til 1132, da Erik sidst paa Aaret var i Jylland, men da det ogsaa samtidige Lundiske Necrologium udtrykkeligen skriver den 20 October Aar 1133, saa maae man snarest holde sig til det. Den Roskildske Anonymus har maaskee, som nogle, hvorvel uretteligen, giøre, regnet 2 Aar, fordi det ene skeede 1133, og det andet 1134.

Nicolaus. dette, at han maae have havt et temmeligt stort Anhang i Jylland.
Aar 1133. Denne Eskil var Cannik af Lund, hvorfor og Lundenserne kaldte ham deres Broder. Efter Eskil blev Svend Biskop i Viborg. Han havde hidindtil været Kannik i Lund og Provst i Viborg, og var en Broder af Erkebisp Adzer. Denne sidste stadfæstede den 3 Januarii efter Raad og Paamindelse af sin Brodersøn Eskil, Provst i Lund, og siden Erkebisp der, de Gaver, han forhen havde skiænket til Kraft-Kirken i Lund, hvilken han havde indviet den 30 Junii Aar 1123, og til dens Canniker. Disse Gaver beløbe sig til 35 Boel, hvoriblant vare 2 Præbender. De laae i 5 Landsbyer, og vare der desuden 7 Curiæ (a), og 1 Mølle. Tvende af disse Boel, udi Simbrose beliggende, gave 40 Skilling (aarligen). Han skiænkede og did 3 Mark af Byens og Dens Skyld (Debitum). Alt dette havde han erhvervet med megen Møie, kiøbt en Deel temmelig dyrt af sine Frænder og Bekiendtere, byttet sig noget til (qvasdam comparavi, terris mihi pertinentibus); Noget havde gode Mænd skiænket ham, for deres og Beslægtedes Siæle, hvilket han og dog siden igien havde fuldkommen kiøbt af deres nærmeste Arvinger; Han havde altsaa erhvervet sig alt dette med al Ret og ved mange Vidner. Og omendskiønt det følgeligen hørte til Bispesædet, saa havde han dog efter egen Myndighed skiænket Brødrene det, og derfor forbød han udi Christi Navn, saa og Apostelen Peders, sit eget, og alle Danske Bispers, at ingen, det være sig enten Konge eller Bisp, Clerk eller Leg, maatte understaae sig til heri at forandre noget, og saafremt saadan en giorde det, og ei efter anden og tredie Paamindelse rettede det, da skulde han være anathematizered af

(a) (Det samme som Curtes ɔ: Bøndergaarder.)

af den evige Gud, bandsat med alle Helgenes Myndighed, og forbandet ved alle Clerkers Stadfæstelse, udelukt fra Kirkens moderlige Skiød, beskiæmmet af alt Folket, og med Dathan og Abiron straffes med evige Straffer udi Helvede; Derimod være Barmhiertighed, Fred og Christi Naade, nu og i Fremtiden, over alle dem, som give noget til bemældte Stæd. Af dette mærkelige Gavebrev sees til hvilken Hoide Hierarkiet da alerede var steget i Danmark, hvor strængt og voldsomt det var, hvorledes man ansaae de geistlige Indkomster og Guds Sag at være een. Imidlertid mærker man dog ikke, at hverken Konge, Bisp eller nogen anden trues med Afsættelse, om de brode dette Gavebrev; Dog sigte uden Tvil hertil de mørke Ord, at saadan en skulde beskiæmmes (confundatur) af det gandske Folk. Under den 27 Maji udstædde Pave Innocentius 5 Buller: Den første til Erkebisp Adelbero i Hamborg, den anden til Adzer i Lund, den tredie til Kong Niels, den fierde uden Tvil til en Svensk Konge, uvidst dog, enten til Magnus eller Sverker, da Navnet er borte, hvorvel jeg snarere troer til den første, saasom man haver Grunde til at troe, at han og Fader yndede den Hamborgske Erkebisp imod Adzer, og den femte til de Svenske Bisper, udi alle hvilke han tilkiendegiver, at Adelbero har ofte klaget for ham og Formænd, Calixtus og Honorius, hvorledes Adzer af Lund, og de andre Danske Bisper ei viste ham, som deres Metropolitan, den skyldige Lydighed, efter de gamle Privilegier, udstædde af de Romerske Paver, Gregorius, Sergius, Leo, Benedictus, Nicolaus og Adrianus, hvorfor og Paven saavelsom hans Formænd Calixtus og Honorius, havde ofte befalet dem, enten at vende tilbage under den Hamborgske Kirkes Lydighed, eller og at bevise deres Ret for det Apostoliske Sæde, men de vare hverken komne, eller havde svaret;

Nicolaus. Aar 1133.

Nicolaus. Aar 1133 Derfore underkastede Paven den nu paa nye den Hamborgske Kirkes Magt, saavel Bispen af Lund, som alle andre Danmarks Bisper, og efter Kong Lotharii Bøn, og i Følge de gamle Pavers Privilegier, alle Bispedømmene i Danmark, Sverrige, Norge, Farria (maaskee Helgeland eller og Færøe) Grønland, Hilsingaland, Island, Skridfinnien, og Slavernes. Skulde nogen Geistlig eller Verdslig handle udi Fremtiden herimod, saa skulde den miste al sin Magt og Værdighed, men om han efter anden og tredie Paamindelse ei rettede sig, være underkasted Guds Dom, udelukt fra Christi Legeme og Blod, og være underlagt den haardeste Hævn paa den yderste Dag. Asker, som ofte, saavel ved Breve, som ved Nuncier, er bleven kaldet til det Romerske Hof, og hverken selv har mødet, eller ladet møde for sig, formanes alvorligen til igien at ære og adlyde den Hamborgske Erkebisp, som sin Metropolitan. Kong Niels, som i Brevet kaldes illustris og Tua prudentia, formanes til det samme, og at formaae sine Bisper til at underkaste sig den Hamborgske Erkebisp, da de og ofte vare ved Breve blevne anmodede herom, og at møde i Rom, saavel af denne Pave, som af hans Formænd, Calixtus og Honorius, men de havde hverken mødt eller svaret. I Brevet til den Svenske Konge, som kaldes Nobilitas Tua, klages over at hans Riges Bisper nægte den Hamborgske Erkebisp, som forestaaer dem med Metropolitan-Rettighed, den skyldige Lydighed, og ombedes han derfore at holde dem dertil. I det til de Svenske Bisper klages ligeledes over at de nægte at bevise ham, som deres Metropolitan den skyldige Lydighed, til hvilken de nu formanes, allerheldst de endog vare skyldige til i dette at foregaae de dem underlagde Folk med et got Exempel. Paven tilsendte og Adelbero en Bulle, angaaende Foreeningen imellem den Hamborgske og

Bre-

Bremiske Kirke, som ikke mere er til, eller i det mindste endda ikke rokt. Uden Tvil maae den Colniske Erkebisp da atter have giort nogle Bevægelser for at faae Bremen under sig. Da Paven aldeles tier om hvorledes hans Formand Pave Pascalis II. havde giort Adzer til Erkebisp, og befriet ham fra at staae under den Hamborgske, saa viser det hvor partisk han har opført sig i denne Sag, og hvor hengiven han har været til Adalbero og Lotharius, hvilken sidste søgte uden Tvil herved at faae Danmark, i det mindste, ogsaa i det Verdslige under Tydskland, og at bane Veien hertil ved at vænne den til at være Tydskland lydig i det Geistlige. Da og Lothar var en indfød Saxer, og ofte opholdt sig i Saxen, saa har det uden Tvil bragt ham til, mere at drive herpaa, end forhen var skeet. Da de Svenske Bisper formanes til at adlyde den Hamborgske Erkebisp, som deres Metropolitan, og siges at have nægtet ham den skyldige Lydighed, saa viser det, at de have ansect en anden for Metropolitan, thi selv havde Sverrige endda ingen Erkebisp, og hvilken anden Erkebisp kan de da have staaet under end den Lundiske, til hvilken Pave Paschalis II. havde henviist dem. Niels og Magnus stode sig ei ilde hos Lotharius, som alerede er sagt, og end videre skal vises, i det mindste krøbe de for ham, da de frygtede og behøvede ham; Det er rimeligt, at de derfor have været villige til at opfylde Pavens Begiæring, og at de Danske Bisper have heri været eenige med dem, da de venteligen mere kunde raade sig ved at staae under en fremmed og længre fraliggende, end en indfød og nærmere Erkebisp; Men Adzer derimod tabte herved i sin Myndighed, intet Under derfor, at han forlod Kongens og slog sig til Eriks Partie, som vi i næste Aar skulle faae at høre; Det skeede ei af Vankelmodighed, som den Roskildske Anonymus beskylder ham for, men for

Nicolaus. Aar 1133.

at

Nicolaus. Aar 1133. at haandthæve sin Myndighed og sine Rettigheder; Da og Eriks Fader havde giort ham til Erkebisp, saa er det intet Under, om Erik og Adzer bleve tilsidst gode Venner, og om den første vilde haandthæve sin Faders Valg og Villie. Siden Tilstanden var saa bedrøvelig og urolig i Danmark, at tvende Konger stridde sammen om Riget, saa syntes den Hamborgske Erkebisp, at dette var den beqvemmeste Tid at giøre sine gamle Rettigheder gyldige. Besynderligt er det, at Paven rent tier med at Paschalis II. havde befriet Norden for den Hamborgske Erkebisps Over-Herskab, og givet den sin egen Erkebisp udi Lund; En Stiltienhed og Partiskhed, der best kan forklares ved at antage, at Paven vilde heri vise sig gunstig imod sin store Ven og Beskytter Keiser Lotharius. Uagtet denne Innocentii Opførsel lader det dog, at de Danske, som næsten alle christne Folk, bleve ved at erkiende Innocentius for den rette Pave, hvorom mere ved Aar 1137. Underligt er det, at de Danske skulle ei have beviist deres Adkomst til at have en egen og uafhængig Erkebisp, hverken i Calixti, Honorii eller Innocentii Tider. Den lærde Islænder Sæmund Frode døde paa Island. Han har skreven de saa kaldte Odda Annaler, som ere ikke mere til, men af hvilke senere Islandske Skribenter have betient sig. Han har og uden Tvil samlet de Vers og Qvæder, eller Oder, som kaldes den gamle eller Sæmundi Edda, og som ere de ældste i Norden, da mange af dem ere over 1000 Aar gamle, og neppe nogen yngre end 800, undtagen Solar Liod, thi de ere ikke giorde paa Island, men uden Tvivl i Norge, og nogle i Danmark og Sverrige. Efter det Aar, han døde, er han den ældste Islandske Skribent, men Are, hvorvel han først døde 1148, skrev dog førend han (51). Lo-

(51) Saxo l. 13. p. 244-246. Suhms Forb. p. 198-204. 213. Mab. Ann.

Lotharius holdt nu Samtale med Pave Innocentius paa de Roncaliske Marker i Lombardiet, og giorde de der Forbund med de frie Stater Pisa og Genua imod Rogerius, Konge af Sicilien, som var den anden Pave Anacleti største Støtte. Lotharius fortsatte derpaa Veien til Rom, og blev der den 4 Junii kronet til Keiser af Paven, saa og hans Dronning Richenza. Her var iblant andre Adalbero, Erkebisp af Hamborg, tilstæde, og kunde derved des kraftigere drive paa ovenmældte Bullers Udfærdigelse. Men som Lotharius kunde ei formaae begge Paverne til Forlig, havde desuden en liden Krigshær med sig, saa forlod han Rom, efter et Ophold af halvanden Maaned, og begav sig, under Paaskud af den usunde Luft, paa Tilbageveien til Tydskland. Anacletus forblev derpaa i Rom, og opholdt sig der i det saa kaldte Crescentii Taarn, nu Engelsborg, men Innocentius maatte forlade den, og forføiede sig til Pisa. Sidst i Augusti kom

Nicolaus. Aar 1133.

Mab. Ann. Benedict. T. 5. p. 474. Snorro i Magni Blindes Saga c. 1. 3. Langebek T. 1. p. 60. 175. 240. 252. 272. 339. 369. 381. 383. 388. 166. T. 2. p 216. 612. 369. 434. 521. 215. 353, hvor den Restvedske Krønike urigtigen henfører Roskilds Vanheld ved Harald til Aar 1132; maaskee det viser, at det er skeet førend Paasken 1133. T. 3. p. 260. 480. 565. 467. T. 4. p. 225. 282. 628. Helmold l. 1. c. 51. Hvitfeld T. 1. p. 99. 100. Cornerus c. 675. 681. Anonymi compilatio chronologica ad calc. Gervas. Tilb. p. 129. Knytlinga-Saga c. 95. Pontopp. Ann. T. 1. p. 358. 334. 352-357. Dlugoss l. 4. c. 421. 422. Kadlubko l. 1. col. 603. Boguphalus p. 36. Ericus Olai l. 2. p. 80. Leo Hist. Prussiæ p. 55. Magni Mathiæ cat. Ep. Lund. p. 27. Diploma 1133. VII Idus Januarii in Diplomatorio Langebekii communicatum a Domino Lagerbringio. Staphorst T. 1. p. 498. 532-535. Coleti Conc. T. 12. col. 1416. 1417. Bernardi op. edit. Mabil. T. 1. p. 60. b. Epist. 126. Fr. Pagi Brev. Pont. Rom. T. 2. p. 636. 637.

Nicolaus. Aar 1133. som Lotharius tilbage, og noget efter blev han saa opbragt imod den Danske Kong Niels, fordi han havde tilladt Prinds Harald at lemlæste de Tydske, der vare bosiddende i Roskild, at han besluttede derfore at giore et Tog mod ham i næste Aar. — Ovenoftommældte Danske Peder stiftede den 16 Martii et Kloster og Kirke af hugne Steen udi sin Bondebye Strzelno i det Stigt Cruswic, af Præmonstratenser Orden, og gav dertil adskilligt Gods. Den blev indviet til det hellige Kaars og til Jomfrue Maria. Peder stod da i stor Anseelse; Han talte Polsk, som en Indfød, og viste sig i alle Ting saa nidkiær, at man snarere skulde ansee ham for en indfød Polak, end for en Fremmed. Derfore begavede og Boleslav ham med meget Gods, og iblant andet med det Grevskab Skrzyn, og gav ham den smukke Maria, Datter af Wolodimer, snarere af Faderen Wolodar, Fyrste af Przemisl, til Ægte, hvilket maae være skeet meget længe førend dette Aar, og hvilken Maria var beslægted med Zbislawa, Boleslavs første Gemahlinde. Og dette Ægteskab tænker jeg har siden formaaet Peder til at stifte Foreening imellem hans Ven, den Danske Prinds Magni efterladte Enke Richenza og sin Gemahlindes Broder Wolodimir. Denne Peder blev siden kaldet paa Polsk Pyodryco, med Tilnavn Magnus, hvilket jeg neppe troer her at betyde den Store, men snarere at være optaget af ham efter Prinds Magnus, Kong Nielses Søn, og efter dennes Død. — Wsewolod, Mstislaws Søn, Fyrste af Novogrod eller Novogorod, bekrigede Tschuderne, det er Estherne, og indtog Staden Jurjew, det er Derpt, den 9 Februarii i næste Aar, og førte Skat med sig tilbage af gandske Lifland. Novogrod var da vel et Fyrstendomme for sig, men maatte dog give Skat til Kiew, nemlig aarlig 2000 Griver (en Griwe eller Griff er en indbildt Mynt af 10 Kopeker,

eller

eller Tienhedelen af en Rubel) og nu, fordi den havde udvidet sine Grændser indtil Floden Petschera ved at undertvinge Jugerne, en anden Skat til, som kaldtes den Petscherische. — Kong Roger bekrigede sine stridige Vasaller, og undertvang mange af dem, sampt indtog blant andre Stæder, Troja, Venosa, Melfi, Trani, Ascoli, og vendte derpaa tilbage i October til Sicilien. — Tharlak, Bisp i Skalholt paa Island, døde den 1 Februarii (52). Nicolaus. Aar 1133. Aar 1134.

Erik opholdt sig nu Vinteren og Foraaret over i Lund, hvor der dagligen komme adskillige af de Fornemste til ham, hvoriblant ogsaa Erkebisp Adzer, med alle sine Slægtinge, som vare vel bevæbnede, og dette var vel ogsaa Aarsagen, hvi Bisp Svend af Viborg, Adzers Broder, ei fulgte Nielses Hær, som alle de andre Danske Bisper. Saasom Erik havde besluttet nu ei mere at flye, men mandigen at oppebie Fienden udi Lund, saa lod han den omgive med Vold og Mur, for der at kunne forsvare sig. Kongen var imidlertid bestæd i stor Nød ved den Efterretning, at Keiseren vilde bekrige ham, og som det var ham ikke muligt, baade at imodstaae ham og Erik, saa sendte han derover sin Søn Magnus til Halberstad, for at stille Keiseren tilfreds, og hvor da en Rigsdag holdtes, og hvor han anden Paaskedag blev af Keiseren kronet til Konge, og maatte derimod forpligte sig til at blive hans Mand og Tiener, og det paa den almindelige Maade, ved

(52) Calles T. 6. p. 342-347. Corn. c. 676. Ann. Hildesh. c. 741. Alb. Stad. c. 265. Dlugoss l. 4. c. 435. 421. Boguphalus p. 36. Von Breslau T. 1. p. 199. 200. Tscherbatow T. 2. p. 581. 582. Petersb. Journ. 1783. 4 B. p. 182. 184. Müllers Russ. Saml. T. 4. p. 402. Muratorii T. 7. p. 33-37. Lang. Scr. Dan. T. 5. p. 505. Hermanns Stat. Schild. v. Russland p. 458-461.

Nicolaus. Aar 1134. at legge sine Hænder i hans, sampt at underkaste sig hans Dom, aflegge Eed, give Gisler, og en Hoben Guld og Sølv, som Bøder for de mod de Tydske af Harald begangne Mishandlinger, og hvortil baade Niels og Magnus havde givet deres Samtykke, maaskee af Vrede for den Uret, Keiseren forhen havde tilføiet dem; venteligen var iblant dette Guld en Rest af de forhen Keiseren lovede Penge. Desuden gav Magnus den Forsikring, at hverken han eller nogen af hans Efterfølgere skulde tiltræde Riget uden keiserlig Tilladelse, og endeligen bar han som Lehnsmand Sværdet for ham, da han gik til Kirken, en Forretning der tilkom det Tydske Riges Erke-Marskalker (a), og selv gik Magnus med Krone paa Hovedet, hvilken ikkun bestod i en Cirkel af Guld, som det lader at Keiseren har foræret ham, tilligemed de kongelige Klæder, han da bar. Den Bremiske Erkebisp Adalbero var tilligemed mange andre Fyrster tilstæde; Da man nu finder, at Adzer af Lund var siden gandske imod Magnus, og paa Eriks Partie, saa slutter jeg heraf, at Magnus maae da have lovet at erkiende Adalbero's geistlige Herskab over Danmark. Herved forefalder nu det Spørgsmaal, om dette har havt Hensigt enten til det Vendiske Rige, som Scheidt og Krohne mener, eller til det Danske. Vidst nok havde Keiserne langt større Ret til det Vendisk-Obotritiske Rige, end til Danmark, og det havde Lotharius selv alerede engang forlehnet Hertug Knud med, imidlertid, da ingen saa let giorde dem denne Rettighed stridig, og da de havde, og deriblant Lotharius med, stor Lyst til at giøre Dan-

(a) Annales Bosovienses in Eccardi Corp. Hist. Med. Ævi T. 1. c. 1010. sige, at Magnus var ved denne Leilighed Keiserens Spatharius. At dette tilkom Marskalken kan sees af Mallinkrot de Archicancellariis Imperii Romani l. 2. c. 3. p. 171.

Danmark til et Lehn af Tydskland, saa tænker jeg med Gram, Hess, Gebhardi og Christiani, at denne Handling haver hensigtet til Danmark selv, og legger til, at Lotharius haver uden Tvil villet betiene sig af denne Leilighed for at opnaae sin Hensigt; Niels og Magnus, som ikke vare i Stand til at imodstaae Keiseren, tilligemed deres indenlandske Fiender, søgte og herved at faae Keiseren til Ven, og maaskee til Hielper i at forskaffe den sidste Riget; Havde han nu erholdet det, saa havde det vist blevet en Anledning for Keiserne desto ivrigere at paastaae deres formeente Ret; Men nu han faldt, nu man ei finder, at de Danske nogensinde have erkiendt ham for eller valgt ham til at være sin Faders Eftermand, endskiønt det Partie, som stridde for ham, vel har havt det i Sinde, hvorfor og den Saxiske Chronograph, der slutter sin Historie med 1188, kalder ham en af de Ypperlige i Danmark; nu det Danske Folk aldrig gav sit Samtykke til denne Handling, endskiønt det vel er muligt, som en Saxisk Anonymus, der slutter med 1235, skriver, at Magnus har, tilligemed sine Baroner (fornemme Mænd) svoret, at han og Eftermænd i Regieringen skulde stedse tage Riget og Kronen af Keiserne, og adlyde Riget, som det sig burde; og nu da Erik, der ei i nogen Maade var Keiseren forpligted, besteg Thronen, saa falder herved al den Ret bort, som Tydskland ved denne Handling vilde tilegne sig over Danmark. Da Magnus virkeligen var Gothernes Konge, og havde uden Tvil ei afstaaet sin Rettighed til Sverrige, saa kunde han gierne med Krone paa Hovedet gaae for Keiseren, endskiønt han hverken endda var valgt eller kronet Konge i Danmark. Mig synes, at Helmoldi Taushed om, at Magnus skulde have været Vendisk Konge, og de Hildesheimske samtidige Aarbøggers Vidnesbyrd, at ved denne Handling sig- Nicolaus. Aar 1134.

Nicolaus. Aar 1134 tedes til Danmark, afgiøre Sagen; hvorfore og de sidste sige, at dette var et deiligt Syn, som man aldrig forhen havde seet. Den Thyringiske Historie hos Eccard, som slutter med 1400, siger, at Keiseren giorde ved denne Handling Magnus til de Danskes Konge. Korteligen Faders og Sons uforstandige, ilde overlagde og skammelige Gierninger havde nær skilt det frie Danmark ved sin gamle Frihed, og visse Store-Knuds og Nielses Regimenter hvad Forskiel, Omstændigheder og Regenternes Egenskaber kunne tilveiebringe. Kan man troe Crantzius, saa have Niels og Magnus lagt det Hertug Knud meget ilde ud, at han var bleven Keiserens Mand for det Obotritiske Rige, og nu maatte Magnus selv blive det, endog for Danmark selv, som det synes. Ved Tilbagekomsten hialp Magnus sin Fader til at samle en overmaade stor Flode og Hær sammen af gandske Danmark, for dermed at bestride Erik, der alene havde Indvaanerne af Skaane og Halland paa sin Side, tilligemed de faae, der altid havde fulgt ham, især fra Sieland, saa og de Tydske, der boede i Danmark, hvilke, fordi de vare saa grueligen blevne mishandlede af Nielses Partie, holdte med Erik. For at hindre Erik fra, at faae Underretning om denne store Tilrustning, lod Niels Sielands Strandbredde flitteligen bevogte ved Krigsfolk; men en vis Magnus, Saxonis Søn, Eriks Mand og Tiener, lod sig ved sine Folk (Satellites) hidse ved et Toug ned om Natten af Stevns Klint, steg i en Baad, og bragte Erik Tidende herom til Skaane. Langebek formoder i en skreven Anmærkning, at denne Magnus, Saxonis Søn, kan have været Fader til vor bekiendte Historieskriver Saxo Grammaticus, baade fordi denne har paa saa artig en Maade her vidst at indflette denne Magnus i sin Historie, saa og fordi han selv er venteligen bleven opkaldet efter

sin

sin Farfader. Nu gik Niels over fra Sieland til Skaane den 4 Junii, til hvilken Dag han havde bestilt alle de Fornemme at møde med deres Folk, hvorpaa han giorde Landgang ved Fodvig, en Søe-Bugt Sønden for Lund og Malmøe, som ei langt fra Skanør gaaer ved Landsbyen Hammer ud i Havet, og satte der 20000 Mand i Orden ved Strandbredden, dog meget uvarligen, og uden noget synderlig Overleg, saasom han og Partie foragtede Erik. Saasom det nu var just anden Pintse-Dag den 4 Junii, saa raadde Bisperne Magnus fra at stride, men han agtede ikke deres Raad, hvorfor og Helmoldus for en Deel tilskriver denne hans Synd, at han tabte Slaget. Nu rykte de Kongelige imod Staden, men da overkom dem en uventelig Frygt, venteligen for Helligdagens Skyld, saa at de alle vilde vende tilbage, hvorfor Magnus befoel, at Skibene skulde legges fra Landet, at de ei skulde tage deres Tilflugt til dem, og derpaa satte han Mod i dem, sigende: „Hvad frygte I for, I mine tapre Soldater? Vi have jo 20000 „Bevæbnede, med hvilke vi ere i Stand til at indtage Rom selv.“ Dog hvad han end sagde, saa bleve og vare de forsagte, hvilket de kort efter udviste. Imedens opmuntrede Erkebispen Eriks Folk til tapperligen at stride, ved at forestille dem, at feige og forsagte Mænd vare Gud ei behagelige, og at alle dog engang maatte døe, hvorhos han forsikrede dem, at de, som stridde mandeligen, kunde være visse paa deres Synders Forladelse. Erik forsømmede sig ei heller paa sin Side, men opmuntrede sine Folk, det beste han kunde, ved at forestille dem, hvor skammeligen Kong Niels og hans Søn Magnus havde ladet myrde hans Broder Hertug Knud, og hvor ilde de derved havde lønnet hans Fader Kong Erik for alt det Gode, han havde beviist Niels; Nu var det derfor Tid at hævne dette. Hans Folk gave da tilkiende,

Nicolaus.
Aar 1134.

Nicolaus. at de vilde leve og døe med ham. Erkebispen skal af Venskab
Aar 1134 for den afdøde Kong Erik Eyegod have taget hans Søns Partie, som Knytlinga vil, dog troer jeg, at hans egen Fordel har havt stor Deel heri. Erkebispen havde mange Præster hos sig, hvilke efter hans Befaling maatte skrifte Eriks Folk, og give dem Afløsning; Ja Erkebispen med mange af sine Frænder, og mange andre Bevæbnede, vare selv tilstæde i Eriks Hær, hvor og mange andre Høvdinger vare nærværende. Nu brød David, en tapper ung Person, og Eriks Søstersøn, med 300 bevæbnede Tydske Krigsfolk ud af Lund, og satte ind paa Fienden, hvorpaa Tegn til Slag blev given ved Basun eller Luder, som Knytlinga vil. Denne David har uden Tvil enten været en Broder af Erik Lam, eller og denne Erik selv, thi det lader, at man paa de Tider var tilbøielig til at bære et andet og bibelsk Navn, foruden sit eget; Saaledes kaldtes Axel ogsaa Absalon, under hvilket Navn han er mest berømt, og Kong Svend Grathe hed ogsaa Petrus. Men saasnart de Kongelige saae Støvet af Eriks Rytterie, begyndte de at trække sig tilbage imod deres Skibe, og attage rent Flugten, da de hørte dets Bulder, hvoraf man maae slutte, at de have selv ei været forsynede med Rytterie, hvilket de Danske endda ikke havde lært at tage med sig til Skibs. Da nu Erik hentede dem ind, med sit Rytterie uden Tvil, da de vare i slig Tilstand og Uorden, saa overvandt han dem letteligen og uden sit Tab, da det mere var en Flugt og et Nederlag, end et ordentligt Slag. De Fordele, de Kongelige saa ofte forhen havde erholdet over Erik, have uden Tvil, ved at giøre dem sikre, bidraget meget til dette Tab. Den gamle Konge blev noget lidet saaret, og reddede sig i denne Tummel med Flugten, fik en Hest af en Bonde, og undkom lykkeligen til sine Skibe. Prinds

Harald

Harald brød og Slagtordenen og flyede, saasnart han saae, at Kongen tog Flugten; Han kom ligeledes ved Flugten i Behold, og reddede sig paa samme Skib som Kongen. De, som vare om Magnus, fægtede dog tapperligen, thi han var selv ifort en Ringe-Brynje, som intet Vaaben bed paa, i det mindste neppeligen, opmuntrede alle til mandeligen at stride, og ikke at flye. En ved Navn Sigurd, med Tilnavn den Stærke, som var opfød med ham, førte hans Fane, og udviste i dette Slag ugemene Prøver paa Tapperhed. Imidlertid erholdt dog Erik her ogsaa en fuldkommen Seir efter en haardnakket og blodig Træfning. Magnus fægtede længe med største Tapperhed, og opmuntrede, tilligemed Henrik Skatteler, sine Folk til at fægte uforsagt; Men det kunde altsammen ikke hielpe, thi efterat mange af dem vare blevne paa Pladsen, begyndte de andre efterhaanden at flye. Da Sigurd saae, at det blev tyndt om Magni Fane, og at han dog ei vilde vige eet Skridt tilbage, kastede han Fanen fra sig, og, betienende sig af sin store Styrke, tog han Magnum paa sine Arme, og flyede med ham hen mod Skibene; Dog Erik og hans Folk forfulgte dem, og afskare dem Veien til Skibene, hvorved det paa nye kom til et hæftigt Slag, hvorudi baade Magnus, saa og Sigurd, bleve paa Pladsen, saa og de fleste af Magni Folk, da faae undginge med Flugten. Saaledes omkom Magnus, da han var omtrent 27 Aar gammel, og nød altsaa ei den Throne, som han ved Misgierning vilde bane sig Vei til. Ovenmældte David steg da op paa hans døde Legeme, og sagde; „O du Skielmske Røver og Morder, som omkom min Morbroder „og din egen Farbroders Søn, under Kys og Venskabs Skin, „og forraadde ham ligesom Judas vor Herre, nu trykke dine Synder dig, saasom Guds Domme forfølge dig; i Dag faaer du

Nicolaus Aar 1134.

Nicolaus. Aar 1134. „din fortiente Lon, i det dit ugudelige Hoved og dine skielmske „Hænder afhugges, og du bliver til en Afskye og Fabel for alle „Efterkommere.“ Denne Tale bestyrker mig i den Mening, at David har været Erik Lam, thi da begriber man end bedre, hvi Ingeborg, Hertug Knuds Efterleverske, tog sig Erik an, og befordrede ham siden til Kongeriget. Henrik Skateler (a) satte ogsaa Livet til udi dette Slag, tilligemed mange af den Danske Adel, hvoriblant Magnus, en Søn af Harald Kesie, sampt 60 Præster (b) og 5 Bisper, hvoriblant Peder Adolffen af Roskild, der ogsaa var Cannik i Lund, og som tilligemed Prinds Magnus, hvilken han ikke vilde forlade, faldt død ned paa en Dynge af Folk, som de havde dræbt. Begge bleve ogsaa siden lagde udi een Grav sammen. De øvrige Bisper, som satte Livet til, vare: Thuro af Ribe; Ulkil af Aarhuus, udi hvis Tid Bispe-Boligen blev forflytted fra det gamle Aarhuus, hvor nu Landsbyen Lisbierg ligger tre Fierdingvais længre Nord i Landet ved Aaen, til nu værende Stæd ved Stranden, hvor og St. Olufs Kirke, endskiønt kun af Træe, blev bygget paa Bierget Aar 1102, hvorpaa Staden efterhaanden trak sig didhen, fordi den der laae beqvæmere til Handel og Søefart, hvilket man forhen venteligen ei havde turdet giore for Søerøvere, og som man heraf seer, at Ulkil har været længe Bisp, saa maae han have opnaaet en høi Alder; Ketil af Vestervig, rettere Børlum, for hvis Siælemesse blev given 2 Mark Sølv til Lunde Domkirke, og Henrik, fordreven fra

(a) Han avlede med sin Gemahlinde Ingerid 3 Sønner: Magnus, som 1160 og 1161 var Konge i Sverrige; Ragnwald, som paa samme Tid var Jarl, og Buris. See Snorro af Schönings Udgave T. 3. p. 403.

(b) I Chronicon Montis Sereni p. 13. angives deres Antal for 65.

fra Sverrige, venteligen af Sverkers Partie for Magni Skyld. Denne Henrik var Bisp i Sigtun, og uden Tvil den samme, som Henrik Poulsen, en Dansk, Bisp i Vesteraas (a), og skal allerede være bleven stadfæstet af Pave Paschalis II, hvorpaa jeg dog tvivler. Adalbert, Bisp af Slesvig, blev saa saaret, at han neppe levede halvandet Aar derefter. Iblant de Døde vare og Brant, Subdiaconus og Cannik i Lund, hvilken besad den 10 Præbende stiftet af den hellige Kong Knud. Det lader efter de Bisper at dømme, som her satte Livet til, at Bisp Svend af Viborg ei har bivaanet Slaget, venteligen for hans Broders Erkebisp Adzers Skyld. Alle de, som undkomme af Slaget, flyede til Skibene, hvoraf mange sank, saasom de ei kunde bære den Mængde af Mennesker, der i denne Forvirring trængde ind paa dem. Da de, som vare i Behold paa Skibene, saae dette, vilde de ei tage imod flere, af Frygt for samme Skæbne. De elendige Flygtige, forfulgte af Fienden, og som ei saae anden Raad for sig, end at komme paa Skibene, flygtede altsaa forgiæves did; thi naar deres egne Landsmænd ei kunde blive af med dem paa anden Maade, hugge de Hænderne af paa dem, som søgte at klynge sig op paa Skibene. Dette grumme og navnkundige Slag skeede paa anden Pindse Dag den 4 Junii, deri ere alle eenige, og uden Tvil i det Aar 1134, thi saa skrive ei alene alle samtidige, eller næsten samtidige, Tydske Skribenter, men det bevises ogsaa af Lunds Domkirkes samtidige Fasti Necrologi, hvor Kong Nielses Død, og følgeligen Fodvigs Slag,

Nicolaus. Aar 1134.

(a) Svend Aagesen c. 7. hos Langebek T. 1. p. 60. siger, at kun tvende Bisper foere til Helvede; og en Anonymus ib. p. 388. lader og kun 3 Bisper blive i dette Slag.

Nicolaus. Aar 1134. henføres til 1134, sampt af Kong Eriks Diploma, udstædt 1135 den 6 Januarii, hvorudi han fortæller med hvad stor Møie han havde erhvervet sig Thronen. De af vore egne gamle Skribenter, som den Sielandske Kronike, den saa kaldte Erici Kronike og flere, ere for sene til at kuldkaste de Ældres og Samtidiges Vidnesbyrd, endskiønt vore fleste nye Skribenter have fulgt dem. Den samtidige Roskildske Anonymus kalder dette Aar et grumt Aar, og Dagen, en bitter Dag, en Døds- og Mørkheds-Dag, fuld af Sorrig og betynget af Sukke, og om Magnus skriver han saaledes: Han var den skiønneste unge Person, stærk og tapper, en glad Giver, viis, og en Elsker af Bestandighed, da nedtryktes (og faldt) Danmarks Blomme. Af vore gamle Skribenter er denne den eeneste, som roser Magnus, naar Liber Daticus Lundensis undtages, hvor der siges, at han var berømmelig ved Byrd og Tapperhed (virtute & progenie inclitus), da alle de øvrige ikkun berømme hans Styrke, Førlighed og Høide, hvorfor mange af dem og kalde ham den Stærke, men Svend Aagesen derimod den Onde (malignus). Erik skal ikkun have mistet faae Folk i dette Slag, og have erholdet en næsten ublodig Seir. I Anledning af denne store Seir fik Erik et nyt Tilnavn; Det skammelige af Harefod blev aflagt, og han nu kaldet Eymun eller Emun, det er den Navnkundige, den som bør være i Erindring, som Helmold og Svend Aagesen skrive, hvilket nogle Skribenter af Middelalderen oversætte ved memorabilis og mirabilis, og hvilket Navn Knytlinga-Saga uretteligen mener at være givet ham for den Strænghed, han udøvede imod Nicolai og Magni Anhængere, og hvilket af Torfæus urigtigen henledes af det Ord Eymi ɔ: en vedvarende Lugt, af Magnus Matthiæ af Emund ɔ: den som har det i Munden, en Forklaring, der strider tvertimod vort gamle Sprog, fordi, bliver han ved, at han lovte mere end

han

han holdt, med hvilken urigtige Forklaring Stephanius og Hvitfeld dog synes at holde, hvorvel de legge den ud saaledes, at Erik fik Tilnavn: i Munden, Emund, fordi han var en Praler, og mere tapper i Ord end i Gierning, hvilket og er en falsk Beskyldning. Men allerunderligst er den Sielandske Kronike, som vil, at Erik fik ved Bonderne Tilnavn af Emun, fordi han forst af alle lagde Skat paa Plougene, thi han blander sammen Erik Emun og Erik Plogpenning. Niels og Harald komme sammen paa deres Flugt, forst til Sieland, og der trostede og opmuntrede Niels sine Anhængere, saa got han kunde. Derefter begave de sig begge til Jylland, hvor Niels gav Harald Konge-Navn, og tilligemed det Halve af Riget, sampt beskikkede ham til sin Eftermand i Kongedommet, ja, som det synes efter Hamsfort, og ham endog an til Son. Had og Hevn dreve Niels, Ærgierighed og Misundelse Harald, og Frygt begges Anhængere, thi Erik var umaadelig i sin Straf, og uforsonlig i sin Hævn. Men alle glemte de Fædernelandet, og Niels søgte at giore Ueenigheden evig, endog efter sin Dod. Imidlertid som hans Partie tog meget af, søgte han at vinde Indvaanerne af Byen Slesvig, og begav sig derfor did til Skibs, stolende uden Tvil paa Bispoppen der hans Venskab, og ei betænkende, at der havde Hertug Knud havt sin Bolig, at denne Bye havde allerede eengang taget Erik i Beskyttelse imod ham selv, saa at han derfor havde, hvorvel forgiæves, maat beleire den, og at der endeligen var St. Knuds Gilde, af hvilket Hertugen havde været Medlem, og hvis Brodre vare forbundne til at hævne hinandens Dod, hvortil kom, at de gandske vidst ansaae ham for Medvider i Hertugens Drab. Denne Bedrægt kaldes meget haard af de Gamle, og det ei urettelige efter Tidernes Tænkemaade, saasom man

Nicolaus.
Aar 1134.

 ellers

Nicolaus. Aar 1134. ellers kunde forsone alle Drab og Mord ved Penge. Dette bragte ham og til at være nogenlunde forsigtig, hvorvel han stolede paa, at Borgerne skulde bære Medlidenhed med hans Alder, Værdighed og Skiæbne. Han sendte derfore til dem om Fred, og udbad sig Gisler, Eed og Forsikring, og som han endda tog det i Tvil, at betroe sig til dem, blev han dog endeligen overtalet dertil, ved det Bispen, hans gode Ven, venteligen i en god Mening, og mange af de Fornemme komme som Gisler til ham, saa og ved Forsikringer og Forestillinger af en vis Bojo, som paa den Tid var den ypperste Mand i Byen, endskiønt alle hans Mænd, Hoffinder og Opvartere raadde ham derfra, forestillende ham, at Borgerne holdte nøie den Lov, som de kalder Hezlagh, det er efter Langebeks Forklaring Hethes Lov, efter hvilken de alle vare forbundne til at hævne en Broders Død eller Skade, og nu havde Hertug Knud været dette Gildes Oldermand og Forføyrer. Dog Kongen foragtede slig Advarsel, og svarede: Skulle vi frygte for Skindere og Skomagere? Som han nu med sit Følge, der bestod kun af faae Personer, hvoriblant vare alle de Høvdinger, der endnu fulgte ham, undtagen Harald, som ikke troede Freden, og derfor raadde Kongen meget fra at begive sig ind i Byen, og endeligen, da det ikke kunde hielpe, gav fore, at han paa en anden Tid vilde komme did; red til Byen, og hørte da hvorledes der blæstes i Luder, spilles paa alle Slags Strengeleg, og ringedes med alle Klokker, brød den arme forraadte Herre ud i disse Ord: „Her tage Folk vel og hæderligen imod os, da de baade ringe og spille os i Møde, og „bliver her ikke sparet paa at vise os al mulig Høitid." Dog en af hans Folk svarede hertil: „Længe haver du ikke været klog, „og det viser sig nu heri, at du tænker her at Hæder bevises dig

„paa

„paa et Sted, hvor Knud Lavards kiæreste Venner opholde sig, Nicolaus.
„men jeg forestiller mig, at her møder dig noget gandske andet." Aar 1134.
Saaledes faae de Mægtige Sandhed at høre i deres Gienvordighed, Sandhed, som i deres Velstand har et uigiennemtrængeligt Slør over sig. Nu rede de til Byen, og funde dens Porter aabne, men som strax bleve lukte til efter dem. Geistligheden ginge ham med al Høihed og Ærbodighed i Møde, men Borgerne, og især Gildebrødrene og de mange der boende Tydske, rottede sig sammen, og mødte ham bevæbnede, og de vare de, som havde stødt i Luder, og ringet med Gilde-Klokken. Som nu Kongen fandt dem for sig bevæbnede og fiendtlige paa Gaderne, saa raadde hans Venner ham, at flygte til St. Peders Kirke, men han svarede, at han ei vilde lade Kirken besmittes med sit Blod, og heller hvile paa Slottet, som var hans Fæderne Gaard. Paa Veien didhen angreb Almuen ham, paa Torv-Strædet, hvor Slottet laae, og dræbte først efter megen Modstand hans Venner, Hofsinder og alle ypperlige Høvdinger, inden den greb ham selv; Dog tilbød den ham Præster efter hans egen Begiæring, og derpaa omkom den ham. Saaledes faldt Kong Niels den 25 Junii efter et Regimente af 29 paa 30 Aar (a), da han var omtrent nogle og 70 Aar gammel, dog

(a) Følgende gode og gamle Skribenter tillegge Niels en Regiering af 30 Aar: Knytlinga c. 98; Langfedgatal hos Langebek T. 1. p. 12; Petrus Olai p. 174. 175; hvorvel denne ikke tydeligen; Den Næstvedske Anonymus p. 369; En Anonymus i Necrologium Lundense p. 425; Et Islandsk Fragment ib. T. 2. p. 430, og de Islandske Annaler ib. T. 3. p. 48. 53. De Islandske utrykte Annaler n. 424. 417. 416. 412 og 427, saa og Flateyer Annaler henføre Fodvig Slag og Nielses Død til Aar 1134; og da han vidst omkom 1134, saa viser dette, at han har besteget Thronen 1104,

Nicolaus. Aar 1134.

dog neppe mere end 72 eller 73, heldst om hans Moder er 1062 eller 1063 bleven giftet med Carl fra Halland, thi han døde 58 Aar efter sin Fader, og ved Svends Død vare alle hans Sønner voxne. Petrus Olai vil, at han omkom paa St. Peders Kirkegaard; Maaskee det og kan være rigtigt, og at han ei kan have naaet Slottet, eftersom den Saxiske Chronographus og den Saxiske Annalist vidne, at han omkom uden for Kirken, og Kroniken af Pegau eller af Bosov, at han blev dræbt uden for Kirkeporten, da han giorde sin Bøn. Denne Konge var af et fromt, venligt,

1104, hvilket ogsaa siges udtrykkeligen af følgende: En Ubekiendt hos Langebek T. 1. p. 14, Petrus Olai p. 174, den Ryevedske Anonymus ib. p. 369, den Roskildske Anonymus p. 379, de Islandske Annaler hos Langebek T. 3. p. 48, Necrologium Lundense p. 433. Hamsfort vildfarer, naar han ib. T. 1. p. 39. 27. lader ham først blive Konge 1107, døe allerede 1133, eller og, som p. 272, Aar 1134, og kun regiere i 27 eller 28 Aar, endskiønt Svend Aagesen c. 6. ib. p. 58. synes ogsaa kun at tillegge ham 28 Aar, naar han siger, at han regierede i 7 Lustra, thi forstaaer han derved 35 Aar, da er det end urigtigere, hvorvel nogle, som have 35 Aar, maae have taget ham i den Mening, nemlig: Erici Krønike ib. p. 161, som det synes; Aarbøggerne af Wisbye ib. p. 252. Petrus Olai ib. p. 120. tillegger ham en Regiering af 32 Aar, hvilket og en Ubekiendt giør hos Langebek T. 3. p. 628, og lader ham dog komme til Regieringen 1107, og døe 1135, hvilket sidste de fleste Nyere og en Del Ældre antage, nemlig: Den saa kaldte Erici Krønike hos Langebek T. 1. p. 161, som og urettelige lader ham regiere fra 1101; Bartholin ib. p. 339; En Ubekiendt ib. p. 388; En Ubekiendt ib. T. 2. p. 166; Petrus Olai ib. p. 217; En Ubekiendt ib. p. 434; Nok en Ubekiendt p. 521; Den Sielandske Krønike p. 612; Stralius ib. T. 3. p. 303; En Ubekiendt ib. T. 4. p. 225; Nok en Ubekiendt p. 282, og atter en p. 287. Pontanus p. 212. Messenii Scendia T. 1. p. 96. Gram in Meurs. c. 259. n. b. Stephanius

venligt, tarveligt og ydmygt Sindelav, men derhos falsk, ustadig, svag, gierig og feig; Imidlertid, da han havde regieret i 26 Aar roligen, og ei uden Lykke, saa havde han vel og tilbragt sin øvrige Tid paa samme Maade, dersom han ei havde ladet sig forlede af sin Søn Magnus, Prinds Henrik Skateler og flere onde Mænd, til at give sit Samtykke til det gyselige Mord paa Hertug Knud, og heller ventet af Gud, Tiden og Folket, hvilken de vilde unde Riget, enten hans Søn eller Hertugen, og imidlertid søgt at opmuntre sin Søn til at giøre sig dertil værdig ved Nicolaus Aar 1134.

nius in Saxoem p. 230. Peringskiolds Ættartal p. 91. Holbergs Danske Historie T. 1. p. 213. Nicolai Chron. Ep. Lund. p. 3. 4. De Esromske Aarbøgger, Lang. T. 1. p. 239. lade Niels kun regiere i 27 Aar, og dog lade de selv p. 239. ham komme til Regieringen 1102, som det synes, og døe 1134 p. 240, forførte uden Tvil af det, at han regierte 27 Aar i Fred. Aarbøggerne af Wisbye ib. p. 252. synes at sætte hans Regierings Begyndelse ved 1101, og lade ham døe 1135. Den Roskildske Anonymus ib. p. 383. tillegger ham vel en Regiering af 31 Aar, men da han selv lader ham p. 379. komme til Regieringen 1104, saa sees heraf, at han alene har faaet denne ud ved at regne det Aar han kom dertil, og det han døde, for fulde. Da det samtidige Necrologium Lundense vidner hos Langebek T. 3. p. 450, at Kong Niels omkom tilligemed sine den 25 Junii Aar 1134, saa kan der ingen Tvil være tilovers om Dagen og Aaret af hans Død. Dagens Rigtighed bevidnes ogsaa i den samtidige Liber Daticus Lundensis hos Langebek T. 3. p. 529. Desuden kan intet stærkere Bevis haves for den Mening, at Fodvig Slag skeede 1134, og altsaa ogsaa Nielses Død, og ikke 1135, end dette, at 1134 indfaldt første Pindse Dag den 3 Junii, og anden den 4, da den sidste derimod indfaldt 1135 den 27 Maji. Albericus Monachus p. 265 og 266. synes vel at henføre Fodvig Slag og Nielses Død til 1130, men det kommer alene deraf, at han fortæller i eet de Ting, som fulgte paa Hertug Knuds Død.

Nicolaus. Aar 1134. ved Dyder og gode Egenskaber, thi det var vel Folkets Pligt at vælge en af Kongehuset, men det stod i dets frie Villie at vælge hvilken det vilde. Denne Ubestæmthed i Arvefolgen var altsaa den, som egentligen myrdte Hertug Knud. Paa Dansk kaldtes denne Konge Niels, Nigles, Nickolaß, Nikolus, Nikulas, Niklas, og paa Latin Nicolaus, Nicholaus. Fordi han regierede og levede saa længe kaldtes han gemenligen den Gamle, Grandævus. Udi Erici Kronike og hos Hamsfort, saa og af Cornerus og af Nicolaus i den Lundiske Kronike, siges, at Skomagerne af Slesvig dræbte ham, venteligen fordi mange af dem vare iblant Gildes-Brodrene. De Eskromske Aarbøgger feile uden Tvil, naar de lade Niels opholde sig nogle Dage i Slesvig, forend han blev dræbt; Vel muligt, at han har i nogle Dage opholdt sig uden for. Mærkeligt er det hvad Robert af Elgin fortæller, at Hertug Knud og Kong Niels havde byttet Ringe med Stene i for at giøre sig haarde, som det synes, og uovervindelige, og at det dog ei hialp Niels noget, da han blev slagen i Slesvig. Saa gammel og rodfæstet var denne Overtroe, at en Herre, saa andægtig som Knud, kunde ei engang være frie for den. Følgende Eventyr hos Munken Alberic viser, hvor forhadt Magnus og Partie vare. Samme Dag Magnus og Bisperne fulde, sampt de øvrige af deres Anhængere, skulle nogle Hyrder paa Island, hvoraf en siden blev Cistercienser-Munk, venteligen i Sverrige, have seet deres Siæle flyve, ligesom sorte Ravne og adskillige andre Slags Fugle, raabende: Vee, vee, os, hvad er det vi have giort? Vee, vee, os, hvad er det som har hændet os? Andre store og grumme Fugle, ligesom Gribber, kaldte paa dem, og alle fulde de i Hyrdernes Paasyn ned i det Islandske Helvede (Hekla), hvilket ovenmældte Oievidne og Munk Otto omstændeligen

gen fortaalte; En Cistercienser-Abbed udi Sverrige talte ogsaa derom, og (Cistercienser) Abbederne af Danmark forsikrede udi et almindeligt Capitel, holden til Cistercium (i Frankerige), at alt dette var i alle Maader sandt. Munken Alberic beretter, at Magnus efterlod en Dotter, foruden Sønnen Knud, men vel muligt, at han er bleven ledet i Vildfarelse ved det Magni efterladte Gemahlinde avlede Sophia i andet Ægteskab (a). Crantzius vil, — Nicolaus. Aar 1134.

(a) Imidlertid er det dog mærkeligt, at Munken Alberic siger paa et andet Stæd p. 407, at Moder til Berthold IV, som døde 1204, stammede fra de Danske Konger, hendes Mand Berthold III. døde 1188, og hun 1176. Weinmann, som skrev 1597 i Menckes Scriptores Germanici T. 3, kalder hende col. 638. Osewicha, Marggrevinde i Saxen, i hvilket Navn Hedvig synes at stikke. Hos den nyere Skribent Butkens i Trophées de Brabant T. 1. p. 247. kaldes hun uden Tvivl feilig Hedvig, en Dotter af Kongen i Danmark. Skade, at ingen haver i vor Tid critisk udarbeidet Historien af Hertugerne i Meran. Da Hedvig og Helvig ere uden Tvivl eet Navn, saa har et mørkt Rygte kunnet forføre Vedel til at belegge Moderen med Dotterens Navn. Har Hedvig været Magni og Richizæ Dotter, saa har hun venteligen taget hende med sig til Polen efter hendes Mands Død, og da der var megen Samfund imellem Polen og Syd-Tydskland, saa kunde Hedvig let blive giftet fra Polen til Meran. Vel muligt og, at Hedvig kan have været en Dotter af den Danske Kong Erik Lam med Luccardis, som efter Eriks Død giftede sig med Grev Herman af Winzenborg; Tiden passer, sig dog mindre. Mærkeligt er det, at Berthold IV. tredie Dotter hed Hedvig, som fik Hertug Henrik af Slesien, og døde 1243, thi det kunde tiene til at stadfæste, at hans Moder hed Hedvig. Alberic paa ovenmældte Stæd p. 407. kalder Bertholds Gemahlinde Aalix, og Braun i Sächsische Gesch. T. 2. p. 126. Agnes, og var hun en Dotter af Dedo, hvis Fader var Conrad den Store, Marggreve i Meissen, som døde 1156. Nogle Skribenter sige, at Hertugerne i Meran, som tilligemed

vare

Nicolaus Aar 1134.

vil, at den Slesvigske Almue beleirede Niels i nogle Dage paa Slottet, men det er uden Tvil urigtigt. Cypræus vil, at Niels blev dræbt udi Torvestrædet, som ei er langt fra Domkirken, og ei heller skal have været langt fra det gamle Slot. Jeg finder ikke noget Stæd optegnet, hvor Niels er bleven begravet, for modentligen er det skeet i Slesvigs Domkirke, eller i Breklum, hvorom mere siden; Men om Magnus vidner Messenius, at han skal

være Marggrever i Istrien, og forhen Grever af Andechs, eiede tilligemed Voigtland, hvilket sidste Longolius haver villet nægte, men i Otters historischer Bibliothek T. 2. p. 5-34. vises, at hans Grunde ere svage, og at Byen Hof der synes i det mindste at have tilhørt dem. Med Aalix, som døde 1194, avlede Berthold IV, som i Faderens levende Live blev af Keiseren giort 1180 til den første Hertug af Meran, under hvilket Navn han allerede forekommer 1173, foruden Hedvig Sønnen Otto, som døde 1234; Gertrud, som fik Kong Andreas af Ungarn; Mathild, som blev Abbedisse i Kizerg, og Maria, som fik Kong Philip August i Frankerige; Alberic p. 407. Paa den Maade var og Slægtskab mellem Philippi tvende Dronninger Ingeborg og Marie, saafremt Hedvig var Magni Dotter. Schema bliver da saaledes:

Svend Estrithsen, Konge i Danmark.			
Erik den Gode, K. i Danmark.	Niels den Gamle, K. i Danmark.	Boleslav, Hertug i Posen.	
Knud Hertug, † 1131.	Magnus † 1134.	Richiza.	Volodimir, K. i Halicz.
Voldemar Store, K. i Danmark, † 1182, gift med Sophia, Richizæ Dotter.	Hedvig, gift med Berthold III, Greve i Andechs, † 1188.		Sophia, gift med Voldemar Store, K. i Danmark.
Ingeborg, g. med Philip August, K. i Frankrige.	Berthold IV, Hertug i Meran, † 1204.		Ingeborg, gift med Philip August, Konge i Frankrige.
	Maria, gift med Philip August, Konge i Frankrig.		

Da Otto, Bisp af Bamberg, som døde 1139, var efter nogle Farbroder til Berthold III, saa kan dette have givet Anledning til,

skal være bleven begraven i et Capel ved Kirken af Klosteret Wrete udi Ost-Gothland, hvorpaa endnu staaer følgende Inscription om Randen: Nobilium proles Magnus probitate probatus. Qvem tegit hæc moles tibi sit Rex cœlice gratus, hvilken synes at være gammel. Midt paa staaer med nyere Bogstaver: Hic Magnus filius Nicolai Regis Danorum & Ingonis Sveorum Gothorumqve Regis ex filia Margareta Nepos a Gothis in Regem contrá Rogvaldum Avunculum suum, qvem Sveci in Regem assumserunt electus & postea occisus Anno MCXXXIV. hic sepultus est. Neden under staaer der sædvanlige Svenske Vaaben, og det Danske i Midten som et Hierte-Skiold, hvilket altsammen viser denne Inscriptions Nyhed. Vel muligt dog, at Magnus kan være bleven begraven i Wrete, hvilket da synes at vise, at en Del af Ost-Gothland havde ogsaa erkiendt Magnus for Konge, hvorvel man ellers ei veed det saa vidst om Ost- som om Vest-Gotherne. Men ellers har man og Randskriften mistænkt, og har Salig Langebek sagt mig, at han anseer alle de kongelige Stene udi Wreta for nye, og at være giorde i det 16 Sæculo.

Nicolaus. Aar 1134.

til, at hans Brodersøn fik Richizæ Dotter Hedvig, thi Otto var bleven opfødt ved Boleslai Faders Hertug Wladislaws Hof; Dog Bollandisterne have got igiendrevet i Actis sanctorum Julii Maaned T. 1. p. 357, at Otto skulde have været af Greverne i Andechs, hvorimod de ei have kunnet vise af hvad Slægt han haver været, alene de have sagt, han var fra Schwaben. Mere herom og om Hertugerne af Meran hos Wideman col. 673, Arnpekh, som skrev ved 1500, i Chron. Bajoariorum l. 3. c. 10. in Pezii thes. Anecdot. noviss. T. 3. part. 3. p. 247. 248, Epistolæ & Diplomata in Pezii thes Anecdot. noviss. T. 6. part. 3. p. 8. a. p. 12. a. p. 46. b., hvor en Berthold kaldes 1188 den 14 Augusti Dux Dalmatie, Coronini tentamen genealogico-chronologicum comitum Goritiæ p. 95. 97. 100. 103.

Nicolaus. Aar 1134

Imidlertid beretter Messenius, at Magnus Kal for sin og Broders Rogvalds (hvilken jeg ikke kiender, med mindre det er hans Morbroder) Sixle have ved Brev skienket til Wreta en Deel Gods, og som han mener, selv givet tilkiende, at han onskede der at blive begraven. Messenius beretter kun, at Kong Johan lod fornye Gravstenen i Wrete. Wilde siger, at Skriften paa Kong Inges Gravsten i Wreta er giort paa Kong Johans Befaling i det 16 Seculo efter J. Magni Historie, og rimeligen er da ogsaa Skriften giort paa Magni Sten, hvorvel Randskriften dog synes efter sin Stil at være gammel. Dog har han Tvil endog om Randskriften, og formoder, at den ei sigter til denne Magnus (53).

Nu

(53) Saxo l. 13. p. 246. 247. Suhms Forb. p. 182. 183. 201. 204-213. Christiani Dännem. freye Königs-Krone p. 83-89. Scheidt i Kh. Sælsk. Skrift. T. 2. p. 177-195. Krohne Dän. Unabh. p. 221-227. Hess Dän. Abh. p. 349-362. Gram in Meurs. c. 253-256. not. b. c. 265. 266. not. c. Anh.. Hildesh. c. 741. Cornerus col. 676. 677. 681. 480. Ann. Saxo c. 667. Engelhus p. 221. 225. Chr. Montis Sereni p. 13. Menck Script. Germ. T. 2. c. 124. T. 3. c. 105. Fund. cœnob. Bigaugiense p. 258. Alb. Stad. p. 267. 268. Otho Frising. l. 7. c. 19. p. 149. Chron. Saxo p. 290. Chron. Alb. p. 273. 274. 265. 266. Chr. Pegaviense in Menck. Script. T. 3. c. 134. Chron. St. Petri ib. p. 213. 214. Gobelinus Persona ap. Meibom. T. 1. p. 268. Wolter ib. T. 2. p. 50. Chron. Mind. ib. p. 328. Gebhardi Dän. Hist. T. 1. p. 474. not. g. Chr. St. Pantaleonis c. 929. Ann. Bosovienses c. 1010. Danske Atlas T. 4. p. 68. 82. Pontopp. Ann. T. 1. p. 330. 304. M. Matthiæ cat. Ep. Lund. p. 29. Stephanius in Saxonem p. 233. Hvitfeld T. 1. p. 100. Torfæi Hist. Norv. T. 3. p. 498. Knytlinga-Saga c. 95-98. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 18. 20. 30. 39. 58. 60. 61. 120. 161. 175. 240. 252. 272. 369. 382. 383. 385. T. 2. p. 216. 217. 366. 369. 370. 429. 430. 611. 612. T. 3. p. 53. 592. 448. 429. 450. 467. 470. 523. T. 4. p. 246.

Nu vil jeg anføre et og andet, som er skeet under Nielses Regiering, men som ei kan angives visse Aar for. Ovenmældte Ribiske Bisp Thuro begyndte at lade opføre Domkirken i Ribe af hugne Stene og med Steen-Hvelving over, og er den en af de skiønneste gamle Kirkebygninger i Danmark. Samme Bisp skal have været en huld og forslagen Mand. At han og saa mange andre Bisper og Geistlige vare med i Fodvig Slag, dertil maae Aarsagen have været, at de besadde verdslige Forlehninger, hvoraf de maatte stille Kongerne Mandskab, og hvilke de efter den vestlige Kirkes Brug i Frankerige, Engelland, Tydskland, vilde selv anføre. En gammel Sagn tilskriver ovenmældte Bisp Ulkil af Aarhus, at han skal først have ladet bygge Clausholm, nu en bekiendt Nicolaus. Aar 1134.

p. 246. 253. 254. 260. Crantzius Daniæ l. 5. c. 16. p. 193. 194. Saxoniæ l. 6. p. 138. 139. Helmold l. 1. c. 51. p. 124. Chron. Halb. ap. Leibn. T. 2. p. 135, hvilken slutter med 1209. Chr. Ep. Verd. ib. p. 217. Cypræi Ann. Ep. Slesv. p. 158. 159. Danske Atlas T. 7. p. 518. Hvitfelds Bispe-Kronike p. 99. Messenii Tumbæ Suecicæ c. 14. p. 35. Dahlbergs Svecia antiqva & hodierna, hvor Aftegning af Magni Gravsted og Steen findes. Spegels Svenska Kyrko-Historia T. 2. p. 238. Benzelii Mon. Eccl. Sveo-Gothicæ col. 224. 225. Wildes Indledn. til Swenska Hist. T. 2. p. 528. Törneri Cœnobium Wretense p. 38-40. 42. Kofods Danske Gilder p. 30-32. Nicolai Chr. Episc. Lund. p. 3. 4. Frickius in Diss. de ficto March. Slesv. Helmstadii 4to. 1766. bifalder p. 41-43. Scheidts Mening om, at Magnus tog Venden og ei Danmark til Lehn af Keiseren, og dette strækker han og ud til de Kongers Svend Grathes og Valdemari I. Lehntagelser. Hist. Thuring. in Eccardi Hist. Geneal. Saxoniæ col. 372. 373. Petri Nigri Historia om Bisperne af Westeraas p. 2. 3. Arnæ n. 29. f. p. 532 og 533, som indeholde en Kronike Plattydsk, der slutter med Henrik VII. Død (1313), og synes at være skrevet kort efter. Der tales om hvorledes Magnus tog sit Rige af Lotharius. Westphal Mon. T. 3. col. 272.

Nicolaus Aar 1134. bekiendt Herregaard i Jylland. Udi Aalborg Stigt, Thye Land, Sioring Sogn, vises noget Vesten for Kirken, tæt ved Sioring Soe, den bekiendte Sioring Vold, som er en rund Jordbanke, 24 Fod hoi, og 30 Fod bred oven til, og 60 neden til, med en Grav om af 18 Fods Brede, og en Vold af 12 Fods Brede, og 24 Fods Hoide, paa hvilken man kan see at have været Udfarter. Paa Banken skal et Slot have staaet, og Kong Nilaus have boet der, hvis Gemahlinde Paris skal have bortført. Nu er vel alt dette blandet med megen Fabel og Eventyr, men vidst er det, at Nilaus og Niels ligne hinanden meget, at Niels opholdt sig meget i Jylland, at Jyderne især holdte meget med ham, at ved Sioring, som de Gamle kaldte Siørende og Sæfarende, var alerede i Hellig Knuds Tid et Slot, og endeligen at Nielses anden Dronning Ulvild blev af den Svenske Kong Sverker formaaet til, efter Saxo's Beretning, at romme fra ham til sig; Men vidst er det, at den gamle Konge af Thye, Niding, synes for en Del at stikke i Nilaus, saa og at denne Konge ofte forekommer i vore gamle Kiæmpe-Viser, hvor det dog er mærkeligt, at Kong Niels kaldes Nilaus, og hvor Nilaus siges at have boet paa Bratingsborg, og at have levet med de hedniske Kiæmper, Stærk Tidric, Sigurd Snaren Svend &c. Efter en gammel Sagn, som Terpager, følgende Rutger Herman, antager, skal Kong Niels ogsaa have anlagt ved Aar 1115 det saa kaldte Riberhus eller Slot i Byen Ribe, der laae paa den Side mod Soen for at beskytte Byen og dens Handel imod Soerøvere. I sin Flor havde dette Slot 4 runde Taarne, og var rundt om stærkt befæstet med hoie Mure, dybe Grave og stærke Volde, havde og i Midten en Kilde, 18 Alen dyb og med hugne Stene fra øverst til nederst omkringsat. Dog maae ingen tænke, at det saaledes har været

opført

opført allerede i Kong Nielses Tid, nei saaledes saae det ud i det 16 Sæculo, og stod det lige til 1659. Nielses Dronning Margrete ligger begraven i Roskilder Domkirke, hvor en Malning af hende findes udi Choret, og følgende latinske Vers sat længe efter hendes Død: Nicolaus. Aar 1134.

In Piam Margaretam, Daniæ Principem, Glyconicum & Asclepiadeum.

Estridem placidam potens
Ingo Rex generat Suecicus, hanc dedit
Et Dano comitem tori,
Gottenses Scanicis addidit urbibus,
Divorum decorat lares,
Qvibus tam vario munere profuit.
Pallas & chlamydes enim
Perbellas teneris texuit artubus,
Egit namqve dies pios,
Faustos, post cineres perpetuum valet.

Obiit An. 1412.

Altsaa blandes hun her med den store Margrete. Vel muligt, at hun har hedet Estrid ligesaavel som Margrete, ligesom man finder, at Kong Svends Moder hed ligesaavel Margrete, som Estrid. Hendes Billede er næsten udsletted, dog kan man see, at hendes lange Klæder have været meget brogede, hvorvel mest mørke- og lyserøde, sampt blaae; hun har et Spir i Haanden. Under den første Chorets Hvelving, thi der ere 3, staaer et Altar, som kaldes Margrete Estrids, med denne Paaskrift: Memoriæ Nobilissimæ Danorum Reginæ Margaretæ hujus Altaris fundatricis. Men dette tænker jeg at vedkomme den store Margrete. I Aal-

holm

Nicolaus. Aar 1134. holm Amt, Musse Herred i Lolland, i Taars Kirke, findes et Munke-Billede paa en Ligsten, udhugget med utydelig Skrift omkring, hvoraf ei kan læses mere end: Anno Dni 1119 pro festo natalis S. Benedicti Abbas Dnus Nicolaus Rector hujus Ecclesiæ Thornes, hvoraf man maae slutte, at denne Kirke har allerede været til i Nielses Tid, dog det Ord Abbed giør her en stor Vanskelighed, saasom Halsted Kloster ei holdes for at være bleven Abbedie forend 1515, som dog maae være urigtigt, og Marieboe ei forend under Kong Erik af Pommern, saa at det er rimeligt, at her er Aarstallet en feilagtig Læsemaade. Denne min Gietning er mi bleven til en Vished, ved at efterse Abildgaards Tegning af alle gamle Danske Monumenter, giorde paa Kongens Bekostning, og under Salig Langebeks Bestyrelse, thi der staaer tydeligen 1411, og faaer Nicolaus der Tilnavn af Finkiusek; Stenen er af askefarvet Marmor, og ligger i Choret med den nederste Ende ind under Altar-Foden. Udi Roskilder Domkirke findes følgende Gravskrift: Ao. 1100 (dette Aarstal er urigtigt, thi da var Niels endnu ei Konge) 3 Idus Novembr. (den 11 November) obiit Helgi Consiliarius Nicolai Regis, qvi multiplices eleemosynas huic Ecclesiæ contulit & jugum Regii juris, qvod a qvibusdam Regiis Consiliariis Ecclesie hujus Canonicis impositum fuerat, excussit. Den flittige Cantor Giessing i Roskild haver berettet mig, at udi et Manuscript af Roskilde Domkirkes Inscriptioner, forfattet ved L. Lyche, da Collega qvartæ classis ved Roskilder Skole, som siden døde Rector ved Kiøbenhavns Skole, har denne Inscription lydet saaledes: Anno MCXXVIII Dominicæ incarnationis: Den stod udhuggen paa en firkantet Alabaster Steen i det gamle Capitelshus inden for Døren, og indsat i Muren, og fandtes i den Stue, hvor Cannikerne samledes. Men da

Ca-

Capitelshuset blev nedbrudt, blev og Stenen borttaget, og skal Roskilde Rector Peder Schade have faaet den, og var den een halv Alen bred og ⅞ hoi. Altsaa har denne Sten virkeligen været til, og en af de ældste christne Gravstene her i Landet, bevaret næsten til vore Tider. Man maae heraf slutte, at Helgi har staaet i stor Naade hos Kongen, og at han har gaaet den ivrige Roskildske Bisp Peder Adolffen til Haande i at haandthæve de geistlige Friheder. Da Niels søgte at faae sin Søn paa Thronen, og at udelukke Hertug Knud, saa var det intet Under, at han beviste sig bevaagen imod Geistligheden og de Store. Han forskaffede sig og Yndest ved at vedligeholde Landets gamle Sæder, da derimod Knud ved den megen Omgang med de Tydske hældede til deres. Urigtigen siges i Spegels Svenske Kirke-Historie, at udi Wreta Kloster ligge de Hertuger Ragvald og Johan, Kong Nielses Sønner, begravne, thi Niels haver ingen havt af det Navn; Ere nogle saadanne begravne der, da har Johan vel været den Svenske Kong Sverkers Søn, og Rogvald maaskee Inge Steinkilsöns Søn, og Broder til Nielses Dronning Margrete, hvilket og Messenius udtrykkeligen siger i hans Gravskrift, hvorudi han dog urettteligen giøres til Konge, og siges at være bleven dræbt 1139; blandes altsaa med Rogvald Knaphøfde, eller og maaskee Henrik Skatelars Søn med Ingrid. Imedens Eisten, som døde 1122, endda regierede i Norge, flyede Ingemar, en fornem Norsk Herre, for hans Vrede til Danmark, og blev der boende. At de Danske almindeligen, ja endog Prindser og fornemme Folk, have udi denne Konges Tid gaaet med uldene Klæder, kan sees af ovenanførte Hertug Knuds Svar til Henrik Skatelar. Forhen haver jeg anført, at denne Konge havde Ankeril, en Engellænder, til Montmester; Imidlertid ere dog de

Nicolaus, Aar 1134.

Nicolaus. Aar 1134.

Mønter hel faae, som man kan henføre til hans Tid, og det endda med megen Tvil. Bircherod henfører til denne Kønge en Kobber-Mønt, paa hvis ene Side staaer N, hvilket han mener at betyde Nicolaus og paa den anden S, hvorved han forstaaer enten Slesvig eller Bisp Svend af Viborg; men Laurentzen derimod i Museo Regio forstaaer ved S. enten Sigurd eller Sorle, og ved N Nidrosia a: Tronhiem, hvor de i 13 Sæculo vare Erkebisper; Derfore have og Kölle og de flere, som nu udgive og lade stikke i Kobber Kongens Mønt-Samling, udeladt denne Mønt, ligesom de og have giort med en anden af Kobber, der har N paa den ene Side og I paa den anden, hvilken Bircherod forklarer ved Nicolaus, og, hvorvel twilende, ved Ilocus, Bisp i Aarhus, da han ei vidste, at Ulkil og Iloc ei vare een Person, og at den sidste blev ei Bisp i Aarhus forend efter Nielses Død, og var den forstes Eftermand. Bircherod anfører en meget stor hul Mønt eller Bracteat af Sølv, som han selv eiede, og er af en Dalers Størrelse, hvorpaa sees en Bisp siddende paa en Stoel med Bog i venstre og Stav i høire Haand, og denne Omskrift: Arnoldus Arhensis, hvoraf Bircherod slutter, at han har været Bisp i Aarhus, og det saa meget des dristeligere, som han ei haver kiendt den troværdige og samtidige Roskildske Anonymus. Mærkeligt er det, at denne Mønt blev funden i Jorden Aar 1700 ved Aalborg, tilligemed mange Mønter af de Konger, Svend Estrithsen,

Harald

Harald Hein, Knud den Hellige, Oluf Hunger og Erik Eyegod, hvilket synes at vise, at denne Mønt ogsaa hører til de Tider. Kölle læser den, og uden Tvil rigtigen: Arnoldus Arhei Episc. Overalt synes det, at man ei kan andet end antage, at en Arnold har været Bisp i Aarhus, men dog kan man ikke vel troe, at det er den samme, som var Bisp i Roskild, siden han der kom til Sæder Aar 1088, og var forhen Capellan hos Kong Knud den Hellige, og heraf følger end videre, at Arnold ikke vel kan have været Bisp i Aarhus udi Nielses Tid, siden Ulkil skal være kommen dertil 1102, og sidst sad til 1134, maae rimeligen altsaa have siddet imellem ham og Christiern, under de Konger, Hellig Knud, Oluf og Erik. I Kongens Samling henføres følgende tvende smaae Sølvmønter ogsaa til Niels. Paa den ene staaer paa Aversen et gammelt skiegget Hoved med Knebelbart og Krone paa, som det synes, i en Cirkel af Punkter, og med utydelig Omskrift, hvor mig dog synes at see et N, og paa Reversen et uformeligt Kaars. Paa den anden staaer ogsaa et gammelt Hoved, som meget ligner det forrige, med Kugler eller Nuller, og paa den anden Side et veldannet Kaars med tvende Rader Kugler om, og derover, som det synes, et N eller H med et Kaars ved. Imidlertid ligne disse Mønter, efter Kölles Anmærkning, i Dannelse, Størrelse og Sølvets Finhed den Norske Kong Sverres Mønter, saa det er uvidst, om de tilhøre Kong Niels.

Nicolaus. Aar 1134.

Nicolaus. Aar 1134. Siden haver man fundet en Mønt, som upaatvivleligen tilhører denne Konge, og som nu ligger i Kongens Møntsamling, hvorom min gode Ven, den lærde Etatsraad Kölle, har saaledes tilskrevet mig: „Ved at opkaste en Grav paa Glims Kirkegaard under Grevskabet Letraborg ere fundne 1791 fire smaae Sølv-Mynter af temmelig god Sølv-Gehalt af følgende Præg: a) NICOLAV∽ (et liggende S) Rex ∴, Kongens Brystbillede med en Fahne. b) En Bygning eller Kirke, midt paa samme staaer tvertover paa de tre TOT, og paa den fierde TOHT. Disse ere de første Mynter, som ere sikre, af denne Konges (Nicolai Grandævi), thi de, som hidindtil ere blevne regnede derhen, ere uvisse og allene grundede paa Formodning. Hvad de Bogstaver TOT skal betyde, var jeg i Begyndelsen tvilsom om; jeg formodede, at O, som staaer øverst i Frontespidsen af Bygningen, maatte være en Bogstav og høre til de derunderstaaende TOT, og skulle maaskee betyde OTO eller OTHO. Men da det øverste O, paa Mynten No. 2. er anderledes, nemlig ⌂ som et Vindue, har jeg frafaldet min første Tanke, og troer nu, at TOT skal betyde Templum OTonienſe. De ere alle 4 lidet forskiellige og altsaa af diverse Stempler, og lader jeg til Eftersyn følge Tegninger, hvorefter de i Tillægget skal stikkes. Saavidt jeg har bragt i Erfaring, ere ingen flere eller andre Mynter fundne med dem, følgelig maae de have ligget der i Jor-

den

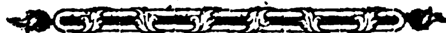
den fra samme Konges Regierings-Tid af. Saa vidt Kölle. Nicolaus.
Den Roskildske Anonymus, som levede med Niels, og som er Aar 1134.
ellers ham og Søn især temmelig hengiven, skriver dog selv, at han var en from og eenfoldig Mand, og aldeles ikke Regent. I denne Konges Tid var det uden Tvil og, at Andreas, Decanus (i Lund), som paa et andet Stæd kaldes Canonicus Presbyter der, døde paa Øen Creta, da han vilde reise til det hellige Land. Under hans Regiering døde ogsaa den 10 November Ebbo, Præst og Scholasticus (Rector, Læremester ved Skolen) i Lund ved St. Laurentii Kirke, saa og den 22 November, Amund, ligeledes Præst og Cannik der, som skjænkede til St. Laurentii Kirke en Sølv Kalk, der var af Værdie 1 Mark (½ Pund) og 1 Skilling, og desuden Missaler, eet Psalterium og eet Capitulare ɔ: en Bog, inddelt i Capitler, hvorudi gemenligen Begyndelsen og Slutningen af hver Evangelisk Text stod antegnet. Udi Breklum Kirke i Flensborg Amt, eller rettere i Landskabet Bredsted, tæt ved Byen Bredsted, og 5 Mile fra Byen Slesvig, sees opsat paa en muret Pille til Nordre Side ved Altaret i Choret et siddende kronet Billede udhugget af Træe, paa hvis Krone staaer Nicolaus R. D. Vel kan det ei være meget gammelt, men da det ei urimeligen er giort efter et ældre, da Skikkelsen virkeligen er gammel, ja maaskee efter en Ligsten, da man formodentligen har ført Kongens Legeme did, saa har

jeg

Nicolaus. Aar 1134. jeg ladet det stikke i Kobber efter Abildgaards Tegning i den nyperlige Samling af Danske Monumenter. Af mange gives denne Konge Tilnavn af den Gamle (54).

(54) Chron. Eccl. Ripens. edit. a Terpagero p. 8. Laur. Ser. Ep. Rip. p. 6. Pontopp. Ann. T. 1. p. 322. Syvs Danske Kiæmpe-Viser p. 27. 42. Danske Atlas T. 4. p. 438. T. 5. p. 452. 618. T. 6. p. 479. Terpagers Ripæ Cimbricæ p. 33. 34. 40. Pontoppidani Marmora T. 1. p. 2. 3. 267. T. 2. p. 275. Thuras Vitruvius T. 2. p 125. 126. Tab. LXXVIII. Fig. 4. Resenii Kreone Atlas, om Roskild. Spegels Swenska Kyrkio-Historia T. 2. p. 238. Þattr af Gullasu Þordi i Arnæ n. 533. 4to. p. 15. i min Afskrift. Laurentzenii Museum Regium Part. 2. Sect. 5. Tab. XXV. No. 2. 3. Bircherodii Spec. Ant. rei monet. Danorum p. 51. 54. 59. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 379. T. 3. p. 462. 463. 469. 560. T. 4. p. 58. Messenii Tumbæ Svecicæ c. 14. p. 35. 36. Ej. Scandia T. 12. p. 89. Kongens Mønt-Cabinet 2 Classe Tab. 13. n. 1-3. i Beskrivelsen p. 66.

NICOLAU

ERIK EMUN.

Efter Nicolai og Haralds Flugt gik Erik uden Tøv over til Sieland, thi ellers kan jeg ikke begribe, hvi han saa sent, hvertimod sin sædvanlige Hurtighed, kom efter dem. Saa meget er vidst, at han eftersatte dem med sin Flode, og agtede sig med den til Jylland, og at han ved Ankomsten til Øen Seyerøe fik Underretning om Kongens ynkelige Død. Ved samme Tid komme Erik, der var Diaconus, og Biörn, de ældste af hans Broders Haralds Sønner, til ham, og forlode deres Faders Partie, men som de en Nat finge Bud fra Faderen, og tauge dermed, saa opvaktes Erik, som havde faaet Efterretning herom, herover til Vrede og Mistanke imod dem. Imidlertid taug han dog en Tid hermed, for at see om de ei vilde aabenbare det, men da det ikke skeede, lod han dem kalde for sig, og bebreidede dem deres Utroskab paa heftigste Maade, spørgende dem ad, hvad det var, deres Fader havde hemmeligen ladet dem vide, hvortil de svarede, at han havde raadført sig med dem hvad han nu skulde giøre, og at de havde raadet ham til at flygte til Norge, hvilket Raad de ei havde villet aabenbare, forend de saae, at han fulgte det. Dog Erik fæstede ei Troe til denne deres Udsagn, endskiønt den var sandfærdig, fordi den syntes at være mere aftvungen end frivillig. Derfore lod han ved sin Ankomst til Slesvig sætte dem der fangne paa Slottet, hvilket Langebek mener at

Erik Emun. Aar 1134.

Erik Emun. være det samme som Hertug Knud anlagde, thi Erik tænkte med

Aar 1134. Tiden at komme efter Sandheden. Noget efter, da han gik ind paa Slottet, komme begge disse Prindser ham i Møde, betyngede med Lænker, sulde ned for hans Fødder, omfavnede hans Knæe, beraabte sig paa deres Uskyldighed, og bade om Naade. Som nu Biörn havde i Slaget ved Othenshylle reddet hans Liv, og Harald virkeligen havde taget Flugten, venteligen til Norge, hvortil kom, at Erik var da beskiænket, saa blev han bevæget, faldt i Graad, og lovede dem deres Frihed. Dog Christiern, Eriks Hofmand, en tapper og for hans Beste nidkiær Mand, hvilken Erik havde strax ved sin Ankomst til Slesvig ladet sætte i Frihed, han forandrede gandske hans Tænkemaade heri, thi han mødte ham tilig om Morgenen, da han gik til Kirke, og forestilte ham, at han havde Dagen forhen givet Kronen bort i Drukkenskab, efterdi de, som unge og tapre Herrer, vilde vist hielpe deres Fader imod ham, mere huskende paa den Vanære, dem ved Baand og Fængsel var vederfaret, end paa den Velgierning, han havde beviset dem ved siden at skiænke dem deres Frihed. Smigrere og onde Raadgivere ere Kongers Pest; her bragtes Erik ved saadan en til rent at besmitte sin Seir, og at bebyrde sig med Efterslægtens Forbandelse. Korteligen, han lod binde Mollestene om deres Halse, om Halsen af Biörn, der havde reddet hans Liv, og drukne dem begge toe udi Slien, som flod uden for Slottet, de sadde fangne paa. Biörn havde med Cathrine, den Svenske Kong Inge, den første af det Navn, hans Dotter, avlet Christina, som siden fik til Ægte Hellig Erik, Sverriges Konge; Da denne Svenske Erik døde 1160, og hans Søn Knud var da allerede saa voxen, at han giftede sig, saa er Christina venteligen fød 1120, og Cathrina 1100, og Biörn har

uden

uden Tvil ogsaa været fød 1100. Biørn avlede og med Cathrina Ulfhild, omtrent ved 1125, som ægtede Bengt Snyffel, en Søn af Folke Jarl den Tykke, og af Inger, den Danske Kong Knud den Helliges Dotter; Deres Dotter ægtede sit Sødskendebarn den Svenske Prinds, og siden Konge Knud Eriksen, Søn af Christine, Ulfhilds Søster. Biörns Moder har venteligen hedet Christine, siden Biörn kaldte sin Dotter saa. Bengt Snyffel Jarl var Fader til Birger Jarl Brose, Magnus Minniskiold og flere. Rimeligen har altsaa Erik ægtet Cathrine allerede omtrent 1140, førend han blev Konge, og han flygt til Sverrige med sin flygtige Farbroder Olav; Formodentligen har Erik været en anseet Mand førend han blev Konge. For sin Tapperhed bar Biörn Tilnavn af Jernside. Om de Ord i et Fragment hos Langebek, der handler om Hertug Knud, at Erik hævnede sin Broders Død med Løve-Grumhed, uden at skaane nogen, bør henføres til dette, saa og til de Krige, han førte imod Magnus og Niels, eller og om han efter Seieren har end videre forfulgt alle dem, som han havde mistænkt for at have havt Deel deri, det skal jeg ikke kunne sige, dog kommer det sidste mig hel troligt for, efter det haarde Hierte, han ved alle Leiligheder yttrede. Det bestyrkes derved, at samme Ord staae i det Roskildske Breviario, saa og i det Slesvigske; Men det, som afgiør Sagen, er, at Knytlinga-Saga vidner, at han var en mægtig og streng Herre, som haardeligen straffede alle dem, der havde giort ham noget imod, og især dem, der holdt med Niels og Magnus, saa at de neppeligen turde opholde sig i hans Land, og derfor fik han og Tilnavn af Eymun, der efter dennes Forklaring skulde da sige saa meget, som at han ei kunde gaae af Minde, han magede det nok saa, at man maatte huske paa ham. Imedens Erik opholdt sig i Slesvig, gav

Erik Emune. Aar 1134

Erik Emun. være det samme som Hertug Knud anlagde, thi Erik tænkte med
Aar 1134. Tiden at komme efter Sandheden. Noget efter, da han gik ind paa Slottet, komme begge disse Prindser ham i Møde, betyngede med Lænker, fulde ned for hans Fødder, omfavnede hans Knæe, beraabte sig paa deres Uskyldighed, og bade om Naade. Som nu Biörn havde i Slaget ved Othenshylle reddet hans Liv, og Harald virkeligen havde taget Flugten, venteligen til Norge, hvortil kom, at Erik var da beskiænket, saa blev han bevæget, faldt i Graad, og lovede dem deres Frihed. Dog Christiern, Eriks Hofmand, en tapper og for hans Beste nidkiær Mand, hvilken Erik havde strax ved sin Ankomst til Slesvig ladet sætte i Frihed, han forandrede gandske hans Tænkemaade heri, thi han mødte ham tilig om Morgenen, da han gik til Kirke, og forestilte ham, at han havde Dagen forhen givet Kronen bort i Drukkenskab, efterdi de, som unge og tapre Herrer, vilde vist hielpe deres Fader imod ham, mere huskende paa den Vanære, dem ved Baand og Fængsel var vederfaret, end paa den Velgierning, han havde beviset dem ved siden at skiænke dem deres Frihed. Smigrere og onde Raadgivere ere Kongers Pest; her bragtes Erik ved saadan en til rent at besmitte sin Seir, og at bebyrde sig med Efterslægtens Forbandelse. Korteligen, han lod binde Møllestene om deres Halse, om Halsen af Biörn, der havde reddet hans Liv, og drukne dem begge toe udi Slien, som stod uden for Slottet, de sadde fangne paa. Biörn havde med Cathrine, den Svenske Kong Inge, den første af det Navn, hans Dotter, avlet Christina, som siden fik til Ægte Hellig Erik, Sverriges Konge; Da denne Svenske Erik døde 1160, og hans Søn Knud var da allerede saa voxen, at han giftede sig, saa er Christina venteligen fød 1120, og Cathrina 1100, og Biörn har

uden

uden Tvil ogsaa været fød 1100. Biörn avlede og med Cathrina Erik Emune
Ulfhild, omtrent ved 1125, som ægtede Bengt Snyffel, en Søn Aar 113[illegible]
af Folke Jarl den Tykke, og af Inger, den Danske Kong Knud den Helliges Dotter; Deres Dotter ægtede sit Sødskendebarn den Svenske Prinds, og siden Konge Knud Eriksen, Søn af Christine, Ulfhilds Søster. Biörns Moder har venteligen hedet Christine, siden Biörn kaldte sin Dotter saa. Bengt Snyffel Jarl var Fader til Birger Jarl Brose, Magnus Minniskiold og flere. Rimeligen har altsaa Erik ægtet Cathrine alerede omtrent 1140, forend han blev Konge, og hun flygt til Sverrige med sin flygtige Farbroder Olav; Formodentligen har Erik været en anseet Mand forend han blev Konge. For sin Tapperhed bar Biörn Tilnavn af Jernside. Om de Ord i et Fragment hos Langebek, der handler om Hertug Knud, at Erik hævnede sin Broders Død med Løve-Grumhed, uden at skaane nogen, bør henføres til dette, saa og til de Krige, han førte imod Magnus og Niels, eller og om han efter Seieren har end videre forfulgt alle dem, som han havde mistænkt for at have havt Del deri, det skal jeg ikke kunne sige, dog kommer det sidste mig hel troligt for, efter det haarde Hierte, han ved alle Leiligheder yttrede. Det bekræftes derved, at samme Ord staae i det Roskildske Breviario, saa og i det Slesvigske; Men det, som afgiør Sagen, er, at Knytlinga-Saga vidner, at han var en mægtig og stræng Herre, som haardeligen straffede alle dem, der havde giort ham noget imod, og især dem, der holdt med Niels og Magnus, saa at de neppeligen turde opholde sig i hans Land, og derfor fik han og Tilnavn af Eymun, der efter denne Forklaring skulde da sige saa meget, som at han ei kunde gaae af Minde, han magede det nok saa, at man maatte huske paa ham. Imedens Erik opholdt sig i Slesvig, gav

 han

Erik Emun. Aar 1134. han store Foræringer til dens Borgere, fordi de havde ihielslagt Kong Niels. Han beskikkede da og Eskil, Provst i Lund, og Søn af hans Yndling Christiern, med Tilnavn den Gamle, venteligen for hans høie Alders Skyld, til Bisp i Roskild udi Peders Sted; Nothold, en grum Mand, og Capellan hos den mægtige Herre Peder, Bodilds Søn, til Bisp i Ribe udi Thurers Sted; Self eller Sylvester til Bisp i Wendsyssel, udi Keels Sted, og Illug til Bisp i Aarhus udi Ulkils Sted. Det feiler ikke, at jo Erik har draget om paa alle Thinge og efter Sædvane ladet sig overalt vælge af Folket, i det mindste siger Knytlinga-Saga, at han blev valgt af menige Mand. Tilsidst begav han sig til Skaane, og helligholdt der Julen, venteligen udi Lund, og blev maaskee da ogsaa kronet, som Langebek i en skreven Anmærkning formoder, og det venteligen af Erkebisp Asser. Efter Magni Død, og i det mindste efter Nicolai, troer jeg at Peder, en indfød Dansk, men som stod i Polsk Tieneste, har, som de Polske Historieskrivere berette, rent forladt Danmark, tilligemed sin Fader Wilhelm, og da ført bort med sig til Polen den afdøde Danske Konges Skat, over hvilken Wilhelm var Skatmester eller Fehirde, og hvormed Peder siden skal have kiøbt Gods for sig og sine Børn udi Polen, sampt ladet opbygge 77 murede Kirker, da de fleste vare forhen i Polen af Træ, foruden tvende Klostere, om hvilke mere siden. Vel muligt og, at de kan have formaaet de Danske til at udvælge en nye Konge, da de rimeligen ei ansaae Erik for retmæssig. Og ved samme Leilighed tænker jeg, at Magni efterladte Enke-Dronning Richissa har forladt Danmark og begivet sig til sit Fæderneland Polen og sin Fader Boleslaw, da Danmark nødvendig maatte være hende forhadt, saasom baade hendes Mand og Svigerfader vare der blev-

ne

[illegible]? Er at tvile om, at hun neppe har været sikker der med sine Børn. Vidst er det, at man nogle Aar efter, maaskee først efter hendes Faders Død Aar 1139, finder hende gift i Polen, enten med Wolodar eller Wolodimir, Konge af Halicz, hvilket ogsaa regnedes til Rusland, og var mest beboet af Russer, og ellers anset er Tvistens Æble imellem disse tvende Naboe-Riger; Eller og snarere med Rostislaw, Konge i Premisl, en Søn af Wolodar, og opkaldt efter sin Farfader, som døde 1144, et Aar, som meget got kan forenes med Rishenzæ tredie Giftermaal, saa at man ensaa ei har nødig at lade Sverker tage en Forskude til Egte. Rimeligen har hun ingen Sønner avlet med sin Mand, saa at Iwan, hans Efterfølger, har været af et andet og ældre Ægteskab. Maaskee og Rostislaw, som ved 1165 regierede i Premisl, var en Søn af Rostislaw; Saaledes kunde Abbed Wilhelm have Ret, naar han ved 1196 skriver, at Sophiæ Brødre regierede da med Ære i Rusland, thi hvo veed hvor længe de have regieret efter 1165, og om de end vare døde noget før 1196, saa vidste Wilhelm det maaskee ikke. Skade, at Historien af Halicz og Premisl er saa mørk og ubekiendt. At vore Nordiske kalde Richizæ Mand Wolodar, det hindrer ei at hun kan have havt hans Søn Rostislaw, thi paa Russisk har han baaret det Tilnavn Wolodarisch, det er Wolodars Søn. Uden Tvil har Richissa taget sin unge Søn Knud med sig, thi det lader, at han er bleven opfødt i Polen, saa og venteligen sin Dotter, saafremt hun har avlet en med Magnus, efter Alberic Munks Vidnesbyrd, om han kun ikke har blandet hende med Sophia, som hun havde med sin anden Mand. Man finder ikke, at Boleslaw har teet sig fiendtligen imod Danmark for sin Svigersøns Død; Maaskee har han fundet, at

Erik Emun. Aar 1134.

Erik

Erik Emun. Aar 1134. Erik sad for fast paa Thronen; At føre Krig med Danmark var og besværligt, da den skulde skee til Søes; Desuden var han i sine sidste Aar indvikket i Krig med Ungarn og med Rusland. Langebek formoder i nogle skrevne Anmærkninger, at denne berømte Grev Peder har været Mand og Tiener af Harald Kesie, paa Grund at de Polske Skribenter kunde let forandre Harald til Henrik; En Mening, der en lang Tid syntes mig meget antagelig og rimelig; Men nu troer jeg, fordi Richissa var en Polsk Prindsesse, og Magni Dronning, at dette haver tildraget sig, saaledes som jeg her og forhen har fortaalt det. Cardinal Marinus, af det Slags, som ere Præster, og var hans Titel Presbyter-cardinalis St. Stephani in monte Cœlio, og af Fødsel en Genueser af det Hus Cibo, forlod Danmark dette Aar som Pavens Legat; Han var saa afholden, som de Tiders berømte Franske Skribent og Helgen Bernard vidner, og kom saa fattig tilbage fra sit Gesantskab, at han med Møie naaede Florenz, formedelst Mangel paa Penge og Heste, saa at Bispen der skiænkede ham en Hest, med hvilken han kom til Pisa, hvor Bernard da var, thi der holdt Pave Innocentius et Concilium den 30 Maji, og giør Bernhard følgende Betragtning herover: „Er „det ikke Opførsel af en anden Tid, at en Legat kommer uden „Guld fra Guld-Landet? at han drager igiennem Sølv-Landet, „og veed intet af Sølv at sige?“ Jeg kan neppe troe, at Danmark forstaaes ved Guldlandet, dog lader det, at Tydskland forstaaes ved Sølvlandet, hvor og saa Sølv da brydes i Biergværkerne. Joannes af Salisbury skriver og, at han med Sædvane vendte fattig tilbage fra sit Gesantskab, og en anden roser ham for sin Kydskhed. Manrique vil, at han alerede Aar 1132 sendt hid ind af Pave Innocentius, for at holde Danmark ved hans

Par-

Partie, efterat han forud var bleven giort til Cardinal paa Concilium i Clermont; Dette viser, at han i nogle Aar har været Legat her. Denne retskafne Mand var en Cistercienser-Munk, dog saa, at han var af Clarevalle, og døde den 21 September, uden at Aaret er bekiendt. — Udi Norge kom det til indbyrdes Krig imellem de tvende Med-Regentere, Magnus og Harald Gille, endskiønt de Vinteren forhen havde begge boet sammen i Tronhiem, og budet hinanden til Giæst, dog var det ofte nær ved, at der var opkommet Slag imellem begges Folk. Om Foraaret skiltes de ad, Magnus drog Sønder paa til Skibs, og Harald til Lands. Udi Romerige, paa et Stæd kaldet Fyrileif, kom det endeligen til Strid imellem dem paa St. Laurentii Aften den 9 Augusti. Magnus havde 7200 Mand, men Harald ikkun 1800, hvoriblant Christrod, hans Broder paa Moders Side, saa og Rognvald Jarl. Harald tabte derfor og Slaget, mistede mange Folk, og deriblant 60 alene af sine Hofsinder, tilligemed sin Broder Christrod, som en fornem Bonde af Haralds egen Hær stak igiennem bag fra, fordi han samme Sommer havde frataget ham hans Qvæg. Dog undkom Harald ved Flugten, steg paa sine Skibe i Vigen, og flyede til sin svorne Broder, den Danske Kong Erik. Herom siunger Haldor Skvaldre, de Tiders Poet:

„Du som hærder Spydenes Hagel, (For dig du erfarne Haddings Hest (Skibet) Glad tog Gram ved Landet) betraadde „Søen til Eriks Møde. Den som er fremst for mange Snartalende Jotters Konge, Holstens Skræk, som meget formaaer, „Gav dig raske Drenge." Einar Skuleson sang herom saaledes: „Han søgte over Sletten Seids (Fiskenes) Den Ilds (Guldets) „Uddeler Den Unge hen til Skaane Jord. Den Ædle og Hurtige, Som graadig Ulfs Mund Smører med Blod, Fandt

Erik Emun Aar 1134.

Erik Emun. „Dane Land-Reken (Kongen).“ Udi Sieland, eller og paa
Aar 1134. nogen af de smaae Danske Øer, som en Codex af Snorro vil,
findes begge Kongerne. Da nu dette maae omtrent være skeet
midt i Augusti, saa stadfæster det min forhen yttrede Mening, at
Erik har reist om paa Thingene. At Haldor kalder Erik Holstens Skræk, er uden Tvil alene poetisk sagt, thi man har ellers ingen Efterretning om, at Erik har, imedens han opholdt sig i Slesvig, havt noget med Holsten at bestille, saa at Holsten er vel her sat i Stædet for Slesvig, fordi de grændse sammen. Ligeledes at Einar lader Harald finde Erik, som det synes i Skaane, har vel alene Hensigt til det, at han fik Halland i Forlehning, thi er Erik kommen sent til Skaane, som det lader, saa kan man ei lade dem findes der første Gang, men vel følges sammen did over, thi man seer af Saxo, at de have været sammen i Skaane, saasom Harald gav der ved Helsingborg Prøve paa sin usædvanlige Hurtighed, i det han med tvende Kiæppe under Armene giorde saadanne Spring, at han kom før til Maalet end tvende af Eriks raskeste Heste. Hvorom alting er, saa tog Erik vel imod ham, nok ei alene, fordi de vare svorne Brødre, men og for i ham at have en Modstander at sætte imod Magnus, og der ideligen kunde forurolige Norge, thi Erik kunde ei troe Magnus, baade fordi han engang havde villet besnære ham, saa og fordi Harald Kesie nu opholdt sig i Norge, og endeligen fordi Magnus havde forskudt sin Dronning Christine, Eriks Broders Dotter, hvorover saavel Erik, som alle hendes andre Frænder, havde fattet et bittert Had til Magnus. Saasom Harald higede efter igien at indtage sit Rige, saa gav Erik ham Halland til Forlehning, fordi det laae Norge nærmest, saa og 8 Langskibe, og foruden Rustning, thi som han var nyligen kommen til Riget,

og

og endda ei kunde lide paa alle Undersaatter, saa var han ikke i Stand til at hielpe ham meget. Imidlertid komme mange Norske efterhaanden til Harald udi Halland, hvoriblant Pioštolf, Als Søn, der af Kierlighed til ham solgte sine Jorder, og derfor tillagde sig Vaaben og Skibe. Harald holdt trende Søe-Træfninger ved Hven og ved Læssøe, imedens han var i Danmark, venteligen med Søerøvere. Magnus opførte sig imedens ret vel; Gav alle de Overvundne Fred, og sørgede endog for de Saarede iblant dem; Deri alene feilede han, at han tvertimod sine gode Mænds Raad forlovede Krigshæren at drage hiem, forlod Vigen, hvor han dog burde have biet en Stund for at see om Harald vilde komme Sønden fra igien, og drog selv til Bergen. Kort efter kom Harald, efterat han kierligen havde taget Afskeed med Kong Erik, og stadfæstet det Venskab, der varede saa længe, de begge levede, virkeligen til Kongehelle med en Hær af Norske og Danske, som han havde samlet i Danmark. Saasom Bønderne vilde sætte sig imod ham, saa foregav han i Forstningen, at han ei søgte mere end den Del af Riget, der med Rette tilkom ham, hvorpaa de skiltes ad, og ginge ham tilhaande. Ligeledes gik det ved Sarpsborg og Tonsberg. Da Vidende om alt dette kom til Magnus udi Bergen, blev han meget raadvild, og vidste ikke hvad han skulde giøre; Vedblev og i samme Raadvildhed indtil Harald kom did Jule Aften med en meget stor Hær, hvorimod Magnus havde ikkun faae Folk hos sig, saasom de Lensmænd og deres Folk, som han om Høsten havde ladet gaae fra sig, nu ikke rørte sig af Stædet. Endskiønt Haralds Levnet i ingen Maade duede, saa var han dog saa andægtig, at han ingensinde vilde angribe sin Fiende saa længe Julen varede, hvilken da strakte sig til den 7 Januarii; hvorimod

Erik Emun. Aar 1134.

Erik Emun. Aar 1134. mod Magnus ikkun holdt de trende første Juel-Dage hellige, og lod siden arbeide paa en Blide, trække Kiæder over Vaagen, og kaste Fod-Angler. Men den 7 Januarii 1135, som jeg meener, giorde Harald, som imedens havde bestyrket sig med 900 Mand, angreb paa et ander Stæd, end Magnus havde tænkt, og hindrede just da alle disse Anstalter Magnus fra at undsige. (Ved denne Leilighed nævnes Nunnesæter Kloster i Bergen første Gang, som var et Nonnekloster, indviet Sr. Marie til Ære, men hvis Stiftelses-Aar er ubekiendt; Under Fridrich I. blev det allerede ophævet). Magnus blev derover fangen, og lod Harald ham da, efter sine Raadgiveres Betænkning, ved sine Trælle hugge den høire Fod af, begge hans Øine udstinge, og tilsidst endeligen gilde, paa det han aldrig mere skulde blive i Stand til at være Konge. Henrik af Huntindon legger til, at han lod afhugge Hovedet paa Magni diende Søn, hvoraf jeg slutter, at han ei havde avlet ham med sin Dronning Christine. Og udbryder Skribenten herved i disse Ord: Begge Konger vare lige ulykkelige. Paa saadan Maade tænkte den grumme Harald at forsikre sig Riger, og forestilte sig ikke, at en brad Død lurede paa ham. Lige Sinds Beskaffenhed giorde, at han og Erik vare gode Venner. Efter alt dette lod Harald hente Bisp Reinhold af Stavanger til sig, og som han ei vilde tilstaae hvor Magni Liggendefæe var, hvilket man troede at han havde i sin Bevaring, saa lod Harald ham ophænge; En Gierning, der meget blev lastet, venteligen fordi den hændtes en geistlig Mand, da man nok ansaae Opførslen mod Magnus for nødvendig, og et Statsgreb. Magnus gav sig efter sin Ulykke til at være Munk paa Holmen ved Tronhiem. Saasom Norges indbyrdes Krige og Elændigheder, der vedvarede i 110 Aar, begyndte med Harald, saa siger

Saxo

Saxo derfor ikke urettelig om ham, at han som et Uvild eller Stormveir fordærvede Norges høistblomstrende Velstand. Han fortæller og et mærkeligt og overdrevet Exempel paa Troskab af en af Magni Hofsinder; thi da Magnus blindedes, og adspurgdes hvem af sine han vilde, at der tilligemed ham skulde blindes, og han svarede, at faae finde Behag i sligt, tilbød en, der lignede ham meget, uden Tvil Iver Othnesön, sig frivilligen, sigende, at han i alle Ting onskede at ligne ham, hvorpaa Bødlerne, i Stædet for at have Ærbødighed for hans Kiækhed, fuldførte Straffen paa ham. — Men det er Tid at bortvende Øinene fra disse Danmarks og Norges Skiændsler til fredeligere og bedre Ting, og finder jeg da intet andet, end at Adzer indviede den Islænder Magnus Einarsen til Bisköp i Skalholt (1). Erik Emun. Aar 1134.

Ooo 3 Keiser

(1) Saxo l. 13. p. 245. l. 14. p. 247. 248. 249. Knytlinga-Saga c. 82. 99. 100. Langebek Scr. T. 1. p. 58. not. l. p. 61. 339. 380. 383. 384. 385. T. 2. p. 217. 370. T. 3. p. 53. T. 4. p. 254. 261. 262. 268. 273. 282. 412. Chr. Pegaviense c. 134. Chr. St. Petri Erfurtense c. 214. Suhms Forb. p. 213. 217. Boguphalus p. 36. Dlugoss l. 4. c. 422. Arndt T. 1. p. 328. 411. 424. Von Breslau T. 1. p. 200. 206. Bernardi Opera T. 4. p. 16. a. b. de consid. l. 4. c. 5. Manriqve Annal. Cisterc. T. 1. p. 241. 263. Henriquez fasc. Ord. Cisterc. l. 2. dist. 10. c. 13. Alvarus Pelagius in planctu ecclesiæ apud Wolfium lect. memorab. cent. 14. p. 633. J. Sarisb. de nugis curialium l. 5. c. 15. p. 311. 312. Ciacconii vitæ Pontificum T. 1. p. 410. Baluzius Suppl. l. 5. ad Petri de marca concord. Sacerd. & imp. c. 55. num. 9. 10. p. 162. Botins Birger Jarl p. 12. 14. Dalins Sv. Hist. T. 2. p. 50. 51. 63. 156. Örnhielm Hist. eccl. p. 579. Snorro i Magni Blindes Saga c. 2-8. 12. Torfæi Hist. Norv. T. 3. l. 9. c. 3. p. 499. 502. Henr. Huntind. epist. de contemtu mundi c. 5. in Dacherii Spicil. T. 3. p. 506. a. Finni Hist. eccl. Islandiæ T. 1. p. 277. Alb. Mon. p. 274. Muratorii Gesch. v. Ital. T. 7. p. 38. Orkneyinga-Saga p. 172. Arnæ Mss. n. 325. 4to. p. 64. i min Afskrift, og staaer dette der i Orkneyinga-Saga.

Erik Emun. Keiser Lothar beskikkede den bekiendte Albert Ursus eller
Aar 1134. Biörn af Ballenstad og det Anhaltske Hus til Marggreve i Soltwedel eller gammel Mark Brandenborg, eller og det nordlige Marggrevedom, hvis Afkom siden efter besad det i mange Aar. Ud paa Aaret, omtrent i Julii Maaned, da Lothar opholdt sig i Bardewick, kom Vicelinus der til ham, for at bevæge ham til det at antage sig Vendernes Omvendelse. Han forestilte ham da, at Segeberg udi Wagrien var for sin høie Beliggenhed vel skikket til at anlegge et fast Slot paa, hvorved det omliggende Land kunde holdes i Tømme. Da nu Lothar fik ved kyndige Folk Underretning om, at det forholdt sig saaledes, begav han sig selv over Traven, og befoel alle Nordalbinger at komme did for at bygge Befæstningen. Ja de Slaviske Fyrster selv indfunde sig af Lydighed mod Keiseren, og dreve med deres Underhavende derpaa, hvorvel med megen Bedrøvelse, da de letteligen indsaae, at det vilde blive dem til Skade og Fortrykkelse. En af dem sagde da til en anden: „Seer du denne faste og høie Byg„ning! jeg spaaer, at det vil blive et Aag for det gandske Land; „Thi derfra ville de gaae ud og bemestre sig Plon, Aldenburg, „Lybec, sætte over Traven, indtage Razeburg og al Polaber„nes Land, ja Obotriternes vil ei undflye deres Hænder.“ Den anden spurgde da: „Hvo haver beredt os dette Onde, og givet „Kongen Efterretning om dette Bierg?“ hvortil den første svarede, pegende paa Vicelin: „Seer du hin lille og skaldede Mand, „som staaer ved Siden af Kongen; han er Aarsag til dette On„de.“ Da Slottet var færdigt, belagt med en stærk Besætning, og havde faaet Herman, en af Keiserens Hofsinder, til Hovedsmand, blev det kaldet Segeberg ɔ: Seiersbierg i Stedet for Alberg ɔ: det store Bierg, som det forhen hed. Ved Bier-

gets

gens Fod lod Keiseren derpaa bygge et Kloster og Kirke, og lagde til dets Underholdning 6 Landsbyer, sampt overlod til Vicelin Opsynet over Bygningen, sampt at forskaffe Munke og Folk didhen. Man haver endnu et Diploma om denne Sag, udstædet til Bardewiek den 17 Martii Aar 1137 i Lotharii Riges 12 Aar, og Keiserdommes 5, dog dette er urigtigt, thi da var Lothar i Italien, hvilket samme og gielder om 1133, som nogle lærde Mænd have villet henføre det til. Rimeligen hører det derfor til dette Aar, da Stiftelsen vidst skeede, og kan man saa meget lettere antage dette, og at en Urigtighed er i senere Tider bleven sat til, som Diploma ei mere er til i Originali, men alene i Copie. Imidlertid bifalder jeg dog Christiani ytrede Formodning, at Keiseren har maaskee i Italien siden stadfæstet dette Diploma, allerhelst Helmold siger, at han kort for sin Død stadfæstede Klostrets Herligheder, hvilket kan have frembragt denne Forvirring. Skulde Dagen, den 17 Martii, og Stædet Bardewick være rigtigt, saa maae Lothar have udi dette Aar været tvende Gange i Bardewick, thi den 25 Januarii var han i Goslar, den 10 April i Alstet, den 15 April i Halberstad, den 7 Maji allerede i Qvedlingborg, hvor han holdt Pindse den 3 Junii, drog derfra til Magdeborg, og saa først til Bardewick. Udi dette Diploma siger han, at han har ladet bygge uden for Slottet Sigeburg en Kirke til Guds og Mariæ og St. Johannis Evangelistes Ære, og overdraget dens Fuldbyrdelse til Vicelin og hans Efterfølgere, og at han for sin og elskelige Keiserindes Richizæ Siæls Beste giver did alt det Land, som ligger Vesten for Slottet, og imellem det og Traven, med Skov, Mark, Alminding (desertum) og 6 Landsbyer, nemlig Rizendorp (a), Ha-

Erik Emun. Aar 1134.

(a) Viser i Vicelini Levnet.

Erik Emun. Keiser Lothar beskikkede den bekiendte Albert Ursus eller
Aar 1134. Biørn af Ballenstad og det Anhaltske Hus til Marggreve i Soltwedel eller gammel Mark Brandenborg, eller og det nordlige Marggrevedom; hvis Afkom siden efter besad det i mange Aar. Ud paa Aaret, omtrent i Julii Maaned, da Lothar opholdt sig i Bardewick, kom Vicelinus der til ham, for at bevæge ham til eet at antage sig Vendernes Omvendelse. Han forestilte ham da, at Segeberg udi Wagrien var for sin høie Beliggenhed eet skikket til at anlegge et fast Slot paa, hvorved det omliggende Land kunde holdes i Tømme. Da nu Lothar fik ved kyndige Folk Underretning om, at det forholdt sig saaledes, begav han sig selv over Traven, og befoel alle Nordalbinger at komme did for at bygge Befæstningen. Ja de Slaviske Fyrster selv indfunde sig af Lydighed mod Keiseren, og dreve med deres Underhavende derpaa, hvorvel med megen Bedrøvelse, da de letteligen indsaae, at det vilde blive dem til Skade og Fortrykkelse. En af dem sagde da til en anden: „Seer du denne faste og høie Bygning! jeg spaaer, at det vil blive et Aag for det gandske Land; „Thi derfra ville de gaae ud og bemestre sig Pløn, Aldenburg, „Lybec, sætte over Traven, indtage Razeburg og al Polabernes Land, ja Obotriternes vil ei undflye deres Hænder.“ Den anden spurgde da: „Hvo haver beredt os dette Onde, og givet „Kongen Efterretning om dette Bierg?“ hvortil den første svarede, pegende paa Vicelin: „Seer du hin lille og skaldede Mand, „som staaer ved Siden af Kongen; han er Aarsag til dette Onde.“ Da Slottet var færdigt, belagt med en stærk Besætning, og havde faaet Herman, en af Keiserens Hofsinder, til Hovedsmand, blev det kaldet Segeberg ɔ: Seiersbierg i Stædet for Alberg ɔ: det store Bierg, som det forhen hed. Ved Bier-

gets

gens Jod lod Keiseren derpaa bygge et Kloster og Kirke, og lagde til dets Underholdning 6 Landsbyer, sampt overlod til Vicelin Opsynet over Bygningen, sampt at forskaffe Munke og Folk didhen. Man haver endnu et Diploma om denne Sag, udstædet til Bardewick den 17 Martii Aar 1137 i Lotharii Riges 12 Aar, og Keiserdommes 5, dog dette er urigtigt, thi da var Lothar i Italien, hvilket samme og giælder om 1133, som nogle lærde Mænd have villet henføre det til. Rimeligen hører det derfor til dette Aar, da Stiftelsen vidst skede, og kan man saa meget lettere antage dette, og at en Urigtighed er i senere Tider bleven sat til, som Diploma ei mere er til i Originali, men alene i Copie. Imidlertid bifalder jeg dog Christiani yttrede Formodning, at Keiseren har maaskee i Italien siden stadfæstet dette Diploma, allerhelst Helmold siger, at han kort for sin Død stadfæstede Klostrets Herligheder, hvilket kan have frembragt denne Forvirring. Skulde Dagen, den 17 Martii, og Stædet Bardewick være rigtigt, saa maae Lothar have udi dette Aar været tvende Gange i Bardewick, thi den 25 Januarii var han i Goslar, den 10 April i Alstet, den 15 April i Halberstad, den 7 Maji allerede i Qvedlingborg, hvor han holdt Pindse den 3 Junii, drog derfra til Magdeborg, og saa først til Bardewick. Udi dette Diploma siger han, at han har ladet bygge uden for Slottet Sigeburg en Kirke til Guds og Mariæ og St. Johannis Evangelistes Ære, og overdraget dens Fuldbyrdelse til Vicelin og hans Efterfølgere, og at han for sin og elskelige Keiserindes Richizæ Siæls Beste giver did alt det Land, som ligger Vesten for Slottet, og imellem det og Traven, med Skov, Mark, Alminding (desertum) og 6 Landsbyer, nemlig Rizendorp (a), Ha-

Erik Emun. Aar 1134.

(a) Siker i Vicelini Levnet.

Erik Emun. Aar 1134. Hagersdorp (a), Zwittel (b), Moitzing (c), og tvende Wittenberne (d) med alle deres Agre, Egn (situs), Skove, Enge, Møller, Græsgange, Vande, Aaer og Bække (aqvarum decursus), rørlige og urørlige Eiendele, dyrket og udyrket Jord, og alt tilliggende, altsammen til Nydelse, saa at ingen maatte foruroelige dem, og de selv vælge sig deres Advocat (Beskiermer, Foged); Deres Undergivne maatte ei bruges til Slotsbygning, eller tvinges til at give Skat og offentlige Afgifter; Handlede nogen herimod, da bøde 100 Pund Guld, de halve til Keiserens Kammer, og de halve til Brødrene i bemældte Kloster. Iblant andre Vidner have Erkebisp Adelbert af Hamborg og Grev Adolph af Holsten underskrevet. Samme Omhue, som for Segeberg, drog Keiseren ogsaa for Kirken og Menigheden i Lübec, og befoel Pribislav under sin Unaade at drage al mulig Omsorg for Vicelin og den, som han sendte i sit Sted, ja han gav tydeligen tilkiende, at hans Agt var, at omvende det gandske Slaviske Folk til den Christne Troe, og at giøre den Munk Vicelin til en stor Bisp. Efterat have udrettet alt dette, og opholdt sig omtrent en Maaned i den Egn, forlod Lothar den, og finder man ham alerede den 13 August i Würzburg. Vicelin betiente sig af de gunstige Omstændigheder, og beskikkede de Præster, Ludolf, Herman, og Bruno i Lübec, og Luthmund i Segeberg til at prædike for Venderne. Alle ovenmældte Ting giorde Lothar mest efter sin Keiserindes Bøn og Forestilling, hvortil han og lagde, at Indvaanerne af gandske Slavien og Holsten maatte sælge deres Jorde-

(a) Paa Slavisk Cuzalina, nu Høgelsdorf.

(b) I Vicelini vita Suisla, ellers kaldet Susle.

(c) Moikigga i Vicelini vita.

(d) Wittenburna i Vicelini vita.

Jordegods, og skienke hvad de vilde til Neumünsters og hvad Erik Emun. anden Kirke, Vicelin byggde; Han gav og de Holstener, som Aar 1134. boede i Skovegnene, og Bønderne frie for al Paaleg, og ligeledes alle dem, som tilhørte bemeldte Kloster, uden for saavidt at de maatte yde det vidheng; og det ved et Diploma, saa siger Vicelins gamle Levnetsbeskrivelse paa latinske Vers. Dette Diploma findes endnu i den Bordesholmske Copiebog af Gavebreve paa Pergament, hvoraf Langebek har udskrevet det og vedlagt det sit Diplomatarium; Desuden forekommer det hos Staphorst og Frank. Blant andre have den Hamborgske Erkebisp Adelbero og de Grever Adolph og Eylmar (af Oldenborg) underskrevet. Lotharius kalder sig her den tredie Romerske Keiser af det Navn, hvilket viser, at Lotharius, Konge af Italien, udi det 10 Sæculo er bleven regnet for den anden. — Fra Sverrige flygtede, uddreven ved hedniske Harrier (a), Bisp Sivard af Upsal, og begav sig til Abbed Simon i Rasted, samt fik af den Hamborgske Erkebisp Frihed til at forrette Bispe-Embedet i hans Stigt. Efter tvende Adelsmænds Begiæring, der da boede i Twischenag og vare for deres Uroligheds Skyld blevne fordrevne fra Frisland, indviede han til St. Bartholomæus en Kirke i Twischena tæt ved Elmena, og hvor Grev Egilmar II. havde ladet bygge et fast Slot. Dette blev nu giort til et Capel og Sognekirke under Wiuvelstede (b); saa indviede han og et Træe Capel for Adelen i

Els

(a) Saa forandrer jeg Hiberni i Chronicon Rastedense, baade fordi alle Irrer da vare, og længe havde været, Christne, saa og fordi man aldrig finder, at de have faldet ind i Landene ved Østersøen, og endeligen haver Langebek sluttet, at herved forstodes Esther, hvilket de af Harrien vare.

(b) Her ere Ordene mørke.

Erik Emun. Aar 1134. Elmendorp (a), imellem Slottet og Havbugten. Ligeledes indviede han i Twischena paa hin Side Bugten en Kirke St. Hans den Døber til Ære. Da Sivard døde, blev han begraven midt i Rasted Klosterkirke, og lod Grev Conrad af Oldenborg Aar 1375 bygge et Altar over hans Grav. — Grev Peder Wlastides eller Wlostowisch, som Polakker og Russer kaldte ham, det er Wilhelmi Søn, fangede ved List den Russiske Storfyrste Jaropolk af Kiew, hvilken havde søgt at forbinde alle Russiske Fyrster imod Polen, og førte ham til Cracau, og kom han ei paa andet Vilkaar løs, end at love at ville være Boleslav lydig i alle Ting. Forhen skal Peder Aar 1122 have fanget Wolodar, Fyrste af Przemysl, hvis Søn Wladimer nu regierede der, og hvilken, som en indfød Rus, og brændende af Hævn for sin Faders Skyld, har uden Tvil i næste Aar givet Jaropolk Leilighed til at komme saa langt frem i Polen. Men dette rimer sig ei med hvad jeg forhen haver anført efter Dlugoss, at Peder kom først 1124 fra Danmark til Polen; Derfor maae han enten være kommet der før, som jeg snarest troer, da Dlugosses Tidsregning er ofte urigtig, eller og maae disse tvende Peder have været forskiellige Personer. — Robert II, Fyrste af Capua, Sergius, Hertug af Neapolis, og Rainulph, Greve af Alife, toge 1000 hvervede Soldater fra Pisa udi deres Tieneste mod Kong Roger; Dog denne tapre Herre værgede sig got, tvang sin Svoger Rainulph til at forlige sig, Hertug Sergius til Lydighed, og Robert til Flugten,

(a) Efter Büsching findes i Landsfogderiet Neuenburg det Fogderie Zwischenahn, som er en Fordreielse af Twischena, og der Elmendørfer Søe, venteligen saa kaldet efter en Landsbye i Sognet Wiefelstede i Amtet Rasted.

ren, og indtog dennes gandske Fyrstendom; bemestrede sig og Papens Bye Benevent, hvorhen Mod-Paven Anaclet strax begav sig, hvis eeneste Beskytter Roger var. -- Connor eller Cornelius, en Søn af Murchard, Konge i Meath, angreb Ostmanerne i Dublin, men satte Livet til i Striden imod deres Konge Donald, Søn af Gillemoholmoc; Dog Donald omkom kort efter i et andet Slag, og hans Hær blev nødt til at flye, hvorpaa de af Meath fulde ind i Fingall, og foer ilde frem med Mord og med Brand. -- Olav, Konge af Man og Suderøerne, skiænkede til Yvo, Abbed af Furnes udi Lancastershire i Engelland, et Stykke Jord paa Man til at anlegge et Abbedie, paa et Stæd kaldet Russin. I Capitlet i York haves endnu et latinsk Brev af denne Konge, som omtrent kan henføres til dette Aar (efter Langebeks Mening, hvorimod jeg af et Brev af Pave Honorius til den udvalgte Bisp af Candida Casa, slutter, at det er ældre, og henfører det til Regieringen af bemældte Pave, som døde 1130); Heri skriver han sig Øernes Konge (insularum Rex), og udbeder sig at Nicolaus, hvilken er udvalgt til at være hans Bisp i Candida Casa, eller Gallovidien, maae blive indviet af Erkebispen i York, og klager han tillige over Munkene af Furnes. Herved giør Bartholin denne skrevne Anmærkning, at om Olav har besiddet Gallovidien eller Gallvay, der ligger lige over for Man, saa maae han have faaet det med sin Dronning Affrica, eller Afreka, Dotter af Fergus, Herre af Gallway, og saa maae venteligen Høiheden derover have tilkommet den Skotske Konge. I et andet Brev til Thurstan, Erkebisp af York, giver han tilkiende, at Abbeden af Furnes er selv kommen til ham, og at han har besluttet at vælge en af hans Munke til Bisp over Øerne (venteligen i Sodor), og at lade ham vie ved Erkebispen,

Erik Emun. Aar 1134.

 hvortil

Erik Emun. Aar 1134. hvortil bemeldte Abbed haver overtalet ham, rimeligen, som Langebek vil, fordi Norge havde da endnu ingen Erkebisp, med hvilken Land-Dernes Konge ellers stod i saa nær Forbindelse. Forend den, som nu blev Bisp i Sodor, havde Wymund været det, hvilken Thomas, Erkebisp af York, der sad fra 1109 til 1114, indviede. Og efter disse Omstændigheder at slutte, have Bispesæderne af Gallway og af Sodor været tvende forskiellige Stigter, og ei heller staaet under een Bisp (2).

Aar 1135. Den 6 Januarii stiftede Erik et Canikat i Lund. Det latinske Brev herom er endnu til, og findes i en Pergaments Copie-Bog udi Lund over Lunde Kirkes Breve, og deraf har Langebek indført det i sit utrykte Diplomatario, og som det er et af vore Kongers ældste Breve, saa har jeg ladet det trykke bag ved. Erik kalder sig deri Eriks Søn, Divina favente clementia Danorum Rex. Han takker Gud, som har befriet ham fra store Gienvordigheder, og giver ham Riget og sin Arv (a), og sat ham paa sine

(2) Calles T. 6. p. 352-356. Helmold l. 1. c. 53. p. 128. 129. c. 54. p. 130. Christiani Schl. Holst. Gesch. T. 1. p. 416. not. 25. Noodts Beyträge zur Schl. Holst. Hist. T. 2. p. 102-107. H. Lerbeke in Meib. Scr. Germ. T. 1. p. 499. Schlopkens Bardewick p. 175. 176. Westphal Mon. Cimbr. T. 1. c. 1236. 1237. T. 2. præf. p. 3. Staphorst T. 1. p. 539. Francks Meckl. l. 2. p. 205. Lang. Scr. Dan. T. 4. p. 449. 450. T. 3. p. 177. 178. 195. 212. T. 2. p. 203. Chr. Holsat. p. 24. Alb. Stad. p. 268. Tscherbatow T. 2. p. 582-585. Dlugoss l. 4. c. 418. 435-438. Kadlubko p. 47. Boguphalus p. 36. 37. Muratori Gesch. v. Ital. T. 7. p. 40-42. Waræi Ant. Hib. p. 141. Mon. Angl. T. 1. p. 711. a. T. 3. p. 145. Chr. Manniæ p. 13. apud Johnstonum.

(a) Vel var Riget en Arv for Kongeslægten, men hørte derfor ingenlunde arveligen en vis deraf til; Det hang af Folkets Valg. Men

sine Fædres Throne, af den Aarsag skiænker han til et Præbende i Lund 7 Boel, hvoriblant 2 i Tummethorp paa Øen Amacum, nu kaldet Tommerup, til en Clerks Underholdning, som derfor skal uophørligen tiene Gud og hans Helgene for Kongens Velfærd. Disse Jorder skulde være aldeles frie, ligesom de hans Formænd, de Konger Sveno Magnus og Canutus havde skiænket. Det udstæddes til Lund i St. Laurentii Kirke, ved hvilken Helgens Bistand Erik troede at have erholdt Seier, udi Overværelse og med Bifald af Dronning Malfrid og Kongens Søn Sveno, og er givet udi Kongens fierde Regierings-Aar, hvoraf sees, at han er bleven udvalgt 1131, og at han fra den Tid haver regnet sin retmæssige Regierings Begyndelse. Magnus Mathiæ vidner, at Kong Erik ei holdt noget af det, han her lovede; og vil bevise det derved, at hverken udi hans eller Fædres Tid besad en Cannik noget af det Gods, som opregnes i dette Brev, og derfor mener han, underligen nok, at Kongen fik det Tilnavn Emund, som den der kun havde det i Munden. Langebek mener i en skreven Anmærkning, at Godset kan efter Eriks Tid være bleven skiftet bort, hvilket og er rimeligt, thi Erik vilde vel ei støde Adzer og den Lundiske Geistlighed for Hovedet, som saa troligen havde hiulpet ham. Fra denne Tid af nævnes Dronning Malfrid ei mere. Hun var ei meget lykkelig, thi hendes første Herre, den Norske Kong Sigurd, kiededes ved hende, gav hende et Øresigen i Affindighed, forskiød hende, og tog en vis Cæcilia i hendes Stæd, dog ladet det, at hun vedblev at opholde sig i Norge, indtil

Erik Emun. Aar 1135.

Men den Gang kunde man paa Latin skrive hvad man vilde, da de Verdslige ei forstode det, og da Erik havde Geistligheden paa sin Side.

Erik Emun. Aar 1135. indtil hun traadde ind i andet Ægteskab med den Danske Kong Erik Emun, med hvilken hun førte et omflakkende og uroligt Liv, og da det kom til bedre Rolighed, lader det, at hun strax efter er død. Med Sigurd avlede hun Christina, der ægtede den bekiendte Erling Skakke. Imedens Erik opholdt sig i Skaane kom hans Broder Harald tilbage fra Norge, og blev paa Urne-Hoveds Ting i Sønder-Jylland udvalgt og samtykt af Folket til at være Konge. Saasnart Erik fik Tidende herom skyndte han sig over til Sieland, og gik derfra hasteligen til Skibs over til Jylland midt i Vinters Kulde, som var saa stræng, at han maatte lade sine Skibe slæbe over, og vække igiennem Isen; Hvorpaa han drog op ad Veile Fiord, og siden ad den Aae, som gaaer ud i den, og som da var seilbar lige til den Kirkebye Skibet, da Skipyng, eller Scypetorp, eller maaskee snarere i Skierup, der i et Document af 1329 kaldes Skyæptorp, og som ligger i Hilmers Sogn, udi Riber Stigt, hvor man i senere Tider finder en Barfred, et Fristæd, eller Asylum, at have været, oprettet maaskee for at forsone denne Gierning. Hvorom alting er, saa opholdt Harald sig om Natten paa et af disse Stæder, da han ellers paa den Tid var mest paa den ei langt fraliggende gamle Kongsgaard Jelling; saaledes forener jeg Saxonis og Svend Aagesens stridige Beretninger om Stædet. Skibet ligger i Tyrild Herred udi Coldinghus Amt, Riber Stigt. Her overfaldt Erik sin Broder uventeligen om Natten, og fangede ham tillige med Gemahlinde og Børn, ved at lade ham vide, at han var der, og ønskede sig en Samtale med ham, hvorpaa Harald strax stod op af Sengen, aldeles ubevæbnet, og kom til ham, i Tanke venteligen, at hans egen Broder ei skulde fare alt for haardt med ham. Dog de kongelige Dravantere, der vare Hofmænd,

og

og tilligemed Kongernes Bødler paa de Tider, og kaldtes Catholiciani, grebe ham uforvaret, og afhuggede hans Hoved med en Ore, hvilket skeede imod Morgenen, og begrove Sognefolkene det i en Krog af deres Kirkegaard. Saadant Endeligt fik Harald Kesie, da han omtrent var 54 Aar gammel, thi da hans Søn Biörn er venteligen fød 1099, saa er han rimeligen født 1080, hvilket vel passer sig med hans Faders Erika formodentlige Alder, eller og er Biörn født 1104, og Harald 1086, som og kan forenes med den mulige Avlingstid. Haralds Tilnavn skrives forskielligen, Kesie, som er det rette, Kysya, Keisa og Chusa, ja udi Rim-Kroniken Keisere. Nogle af vore gamle Kronikeskrivere hos Langebek kalde ham Konge, fordi 3. Del af Almuen havde udvalgt ham, og fordi Niels havde beskikket ham dertil, og lade ogsaa nogle ham først døe Aar 1136, og det fordi de samme, hvorvel uretteligen, lade Niels omkomme 1135 i Stædet for 1134. Hamsfort siger, at Harald regierede næsten i eet Aar, hvilket dog bør indskrænkes til 7 eller 8 Maaneder, at regne fra noget efter Fodvig Slag i Junii, og til Januarii eller Februarii, da han uden Tvil omkom. Hvor Haralds Gemahlinde Ragnhild, en Dotter af den Norske Kong Magnus Barfod, siden er afbleven, tier Historien om. Alle Haralds Sønner førte Erik fangne bort med sig, undtagen Olav, som var ægte fød, og som i den Tummel, da han mærkede at Sovekammeret var omgivet med bevæbnede Folk, byttede Klæder med Fruentimret, og undkom saaledes lykkeligen midt imellem Fienderne, og deraf har maaskee den Danske Rim-Kronike taget Anledning at sige, at en Frænke af det kongelige Hus befordrede hans Flugt. Siden opholdt han sig en Tid lang blandt ubekiendte Fremmede og Tiggere, og kom omsider, klæd som en af Erik Emun. Aar 1135.

dem,

Erik Emun. dem, til den Svenske Kong Sverker, og bad ham ydmygeligen
Aar 1135. om Hielp. Denne Herre, som troede at have Gavn af ham, da han maatte brænde af Hævn, og desuden bar uden al Tvil Medynk med en ulykkelig Prinds, tog sig ham an, og gav ham en (liden) Deel til Lehn af sit Rige til Underholdning, saa længe Erik Emun levede. Venteligen herskede det da Uvenskab imellem Danmark og Sverrige for Arven efter Kong Inge I. Olavs Fuldbroder Magnus omkom allerede i Fodvig Slag. Rimeligen er Olavs Broders Biörns Dotter Christine kommen ved denne Leilighed til Sverrige, og har kort efter giftet sig med Erik Jedvars Søn i Upland, som vel kun var en Bonde, men dog en anseet Mand, og som han herved blev besvogret med det gamle Stenkilske Kongehus, saa har det vel siden hiulpet til at ophøie ham paa den Svenske Throne. Erik brystede sig nu af sin Broders Død, og førte alle hans øvrige Sønner, der alle vare uægte fødde, bundne i Lænker med sig til Skaane, da han endelig efter overlagt Raad med Skaaningerne sendte dem alle til den Oe Suer, hvorved Langebek mener at Sejerøe bør forstaaes, og lod dem der alle halshugge med Øxe, og befoel at nedslænge dem i en Grøft, uden mindste Æresbeviisning eller Ligbegiængelse. Deres Navne vare: Sivard, Erik, Svend, Niels, Harald, Benedict, Mistivint, venteligen avlet med et Vendisk Fruentimmer, og Knud. Den Roskildske Anonymus synes at sige, at de alle vare temmelig unge. Iblant disse vare Harald og Knud ogsaa ægte fødde. Denne Ugierning skeede i Augusti Maaned, og havde Erik indtil den Tid holdet dem i Baand og Lænker. Tvende unævnte Sønner døde i deres Barndom. Af Snorro kan man ei slutte andet, end at Harald ægtede Ragnhild imedens hendes Broder Eisten endda levede, det er forend 1122, ja maaskee endog imedens hendes

Broder

Broder Olaf levede, der er forend 1116, thi han siger, at hendes Erik Emun.
Brodre gave hende bort til Harald. Da Ragnhilds Fader Aar 1133.
Magnus var fodt 1073, saa har han vel avlet hende 1093, og hun altsaa i det tiligste bleven gift 1108, hvorefter man kan lade hendes Sonner fodes saaledes: Magnus 1109, Olav 1110, Knud 1111, og Harald 1112. Iblant dem, som omkomme, findes nogle, der endda vare hel smaae. Paa denne Maade tænkte Erik at udrydde den Danske Konge-Slægt for selv og Afkom alene at herske, og traadde herved ikke i sin Faders Fodspor, som Svend Aagesen skriver. Den Rigsdag, Keiser Lothar holdt udi Pindsedagene til Magdeborg, beskikkede Erik ved Gesandtere, og mener Langebek, at det kan have havt Hensigt til Forlehning af noget af de Vendiske Lande, ja maaskee Rygen, hvilket sidste bekræftes derved, at Erik giorde Aaret efter et Tog did. Naar ogsaa betænkes, at Lothar havde forhen saa meget mænget sig i det Danske Riges Sager, at Magnus var bleven hans Mand, og at Erik havde slaget ham i Strid, og siden myrdet sin egen Broder Harald, saa var der Anledning nok til, at sende Gesandtskab til saa mægtig og kiæk en Herre, som Lothar var. Der vare desuden Gesandter fra mange andre Hoffer, og Lothar afferdigede dem alle, som den Saxiske Annalist vidner, med værdige Svar. Efter ham og flere gamle Skribenter, svore de nærværende Tydske Fyrster at ville holde stadig og tryg Fred i gandske Tydskland udi paafølgende ti Aar. Abbed Trithem har heraf, thi jeg troer ikke, at han har havt nogen gammel, nu skiult eller bortkommen Skribent for sin Mening, giort, at den Danske Konge selv modte i Magdeborg, og besvor Freden i 10 Aar tilligemed de andre efter Keiserens Befaling. Imod Slutningen af Aaret døde den Slesvigske Bisp Albero, og beskikkede Kongen

 sin

Erik Emun. Aar 1135. sin Capellan Ryco eller Rico i hans Stæd. Forend denne hans Ophøielse var han med at underskrive et Gavebrev af Kong Erik, udstædet i og til St. Mariæ Kirke i Ringstæd. Deri kalder Kongen sig Erik den anden i Henseende til sin Fader, som var den første, da de hedniske Konger af det Navn ei bleve regnede; Skriver sig Dei gratia Rex Danorum; beklager sin Broders Knuds grusomme Død, da han frem for alle Mennesker havde elsket denne sin Broder, og derfor til Guds og Jomfrue Mariæ Ære stiftet et Munke-Kloster udi Ringsted, hvor han laae begravet, foreenet det med Mariæ Kirke, og skiænket Brødrene fornøden Klæde og Føde. Og nu gav han dem 10 Mark af bemeldte Byes saa kaldte Midsommers Gield (Skyld) at oppebære aarligen og bestandigen, til deres Klæder. Desuden skiænkede han dem af sine Eiendele 4 Bøel i Sieland, og paa Amaca (Amager), og Halvdelen af Ringsted Skov; Vilde og fremdeles give dem mere, for hvilket og det forhen skiænkede de skulde være frie for alle Kongelige Rettigheder. Iblant Underskriverne staae først Peder, Bodils Søn, derpaa ovennævnte Ryko, derpaa Ebbo, Stigoti Søn, Aki Pick, og flere, thi dette Diploma findes kun i den Ringstedske Copie-Bog i det Kongelige geheime Archiv, og er det trykt i Thorkelins Diplomatarium. Svend Estrithsen havde alerede stifted Klosteret, og beboedes det af Benedictiner-Munke; saa at Kong Erik alene foreenede det med St. Mariæ Kirke, hvor Hertug Knud laae begraven, og forbedrede Munkenes Tilstand. Den 29 November udstædde Bisp Eskil af Roskild sit Brev om St. Peders Kloster i Nestwæth. Deri skriver han sig Dei gratia Episcopus, og beretter hvorledes Petrus, Bothildis Søn, og hans Brødre Hemming og Georg, tilligemed deres Moder Bothild, have med hans Tilladelse skiænket den dem til-

tilhørende Kirke udi Næstweth med alt derunder liggende, Gud og St. Peder til Ære, til et Munke-Kloster efter St. Benedicti Regel; og til dets Understøttelse skiænkede de alle meget af deres Eiendomme, beliggende udi Sieland, Møen, Falster, og Moderen det halve af lille Næstweth og Skoven, og i store Næstweth eet og en Fierdedeel Boel, sampt een Mølle, og paa det ingen skulde i Fremtiden begiære noget heraf tilbage, enten for sig eller Arvinger, saa bekræftede Bispen dette efter deres Begiæring med sit Band, ja eftergav Kirken i Næstweth, den i Thiærsbye, den i Haslene, og alt til dem hørende, al bispelig Tieneste, gav dem frie, og befriede dem fra at staae under nogen verdslig eller geistlig Person, undtagen at de skulde bevise Stigtets Bisp den tilbørlige Lydighed, hvorimod han i alle Maader skulde staae dem bi, og hemme deres Stridigheder, saafremt deres egen Prælat ei kunde udrette det. Bispen skiænkte dem og den fierde Deel af sin Tiender i Thiuthæbyers (Tyberg) Herred, hvori Næstweth laae, saa og Tienden af alt hvad de eiede, og herefter eiendes vorde udi hans Stigt, paa det at Abbeden kunde paa sin egen anstændige Bekostning drage til hvad Synod eller Concilium i og uden for Provincen, som det behagede Bispen. Til Bekræftelse havde han sat sit Sigil under. Dette var giort da Lotharius var Romersk Keiser, i den Danske Kong Eriks 5 Aar, i Bisp Eskils andet, udi Byen (villa, Landsbye) Næstweth. Vidnerne vare Provst Salomon, samme Kirkes Prior Richard: Herman, Bispens Capellan (maaskee den som siden blev Bisp i Slesvig), og mange andre Geistlige og Verdslige, som der nævnes; Da Innocentius II. var Pave. Ved dette Diploma, hvoraf forekommer i Langebeks Scriptores et Udtog af St. Peders Kloster i Nestved dets Gave-Bog; Ved det, siger jeg, stadfæstes

Erik Emun.
Aar 1135.

 uover-

Erik Emun. uovervindeligen, at Fodvig Slag og Nielses Død skede
Aar 1135. 1134, thi Eskil blev først Bisp i Roskild efter den Tid, og følgeligen kunde den 29 November 1135 være det andet Aar af hans Bispedom. At her meldes, at Lotharius var Romersk Keiser, er underligt nok, og kunde give en Slags Formodning, at Erik erkiendte ham for sin Overherre, hvilket og Gebhardi formoder, med mindre det er alene skeet som en Slags Æresbevisning, da Keiseren ansaaes for Christendommens Hoved, dog helder jeg mere til den første Mening, eftersom Erik havde rimeligen endda mange mod sig, om hvilke han frygtede, at de vilde kalde Keiseren til Hielp, og maaskee forlange Hævn over ham for Magni, Nielses og Haralds Drab. Af dette Diploma sees, at Munkene havde da Strøgods i adskillige Danske Landskaber, saa og Fælledskabets Elde. Navnet Hemming bringer mig paa de Tanker, at de have været Sønnesønner af Hemming Jarl, som var Sønneson af den berømte Thorkil den Høie. Bodil har uden Tvil været Moder til Erik Emun, som Erik Eyegod avlede med hende imedens hendes Mand levede. Paa den Maade var Peder Halvbroder til Erik Emun, og har denne vel og givet sin Søn Svend det Navn Peder. Men vel muligt ogsaa, at Bodild har avlet Harald Kesie med Erik Eyegod, forend hun blev gift, thi da indseer man fuldkommen, hvorfor hendes Søn Peder giorde siden Opstand mod Erik Emun. Men er det saa, da maae hun være bleven meget gammel, saafremt Harald er født 1080 eller 1086. Af dette Diploma haves kun en Transsumpt, thi det staaer alene i en Pergaments-Vidisse, udstædet af Bisp Niels i Roskild Aar 1245 den 17 Junii, som findes i Herlufsholms Archiv. Det er trykt i Thorkelins Diplomatarium. — Paa denne Tid drog den Vendiske Konge Renibur, som Snorro kalder ham,

det

det er den Pommerske Fyrste Ratibor, hvis Fader var Svantibor, og Broder den ivrige Christen Wartislaw, hvorimod Ratibor var ligesaa ivrig en Hedning, med 250 Snekker i Soen, og var der paa hver 2 Heste og 44 Mænd, det er i alt 11000. I en anden Codex staaer, at Skibene vare 550, hvilke efter den gamle Maade at beregne 100 paa udgiore 660, hvorefter Mandskabet maae have beløbet sig til 28840. Rettibur havde sin Søstersøn Dunimiz med sig, og en anden Høvding ved Navn Nanibur. Kong Erik og Erkebisp Adzer sendte Bud til Kongehelle i Norge, og bade Indvaanerne at tage sig vel i agt for denne store Hær, som stred imod de Christne, og fik næsten altid Seier, hvilket viser, at mange i Pommern vare endda Hedninger, og at Ratibor havde ei ladet sig omvende ved Bisp Otto's Prædiken. Imidlertid toge Borgerne sig dog saa lidet vare, at de i Forstningen meente, at det var den Danske Kong Erik, af hvilken de forventede sig at faae Fred. Herover skeede det og, at Venderne, hvorvel efter en haard Strid, indtoge, plyndrede og brændte denne Bye den 10 Augusti, hvor Kong Sigurd havde lagt det hellige Kaars og mange andre Kostbarheder i Forvaring. Guttorm, en Søn af Harald Flette, en Dansk Mand, var da en af Byens Høvdinger; Dette synes at vise, at Harald Flettes Fader har maaskee hedet Guttorm. Efter en gammel utrykt Kronike paa Dansk hos Svaning skal Lunde Bye være brændt i dette Aar, som neppe er rigtigt (3). Erik Emun. Aar 1135.

(3) M. Mathiæ ser. Ep. Lund. p. 27-29. Diplom. Mss. Langebekii. Thorkelini Diplom. T. 2. p. 4-7. Svaningii Mss. iblant Rostgardiana n. 93. p. 6. efter min Udskrift. Hvitfelds Danske Kronike T. 1. p. 100. Danske Atlas T. 5. p. 985. 970. Saxo l. 14. p. 248. Snorro i Sigurd Jorsalafars Saga c. 25; i Harald Gilles

Erik Emun. Aar 1135.

Den Norske Kong Harald Gille ægtede omtrent paa denne Tid, som det lader af Fagurskinna, Ingerid, den Danske Prinds Henrik Skatelers efterladte Enke, og havde han forud Aar 1132 avlet med sin Frille Pora, Guttorms Dotter, Prinds Sigurd. Ingerid bragte ud paa Hosten Prinds Inge til Verden. Ragnvald Jarl sendte Gesandter til den Orkenoiske Jarl Paul, og lod fordre sin Del af bemældte Oe, men fik Afslag. Den 17 Martii holdt Keiseren en Rigsdag til Bamberg, hvorhen kom den Polske Boleslav, eller maaskee forst siden til Merseborg, hvorpaa jeg dog tviler, og da er det vel forst skeet, at han har, som Otto af Frisingen skriver, betalt Skat for 12 Aar, 500 Pund for hvert Aar, venteligen for Lande, Keiseren regnede til Tydskland, allerheldst han da og lovede bestandig Underdanighed, aflagde Eed, og tog Pommern og Rygen til Lehn, da han dog eiede ikke det mindste i det sidste, og de Danske Konger havde fra ældgamle Tider tilegnet sig Over-Herskabet derover; Derfor troer jeg, at han har giort dette Erik til Fortred, og det haver været en Aarsag med, hvorfor Erik giorde et Tog did næste Aar. Derefter blev han Keiserens Mand, og gik for ham til Kirken, og bar Sværdet for ham. Efter dette drog han til Hildesheim for at aflegge

Gilles Saga c. 9-11. Gebhardi Hist. von Dännemark 4to. T. 1. p. 476. not. I. Den Danske Riim-Krønike. Ann. Saxo c. 668. Chr. montis Sereni p. 14. Ann. Hildesh. p. 741. Chronogr. Saxo p. 292. Trithemii Chron. Hirsaug. T. 1. p. 400, & in ed. anni 1601. p. 125. Stephanius in Saxon. p. 231. Pontopp. Ann. T. 1. p. 359. Knytlinga-Saga c. 101. Suhms Forb. p. 217-222. Lang. Scr. T. 1. p. 30. 61. 161. 175. 240. 252. 272. 339. 340. 384. 385. 388. T. 2. p. 166. 217. 370. 430. 435. 521. T. 3. p. 53. 260. 303. T. 4. p. 254. 282. 287. 343. Ann. Isl. n. 413. p. 21. n. 424. p. 133. Cornerus c. 486.

afregge sin Andagt ved St. Godhardi Grav, om hvis Jertegn der gik stort Rye og Rogte. Da han kom til Magdeborg ringede man med Klokkerne ham til Ære, hvilket paa de Tider neppe skeede uden for frie og uafhængige Regentere, saa at hans Lehntagelse haver uden Tvil ei hensigtet til Polen selv, hvilket kan give en Fordom i Henseende til nogle Danske Kongers Lehntagelse, at det ei heller haver havt Hensigt til Danmark. Herman Billung var i sin Tid en mægtig Herre, Hertug i Saxen, og Keiserens besonderlige Ven, og dog tog Keiser Otto den Store det meget ilde op, at man havde ringet for ham i Magdeboeg med alle Klokker, da han i Henseende til alle sine Lande var Keiserens Vasal og Lehnsmand. Den Saxiske Chronograph vil, at Boleslav blev efter Keiserens Begiæring saaledes imodtaget i Magdeborg, og holder det for underligt i Henseende til at han var en Slaver og en Fremmed. Med saadan Foragt ansaae de Tydske da Slaverne, endskiønt Boleslav var en af Europæ mægtigste Fyrster. Dette Venskab imellem Keiseren og Boleslav maatte og giøre Erik opmærksom og føyelig imod den første, thi Boleslav var, som Svigerfader til den dræbte Magnus, nødvendigen Eriks bitterste Fiende. Fortsætteren af den Bøhmiske Skribent Cosmas vil, at Keiseren begegnede Boleslav med Foragt efter den Bøhmiske Hertug Sobieslai Raad, og at alene Stilstand blev sluttet, og ingen fuldkommen Fred. Dog alt dette skriver han vel af Nationalhad. Fra Bamberg begav Keiser Lotharius sig til Qvedlingborg, og holdt der Paasken, og udi Magdeborg Pindsefæsten, forblev der og til omtrent Julii Slutning. Did komme, som forhen er sagt, Danske Gesandtere, saa og den Bøhmiske Hertug Sobieslaus, Polske, Ungerske, Slaviske, Grækiske og Venetianske Gesandtere, og klagede de tvende sidste over Kong

Erik Emun. Aar 1135.

Roger.

Erik Emun. Roger. Imod Aarets Ende besluttede Keiseren at giöre et Tog
Aar 1135. imod denne Konge. Den 11 Julii udstædde Lotharius til Buckstædehusen et Brev til Kirken i Wildeshusen, med Samtykke af dens Advocat Egilmar (Greve af Oldenborg), om at dens Ministeriales skulde nyde samme Friheder, som de beviste at have havt i Hertug Magni Tid, og lige med Keiserens egne, og (den Saxiske) Hertug Henriks. Dette giorde han efter Overtalelse af sin Keiserinde Richiza. Hertug Henriks Søn Henrik, som siden blev bekiendt under det Tilnavn Löve, blev først i dette Aar døbt i Pindsen, endskiønt han allerede var 6 Aar gammel. Den 13 April døde Marggrev eller Grev Frideric af Stade uden mandlige Arvinger, efterat han i 40 Aar havde deels som Statholder, deels som Greve, besiddet Stade, hvorpaa Rudolph II, Greve af Ditmarsken, giorde Paastand paa det, synes og at have besiddet det i sine sidste Leveaar, dog varede det længe inden han kunde faae Belehningen af den Bremiske Erkebisp Adalbero. En Skribent vil, at han efter Friderichs Død har kun besiddet det i halvanden Aar. — Imedens Boleslav var fraværende i Tydskland faldt den Russiske Storfyrste Jaropolk ind i hans Land, og kom ved Understøttelse af Wolodimer, Regent af Halicz og Przemysl, eller snarere af hans Broder Rostislaw, som da synes at have regieret der, lige til Witliza eller Wislicia, en fast Stad, der laae ei meget langt fra Cracau, og udi Palatinatet Sendomir, hvilken han og indtog og opbrændte den 8 Martii ved Forræderie af en Ungarsk Prinds, uden Tvil Boris, som var der Stadtholder, og paa hvilken Jaropolk lod siden Øinene udstinge, og Tungen afskiære og ham endeligen gilde. Ved samme Tid er ogsaa uden al Tvil Jaroslaw, Fyrste af Lodomir, hvis Søster Zbislawa havde været den Polske Boleslavs første Gemahlinde, bleven udjaget af Jaropolk.

polk, hvorpaa denne gav Lodomir til Isjaslaw, Mstislaws Søn. Erik Emun.
Disse Uroligheder formaaede uden Tvil Boleslaw til at forlige sig Aar 1135.
ved Keiserens Mellemhandling med den Bohmiske Hertug Sobieslav, og saa stærkt at søge Keiserens Venskab, for derved engang i Tiden, i Anledning af Rygens Forlehning, at udvide sit Herredomme, og at have Leilighed til at bekrige de Danske, hvilke han nu for ovenmældte Russiske Uroligheder maatte lade være i Fred, endskiønt han brændte af Hævn for sin Svigersøns Magni Død, og søgte ved den Leilighed at udbrede sit Herredømme over Rygen. I Byen Nowgorod var megen Opror i dette Aar, som maaskee har bevæget Ingeborg til at forlade Rusland med sin Søn, den unge Valdemar, og at vende til Danmark. — Den 1 December døde den Engelske Kong Henrik I, en mægtig, tapper og listig Herre, og derhos vellystig og grum. Han holdt skarpt over Lovene i sit Land, saa at enhver kunde reise sikker med de største Kostbarheder, men elskede derhos Jagten saa meget, at de der dræbte noget Vildt straffedes næsten haardere end de der dræbte Mennesker. I Begyndelsen af sit Regimente stadfæstede han Kong Edvards Love, hvilke vare byggede paa Store-Knuds, men siden gav han andre, der vare meget strængere, og dels tagne af Knuds Love, men dels af de Saliske, Ripuariske, Normaniske og flere Love. Henriks Søstersøn Steffen, Greve af Boulogne, kom strax over fra Frankrige til Engelland, og blev den 26 December paa St. Steffens Dag kronet udi London til Konge af Erkebispen i Cantorbery, brydende saaledes den Eed, han havde giort den gamle Konge, om at holde Riget hans Dotter Mathild tilhaande. Den mægtige Henrik efterlod sig i sit Skatkammer ikkun 100 Pund, foruden Guld- og Sølv-Kar, og Ædelstene. — Kong Roger faldt i en meget stor Sygdom, og

Erik Emun. Aar 1135. neppe var han kommet op af den, førend hans Dronning Albina døde, hvilket han tog sig meget nær, saa at derover det Rygte udspreddes, at han var død. Da greb Fyrst Robert af Capua til Vaaben, og kom udi April til Neapolis med 8000 Mand og 20 Pisanske Skibe. Hertug Sergius og Greve Rainulph grebe og til Vaaben, thi de tænkte, at Roger var død, hvorpaa de indtoge Aversa Amalfi og flere Stæder. Dog Roger kom den 5 Junii fra Sicilien, overvandt sine Fiender, og igientog alt det tabte, undtagen Byen Neapolis (4).

Aar 1136. Tvende Aar efter Kong Nicolai Død, saa siger Knytlinga-Saga, foer Kong Erik til Wenden, deels for at hævne Wendernes begangne Søerøverier, og at dæmpe dem, deels vel og for at haandthæve de Danske Kongers Rettighed til Rygen, som den Polske Regent anfægtede. Hans Hær did bestod af 1100 Skibe, og havde han foruden Folk 4 Heste paa hvert Skib, for at kunne

(4) Snorro i Magni Blindes Saga c. 1. 12. I Sigurds &c. Saga c. 1. Fagurskinna Mss. eller Magnæi n. 302. 4to. Torfæi Hist. Norv. T. 3. p. 502. Orkneyinga-Saga p. 174. Calles T. 6. p. 357-368. Eccardi Hist. Geneal. Dom. Sax. p. 23. Chron. Saxo. p. 292. 293. Alb. Mon. p. 273. 274. Chron. Pegav. c. 134. Chron. St. Petri c. 274. Ann. Hildesh. p. 741. Ann. Saxo c. 668. 669. Hist. Arch. Brem. p. 90. Staphorst T. 1. p. 536. Boltens Dithm. Gesch. T. 2. p. 133. Alb. Stad. p. 208. 235. Otho Frising. l. 7. c. 19. p. 149. Hess Mon. Guelf. p. 48. Cosmæ Continuat. p. 25. Arndts Russische Gesch. T. 1. p. 364. Nye Samling af det Danske Vid. Selsk. T. 2. p. 495. Boguphalus p. 37-39. Dlugoss l. 4. c. 438-441. Tscherbatow T. 2. p. 585-587. Chr. Sax. p. 237. W. Malm. Hist. Nov. l. 1. p. 177. 178. H. Hunt. l. 7. p. 385. M. Paris p. 61. 62. Walter Hemingford c. 55. p. 478. Spelm. Gloss. Anh. p. 361. 362. Muratori Gesch. v. Ital. T. 7. p. 43-48.

kunne ved Hielp af Rytteriet føre Krigen med des større Efter- Erik Emun.
tryk, og skal han efter Crantzii Beretning, saa og efter vor Aar 1136.
Danske Rim-Kronike, have af alle Danske Konger været den
første, som førte Rytterie paa sin Flode; Vidst er det, at man
virkeligen finder, at Danske og Normaner finge forhen først Hes-
ste i de Fiendtlige Egne, hvor de landede. Det lader, at Toget
gik alene til Rygen, hvor og de største af alle Vendiske Søerø-
vere boede. Der giorde de Danske Landgang uden Modstand,
og beleirede strax med en Del af deres Krigshær Byen Arcona,
som da var den mægtigste og fasteste paa hele Øen, og hvori en
stærk Besætning laae; Med den øvrige Del plyndrede de rundt
omkring paa Øen. Bemældte Stad var ei alene fast ved Kon-
sten, men og ved Naturen, thi den laae ved Havet saa got som
paa en Øe for sig selv, da den var trint omkring omgivet af
Søen, undtagen paa eet eeneste smalt Stæd, hvorved den var
landfast med Resten af Øen. Over denne smalle Nakke af Land
lod Kongen opkaste en høi og bred Vold af Træe og Jord, for
derved at afskiære Borgerne udi Byen al Hielp og Undsæt-
ning fra deres Naboer, og tilligemed at afskiære dem Vandet,
som de hentede fra en fersk Søe, der laae Norden for Byen,
og var Stien, som gik didhen, befæsted. Hallandsfa-
rerne under deres Anfører Peder (a) bleve beskikkede til at for-
svare denne Vold. Rygerne lode sig dog herved ei afskrække fra
at komme den beleirede Stad til Hielp; Tvertimod, de vadede

Rrr 2 om

(a) Ved ham forstaaer Langebek T. 4. p. 290. not. v. den berømte Peder, Bodilds Søn, og mener, at det, at han lod sig overrumple, har givet den første Anledning til Misforstaaelsen imellem ham og Kongen. Dog da Peder synes at have været Høvding i Sieland, tviler jeg paa, at han har anført Hallandsfarerne.

Erik Emun. om Natten over Søen paa et Sted, hvor den ei var meget dyb,
Aar 1136. og overfulde Hallandsfarerne gandske uformodentligen, sloge og i Begyndelsen en stor Del ihiel af dem, men bleve tilsidst med Forlis tilbagedrevne af den øvrige Krigshær. Dette Uheld tillige med Mangel paa Vand indjog Arkoneserne saadan Skræk, at de strax begyndte at træde i Underhandling med de Danske; Og bleve da tilsidst begge Parter saa forligte, at de skulde give sig over til Kongen, betale ham aarlig Skat, lade sig døbe, og blive Christne, sampt tage imod en Bisp, der videre kunde undervise dem i den christne Troe; Derimod skulde de have Lov til at beholde deres Afguds Swantevits Billede, som ei alene dyrkedes af denne Byes Indvaanere, men og af Naboerne. Erik har uden Tvil ladet dem beholde det, fordi man da troede, at dens Navn og Dyrkelse reiste sig af den hellig Vitus, og man maaskee formeente, letteligen at kunne bringe dem fra Afgudens til Helgenens Dyrkelse; Dog maae man tilstaae, at dette var meget uforsigtig handlet. Saasnart Byen var udi Kongens Hænder, gik Daaben for sig, hvortil alle Stadens Indvaanere gladeligen løbe udi Hobetal, saasom den skeede udi en stor fersk Søe, og de vare næsten vansmægtede af Torst, men nu baade kiølede og lædskede de sig, hvilket viser, at Overgivelsen skeede mest formedelst Mangel paa Vand. Efter Erobringen af Arcon vendte Erik tilbage til Danmark igien, førende endel Gisler med sig fra Arcona, venteligen af de fornemste Mænd. Men han havde ei saa snart vendt Ryggen, førend Arkoneserne forlode den christne Troe, joge Bispen ud, og bleve ved deres gamle Troe og Opførsel. Dette viser, at Erik har lagt liden eller ingen Besætning i Arkon; En Sag, som og var vanskelig paa de Tider, da ingen stadige Krigshære holdtes, saa Kongerne ei

kunde

kunde faae andre end Frivillige hertil. At Erik ei længere fortsatte Krigen i Venden efter Arkons Erobring, dertil har uden Tvil været Aarsag Krigstienestens da værende Forfatning, som saa meget beroede paa Almuens egen gode Villie; Vel og muligt, at han har tabt mange Folk, og at Vinteren har stundet til. Aaret efter kunde han ei komme for at tugte dem, forhindret ved den Norske Krig, og siden ved sin tidlige Død. Micrælius henfører denne Rygiske Krig til Aar 1145; men da var Erik længe siden død, og kommer hans Vildfarelse deraf, at han forbinder den med en senere Krig, som Svend, Eriks Søn, førte i Venden. Omtrent i dette Aar blev Herman Capellan hos den Roskildske Bisp Eskil, Bisp udi Odense; Er han bleven det efter Hubald, og ingen været dem imellem, saa maae denne have opnaaet en meget høi Alder, og han derfor maaskee ei været med i Fodvig Slag. Udi St. Laurentii Kloster til Lund holdtes i December en Samling af dets Munke, af Helligkaarses udi Dalbye, og af alle Helgenes i Lund, hvorudi fastsattes, at da disse tvende Klostere havde altid staaet i eet Selskab og Broderskab sammen, saa vilde de fremdeles giøre det, og end mere forøge dette Gode, nemlig at understøtte hinanden med Almisse og anden gudelig Hielp, og at staae de døende Brødre bi; Fremdeles blev vedtagen, at om nogen Broder døde, skulde det som snarest bekiendtgiøres i alle tre ommeldte Klostere, paa det hans Ligfærd kunde besørges; Intet uden Svaghed eller Alderdom kunde fritage nogen fra at bivaane den; Dog var det nok, om de af Dalbye sendte tvende Brødre; Men forsømtes dette af nogen anden Aarsag, da give 10 Penge i Almisse; Dog undroges Jule Dag, Mariæ Renselse, Palme Søndag, de tre Paaskedage med de trende foregaaende Dage, Christi Himmelfart, Pindsedagene,

Erik Emun. Aar 1136.

Erik Emun. Aar 1136. sampt Kirkens Patrons og Indvielsesdag. Fra Dødsdagen af skulde dagligen i 30 Dage læses Tieneste for de Døde, ved Messen, Otte- og Aften-Sang, undtagen naar Fæsten af de 8 Læsninger (lectiones) indfaldt, da den skulde opsættes til en anden Dag, saa at 30 Tienester dog bleve fuldbragte. Ovenmældte Fæst af de 8 Læsninger kiender jeg ikke, og finder intet om den, hverken hos Ducange, Carpentier eller Pilgram. Skulde nogen Broder døe forend Tienesten for den anden var til Ende, saa skulde den holdes for begge tilfælles, indtil at den var fuldbragt for den sidste. Man maatte og see til, at (Indkomsterne af) de 7 Præbender bleve inden disse Dage vare forbi uddeelte til de Fattige. Den 30 Dag skulde hver Broder give et Brød til Messen, og ligeledes paa Aarsdagen (Anniversarium af den Døde), og det saaledes hvert Aar. Desuden skulde alle Brødrene holde særdeles Bønner for den Afdøde; De af dem, som vare Præster, skulde holde 7 Messer, og de andre Brødre læse 2 (Gange) Psalteren og 50 Psalmer, og det saaledes, at de bleve (aarligen) færdige med dem forend Anniversarium indfaldt; Men hindredes de herfra ved Sygdom, Reise, eller nogen anden Forretning, da skulde de hver Gang husvale een Fattig. Dog skulde den (Broder), som af Ærgiærighed eller Blødhed forlod sit Præbende, ansees for uværdig hertil; Dog undtoges de, som enten af Armod eller formedelst Fyrsternes Vrede, som pleiede at skee, tvinges til at forlade deres Plads, eller som og bleve forflottede til et høiere Værdigheds Trin, eller udvalgte en strængere Ordens Regel. Dette blev besluttet udi St. Laurentii Kloster i alle Brødres Overværelse, og vare der fra Dalbye tilstæde: Provst Findor og Præsten Huglec, og paa Munkenes Vegne (venteligen af alle Helgens Kloster), Præsten Sven og Diaconus Carl.

Dog

Dog efterhaanden traadde St. Laurentii Kloster i Sælskab med Erik Emun.
Brødre og Søstre af Roskild, Odense, Viborg, Slesvig, Ve- Aar 1136.
stervig, St. Christopher af Ravengersburg i Pfalz-Simmern udi Tydskland, stifted 1073, og af Benedicti Orden, og ophævet 1566, og St. Peder af Helmwardeshusen, et Benedictiner-Abbedie udi Hessen-Cassel, som nu ogsaa er ophævet, og stifted ved 10 Sæculi Slutning, hvor en Dansk ved Navn Tordor var Præst og Munk, som døde den 3 Januarii, udi et os nu ubekiendt Aar, og som gav til Cannikeriet een halv Boel i Landsbyen Hullagy i Skaane. Dette er den ældste udførlige Beretning om Munkene i Danmark, og om deres Samfund med udenlandske Klostere. — Paa denne Tid levede en Mand udi Norge ved Navn Sigurd; hans Moder hed Pore Saxes Dotter af Vigen, og hans Moster Sigrid, der med Magnus Barfod avlede Kong Oluf, og med en anden ubekiendt Mand, en ved Navn Kare, fra hvilken stammede en mægtig Slegt paa Østeraat, af hvilken en Jon ægtede i 13 Sæculo Sigrid, Kong Inges og Hertug Skules Søster. Præsten Adalbrict udgaves for Sigurds Fader, hvorover ogsaa Sigurd holdtes til Bogen, og blev omsider Degn eller Diaconus; Men som han var en grum, urolig og slem Mand, saa blev han kaldet Slembe-Degn, eller Slembi-Diaconus. Han var ellers deilig, stor, stærk, behændig, tapper og hurtig. Hans Moder fortaalte ham, at Kong Magnus Barfod var hans Fader, hvorpaa han drog udenlands, ja til Jerusalem, blev Kiøbmand, var paa Orkenøerne og paa Irland, opholdt sig hos Kong David i Skotland, og kom endeligen til Danmark, hvor han skal ved at bære gloende Jern have i fem Bispers Overværelse beviist sin Fæderne Herkomst, men Kong Haralds Venner sagde, at det var de Danskes Svig og Løgn imod de Norske; Af hvilket, saa og det forhen

for-

Erik Emun. Aar 1136. fortaalte, at Borgerne i Kongehelle ansaae den fiendtlige Vendiske Flode for den Danske, jeg slutter mig til, at der har været Uvilie imellem de tvende Konger, Erik og Harald, hvorvel det dog ei er kommen til aabenbare Krig, og for saavidt kan Efterretningen i Knytlinga være rigtig, at de holdte Venskab ubrødeligen, saa længe de levede. Hvorom alting er, saa drog Sigurd om Sommeren i dette Aar 1136 til Norge, og fandt Kong Harald i Bergen, og begierte der, som Broder, Del udi Land og Rige; Dog Lehnshovdingene raadde Harald herfra, thi de frygtede for Sigurds Virksomhed, og nu giorde de hvad de vilde. Man besluttede derfore at tage Sigurd af Dage, beskyldte ham for at have dræbt en vis Þorkil Fostre, Kongens besønderlige Ven, og satte ham paa en Baad, i Tanke at aflive ham, og som Saxo vil, at drukne ham; Dog Sigurd kastede sig ud i Vandet, og som han var en god Svemmer og Dukker, kom han lykkeligen i Land, og skiulte sig i Fieldene, Hosten over, og ud paa Vinteren, men siden i Bergen hos en Præst, hvor han med mange, endog af Kongens egne Hoffinder, lagde Forræderie op imod ham, og Natten efter St. Luciæ Fæst den 14 December ihielslog ham, da han var drukken, udi Armene af sin elskte Friske Þora. Harald havde da regieret i 6 Aar. Han var gavmild indtil Ødselhed, lystig, og sær behændig, men vellystig, ueftertænksom, doven og ustadig, saa at hans Raad regierede for ham, og kunde imod hans Natur bringe ham til Grumhed; Han var en af de slette og almindelige Konger, som allene tiene til at mærke Tidsregningen. Sigurd søgte derpaa at faae Bergens Almue paa sin Side, og at blive Konge, men den svarede hel fornuftigen, ei at ville have den til Konge, som havde dræbt sin egen Broder, og som ei havde Ret til Riget, hvis han ei var hans Broder, hvorpaa den domte

ham

ham og Selskab fredløs. Sigurd drog derpaa til Nord-Horde- Erik Emun.
land, Sogn og Fiordene, holdt Thing med Bønderne, og blev Aar 1136.
af dem tagen til Konge. Dronning Ingerid, og alle Lehns- og
Hofmænd i Bergen sendte derpaa Bud til Tronhiem, hvor Sigurd, Haralds Frille-Søn, opfostredes, og bade tage ham til Konge, hvilket og skeede paa Øre Thing, lige ved Tronhiem; Selv drog hun til Vigen, og udvirkede der, at hendes Søn Inge og blev erklæret for Konge; Saa fast stod man da i Norge udi den Tanke, at alle Konge-Sønner, ægte og uægte, havde Ret til Riget. Sigurd var da paa fierde Aar, og Inge paa andet, og kunde intet ønskeligere hænde de aristocratisk-tænkende Store, end slige mindreaarige Regieringer. Toland, en indfød Irrer, forklarer i Udgaven af de harlejanske Manuscripter, at Gille, Gilla, betyder paa Irsk en Slave, altsaa betydde Kong Haralds Tilnavn Gille-Krist, det samme som Christi Slave. — Rognvald Jarl forlod Norge, og vilde giøre et Forsøg paa Orkenøerne, kom og til Hitland, hvis Indvaanere han fik paa sin Side, men hans Venner paa Orkenøerne bleve imedens slagne af Jarl Paul, og han maatte med uforrettet Sag vende tilbage til Norge. Paul lod imidlertid oprette nogle Varder paa Orkenøerne, for i Tide at faae Efterretning om Rognvalds Ankomst. Efter dette maatte en mægtig Mand Sven, Asleifs Søn, blive for et Mords Skyld landflygtig fra Pauls Hof, og begive sig til Suderøerne, hvilket siden blev Paul til Ulykke (5).

Pave

(5) Saxo l. 14. p. 248. 249. 305. 319. Knytlinga-Saga c. 101. Micrælii Altes Pommerland p. 245. Crantzii Dania l. 5. c. 17. 18. p. 195. Ej. Wandalia l. 3. c. 35. p. 75. Den Danske Rim-Krønike. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 272. T. 2. p. 217. 370. T. 3. p. 471.

Erik Emun. Aar 1136.

Pave Innocentii Gesandtere, saa og Nærværelsen af Robert, Fyrste af Capua, og Grev Richard, Rainulfi Broder, der alle klagede over Kong Roger, tilskyndte Keiser Lotharius alt mere og mere til det Italienske Tog. Imidlertid døde Grev Henric af Magdeborg, som tilligemed var Marggreve i Lausnitz, en Søn af Marggreve Wiebert, hvilket sidste Land Conrad, Greve af Wettin og Marggreve i Meissen, blev forlehnet med, hvorved han blev en mægtig Herre. Slaverne indtoge Havelberg, og ødelagde dens Kirke, hvorpaa Marggrev Albert Biörn giorde ofte Indfald i deres Land, og plyndrede det. Disse Slaver have maaskee været Obotriter. Forend Lothar antraadde det Italienske Tog, giorde han sin Svigerson Henrik til Hertug i Saxen, og da han allerede var Hertug i Bayern, saa blev han herved den mægtigste Fyrste i Tydskland. Udi September brød Lothar med en mægtig Krigshær op til Italien, indtog den 15 November Pavia, som satte sig til Modværge, samt bragte Savoyen, Piedmont og Piacenza til Lydighed. Rogerius beleirede imedens Neapolis, hvorved en stor Hunger opkom i bemældte Bye, dog indtog han den ikke. Ved sit Diploma af 26 Julii gav den Hamborgske Erkebisp Adalbero til Vicelin Fuldmagt paa sine Vegne at prædike i Slavien, saavidt hans Stigt strakte sig, nemlig lige til Pene-Floden, og da han formedelst Indvaanernes Vildheds Skyld ei kunde have fast Bopæl i deres Land, saa havde han skienket ham den Kirke af de Gamle kaldet Wu-

per-

p. 471. 472. 470. 439. not. y. 434. not. o. p. 475. 518. Suhms Fork. p. 222-225. Hvitfelds Bispe-Krønike p. 37. Pontopp. Ann. T. 1. p. 310. Snorro i Harald Gilles Saga c. 13-16. I Sigurds og Inges Saga c. 1. Harleyan Mss. T. 1. n. 1802. II R. £ 2. p. 2. a. Orkneyinga-Saga p. 176-194.

penthorpe, men af de Senere Novum Monasterium (Neumünster) paa Grændserne af Holsten (Holtchatia) med tilliggende, og gav hain og den Landsbye Drogerestdorpe, maaskee Drage, nu en Herregaard, med tilhørende, sampt befriede bemældte Kloster fra al geistlig Magt, undtagen Erkebispernes, og deres egne, retmessigen udvalgte, Prælaters, sampt befriede dem fra at møde uden for den Hamborgske Kirkes Grændser, uden i yderste Nødvendighed. Under dette Diploma findes et Sigill af hvidt Vox, og giemmes Originalen udi det kongelige Danske geheime Archiv. I Sigillet sidder en Bisp med Stav i høire Haand, og en Bog i venstre. Omskriften er Athelbero, Hammenburgensis Archiepiscopus. Til dette Aar henhører uden Tvil det Mageskifte imellem Hartman, Provst af Romesley, nu ubekiendt, og Vicelin, hvorved den første overlod til den sidste Bønderne af Pristhørst, Romeresflete og Wulberessen, med 12 veldyrkede Hollandske Agre, og een halv udyrket Hollandsk Mansus (Boel hos os). Dette synes at vise, at Grev Adolph havde alerede indkaldet Hollændere i Landet for at lære Indvaanerne den rette Agerdyrkningsmaade, og især Omgangen med Køer, hvilket efterhaanden udbredede sig ogsaa til Danmark, saa at en Forpagter, endog i vore Tider, især dem, som har Qvæg-Forpagtningen, kaldes en Hollænder, og Besætningen af Qvæg et Hollænderie. — Den Pomerske Fyrste Wercizlaw, som havde giort saa meget for Christendommen, og stiftet Bispesædet i Uznam eller Usedom, som først blev forflyttet til Julin, og derpaa til Camin, blev ved Stolpe dræbt om Natten af en hednisk Lutitier, og begravet der, og siden indført der i det Abbedie, som hans tvende Sønner Kazemar og Bugezlav stiftede til hans Erindring, og hvilke vare uden Tvil meget unge da han døde, og havde maaskee

Erik Emun. Aar 1136.

Erik Emun. skee den Danske Prindsesse Ida til Moder, endskiønt Miræus
Aar 1136. vil, at hun skal kun have været Moder til Casimir, og Heila, Wentzlaws første Gemahlinde, en Saxisk Prindsesse, Moder til Boguslaw. — Den Polske Boleslav faldt ind i Lodomir, hvor Wolodimir regierede, foer der ilde frem med Sværd og med Brand, hug alle ned for Fode, og twang Wolodimir til at skiule sig. — Munkene af Stablo i den Westphalske Kreds, og hvilket Stæd ligger næsten inde i Stiftet Lüttich, satte den Bye Boviniacum, nu Bovines i Grevskabet Namur, i Stand igien, som var bleven ødelagt i de Danskes Forfølgelse (i det 9 Seculo). — Udi Engelland vare store Uroligheder; Kong Henriks Dotter Mathild søgte at forsvare sin Ret, til hvilken Ende hun satte sig fast i Normandie; Hende til Beste giorde den Skotske David et Indfald i Engelland; De af Wales ogsaa; Kong Steffen var og forhadt af mange, fordi han ei holdt hvad han havde svoret, nemlig at befrie Landet fra Danegeld. — I Wales var og indbyrdes Krig. Owen, en af Fyrsterne, ødelagde Castellet Caermarthen udi October Maaned. — Hedningene komme med 15 Skibe, stærkt besatte, til Aberteyni, maaskee Tenby i Pembrok-Shire, dog blev Stilstand slutted paa en Tid. Hedningene ødelagde Kirkerne af Landdoch, maaskee Langedok i Caermarthen-Shire, og St. Dogmaele, hvorved vel neppe St. Davids forstaaes; Alle tre ligge i Syd-Wales. Spørsmaal bliver, hvilke disse Hedninger have været, maaskee Ostmaner fra Irland, thi ved dem hang endnu meget hedniskt Væsen, og Aar 1142 krigede Irrer virkeligen i Wales. — Mæbilia O-Hammire, Ostmanisk Bisp i Waterford, døde, og havde den Ostman Toste til Eftermand. — Udi Nowgorod skeede en stor Forandring, i det Indvaanerne bleve misfornøiede med deres Regent Wsewolod,

Misi-

Mstislavs Søn, hvorover han vilde flygte til Varegerne, maa- Erik Emun.
ske de Svenske, men de satte ham tilligemed Gemahlinde i For- Aar 1136.
varing i 2 Maaneder og 4 Dage, og beskyldte ham især for, at
han ei elskede Almuen, men agtede alene de Store, forsømte at
antage sig Retten, og elskede kun Jagt og Spil. Endeligen lode
de Wsewolod løs, og antoge Swetoslaw, en Søn af Oleg fra
Tschernigow, til deres Regent (6).

Saasom alting gik Erik efter Ønske, saa voxte derved hans Aar 1137.
Mod og Virksomhed; og da Lovene havde ved den store indbyr-
des Krig næsten tabt al deres Kraft og Anseelse, saa søgte han at
sætte dem ind igien i den, hvorfor han og straffede uden Skaansel
og Persons Anseelse med Sværd og Strikke, og især de Store,
naar de forurettede de Smaae, sparende hverken Ven eller Fræn-
de, hvorfor han og blev meget forhadt af de Store, og elsket deri-
mod af Almuen. Imidlertid da hans Sind var haardt og ubøie-
ligt, og da han fandt mere Behag i at straffe, end at udvise
Maade, sampt hadede alle dem, der havde holdt med Niels og
Magnus, saa er det ikke at twile paa, at jo megen Uretfærdighed er

 ind-

(6) Calles T. 6. p. 368-377. Muratorii Gesch. v. Ital. T. 7. p. 49-56. Chr. Saxo p. 293. Ann. Hildesh. p. 741. Ann. Saxo c. 671-674. Staphorst T. 1. p. 536. Fl. Vig. p. 666. Boguphalus p. 39. Dlugoss l. 4. c. 442. Danske Vid. Selsk. Nye Samling. T. 2. p. 495. Kadlubko p. 48. Tscherbatow T. 2. p. 588. Martene coll. vel Script. T. 2. col. 94. Alfords Ann. Angliæ T. 4. Part. 2. p. 1-5. Wynne Hist. of Wales p. 160. Lelands Itinerary T. 8. p. 89. Dreger cod. Dipl. Pomer. T. 1. p. 4; Diploma Adelberti Ep. Julinensis Ann. 1153. Helmoldus l. 2. c. 4. p. 222. Micrælii Pommern l. 2. c. 73. p. 242. Arndts Russ. Gesch. T. 1. p. 364-368. Müllers Russ. Samml. p. 403. Waræi Ann. Hib. p. 144.

Erik Emun. indløben i hans Domme. Den Roskildske Anonymus siger derfor
Aar 1137. ogsaa, at han var nu i alle Ting som en Keiser, at han udviste sig stolt, opblæst, forfærdelig, ligesom en Lynild, hvorfor og Hamsfort siger, at han bar Navn af Nordens Lynild; Fra de Grædende tog han hvad de eiede, hvorimod han gav til de Onde, og dem, som besadde noget. Men vil man ikke troe denne hans afsagde Fiende, saa høre man hvad Forfatteren af Knytlinga siger: Eriks grumme og haarde Regimente voxte saaledes til i Danmark, at de Fornemme syntes ei at kunne taale det længre; Ingen turde sige ham imod, thi han truede alle dem med haardeste Straf, som ei samtykte alt hvad han vilde. Det var jo ont at tiene saadan Herre, og slig Konge kunde jo aldrig have noget Raad. Saadan Opførsel, tænker jeg, haver foraarsaget Uvilie imellem ham og den Roskildske Bisp Eskil, en myndig Prælat, og af stor Slægt. Denne Misforstand gik saa vidt, at den brød ud til Oprør, udi hvilken Bispen fik den mægtige Mand Peder, Bodilds Søn, paa sin Side, som var da blant alle den ypperste i Sieland, og, som Langebek meener, Hovding derover; og efter Holger Parsbergs utrykte Anmærkninger ved den Danske Saxo, boede ved Sorøe. Han formaaede saa meget hos sine Landsmænd, og vidste saaledes at oppuste det Had, de allerede bare til Kongen, at de dreve ham ud af Sieland. Ja han foreenede dem sammen udi eet Forbund under Navn af Frihed, og maatte de, som han havde mistænkt, give ham Gisler. Skialm Hvides Sønner vare de eeneste, som nægtede at give sig i Samqvæm med ham, hvorfor han stævnede dem til Thinge, og truede, at skille dem ved alle deres Eiendele, hvis de ei paa en bestæmt Dag gave ham Gisler; Men endskiønt de indfunde sig paa Thinget, saa lode de sig dog ei giøre vaklende i deres Troskab til Kongen,

og

og ei overvinde hverken ved Trudsler eller ved deres Midlers Confiscation, det er Henleggelse til det offentlige Skatkammer, hvorved de og i Tiden befandt sig saare vel, thi da Erik kom tilbage med den Jydske Flode, maatte Bispen ydmyge sig, og slap med at give 20 Pund Guld i Boder, og det ved sin Fader Christierns og Farbroders Erkebisp Adzers Forbon. Hvad Peder angaaer, da siger Saxo, at han undgik Straffen ved at doe, hvilket dog er urigtigt, saasom han endda var i Live Aar 1141, og mener Langebek derfor, at han, ligesom Eskil, har stillet Kongen tilfreds med Pengeboder, og ved sine Venners Forbon. Efter Erici Kronike var der en Formorkelse i Fasten, men efter Benedictinerne den 21 Maji Klokken 5 om Eftermiddagen. Kort efter dette dode Erkebisp Adzer den 5 Maji udi en hoi Alder, efterat have beklædet dette anseelige Embede udi 34 Aar. Da han efter Saxo's Vidnesbyrd dode forend Kong Erik, og denne vidst dode i dette Aar 1137, saa sees heraf, at han ei kan være dod 1138, som nogle af vore gamle Kroniker beretter, efterfulgte derudi af de nyere, Magnus Mathiæ, Hvitfeld og Messenius, hvorved dog maae agtes, at alle disse ogsaa urettelигen henfore Eriks Dod til 1139, havende derudi alene Ret, at de sætte Adzers forend Kongens. End mere vildfarer en anden af vore Kroniker, som henforer Adzers Dod til 1135. Den Roskildske Anonymus siger om ham, at han var en skarp og bitter Mand, viis, men ubestandig, thi han lod sig af hver Vind, som et Ror omdreie, og stilte sig i Rigets Forstyrrelse ei til en Mur for Israel; Og herved sigter han vel uden Tvil fornemmeligen til det, at han forst holdt med Niels og Magnus, og siden med Erik; Dog da det lader, at de forste vilde igien underkaste ham den Hamborgske Kirkes Myndighed, saa er det intet Under, at han for sin Hoiheds

Erik Emun. Aar 1137.

Erik Emun. Aar 1137. heds og Fordels Skyld slog sig til Eriks Partie. Men da denne Anonymus er en Fiende af Erik, saa maae han og nødvendig være det af Adzer, der saa meget bidrog til Eriks Ophøielse paa Thronen. Bemældte Anonymus siger og, at han var den første Erkebisp i Danmark, Sverrige og Norge, et vigtigt Vidnesbyrd af en samtidig Skribent, og som bekræfter Saxonis Beretning, at de Norske og Svenske Bisper stode under ham, hvortil kommer, at de efter Hierarkiets Forfatning nødvendigen maatte have en Erkebisp, og Hamborgs Beliggenhed, sampt flere Aarsager, giøre det utroligt, at de vedbleve at staae under dens Erkebisp. Forfatteren af Knytlinga siger, at Adzers Død gik mange til Hierte. Han lader ham ellers døe Aaret efter Erik, tvertimod de fleste andre. Denne Erkebisps Navn skrives Adzer, Asser, Asker, Özurr, og Ausurr af Islænderne. Han stiftede twende Præbender for Cannikerne i Lund; Det ene bestod af 7½ Boel, og synes de at have ligget i Skaane, nevnlig i de Byer, store Raby, Arrøgum, Schetrøgum og Æscilstorp. Det andet, som Præsten og Canniken Johan besad, havde 5 Boel, og 40 Skilling Indkomme, i Skaane, udi Borgaby og Simbrosa, sampt 3 Mark af Lunde Byes Skyld, og 1 Mark af Holm, det er Bornholm. Sin Begravelse fik Adzer udi Lunde Dom- eller St. Laurentii Kirke. Efter hans Forfædres Alder kan han ei vel have været fød forend 1065 eller 1064, da han dog burde have været født 1050, for at have de canoniske 30 Aar, Da han blev valgt til Bisp; Altsaa opnaaede han en Alder af 72 eller 73 Aar. Efter en gammel Sagn skal han først have anlagt Hammerhus Slot paa Bornholm. Efter Registrum ecclesiæ Lundensis hos Bartholin, som endnu er utrykt, skulle Bisperne af Landet Selia (hvorved maaskee Sicilien forstaaes) have tilsendt Adzer

mange Helgenes Levninger (maaskee i Anledning af det, at den Danske Dronning Edel blev gift til Hertugen af Apulien, som var en Fætter til Forsten i Sicilien). At Adzer var elsket af Canikerne i Lund, og af alle Skaaninger, det viste de efter hans Død, da de eendrægteligen udvalgte hans Brodersøn, den Roskildske Bisp Eskil, til hans Eftermand, paa det Værdigheden maatte blive i Slægten, som Saxo skriver, og for Adzers yppertige Fortienesters Skyld. Denne Eskil var en Søn af Christiern den Gamle, en anseet Mand og Feltherre paa de Tider, og en Søn af Svend Trundsen. Langebek har engang været af den Tanke i en skreven Anmærkning, at Inge, som var Svend Trundsens Hustrue, og blant andre Moder til en Eskil, og Farmoder til Erkebisp Eskil, har været Søster til den Normand Svend, som ægtede Kong Svend Estrithsens Dotter Ragnhild, fordi Svends Fader hed Eskil; Dog hans egentlige Navn var Askel eller Aslac. Erkebisp Eskil er vel omtrent fød 1065. Dog hermed var Kongen ikke fornøiet, thi han kunde ikke glemme hvorledes han havde maat tage Flugten for Eskil, og derfor lod han sig mærke med, at han ønskede at Ricco, Bisp af Slesvig, maatte blive Erkebisp, hvilken havde været hans Capellan, og i mange Maader været ham især behielpelig til at erlange Riget; Dog dette kom ei til nogen aabenbare Trætte og Ueenighed, deels fordi saadan Sag beroede paa Pavens Kiendelse, dels og fordi Skaaningerne af Frygt maatte skiule deres rette Mening, ja endog, om man vil troe den Roskildske Anonymus, og hvorfor ikke troe ham, da han baade er samtidig, og desuden levede i Roskild, skride til et nyt Valg, i det mindste siger han, at Ricco blev udvalgt til Erkebisp, saavel af det Skaanske Clerisie, som Folk. Imedens de Danske vare beskiæftigede med at vælge en Erik Emun. Aar 1137.

 Erke-

Erik Emun Erkebisp, rasede de hæftigste borgerlige Krige udi Norge.
Aar 1137. Sigurd Slemmedegn fandt paa sin Reise Nord efter den første Modstand udi Nordmør, hvor Almuen havde erkiendt Haralds Sønner; Dette bragte ham paa de Tanker, at føre Krigen ei længre under sit, men under en andens Navn, til hvilken Ende han tog den blinde Kong Magnus ud fra Munkholmen, imod Munkenes Villie, eftersom han allerede var bleven viet til Munk. Først giorde han dog et frugtesløst Forsøg paa Tronhiem selv, hvor den unge Kong Sigurd opholdt sig. Magnus gik hel villigen med ham; Saa stærkt herskede endnu Hævn og Ærgierrighed i hans usle Krop. Strax efter Julen droge de begge derfra, og bleve sammen indtil Romsdalen, havende underveis meget Tilløb, heldst af Magni forrige Hofmænd; Men der skiltes de ad, og drog Sigurd over Havet til Orkenøerne, hvor han forblev Vinteren over. Da han havde der mange Venner, saa har han venteligen tænkt at faae Hielp derfra. Magnus derimod drog til Uplandene, hvor han fik meget Tilløb. Ud paa Foraaret skeede der ved Mynne et stort Slag imellem ham, som havde mange flere Folk, og Kong Inges Partie. Den unge Inge blev da baaret i Striden udi Skiødet af Thiostolf Alesön, men i den Trængsel fik Inge saadan Skade, som han aldrig siden forvandt, thi det ene Ben blev kortere end det andet, og hans Ryg hel kroget, hvorover han fik Tilnavn af den Puklede, og kunde han sin hele Livstid neppe gaae. Tilsidst blev Magnus overvundet, og maatte han, hvorvel nødigen, flye. Han tog da sin Tilflugt til Carl Sunesön, Jarl i Gotland, en mægtig og gierig Mand, som derfor lod sig let overtale til at bekrige Norge ved Magni Forestillinger, at det uden Møie kunde erobres, saasom det var uden Konge, og regieredes af usamdrægtige Lehnsmænd.

mand. Carl red derfor afsted, og brød ind i Vigen, hvor det paa Kong-Skov kom til Slag imellem ham og Inges Hær, anført af Piostolf Alesön, som atter havde den unge Konge med sig. Her vunde de Norske, opmuntrede uden Tvil ved Nærværelsen af deres unge Konge, hvem de ei vilde tillade at falde i fiendtlige Hænder, og over hvis Barndom de ynkedes. Aldrig har nogen Herre fra Vuggen af saaledes bivaanet Kamp og Orlog, og var ogsaa hans hele Liv en Kiæde af Uroligheder og Gienvordigheder. Ovenmeldte Gothiske Jarl stammede paa sin Moders Side fra den Norske Fin Arnesön, og fra Eilif, Ragnvald Jarls Søn, hvilken Ragvald levede med Oluf den Hellige og Knud den Store. Efter dette Uhæld begav den blinde Kong Magnus sig til den Danske Kong Erik, forestilte ham, at Landet var let at indtage, da dets Konger vare Børn, og dets Høvdinger ueenige, saa at ingen vilde løfte et Spyd op imod ham, om han drog did med den Danske Hær; Det samme forestilte han og de Danske Høvdinger, og tilbød sig selv at følge med. Som han nu ei taledes om at ville selv bestige Thronen, saa blev Erik herved saa meget des villigere til dette Tog; Han glemte at overveie hvad Modstand de Norske nyligen havde udvist imod Magnus, og lod sig forblinde af sin Ærgiærighed, og Lyst at legge Norge til Danmark; Han glemte at det var sin Vens Børn, han stred imod; Kongernes almindelige Syge, Ærgiærigheds- og Erobrings-Lyst, beherskede ham. Nu bød Erik Leding ud, og drog med 200 Skibe til Norge, hvorvel andre Codices af Snorro have 600, hvilket Torfæus giver Bifald, ja endog 1700. Øster paa Vigen giorde de først Landgang, og droge der allevegne fredeligen frem, saasom dem ingen Modstand skeede, da Almuen holdt med Magnus; Men da de komme til Tonsberg, funde de Vatnorm,

Erik Emun. Aar 1137.

 Dags

Erik Emun. Dags Søn, Gregorii Broder, for sig, med mange af Kong Inges Folk, som baade hindrede dem fra at gaae i Land, og at faae Vand, og desuden ihielsloge mange af de Danske. De seilede derfor derfra, og ind ad Opsloe Fiord, og laae om Natten med Floden ved Hoved-Øe. Dagen efter seilede de op til Opsloe, hvor Piostolf Alason anførte de Norske, hvilken, saasom han fandt sig for svag, vigede ud af Byen, og tog den hellige Halvards Skrin med sig til Fors paa Romerige, hvor det forblev i 3 Maaneder. De Danske giorde derfor Landgang uden mindste Møye, og gik Kong Erik selv tilligemed hans Mænd ind i Byen. Nogle af de Danske toge sig derimod for at forfølge Piostolf, hvoriblant og var Askel eller Eskil, Kong Eriks Styrmand, og Broder til Erkebisp Adzer; Men det bekom ham meget ilde; Thi Piostolf skiød til ham med sit Spyd, saa at det gik ind i Halsen, og ud af Nakken, hvorved han faldt strax død ned. Dette Skud var saa meget mere forunderligt, som der var ellers intet andet bart paa Askels Legeme. Imidlertid lod Kongen sætte Ild paa St. Halvards Kirke, og lagde den tilligemed den største Deel af Opsloe Bye udi Aske. Piostolf havde imedens samlet om Natten de fleste Folk, som han kunde adstedkomme udi Romerige, hvormed han om Morgenen begav sig til Opslo. Ved hans Ankomst forføiede Kong Erik sig til sin Flode, og kunde siden ei komme i Land paa noget andet Sted, saasom Almuen allevegne samlede sig imod ham, og ihielslog i det mindste 5 eller 6 af hans Folk paa hvert Sted, han forsøgte at gaae i Land; Tilsidst fik han at vide, at Kong Inge laae udi Horebore Sund med en stor Krigshær og Flode, hvilken Tidende saa aldeles betog ham alt Haab om at indtage Norge, at han strax seilede tilbage til Danmark, meget ilde tilfreds over, at hans store Udrustning løb saa slet

Aar 1137.

slet af, og heftig vred paa Kong Magnus og hans Mænd, saa at han lod sig forlyde med, at han herefter ei vilde være deres saa gode Ven som tilforn, fordi de havde bedraget ham, ved at indbilde ham, at han ingen Modstand skulde finde i Norge, men uden Sværdslag let bemægtige sig det hele Rige; Dog forblev Magnus udi Danmark. Naar Saxo beretter, at dette Tog skeede for at hielpe Harald imod Magnus, saa vildfarer han gandske, og det saa nær sine egne Tider, hvilket næsten kan bringe os paa de Tanker, at han har giort det for at skiule Eriks Skam, og at man ei skulde vide, at han bekrigede sin Vens umyndige Børn. Er det derimod rigtigt hvad han skriver, at Erik havde med sig Danmarks gandske Flode, saa maae vel det Tal af 600, ja maaskee af 1700 Skibe, blive rigtigt. Knytlinga vildfarer og, naar den fortæller, at det var imod Erik, at Thiostolf bar Inge i Skiødet. Samme Sommer kom Slemmedegn tilbage fra Orkenøerne, og spurgde da Kong Magni Uhæld, thi seilede han forbi Norge, hvor han ingen Trost ventede sig, og kom til Oresund, hvor han Sønden for Ore (Helsingøer) fandt nogle Vendiske Søerøver-Snekker, angreb og overvandt dem; Otte af dem tog han bort, slog mange af Folkene ihiel, og lod nogle hænge. Derefter sværmede han en Tid om i Østersøen, og kom iblant andet til Næsset ved Calmar, thi han torde, især for Thronders og Nordboeres Modstand, ei vende tilbage til Norge. Udi Danmark blev han Ven med mange af de Store, og deriblant med Kongen selv. Der stridde han anden Gang under Møen med Venderne, og fik Seier. Derefter seilede han Nord paa, og lagde ind i den østre Arm af Got-Elven, hvor han tog 3 Skibe fra Thorer Hvinamtorde og Oluf Kesie, med sligt Tilnavn belegger Snorro ham, en Søn af den Danske Prinds Harald Erik Emun. Aar 1137.

 Kesie,

Erik Emun. Aar 1137. Kelse, og jog den sidste paa Land. Derfra drog Slemmedegn til Kongehelle, hvor han ei kunde komme i Land, saa stærk Modstand giorde Piostolf Alasön. Nu begav han sig til Vigen, og laae i den Havn Portyria paa Lungaards Side (a), hvilken Havn ligger ei langt fra Stavern, og i den Fiord, som gaaer op til Skeen, og kun 3 Fierdingvei fra Kragerøe, og er endnu en meget god Ankerplads for store og smaae Skibe, for at oppasse og plyndre de Skibe, som seilede til og fra Vigen. Tonsbergs Borgere samlede da Folk imod ham, og overfulde ham, da han var gaaet paa Land for at skifte Rovet. Han maatte da tage Tilflugten til sit Skib, efterat han havde misted mange af sine Folk, og selv havde han staaet stor Fare at falde eller fanges, dersom Vamorm ei havde lagt af Veien for ham med sit Skib, hvilket blev ham udlagt til Feighed. Nu begav Slemmedegn sig herover til Aalborg, hvor han forblev Vinteren over, og brød underveis sit Skib. — Af ovenmældte ulykkelige Tog til Norge fik Erik megen Eftertale, og sagdes det almindeligen, at aldrig havde nogen med en jævnstor Hær faret værre i en anden Konges Rige, og syntes fast alle Danske meget slet om dette Tog, hvor de havde indlagt saa liden Hæder, allerheldst mange af dem vare nødigen dragne adstæd, og havde giort Bekostning derpaa, helst nu, da de finge intet Bytte til Vederlag derfor; Herover, og som Kongen ogsaa var meget forsømmelig, og giorde ei noget, som var Folket til Beste eller Riget til Fremvæxt, saa begyndte Mis-

(a) Forhen stod i Snorro den urigtige Læsemaade Lungbarts Side, hvoraf nogle have taget Anledning at henføre Longobarderne fra Nörge, saa svage og usikre ere Beviser af Etymologie og Navnes Overeenstemmelse.

Misfornøielsen at blive almindelig. Saaledes dømte man, som Erik Emun. det gemeenligen pleier at gaae, efter Udfaldet, og saa talede Aar 1137. man. Naar Misfornøielsen er almindelig, saa er den mægtigste Regents Liv ikke sikker, det erfor Erik nu til sin Skade. Udi Jylland levede da en fornem og mægtig Mand ved Navn Plog, fød der udi Plog Syssel (a), og gemeenligen kaldet Sorte-Plog, fordi han var sort af Anseende, og derhos lav og ilde skabt. Han var endnu ikkun ung, og bar et dødeligt Had til Kongen, fordi han havde ladet dræbe hans Fader, alene fordi han imodsagde ham paa Thinge, og siden ei budet ham Bod derfor; Arngrim legger til, at Plogs Fader havde paa offentlig Thing bedet Kongen sætte Grændser for sin Strænghed, og ei saaledes at bebyrde sine Undersaatter. For da at finde Tid og Sted til at udføre sin Hævn paa, begav Plog sig til Ribe, og fordrede der sin Sold af Kongen, hvilken han ogsaa fik, thi han var hans Hirdmand og Dravant. Ved denne Leilighed fik han at vide, at Kongen agtede efter Begiering at holde Thing med Bønderne, og der at dømme i og om muligt at forlige nogle heftige Stridigheder, som havde reist sig imellem nogle Jyder i den Egn. Svend Aagesen og den Krønike, som ender med Kong Christopher I, ville, at dette Thing var det saa berømte Urne-Hoveds, hvor det almindelige Thing holdtes for gandske Sønder-Jylland, og det under aaben Himmel, ei langt fra Aabenraae, tæt ved det saa kaldte Toldsted, i det Sogn Hiort-

(a) Efter Arngrim i hans Supplement p. 760. skal det have ligget i Riber Stigt. Af alle de Stæder i dette Stigt, som bære Ordet Plog eller Plov, ligger ingen Bye Ribe nærmere end den Bondebye Plovstrup i Jernved Sogn og Giørding Herred.

Erik Emun. Hiortkier, nu Jordkirk eller Jordkier, udi Riis Herred, hvoraf
Aar 1137. den nærmeste Vei, der er een Fierdingvei lang, endnu kaldes Urnehoveds Stenbro, og Almuen udtaler den Hvorehoi, hvilken Sandvig i Danske Atlas mener at være giort af Hornhoi, som Udtalen har forandret til Urnehoi; Dog da Saxo siger, at Plog talte med Kongen i Ribe, saa bliver det derved rimeligt, at Thinget er og bleven holdt ei langt derfra, hvilket og den Roskildske Anonymus udtrykkeligen siger, hvorfor Langebek, følgende Hamsfort og Hvitfeld, holder for, at Kongen haver underholdt sig paa det saa kaldte Hviding Herreds Thing, der ligger Ribe nær, Sønden for det, da derimod Urne Hoved ligger langt fra Ribe. Petrus Olai, følgende uden Tvil en nu bortkommen Kronike, lader ham derfor endog omkommes i Ribe selv, hvilket og Thomas Gheysmer giør, sampt Rim-Kroniken. Plog satte sig ei mindre for, end offentligen og i alles Paasyn at tage Hævn over Kongen, og at dræbe ham. Til saadan uhørlig Dristighed opmuntredes han deels ved det Had mange bare til Kongen, deels tilskyndtes han ved nogle af de Store, som Crantzius vil, og især, efter en gammel Sagn, ved Bisp Norhel i Ribe; Ja Crantzius synes endog at have herudi Mistanke til den Roskildske Bisp Eskil, hvilket kunde letteligen bringe en paa de Tanker, at dennes Fader Christiern havde ogsaa Deel deri, thi da han havde beviist Kongen store Tienester, saa har det venteligen meget fortrodt ham, at Kongen ei vilde giøre hans Søn til Erkebisp. Denne Mistanke faaer og Styrke derved, at Christiern søgte efter Kongens Død ei at bringe hans Søn Svend paa Thronen, men Hertug Knuds Søn Waldemar. Dog da ingen gammel Skribent beskylder Christiern herfor, saa bliver det kun en Mistanke. Imidlertid da de Stores Magt havde vældigen voxet under Niel-

les svage Regimente, saa maatte Erike myndige Tænke- og Hand- Erik Emun.
lemaade, sampt den Iver, hvormed han zog sig Almuen an, Aar 1137.
ligesom hans Fader, og søgte at bringe den i Veiret igien, nødvendigen støde de Store for Hovedet, og giøre dem villige til at skaffe ham af Veien. Midt i saa grueligt et Forsæt var dog Plog andægtig, gik til en Præst, og bad ham giøre sig delagtig i Herrens Legeme. I Førstningen veigrede denne sig, sigende, at han ei kunde giøre det, fordi Plog ikke var syg. Men da denne truede at omkomme ham, og paastod, at han ei kunde aabenbare Aarsagen, hvi han forlangte dette, fyldestgiorde Præsten af Frygt hans Begiering, hvorpaa Plog trak en Guldring af sin Finger, og gav ham, bedende derhos, at han vilde tilgive ham de Trudsler, han havde brugt. Saaledes fortæller Knytlinga dette; men mig forekommer det rimeligt, at Præsten haver været med i Sammenrottelsen, og givet Plog Afløsning for den Synd, han agtede at bedrive, og at Præsten og hans Venner have ikkun siden foregivet dette, for at sætte ham i Sikkerhed. Nu begav Plog sig til Thinge ridende med Bukkeskinds Støvler paa Benene, og forgyldte Sporer, om man heri kan troe Kæmpe-Visen, hvilken vidst derudi feiler, at den lader Plog hade Kongen, fordi denne havde ladet Plogs Broder Carl steile imod Leide, fordi han havde forurettet Almuen; Maaskee dette sigter til Plogs Fader, og at han har hedet Carl, men venteligen ei været den, som var Kong Nielses Broder. Efter Tidernes Sædvane, da alle komme bevæbnede til Thinge, havde han sit Spyd i Haanden. Som han nu havde paa samme Thing Trætte med en Almuesmand, den han efter Befaling skulde tilfredsstille, saa gik han frem for at tale. Kongen stod da, hældede sig paa sit Spyd, og var omgivet af sine bevæbnede Hofmænd. Saasnart han

Erik Emun. Hiortkier, nu Jordkirk eller Jordkier, udi [illegible] for
Aar 1137. den nærmeste Vei, der er een Fierding [illegible] ke paa
Urnehoveds Stenbro, og Almuen ud [illegible] mist paa
Sandvig i Danske Atlas mener at [illegible] saa, stak
Udtalen har forandret til Urne [illegible] ldt død ned
talte med Kongen i Ribe, [illegible] d opvakte et
Thinget er og bleven hos [illegible] dan Hast, at
Jildske Anonymus udtr [illegible] der havde giort
Hamsfort og Hvitfeld [illegible] herom, thi han
paa det saa kaldte [illegible] muntrede de andre
Sonden for D [illegible] et efter mine Tan-
Petrus Ola [illegible] ned sig. Kongens
lader ho [illegible] de flyede alle bort,
mas C [illegible] og Kongens Søster Ragnhild;
mi [illegible] ud, og forsvarede længe alene Kongens
[illegible] af man maae slutte, at nogle have villet mishandle
[illegible] eller i det mindste slæbe det bort. Plog sagde da til ham: Vær ei saa bister Erik Lam (a); Leg dit Sværd ned, fedt Flesk er faldet i din Kiædel, som du kan spise op. Saa talede Plog, fordi Erik var efter hans Mening, for sin Herkomsts Skyld, nær Kongeriget, og almindeligen elsket. Paa Thinget var ellers saadant Bulder og Trængsel, at det var en let Sag for Plog at komme bort, men det underligste er, at han længe efter levede i Anseelse, indtil Eriks Søn Kong Svend lod ham aflive. Efter Kongens Død sledes Thinget, og var Danmark derpaa i 3 Maa-

(a) Jeg tviler paa, at Plog haver givet ham det Tilnavn, hvis saa er, da maae han allerede have baaret det, førend han blev Konge, for sin Stilheds Skyld, uagtet al sin Tapperhed.

…der Kongeløs. Saaledes omkom Kong Erik, med det Til- Erik Emun.
…n, den 18 September, og ikke den 19 October, som Aar 1137.
…et i mine Forbedringer, da han omtrent var 50 Aar
…rat han havde regieret paa syvende Aar, fra den
… tiltog sig Konge-Navn, hvorefter han selv reg-
…aa fierde efter Kong Nielses Død, hvorefter
…Erik var en tapper og dristig Herre, som ei
…en Uhæld, derhos meget veltalende, hvor-
…rettede ligesaa meget, som ved sine Vaa-
… og vidste at rede sig ud af hastig paa-
…mild imod sine Tilhængere og Ven-
…g Norge vise og, at han har havt i
…igien de forlorne Lande og Riger.
…ve var han hengiven til Drik og Fruen-
…anders og Tidernes Vis, og derover ofte forsøm-
… at iagttage Rigets Sager, urolig, svigefuld, ærgiærig og grum, saampt uforsonlig i sin Hævn og Vrede, korteligen en Tyran, der maaskee dog i mildere og mere oplyste Tider havde kunnet blive en nyttig og duelig Konge, men rimeligen aldrig en god. Svend Aagesen skriver derfor, at han omkom efter Guds retfærdige Dom. Saxo tillegger ham og, at han talede om og ophøiede sine Bedrifter langt over Sandheden. Af det Erik beskyttede Almuen mod de Mægtige, tager Petrus Olai Anledning saaledes at tale om hans Død: „Saaledes omkom Erik Emun „for den Ret og Billighed, han øvede mod Fattige, Enker, Fa„derløse og Bønder, ligesom mange Konger baade for og efter „ham, hvoraf nogle ere fordrevne fra Riget, og andre enten „godvilligen eller tvungne have forladt det.“ Man seer tydeligen, at den gode Petrus har her tænkt paa Eric af Pommern og

Chri-

Erik Emun Erkebisp, rasede de hæftigste borgerlige Krige udi Norge.
Aar 1137. Sigurd Slemmedegn fandt paa sin Reise Nord efter den første Modstand udi Nordmør, hvor Almuen havde erkiendt Haralds Sønner; Dette bragte ham paa de Tanker, at føre Krigen ei længre under sit, men under en andens Navn, til hvilken Ende han tog den blinde Kong Magnus ud fra Munkholmen, imod Munkenes Villie, eftersom han alerede var bleven viet til Munk. Først giorde han dog et frugtesløst Forsøg paa Tronhiem selv, hvor den unge Kong Sigurd opholdt sig. Magnus gik hel villigen med ham; Saa stærkt herskede endnu Hævn og Ærgierighed i hans usle Krop. Strax efter Julen droge de begge derfra, og bleve sammen indtil Romsdalen, havende de underveis meget Tilløb, helst af Magni forrige Hofmænd; Men der skiltes de ad, og drog Sigurd over Havet til Ørkenøerne, hvor han forblev Vinteren over. Da han havde der mange Venner, saa har han venteligen tænkt at faae Hielp derfra. Magnus derimod drog til Uplandene, hvor han fik meget Tilløb. Ud paa Foraaret skeede der ved Mynne et stort Slag imellem ham, som havde mange flere Folk, og Kong Inges Partie. Den unge Inge blev da baaret i Striden udi Skiødet af Thiostolf Alesön, men i den Trængsel fik Inge saadan Skade, som han aldrig siden forvandt, thi det ene Been blev kortere end det andet, og hans Ryg hel kroget, hvorover han fik Tilnavn af den Puklede, og kunde han sin hele Livstid neppe gaae. Tilsidst blev Magnus overvundet, og maatte han, hvorvel nødigen, flye. Han tog da sin Tilflugt til Carl Sunesön, Jarl i Gotland, en mægtig og giærrig Mand, som derfor lod sig let overtale til at bekrige Norge ved Magni Forestillinger, at det uden Møie kunde erobres, saasom det var uden Konge, og regieredes af usamdrægtige Lehnsmænd.

mand. Carl red derfor afsted, og brød ind i Vigen, hvor det paa Kong-Skov kom til Slag imellem ham og Ihges Hær, anført af Piostolf Alesön, som atter havde den unge Konge med sig. Her vunde de Norske, opmuntrede uden Tvil ved Nærværelsen af deres unge Konge, hvem de ei vilde tillade at falde i fiendtlige Hænder, og over hvis Barndom de ynkedes. Aldrig har nogen Herre fra Vuggen af saaledes bivaanet Kamp og Orlog, og var ogsaa hans hele Liv en Kiæde af Uroligheder og Gienvordigheder. Ovenmeldte Gothiske Jarl stammede paa sin Moders Side fra den Norske Fin Arnesön, og fra Eilif, Ragnvald Jarls Søn, hvilken Ragvald levede med Oluf den Hellige og Knud den Store. Efter dette Uheld begav den blinde Kong Magnus sig til den Danske Kong Erik, forestilte ham, at Landet var let at indtage, da dets Konger vare Børn, og dets Høvdinger ueenige, saa at ingen vilde løfte et Spyd op imod ham, om han drog did med den Danske Hær; Det samme forestilte han og de Danske Høvdinger, og tilbød sig selv at følge med. Som han nu ei taledes om at ville selv bestige Thronen, saa blev Erik herved saa meget des villigere til dette Tog; Han glemte at overveie hvad Modstand de Norske nyligen havde udviist imod Magnus, og lod sig forblinde af sin Ærgiærighed, og Lyst at legge Norge til Danmark; Han glemte at det var sin Vens Børn, han stred imod; Kongernes almindelige Syge, Ærgiærigheds- og Erobrings-Lyst, beherskede ham. Nu bød Erik Leding ud, og drog med 200 Skibe til Norge, hvorvel andre Codices af Snorro have 600, hvilket Torfæus giver Bifald, ja endog 1700. Øster paa Vigen giorde de først Landgang, og droge der allevegne fredeligen frem, saasom dem ingen Modstand skeede, da Almuen holdt med Magnus; Men da de komme til Tønsberg, funde de Vatorms

Erik Emun. Aar 1137.

 Dags

Erik Emun. Dags Søn, Gregorii Broder, for sig, med mange af Kong Inges Folk, som baade hindrede dem fra at gaae i Land, og at faae
Aar 1137. Vand, og desuden ihielsloge mange af de Danske. De seilede derfor derfra, og ind ad Opsloe Fiord, og laae om Natten med Floden ved Hoved-Oe. Dagen efter seilede de op til Opsloe, hvor Piostolf Alasön anforte de Norske, hvilken, saasom han fandt sig for svag, vigede ud af Byen, og tog den hellige Halvards Skrin med sig til Fors paa Romerige, hvor det forblev i 3 Maaneder. De Danske giorde derfor Landgang uden mindste Moye, og gik Kong Erik selv tilligemed hans Mænd ind i Byen. Nogle af de Danske toge sig derimod for at forfolge Piostolf, hvoriblant og var Askel eller Eskil, Kong Eriks Styrmand, og Broder til Erkebisp Adzer; Men det bekom ham meget ilde; Thi Piostolf skiod til ham med sit Spyd, saa at det gik ind i Halsen, og ud af Nakken, hvorved han faldt strax død ned. Dette Skud var saa meget mere forunderligt, som der var ellers intet andet bart paa Askels Legeme. Imidlertid lod Kongen sætte Ild paa St. Halvards Kirke, og lagde den tilligemed den storste Deel af Opsloe Bye udi Aske. Piostolf havde imedens samlet om Natten de fleste Folk, som han kunde adstedkomme udi Romerige, hvormed han om Morgenen begav sig til Opslo. Ved hans Ankomst forfoiede Kong Erik sig til sin Flode, og kunde siden ei komme i Land paa noget andet Sted, saasom Almuen allevegne samlede sig imod ham, og ihielslog i det mindste 5 eller 6 af hans Folk paa hvert Stæd, han forsøgte at gaae i Land; Tilsidst fik han at vide, at Kong Inge laae udi Horebore Sund med en stor Krigshær og Flode, hvilken Tidende saa aldeles betog ham alt Haab om at indtage Norge, at han strax seilede tilbage til Danmark, meget ilde tilfreds over, at hans store Udrustning lob saa

slet

skeet af, og heftig vred paa Kong Magnus og hans Mænd, saa at han lod sig forlyde med, at han herefter ei vilde være deres saa gode Ven som tilforn, fordi de havde bedraget ham, ved at indbilde ham, at han ingen Modstand skulde finde i Norge, men uden Sværdslag let bemægtige sig det hele Rige; Dog forblev Magnus udi Danmark. Naar Saxo beretter, at dette Tog skeede for at hielpe Harald imod Magnus, saa vildfarer han gandske, og det saa nær sine egne Tider, hvilket næsten kan bringe os paa de Tanker, at han har giort det for at skiule Eriks Skam, og at man ei skulde vide, at han bekrigede sin Vens umyndige Børn. Er det derimod rigtigt hvad han skriver, at Erik havde med sig Danmarks gandske Flode, saa maae vel det Tal af 600, ja maaskee af 1700 Skibe, blive rigtigt. Knytlinga vildfarer og, naar den fortæller, at det var imod Erik, at Piostolf bar Inge i Skiødet. Samme Sommer kom Slemmedegn tilbage fra Orkenøerne, og spurgde da Kong Magni Uhæld, thi seilede han forbi Norge, hvor han ingen Trøst ventede sig, og kom til Oresund, hvor han Sønden for Ore (Helsingøer) fandt nogle Vendiske Søerøver-Snekker, angreb og overvandt dem; Otte af dem tog han bort, slog mange af Folkene ihiel, og lod nogle hænge. Derefter sværmede han en Tid om i Østersøen, og kom iblant andet til Næsset ved Calmar, thi han torde, især for Thronders og Nordboeres Modstand, ei vende tilbage til Norge. Udi Danmark blev han Ven med mange af de Store, og deriblant med Kongen selv. Der stridde han anden Gang under Møen med Venderne, og fik Seier. Derefter seilede han Nord paa, og lagde ind i den østre Arm af Got-Elven, hvor han tog 3 Skibe fra Porer Hvinamtorde og Oluf Kesie, med sligt Tilnavn belegger Snorro ham, en Søn af den Danske Prinds Harald

Erik Emun. Aar 1137.

Erik Emun. Kesie, og jog den sidste paa Land. Derfra drog Slemmedegn til
Aar 1137. Kongehelle, hvor han ei kunde komme i Land, saa stærk Modstand giorde Piostolf Alasön. Nu begav han sig til Vigen, og laae i den Havn Portyria paa Lungaards Side (a), hvilken Havn ligger ei langt fra Stavern, og i den Fiord, som gaaer op til Skeen, og kun 3 Fierdingvei fra Kragerøe, og er endnu en meget god Ankerplads for store og smaae Skibe, for at oppasse og plyndre de Skibe, som seilede til og fra Vigen. Tonsbergs Borgere samlede da Folk imod ham, og overfulde ham, da han var gaaet paa Land for at skifte Rovet. Han maatte da tage Tilflugten til sit Skib, efterat han havde misted mange af sine Folk, og selv havde han staaet stor Fare at falde eller fanges, dersom Vatnorm ei havde lagt af Veien for ham med sit Skib, hvilket blev ham udlagt til Feighed. Nu begav Slemmedegn sig herover til Aalborg, hvor han forblev Vinteren over, og brød underveis sit Skib. — Af ovenmældte ulykkelige Tog til Norge fik Erik megen Eftertale, og sagdes det almindeligen, at aldrig havde nogen med en jævnstor Hær faret værre i en anden Konges Rige, og syntes fast alle Danske meget slet om dette Tog, hvor de havde indlagt saa liden Hæder, allerheldst mange af dem vare nødigen dragne adstæd, og havde giort Bekostning derpaa, heldst nu, da de finge intet Bytte til Vederlag derfor; Herover, og som Kongen ogsaa var meget forsømmelig, og giorde ei noget, som var Folket til Beste eller Riget til Fremvæxt, saa begyndte Mis-

(a) Forhen stod i Snorro den urigtige Læsemaade Lungbarts Side, hvoraf nogle have taget Anledning at henføre Longobarderne fra Norge, saa svage og usikre ere Beviser af Etymologie og Navnes Overeenstemmelse.

Misfornøielsen at blive almindelig. Saaledes dømte man, som Erik Emun.
det gemenligen pleier at gaae, efter Udfaldet, og saa talede Aar 1137.
man. Naar Misfornøielsen er almindelig, saa er den mægtigste Regents Liv ikke sikker, det erfor Erik nu til sin Skade. Udi Jylland levede da en fornem og mægtig Mand ved Navn Plog, fød der udi Plog Syssel (a), og gemenligen kaldet Sorte-Plog, fordi han var sort af Anseende, og derhos lav og ilde skabt. Han var endnu ikkun ung, og bar et dødelige Had til Kongen, fordi han havde ladet dræbe hans Fader, alene fordi han imodsagde ham paa Thinge, og siden ei budet ham Bod derfor; Arngrim legger til, at Plogs Fader havde paa offentlig Thing bedet Kongen sætte Grændser for sin Strænghed, og ei saaledes at bebyrde sine Undersaatter. For da at finde Tid og Stæd til at udføre sin Hævn paa, begav Plog sig til Ribe, og fordrede der sin Sold af Kongen, hvilken han ogsaa fik, thi han var hans Hirdmand og Dravant. Ved denne Leilighed fik han at vide, at Kongen agtede efter Begiering at holde Thing med Bønderne, og der at dømme i og om muligt at forlige nogle heftige Stridigheder, som havde reist sig imellem nogle Jyder i den Egn. Svend Aagesen og den Krønike, som ender med Kong Christopher I, ville, at dette Thing var det saa berømte Urne-Hoveds, hvor det almindelige Thing holdtes for gandske Sønder-Jylland, og det under aaben Himmel, ei langt fra Aabenraae, tæt ved det saa kaldte Toldsted, i det Sogn Hiort-

(a) Efter Arngrim i hans Supplement p. 760. skal det have ligget i Riber Stigt. Af alle de Stæder i dette Stigt, som bære Ordet Plog eller Plov, ligger ingen Bye Ribe nærmere end den Bondebye Plovstrup i Jernved Sogn og Giørding Herred.

Erik Emun. Aar 1137. Hiortkier, nu Jordkirk eller Jordkier, udi Riis Herred, hvoraf den nærmeste Vei, der er een Fierdingvei lang, endnu kaldes Urnehoveds Stenbro, og Almuen udtaler den Hvorehoi, hvilket Sandvig i Danske Atlas mener at være giort af Hornhoi, som Udtalen har forandret til Urnehoi; Dog da Saxo siger, at Plog talte med Kongen i Ribe, saa bliver det derved rimeligt, at Thinget er og bleven holdt ei langt derfra, hvilket og den Roskildske Anonymus udtrykkeligen siger, hvorfor Langebek, følgende Hamsfort og Hvitfeld, holder for, at Kongen haver underholdt sig paa det saa kaldte Hviding Herreds Thing, der ligger Ribe nær, Sønden for det, da derimod Urne Hoved ligger langt fra Ribe. Petrus Olai, følgende uden Tvil en nu bortkommen Kronike, lader ham derfor endog omkommes i Ribe selv, hvilket og Thomas Gheysmer giør, sampt Rim-Kroniken. Plog satte sig ei mindre for, end offentligen og i alles Paasyn at tage Hævn over Kongen, og at dræbe ham. Til saadan uhørlig Dristighed opmuntredes han deels ved det Had mange bare til Kongen, deels tilskyndtes han ved nogle af de Store, som Crantzius vil, og især, efter en gammel Sagn, ved Bisp Nothel i Ribe; Ja Crantzius synes endog at have herudi Mistanke til den Roskildske-Bisp Eskil, hvilket kunde letteligen bringe en paa de Tanker, at dennes Fader Christiern havde ogsaa Deel deri, thi da han havde beviist Kongen store Tienester, saa har det venteligen meget fortrødt ham, at Kongen ei vilde giøre hans Søn til Erkebisp. Denne Mistanke faaer og Styrke derved, at Christiern søgte efter Kongens Død ei at bringe hans Søn Svend paa Thronen, men Hertug Knuds Søn Waldemar. Dog da ingen gammel Skribent beskylder Christiern herfor, saa bliver det kun en Mistanke. Imidlertid da de Stores Magt havde vældigen voxet under Niel-

ses svage Regimente, saa maatte Eriks myndige Tænke- og Handlemaade, sampt den Iver, hvormed han tog sig Almuen an, ligesom hans Fader, og søgte at bringe den i Veiret igien, nødvendigen støde de Store for Hovedet, og giøre dem villige til at skaffe ham af Veien. Midt i saa grueligt et Forsæt var dog Plog andægtig, gik til en Præst, og bad ham giøre sig delagtig i Herrens Legeme. I Forstningen vegrede denne sig, sigende, at han ei kunde giøre det, fordi Plog ikke var syg. Men da denne truede at omkomme ham, og paastod, at han ei kunde aabenbare Aarsagen, hvi han forlangte dette, fyldestgiorde Præsten af Frygt hans Begiering, hvorpaa Plog trak en Guldring af sin Finger, og gav ham, bedende derhos, at han vilde tilgive ham de Trudsler, han havde brugt. Saaledes fortæller Knytlinga dette; men mig forekommer det rimeligt, at Præsten haver været med i Sammenrottelsen, og givet Plog Afløsning for den Synd, han agtede at bedrive, og at Præsten og hans Venner have ikkun siden foregivet dette, for at sætte ham i Sikkerhed. Nu begav Plog sig til Thinge ridende med Bukkeskinds Støvler paa Benene, og forgyldte Sporer, om man heri kan troe Kæmpe-Visen, hvilken vidst derudi feiler, at den lader Plog hade Kongen, fordi denne havde ladet Plogs Broder Carl steile imod Leide, fordi han havde forurettet Almuen; Maaskee dette sigter til Plogs Fader, og at han har hedet Carl, men venteligen ei været den, som var Kong Nielses Broder. Efter Tidernes Sædvane, da alle komme bevæbnede til Thinge, havde han sit Spyd i Haanden. Som han nu havde paa samme Thing Trætte med en Almuesmand, den han efter Befaling skulde tilfredsstille, saa gik han frem for at tale. Kongen stod da, hældede sig paa sit Spyd, og var omgivet af sine bevæbnede Hofmænd. Saasnart han

Erik Emun. Aar 1137.

Erik Emun. Aar 1137. mærkte, at Plog vilde tale, slog han til Lyd med Haanden, for at stille Almuens Bulder. Plog saae en Stund meget noie paa Kongen, saasom han frygtede for, at han havde Harnisk paa under Klæderne; Men da han mærkede, at det ei var saa, stak han ham igiennem med sit Spyd, saa at han strax faldt død ned til Jorden paa sit Ansigt. Kongens uventelige Fald opvakte et stort Bulder, fornemmelig saasom det skeede i saadan Hast, at ingen mærkede, hvorledes det gik til, eller hvo der havde giort det. Dog Plog lod dem ei længe være uvidende herom, thi han raabte, at han havde nedlagt Kongen, og opmuntrede de andre til at giøre ligesaa ved hans Krigsmænd, hvilket efter mine Tanker viser, at han har havt flere i Ledtog med sig. Kongens Mænd bleve saa forskrækkede over dette, at de flyede alle bort, undtagen Erik, en Søn af Hagen og Kongens Søster Ragnhild; Han drog sit Sværd ud, og forsvarede længe alene Kongens Legeme, hvoraf man maae slutte, at nogle have villet mishandle det, eller i det mindste slæbe det bort. Plog sagde da til ham: Vær ei saa bister Erik Lam (a); Leg dit Sværd ned, fedt Flesk er faldet i din Kiædel, som du kan spise op. Saa talede Plog, fordi Erik var efter hans Mening, for sin Herkomsts Skyld, nær Kongeriget, og almindeligen elsket. Paa Thinget var ellers saadant Bulder og Trængsel, at det var en let Sag for Plog at komme bort, men det underligste er, at han længe efter levede i Anseelse, indtil Eriks Søn Kong Svend lod ham aflive. Efter Kongens Død skedes Thinget, og var Danmark derpaa i 3 Maa-

(a) Jeg tviler paa, at Plog haver givet ham det Tilnavn, thi saa er, da maae han allerede have baaret det, førend han blev Konge, for sin Stilheds Skyld, uagtet al sin Tapperhed.

Maaneder kongeløs. Saaledes omkom Kong Erik, med det Tilnavn Emun, den 18 September, og ikke den 19 October, som jeg har skrevet i mine Forbedringer, da han omtrent vár 50 Aar gammel, efterat han havde regieret paa syvende Aar, fra den Tid af han først tiltog sig Konge-Navn, hvorefter han selv regnede, men kun paa fierde efter Kong Nielses Død, hvorefter Knytlinga regner. Erik var en tapper og dristig Herre, som ei lod sig nedslaae af nogen Uhæld, derhos meget veltalende, hvorved han hos Almuen udrettede ligesaa meget, som ved sine Vaaben. Han var og hurtig, og vidste at rede sig ud af hastig paakommende Farer, sampt gavmild imod sine Tilhængere og Venner. Hans Tog til Rygen og Norge vise og, at han har havt i Sinde, at bringe til Danmark igien de forlorne Lande og Riger. Men paa den anden Side var han hengiven til Drik og Fruentimmer, efter Landets og Tidernes Vis, og derover ofte forsømmelig i at iagttage Rigets Sager, urolig, svigefuld, ærgiærrig og grum, sampt uforsonlig i sin Hævn og Vrede, korteligen en Tyran, der maaskee dog i mildere og mere oplyste Tider havde kunnet blive en nyttig og duelig Konge, men rimeligen aldrig en god. Svend Aagesen skriver derfor, at han omkom efter Guds retfærdige Dom. Saxo tillegger ham og, at han talede om og ophøiede sine Bedrifter langt over Sandheden. Af det Erik beskyttede Almuen mod de Mægtige, tager Petrus Olai Anledning saaledes at tale om hans Død: „Saaledes omkom Erik Emun „for den Ret og Billighed, han øvede mod Fattige, Enker, Faderløse og Bønder, ligesom mange Konger baade for og efter „ham, hvoraf nogle ere fordrevne fra Riget, og andre enten „godvilligen eller tvungne have forladt det.“ Man seer tydeligen, at den gode Petrus har her tænkt paa Eric af Pommern og

Erik Emun. Aar 1137.

 Chri-

Erik Emun. Aar 1137. Christian II. Og samme Ord forekomme og i Hertug Knuds Levnet, som jeg troer at Vedel har skrevet. Udi det Lundiske Necrologium kaldes denne Konge den Æresulde (gloriosus), hvilket baade maaskee er alene et blot Hædersnavn, en Titul, saa og maaskee givet ham af de taknemmelige Lundiske Canniker, for det Præbende, han stiftede i Lund. I den Lundiske Gavebog siges han at have holdt Riget med fuld Styrke. Kirchberg oversætter Emun ved: der wel gezirte. Hans Legeme blev ført til Ribe, hvilket og synes at vise, at han er bleven dræbt ei langt derfra, og begraven der udi St. Mariæ Domkirke paa den venstre Haand af den nordre Indgang, i Muren. Mere har Terpager ei om hans Begravelse; Pontoppidan derimod vil, at hans Stenkiste staaer halv i Muren og halv uden for, og inde i Kirken, af Aarsag, som en Præst haver fortaalt ham, fordi han døde i Kirkens Band, hvorom ellers dog ei findes noget i troværdige Skrifter, hvortil kommer, at den Maade at staae halv uden for Muren og inde i Kirken, er bleven meget brugt i gamle Dage, og det med dem, som visselig ikke ere døde i Band. Skrevne Anmærkninger af en Ubekiendt ved Pontoppidans Marmora sige p. 1 og 2, at Graven gaaer 1½ Fod ind i Kirken, og at den hele Grav er 7 Fod lang, uden Paaskrift og under en Bue; Efter samme sees uden paa Muren ved en liden Trappe et Brystbillede af Sandsten, som efter nogle er denne Konges, og efter andre Bygmesterens. Johan Svaning den ældre, da Diaconus i Ribe, lod 1576 fornye Kongens Billede, som endnu sees der paa Chorets søndre Side, og derhos sætte den 16 Martii en af ham selv forfærdiget Gravskrift paa Latinske Vers, hvilken baade er for lang og for nye til her at indføres; dog vil jeg anmærke, at deri siges, at Kongen omkom paa Hvéding Thing.

Thing. Udi en Kæmpe-Vise siges, at Riber Canniker og Clerke førte hans Lig til deres Domkirke. Helmoldus, efterfulgt derudi af Corner, fortæller, at en Jomfrue ved Navn Ymme, der var besat af Diævelen, blev ført til Vicelin, hvilken ved sine Spørsmaal bragte Diævelen til at bekiende, at hans Navn var Rufinus, og at han af sin Fyrste var udsendt til Danmark, hvorpaa han og Dagen efter forlod hende efter nogle Besværelser, og kort efter fik man at høre Kong Eriks Drab, og store Forstyrrelser i Danmark, hvorved man øiensynligen erfarede, at en stor Diævel var kommen did til det Danske Folks Plage. Naar den ærlige og troværdige Helmoldus kunde lade sig sligt indbilde, saa kan man ei undres paa Almuens Overtroe i de Tider. Saa længe den Catholske Lære blev ved Magt her i Riget, holdtes dagligen i Riber Domkirke en Siælemesse for denne Konge (7).

Erik Emun. Aar 1137.

 De

(7) Saxo l. 14. p. 249. 250. Snorro i Sigurds og Inges Saga c. 2-6. Knytlinga-Saga c. 10. p. 103. 105. Suhms Forb. p. 225-236. 238-244. Syvs Kæmpe-Viser p. 202. 203. 19. Crantzii Dania l. 5. c. 19. p. 196. 197. Terpager Ripæ Cimbricæ p. 324. 208. Ej. Inscript. Ripenses p. 47. Pontopp. Ann. T. 1. p. 269. 279. 323. Ej. Marmora T. 2. p. 49-51. Helmoldus l. 1. c. 59. Cornerus c. 688. 486. Hvitfeld T. 1. p. 102. Ej. Bispe-Krønike p. 18. Gram in Meurs. col. 264. 265. not. e. a. Lang. Scr. T. 1. p. 18. 22. 39, hvor Hamsfort antager Hveding Herreds Thing for Eriks Dødssted; p. 61. not. b. p. 62. 120. 161. 273. 381. 382. 383. 385. T. 2. p. 217. 218. 370. 430. 510. T. 3. p. 337. not. d. p. 429. 457. not. h. i. p. 552. T. 4. p. 56. 255. 256. 282-290. not. v. Danske Atlas T. 7. p. 305. T. 5. p. 626. Arngrimi Suppl. Hist. Norv. inter Mss. Bartholiniana p. 768. Bartholini ann. Mss. ad anno 1102. Registrum eccl. Lund. in Bartholini coll. Mss. T. 5. vel E. Sommelius de Eskillo p. 9. Stobæi

Erik Emun. Aar 1137. De gamle Skribenter ere selv ueenige om, hvor længe Kong Erik har regieret, og i hvad Aar han er død. Det første kommer mest af hans Regierings dobbelte Begyndelse. Saaledes tillegger Langfedgatal ham kun en Regiering af 3 Aar, hvilket og er rigtigt nok, naar fulde Aar regnes efter Nielses Død. En Konge-Liste, som ender med Valdemar II, lader ham regiere fra 1130 til 1137, hvor det første Aarstal er urigtigt, da det burde være 1131. Hamsfort lader ham regiere i 4 Aar, hvormed ogsaa det Islandske Fragment, som slutter med Valdemar II, istemmer, komme til Regieringen 1135 eller 1136, og døe 1139, et Aarstal, som saa mange, baade Gamle og Nyere, have, nevnlig Erici Kronike, Petrus Olai, uden Tvil efter en ældre Kronike, Aarbøggerne af Esrom, Minoriter-Kroniken af Wisbye, Bartholin, Aarbøggerne af Nestved, den Kronike, som slutter med 1317, Petrus Olai, hvorvel tvilsomt, Kroniken, som slutter med 1280, den, som slutter med 1323, den Sielandske Kronike, de Islandske Kongelige Annaler, Kroniken, som slutter med 1219, Strahl i sine Aarbøger, Kroniken, som slutter med 1300, Kroniken ved den Nestvedske Calender, Messenius i Scandia T. 1. p. 97. 15. 24. Gram ad Meurs. c. 266. not. c. Pontopp. Ann. T. 1. p. 268. Hvitfeld T. 1. p. 202. Pontanus l. 5. p. 215, hvor han dog, hvorvel imod sit Vidende, antager 1137 for det rette Aar, ved at henføre Eriks og Keiser Lotharii Død til eet Aar, og Lagerbring i sin Svenske Historie T. 2. p. 117, sampt de Islandske Annaler n. 412. 410, og Rimkroniken. Den skarpsindige Torfæus bifalder i sin

bæi 3 Mon. p. 25, hvor allerførst vises, at Christiern var Erkebisp Eskils Fader. Thurahs Bornholms Beskrivelse p. 108. Ericus Olai l. 2. p. 84. Thues Beskrivelse af Kragerøe p. 48.

i sin Norske Historie T. 3. p. 522 og 523. endog dette urigtige Aar 1139. Erik Emun. Aar 1137.
Dog alle disse Vidnesbyrd og Antagelser falde bort, naar betænkes, at det samtidige Lundiske Necrologium lader ham døe 1137 den 18 September, efter 7 Aars Regiering, hvilket sidste ogsaa er rigtigt nok, naar de kun ei regnes for fulde Aar, hvilket i Henseende til Dagen ogsaa staaer i den samtidige Lundiske Gavebog. En Kronike, som slutter med 1263, henfører Eriks Død til 1138, og Petrus Olai ogsaa, hvorvel tvilsomt. De Islandske Annaler n. 424. have og 1138. Naar Kroniken, som slutter med 1325, lader Erkebisp Asker døe 1138, saa har den venteligen villet henføre Erik Emuns Død, hvorom den ellers ikke taler, til samme Aar, da de begge vidst døde i eet Aar. Endel Nyere, som Holberg i den Danske Historie T. 1. p. 218, Dalin i den Svenske T. 2. p. 77, Svaningius i Chronologia Danica p. 75, og Bircherod i Specimine antiqvæ rei monetariæ Danorum p. 71. vildfarer meget ved at henføre Eriks Død til 1140, og Cornerus col. 486. allermeest ved at henføre den til 1122. Naar den Svenske Historieskriver Ericus Olai lader Adzer døe 1137, saa har han vel og anseet det Aar for Erik Emuns Dødsaar. Naar Gebhardi vil, at Erik gav Love uden Folkets Samtykke, og søgte at undertrykke Folkets Med-Regiering, saa troer jeg vidst, at han har giort sig et urigtigt Begreb om denne Konges Regieringsmaade. Da Knytlinga siger c. 78. p. 102, at Erik, ligesaavel som Harald, var ældre end deres Broder

Hertug

Erik Emuh. Aar 1137. Hertug Knud, saa kan man gierne lade Erik fødes 1087, og tillegge ham en Alder af 50 Aar, da han omkom. Eriks Navn skrives og forskiælligt, gemenligst Eric, men ogsaa Hericus, Erek, Henrik, og af Islænderne efter deres Maade Eirikr. Den første Runiske Konge-Liste vildfarer aldeles, naar den giør Erik til en Søn af Hertug Knud. Mange gamle Skribenter, og deriblant Erici Kronike, berette, at en Formørkelse indfaldt vidt og bredt udi Fasten i det Aar 1137, og at den var saa stor, at ingen turde røre sig af Stædet, førend den gik over, hvorimod Aarbøggerne af Esrom henføre den til 1136, tilligemed Erkebisp Adzers Død, det sidste gandske vidst urigtigen. Imidlertid siger Langebek retteligen, at der i dette Aar var ingen Solformørkelse, saa at dette Mørke maae kun have bestaaet i en stærk Taage; men 1136 var en Formørkelse, som forhen er sagt. Hamsfort, følgende den Sielandske Kronike, vil, at Kong Erik paalagde Plougskat, nemlig visse Penge paa hver Ploug, og at han søgte at indføre den paa Hvedings Herreds Thing med Almuens største Fortrydelse; Vil man antage dette for sandt, saa begriber man desbedre, hvi Plog kom saa got bort og i Behold, thi Almuen var ellers Erik hengiven, da han efter sin Faders Grundsætninger beskyttede den imod de Store. Den ældre Svaningius legger til i ovenmældte Latinske Gravskrift over denne Konge, at han vilde paalegge hver Ploug 12 Penge, som ei kan

være

være rigtigt, og at Bønderne derover knurrede paa Thinget imod ham. Messenius mener, at den Polske Fyrste Boleslav giorde et Tog til Danmark det Aar 1135, for at hævne sin Svigersøns Død, altsaa har han antaget et Polsk Tog hid, og alene feilet i Aaret, sampt uden Tvil ogsaa deri, at han lader Boleslav selv være med, der dog efter 1134 havde med saa mange andre Krige at bestille, at han ei kunde angribe Danmark. Paa et Stæd skriver Cornerus, at Erik herskede herligen in Danorum & Sveorum regnis; Da han nu aldrig eiede noget i Sverrige, saa tænker jeg, at der bør staae Slavorum, thi i Venden havde han dog noget at sige, og kan dette tiene til at befæste en lige Forklaring, jeg haver giort i Store-Knuds Historie, i Henseende til hans Titul. Og heraf kan man formode, at Erik haver kaldet sig Slavernes Konge, ligesom de efterfølgende Konger, fra Knud VI. af, og det paa Grund af den Rettighed til, og Eiendom, han havde i Rygen, maaskee vel og fordi hans Broder Hertug Knud havde været Obotriternes Konge, som Crantzius vil, hvilket Scheidt giver Bifald, endskiønt det maae tilstaaes, at man ei haver et eeneste Diploma af Erik, hvorudi han kalder sig Slavernes Konge, hvorfor det venteligen er urigtigt, at han nogensinde har skrevet sig saaledes. Imidlertid kunde det, hans Broder havde været Obotritisk Konge, ei give ham mindste Rettighed dertil, eller Adgang at kalde sig saa. Hvitfeld beretter,

Erik Emun. Aar 1137.

Erik Emun Aar 1137. at Erik giorde en Reise til den hellige Grav, og synes at henføre det til den Tid, da han var Konge, men Vildfarelsen har nok reist sig af det Rogte, at han skal have giort saadan Reise med Faderen Erik Eyegod, hvilket dog ogsaa bliver uden al Tvil urigtigt. Dersom Sperlingii Formodning, hvilken Pontoppidan og Sommelius bifalde, er rigtig, hvorpaa man kan tvile, da den grunder sig næsten alene paa Navnet, at Erkebisp Eskil har anlagt Klosteret Eskilsøe; der ligger i Isefiord, og hører nu under Godset Selsøe, saa bliver Pontoppidans Mening rimelig, at det er skeet 1137, imedens Eskil endda var Bisp i Roskild, thi 1138 kom han til rolig Besiddelse af Lunde Erke-Sæde. Dets første Beboere vare Canonici Regulares, hvorved det forblev til 1165. Saxo fortæller, at da Erik engang gik fra Slien til Sieland, havde en af hans Hofmænd den Drøm, at han red paa en vild Hest over Bierge og Dale, saa længe indtil han styrtede, og blev da reven af Natuglens Klør. Denne Drøm fortaalte han om Morgenen leende til sine Kamerader, men Erik sluttede deraf, at ham forestod at forgaae, og begav sig derover paa et andet Skib, hvilket blev hans Frelse, thi det med Hofmændene forgik. Denne Fortælling kommer vel overeens med vore Forfædres Tænkemaade, at agte paa Drømme, og maatte den ved slige Hændelser stadfæstes. Kofod viser hel vel, at man af Saxo ei kan slutte, som Crantzius og Lyschander dog synes at ville

giore,

gjorte, at Erik gav nye Love, men alene, at han haandthævede de gamle, og gav dem Kraft og Virksomhed paa nye. Man har ingen Mønt, som med Vished kan henføres til denne Konge, hvorfor man og udi den nye Samling af Kongens Mønter ei har henført nogen til ham, dog mener Bircherod, at nogle af de Kobber-Mønter, som undertiden i temmelig Mængde, og det i Danmark alene, opgraves, henhøre maaskee til ham. De findes hos ham paa Tavlen ved p. 35, og i Laurentzens Museo paa Tabula 25, og forestille et Kaars, et Anker, en Blomster, en Kalk, en Kirke, eller og et enkelt Bogstav, og er det ei muligt at sige, om de fleste af dem, under hvilken Konge de ere slagne. Hvitfeld mener, at Præmonstratenser-Munke ere først under denne Konge førte ind i Danmark, men rimeligere er det allerede skeet under Niels, eftersom Ordenen begyndte 1119, og dens Stifter Norbert, Erkebisp af Magdeborg, døde allerede 1134. Tilnavnet Emun forklares af Engelhusius ved mirabilis, og af en Krønikeskriver hos Leibnitz ved memorabilis. Svend Aagesen giver ham Tilnavn af den Grumme. Isländeren Halldor Skvolldri var denne Konges Hof-Poet, som det siges i Skalde-Tal bag ved andet Bind af Peringskiolds Snorro. Jeg haver forhen beskrevet denne Konges Levnet i Forbedringerne til den gamle Danske Historie. Efter Snorro sendte Erik Emun et Skrin til den Norske Kong Sigurd, som denne lod forvare i den

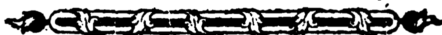
Erik Emun. Aar 1137.

smukke

Erik Emun. smukke Kirke i Kongehelle. Da nu Sigurd døde 1130, saa har
Aar 1137. Erik giort dette imedens han endda var Prinds. Efter Gheimer straffede Erik de Stores Overlast (mod de Smaae) med Sværd og med Strikke (8).

(8) Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 12. 14. 18. 30. 39. 62. 161. 175. 240. 252. 273. 340. 369. 380. 425. T. 2. p. 166. 170. 217. 370. 430. 435. 521. 613. 632-636. T. 3. p. 54. 260. 303. 304. 433. 628. T. 4. p. 56. 225. 262. 282. 287. T. 5. p. 470. not. i. T. 7. p. 205. Sommelius de Eskillo p. 26. Kirchberg ap. Westphal T. 4. c. 660. Messenii Scondia T. 1. p. 96. T. 15. p. 24. Suhms Forb. p. 236-238. 241. 242. Cornerus c. 681. Hvitfeld T. 1. p. 102. Sperlingii Test. Absalonis p. 79. Pontopp. Ann. T. 1. p. 361. 362. Saxo l. 14. p. 249. Kofods Danske Lovhistorie T. 1. c. 5. p. 42. Ericus Olai l. 2. p. 83. Allg. Welthistorie von Gebhardi 8vo. T. 13. p. 581. Birch. Spec. nat. rei mont. Dan. p. 71. 72. 35. Suhms Saml. T. 1. p. 186. J. Laurentii Amerini Scr. Ep. Rip. p. 6. Engelhusii Chron. p. 225. Compil. Chr. in Leibn. Scr. Brunsv. T. 2. p. 66. Crantzii Wandalia l. 3. c. 36. p. 76. Scheidt de Regio Vandalorum titulo p. 66. Snorro i Sigurd Jorsalafars Saga c. 37.

ERIK LAM.

Efter Eriks Død vare der 3 Prindser, som alle kunde synes at have Arveret til den Danske Throne. Svend, den forrige Konges Søn med en Frille kaldet Chunna eller Thunna; Valdemar, en Søn af Hertug Knud, og Knud, Magni Søn. Efter vor Tænkemaade skulde Svend have den største Ret, saafremt han havde været ægte fød, hvilken Mangel dog ei giorde ham noget Skade paa de Tider. Knud var efter mine Tanker fraværende, men Valdemar tilstæde, tilligemed sin Moder Ingeborg, hvilke begge dog uden Tvil vare nyligen komne tilbage fra Rusland. Men alle disse Prindser vare for unge til selv at tragte efter Kronen, thi Svend var i det høieste 11 Aar gammel, eller noget mere, og desuden ei yndet for sin Faders Skyld; Valdemar var i det syvende Aar, og Knud maaskee 8 til 9 Aar, høiest 10 Aar, og maaskee da i Polen. Af alle disse elskedes Valdemar mest, baade fordi han selv tegnede sig got, saa og, og det fornemmeligen, for sin Faders Skyld, hvorimod Knud maatte undgielde sin Faders og Farfaders Misgierninger. Til alle disse kom endnu Oluf, Haralds Søn, som da efter min Gietning kan have været i det mindste 18 Aar gammel, thi hans Moder Ragnhild, en Dotter af den Norske Kong Magnus Barfod, blev giftet noget for 1116; Magnus var uden Tvil hendes ældste Søn, thi rimeligen haver hun først opkaldet sin Fader, og siden sin

Erik Lam. Aar 1137.

Far-

Erik Lam. Aar 1137. Farfader Oluf, endeligen sin Oldefader og egen Mand Harald, og tilsidst Hertug Knud, hvormed man og kan have havt Henſigt til Hellig Knud. Imidlertid havde de alle nogen af de Store med ſig, og nogen imod, efter den ſædvanlige Maade i Val-Riger. Chriſtiern, en Broderſøn af Dronning Bothild, og altſaa Sødſkendebarn med Valdemar, hvorvel eet Leed høiere op, underſtøtted rimeligen af ſin mægtige Slægt, thi hans Broder Svend var Biſp i Viborg, og hans Søn Eſkil i Roſkild, og nær ved at blive Erkebiſp i Lund, han ſøgte af al Magt at befordre Valdemar til Riget, og til den Ende at faae ham til ſig fra hans Moder; Dog denne ømme Moder, ſkræmt ved ſin Mands ſørgelige Afgang, vilde ei ſlye fra ſig ſin eneſte Troſt og Haab; hun foreſtilte Kongedømmets Vanſkelighed og Farer, der vare ſaa ſtore, at knap Fuldvoxne kunde overvinde dem; hun frygtede, at denne Ære vilde blive farlig for hendes Yndling, og hun ſagde, at den tilkom de Ældre; Og ſom Chriſtiern desuagtet blev ved ſin Paaſtand, ſaa forbandt hun ham ved en Eed til at love, at han ei ſkulde tillade, at hendes Søn blev udvalgt til Konge. Imidlertid afgiorde hun med ham og hendes andre Venner, at en anden Konge ſkulde ſom Formynder udvælges, indtil Valdemar blev ſaa ſtor, at han kunde ſelv regiere. De kaſtede da deres Øine paa Erik, en Søn af Hertug Knuds Søſter Ragnhild, og af Hagen, ſom efter ſin Fader Ubbo, Svend Eſtrithſens Søn, kaldtes en Jyde, og efter ſin Moder Sunniva, en Nordmand. Denne Erik bar for ſin Mildhed, Taalighed, Fromhed og ſtille Opførſels Skyld Tilnavn af Lam, eller den Spage, hvilket Saxo og flere overſætte ved Agnus, og Hamsfort ved Ovicula. Han var en gudfrygtig Herre, og af en ugemen perſonlig Tapperhed, ſom han baade viſte ved at forſvare Erik Emuns døde

Legeme,

Legeme, saa og da han faldt ud af Lund, og jog Magnus paa Flugt, thi jeg troer gandske vidst, at han er den David, som da udviste sig saa tapper. Ja udi Feltslag var han saa hidsig, at hans Folk maatte noie vogte ham, at han ei gik ud af Raden, og faldt alene ind paa Fienden. Men for det øvrige havde han ingen Gaver til at tale, og besad hverken Forstand eller Begreb, eller nogen anden Egenskab, som pryder en Konge; Derfor var han og ustadig i alle sine Foretagender, og blev baade til den geistlige og verdslige Magts Fordærvelse; Saa dømmer den samtidige Roskildske Anonymus om ham. Og just saadan en vilde de Store have, for selv desbedre at regiere. Naar derfor den Roskildske Anonymus siger, at de Store komme sammen og udvalgte ham, saa bliver det herved rimeligt for mig, at de ere alle blevne eenige imellem sig om, at vælge den til Konge, der var ligesaa nyttig for dem, som et Barn, og at de derfor have sat alle deres Stridigheder og Partier til Side. Det var derover let for dem, at bevæge Folket, der efter det Udvortes at dømme havde endda Magt til at vælge Konger, til at give sin Stemme til denne Erik, som for sin Gudsfrygt, Mildhed og Tapperhed var yndet af Almuen, og desuden fandt Bifald for den unge Valdemars Skyld, hvis Formynder han kun skulde være, saa og for sin egen anseelige Herkomst. Valget skeede udi December, og uden Tvil ved Isefiord, hvorvel Hamsfort synes at sætte det i Fyen, maaskee fordi det Landskab har først erklæret sig for ham, hvilket og faaer nogen Styrke derved, at han just der gik siden i Kloster; Og kan man ei tvile paa, at han efter Valget har indfundet sig paa Thingene, og paa de sædvanlige Hyldingssteder, Lybershøy i Skaane, Viborg i Nørre-Jylland, og Urnehoveds Thing i Sønder-Jylland. Efter Helmoldi Beretning blev Erik sat til

Erik Lam. Aar 1137.

For-

Erik Lam. Aar 1137. Formynder for alle de tre kongelige Prindser, Svend, Knud og Valdemar, hvorefter at dømme Knud ogsaa maae have været i Landet, saavelsom de andre. Denne Helmoldi Beretning, og det, han sideli siger, at Erik Lam beskikkede paa sit yderste Svend til Eftermand, kan let bringe en paa de Tanker, at de Danske ei have fast bestæmt ved Eriks Valg, hvo der siden skulde blive Konge, men have som kloge Folk villet see, hvilke af disse tre Børn, der artede sig best, hvorvel Valdemar har uden Tvil havt et stort Partie for sig, der dog synes under Erik Lams Regiering at have aftaget. Man maae agte, at Saxo, der skrev under Valdemars Sønner, er Hovedkilden til den Fortælling, at Erik forestod Riget kun som Formynder for Valdemar, og at de senere Skribenter, Gheysmer, Petrus Olai, have taget deres af ham; Saa og, at Helmold er en samtidig, fremmed, upartisk og vel underrettet Skribent, sampt ingen Fiende af Valdemar. Alting synes at vise, at Erik Lam fulgte meget sin Formands Grundsætninger, og var meget hengiven til hans Partie. Saasnart Eskil fik Tidende om Erik Emuns Død drog han over til Skaane for at tage Erkesædet i Besiddelse; Men den nye Konge søgte at forfremme Ricco dertil, som hans Formand havde bestæmt det, og som det Skaanske Clerisie og Folk havde engang samtykt; Dog nu, da Skaaningerne turde aabenbarligen give deres Mening tilkiende, lode de sig forstage med, at de heller vilde vove og taale alle Ting, end lade Værdigheden gaae til en anden Slægt, og besluttede derfor at krige mod Kongen. Da det nu saae heröver hel farligt ud, lagde den anseelige Mand Peder, Bodilds Søn, sig imellem, og overtalte Ricco til at staae fra sin Paastand, for at forekomme en indbyrdes Krig, saa og Kongen til at give efter, da han ellers havde ved denne eene Sag kunnet

paa

paadrage sig manges Uvenskab, og deriblant Christierns og de andre Eskils Venner, der fornemmeligen havde bidraget til hans Ophoielse paa Thronen. Man afgiorde da, at de skulde bytte Sæde sammen, Eskil gaae til Lund fra Roskild, og Ricco fra Slesvig til Roskild, hvilket sidste dog saavel Clerisiet, som Almuen der, satte sig imod, indtil Kongen endeligen fik Clerisiet overtalt dertil. Rimeligen er samme ei bleven afgiort forend noget hen i 1138. Denne Eskil var efter Mölmans Gietning Christierns yngre Son, og Aage, der var Krigsmand og verdslig, den ældre, eftersom man paa de Tider gemenlig bestæmte den ældste Son til verdslig, og den yngste til geistlig Stand, som nu og gemenligst skeer i de Catholske Lande. Hvorvel Eskils Fader Christiern var kun en vild Kriger, saa drog han dog den Omsorg for sin Son, at han sendte ham i hans tolvte Aar udi Skole til Hildesheim, som da var meget berømt, og søgdes meget af Clerker fra forskiellige Lande. Imedens han opholdt sig der faldt han i en farlig Sygdom, i hvilken han drømte, at han var i Skiærsild, men blev dersra befriet ved Jomfrue Marie, imod Løfte, at ville give hende 5 Maader af fem forskiællige Slags Sæd, hvilket en Munk udlagde for ham at betyde, at han skulde opnaae en meget stor Værdighed i Kirken, og at han derfor burde af sine Midler stifte 5 Klostere af forskiællige Ordener, Jomfrue Marie til Ære, og besætte hvert i det mindste med 12 Personer. Efter bemældte Drøm lader det og, at hans Fader Christiern haver været en hovedrig Mand, og besiddet meget Guld. Ved sin Hiemkomst blev han Cannik i Lund, siden Domprovst der, derefter Bisp i Roskild, og endeligen Erkebisp i Lund. Uden Tvil har han været gift, eller og uden for Ægteskab avlet Børn, førend han naaede disse hoie Embeder, thi Historien taler om

Erik Lam. Aar 1137.

hans

Erik Lam. hans Datters Børn, men hans Hustrue maae enten være død
Aar 1137. fra ham, eller han og bleven nød til at skille sig ved hende i den Forfølgelse, som overgik den gifte Danske Geistlighed. Imidlertid nægter Mölman gandske hans Giftermaal, og paastaaer, at de hans Nepoter, som siden forekomme, have været hans Søster- og ikke Dotter-Børn (9).

Keiser Lothar blev ved at drage frem i Italien; Nogle Byer lode ham godvilligen ind, andre maatte han med Magt twinge dertil, hvoriblant Boulogne, Ancona, Florenz. Efter Paaske brød han ind i Apulien, og indtog en stor Del deraf. Capua overgav sig godvilligen, og dets Fyrste Robert blev der igien indsat, men Garganus, Benevent, Troja og Slottet af Bari maatte han erobre. Det sidste forsvarte sig i 40 Dage, og lod han der hænge alle Rogerii Hielpetropper, som vare Saracener, og 500 i Tallet, og kaste mange af de andre i Havet. Skræk bredde sig da ud lige til Tarent og til Calabrien. Roger tilbød sig da at give mange Penge og sin ene Søn til Gissel, naar den anden maatte faae Apulien. Amalphis, Salernum bleve derpaa indtagne, og Rainulph forlehnet med Apulien, saavel ved Paven, som ved Keiseren. Anacleti Partie var nu næsten gandske svækket, og Innocentius kunde nu i Sikkerhed opholde sig udi Rom. Men som Sygdom indfandt sig i Keiserens Hær, hastede han tilbage til Tydskland, og fandt da de fleste Italiener gien-

(9) Saxo l. 14. p. 250. 251. Knytlinga-Saga c. 104. 105. Mölman i Khavnske Sælskabs Skrifter T. 1. p. 209. 210. Tissier Bibl. Patr. Cisterc. T. 1. p. 119. 120. Lang. T. 1. p. 18. 20. 22. 30. 39. 59. not. n. 62. 175. 251. 273. T. 2. p. 218. 371. 430. T. 3. p. 54. 433. not. b. 445. not. x. T. 4. p. 255. 268. 273. Helmold l. 1. c. 67. p. 153. Gram in Meursl. c. 270. not. e.

giENstridige imod sig; Roger kom ogsaa tilbage, og indtog alt sit Land igien, snarere end han havde mistet det, paa Bari, Troja og Neapolis nær. Derefter kom det til et stort og uafgiørende Slag imellem ham og Rainulph, hvorudi fulde 3000 Mænd, og deriblant Hertug Sergius af Neapel. Lothar var nu kommen til Trident, men der blev han syg, fortsatte dog Reisen af Længsel efter sit Fædreneland, og døde derover den 4 December ei langt derfra paa det ubetydelige Sted Breitenvang mellem de Floder Inn og Leck udi Bayern. Keiserinden, Richenza førte det døde Legeme med sig til Luther, hvor det den 31 December blev begravet. Begge Paverne underkastede derpaa deres Stridigheder Kong Rogerii Kiendelse, og denne Herre bad, at de vilde sende deres Gesandtere til ham i Sicilien, hvortil de fandtes villige. Ved denne Leilighed havde den hellige Bernhard en Samtale med Peder af Pisa, Kong Rogerii Gesandt, udi hvilken Bernhard sagde, at den gandske østlige og vestlige Kirke, Frankerige, Tydskland, Spanier og Engellændere, og alle barbariske Riger (hvorved han uden Tvil forstod de Nordiske og Polen) holdte med Innocentius. Den Saxiske Annalist beretter ved 1135, at mange Konger og Riger bare Ærbødighed, reverebantur, for Keiser Lotharius, saa at Ungarske, Russiske, Danske og Franske Konger og Folk ofte sendte Gaver og Gesandter til ham; Da nu ingen endnu er faldet paa den Tanke, at den Franske Konge har været Vassal af eller skatskyldig til Keiseren, saa synes dette at vise, at de Danske ei heller have været det; Men at man søgte saa mægtig en Herres og Naboes Venskab, det var intet Under; Tyrken haver og villet ansee for Skat, hvad Keiseren sendte ham af Venskab, og det samme giør og Deyen i Algier med de Europæiske Magter; Tingene kan betragtes paa mere end en Maade, og hver legger

Erik Lam.
Aar 1137.

 den

Erik Lam. Aar 1137. den ud til sit Beste. Da nu Lotharius døde den 4 December 1137, ei langt fra Trident, og havde fra September 1136 været i Italien, saa kan han ei have den 17 Martii 1137 udstædt i Bardevick Segeberg Klosters Stiftelses-Brev, som findes trykt i adskillige Bøgger, og især i Noodts Beyträge; Brevet maae enten derfor være urigtigt, eller i det mindste Datum i Afskriften, da Originalen ei er til. Erkebisp Adalbero af Bremen stadfæstede ved sit Brev hvad Grev Rudolph, som ogsaa deri kaldes Marggreve, havde allerede giort Aar 1132, for sin Broder den nylig ihielslagne Grev Udo, hans Siels Beste, nemlig Stiftelsen af St. Georgi Kloster i Stade, hvortil han gav meget af sit Fæderne Gods, og det med Samtykke af sin Moder, Marggrevinde Richarda, og sin Broder Provst Hartvic, sampt skiænkede det til at lyde under St. Peders Kirke i Bremen (det er under Erkebispen), da han ellers havde villet overlade det til den Romerske Stoel. Af dette Diploma kan man ei slutte andet, end at Rudolph var Marggreve i Stade, ligesom han og var Greve i Ditmarsken. Den Rosenfelder Kronike siger ogsaa, at Adalbero forlehnede ham med Stade, og at han besad det i eet halvt Aar. Munkene i dette Kloster vare Canonici efter St. Augustini Regel. Diploma herom haver jeg ladet trykke bag ved. Af Abbed Guibald udi Monte Cassino i det Neapolitanske haves et Brev til Keiser Lotharius, hvorudi han ynkeligen klager over den Nortmanniske Kong Rogerius og hans Hær, bestaaende af Longobarder, Nortmanner og Sarracener; Giver tilkiende, at han sender Brevet frem ved den Munk Petrus (a), som han haver afsendt til Alemannien, Saxen, Dacien (Danmark), Svevia maa-

(a) Den bekiendte Historieskriver Petrus Diaconus.

(maaskee Sverrige), og Lothringen. Da Monte Cassino var det ældste Benedictiner-Kloster, stiftet af St. Benedictus selv, saa har Petrus venteligen havt Bestillinger, den gandske Orden angaaende. Helmold vidner, at Lotharius styrede baade Saxer og Slaver med Beskedenhed. Marggreve Albert Biörn brød om Vinteren fiendtligen ind i Slavernes Land, venteligen Obotriternes, giennemstreifede og plyndrede det. — Jaropolk, Storfyrste af Kiew, hiulpen af mange andre Russiske Fyrster, udjog Jaroslaw, Fyrste af Halicz, der var gift med Swentoslawa, den Polske Boleslai Dotter. Hun var fød 1106 den 12 April. Messenius vil, at hun er den samme, som forhen havde den Danske Prinds Magnus. Den fornemste Grund for denne Mening er, at Dlugoss ikkun nævner tvende af Boleslai Døttre, Swentoslawa og Judith, der blev gift med den Ungarske Kong Stephan, men virkelig med en Søn af Albert Biörn, og det længe forend Faderen Boleslai Død. Den Prindsesse, som blev gift med den Ungarske Kong Coloman, Stephani Fader, var en Russisk Prindsesse, eller maaskee Swantoslawa, Boleslai Dotter, og blev forskudt af ham, fordi hun havde bedrevet Hoer; Boris var hendes Horesøn, og for hans Skyld førte Boleslav Krig med Ungarerne. Stephanus var gift med Adelheid, en Tydsk Prindsesse. Alt dette har Katona beviist. Men hertil svarer jeg, at Boleslav vel kan have havt flere Døttre end dem Dlugoss nævner; Dernæst, at Magni Gemahlinde hed Richiza, og var vidst Boleslai Dotter; Derefter, at Jaroslaw endnu levede Aar 1166, og Rigitza havde i tredie Giftermaal den Svenske Kong Sverker til Ægte, som allerede døde 1156, og endeligen, saa var Rigitza ei anden Gang gift med nogen Jaroslaw, men med en Volodar, der gandske vidst bliver den samme, Polakker og Russer kalde Wolodimer, som var Jaroslaws

Erik Lam. Aar 1137.

Erik Lam. Fader, med mindre man vil falde paa Rostislaw, Søn af Wolo-
Aar 1137. dar, og som maaskee og har baaret det Navn Wolodar, i det mindste hedet Volodoritsch. Men nu at komme til Historien igien, saa bevægede Indvaanerne af Halicz Boleslaw til ved mange gode Ord at komme til dem, foregivende, at de vilde igien indsætte hans Svigerson. Men da Boleslaw drog uvarligen did, blev han anfaldet af Russer og Ungarer, og undgik selv neppeligen. Efter dette sluttede Boleslaw Fred med den Bøhmiske Hertug Sobieslaw, saasom den 3 Aars Stilstand, Keiser Lotharius havde tilveiebragt imellem dem, lakkede til Ende; herved søgte han at have Ryggen frie, for desbedre at bekrige Russerne. — Den Engelske Kong Stephan drog over til Normandie, og satte sig i Besiddelse af det gandske Land, men imedens brød Opror ud paa adskillige Stæder i Engelland, thi han havde tvende Dyder, som ei passede sig til Tiderne, nemlig Mildhed, som giorde ham foragtet, og Gavmildhed, som giorde, at han altid trængte til Penge. Imellem ham og den Skotske Kong David begyndte ogsaa Uvilie at opkomme, fordi han ei vilde forlehne Davids Søn Henric med Northumberland. — De Walliske Prindser, Owen og Cadwalader, Griffids Sønner, komme med 15 Skibe besatte med Hedninger til Abertevn, for at indtage deres Fædernesland, dog indginge de kort efter Stilstand med de andre Walliske Prindser, hvorvel Hedningene desuagtet plyndrede Kirkerne af Landedoch og St. Dogmael; Og fra denne Tid af finder jeg ei hos Walliske Skribenter, at Hedninger mere have plyndret i Wales. Vel er det noget vanskeligt at sige, hvo disse Hedninger egentligen have været, dog at dømme efter de Lande, hvorfra Walenserne hidindtil pleiede at faae Hielpetropper, saa maae de enten have været Ostmaner fra Dublin, eller og Norske fra Suderøerne,

erne, thi endda have der venteligen været endel Hedninger og mange halve Christne iblant dem. Jeg haver ellers forhen efter en anden Skribent henført dette Tog til næst foregaaende Aar. Rognvald Jarl forlod nu Agder, efterat han havde ladet opkiøbe de fornødne Fødevare og Vaaben i Engelland og Danmark, og drog til Orkenøerne, haabende at indtage dem ved Hielp af sin afdøde Frænde, hellig Magnus Jarl. Som nu Paul Jarl havde lagt sig ud med mange, saa maatte han flye, og begive sig til sin Søster Margrete, der var gift med den Skotske Jarl Madoll, og var hun grusom nok til at lade ham blinde, hvorpaa Rognvald var eene Jarl, og lod paa sin Bekostning opbygge en smuk Kirke hellig Magnus til Ære, fordi han havde saa vel hiulpet ham. — Wsewolod drog nu op imod Nowgorod i Tanke at underkaste sig den ved Hielp af Pleskow Indvaanere, saa og ved den Ueenighed, som herskede i Nowgorod, da mange vilde fordrive Swetoslaw, og kalde Wsewolod tilbage, men Døden overrumplede den sidste, og giorde Ende paa hans Liv den 11 Februarii. Dog bleve de af Nowgorod ved at være misfornøiede med Swetoslaw, fordi han laae i Strid med endel andre Russiske Fyrster, saa at de finge ingen Tilførsel, hverken af Korn eller Salt. De joge ham derfor bort, og valgte Kostislaw, en Søn af Georg eller Jurji, Fyrste i Rostow, til deres Regent, og han kom did den 25 Maji. Arndt henfører dette til 1138, men har maaskee Uret. Den 4 April lader han den Ungarske Dronning Helena, Mstislaws Dotter, døe i Kiew som Nonne, under det Navn Euphemia; Men hun levede mange Aar efter, naar herved skal forstaaes Mstislaws Dotter, som hed Euphrosyne, og var gift med den Ungarske Konge Geysa, hvis Fader Bela var

Erik Lam. Aar 1137.

Erik Lam. gift med en Helena, Prindsesse fra Servien, som maaskee kan i
Aar 1137. dette Aar være død i Kiew (10).

Aar 1138. Den Ueenighed, som var indbyrdes i Engelland, og den Krig, Stephen havde med den Skotske Konge, søgte uden Tvil Erik Lam at betiene sig af, og at fornye de Danskes gamle Paastand paa Engelland. Hans Grunde vare, at Engelland snarere tilhørte ham, baade som en Arv efter hans Forfædre, og fordi saavel Danmark som Engelland beskylledes af eet og det samme Hav, end Kong Stephan og Normanerne, efter Wilhelm Bastards (eller den Erobrers) ubillige Indfald. Til den Ende drog han did med en stor Flode, og med en Hær bestaaende af Fodfolk og Ryttere, hvormed han begyndte paa en grusom Maade at plyndre Udkanterne af Landet. Kong Stephen fandt det ikke tienligt strax i Forstningen at give sig i Strid med saa mægtig og farlig en Fiende, men heller at oppebie en beqvæm Leilighed, som og gaves, da de Danske vare adspredte for at giøre Bytte; Da angreb og letteligen overvandt han dem, dræbte og fangede mange,

(10) Calles T. 6. p. 377-391. Abhandl. von Bremen und Verden T. 6. p. 78. Vogtii Mon. ined. Bremensia T. 1. p. 128. Staphorst T. 1. p. 539. Martene coll. vet. Monum. col. 183-186. Muratori Gesch. v. Ital. T. 7. p. 57-68. Ann. Hildesh. p. 741. Helmold l. 1. c. 35. p. 89. Ann. Saxo c. 660. 674-680. Messenii Scondia T. 1. p. 95. Dlugoff l. 4. c. 434-448. 360. Boguphalus p. 39. 40. Tscherbatow T. 2. p. 588-590. Noodts Beyträge T. 2. p. 102. Nye Samling af det Danske Vid. Selsk. T. 2. p. 495. 498. Alford. T. 4. Part. 2. p. 8. Chron. Saxo p. 237-240. Chr. de Mailros p. 165. Lel. Itin. T. 8. p. 88. Orkneyinga-Saga c. 198-228. Torfæi Orcades l. 1. c. 24. 25. p. 106-112. Surius die 20 Aug. p. 220. Bernhardi Opera T. 6. p. 212. a. Müllers Russische Samml. T. 5. p. 403. Arndt T. 1. p. 372-376.

mange, og nødde de øvrige til at vende hiem med uforrettet Sag. Erik Lam
Da tænker jeg at det er skeet, at den Sørøver Hugo Haver, Aar 1138.
som maaskee haver fulgt de Danske, plyndrede Kusten af Essex, og deriblant den Flekke Eadulfesnes, som tilhørte Cannikerne af St. Pauls Kirke i London, og laae paa Nesse-Point. Han giennemborede og sank dets Skibe, men dog sparede han det Stæd Chic eller St. Osithæ Abbedie. Saa meget er vidst, at dette skeede da Abel var Abbed i Chic, som sad fra 1120, og ind i Stephani Tid. Dog da Erik Lams Tog ei anføres uden af den Ubekiendte, der har fortsat Anselm af Gemblours hans Krønike, saa drager vor store Criticus Hans Gram det gandske i Tvil, og mener, at Skribenten har ved en Hukommelsefeil sat den Danske Konge i Stædet for den Skotske, om hvilken man vidst veed, at han i dette Aar giorde et Indfald i Engelland, og blev slaaet tilbage, efterat han havde faret grummeligen adstæd. Man maae og tilstaae, at det er underligt, at ingen Engelsk Skribent, thi vore egne ere saare ufuldstændige, taler om dette Tog; at det vel findes hos den Munk Alberic, der slutter med 1241, men da Ordene ere gandske de samme, som hos den Ubekiendte, saa har han aabenbare taget sit af ham; Ligeledes, at den Ubekiendte har let enten ved en Hukommelse- eller Skriver-Feil kunnet sætte Danorum i Stædet for Scotorum, da han ei nævner Kongen ved Navn. Men paa den anden Side er det ogsaa vidst, at han har tænkt paa en Dansk og ei paa en Skotsk Konge, der ingen Arveret havde til Engelland, med mindre man vil tænke paa Davids Moder Margrete, der stammede fra det gamle Angel-Saxiske Kongehus, og at han ved sin Dronning besad Grevskabet Nottingham i England, sampt at hun stammede fra Jarl Valtheof, og der ei behøvede at drage did til

Skibs,

Erik Lam. Aar 1138. Skibs, for at bekrige det; Desuden er denne Ubekiendt en samtidig Skribent, der levede i Gembloürs udi Brabant, ei langt fra Engelland; og hvor meget maae man i Historien ei antage paa een eeneste Skribents Udsigende. Omstændighederne syntes ogsaa gunstige for de Danske; Erik Lam var tapper, og har maaskee villet, heldst i Begyndelsen af sin Regiering, giøre sig agter ved noget Stort, og igien fremsøge de Danskes gamle Paastand, ligesom hans Formand Erik Emun havde giort med Rygen og med Norge; Udfaldet svarer og til Erik Lams Character, der vel var tapper, men derhos fremfusende og uoverlagt. Skulde Toget være rigtigt, saa have de Danske ei giort noget senere Forsøg for igien at underkaste sig Engelland, thi vel tænkte Valdemar II. derpaa, men han giorde dog intet Tog did. Den lærde Svenske Brocman tviler ei heller paa dette Togs Rigtighed. — Udi den Lundiske Gavebog finder jeg, at Christiern, Erkebisp Eskils Fader, er død den 20 Maji, hvilket jeg troer bør henføres til dette Aar, siden man ikke finder ham nævnet under Erik Lam, hvilket vidst ellers maatte være skeet, at slutte efter hans myndige og urolige Tænkemaade, heldst nu hans Søn var Erkebisp. Ved denne Tid lader det og, at Herman er bleven forflottet fra Odense til Slesvig udi Riccos Sted, ligesom Ricolph blev Bisp udi hans Sted i Odense. Denne sidste gav til Knuds Brødre i Odense den Bondebye Giallerofte i Lolland, som han besad, deels ved Skiænk af Kong Erik Emun, til Belønning for den Krigstieneste, han havde giort ham, deels kiøbt, paa Vilkaar at de aarligen skulde holde Messe for ham, men paa det hans Søn Rodulph, der var Præst, ei skulde siden herfor paaføre Munkene Trætte, saa gav han ham 16 Mark purt Sølv for hans Fæderne Arv, og det med hans gode Villie.

Iblant

Iblant Vidnerne nævnes de Præster, Linu og Herman, Aage Pik og Ubbe, Bondi Søn. Diploma herom var endnu til i Hamsforts Tid, og kaldtes Erik Emun deri den Anden. Denne Ricolph var fra Lolland, og skal have været af Adel. Imellem St. Albani Menighed og Knuds Brødre udi Odense vare paa denne Tid store Stridigheder, hvorover Kongen skrev til Provst Linus, og alle udi St. Albani Sogn, og erklærede St. Albani Kirke frie for Knuds-Brødrenes Herskab, som de forhen retmæssigen havde havt, og gav dem for denne Rettigheds Forliis to Pund i aarlig Indkomst af visse Jorder, som forhen bleve betalte til St. Albani Kirke. Desuden formaaede han Provst Linus til, især at holde denne Forening, og skiænkede Brødrene, foruden 4 Mark, aarligen 16 Mark, sampt truede alle dem, der brøde herimod, med sin og Guds Hævn. Hamsfort henfører vel dette Diploma til Erik Emun, dog alene paa den urigtige Grund, at han lader denne Konge leve til 1139. Uden Tvil har ogsaa Oluf, Harald Kesie Søn, begyndt sin Tiltale paa sin Fæderne Arv udi dette Aar, i det mindste siger Knytlinga, at han begyndte at sætte sig imod Erik Lam udi dennes første Regierings-Aar. Desuden henfører det samtidige Lundiske Necrologium Bisp Ricco's Død til 1139, og er det rigtigt, som man bør troe, da maae Oluf vidst have begyndt sin Tiltale 1138, endskiønt fast alle vore gamle Aarbøgger have 1140, hvoraf følger en overmaade stor Uorden udi alle Handlinger under Erik Lam, og er maaskee Tidsregningen af alle Danske christne Konger mest uredig under ham. Oluf havde hidindtil mest opholdt sig i Sverrige, men nu kom han fra Norge, for igien at kræve sin Fæderne Arv, hvilken hans Farbroder Erik Emun havde i de borgerlige Krige lagt under Kronen. Men Erik svarede herpaa, at hans

Erik Lam. Aar 1138.

Erik Lam. Aar 1138. Fader havde ved at betiene sig af fremmede Krigsfolk imod sit Fædernesland paadraget sig derved den Straf at miste sit Gods, som fra Arilds Tid af laae ved en Lov paa alle dem, der førte Avindskiold mod Riget. Udi dette Svar maae vel legges Mærke til de fremmede Krigsfolk, om hvilke Saxo ei forhen har talt, og hvoraf jeg slutter, at derved forstaaes de forhen omtalte Polakker, med mindre man vilde falde paa den Tanke, at Harald havde, da han kort for sin Død kom tilbage fra Norge, bragt Norske med sig. Hvorom alting er, saa tog Oluf af dette Svar Anledning at opvække en borgerlig Krig, og besluttede han nu, i Stædet for at paatale sin Fæderne Arv, at giøre Tiltale til det hele Rige. Dog skiulte han sin Misfornøielse, søgende alene efter en beqvæm Leilighed paa en lumsk Maade at ombringe Kongen. Denne var da til Herberge udi Arna (a), ei langt fra Lund. Der søgte Oluf at overfalde ham om Natten, men Udposterne mærkte hans Ankomst, giorde Allarm, opvakte de sovende Hofmænd, og vare de første, der satte sig i Dørene til Modværge, og det saa længe indtil flere komme dem til Hielp, og dreve det fiendtlige Angreb tilbage. Efter denne mislykkede Handling begav Oluf sig til Sverrige, hvor han altid havde et sikkert Tilflugtssted, og hvis

(a) Broeman i Anmærkningerne til Ingvar Vidförles Saga p. 134, som skal være 133, læser hos Saxo area Lundensi, i Stædet for Arna Lundensi, men jeg tvivler paa, at denne Rettelse er rigtig, thi det var lettere for Oluf at overfalde Erik paa en eenlig Gaard, end i en Bye. Jeg tænker derfor, at herved snarere forstaaes Arrendala, som ligger i Torna Herred, tæt ved Lund, i det høieste een halv Miil derfra, og som synes da at have været et Giæstgiverhus, siden Saxo kalder det Hospitium Lundense. Sommelius de Eskillo p. 31. har allerede indseet, at herved forstaaes Arrendala.

hvis Konge Sverker synes at have brugt det Statsgreb, stedse at holde Danmark fra at anfalde sig, ved at understøtte denne urolige Prinds, og derved at vedligeholde der en borgerlig Krig, thi uden Tvil har han strøgtet for Henrik Skatelers Børn, der efter deres Moder havde og giorde Paastand paa en Deel Gods i Sverrige, og siden frøgtede han ligeledes for Knud og Valdemar, der havde samme Grund til Paastand. Og paa denne Maade levede han i Rolighed, hvilken han anvendte til at stifte Klostere, og til at pryde Landet med Bygninger, hvorom mere siden. Imedens Oluf var i Sverrig ægtede uden Tvivl den mægtige Svenske Herre Eric Jedvardson hans Søster Christine, ligesom vel og Oluf selv giftede sig i Sverrige, og blev Fader til Harald Skræng, som Skaaningerne siden valgte til Konge. Efter Eriks Bortgang fra Skaane kom Oluf did tilbage, lod sammenkalde Almuen, og holdt Thing med dem udi Arne Dal, en Gaard tæt ved Lund i Thorne Herred, hvor han ved Løfter om større Frihed formaaede dem til at give ham Konge-Navn, og at udraabe ham for Konge, og vare fra den Tid Skaaningerne ham meget hengivne, ligesom de derimod hadede Erik. Uden Tvil har denne eenfoldige Herre givet de Store for meget efter, og derved paadraget sig Almuens Ugunst. For denne Aarsags Skyld tegne nogle af vore gamle Skribenter Oluf iblant Kongerne, nemlig hos Langebek n. 5, som antegner sig ved 1139, og sætter ham efter Erik Lam, den han lader komme til Regieringen 1137; n. 8, som sætter ham ind mellem Erik Emun og Erik Lamb, kaldende ham en Søn af Haralt Kysia; n. 10, som lader Krigen begynde i Erik Lams andet Aar, det er 1140, efterdi den sætter Erik at være kommen til Regieringen 1139, og lader den Krigen vedvare i 5 Aar, hvilket vel bliver for meget;

Erik Lam. Aar 1138.

n. 15.

Erik Lam. Aar 1138. n. 15. siger, at en Part valgte Olav imod Erik Aar 1140; n. 18. henfører og Olavi Opstand til 1140, men den lader og Erik Emun dræbes 1139, hvilket viser, at de fleste ere dog eenige deri, at Olav begyndte at sætte sig imod Erik, Aaret efterat denne var bleven Konge; Man kan ei heller finde nogen Aarsag, hvi Oluf skulde have ladet i tre Aar sin Paastand hvile, fra 1137 til 1140; n. 19. har og 1140; ligeledes n. 20, og lader dem endog Olav ei blive Konge paa Arna Thing forend 1141; n. 21. har 1140; n. 29. vidner, at Olav satte sig op imod Erik i hans tredie Regierings-Aar, hvilket den selv forklarer ved 1139; Da nu dette findes i det samtidige Lundiske Necrologium, saa maae man heraf slutte, at Olav har igienkrævet sin Fæderne Arv 1138, men ei ladet sig give Konge-Navn forend 1139, maaskee først i Aaret; Vel sandt, at Eriks tredie Aar burde efter en noie Beregning være 1140, men Forfatteren har, ligesom saa mange andre gamle, regnet hvert Aar for fuldt, saaledes 1137 for det første Aar, uagtet Erik ei blev Konge deri, forend i December, 1138 for det andet, og 1139 for det tredie, hvorvel det lader, at Oluf har allerede i Januarii eller Februarii tillaget sig Konge-Navn, thi ellers kan man ei faae Tid til alle de mange Ting, han derefter foretog sig i samme Aar; n. 57. har og 1140, og bliver det aldeles urigtigt efter dens egen Mening, saasom den lader Erik Lam komme i samme Aar til Regieringen; n. 63. har ligeledes 1140; saa og n. 68 og n. 72; n. 80. kalder Olav Konge; n. 85. har 1140, og siger, at Olaus blev da af nogle Danske udvalgt til Konge; n. 106. henfører og Begyndelsen af Olavi Opstand til Aar 1140. Aarene af Olavi følgende Bedrifter sætte sig hos alle disse Skribenter efter dette, og blive følgeligen ogsaa urigtige, hvilket jeg een for alle Gange vil her anmærke, og tilligemed, at jeg holder

mig

mig nøie til det samtidige Lundiske Necrologium, hvorefter Oluf døde 1141, og ei 1143, som de fleste have. Jeg kan ellers ikke undlade her at anmærke, at den samtidige, vigtige, og ofte anførte Roskildske Anonymus maae have skrevet ved denne Tid, da han siger, af Haralds Sønner er Olav alene tilovers, eet Best med mange Hoveder; Imidlertid da han gaaer til Valdemari I. Tid, saa er han venteligen bleven fortsat af en anden; Og altsaa bliver han vor ældste infødde Danske Historieskriver, af dem nemlig, som ere komne til os. Og slutter jeg, at hans eget Skrift ender med disse Ord: Clericis & Laicis reclamantibus, usurpavit. — Sigurd Slemmedegn drog nu, havende Magnus Blinde med sig, fra Aalborg med 7 Skibe til Norge, landede ved Lister om Natten, og dræbte der Beintein, Kolbeins Søn, Kong Inges Hirdmand, og en meget tapper og dulig Mand. Saasnart dette spurgdes, samlede de troe Norske sig med Kong Inge imod Sigurd, adspredde hans Flok, og tvunge ham til med Magnus at seile med tvende Skibe Nord paa til Helgeland, hvor Magnus opholdt sig Vinteren over hos Vidkunnur Jonsön paa Biarkey, men Sigurd med 20 Mænd udi en Hule i et Fiæld ved Sliufrafiord; og blev der ved nogle af sine Venner forsynet med Underholdning (11). Erik Lam. Aar 1138.

 Saa-

(11) Auctarium Anselmi Gemblacensis Miræi. Antverpiæ 1608. 4to. p. 200. Chron. Alberici Part. 2. p. 281. 282. Lel. Itin. T. 8. p. 44. Cambdeni Britannia T. 1. col. 443. 422. Monast. Angl. T. 2. p. 182-184. Gram in Meurs. col. 266-268. not. c. Brocmans Ingvar Vidförles Saga p. 175. Hvitfelds Bispe-Krønike p. 10. 37. Hamsfort catalog. Ep. Othon. in Dän. Bibl. T. 9. p. 384. Hvitfelds Danske Krønike T. 1. p. 103. Lang. Scr. T. 1. p. 237. 14. 30. 39. 161. 240. 252. 273. 340. 385. 425. T. 2.

Erik Lam. Aar 1138. Saasom Keiser Lothar efterlod sig ingen Søn, saa begyndte det at blive meget uroligt i Tydskland, især kom hele den christne Troe til at staae paa svage Fødder udi Venden. Albert Biörn giorde Paastand paa Hertugdømmet Saxen, hvormed den afdøde Keiser havde forlehnet sin Svigersøn Henrik, der og havde Rigs-Klenodierne i sin Magt, og hvis Svigermoder, Keiserinden Richenza, udskrev en Rigsdag til Qvedlinborg, som dog Albert søgte at forhindre. De Fyrster, som vare Fiender af den afdøde Keiser, og Venner af det med Henric V. uddøde Frankiske Keiser-Hus, udvalgte den 22 Februarii udi Coblentz til Konge i Tydskland Conrad, en Broder af Hertug Friderich i Schwaben, og en Søstersøn af Keiser Henric V, og blev han derpaa ogsaa kronet til Aachen den 6 Martii, og derpaa erkiendt af alle de øvrige Fyrster, undtagen af Hertug Henric, som derover, under Paaskud, at det var ubilligt, at een Herre besad tvende Hertugdømmer, nemlig Bayern og Saxen, og uagtet han havde leveret Rigs-Klenodierne ud, blev frakiendt Hertugdømmet Saxen, og det givet til Albert Biörn, hvorover Krig opkom imellem disse tvende Sødskendebørn, da hver var fød af en af Hertug Magni Døttre. Dog de fleste Saxiske Prindser holdte med Henric, men Alberts Vaaben vare lykkelige; Han indtog Slottet i Lyneborg, sampt Bardewick og Bremen, og som Grev Adolph af Holsten vilde ei bryde den Troe, han havde svoret Richenza og Svigersøn, saa jog han ham ud, og forlehnede Hen-

T. 2. p. 218. 371. 435. 521. 636. T. 3. p. 260. 304. 433. 519. T. 4. p. 225. Snorro i Sigurds og Inges Saga c. 6. Torfæi Hist. Norv. T. 3. p. 515. 516. Ericus Olai l. 2. p. 84. Knytlinga Saga c. 106. Saxo l. 14. p. 251.

Henric af Badewide dermed, sampt med alle hans Byer og Lehne, hvilken derpaa tog ogsaa Fæstningen Segeberg i Besiddelse, da Herman var død, og udjog den Besætning, Lotharius havde lagt derind. Denne Henric stammede efter manges Mening fra Greverne af Orlamünde, en Sag, som dog er meget tvilsom, og som Scheidt, synes mig, haver rent kuldkastet; Overalt er det en meget forvirret Sag med Greverne af Orlamünde, og belegges mange forskiellige Slægter med det Navn i Middelalderen, og de af Ratzeburg stammede igien fra ham ved hans Søn Bernhard. Henric var giftet med en Frænke af den unge Valdemar, Hertug Knuds Søn, men det er nu umuligt at vide hvo hun var, thi Navnet af hans Søn Bernhard, som venteligen og har været hendes Søn, leder os til ingen i det Danske Konge-Hus. Imidlertid, da Erik Eyegod havde saa mange uægte Døttre, saa har han maaskee faaet en af dem imedens Hertug Knud endda levede, og var mægtig i de Egne. Efter Scheidt skulle de Grever Reuss af Plauen stamme fra Henrik Badewide. Af denne indbyrdes Stridighed tog den Vendiske Fyrste Pribizlav Anledning at giøre Udfald fra Lübec med en Deel Røvere, saa kalder Helmold den, og rent den 17 Martii at ødelegge Segebergs Forstad med alle de omliggende Saxiske Boliger, og der at opbrænde det nybygde Kloster og Capel, sampt at omkomme den Munk Volker, som var en meget god og jævn Mand; Den Munk Elveric synes da og at være bleven ihielslagen ved Traven; og blev han begraven udi Neumünster. Alle de Munke, som undginge ved Flugten, begave sig til Falderen. Imidlertid tilføiede dog Pribizlav Præsten Ludolph og de flere af hans Selskab intet Ont, saasom de vare under hans Beskyttelse, og opholdte sig paa Lübecs Befæstning, hvorvel de dog

Erik Lam. Aar 1138.

ei

Erik Lam. Aar 1138. ei vare uden stor Frygt, da de lede Mangel; og maatte jævnligen see mange fangne Christne indbringes, og trænges af Venderne. Men imedens Pribislav var borte kom Race eller Ratze, Fyrste af Rygen, med sin Flode for Lubec, i Tanke der at finde sin Fiende Pribizlav, thi Race stammede fra Orito eller Cruco, hvis Afkom søgte at giøre Godeskalks Afkom Herskabet over Venden stridigt. Race indtog Lübec, og nedbrød dets Slot med omliggende Bygninger, dog Præsterne skiulte sig iblant Røret, og komme udi Behold til Falderen. Bangert, og efter ham Krohne hos Dreyer, saa og Becker, henføre Lübeks Ødeleggelse til 1139, og den mellemste viser ved et Diploma af Keiser Conrad, at 1139 den 5 Februarii stod endda Lübek uskadt. Denne Uhæld gik Vicelin meget nær til Hierte, og derfore bleve han og hans desto ivrigere i Bønner og Faste, og finge derved, som Helmold troer, den Gave at giøre Miraklér, nemlig at helbrede de Syge, og at uddrive Diævle. Saaledes begyndte Pribizlavi Lykke at gaae tilbage. Saasom Hertug Henric var bleven til Würzburg erklæret udi Achten, og mange derpaa fulde fra ham, saa drog han hemmeligen fra Bayern, og kom, ledsaget alene af 4 Personer, til Saxen, hvor han havde sine fleste Venner. Saa ydmyget blev den Herre, der, efter Otto af Frisingen hans Beretning, pleiede at rose sig af, at hans Myndighed gik fra det ene Hav til det andet, nemlig fra Danmark til Sicilien. Og fra denne Tid opkom de twende store Partier af Guelfer og Gibilliner, hvilke især forurooligede Italien; De Første kaldtes saa, fordi Henric var af det Guelfiske eller Welfiske Hus og det sidste, som holdte med Keiser Conrad af Schwaben, af den Schwabiske Bye Waiblingen, hvilket Italierne udtalte Giblingen. Af den Tydske Kong Conrad haver et Diploma, omtrent fra dette Aar, hvori tales om en H

(uden

uden Tvivl Hartung, maaskee en Søn af den Hartung, som døde 1125) af Scowenburc; Vel kaldes han Senior, men det betyder ei gamle, men Seigneur, hvori der tales og om hans Neptis G, maaskee Søsterdotter. — Jaropolk, Storfyrste af Kiew, døde den 18 Februarii; Han var en Søn af Wolodimir, og havde sin Broder Wetscheslaw til Eftermand, som dog strax afstod Regimentet den 5 Martii til Wsewolod, en Søn af Oleg, der var død 1115. — Da Wolodimir, Fyrste af Halicz og Zwinogorod, var i det Aar 1128 bleven af sin Broder Rostislaw, Fyrste i Przemysl, tvungen til ved Russerne at forlade sine Lande og at flye til Ungarn, og da hans Søn Jaroslaw dog regierede der 1136, saasom han i bemældte Aar blev uddreven derfra ved Jaropolk, Storfyrste i Kiew, og man dog finder, at Wolodimir selv regierede atter 1142 udi Halicz, saa slutter jeg heraf, at den Polske Boleslaw har efter det mislingede Forsøg 1137, ei hvilet forend han har faaet sin Svigersøn Jaroslaw og hans Fader Wolodimir igien indsatte i deres Fæderne Arv Halicz, og som Boleslaw døde 1139, saa er dette venteligen skeet 1138. Og ved samme Leilighed tænker jeg at Wolodimir, som vore Skribenter kalde Waladar, haver indgaaet andet Ægteskab med Richiza, Boleslaws Dotter, den Danske Prinds Magni Efterleverske, og altsaa havde baade Fader og Søn hver sin Søster, hvilket ogsaa gielder om man vil troe, at Rostislav ægtede Richiza, og at Fred derved blev stiftet, thi da havde Farbroder og Brodersøn hver sin Søster. — Den Skotske Konge David brød med en stor Hær, bestaaende af mere end 26000 Mand, ind i Northumberland, og foer der frem paa det grummeste. Frugtsommelige Qvinder bleve opskaarne, Børn kastede i Veiret, og opdragne paa Spyd-Spidserne, Præster dræbte ved Altarerne, og de Ihielslagnes

Erik Lam. Aar 1138.

Erik Lam. slagnes Hoveder afhuggede, og satte oven paa Crucifixerne.
Aar 1138. Endeligen kom det ved Alverton udi Augusti Maaned, den 22, til et stort Slag imellem David og de Engelske, anforte af Wilhelm, Oldermand af Albemarles, hvorudi Radulph, Bisp af Orkenoerne, med Tilnavn Novel, forestillede Normanerne, at ingen havde kunnet staae dem imod. Det modige Frankerige havde maat skiule sig, efterat have forsogt dem; Det frugtbare Engelland havde maat boie sig, indtaget af dem; Det rige Apulien blomstrede paa nye ved deres Middel; Det navnkundige Hierusalem og det mærkelige Antiochien havde underkastet sig dem. Nu sogte Skotland, som billigen stod under dem, at sætte sig op. Derefter forestillede han Skoternes Grumhed, og at de ginge næsten nogne og ubevæbnede i Slag, hvorimod Normanerne og de Engelske vare jernklædde fra Top til Taae. Derefter afloste han hver den, som faldt i Striden, fra al Syndens Straf. Skoterne angrebe derpaa heftigen, men uden Orden, raabende deres sædvanlige, Alban, Alban, hvilket jeg mener at have sigtet til deres Navn af Biergboere, af det Ord Alp. Skoterne bleve slagne, og efterlode 11000 Dode paa Pladsen, foruden de, der bleve paa Flugten. Slaget bar Navn efter Standard, fordi Engellænderne havde samlet sig tæt om Standarden eller Hoved-Fanen, der lignede Italienernes Gunfane. Udi dette Slag nævnes endnu Picter, hvorved uden Tvil forstodes de nordostlige Beboere af Skotland, og hvorfor Strædet mellem Skotland og Orkenoerne kaldes hos Snorro Petlands Fiord, og endnu Pentlands. Og dette Skotske Indfald og Slag har efter Grams Mening forvirret Fortsætteren af Anselm af Gemblours, og bragt ham til at sætte Danske i Stædet for Skoter, hvorpaa jeg dog tviler. — Den 25 Januarii

nuatii døde Mod-Paven Anacletus, hvis Partie dog derpaa efter Kong Rogerii Befaling valgte Cardinal Gregorius til Pave, under Navn af Victor IV, som dog udi Maji Maaned underkastede sig, saa at Innocentius forblev derpaa eene Pave. Den bekiendte Franske hellige Bernhard havde megen Del i dette Forlig. Men desuagtet vedblev dog Krigen mellem Kong Roger paa den ene Side, og Pave Innocentius, sampt Hertug Rainulph paa den anden, i hvilken den første havde Fordel. — Klosteret og Abbediet Rossyn paa Øen Man, og under det Stigt Sodor, blev den 10 Januarii ved den Manske Kong Olav stifted, og var det en Dotter af Klosteret Furnes i Lancashire. Samme Konge skiænkede ogsaa Indkomster og andre Gaver til Geistligheden paa Sudersøerne. Den Svenske Kong Sverker skal have lagt Grundvold til Domkirken i Upsal, og dermed foreenet det gamle hedniske Tempel; Erik den Hellige fuldførte det 1157 (12). Erik Lam. Aar 1138.

(12) Calles T. 6. p. 394-405. Helmold l. 1. c. 54. 55. Cornerus col. 682. Arnoldus Lübec. l. 4. c. 7. p. 392. Alb. Monachus p. 282. 283. Ann. Saxo c. 680. 681. Alb. Stad. p. 269. Pezii Anecdota T. 6. Part. 1. col. 327. Otto Frising. l. 7. c. 23. p. 152. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 203. T. 3. p. 222. not. v. Acta Sanct. Martii T. 1. p. 653-655. Bangert in Westp. Mon. T. 1. col. 1241. Krohne in Dreyers Sammlung 3 Th. p. 1372. Beckers Hist. v. Lübeck p. 58. Scheidt Zusätze zu Mosers Einl. p. 158. 161. Benzelii Mon. p. 120. Nestor p. 187. 188. Tscherbatow T. 2. p. 600-602. Nye Saml. af Danske Vid. Sælsk. T. 2. p. 494-496. Dlugoss l. 4. col. 427. 428. Nestoris continuator p. 190. Chr. Saxo p. 241. H. Hunt. l. 8. p. 388. 389. Bromton col. 1025-1027. Alford T. 4. Part. 2. p. 9-11. Ricardus Hagulstadensis col. 315-323. Muratori Gesch. v. Ital. T. 7. p. 68-73. Monast. Angl. T. 1. p. 711. Manriqve Ann. Cisterc. T. 1. p. 284.

Erik Lam. Aar 1139.

Efterat Oluf var af Skaaningerne bleven paa Arne Thing udvalgt til Konge, var Erkebisp Eskil den første, som satte sig imod ham. Han samlede sit Mandskab i en Hast tilsammen, og gik ham i Møde, men blev overvundet, og beleiret i Lund, sampt nødt til at søge Forlig, give Gisler, og ved Eed bekræfte sin Troskab imod ham. Men saasnart Oluf gik bort, brød han den, og tog sin Tilflugt til Erik udi Sieland, hvis Venskab han satte over en tvungen Eed, hvorfor og Erik belønnede ham med en Gave af meget Jordegods og mange Landsbyer. For nu at dæmpe Olufs Fremgang samlede Erik en anseelig Flode, og begav sig dermed til Landøre, hvilket Vedel i sin fordanskede Saxo giver ved Landskrone, fordi denne Bye blev venteligen siden bygget paa dette Stæd, thi endda var den ikke til. Kysten havde Oluf her besat med en anseelig Hær. Efter en gammel fabelagtig Sagn skulde den Konge, som steg der i Land, ei leve over eet Aar efter. Stephanius vidner, at Almuen foregav endnu udi hans Tid, for 150 Aar siden, det samme om Store-Hedinge og Værebroe i Sieland, om Øen Samsøe, sampt flere Stæder. Den ellers tapre Erik lod sig ved saadan Overtroe skræmme, overgav Anførslen til Erkebisp Eskil, og holdt sig selv op i Nærværelsen, for at see hvordan tilgik. Men Eskil, som forstod sig bedre paa sit bispelige Embede, end paa Krigsfager, var og denne Gang ulykkelig, hvorover Oluf blev saa modig, at han ufortøvet angreb Erkebispens Gods, ja skred til at afsætte Eskil, og beskikkede en Præst til Erkebisp af samme Navn, og denne Gang tænker jeg, at det er skeet, som fortælles i det Lundiske Necrologium under den 1 Junii, at Svend, Conrads Søn, som egentligen kaldtes Torgrim, Magnus, Tore og mange flere Legmænd bleve udi en Forfølgelse i Lund ihielslagne

for

før Retfærdigheds Skyld, venteligen af Oluf (a). Seieren giorde Oluf nu saa sikker, at han, efterladende sig alle sine Vaaben i Lund, reiste ubevæbnet om i Landet, ligesom slet ingen Fare mere var paa Færde. Saasnart Erik fik herom Underretning, samlede han i en Hast sammen hvad smaae Skibe og andre Fartøier han kunde overkomme, og satte sin Hær over paa dem om Natten fra Sieland til Skaane, hvor de, som endda vare ham troe, viste ham Vei did over, ved at slaae Ild af Flintestene. Herved fik han Leilighed til udi Lund at fange fire af Olufs tapperste Riddere udi et Hus, og lod han dem strax drukne. Den falske Erkebisp faldt og i hans Hænder, blev afklædt sin Værdighed med de da brugelige Kirkeskikke, og ophængt. Alt Olufs Krigsforraad og Vaaben blev da borttaget af ham, og uddelt til hans Krigsfolk, og dem betiente han sig siden af til at overvinde Oluf med ved Landsbyen Glumstorp, venteligen nu Glugstorp ei langt fra Landskrone, hvorpaa Oluf flyede til det Svenske Gotland, men kom efter nogle Dage tilbage igiennem Bleking; blev dog paa nye overvundet af Erik, men giorde i et snevert Pas mellem nogle Bierge Modstand, og omkom derved dem, der satte efter ham. Ja han drog og med endel af sin Hær om Fienden, kom bag paa ham, og dræbte næsten alle Lunde Borgere, ved hvilken Leilighed maaskee de foranførte Svend, Conrads Søn, som egentligen kaldtes Thorgrim, Magnus, Tove, og mange flere Legfolk satte Livet til, og det før Retfærdighed, den 1 Junii, som der staaer Erik Lam. Aar 1139.

 an-

(a) Langebek vil vel henføre dette T. 3. p. 447. not. i. til det som skeede ved Dyfte Aae, hvorom strax siden, men det gik for sig udi et Slag uden for Lund, og dette skeede i Lund selv. Imidlertid maae jeg tilstaae, at det er hel uvidst, om dette er skeet under Oluf eller i hans Tid.

Erik Lam. Aar 1139. antegnet i det Lundiske Necrologio. Og strax i det samme rykkede han tilbage, og undkom ved Flugten. Dette Slag er uden Tvil det, som skeede ved Stillinge, hvilket af andre Aarbøgger henføres til Dissiling, Dystling, Dyssing, Dysterlingen eller Dysfiæ, og hvoraf Langebek slutter, at det har gaaet for sig paa Marken ved den bekiendte Aae Dysia i Skaane, og at det vil sige saa meget som Dysiæ Lyng. Da vore Aarbøgger ville, at her skeede trende Slag paa een Dag, saa kommer det overeens med det alerede fortaalte efter Saxo. Vore fleste Aarbøgger henføre dette Slag til 1142, som ingenlunde kan være, saafremt det er gaaet for sig førend Bisp Ricco's Død efter Saxo's Fortælling. Som nu Sagerne ei ginge efter Olufs Ønske udi Skaane, saa drog han over til Sieland, men blev der overvundet af Almuen under Anførsel af den Roskildske Bisp Rikko ved Bytlinge Aae, hvilket Vedel oversætter ved Buddinge, og maae da være den liden Bæk, som gaaer derfra, og falder i Peblinge-Søen. Nu flygtede Oluf over til Halland, hvorimod Gheismer har uretteligen Colland, men det alene for at giøre Rikko sikker, thi han kom uventeligen over til Sieland igien, hvor han af Bønderne fik at vide, at Bispen opholdt sig i den Landsbye Ramløse, der var en af Roskilde Stigts Lehne, og ligger udi nu værende Kronborg Amt og Holbøe Herred, tæt ved Arre Søe. Efter denne Beretning holdt Oluf sig Natten over stille udi Nærværelsen, indtil han ved Ottesang blev overtydet om hvor Bispens Sovekammer var; Strax bød han sine Folk at bryde ind igiennem Døren. Kammersvendene (cubicularii), som vilde hindre det, bleve ihielslagne udi Indgangen Udi slig Nød udviste Bispen sig tapper og uforskrækket, bedækte sig med sit Skiold, og værgede sig uforfærdet udi Indgangen, og det saa længe indtil hans Clerker,

nemlig

Kongelig Cantzeleren og den, som havde hans Ring eller Segl udi Bevaring, finge Dorren, der var næsten indslagen, tilstoppet. Da Oluf nu mærkede, at han ei med Magt kunde bryde ind, befoel han at sætte Ild paa Gaarden. Nodtvungen herved forlangte Bispen at tale med Oluf, og begierte Fred, og, som Oluf svarede venligen herpaa, saa stak han Hovedet ud af Dorren, men blev udi Oieblikket ihielslagen, og siden de andre, som vare hos ham. Dette Drab skeede den 18 October, og uden Tvil i dette Aar, thi det samtidige Lundiske Necrologium henforer det dertil, hvorvel mange af vore gamle Aarbogger har 1143. Saasnart Oluf havde fyldestgiort sin ubesindige Hævn, ilede han saaledes til sine Skibe, at han kom bort til Halland, forend Kongen, der opholdt sig udi Nærværelsen, fik Underretning herom. Men saasnart han fik den, skyndte han sig efter ham til Halland, og naaede ham der ved Harestæd, venteligen ved Laga Elv, dog saaledes, at en Broe var dem imellem, hvilken Oluf kastede af bag efter sig, og opholdt sig derpaa roligen ved dens Bredde paa hin Side, dog bleve nogle af hans Folk, der enten vare for senfærdige eller for dristige, ihielslagne paa denne Side. Ingeman, en af Eriks ældste Riddere, besluttede da i en Hast og ved List at giore Ende paa Krigen, hvad enten at Haab om Fordel bevægede ham hertil, eller og den Ære, han herved tænkte at indlegge sig; Han gav sig til den Ende ud for en Overlober, og kom til Oluf, blev vel imodtaget, og opholdt sig meget hos ham. Men en Dag, de rede sammen midt iblant Olufs Folk, sogte han med sit Kastespyd at giennembore ham, stolende paa at kunne undrende ved sin raske Hest; Dog Oluf mærkede det, og undgik Doden lykkeligen ved at kaste sig af sin Hest. Ingeman red nu til af alle Kræfter, og vilde redde sig ved Flugten,

Erik Lam.
Aar 1139.

men

Erik Lam. Aar 1139. men kom paa den uforvarendes i en Morads, og blev der ihielslagen af Olufs Folk. Rimeligen har Oluf efter dette taget Flugten til Sverrige. Og til dette Aar, og ei til 1142, maae uden Tvil henføres, det mange af vore gamle Aarbøgger berette, at der i eet Aar skeede 13 Trefninger mellem Erik og Oluf, udi hvilke den sidste altid tog Flugten, hvorimod Bartholin kun antegner 12, følgende heri den Sielandske Krønike, og et Islandsk Fragment hos Langebek endog ikkun 8; Men den Krønike derimod, som slutter med 1317, formerer dem endog til 14, og synes at lade dem gaae for sig samme Aar, som Oluf ihielslog Bisp Ricco, hvilken Gierning den dog uretteligen henfører til 1143. Knytlinga taler og kun om 8 Feltslag i eet Aar, og 3 paa een Dag, i hvilke alle Erik vandt; Muligt at Erik har ikkun været tilstæde i de 8, og at de andre 5 ere skeede imellem Oluf, og Eskil og flere. Udi Knytlinga siges dette blodige Aar at have været Eriks tredie Regimentes, og ligeledes Krigens tredie, hvorefter det burde henføres til 1140. Udi den ihielslagne Rikko's Stæd blev Herman Bisp udi Roskild, og forflottet did fra Slesvig, og udi hans Stæd igien Okko beskikket til Bisp i Slesvig, som dog synes ei at være skeet forend 1140. Til dette Aar mener Langebek, at det henhører, som sees af Pave Alexandri III. Bulla af 1170, at Pave Innocentius II. tog udi St. Peders eller sin Beskyrtelse St. Mariæ Kirke udi Viborg, der fulgte St. Augustini Regel. Thomas, Prior (a) ved St. Knuds Kirke i Odense, solgte og skiødede til Bisp Ricolph i Fyen endel Gods, som Georg Munk og

Elev

(a) Af dette Navn slutter jeg, at dette Brev er senere end 1139, thi da, eller og 1130, var B. Prior, og ei Thomas. Dog kan det ei være senere end 1143, saasom Pave Innocentius II. døde i det Aar.

Elev Greve af Vestorp havde skiænket dit, udi Overværelse af Kong Erik, Cardinal Hubald, Erkebisp Eskil, og de øvrige Danske Bisper, og det med alle Brødrenes (Munkenes) Samtykke. Men som dette Gods laae i Sieland, saa pantsatte Bisp Ricolph det siden til Bisp Asker i Roskild for 5 Mark Guld. Da man ei haver Diplomata selv herom, men alene Udtog deraf hos Hamsfort, saa er det kun en Formening af Langebek, at Thomas har solgt i det Aar 1139, og som Theodignus var i dette Aar Pavelig Gesandt i Danmark, saa vil han forandre Hubald til Theodignus, hvilket synes mig at være hel dristigt. Bemældte Elev, Greve af Vestrop, hvilket Hvitfeld, hvorvel uden Tvil urettelígen, ogsaa siger at hede Bistrup, kaldes siden af Saxo Eliv af den Landsbye (vicus) Asinga. Hans Navn og Greve-Værdighed bringer mig paa de Tanker, at han har været en Søn af Eliv eller Eylif, Jarl i Slesvig, som levede under Kong Niels. Hvitfeld giver hans Navn ved Eiler, som jeg ikke troer at være rigtigt. Efter Navnet og Landskabet at dømme, maae Vestrop være Bistupgaard i Nyborg Amt, Gudom Herred, udi Fyen. Derimod henhører Pave Innocentii II. Bulla af 1 Martii, given til Lateran vidst til dette Aar, udi hvilken han tilskriver Prior Orm i Ringsted, og tager ham, Eftermænd og alle Brødre udi St. Peders og sin Beskyttelse, saa at ingen maae forurolige hans Kirke, under Straf at udelukkes fra Christi Legeme og Blod, og en haard Hævn paa Dommens Dag. Man mærker letteligen heraf, saa og af forhen anførte og herefter anførende Buller, at det Pavelige Monarkies Magt og Vælde var nu fuldkommeligen grundfæstet i Danmark. Den 8 Augusti holdt Erkebisp Eskil et Concilium til Lund, hvorudi et Brev blev tilskrevet St. Knuds Brødre i Odense, hvoraf nu omstunder ikkun haves et

Erik Lam. Aar 1139.

Erik Lam. kene der, hvorudi gives tilkiende, at St. Knuds Kloster i Odense
Aar 1139. er en Dotter af Evesham, og at det er skeet under Willielm den yngre, Engellændernes Konge, og Erik den Allerviseste, de Danskes Konge. En geistlig Omgang stadfæstes herover mellem begge Stæder, saa at en Broder kan med sin Abbeds Vilie komme fra Evesham til Odense, og skal, saa længe han er der, staae under Prioren, og nyde Opholð, som en af Stædets Brødre, og ligeledes skulle de af Evesham forholde sig imod dem af Odense; Men kommer nogen uden Abbedens eller Priorens Tilladelse, da skal den ei imodtages, for at afskiære al Lethed i at forlade Klosteret, og al Anledning til Synd. De afdøde Brødres Dødsdag (eller Anniversaria, som gierne holdtes 8 Dage efter Dødsdagen) skulde indskrives i Martyrologio, og da gives Mad i 30 Dage for Brødrene (i Almisse); Men Stædets Præster skulde siunge 30 fulde Tienester i Klosteret udi eet helt Aar, og hver Broder forrette 30 Messer eller og 10 Psaltere. Saasnart Efterretning (Breve) om den Afdøde kommer, skal slaaes i Bordet, synges en vigilie (Siælemesse), og Klokken ringe (sonabunt classicum). Dersom Prioren i Odense døer, og en anden er bleven valgt af det hele Capitul med Kongens og Bispens Samtykke, og det enten (en Broder) af Odense eller af Evesham, saa skal, om det er Congregationen i Odense dens Vilie, dette mældes i Conventet til Evesham, og dets Abbed, enten af den udvalgte Prior selv, eller ved hans Bud, og da skal det efter Mulighed stadfæstes ved deres Raad, Bøn og Hielp. Det er underskrevet af de Bisper Riculf (i Odense), Riqvi (Ryko i Roskild), og Illuch (i Aarhus). Heraf sees uovervindeligen, at Ulkil og Illuch have været tvende forskiællige Personer; Og især sees, hvorledes Klosternes Magt tiltog, og hvorledes de søgte at

giøre

giøre sig uafhængige fra deres Bisper, og at stifte Samfund med andre Klostere. Efter Strelow byggdes i dette Aar paa Oen Gulland Lummalunds-Kirke i en Lund af Lamma, Søster til Marta, der 1130 byggde St. Hans Kirke i Wisbye (13). Erik Lam. Aar 1139.

Sigurd Slemmedegn lod om Vinteren bygge tvende Jagter hos Finnerne, hvilke vare saa hastige til at roe og seile, at intet Skib kunde hale dem ind, og med dem droge han og Magnus om Baaren Sønder paa, og dræbte allevegne Kong Sigurds Mænd og Tilhængere, hvor de kunde overkomme dem, sampt lemlæstede nogle. Derefter komme de til Wigen, og lode der hænge en af Kong Inges Oppebørselsmænd, hvorpaa de begave sig til Danmark. Som det nu syntes, at Kong Sigurd ei bidrog noget til Landets Forsvar, saa skreve Inges Mænd i deres Konges Navn et Brev til ham, hvorudi de klagede herover, og udbade sig, at han med foreenede Kræfter vilde tilligemed dem værge Landet imod Fienden, ellers maatte Inge bekrige ham. Dette bevægede Sigurds Høvdinger til at drage med ham og en anseelig Hær Øster til Wigen, hvor de foreenede sig med Kong Inge for

(13) Saxo l. 14. p. 251. 252. 253. Steph. in Saxonem p. 234. Lang. Ser. T. 1. p. 161. not. k. p. 120. 240. 273. 340. 175. 252. 274. 162. 388. T. 2. p. 371. 215. 219. 431. 435. 521. 613. 170. 636. T. 3. p. 304. 628. 447. not. i. p. 460. not. b. p. 467. T. 4. p. 225. 226. Knytlinga-Saga c. 106. Cypræi Ann. Ep. Slesv. p. 160. Hvitfelds Bispe-Krønike p. 10. 37. 45. Pontopp. Ann. T. 1. p. 307. 308. 309. 310. 315. 316. Hamsfort catal. Ep. Othon. in Dän. Bibl. T. 9. p. 385, og udi Mss., hvor det er fuldstændigere og rigtigere. Diplomat. Mss. Langebekii ex dipl. Ringstad. in Arch. Regio. Thorkelini dipl. T. 1. p. 8. 9. 245. 246. Hvitf. Dannemarks Krønike T. 1. p. 103. Danske Atlas T. 3. p. 595. T. 6. p. 819. Monast. Angl. T. 1. p. 150. Strelows Guth. Chron. p. 141.

Erik Lam. Aar 1139

for at imodstaae fælles Fiende. Samme Høst og imod Vinterens Begyndelse komme Magnus og Sigurd Slemme med 30 Skibe fra Danmark, der vare besatte med Danske og Norske. Begge Brødre og Konger ginge dem i Møde med ikkun 20 Skibe, der dog vare store, og kom det den 12 November paa en Søndag til et skarpt Søeslag ved Hvolum, tæt ved den liden Øe Holmen-Gra, hvor Arendal nu ligger. Men efter det første Anfald flyede de Danske med 18 Skibe, og droge hiem til Danmark, hvilket svækkede Magni og Sigurds Partie saaledes, at deres egne Skibe endog bleve indtagne. Da tog Reidar, Griotgards Søn, Magnus op af Sengen, og vilde løbe med ham over i et andet Skib, men i det samme bleve de begge med et Spyd igiennemstungne, saa at de fulde døde ned. Saaledes omkom Kong Magnus Blinde, da han var omtrent 22 Aar gammel. Saasom Inges Folk ei sparede nogen, saa undginge faae med Livet. Sigurd Slemme sprang i denne Tummel efter en fortvivled Modstand ud af sit Skib i Havet, hvor han under Vandet afførde sig sin Brynie, og skiød Skioldet over sig svømmende under det, og søgte paa adskillige Maader at redde sig, men forgiæves, da han blev stiv af den skarpe Kulde. Derfor blev han tilsidst greben udi Vandet, og paa den allergrueligste Maade langsom aflivet, og det efter Befaling af Beinteins Brødre, fordi han havde dræbt deres Broder, men Høvdingerne og den meste Part af Folket ginge derfra. Han led mandigen, talede ikkun lidet, gav ei mindste Skrig eller Suk fra sig, og sang imedens den tredie Del af Davids Psalter, udvisende en Standhaftighed, der var en bedre Sag værdig, og som kom overeens med de gamle Nordiskes og de nu værende Vildes i Nord-America, deres Tapperhed, hvorfor og Snorro og Saxo ei noksom

vide

vide at ophøie hans Mod. Magni døde Legeme blevført til Oslo, og begraven der i St. Halvards Kirke hos hans Fader Kong Sigurd. Slemmedegn efterlod sig en Dotter, som blev giftet med en Hakon paa Orknøerne, og ved ham Moder til Erik, som ægtede en fornem Islandsk Matrone Gudruna, Enke efter Thorgeir, Bisp Brands Søn, og hvis Fader var Þorvad, Søn af Þorgeir Hallesön. Alle Islandske Annaler henføre dette Slag til 1139, undtagen n. 427. eller de saa kaldte Skalholts Annaler, som have 1138. — For at have Fred med den Skotske Jarl Madad, antog Rognvald, Jarl over Orknøerne, dennes lille Søn Harald, føð 1135 til sin Med-Regent, gav ham Jarls Navn, og det halve af Orknøerne, men regierede dog derover som hans Formynder. Madad havde avlet Harald med Margrete, Jarl Povels Søster, som uden Tvil bedrev ovenhenmeldte Ugierning paa sin Broder for at skaffe sin Søn Regieringen. — De Tydske Stridigheder vedvarede; Keiser Conrad kom med en stor Hær til Saxen, men udrettede dermed intet videre end en Stilstand, da de fleste Saxer holdte med Hertug Henrik. Disse Uroligheder betiente Slaverne sig af, og fulde ind i Holsteen, skiændte og brændte allevegne, hvorved Faldern eller Neumünster blev næsten til en Ørken. Udi saadan Nød blev Vicelin ved at formane Folket, at sætte sit Haab til Gud alene, og at gribe til Faste, Bøn og Sang. Grev Henric Badewide samlede da hemmeligen en Hær af Holstenere og Stormarere, brød med den om Vinteren ind i Slavien, ødelagde alt Landet ved Pløen, Lütkenborg og Aldenborg (a), ja al den Egn, som gaaer fra den

Erik Lam. Aar 1139.

(a) Naar Chr. Riddagsh. i Leibn. Scr. T. 2. p. 77. siger, at Aldenborg blev ødelagt 1140, saa feiler den maaskee i Aaret, og vidst i Tin-

Erik Lam. Aar 1139 den Aae Svale, og til Østersøen og Traven. Af denne Strækning blev plyndret og brændt, undtagen de faste Stæder, som vare omgivne med Volde, og havde tilsykte Porte. Ja om Sommeren angrebe Holstenerne, uden at have Greven med sig det faste Slot Plon, som var det stærkest befæstede i den gandske Egn; Indtoge det, og dræbte den Slaviske Besætning; Sampt giorde derpaa den hosliggende Egn øde ved idelige Indfald. Og som de ei vare anførte af nogen Fyrste, saa bleve des flere Slaver derover ihielslagne, thi Fyrsterne sparede dem, for derved at have des flere, som kunde give Skat. Imidlertid fik Hertug Henrik ved sin Svigermoder Richenza Overhaand over sin Modstander Albert Biörn, drev ham ud af Hertugdømmet Saxen, og satte sig igien i Besiddelse deraf, hvorpaa Grev Adolph kom igien til sit Grevskab. Da Henrik Badewide herover mærkede, at han ei længre kunde blive ved Grevskabet, brændte han Slottet Segeberg op, saa og det meget faste Slot i Hamborg, hvilket Grev Adolphi II. Moder havde forsynet med en stærk Mur, for at tiene til en Modværge imod de omliggende barbariske Folks Anfald. Dette Slot, og alt det Skionne, Adolph havde bygget, nedbrød Henrik, saasom han tænkte at forlade Landet. Imedens døde Hertug Henrik den 20 October, og det ei uden Mistanke at have faaet Gift ind; hvilken Herre de fleste kalde den Stolte eller Høimodige, men Helmold Løve, ligesom Sønnen. Henrik døde, da han ikkun var 37 Aar gammel. Munken Berthold af Zweyfalten skriver, at han var opblæst af sin Magt, og holdt ikke saa meget af Munkene som hans Fader. Ved Henriks Død tænkte Albert Biörn roligen at tiltræde Hertugdømmet, og kom derfor den

1 No-

i Tingen, saasom ei Aldenborg selv, men kun Egnen deromkring, blev ødelagt.

1 November til Bremen for at sidde Retten, men Almuen var saa opbragt imod ham, at han med største Nød reddede sit Liv, eller og snarere er det skeet ved Pfalzgrev Fridrich og Grev Rudolph af Ditmarsken, hvilke, imedens Erkebisp Adalbero var fraværende i Rom, indtoge og plyndrede Bremen. Den unge Henric Löve, som da ikkun var 10 Aar gammel, tiltraadde derfor Hertugdømmet Saxen. Hans Moder Gertrud, Keiser Lotharii Dotter, hadede Grev Adolph af os ubekiendte Aarsager, og overlod derfor Wagrien til Grev Henrik af Badewide for en Del Penge, for derved at krænke Adolph. Bisp Otto af Bamberg døde den 30 Junii, som forhen er sagt; En Mand, der havde giort sig saa fortient af Pommern, ved der at indføre den Christne Troe. Den 27 August skiænkede Erkebisp Adalbero ved sit Brev, given til Bremen, til Vicelin og Brødrene i Neumünster adskillige Tiender i Holsten, som laae ved de Aaer, Wilster, Waltburg, Sture, Lutson, den Søe Stadt, og det Bierg Bredenberg. — Den Polske Regent Boleslaus døde dette Aar den 28 October, hvorvel nogle henføre hans Død til det forrige 1138. Han var da 56 Aar gammel, og beskikkede sin ældste Søn Wladislaw, fød af den Russiske Prindsesse, til Over-Regent, og tildelte ham Cracau, Slesien, det han eiede i Pommern, og flere Lande. Til de trende andre, Boleslav, Miecislav og Henric, gav han ogsaa Lande; Men den yngste, Casimir, som endda var et Barn, fik intet. Saaledes svækkede den Tids falske Statskunst de mægtigste Riger. Boleslav var sidste Gang giftet med Salome, som døde 1144 den 27 Julii, og var Dotter af Grev Henrik den Gamle af Bern, og af Adelheit, Grevinde af Mochinthal, som døde den 1 December. Hendes Søstre vare: Richiza, gift med Wladislaw, Hertug af Bøhmen, som døde 1125, og

Erik Lam.
Aar 1139.

Erik Lam. Aar 1139. efter hende opkaldte Salome den Dotter, som fik den Danske Prinds Magnus, og Sophia, gift med Hertug Otto af Mähren, og efter hende opkaldte uden Tvil Richiza sin Dotter Sophia, der fik den Danske Kong Valdemar; Rimeligen har hun altsaa havt en ældre Dotter Salome, opkaldet efter hendes Moder; Salome havde og en Dotter kaldet Gertrud, som døde den 7 Maji som Conversa i Klosteret Zwifalten. — Trætten imellem Henrici I. Dotter Mathildis og Kong Stephanus, om den Engelske Krone, vedvarede endda, og holdt ved udi mange Aar, men da det ei mere har Sammenhæng med den Danske Historie, saa vil jeg forbigaae det. — St. Mariæ Munke-Kloster i Dublin, som Ostmanerne havde anlagt, forlod St. Benedicti Orden, og gik over til Cisterciensere, der da, ligesom Bernhardinerne, eller de af Clarevalle, vare anseete for de beste, helligste og strængeste Munke. — Hertug Rainulph døde i Troja den 30 April af en hidsig Feber, og blev Kong Roger herved af med en stor Fiende, hvorfore han og giorde anseelig Fremgang, ja fangede den 22 Julii Pave Innocentius selv, der var gaaet i Marken mod ham. Herpaa kom det snart til Fred; Paven bekræftede Roger det kongelige Navn, som Anacletus havde givet ham, og forlehnede ham med Sicilien og Capua, og hans Søn Roger med Apulien. Neapolis overgav sig derpaa til ham, og der beskikkede han sin anden Søn Anfus til Hertug. Troja og Bari bleve derpaa og indtagne, og paa det sidste Stæd drog Rogerius grummeligen adstæd, og lod dens Fyrste Hyacinthus ophænge med 10 af hans Mænd, og Øinene udstinge paa 10 andre (14).

Hvad

(14) Snorro i Sigurds og Inges Saga c. 6-12. Saxo l. 14. p. 305-306. Torfæi Hist. Norv. T. 3. p. 516-522. Arnæ n. 427-417.

Hvad Oluf har foretaget sig i dette Aar 1140, derom tier Historien, dog formoder jeg, at han har kriget udi Sieland, thi af et kongeligt Diploma sees, at Bisp Herman er udi en Tummel og Opstand af Almuen bleven fordreven fra sit Sæde. Det nævnes vel ikke, hvor Herman var Bisp, og ei heller er der noget Aar under Diploma, men da dette er vidst, at Occo blev Bisp i Slesvig efterat Herman var flottet derfra til Roskild, hvilket sidste Hamsfort udtrykkeligen siger, og Bisp Occo forekommer iblant Underskriverne, saa slutter jeg heraf med Vished, at det er fra det Roskildske Sæde at Herman er bleven dreven. Hvorom alting er, saa er Brevet udstædet til Lund udi Erkebispens Hus, og skiænker Kongen derved til Bisp Herman, fordi han haver mandeligen staaet ham bi udi hans Nod, Kongens Gaard i Brondby, med alle sine Tilleg, og Mollen i Lugen (som jeg ikke kiender). Dernest al den kongelige Rettighed i en Del af Lille Herred, det halve af Smorum Herred, og endeligen i nok et Herred, som Kongen forst vil fastsætte, hvilket det skal blive, og endeligen af Midsommer-Gield, eller Afgift, udi Lund aarligen 10 Mark; Og alt dette saa længe indtil Herman igien kan faae en anstændig Plads. Og at det skal holdes des ubrodeligere, saa have Kongen og hans ypperlige Mænd (Primates) givet deres Forsikring (fides) herom fra sig. Iblant Under- Erik Lam. Aar 1139.

 skri-

417. 411. 410. 412. Lang. Scr. T. 3. p. 54. Orkneyinga Saga p. 230. Torfæi Orcades l. 1. c. 27. p. 113. Calles T. 6. p. 405-415. Helmoldus l. 1. c. 56. Christiani Gesch. v. Schl. Holst. T. 1. p. 420-423. Chronogr. Saxo p. 295. Ann. Saxo c. 681. 682. Alb. Stad. p. 270. Orig. Guelf. T. 3. p. 357. Hess Mon. Guelf. p. 212. 213. 220. 250. 245. 251. 242. Dlugoss l. 4. c. 449. 450. Boguphalus p. 41. Staphorst T. 1. p. 539. 540. Waræi Ant. Hib. p. 133. Muratori T. 7. p. 74-79.

Erik Lam. Aar 1140. Skrifterne forekomme Erkebisp Eskil, Magnus Saxison, Siunde Svensön, Carl Agesön, Ebbe Skielinsön, Eskil, Foged eller Brydie (villicus) i Roskild (venteligen ved Kongsgaarden), Score Vagnessön, og de fleste af Kongens Hof-Embedsmænd (curiales, hvilke vare mere end andre Hirdmænd eller milites). Siden er hertil lagt et Tilleg, udfærdiget udi ovenmældte Siunde hans Hus (venteligen i Lund), hvorved den Gaard (prædium) Willingerod, beliggende i Skoven Orwid, overlades med alle sine Tilliggenheder ogsaa til Bispen til evindelig Besiddelse; Og herunder ere disse Vidner: Bisp Occo, Magnus, Kongens Søn (fød af en Frille, og forekommer siden ofte i Historien), Asker Capellan (den samme, som siden blev Bisp i Roskild), Toko, Kongens Notarius, hvilke begge vare Præster, Bo Galle, og mange flere. Da alle foranførte Gaarde ligge i Sieland, saa stadfæster det og, at Herman har da været Bisp der; Med Aaret er det mere vanskeligt, thi endskiønt jeg vel troer, at Herman kan være bleven fordreven 1140, saa kan maaskee dog Brevet høre til næste eller senere Aar. Da Magnus Saxolön har underskrevet strax efter Eskil, saa maae han have havt et meget høit Hof-Embede, og maaskee været Marskalk, eller noget saadant. Willingerod kom siden til Benedict, Cannik i Dalbye, Broder til en Florentius, og Arving efter og Frænde af Bisp Herman, og han overlod det til Esrom Kloster efterat han først havde enten afstaaet eller solgt det til Johannes, Diaconus i Lund, og denne igien solgt det til Erkebisp Eskil, og han skiænket Esrom Kloster det; hvilket viser, at Herman har ei faaet det af Kongen skiænket til Stiftet, men til Eiendom. Bartholin vil dog, at dette Diploma skulde alerede være udstædet 1138, og Herman have været Bisp i Roskild efter Eskil, og siden forflyttet

til

til Sleswig, hvilket Langebek vil jævne saaledes, at Herman er af Capitlet i Roskild og ved Eskilds Myndighed bleven valgt til Bisp, da Kong Erik Emun derimod indsatte Ricco; Dog dette kan ingenlunde være, eftersom Eskild, hvilket jeg forhen har viist af et Diploma, ei blev rolig og ret Erkebisp i Lund forend efter Augusti Maaned 1138, og da blev Ricco Bisp i Roskild, som den samtidige Roskildske Anonymus vidner, der ei taler det mindste om Herman. Men er Aarstallet af dette Diploma noget uvidst, saa er det derimod vidst, at Kong Erik gav den 21 Martii i dette Aar ved sit Brev, udstædet til Eggeslef (a), til St. Peders Kloster i Nestweth Markedet udi bemældte Bye med alle sine Rettigheder efter de Danskes Sædvane, alle 3 Mark og 40 Mark Sager, sampt Midsommer-Gield. Hvad Leding (expeditio) angaaer, da skulde, ei alene de, som hørte til bemældte Bye, men og alle dette Klosters Tienere (coloni) være frie derfor; alene eengang om Aaret, om fornøden giordes, og det kun for een Dag, skulde de føre Kongen eller hans Folk til Falster og Lolland, eller andre omliggende Øer. Vilde nogen fratage disse Brødre, som stode under Kongens Forsvar (tutela), noget, saa skulde den underkastes Kongens Hævn, sampt efter de canoniske Love Bansættelse og Forbandelse. Dette giorde Kongen efter Begiæring af Herre Peder og hans Brødre (Grev) Georg og Heming, hvilke have underskrevet, tilligemed Ingimar (a), Erik Lam. Aar 1140.

 Obba-

(a) Uden Tvil Eggislovmagle i Vester Flakkeberg Herred, og Antvorskov Amt. See Danske Atlas T. 6. p. 271.

(b) Skulde han være den Ingimar, som omtales under forrige Aar, saa maatte de mange Slag mellem Eric og Oluf maaskee nedsættes til dette eller næste Aar.

Erik Lam. Aar 1140. Obbonis Søn (maaskee den Ubbo, som var Kong Nielses Svigerson) Askor, Kongens Capellan, Reinbald og Provst Helias (uden Tvil den, som siden blev Bisp i Ribe). Da dette Diploma, som forvares i det kongelige Danske Cancellie, er af alle kongelige Danske Original-Diplomer det ældste, som nu omstunder findes, saa har jeg ladet det trykke bag ved dette Bind. Ved nøiere at eftersee det, finder jeg, at Bogstaverne meget ligne dem, som ere i Pave Marini Bulle, og som jeg haver ladet stikke i den 3 Tome, alene at de lange Bogstaver have her ingen Krusedullet, som i hint. Det er ellers kun skrevet paa den ene Side, har 16½ Linier, og noget mere end een Tomme mellem hver Linie. Udi det skriver Kongen sig alene Rex Danorum, hvilket svækker den Sætning, at de Danske Konger tilegnede sig Slavien, som en Arv efter Hertug Knud, der ei heller vel kan være rigtigt, saasom det kom an paa Keiserens Valg og Bestemmelse, hvo der skulde være det. Ved dette Document hænger endnu Seiglet, hvorvel et Stykke deraf er borte. Det er af rødt Vox, og hænger i en rød flettet Silke-Snor. Paa den ene Side sidder Kongen paa en Throne, med udstrakte Arme, holder i den høire Haand et Scepter, og i den venstre en Klode med et Kaars paa. Paa den anden Side er han til Hest, holdende Bidselet i venstre Haand, og opløftende den høire Arm med et Sværd i Haanden. Dette Segl er af alle kongelige Danske det ældste, næst hellig Knuds, som er kommet til os, og har Resenius intet ældre iblant dem, han har ladet stikke bag ved Friderici II. Krønike. Til dette Aar henfører Langebek ogsaa, hvorvel tvilsomt, da ingen Data ere under Brevene, at Willo, Provst i Wiborg, som han mener at være bleven det Aar 1133 efter Svend, tilskrev Brødrene ved St. Laurentii Kirke i Lund,

Amd, om at indgaae Samfund med hinanden, til hvilken Ende han lovede, at de samptlig udi Viborg vilde holde 7 Tienester for dem, og hver Præst 3 Messer; Hver Diaconus og Subdiaconus derimod synge 1 Psalter, hvilket han haabede, at de igien giorde for dem; At Toki, Knuds Søn, overlod sin Bolig i Holstæde med tilliggende, og Jorden i Opetorp, som laae derved, til Brødrene i St. Peders Kloster udi Nestved, saaledes at de derfor gave ham 16 Mark; Og endeligen, at Ingimar, Provst i Lolland, gav ligeledes didhen sine Gaarde og Eiendele, sampt Gaardene udi Swenstorp, Rættæstorp og Wætlo. Den 29 Martii anføre vore Aarbøgger en Solformørkelse over den gandske Verden; som dog efter L'Art de verifier les dates des faits historiques. A Paris. 4to. 1750. p. 47. alerede indfaldt den 20 Martii, hvormed ogsaa det Lundiske Necrologium istemmer, hvilket viser dets Paalidelighed i Tidsregningen. Stig Hvitaleder, eller den Hvide, saa kaldet for sin Skiønhed, og som var gift med Margrete, Hellig Hertug Knuds Dotter, en mægtig Mand, der eiede Jordegods baade i Skaane og udi Jylland, stiftede omtrent ved denne Tid af sine egne Midler det Abbedie Essenbek i Jylland, som det, tilligemed Asenbek, kaldtes i senere Tider, da det forhen hed Esfinbek, Hesconbek, Æsenbek og Æssumbek. Det var indviet til St. Laurentius, og Munkene fulgte St. Benedicti Orden. Det ligger i Aarhus Stift, Synderhald Herred, Kalløe Amt, og er nu en Ladegaard, som ligger under Tustrop. Af dets grundmurede Bygning sees endnu nogle Levninger. Pontoppidan henfører hel urigtigen dette Klosters Stiftelse til 1040, men gior rigtigen nok Stig Hvide til dets Stifter. Dersom Stig har været en Sønnesøn af Skialm Hvide, saa troer jeg, at han snarere har været det ved Suno end ved Tocko, om hvilken man vidst

Erik Lam. Aar 1140.

Erik Lam. Aar 1140.

veed, at han havde en Stig til Søn, der var gift med en Christina, maaskee Hertug Knuds Dotter, og den Norske Kong Magni Blindes forstudte Dronning, og er det ikke rimeligt, at Tocko har kaldet twende af sine Sønner Stig, der begge levede med hinanden. Stig skal og have eiet den Gaard Bistrup i Jylland, Dronningborg Amt, Hovelberg Herred. Har han stammet fra Skialm Hvide, saa begribes det letteligen, hvordan han kom til at faae Hertug Knuds Dotter, thi imellem Skialms og Knuds Afkom var det inderligste Venskab, som alerede havde begyndt med Skialm selv og Erik Eyegod. Hvor mægtige de Store og Adelen da vare, og hvor meget Jordegods de eiede i forskiællige Landskaber, sees af denne Stigs Exempel; Det de saaledes besvogrede sig med kongelige Personer, hialp meget hertil. — Paven blev saa forbitret paa Oluf for det Mord, han havde begaaet paa Bisp Rykko, at han ei alene selv satte ham i Band, men endog gav alle andre Bisper i Europa Magt til, at giore det samme imod ham, og blev det da især befalet alle Jydske Bisper, at de skulde udelukke ham fra Kirkens Samfund. Vidst nok var og Olufs Gierning afskyelig, og desuden var det Paven og al Geistligheden magtpaaliggende, at sætte Standen i Sikkerhed, heldst saa anseelig en Værdighed. Rimeligen have mange herpaa forladt Olufs Partie, og han siden opholdt sig i Sverrige, indtil han derfra kom i næste Aar tilbage til Skaane. Thomas, Prior af St. Knuds Kloster i Odense, forhen Prior af Ringsted Kloster, døde den 17 Februarii, uvidst dog om i dette Aar. Den 11 Augusti døde Willo, Prior og Cannik i Viborg, uvidst ogsaa om i dette Aar, af hvilken haves et Brev om Broderskab mellem Cannikerne i Viborg og i Lund (15).

(15) Langebekii Diplomat. Mss. Bartholini Tom. B. vel 1, Mss. p. 337.

Sigurd Slemmedegns Danske Venner førte hans Lig til Skibs fra Norge til Danmark, og begrove det i Aalborg udi St. Mariæ Kirke, og bevidnede Provst Kield nogle Aar efter for Erik Oddsen, der skrev den endnu utrøkte Norske Historie, kaldet Ryggiar-Stykke, at Sigurd laae der begraven. — Orkenøingerne plyndrede med 5 Skibe i Bretland eller Wales, ginge i Land ved Ines, det er Øen, plyndrede og brændte 6 Landsbyer. — Imedens Albert Biörn fulgte Keiser Conrads Hof, indtog Grev Rudolph af Stade og Ditmarsken hans Marggrevedømme, ja det Anhaltske, hans Arve-Land. Efter al Anseende har Rudolph da været i rolig Besiddelse af Grevskabet Stade. — Omtrent i dette Aar, eller og i næste, maae Prindsesse Sophia være fød, at dømme efter hendes unge Aar, da hun egtede Kong Valdemar I. Hendes Moder var oftomtalte Richiza, og hendes Fader den Russiske Waladomir i Halicz, hvilken jeg anseer for Wolodimir, eller Wladimirko Wolodaritsch, eller snarere med hans Broder Rostislaw Wolodaritsch, Fyrste af Swenigorod. Det lader og, at Richiza ei har avlet flere Børn med Wolodar, venteligen fordi han var gammel, da han alerede havde Aar 1135 en voxen og gift Søn udi Jaroslaw af sit første Egteskab, ligesom og flere, der altsaa vare Sophiæ Halvbrødre. Gille eller Gillebert, Bisp i Lemerick, døde, eller og frasagde sig, hvorpaa Østmanerne udvalgte Patrick til Bisp i hans Stæd, som derpaa drog over til Engeland, og blev viet af Erkebisp Theobald i Cantebery, Erik Lam. Aar 1140.

p. 337. Lang. Scr. T. 1. p. 161. 274. 426. T. 2. p. 219. 522. not. h. i. T. 4. p. 337. T. 3. p. 436. 452. 472. Saxo l. 14. p. 250. Danske Atlas T. 4. p. 288. 320. 436. Pont. Ann. T. 1. p. 199. Thorkelini Dipl. T. 1. p. 7. 8. 9. 10.

Erik Lam. Aar 1140. berg, imod at love ham den sædvanlige Lydighed. Kong Roger indtog ved sine Sønner, Roger og Anfus, det Landskab Abruzzo, som den Gang regieredes af adskillige smaae Herrer. Han afskaffede og fremmed Mynt, og lod derimod slaae anden af ringere Gehalt, hvilket giorde ham meget forhadt. — I dette Aar stadfæstede Pave Innocentius Stiftelsen af Bispedømmet Julin eller Wollin, til dets Bisp Albert eller Adalbert ved sin Bulle, given til Rom den 15 October. — Den 14 Februarii døde den Bøhmiske Hertug Sobieslaus, eller Zobezlaus, en drabelig Regent, og havde sin Broders Wladislai Søn, Wladislaus eller Ladislaudus, til Eftermand, endskiønt han selv efterlod sig tre Sønner, som venteligen vare smaae, og den 15 September døde Almus, rettere Adelheid, Sobieslai efterladte Enke, Dotter af den Ungarske Fyrste Almus, og Søster til den Ungarske Kong Bela II. Wladislav var gift med Gertrud, en Søster af den Tydske Kong Conrad; Saa skriver Pulkava; Hun var ellers kun Conrads Halvsøster, og hendes Fader var den Østerrigske Marggreve Leopold. — I dette Aar eller og i næste unatte Swetoslaw, Fyrste af Nowgorod, siye derfra (16).

Fost

(16) Snorro i Sigurds og Inges Saga c. 12. Orkneyinga-Saga p. 234-238. Torfæi Orcades l. 1. c. 26. p. 114-115. Calles T. 6. p. 420-424. Chr. Saxo p. 296. Bohen's Dithm. Gesch. T. 2. p. 135. Alb. Stad. p. 271. Chr. Montis Sereni p. 17. Lang. Ser. T. 4. p. 251. not. o. Waræi Ant. Hib. p. 144. 145. Usserii Hist. Hibernie p. 120. Muratori Gesch. v. Ital. T. 7. p. 81. 82. Dreger Cod. Dipl. Pomer. p. 1-3. Rango Pomer. Diplom. p. 106. 447, paa hvilket sidste Sted det findes ligesaa fuldstændigt som hos Dreger. Schröders Papist. Mecklenb. p. 284. Hess Mon. Guelf. p. 237. Cont. Cosmæ p. 31. 36-39. Idem in Script. rer. Bohem. T. 1. p. 334. Dlugoss l. 5. col. 456.

Pul-

Fast alle vore gamle Kroniker henføre Prinds Olufs Død til Aar 1143, og en Islandsk Annalist til 1142, og dog omkom han uden Tvil 1141; Aarsagen til deres Vildfarelse er, at de lade Erik Emun døe 1139, og altsaa Oluf omkomme i Erik Lams fierde Regierings-Aar, hvilket er rigtigt saavel efter Knytlinga, som efter det samtidige Lundiske Necrologium, der lader Oluf blive Konge 1139, og regiere i 2 Aar. Olufs Død fortælles hel korteligen af Saxo saaledes, at Erik overvandt ham i et Slag ved Thiute Aae, udi Fulltofte Sogn i Frosta Herred i Skaane, som nu ligger under Malmøehus Hovdingdomme; Der er endnu et Säterie ved Navn Fulltofte, og som Ring-Søen, et stort ferskt Vand, ligger nær derved, saa tænker jeg, at Tiute Aae gaaer derudi. Her omkom Oluf tilligemed den største Deel af hans Hær. Hvitfeldt vil, at Oluf blev jaget ud i en Mose, maaskee i Ring Søe, med mindre han blander Olufs Dødsmaade med ovenmeldte Ingemars, hvilket Petrus Olai har giort, ved ei nøie at efterse Saxo. Ellers staaer det samme hos Magnus Mathiæ, der er meget ældre end Hvitfeldt, at Oluf blev i en Moradts. Dog Lagerbring siger, at Thiute Aae gaaer ved Säteriet Vellteberga, hvilket ligger i Ottarp Sogn, og Buggude Herred, noget i Sydvest fra Helsingborg, og i et utrykt Brev til Langebek, at den har Navn af Tiutegaarden i Ottarp Sogn. Som nu Oluf omkom i dette Aar, saa viser det, at Hamsfort vildfarer, naar han lader Krigen mellem ham og Erik vedvare i fem Aar, og ham derfor først omkomme 1144, da dog Oluf venteligen er bleven slagen ei fulde Erik Lam. Aar 1141.

Pulkawa in Dobneri Monument. Hist. Bohem. T. 3. p. 161. Arndt T. 1. p. 394. Müller Ruff. Samml. T. 5. p. 404. Tscherbatow p. 606.

Erik Lam. Aar 1141. fire Aar efter Erik Emuns Død. De af vore Skribentere, som iblant den saa kaldte Erici Kronike er, der lade Oluf omkomme i samme Aar, han dræbte Bisp Rikko, vildfare gandske, thi Bispen omkom vidst 1139. Men ingen vildfarer mere i Olufs Dødsaar, end et Islandsk Fragment hos Langebek, som henfører det til Eriks andet Regierings-Aar. En af vore Kroniker tillegger Oluf Navn af Hung, hvilket maaskee skal betyde saa meget, som Ung, thi han kan i det høieste have været 24 Aar gammel, da han faldt. Hvitfeld derimod kalder ham den Onde, og vidst nok giorde han meget Ont, imidlertid maae dog Tiderne betragtes, og hvor meget Ont man havde tilføiet ham ved at myrde hans Fader og Brødre, og ved at forholde ham hans Fæderne Arv; Havde han vundet, og kommet til Regimentet, saa havde man berømmet ham, fordi han havde taget en tovlig Hævn efter sine Frænder. Pontoppidan giver ham det Tilnavn Skaghug, hvilket maaskee er det, som Gebhardi oversætter ved den Stammende, og som jeg ikke veed hvorfra Pontoppidan har taget (a). Uden Tvil har Harald Skreng, som efter 40 Aars Forløb viser sig i Historien, været en Søn af denne Oluf. I en af vore Konge-Fortegnelser regnes Oluf blant Kongernes Tal. — At Occo har dette Aar været Bisp i Slesvig, kan sees af et Diploma, Erkebisp Adalbero har udstædet, hvorom mere siden, hvilket tiener til at stadfæste, at Herman haver ei længe siddet i Slesvig, men i Roeskild. Ved et Brev af 7 December, given udi St.

Knuds

(a) Men nu er kommet efter, at det er en Vildfarelse, da Pontoppidan har blandet ham med den Norske Prinds Oluf, Skafhogs Søn, og en Dattersøn af den Norske Kong Eisten, der døde 1169 udi Aalborg.

Knuds Kirke i Odense, skiænkte Kong Erik til dets Munke aarligen 30 Mark af Den Sild (Sylt, Vesten for det Slesvigske). Det er underskreven af Asker Capellan, Aki Pik (a), Ubbo, Botilds Søn, og (Hertug Knuds) Dottre, Christiana, Katerina, Frue Margareta og Botilda, og mange flere. Denne Botilda bliver uden Tvil den navnkundige Botilda, Moder til Peder, Georg og Hemming, og den her anførte Ubbo, maaskee hendes Søn. Dette Navn kan bringe en paa den Formodning, at Ubbo, Svend Estrithsens Søn, har været hendes Mand, og hun hans anden Hustrue, ligesom hun selv har maaskee været en Broderdotter af Dronning Bothild, og opkaldet efter hende. Dog maaskee ogsaa snarere, at denne Ubbo har været Søn af en anden Bothild, siden han ei opregnes i det Nestvedske Klosters Stiftelsesbrev blant hendes Sønner. Da alle Hertug Knuds Døttre ogsaa nævnes her, af hvilke Christiana eller Christina var Enke efter den Norske Kong Magnus Blinde, saa slutter jeg heraf, at Katerina har endda ei været gift, men at Margareta, som kaldes Domina, Frue, har da allerede havt Stig Hvitaleter, sampt og, at de have underskrevet efter deres Alder. Dog kunde man

Erik Lam. Aar 1141.

Eeee 3

(a) Jeg mener, at han har været den samme, som Torfæus i Orcad. l. 1. c. 16. p. 66. kalder Hakon Pik, som var en Søn af Sigurd paa Vestnes, og Ingeborg Ragna, hvis Moder var Herburg, en Dotter af den Orkenøiske Jarl Paul I, som var gift med en Dotter af den navnkundige Norske Jarl Hakon Ivarson, som stammede fra de gamle Lade-Jarler; Herborgs Moster Sunniva var ved Ubbo, den Danske Kong Svend Estrithsens Søn, Farmoder til den Danske Kong Erik Lam; Altsaa var denne Konge og Hakon, eller Aki Pik, Næstsødskendebørn i tredie og fierde Led, og herved begriber man hvi Aki er kommen til Danmark, og bleven en fornem Mand.

Erik Lam. Aar 1141. man vel, og falde paa den Mening, at denne Bothilde har været Hertug Knuds Dotter, thi underligt vilde det være, om han ei havde opkaldt sin Moder, og da kunde man antage med Langebek, at den anden Borilde var alerede død i en rum Tid, siden hun underskrev det Diploma af 1135, og ei det af 1141. Vel muligt og, denne Boild har været en Sønnedotter af den første Borild, og den Borild, som opdrog Dronning Sophia. Man seer ellers heraf, at Christina blev ved at opholde sig i Danmark efter sin Forskydelse, og formoder Langebek, at han har gifter sig anden Gang, dog uden at nævne med hvem; Men jeg troer, at det har været med Stig, Tokkes Søn og Skialm Hvides Sønnesøn, thi han var en mægtig Mand, Tiden passer sig, og han var gift med en Christine. Ved et andet Brev, som Langebek tvilsomt henfører til dette Aar, og sendt til Provst Lino og alle Sognefolk ved St. Albani Kirke i Odense, giver Kongen den Kirke frie for St. Knuds Munke, under hvilke de forhen stode, og giver han dem derfor aarligen 4 Mark af Midsommers-Gield, som St. Albani Kirke forhen fik af ham, og desuden giver han Knuds-Brødrene 16 andre Mark i Almisse, paa det de skulle afstaae deres Rettighed over St. Albani Munke, og holde Fred, til hvilken han og formaner Provst Linus, formedelst det Venskab, dem var imellem (17).

Zdico,

(17) Saxo l. 14. p. 253. Lang. Scr. T. 1. p. 39. 120. 162. 175. 240. 273. 274. 340. 369. 384 & 385. not. v. p. 425. T. 2. p. 166. 170. 371. 431. 435. 521. 613. T. 3. p. 260. 433. T. 4. p. 226. 254. not. d. p. 287. Arnæ Mss. n. 424. Knytlinga-Saga c. 106. Hvitfelds Danmarks Krønike T. 1. p. 102. 103. Gillbergs Beskrifning öfwer Malmöhus Lähn p. 119. 120. 273. Lagerbrings Swea Rikes Hist. T. 2. p. 119. Pontopp. Ann. T. 1. p. 315. Magni

Zdico, Bisp i Olmüz udi Mähren, drog til Preusserne for at omvende dem, men udrettede intet. Den 10 Junii døde Enke-Keiserinden Richenza, hvorved hendes Dotterson Henrik Löve tabte en stor Styrke, men kort efter den 18 October døde Leopold, Marggreve af Østerrige, som Keiser Conrad havde forlehnet med Hertugdømmet Bayern, og blev dette Dødsfald Henrik næste Aar til stort Gavn. Richenza havde havt en Broder paa sin Moders Gertruds Side ved Navn Henrik den Yngre, som hendes Moder Giertrud havde avlet med den ældre Grev Henrik af Meissen; Nogle Skribenter giøre denne Henriks Fader til en Slaver, hvorefter hun burde have intet arvet efter de Tiders haarde Love og Skikke angaaende Slaverne, imidlertid havde han dog giort det, og var Marggreve i Meissen; Hans Fetter Grev Conrad af Wettin sagde, at Gertrud havde avlet ham med en Kok. Richenza for Moderens Skyld erkiendte ham dog stedse for sin Broder, paastod og at arve ham, hvorvel det paa den Tid ansaaes for stridigt, da han udi Danmark døde af Gift Aar 1127. Kroniken af Rosenfeld er den eneste, som siger, at han døde i Danmark, hvilket neppe bliver rigtigt. Denne Henrik, som ei var meget over 20 Aar da han døde, var gift med Adelheit, en Dotter af Udo III, Greve i Stade, og nordlig Marggreve i Soltwedel. Erkebisp Adelbero stadfæstede ved sit Brev, givet til Bremen den 11 Julii, Vicelin og Munkene udi Neumunster, beliggende i den Flekke Wepenthorp udi den Pagus (Gow) Holsatia (Holsten) Tienderne af 14 Landsbyer, samt flere beliggende paa begge Sider af Floden Zeistere fra den

Erik Lam. Aar 1141.

Magni Mathiæ Series Reg. Daniæ MSS. p. 129. Langebekkii Diplomatarium MSS. Thorkelini Dipl. T. 1. p. 246.

Erik Lam. den Landsbye Elmeshorn indtil den Soe Wiester; ligeledes
Aar 1141. Tienderne ved Wistek Flod fra den Soe Sladen og til den Flod Walburgow, saa og de der ligge Sonden for Floden Shire, fra Floden Luccesow af og til det Bierg Bredenberch, saa at der skulde gives Tiende baade af Sæd og af Qvæg, og af alt hvad Brodrene enten ved sig selv eller ved deres Agerdyrkere (Coloni) erhvervede, enten i Skove eller i Moradser. Iblant Underskriverne forekomme (den fordrevne) Sivard (af de Svenske kaldet Svend), Bisp af Opsal (Upsel), Otto (Occo) Bisp af Slesvig. Det kommer mig ikke urimeligt for, at Adelbero har sogt at vedligeholde et Skin af Metropolitan-Rettighed over Norden, ved at holde Sivard hos sig, og ved at faae Occo til sig, og til at underskrive. Staphorst og Kroniken af Rasted slutte heraf at Sverrige stod endda under de Bremiske Erkebisper. — Den Polske Regent Wladislaw begyndte at blive meget misnoied med, at hans Brodre besadde ogsaa Dele af Polen, og styrkede hans Gemalinde Adelheid ham meget heri, og opirrede ham imod dem. Hun var en Dotter af Leopold, Marggreve i Osterrige, og Halvsoster til Keiser Conrad, og Fuldsoster til den Bohmiske Hertuginde Gertrud. — Razo, Fyrste over Rygen, dode; En Son eller Sonneson af den mægtige Vendiske Konge Cruco eller Crito, og efterlod 3 umyndige Sonner, Tetzlav, Jaromar og Stoislav. Micrælius vil, at Razo opholdt sig ofte i Wolgast, altsaa besad han paa det faste Land Rygen paa denne Side Havet, Rugia cisparina, som det dog lader at han har mistet for sin Dod, i det mindste en Del, og at det er faldet i Wratizlavs og de flere Leuticiske og Pommerske Fyrsters Hænder. Af en Grev Otto af Ravensberg haves et Diploma fra dette Aar, og forekommer ingen ældre Greve af Ravensberg end han og hans yngre Broder Henrik.

Bela

Bela II, Konge af Ungarn, døde den 13 Februarii, og havde sin Søn Geysa II. til Eftermand. — Den Orkenøinger Svend, Asleifs Søn, som forrige Aar havde plyndret i Wales, opholdt sig nu paa Øen Man, og ægtede der Ingigerd, Enke efter Haulder, en Mand der eiede meget Gods saavel paa Man som paa Suðurrike, hvorved uden Tvil Suðurøerne forstaaes. Denne Svend tog fra Munkene paa Scilly eet Skib, og plyndrede sent ud paa Sommeren i Irland, hvorfra han om Høsten kom med rigt Bytte tilbage til Man. — Da Kong Roger havde Fred i sit Land, saa beflittede han sig paa at haandhæve Retten, og at afskaffe alle i Svang gaaende Voldsomheder og Misbrug (18). Erik Lam. Aar 1141.

Efterat Erik havde overvundet Oluf, regierede han sin øvrige Tid udi Roe indenlands, og uden nogen Medbeiler. Han holdt god Fred i Landet, og indfulde der frugtbare Aar og Tider, saa at der var under ham Overflødighed paa alle Ting, som Svend Aagesen vidner. Udi Lund opholdt han sig mest, og tog derfor denne Bye meget til, og blev den anseeligste Stad udi Danmark, og omgav han den rundt omkring med en Steen- Mur, Aar 1142.

(18) Calles T. 6. p. 425-427. Script. Boh. T. 1. p. 334. Chronogr. Saxo p. 296. Alb. Stad. p. 271. Chr. Montis Sereni col. 177. Chr. Pegaviense c. 137. Chr. Sampetrinum col. 216. Orig. Gvelf. T. 4. p. 527. Chron. Rosenfeld. in Vogtii Mon. Germ. T. 2. p. 126. Eccardi Hist. Gen. Princ. Sax. Sup. c. 66-68. Heinrichs Gesch. v. Sachsen T. 1. p. 295-299. Staphorst T. 1. p. 541. 542. A Celse App. p. 33. Lang. dipl. MSS. Lindenbrog Scr. Septentr. p. 151. 152. Brauns Sächs. Gesch. T. 2. p. 19. 20. Dlugoss l. 5. c. 456. 457. Schwartz Ursprung der Fürstlichen Häuser Anhalt Rügen p. 21. Ej. Hist. fin. Princ. Rugiæ p. 59. 16. 26. Micrælius t. 2. n. 64. Lamey's Geschichte der Grawen von Ravensberg p. 13. Orkneyinga-Saga p. 236. 238. Muratori Gesch. v. Ital. T. 7. p. 85. Katona T. 3. p. 536.

Erik Lam Aar 1142. Mur, som siden længe efter stod ved Magt. Aarsagerne hvorfor Erik opholdt sig mest i Lund, vare vel deels det Venskab, der var imellem ham og Erkebisp Eskil, der havde beviist ham store Tienester, og var en mægtig og klog Herre, deels for des bedre at passe paa Skaaningerne, der vare tilbøielige til Frafald, og endelig for at være i Nærheden af Sverrige, der ved at understøtte Oluf havde giort sig mistænkt for de Danske. Elias, Provst i Eggeslef udi Sieland, Antvorskov Amt, Vester-Flakkeberg Herred, blev nu efter en Asker, som Hamsfort vil, Bisp i Ribe; Da Norel fort forhen var det, saa maae Asker have siddet meget kort, som og Pontoppidan vil. Elias var af Fødsel en Flæminger, som formedelst et Oprør, han var indviklet udi i Flandern, maaskee det hvori Grev Carl satte Livet til, blev af sine egne Brødre efterstat paa Livet, og derfor flygtede til Danmark, hvor han først blev sat til at ringe med Klokker ved Kirkerne, thi han adskilte Dage og Timer ved Klokkeslag, saa siger Riber Kronike, der er skrevet i 16 Seculo, hvoraf man maae slutte, at han har allerførst bragt Klokker ind og udi Brug i Danmark, og det efter den Skik, som allerede en Tid lang havde været i Flandern. Men siden vidste han saavel at vinde baade de geistlige og verdslige Stores Yndest, at han fik Riber Bispe-Stoel. Efter Hamsfort skal det berømte Kloster Tvilum være bleven stiftet i dette Aar. Munkene kaldte det paa Latin Tuta vallis. Dets Stifter er ubekiendt. Det laae i Tvilum Sogn, Giern Herred, Skanderborg Amt, og Aarhus Stift udi Jylland ved Gudum Aae, og var anlagt i en Morads. Af Klosteret er nu omstunder intet tilovers uden Kirken, der endnu bruges til Sogne-Kirke, og er Godset af Tvilumgaard nu kun en Ladegaard. Brødrene vare Kanniker af St. Augustini Orden, og kaldtes deres Formand Provst. Den

4 Ja-

4 Januarii stadfæstede Kongen det Fiskerie i Loneburg, som Kong Niels engang havde skiænket til St. Knuds Kirke i Odense og dens Brodre, dem til evindelig Eiendom. I dette Brev kaldes Eskil Erkebisp af Lund, og Tilsynsmand for de Danskes, Svenskes og Norskes Riger. Denne Stadfæstelse underskreves siden den 26 April af Erkebisp Eskil, Peder, Bodilds Son, Ako Pik, Provst Elias af Eggeslev (den samme der siden i dette Aar blev Bisp i Ribe), Thorth Stafnessun Skatmester (a) (Thesaurarius), Asker Capellan, og de Jyder Gumma og Ryco. Af dette Document sees, at den mægtige Mand Peder, Bodils Son, levede endda, men det er og den sidste Efterretning, man har om ham, hvoraf man maae slutte, at han ei længe efter er dod, nemlig den 30 April, endskiont Aaret ikke vides, hvilket samme og gielder om folgende af hans Slægt, nemlig hans Moder Frue Botild dode den 6 April, og har maaskee ei levet længe efter 1135, da hun underskrev et Diploma, med mindre hun er den, som 1141 underskrev et Diploma; Frue Unæ, hans Hustrue, dode den 8 November; Hemming, hans Broder, den 21 October, hvorimod hans anden Broder Grev Georg synes at have levet længere, saafremt han er den Georg Munk, der levede 1145 og 1146; Grev Georgs Hustrue var Frue Cecilia, og Hemmings Tovæ, hvilken dode den 7 Julii. Peder, Bodils Sons Sonner vare: Hr. Georg, hvis Hustrue Frue Margareta dode den 17 April, og Herre Canutus, hvis Hustrue Cecilia dode den 25 October, og Hr. Job, hvis Hustrue var Frue Asa. Georgs Sonner hedde de Herrer Saxæ og Canutus, hvilken sidste dode den 11 Sept., og gav St. Peders Kloster i Nestved sit Gods i Eggesløf, og Georgs Dotter var

Erik Lam. Aar 1142.

(a) Under et Diploma af 1141 finder man alerede hans Underskrift, do uden den Tilsætning, at han var Skatmester.

Erik Lam. Frue Christina. Canutus, Peder Bodilssens Søn, var Fader til Hr.
Aar 1142. Thuko, som døde den 26 Martii, og overlod sin Bolig i Holstede og sin Jord i Opetorp til St. Peders Kloster i Nestved for 16 Mark Sølv, og til Canutus, og til Frue Cecilia. Job var Fader til Hr. Agho, som døde den 30 December, og Agho var igien Fader til Georg, der var gift med Frue Elena, og hvis fælles Børn vare: Petrus, Christian, Magnus, Nicolaus, Agho og deres Søster. Ovenmældte Hemming, Bodils Søn, var Fader til Frue Botild, uden Tvil den der opfødde Prindsesse Sophia, Valdemari I. Dotter, og var hun Moder til Ingomar, Provst i Lolland, som overgav sig selv (a) og meget Gods til St. Peders Kloster i Nestved, og til Nicholaus, hvilken hun overlevede, hvorfor hun 1150 overgav til oftommældte St. Peders Kloster det hun havde arvet efter ham, saa og den halve Del af sine Eiendele. Af det nu anførte sees, at denne berømte Slægt maae i det mindste have blomstret til det 12 Sæculi Ende, og antegnes det om den, at alle af den have givet Gods til St. Peders Kloster. Besynderligt nok er det, at ovenmeldte Diploma, hvorved Kong Erik stadfæster Knuds Brødrene Fiskeriet, er dateret da Innocentius forestod det Apostoliske Sæde i Rom, da Conrad var Romersk Keiser, da Erik III. forvaltede det Danske Rige, og da Eskil var Erkebisp i Lund; Thi vel maae man tilstaae, at ale saadant fornemmeligen kom an paa den Geistlige, der var Cappellan eller Cantzler, hvilke tvende Embeder vare næsten altid forenede sammen, saa at de ansaaes for eet, og at saadanne Data ogsaa brugtes i andre Riger, samt at Paverne og de Geistlige da af al Magt fremmede den Tanke, at Keiseren havde i alle christne Lande udi verdslige Ting at sige, ligesom Paverne i geistlige, saa at

(a) Venteligen er han bleven Klosterets Ministerialis.

at man derfor gierne kan ansee det Keiseren her er indført, for at være af ingen Betydenhed; Men paa den anden Side er det og saa vidst, at Keiserne paastode ei alene at have Rang og Sæde over alle andre Konger i Europa, hvilket man og efterhaanden tilstod dem, ja endog et Slags Overherskab, som Efterfølgere af de gamle Romerske Keisere, en Ret de og virkeligen søgte at giøre gieldende, naar de vare mægtige, og naar Omstændighederne føiede sig. Denne Keiser Conrad skriver iblant andet udi et Brev til den Grækiske Keiser Joannes Comnenus, der enten er givet i dette eller og senest i næste Aar, at hans Rige er Moder til Comneni Rige, eller det nye Rom (det er Constantinopel), at de derfor begge bør staae hinanden bi udi Raad og Daad, at han derfor lader ham, som sin Ven, vide den Fremgang han haver giort, og hvorledes alle, der havde forseet sig imod hans Rige, havde erkiendt hans Ret, hvortil kom, at alle angrændsende Riger, Frankerige, Spanien, England, Danmark, og de flere, besøgte ham ved daglige Gesandtskaber med tilbørlig Æresbeviisning og Lydighed, forsikrende ved Gisler og ved Eeder, at de ere færdige til, at udrette vore Befalinger. Dette viser, hvorledes Keiserne toge Anledning af Fredsslutninger, af Gesandteres Sendelse, at udtyde det som en Ære, man især beviiste deres Høihed, og er det at Danmark her især sættes ved Siden af Frankerige og de flere Riger, paa hvilke og over hvilke de Tydske Keisere aldrig havde nogen grundet Paastand eller mindste Overherskab, et fast Beviis paa, at Danmark dog var et Rige, saa frit og frankt, som noget andet i Europa. Imidlertid er det dog muligt, at det som mældes om Gisler og Eeder, kan have Hensigt til Danmark, vel og til Polen, Bøhmen, som forstaaes under de flere omliggende Riger. Da

Erik Lam.
Aar 1142.

Erik Lam. Aar 1142. Kong Erik var længe ei sikker paa Thronen, formedelst den Urolighed, Oluf opvakte; Da Venderne rovede paa de Danske Stromme, og brøde ind i Vagrien; Og da Keiseren blev en Tid saa mægtig udi Naboelanget i Saxen ved sin Lehnsmand Albert Biörn, saa er det ikke urimeligt, at Kong Erik har tilsendt ham Gesandtere, og indgaaet da et Forlig, som efter Sædvane er bleven stadfæsted ved Eeder, for at jævne de Misfornøielser, der venteligen fra Nielses og Erik Emuns Tider havde været mellem Danmark og Tydskland, og for maaskee at faae nogen Hielp imod Venderne, maaskee vel og, at de Danske have ved den Leilighed givet Gisler. Alt saadant er gandske rimeligt, og kommer overeens med sund og brugelig Statskunst; Men efter al Anseende have de Tydske igien bekræftet dette med Eed og Gisler; Og heraf haver uden Tvil de Danske Geistlige, fulde af den Pavelige Tænkemaade, taget Anledning til at indføre Keiserens Navn i offentlige Acter. Efter Parsbergs skrevne Anmærkninger til den Danske Saxo, skal Peder, Bodilds Søn, have boet ved Sorøe. Til dette Aar 1142 hører maaskee ogsaa, at Munkene af St. Peders Kloster i Nestved indginge Brodreskab med dem udi Ringsted, og dem udi Oræ eller Voor Kloster i Jylland; Da nu de tvende første fulgte St. Benedicti Regel, saa bliver det og rimeligt om det tredie. Dette sidste Kloster ligger i Aarhus Stigt, Skanderborg Amt, Voor Herred, og Voor Ladegaards Sogn, hvor endnu nogle Levninger ere af det at see ved Siden af den store Mos-Søe i en deilig og skovrig Egn (19).

Om

(19) Knytlinga-Saga c. 106. 105. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 62. 273. 274. 340. T. 4. p. 289. 290. 291. not. v. x. y. z. a. b. c. d. e. f. g. n. o. p. 303. 304. 305. 306. 311. 314. 315. 318. 324. 333. Chron. Eccl.

Om Foraaret kom fra Skotland til Norge en Mand ved Navn Eisten, henteb did af nogle Norske, hvilken udgav sig for en Søn af Harald Gille, avlet med Biadök, et Irsk Fruentimmer. Kiærligheden for Kongeslægten, og Tanken om, at enhver Kongesøn burde have en Del af Riget, var saa stærk paa de Tider, at Trønderne strax toge imod ham, og erklærede ham for Konge paa Øre Thing nogle Dage for Christi Himmelfart, og maatte de tvende Konger, Sigurd og Inge, finde sig herudi, og overlade ham den tredie Part af Landet. Den fierde Haralds Søn Magnus levede vel endda, men døde kort efter, da han altid havde været sygelig. Naar Snorro siger, at Eisten kom til Norge, da Sigurd og Inge havde regieret i 6 Aar, saa henfører han herved hans Ankomst til 1142, hvormed ogsaa tvende Islandske Annalister stemme overeens, da de andre have 1141. — Olav Bitling, Konge paa Man og over Suderøerne, havde nu regieret henved 40 Aar, og det fredeligen, saasom han stod i Forbund med de Irske og Skotske Konger. Med sin Gemahlinde avlede han Godred, hvad enten hun nu hed Affrika eller Afreka, Dotter af Fergus fra Gallevay i Skotland, som Kreniken af Man vil, eller og Ingeborg, Dotter af den Orkenøiske Jarl Hakon, som Torfæus vil, følgende heri Orkneyinga-Saga, som dog efter min Tanke siger ei tydeligen, at Olav havde hende til Hustrue, saa hun derfor vel kan have været hans Frille, allerhelst hun selv vår et Frillebarn. Med Friller avlede Olav de Sønner Reg-

Erik Lam. Aar 1142.

/ Eccl. Rip. edit. Terpagero p. 11. Pontopp. Ann. p. 273. 324. Hvitfelds Bispe-Kronike p. 18. Danske Atlas T. 4. p. 201. 217. 239. 241. 505. 506. Langebekii Dipl. MSS. Otho Frisingens. de gestis Friderici I. L. 1. c. 23. p. 419. Thorkelini Dipl. T. 1. p. 247. 248.

Erik Lam. Aar 1142. Regnald, Lagman og Harald, og mange Døttre, blant hvilke Ragnhild ægtede Sumarlid, en liden Konge eller Fyrste, hvilken de Norske kaldte Hauld, hvilket var et særdeles Værdigheds-Navn, udi det Skotske Landskab Argyle, hvilket i Orkenøers Saga kaldes Dal. Langebek mener, at denne Sumarlid haver været en Sønnesøn af den, hvis Dotter Þora ægtede den Orkenøiske Jarl Erlend II, og hvis Farmoder var fra Island. Da Navnet Sumarlid røber en Nordisk Herkomst, saa sees heraf hvor rodfæstede de Nordiske da vare i Skotland. Sumarlid blev ved Ragnhild Fader til Dubgall, Rognvald, Engul og Olav. Som nu Kong Olav var gammel, saa sendte han sin ægte fødde Søn Godred over til den Norske Kong Inge, for efter Sædvane at tage Riget til Lehn, som og skeede, og tog Inge vel imod ham, og forblev Godred nogen Tid hos ham. Men medens han var borte komme de trende Sønner af Kong Olavs Broder Harald, som vare opfødde i Dublin, med en stor Magt, hvoriblant vare alle de, Olav havde giort fredløse, til ham paa Man, og forlangte den halve Deel af hans Rige, som kaldtes Øernes Rige. Kongen, som vilde stille dem tilfreds, svarede, at han vilde beraadslaae herom, og fastsatte Dag og Stæd til at handle herom; Men de overlagde imedens hvorledes de kunde omkomme ham. Paa bestæmte Dag samledes begge Partier i den Havn Ramsa, og sad Kongen med sit Folk paa den ene Side, og de med deres paa den anden. Regnald, den fornemste af Brodersønnerne, som havde paataget sig at myrde sin Farbroder, stod afsides og talede med en af Landets Ypperste. Nu blev han kaldet til Kongen, og vendte sig imod ham, som for at hilse paa ham, men i et Øieblik afhug han med sin forgyldte Øxe hans Hoved. Dette skeede den 29 Junii paa Apostlernes Peders og Pauls Dag. Derpaa deelde de

Man

Man imellem sig, og seilede faae Dage efter over til Gallway, for at undertvinge det, men Indvaanerne der samlede sig, giorde et skarpt Anfald paa dem, og joge dem paa Flugt, saa at de vrede og skamfulde komme tilbage til Man, hvor de deels dræbte, dels udjoge alle dem, der fra Gallway boede der. Den 3 Maji holdt Keiser Conrad en stor Rigsdag til Francfurt, hvor Albert Biörn frasagde sig Hertugdommet Saxen, og fik derimod igien Soltwedel Mark, og sine Arvelande; Henrik Löve blev Hertug i Saxen, og Henrik Marggreve af Østerrige, Keiserens Halvbroder, paa hans Moders Agnetis Vegne, fik Bayern, og ægtede tilligemed Gertrud, Henrik Löves Moder, for derved at dæmpe alle Misforstaaelser, og skeede Bryllupet noget efter, ei længe efter Pindsefæsten, og udi Saxen, som det synes. Denne Leilighed betiente Grev Adolph sig af, kom til den unge Hertug og hans Raad, og vandt der sin Sag mod Henrik Badevide angaaende Wagrien, baade fordi han havde størst Ret, og fordi han gav de fleste Penge. Adolph fik altsaa Wagrien med Segeberg, og Henrik til en Skadesløsholdelse Razeburg og Polabernes Land, eller det nu værende Lauenborgske. Heraf kan man ei andet slutte, end at Saxerne havde da alerede taget det fra Venderne, og dernæst, at Gertrud havde ikkun overladt Wagrien, og ikke Holsten og Stormarn til Henrik Badevide, hvoraf følger, at Adolf har havt dem i Besiddelse fra 1139. Da nu Wagriers og Polabers Lande virkeligen tilhørte Venderne, saa sees heraf, at de nu ved Krig ere blevne fortrængte derfra, hvorvel de endda boede en Stund udi en Del af Wagrien, heldst Nord paa. Efter dette opbygde Adolf Fæstningen Segeberg paa nye, og omgav den med Mur, samt kaldte did Præster fra Faldern, og skiænkede de nødvendige Kirke-Prydelser.

Erik Lam.
Aar 1142.

Denne

Erik Lam. Aar 1142. Denne Segebergs nye Opbyggelse henfører den Holstenske Kronike til 1139, og Kroniken af Riddagshusen til 1141, men den kan ei være skeet forend 1142, og efterat Gertrud havde ægtet den Østerrigske Henrik. Vicelin fik og tilbage ved Grevens Hielp de Gods, som Keiser Lotharius havde udi Segeberg givet ham til Klosterets Opbyggelse, og til Brødrenes Underholdning, og besluttede han at forflotte Klosteret til den Landsbye Venderne kaldte Cuzalina, og de Tydske Hagerestorf, og nu heder Høgelsdorff; og denne Flotning besluttede han for den Uroes Skyld, som Markedet og Besætningen foraarsagede i Segeberg. Did sendte han Præsten Volckward og nogle flere duelige Mænd, som skulde bygge Kirken og indrette Klosteret. Ved Foden af Bierget lod han anlegge Sognekirken. Thetmar, en Mand af fornem Herkomst, som forhen havde været Vicelini Discipel, og studeret med ham i Frankerige, forlod da sit Præbende og Decanat i Bremen, og blev Munk i Faldern. Helmold veed ei nok at rose hans Gudsfrygt, Afhold og Ydmyghed, sampt medtidige Omgang med andre. Denne Mand kom siden med flere til Hagerestorp, og blev den nye Stiftelse til en stor Trøst. Derefter vedblev Vicelin at drage al mulig Omsorg for den christne Troes Fremgang, og lod til den Ende opbygge Kirker paa beqvæme Stæder, sampt forsyne dem med Præst, og Kirke-Prydelser og Redskaber fra Faldern. Adalbero, Erkebisp af Bremen, beskikkede ved sit Brev Vicelin til Provst i Faldern eller Neumünster, og erklærede ham for sit Raad, skiænkede og Kirken af Bysthorst, beliggende ved Elven, til ham, saa at den Hamborgske Provst skulde ei mere have noget over den at sige. Syvard, Bisp af Upsal, ovenmeldte Decanus Thetmar og Capellan Hartwic, som siden blev Erkebisp, have iblant andre un-

der

derskreven. Ved et andet Diploma, som Langebek formoder at høre til dette Aar, gav han Kirken i Meldorp, eller Melenthorp, som det her skrives, til Kannikerne i Hamborg, da det forhen havde ligget under Bremen, og hørt der under Domkirkens Decanat, fordi det laae Hamborg nærmere og beleiligere, hvorimod Bremen fik Kirken i Wange. Blant Underskrifterne forekomme Provst Wizolin ved St. Mariæ i Wippenthorp, og Provst Thietmar. Ved de jævnlige Krige, som vare blevne førte udi Wagrien, laae Landet øde, hvorfor Grev Adolph, som en viis Regent, sendte Bud til Flandern, Holland, Utrecht, Westphalen og Frisland og lod indbyde enhver, der havde Mangel paa Jord, at komme med sin Familie til Wagrien, og der at tage i Besiddelse et stort og fedt Land, som havde Overflod paa Fisk og Kiød, og skiønne Græsgange. Sine Holstenere og Stormaringer opmuntrede han og til at tage det i Besiddelse, sigende: I ere jo de, som have undertvunget Vendernes Land, og kiøbt det med eders Forældres og Brødres Forlis, hvorfor ville I da blive de sidste til at sætte Eder ned der? Værer snarere de første, drager didhen, beboer og nyder det, thi Eder tilkommer det beste deraf, da I have vristet det af Fiendens Haand. Efter denne Indbydelse indfandt sig en utallig Mængde Mennesker af adskillig Folkeslag til at beboe Wagrien. Holstenerne nedlode sig allerførst, og det i de sikkerste Egne, Vesten for Segeberg, og ved Trave Flod, ligeledes Egnen ved Bornhovede, den slette Mark ved Schwentine Aae, og hvad der laae fra Floden Svale og til Agrimesou, nu Stocksøe, og lige til Ploner Søe. Westphalingerne bekomme Egnen ved Dargum, Hollænderne ved Eutin, og Friserne ved Süsel, ei langt fra Østersøen. Men Aldenburg, Lütkenburg og Søekysterne lod han Venderne beholde, venteligen fordi de vare de usikreste, Erik Lam. Aar 1142.

 og

Erik Lam. og fordi han ei havde Folk nok til at besætte dem. Planer Egns
Aar 1142. blev endda liggende ubeboet. Og da det Hollandske og de flere Tungemaal havde megen Overeensstemmelse med det Saxiske, som Holstenerne talte, saa er det intet Under, at det Vendiske blev efterhaanden ganske fortrænget. Og som Saxerne bare et dødeligt Had til Venderne, saa maatte de, der bleve tilbage boende iblant dem, beqvæmme sig til at blive Trælle, og overgik derfor Slavernes Trældom meget alt andet Livegenskab i Tydskland; Ja en Træl kaldtes af Foragt en Slave; En Benævnelse, der ei alene er endda i Brug udi Tydskland, men endog i Frankerige, Italien og hos os. Som nu og Flandrer og Hollændere havde bragt det langt videre paa de Tider i Landvæsen og i Byernes Forfatning, end Indvaanerne af Nord-Tydskland, og man desuden vilde opmuntre Nyebyggerne, saa maatte Beskaffenheden af det gamle Nordalbingien blive efterhaanden meget anderledes og bedre end forhen. Christiani mener og, at ved denne Leilighed ere først Landstænder opkomne i de Vendiske Lande, og især udi Wagrien. Spørsmaal dog, om ei Venderne forhen have havt dem, fornemmeligen de, der boede ved Østersøen, og vare handlende Folk. Disse nye ankomne maatte, som rimeligt var, give en aarlig Skat til den Holstenske Greve, hvoraf den i det Eutinske saa kaldte Hollænder-Skat bar fordum Navn. Vel muligt og, at Hollænderne have fra deres Føderneland ført med sig Kundskab om Digers og Dæmningers Anleg, og derved forbedret dem udi Marsklandene, thi at de ellers ere ældre der, end denne Tid, er meget troligt. Adolf lod det ei blive ved at have opdyrket og bebygget Wagrien, nei han vilde og skaffe der en Fæstning til Værn, og en Havn til Handel, og som det Lübek, den Vendiske Kong Henrik havde ladet anlegge ved Schwartow, laae øde, saavelsom det ældre, kaldet

Bucu,

Uten, hvor endda var at see en Vold, imellem de tvende Floder Trave og Wakenisse, hvilken Kong Crito eller Cruco havde ladet opføre. Og bemældte begge Flöder dannede her en anseelig Plads, som næsten var en lille Oe, og var den øvrige Del befæsted ved en Vold, hvorover man kunde komme did til Lands. Og som nu Stæd og Havn vare beqvæme, saa anlagde Adolf her Lubec, hvor det endnu ligger, og bar det en Tid lang Navn af Nye Lübec, ligesom det, Henric havde anlagt af Gammel Lübec, hvorvel begge urætteligen; Dog vil Becker og flere, at nye Lübec er først bleven anlagt 1143. Men da den Obotritiske Fyrste Niclos var en farlig Naboe, saa sendte Adolf Gesandter til ham, for at vinde hans Venskab, og giorde sig alle de fornemme Venner saa forbundne ved Gaver, at de alle kiæppedes om hans Yndest, og stræbede efter at holde got Naboelaug. Petrus Olai, og Hvitfelt efter ham, ville, at Adolf har anlagt Lübec allerede 1140, men tilligere end 1142 har det ei kunnet skee, om det endda har gaaet for sig i det Aar. Dog kan det ingenlunde udsættes til 1156, som Lerbek vil. Cornerus vidner, at Pribizlav, som forhen besad Wagrien, blev nu ved Adolph udtrængt derfra. Man finder og siden, at han 1155 endda levede som en privat Mand, som det synes; Men naar Corner gior ham til Nicloti Broder, da feiler han uden Tvil. Hos Hundius forekommer et Diploma, givet af Keiser Conrad til Würzburg, da han der opholdt sig i Paasken, hvilket er mærkeligt i vor Danske Historie, thi der er underskreven af Petrus, de Danskes Konges Søn. Denne Petrus er ingen anden end Svend, Kong Erik Emuns Søn, hvilken uden Tvil da har opholdt sig ved Keiserens Hof, og der venteligen lagt Grunden til det Venskab, som var imellem ham og Keiserens Broderson Frideric, der siden blev Conrads Eftermand i

Erik Lam. Aar 1142.

 Kei-

Erik Lam. Aar 1142.

Keiserdømmet, og som derfor gav ham uden Tvil Fortrinet for hans Medbeiler Knud. Vel muligt, at Erik Lam har sendt ham til Keiseren, thi denne Konge yndede ham frem for hans Medbeilere, Knud og Valdemar, og herved kunde man og let falde paa den Tanke, at Svend var sendt til Keiserens Hof, som Gissel og Pant paa got Venskab og Forstaaelse, og det altsaa tiene til at oplyse Keiserens forhen anførte Brev til den Græksike Keiser Johannes. Da Conrad lod et af sig udfærdiget Diploma underskrive af Svend, som dog var en fremmed Prinds, saa slutter jeg heraf, at han ei har været saa aldeles ung, og i det mindste ældre end Waldemar, som da ikkun var 11 Aar gam og at Svend har da omtrent været 15, maaskee 17 Aar, og altsaa fød 1127 eller 1125. Han har underskrevet Diploma imellem Rapot, Greve af Amminberch, og Friderich, Søn af Pfaltzgreve Otto, og er den siette i Tallet af Underskriverne. Til dette Aar henføres og det Diploma af 3 September, givet til Bremen, hvorved Erkebisp Adalbero besætter den store Mor ved Santou med nye Byggere, og hvilken Greve Egilmar (II. af Oldenburg) har underskrevet, thi endskiønt det er dateret 1143, saa viser dog den 5 Indiction, at det henhører til 1142, og end mere, at Hertuginde Gertrudis har underskrevet det, thi hun døde den 18 April 1143. Grevinde Eilica, Albert Biörns Moder, og den Saxiske Hertug Magni Dotter, døde; hun var en Dotter Sønnes dotter af den Norske Kong Oluf den Hellige. Anselm af Gemblours vil, at Keiseren erholdt en Seier over Slaverne, dog med sit eget Tab. Maaskee denne Krig er ført i det nu værende Brandenborgske. — Den Polske Wladislaw bekrigede sine Brødre efter sin Gemahlindes Indskydelse, og tvertimod sit Raads Mening, og søgte at skille dem ved deres Arveparter, til hvilken Ende han fik Russiske

Hielpe-

Hielpetropper, venteligen fra Halicz, hvorhen begge hans Sø- Erik Lam.
stre vare giftede, og, som det lader, den ene deraf hans Fuld- Aar 1142.
søster, thi forstaaes Richenza ved den anden, da var hun vidst hans Halvsøster. Og siger Nestors Fortsætter, at Wsewolod, Storfyrste af Kiew, sendte sin Søn Swetoslaw, Isjaslav, Davids Søn, samt Wolodimir fra Halicz, Wladislaw til Hielp imod hans yngste Broder, nemlig Henrik, thi Casimir var alt for ung, og havde ingen Del i Landet. Ved Tschernisk kom det til et Slag, og vendte Russerne med mange fangne Polakker tilbage. Vel skal Storfyrsten Wsewolod have efter Arndt givet alerede i forrige Aar sin Dotter Weleslawa til den Polske Fyrste Boleslav, men det kan gierne være, saasom Toget gik alene mod Henric. Svetopolk, Søn af Storfyrsten Wsewolod, blev Fyrste i Nowgorod i Swetoslaws Sted, som havde taget Flugten. Jamerne, venteligen de af Ingermanland, komme for Ladegá, og ødelagde en stor Del af Egnen ved Nowgorod. En Svensk Fyrste og Bisp skal med 60 Skuder have borttaget 3 Novgorodske Fartøier, som kom udenlands fra, og have fanget 150 Mand. — Udi Wales rasede indbyrdes Krig mellem de tvende Prindser Owen Gwaneth, som regierede i Venedotien, og hans Broder Cadwalader. Den sidste maatte flye til Irland, men der leiede han Skoter og Irrer for 2000 Mark, og anførte af Otter (Other) og hans Sønner Turkel og Clorulf, hvilke Navne vise, at de have været Ostmaner. Men efterat han var kommen med dem til Wales, indgik han Fred med sin Broder Owen, hvorpaa Irerne holdte ham fast, indtil han havde betalt dem deres tilgodehavende med 2000 Stykker Qvæg, mange Fanger og andet Bytte. Dog saasnart Cadwalader var paa frie Fod, greb Owen uformodentligen Irerne an, slog mange ihiel, og tog alt Byttet fra dem.

Den

Erik Lam. Den Engelske Kong Henriks Dotter Mathild, Enke efter Kei-
Aar 1142. ser Henric V, som stred om Riget med Stephan, en Dottersøn af Wilhelm Conqvæstor, hvilken tilsidst fik Overhaand, hun blev ombudet af Londons Borgere, at de maatte faae Lov at rette sig efter Edvards Love (der i meget vare grundede paa Store Knuds), fordi de vare gode, og ei efter hendes Faders Henriks, fordi de vare strænge, men hun vilde ikke, hvorfore de joge hende ud af Byen. Med Tiden komme dog Henriks Love ud af Brug, hvorvel en Codex deraf endnu er til, hvorefter Lambard og Wilkins have ladet dem trykke. Kong Johannes, som døde 1216, befoel 1213, at Henriks Love skulde igien giælde, men siden ginge de gandske af Brug. — Hertug Gwelf, Henriks Farbroder, vilde ei finde sig i at miste Bayern, og forsatte derfore Krigen mod Keiseren, opmuntred hertil af Kong Roger, der lovede aarligen at give ham 1000 Mark, og af Kong Geysa i Ungarn, som og lovede Penge, thi de vare begge bange for at bekriges af Conrad. — I Bohmen var et stort Oprør mod Hertug Wladislaw, saa han maatte flye til sin Gemahlindes Broder, den Tydske Kong Conrad, ved hvis Hielp han fik sit Land igien (20).

Kong

(20) Snorro i Sigurds og Inges Saga c. 13. Arnæ n. 410. 412. 417. 427. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 175. T. 3. p. 55. 221. 222. Torfæi Orcades p. 90. 139. 146. 60. Orkneyinga Saga p. 138. 382. Sacheverell of Man p. 37. 38. Chr. Manniæ ap. Johnston p. 13. 14. Calles T. 6. p. 430-432. Helm. l. 1. c. 56. 57. 58. Chr. Holsatiæ c. 14. 17. 25. in Leibn. accell. Beckers Gesch. v. Lübeck T. 1. p. 68. Cornerus col. 683. 684. Lerbeke Chron. Comit. Schawenb. in Meibomii Scr. Germ. T. 1. p. 500. Chron. Rittagf. ap. Leibn. T. 2. p. 77. Staphorst T. 1. p. 543. 544. 545-547. Christiani Gesch. v. Schl. Holst. T. 1. p. 426. 427. 428. Hvitfelt p. 103. Chronogr. Saxo p. 296. Alb. Mon. p. 291. Orig. Gvelf. T. 3.

Kong Erik tilskrev Eskil, maaskee den Viborgske Bisp Svends Broder, og Ebbo, maaskee Skialm Hvides Søn, som voldeligen havde tilegnet sig Fiskeriet i Løneburg, der tilhørte Knuds-Brødrene i Odense, at de skulde staae fra deres Forsæt, da Kongerne Niels og Erik havde givet Brødrene dette Fiskerie, og lagde han Trudsler til, saafremt de ei efterkomme hans Befalinger. Af dette Diploma haves kun et Udtog ved Hamsfort (21). Erik Lam. Aar 1143.

Ulfhild, Dronning af Sverrig, var meget andægtig, og en stor Elsker af Munkestanden. Som nu den hellige Bernhard udi Frankerige stod da over gandske Europa i den største Anseelse, saa sendte hun Bud til ham, og udbad sig nogle Munke fra Clarevalle. Hun fik dem, og besatte dermed Alvastra Kloster udi Linkiøping Stigt, hvilket udi Junii Maaned blev anlagt. En vis Gerard fra Utrecht vilde da unødig forlade Bernhard, men denne spaaede ham, at han skulde komme tilbage til Clarevalle, og døe der. Dette, som uden Tvil alene sagdes for at trøste ham, blev dog opfyldt 50 Aar efter. Gerard blev først Prior, og

T. 3. p. 11. 12. T. 2. p. 358. Chr. Montis Sereni c. 178. Alb. Stad. p. 271. Otho Fris. p. 154. Anselm. Gembl. p. 263. Dodechinus p. 473. a. Hundii Metrop. Salisb. T. 3. p. 210. Monum. Boica Vol. 3. p. 315. 316, hvor det Diploma, som den Danske Prinds Peter haver underskrevet, er rigtigere udgivet end hos Hundius, helst i Henseende til Datum. Alb. Stad. p. 270. Dlugoss l. 5. c. 458. 459. Nestors Cont. p. 190. Tscherbatow T. 2. p. 612. 613. Milton T. 5. p. 404. Arndt T. 1. p. 357. 405. Wynne Hist. af Wales p. 163. 164. Waræi Ant. Hib. p. 145. Spelmanni Gloss. Arch. p. 362. Muratori Gesch. von Ital. T. 7. p. 87. Script. Boh. T. 1. p. 336.

(21) Lang. Scr. T. 1. p. 274. Lang. Dipl. MS.

Erik Lam og Kiældermester (Cellerarius) i Alvestra, og siden Abbed der i
Aar 1143. 40 Aar. Under ham komme mange Munke did fra Tydskland og Engelland, og bar Jarl Gunhorm største Ærbødighed for ham. Dalin mener, at Alvastra vil sige saa meget, som Alfhilds Rum, hvorefter Ulfhild maae have hedet Alfhild, men denne Mening er uden Grund. I samme Maaned, ja paa samme Dag stiftedes ogsaa efter Petrus Olai Nydale Kloster i Smaaland af Bisp Gyslo i Linkiøping, hvis Stiftelsesdag andre henføre til næste Aar 1144, udi hvilket ogsaa nogle ville, at Alvastra først blev færdigt. Men dette er vissere, at Dronning Ulfhild i dette Aar 1143 ogsaa stiftede Byrs Kloster, beliggende paa en Øe i Wæner Søe, hvorfra det kort efter forflottedes til Lugnaas i Vester-Gotland, og endeligen den 1 Maji 1150 til Varnhem i Vest-Gotland ved Sigrid, en meget fornem Frue, der var beslægtet med Dronning Christina, den Svenske Kong Erik den Helliges Gemahlinde. Munkene bleve forte did fra Alvastra. — Wilhelm af Malmesbury fortæller, at ved denne Tid dreves anseelig Skibs-Handel fra Norge, Island og flere Lande fra hin Side Havet til Bristol. — Godred, en Søn af den ihielslagne Kong Olav Bitling paa Man, kom nu tilbage fra Norge om Høsten, tog sit Fæderne Rige i Besiddelse, da han dertil blev udvalgt af alle Førsterne paa Øerne, og fangede de ommeldte trende Haralds Sønner, hvoraf han lod Regnald dræbe, som havde omkommet hans Fader, og Øinene udstinge paa de tvende andre. Wimund, en fød Engellænder, først Munk udi Furness, siden i Russin paa Man, og endeligen Bisp der, hvor han ved sin Veltalenhed, Smukhed, Styrke og Førlighed indtog alle, udgav sig for en Søn af Greven i Murray, samlede en Mængde fattige og dumdristige Folk til sig, og bekrigede længe den Skotske Kong David;

plyn-

plyndrende hist og her udi Skotland og paa Oerne, og tagende Flugten til udeisomme Skove og til Havet, naar han ei fandt sig stærk nok til at giøre Modstand. Tilsidst blev han paa en listig Maade fanget af sine Uvenner, som gildede ham, og udstunge begge hans Oine. Han levede mange Aar efter udi det Kloster Bellalanda, hvor Guillelmus Neubrigensis, som skriver om ham, selv saae ham; Og pleiede han at sige, at om han kun havde et Spurre-Oie, saa skulde hans Fiender ei glæde sig over det, de havde giort ham imod. — Den 18 April døde Hertuginde Gertrud udi Barns Nød, hvorpaa hendes Søn den unge Hertug Henrik Löve af Saxen strax tiltog sig Navn af Hertug i Bayern, givende tilkiende, at han ei agtede at holde det indgaaede Forlig. Keiser Conrad skal have erholdt Fordele over Slaverne, og sprængt mange af dem i en Flod; Venteligen forstaaes Obotriter ved disse Slaver. Klosteret Lucca ved Leine Flod i Neder-Saxen blev stifted St. Georg til Ære, og efter St. Benedicti Regul, af Greverne i Oldenburg og Hallermund, og til første Abbed derover sat en Munk fra St. Michaelis Kloster i Hildesheim. — Af et Diplom, udstædet til Bremen af Erkebisp Adalbero den 3 September, sees, at Grev Elimar af Oldenborg endda levede. Men betænkeligt er det, at Hertuginde Gertrud forekommer her blant Underskrifterne, da hun dog døde i April samme Aar; Diploma maae derfor enten være falskt, eller og Aaret af det urigtigt hos Staphorst. — Den Pavelige Legat skilte i Bøhmen Præsterne fra deres Hustruer. — Indbyrdes Krig udi Polen vedvarede, og som de yngre Prindser komme deri til kort, saa toge de deres Tilflugt til Wladislai Gemahlinde Adelheids Medlidenhed, og kastede sig ned for hendes Fødder, dog de funde ingen Trost hos hende. Imidlertid maae Wladislaw dog ei have holdt sig for al-

Erik Lam.
Aar 1143.

Erik Lam. deles sikker, siden han bad Wsewolod, Storfyrste af Kiew, om
Aar 1143. Hielp, som sendte den under sin Broder Igors Anforsel; Russerne ginge ind i Masovien, hvor Boleslav og en af hans Brødre kom til dem, og hvor de sluttede Fred imellem Brødrene, paa Vilkaar, at hver skulde beholde sit, og de alene aftræde 4 Byer til Wladislaw. Denne var vel ei aldeles vel fornøiet med Freden, men maatte dog antage den. — Swetopolk, Fyrste af Nowgorod, ægtede en Prindsesse fra Mähren. — Pave Innocentius II. døde den 24 September, og hans Eftermand Guido, som lod sig kalde Cœlestinus II. vilde ei holde Forliget med Kong Roger, hvilken drog til Klosteret Monte Cassino, og bortførte dets fleste Rigdomme (23). —

Aar 1144. Kong Erik ægtede i det Aar 1144 Lutgard eller Luiccard, en Søster af Hartwic, Provst i Bremen, der siden blev Erkebisp der 1148, og som i Erici Krønike og Aarbøggerne af Esrom uretteligen kaldes Henrik; Lutgard var en Søster af Rudolph II, Greve i Ditmarsken og i Stade. Hendes Fader var Rudolph I, Marg-

(22) Lang. Scr. T. 2. p. 613. 614. 642-644. T. 4. p. 458. 459. 460. T. 1. p. 162. 175. 340. T. 3. p. 223. 172. Sacheverell of Man p. 39. Chron. Manniæ ap. Johnston p. 14. 15. Dalins Swea Rik. Hist. T. 2. p. 81. Messenii Scondia T. 1. p. 97. Rhyzelii Monast. Sveciæ p. 127. Exordium Magn. Ord. Cisterc. distinct. 4. c. 28. in Tissier Bibl. Staphorst T. 1. p. 546. Manriqve Ann. Cisterc. T. 1. p. 452. 454. Gvil. Neubr. l. 1. c. 23. 24. p. 79-83. Wilh. Malm. de gestis Pontif. Angl. l. 4. p. 283. Calles T. 6. p. 441-443. Orig. Gvelf. T. 3. p. 12. Chron. Saxo p. 296. Alb. Mon. p. 299. Paullini Chr. Mindense p. 19. Scr. rer. Bohem. T. 1. p. 342. Cont. Cosmæ ap. Mencke T. 3. c. 1804. Dlugoss l. 5. c. 461. Boguphalus p. 41. Arndt T. 1. p. 408. 409. Müller T. 5. p. 405. Muratori Gesch. von Italien T. 4. p. 88. 89.

Marggreve i Soltwedel og Greve i Ditmarsken, som døde 1124, og hendes Moder Riccardis, Dotter af Grev Herman i Magdeborg, som ei døde forend 1152. Lutgard havde og adskillige Søstre, Adelheid, gift med Henrik, Marggreve i Meissen, en Halvbroder af Keiserinden Richenza, som døde 1127, hvilket viser, at Adelheid maae have været meget ældre end Lutgard; Irmengard, gift med Poppo, Greve af Henneberg, og døde hun først 1178, og Gertrud, gift med Pfalzgreve Otto af Rineckge. Forend Lutgard fik Erik havde hun været gift med den Saxiske Pfalzgrev Frideric af Sommerseburg, som først døde 1162 den 19 Maji, og blev begravet i Kirken af Marienthal. Med ham avlede hun Albert, som blev Pfaltzgreve efter Faderen, og døde 1180, og Adelheid, Abbedisse i Qvedlingburg, som døde 1190, eller 1184. Da Lutgard var nærmere beslægted med sin Mand Frideric, end at hun efter de da giældende canoniske Love kunde være gift med ham, thi hans Moder Adelheid var en Søster af hendes Fader Rudolph, og altsaa vare de kiødelige Sødskendebørn; saa paastode Bisperne, at de burde skilles ad. Trætten herom varede længe, og endeligen finge de Geistlige Overhaand. Og denne adskilte var det, Kong Erik ægtede, venteligen for at komme i Svogerskab med saa mange mægtige Tydske Førster, maaskee og, at han derved har havt et Øie paa Ditmarsken og Stade, og at han derved søgte, som det synes, at vinde Keiser Conrads Venskab, thi Lutgards ene Broder Rudolph var vel gift, men havde ingen Børn, og hendes anden Broder Hartwic var Geistlig, hvorfor Gebhardi tænker, at Erik vel har kunnet forestille sig, at Keiseren kunde efter Rudolphs Død tænke paa Søsterne, og lade Ditmarsken og Stade falde i deres Mænds Lod. Lutgardis har uden Tvil været smuk, og vidst listig, thi endskiønt Erik Lam. Aar 1144.

Hhhh 3 hun

Aar 1144. hun aldeles ikke var Tydsk, som Saxo vidner, hvorvel af anseelig
Erik Lam. Herkomst, saa beherskede hun dog aldeles sin svage Gemahl Kong Erik, og formaaede ham til at forære bort de Kongelige Landgods og Domainer til dem, der havde tapperligen staaet ham bi imod Oluf, og det uden mindste Forbeholdenhed og Overleg, saa at hele Gods bleve under Navn af Sold skienkte bort til Krigsbetienterne. Lutgard har uden Tvil haabet, at faae en Søn med Erik, og ved slig Gavmildhed at bane denne Vei til Thronen, men dette Haab slog hende feil, saasom Erik har uden Tvil været ligesaa svag paa Legemet, som paa Siælen, thi Lutgard havde Børn med sin første Mand, og fik ogsaa med sin tredie. Under Erik er det derfor rimeligt, at Adelens Magt har meget tiltaget, og at hans Hird- eller Hofmænd, det er Krigere, have faaet saa meget og arveligt Gods, at man fra den Tid maae fornemmeligen søge Herregaardenes Opkomst, der kaldtes saaledes, fordi de besaddes af Herremænd, Hermænd, der vare forbundne at følge Hæren, og stride for Land og Konge, fordi de besadde de arvelige Lehne. Da Lutgard var vant i Tydskland til saadan Forfatning, saa er det intet Under, at hun vilde indføre den i Danmark. Erkebisp Eskil stiftede Hervad Kloster i Skaane udi Risteberg Sogn, og Nørre Asbo Herred, udi Christianstad Lehn, nogle Mile i Sydost fra Engelholm. Det kaldtes ogsaa Herivath, Hervad, Hærisvaih, Herizwat, Herrisvad. Eskil stiftede det af sine Arve-Midler, indviede det til Jomfrue Marie, og besatte det med Cistercienser-Munke efter Bernhardi Regel. Aar 1150 skal det først være bleven indviet. Det styredes af en Abbed. Det var en stor Bygning, opført af hugne Stene, som Kong Carl XI. lod først rent nedbryde, og af dets Stene opbygge Tydsk Kirke i Malmøe. Endnu sees nogle Levninger deraf,

ef, sampt nogle Ligstene. Paa Stædet boer nu en Oberstlieutenant, og er det Kronens Sæderie. Eskil gav Pengene til Opbygningen, som synes at have varet i 6 Aar, og vil Bartholin, at Eskil har allerede tænkt paa at stifte Klostere fra 1139. Herivad var det 16 Kloster, som var udgaaet fra Cisterrium. Munkene ginge, som alle Cistercienser, graaeklædde. Henriquez henfører Stiftelsen til den 12 October i dette Aar. Magnus Mathiæ vildfarer gandske, naar han gior dets Munke til Benedictiner, og vakler med dets Stiftelse imellem de Aar 1140, 1144, 1151 og 1158. Efter et Manuscript hos Th. Bartholin, Sønnen, komme Munkene fra Clarevalle, og skulle Eskil og den Svenske Kong Sverker have kaldet dem paa eengang, men Eskils være komne først, hvorpaa jeg dog tviler; Eskil satte sine i Herivad, og Sverker i Alvastre. Siden kaldte de igien Munke fra Claravalle; Eskil satte dem i Esrom, og Sverker i Nydal, da dog det sidste Kloster har uden Tvil været ældre end det første. Fra Herivad og Esrom udspirede siden alle Cistercienser-Klostre i Danmark, ligesom fra Alvastre og Nydal i Sverrige. Det Nestvedske Calendarium vil, at der i dette Aar er bleven et Mørke over den gandske Jord; Nu dette Udtrok er for det første ustronomisk; dernæst er ei Dagen benævnet, og endeligen sige Benedictinerne udtrykkeligen i deres Liste over Formørkelser, at der i dette Aar var ingen. Da der ved Riber St. Mariæ Domkirke ikkun vare trende Præster, Broder af St. Clemens, Sybrand af St. Peder, og Niels af Austhath, saa samlede Bisp Elias Brødre did til at leve regelbundne, og gav dem Boliger, sampt anden Underholdning, og beskikkede Broder til Decanus, og efter hans Død satte han Vicard til Prior over dem, og fulgte de St. Augustini Regel, da de forhen havde været Benedictiner. Derefter be-

Erik Lam. Aar 1144.

Erik Lam. Aar 1144. beskikkede Erkebisp Eskil og Bisp Elias dem til at spise sammen ved eet Bord, og stadfæstede deres Privilegier, sampt forordnede, at de skulde læse den hellige Skrift (hvilket skeede hos alle Augustiner-Munke), og prædike for Almuen for at omvende dem fra Afgudsdyrkelse; Saa skriver Hvitfeld, men jeg kan neppe troe, at der paa de Tider haver endda været virkelige Afgudsdyrkere i Danmark, og mener derfore, at dette alene vil sige saa meget, at Almuen endda var uoplyst, og fuld af Overtroe. Dog vil Henriquez, ja det ældgamle exordium ordinis Cisterciensis, ogsaa, at Erkebisp Eskil fra Roden af udroddede det endnu overblevne Afguderie i Danmark, og afskaffede de skadelige og overtroiske Skikke, sampt belagde dem, der handlede derimod, med Band, hvilke ofte derpaa døde paa en skrækkom Maade, hvilket især vederfoer en vis rig og mægtig Hoerkarl, der Skiærtorsdag var bleven offentligen bandsat af ham, og derpaa Natten til Paaske blev tilligemed sin Hore og tvende med hende avlede Børn omkommet af den onde Aand. Er Tildragelsen rigtig, saa have de uden Tvil faaet noget Giftigt ind, eller og har der da været Pest i Landet. Da bemældte Vicard derpaa vendte tilbage til sit Fæderneland, maaskee Flandern (a), saa giorde Bispen sin egen Søn til Erkedegn, hvilken Brødrene udvalgte til deres Prælat, men siden satte mange sig op imod ham, fordi han var en stræng Mand, naar de skeiede ud fra deres Regel. Magnus Mathiæ vildfarer aldeles, naar han giør Elias til Bisp i Odense (23).

Otter

(a) De Ord: Vicardo prædicto ad patriam remeante, kunde efter de Tiders Talebrug betyde, at han døde.

(23) Lang. Script. T. 1. p. 162. 175. 240. 274. 340. 388. T. 2. p. 219. 614. 640. T. 3. p. 304. 488. not. o. T. 4. p. 220. 287. Saxo L. 14. p. 252.

Ottar Birting, en Landshøvding fra det Tronhiemske, og en af Kong Inges ypperligste Mænd, blev udi Tronhiems Bye ihielslaget om Aftenen, da han vilde gaae i Aftensang, og skeede dette Mord efter Kong Sigurds Foranstaltning, og saasom Bønderne i Egnen der omkring bleve herover oprørske, saa maatte Kong Sigurd love at ville bære gloende Jern, for at bevise sin Uskyldighed, hvilket Løfte han dog ei opfyldte. Denne Ottar var Dronning Ingerids tredie Mand, og finder man ei, at hun har avlet Børn med ham. — Kroniken af Man regner fra dette Aar Regierings-Begyndelsen af dets Konge Gudred, endskiønt han allerede blev Konge i forrige Aar, men er maaskee først kommet i rolig Besiddelse af Riget i dette. Men naar den kun tillegger ham en Regiering af 30 Aar, saa feiler den gandske, thi da han først døde 1187, saa har han i det mindste regieret i 43 Aar. — Grevinde Richardis, Enke efter Grev Rudolph I. i Ditmarsken, hendes Sønner Hartvic, Provst i Bremen, og Rudolph II, Erik Lam. Aar 1144.

Greve

p. 252. 253. Meibomii Chron. Marienthalense in ejus Script. Germ. T. 3. p. 249-254. Boltens Dithm. Gesch. T. 2. p. 120. 121. 127. 128. Ej. Beschr. v. Stapelholm p. 136. Orig. Guelf. T. 3. p. 98. Gebhardi Dän. Gesch. 4to. T. 1. p. 479. Suhms Saml. T. 1. p. 187. Gebhardi Aqvilonales Marchiones p. 75. Chron. Rosenfeld. in Vogtii Mon. inedit. T. 1. p. 129. Ann. Saxo col. 655. Alb. Stad. p. 273. Gillb. Beskrif. over Christianstads Län p. 274. Henriquez Fasc. SS. ord. Cisterc. l. 2. dist. 42. c. 1. p. 420. l. 1. dist. 3. c. 2. Exord. Magni ord. Cisterc. dist. 3. c. 25. Magni Matthiæ Series Ep. Lund. p. 31. Th. Bartholini Annales MSS. ad ann. 1144. Manrique Ann. Cisterc. T. 1. p. 466. Chr. Eccl. Rip. p. 11. 12. Hvitf. Danm. Kr. T. 1. p. 148. Ej. Bispe-Krønike p. 18. Pontopp. Ann. T. 1. p. 366. Messenii Scondia T. 1. p. 97.

Erik Lam. Aar 1144. Greve i Stade og Ditmarsken, tilligemed Ermingardis, Moder til Marggrev Henric II. i Soltwedel, og Enke efter Marggrev Udo III., gave det Gods, de eiede ved Elmshorn i Holstein ved Giester, nu Krokaw, Aae, til Klosteret Neumünster i Wipenthorp, hvilket var en het vigtig Tilvext for Vicelin. Den Bremiske Erkebisp Adalbero stadfæstede denne Gave ved sit Brev af 25 Julii. Dette Brev, som er givet til Stade, er underskrevet af mange Provster, 2 Capellaner, mange Adelsmænd (nobiles) og Ministeriales. Da Rudolph II. altsaa endda var i Live den 25 Julii 1144, og han blev dræbt enten den 13 eller 15 Martii, saa kan det ei være skeet 1144, som dog alle gamle Skribenter berette, men først 1145; Dog kan de vel og beholde Ret, saafremt de alle have regnet Aarets Begyndelse fra Paaske. Richardis døde 1152, og Ermingard, som var meget deilig, 1154 den 26 November. Efter en vis F (uden Tvil Friccius i Schleswig-Hollsteinischen Anzeigen) har Grev Adolph først anlagt Lübek i dette Aar, hvilket gierne kan være, i det mindste er 1140 gandske urigtigt. -- Grev Herman af Winzeburg blev af Keiser Conrad beskikket til Advocat for Klosteret Corvey, da han ei vilde beskikke Hertug Henrik dertil, saasom hans Magt stedse forekom ham mistænkelig. — Richiza, Enke efter den Danske Prinds Magnus, og nu gift med Wladimir, Fyrste af Halicz, forlod efter mine Tanker Polen, og det enten i dette eller næste Aar. Sagen kan neppe hænge anderledes sammen, endskiønt ingen Historieskriver fortæller den. Men da hun uden Tvil var gift med bemeldte Wladimir, og han efter Dlugoss ei døde førend 1152 sent ud paa Aaret om Vinteren, hvormed ogsaa Nestors Fortsætter istemmer; Da det er vidst, at hun 1151 allerede var tredie Gang gift med den Svenske Kong Sverker, som døde 1156, og med

hvilken

hvilken hun avlede adskillige Born; Og da af alt dette følger, at hun maae have forladt Polen, hvor hun var gift med en Russisk Fyrste, og være kommen hid ind, venteligen først til Danmark, hvor hun rimeligen endda havde adskillige gode Venner, baade for sin afdøde Mand Magnus, og sin Svigerfader Kong Niels, deres Skyld; Saa kan man herefter ei andet end antage, at hun er bleven skilt fra sin Mand; Venteligen har Geistligheden bevæget sig, fordi hendes Mands ældste Prinds Jaroslaw af første Ægteskab var gift med hendes Søster. Da og hendes Mand tog hendes Halvbroders Wladislai Partie imod hendes Fuldbrødre, Boleslav og de flere, saa har det og kunnet give Anledning til Stridigheder imellem dem, og som Wladislaw havde da Overhaand over sine Brødre, saa har dette uden Tvil været Aarsagen, hvi hun rent forlod Polen, hvor hun ei kunde opholde sig i Sikkerhed, og tog sin Tilflugt til Danmark, tagende sin Dotter Sophie med sig; Og da man finder, at denne blev opdraget i Danmark, saa bliver det herved end rimeligere, at Richiza har først begivet sig til Danmark, hvor og Knud, hendes Søn med Magnus, var. Maaskee og, at Knud har da først fulgt med hende til Danmark, og er hidindtil bleven opdraget i Polen. En Constantinus, af hvilket Navn da vare mange Russiske Prindser, en Fætter af Knud, fulgte da uden Tvil ind med til Danmark, og blev der til sin Død. Det hun fik Lov at tage Dotteren med sig, synes og at vise stor Misforstaaelse imellem hende og hendes Mand, hvorvel han har des snarere givet Slip paa Dotteren, saasom han havde adskillige Prindser af første Ægteskab. Munken Alberic vil, at Richissa havde desuden en Dotter med ham ved Navn Richilla, som ægtede Alphonsus, Konge af Castilien, der kaldte sig Keiser; Men dette er gandske urigtigt, thi denne Ri-

Erik Lam.
Aar 1144.

Erik Lam. Richissa var en Dotter af den Polske Første Wladislaw, den an-
Aar 1144. dre Richissæ Halvbroder. Hun ægtede Alphons Aar 1153, og kalde de Spanske Skribenter hende Ricca. Alphons døde 1157, hvorpaa hun traadde ind i andet Ægteskab med Albert, Greve af Eberstein (Alurestenr, saa staaer der hos Alberic, hvilket Langebek rimeligen forandret til Everstein) i Tydskland (thi at hun mellem dem skulde have havt en Greve af Arragonien, er neppe rigtigt), og avlede en Albert (der ægtede en Broderdotter, Neptis, af den Maynziske Erkebisp Conrad, som døde 1200, og som var Søster til Otto af Witelsbach, der 1208 myrdede Keiser Philip, og avlede hun og Albert 7 Sønner sammen, hvoraf Otto blev Provst i Goslar), samt flere Sønner med ham; Og af denne Slægt komme siden adskillige ind til Danmark i 13 og 14 Seculo. Denne Richizæ Dotter Sanctia ægtede Kong Alphonsus af Arragonien, og fra denne stamme alle følgende Konger i Arragonien. Richizæ Mand Wlodimir kaldes af Nestors Fortsætter Wlodimirsko; Intet Under derfor, om vore Nordiske kalde ham Volodar, Valadar (a). Men lader man Richiza være gift med Rostislav, Wolodars Søn og Wladimirskos Broder, af Swenigorod, saa

jævner

(a) Wilde i sin Indledning T. 2. p. 542, fulgt af Dalin T. 2. p. 84, har alerede indseet, at Richiza har været gift med en Første af Halicz, men holdende sig nøie til Navnet Waladar, saa lader han hende ægte Wolodimirs Fader Wolodar, der døde 1126, men da blev Sophia alt for gammel, og efter Saxo var hun 1153 endda saa ung, at hun trang til Opdragelse. Vist nok undgaaer man, ved at lade Waladar være Richizæ første Mand, den Vanskelighed, som forefalder ved at antage, at hun blev skilt ved Wolodimir, hvorom ingen Skribent taler, saa og Vaskeligheden udi Forskiællen af Navnet, hvilket sidste dog ei er af stor Betydenhed.

kunne altting sig endnu bedre, thi denne Rostislaw døde i dette Aar 1144, hvorved man kan lade Richiza drage bort fra Polen i dette eller næste Aar, og da undgaaer man at formode, at hun er bleven skilt ved sin Mand, og saa har Sverker ei nødig at tage en Forskudt til Egte. Rimeligen er hun meest vendt tilbage til Danmark for sin Søns Knuds Skyld, for at forskaffe ham Riget. Da og Rostislaw havde en Søn af første Egteskab, som og hed Rostislaw, og som 1160 og 1165 regierede i Przemysl, som og en anden ved Navn Iwan, saa er det ikke urimeligt, at Richiza har ei været vel forligt med dem. Vel muligt og, at de siden indbyrdes Krige efter Rostislaws Død have formaaet hende til at forlade Polen, thi Wladimir af Halicz vilde skille Rostislaws Børn ved deres Arv, og indtog Swenigorod, og i Anledning deraf brøde Russer, Polakker og Ungarer ind i Landet. Da og Richiza Moder Salome døde i dette Aar, saa har det vel og giort hende kied af Polen. Salome's Broder var Diepold, Greve af Bergen, som var gift med Gisela af Andechs, der efter nogle var Søster til Hellig Otto, Bisp i Bamborg. Med Kong Sverker, som jeg tænker at Richiza først har ægtet i næste Aar 1145, thi venteligen har hun noget opholdet sig i Danmark forend hun traadde i tredie Egteskab, avlede hun, som man holder for, Kol, opkaldet efter Sverkers Fader, Burislef, der og kaldes Buris, og Boleslav, efter hendes Fader (a), og Suno Sik. Af disse er det dog uvidst, om hun var Moder til flere end Boleslav, som udtrykkeligen kaldes Sophiæ Broder, og som vidst Erik Lam. Aar 1144.

Jiii 3 maae

(a) Dette er atter et Beviis paa, at de Nordiske, fordi de elskede det Bogstav R saa meget, forandrede Boleslav, Bugislav, til Borislav.

Erik Lam. maae have været Richizæ Søn, thi hvorfor skulde ellers Sverker
Aar 1144. have opkaldet hendes Fader. Suno Sik efterlod og en Dotter ved Navn Alfhild, som blev gift med Folke Jarl hin Yngre, der faldt ved Gestilren 1210. Af Dotterens Navn slutter jeg, at Alfhild har været Moder til Suno. Dalin tillegger Richizæ med Sverker ogsaa en Datter ved Navn Ingierd, som blev Abbedisse i Wreta. Jeg finder ellers i Arndes Russiske Historie en Wolodar, som kan have levet ved denne Tid, og som man derfor kunde ansee for Richizæ Mand, dog strider herimod, at man ei veed om og hvor han har regieret, men 1182 regierede hans Søn Wladimir udi Minsk i den Deel af Litthauen, som kaldtes Hvide-Rusland, saa og over Brecst og flere Stæder, og Wladimirs Søn, Wasilko, regierede 1186 i Byen Lagoschek; men det forekommer mig, at disse Fyrster vare for svage til, at Abbed Wilhelm kunde kalde dem anseelige. At jeg henfører Richizæ Reise fra Polen til dette Aar 1144, skeer deels fordi man ei kan lade hende ælt for sent ægte Sverker, deels fordi der i dette Aar udtroge sig tvende Ting, som skilte hende ved hendes beste Støtter i Polen, thi hendes Moder Salome eller Adelheid døde, Dotter af Grev Henric IV. af Bergen, og Enke efter den stridbare Polske Regent Boleslav. Dernæst faldt den mægtige Danske Mand Grev Peder udi Unaade hos sin Herre Wladislaw, og denne Peder havde uden Tvil tilveiebragt Richizæ første Ægteskab med den Danske Prinds Magnus, og siden efter dennes Død fort hende i Sikkerhed tilbage til Polen, ja vel og bidraget til hendes andet Ægteskab med Wladimir, Fyrste af Halicz, eller og hans Broder Rostislaw, hvilket han saa meget lettere kunde giøre, som han var gift med Maria, deres Søster, en Dotter af Wolodar, hvilken han havde ægtet efter Befaling af sin Herre Boleslav, Richizæ Fader, og herved var

har kommen i Svogerskab med Boleslav selv, thi Peders Gemahl- inde var nær beslægted med Zbislava, Boleslavs første Fyrstinde. Boguphalus er den eeneste, som vil, at Peder var gift med Boleslavs egen Søster. Dette er vidst, at Peder stod ei alene længe i Naade hos Boleslav, men og hos dennes Søn Wladislaw, indtil det Aar 1144, hvorvel Kadlubko vil henføre det til 1148. Den sande Aarsag til Peders Fald var, at han, som den mægtigste og rigeste Mand i Polen, der herved, saa og for sin Retskaffenhed og Tapperhed stod i største Anseelse, tiltalede ofte sin Herre Wladislaw, og raadde ham fra at forfølge sine umyndige Brødre, allerheldst han derved satte sig selv i Fare for at miste sit eget Herredømme, der best bestyrkedes ved Eenighed mellem Brødrene, hvilket opvakte Mistanke hos Wladislaw, at han vilde gribe til Vaaben dem til Beste; Hertil komme Wladislaws Gemahlindes idelige Forestillinger imod Peder, saa og, at en anden stor Mand, navnlig Wzebor af Sendomir, der og ofte havde talet til deres Beste, offentligen greb til Vaaben. Wladislaw tog en beqvem Leilighed til at udføre sit Forehavende, nevnlig en Tid, da Peder var gandske sikker, og ventede sig intet Ont; tvertimod giorde sin Datters Bryllup udi Breslau med Jaxe fra Milchow, Hertug i Sorabien, eller det Polske Severien. Her overfaldt Wladislaw ham ved sine Udskikkede, og lod ham tilligemed hans Søn Ægidius føre fangen til sig, og holdt ham saaledes en Stund, indtil han, overtalt ved sin Gemahlinde, der truede ellers at forlade ham, lod hans Oine udstinge og Tunge afskiære. Men som Wladislaw herover hørte meget ilde, og man ei kunde overbevise Peder noget Ont, saa lod han, eller rettere hans Gemahlinde, udsprede følgende Digt om ham, for at formindske det derover mod sig opvakte Had. De vare begge, Wladislaw og

Erik Lam. Aar 1144.

Peder,

Erik L. m. Aar 1144. Peder, engang paa Jagt sammen, og maatte en Vinter-Nat ligge oven paa den blotte Jord; Da sagde Wladislaw til Peder: Din Hustrue hviler blødere end vi med Abbeden af Skrzyn, hvortil Peder spøgende svarte: Ja, hvo veed om ei ogsaa din hviler bedre hos Dobiesz. Rygtet skal have sagt, at Adelheid elskede denne Ridder. Denne Samtale berettede Wladislav siden for sin Gemahlinde, hvilken, opbragt derover, ei aflod, forend hun havde stillet sin Hævn, og faaet Peder fangen ved bemeldte Dobiesz. Peders Navn var endnu høit og helligt hos Polakkerne udi Dlugoss Tid, 350 Aar efter, og forsikrede de, at han havde faaet baade Syn og Mæle igien. Han overlevede sin Ulykke i 5 Aar, og berigede imedens de Klostere og Kirker, som han havde stiftet, og befoel paa sit yderste sine Sønner, Constantin (a) og Ægidius, at tillegge, hvad der endda feilede. Udi St. Vincentii Kloster uden for Breslau blev han begravet, hvilket han selv havde stiftet Aar 1139, og sat der Cistercienser-Munke fra Klosteret Tiniecz ved Cracau, dog blev det ei indviet forend 1149; Efter andre blev det besat med Præmonstratenser-Munke. Sit Gravsted fik han midt i Choret, og en stor Skare af Polakker fulgte ham til Jorde. Hans Gemahlinde Maria blev siden nedsat i samme Grav, og paa deres Ligsten sat:

Hic situs est Petrus, Maria Conjuge fretus,
Marmore splendente, Patre Wilhelmo peragente.

Ved denne Wilhelm forstaaes Abbeden af St. Vincentz, Wilhelm II, der sad fra 1350 til 1364, og som lod fornye Peders Grav; Dog have nogle heraf taget Anledning til at troe, at Peders

(a) Hvo veed, om denne Constantin ei er den samme, som siden blev myrdet i Roskild 1157 med sin Frænde Kong Knud V.

Peters Fader hed Wilhelm, og at han overlevede ham. Imid- Erik Lam-
lertid var den Maria, som overlevede ham, hans anden Hustrue, Aar 1143.
og Dotter af en Hertug i Frankerige, som han uden Tvil æg-
tede der, da han didhan fulgte sin Herre Wladislaw paa en Pil-
legrims-Reise. Dlugoss opregner alle de Kirker og Klostere,
som han stiftede og bygde i Polen, 41 i Tallet. Han fortæl-
ler og, at han forestod de tvende Palatinater, Kalitz og Crus-
wicz, og lod midtveis oprette en Steenpiller, der endda saaes
i Dlugo'ss egen Tid, med saadan Paaskrift:

De Kalisz hic medium in Cruswiciam sive punctum.
Indicat ista viæ formula justitiæ.
Quam fieri fecit Petrus Comes Palatinus.

Peder besad som en Eiendom det hele Grevskab Skrzyn, hvoref-
ter han og bar Navn, og havde faaet det til Foræring af Boles-
lav. Iblant de Klostere, han anlagde, vare især mærkelige et
Nonne af Præmonstratenser-Orden, som først var i Kalino,
indviet Mariæ Magdalene til Ære, men som han siden flyttede til
Strzelno, og indviede Kaarset og Jomfrue Marie til Ære den
16 Martii Aar 1133, og opførte af lutter hugne firkantede Stene,
og forommeldte St. Vincentii, bygget ligeledes af hugne Stene.
Udi sit hvide Skiold førte han en Figur, der saae ud som et stort
Bogstav, eller snarere som en Negle med et R sammenbundet, og
paa Hielmen en Svane, hvilken han siden satte i sit røde Skiold.
Fra ham stammede mange Slægter i Polen, der i Dlugoss's ja i
Cromeri udi det 16 Sæculo Tid endda brugte det sidste Vaaben,
og henførte deres Herkomst til ham, sampt brugte hans Navn
og Tilnavn, og tilstode, at de stammede fra Danmark, kaldte
sig og af Svanen Labecii. Boguphalus vil, at Peder stiftede de
mange Klostere efter Pavens Befaling, som havde paalagt ham

Erik Lam. Aar [illegible]. at bygge 7, da han giorde en Pillegrims- og Penitentses-Reise til Rom, og beklendte om den Danske Konges Skat, hvoraf man maae slutte, at han ei er kommen rigtig til den. Hans Søn Constantin skal siden have fuldført hvad han ei fik færdig. Joannes i sin Polske Krønike, og en Anonymus ville derimod, at saadan Bod blev ham paalagt fordi han forrædeligen havde fanget den Russiske Konge (Jaropolk). Rimeligt er det, at Peder har begaaet noget, hvilket har drevet ham til, for at giøre det got igien efter Tidernes Tænkemaade, saaledes at øse sine Rigdomme ud. Pontoppidan har trende andre Gravskrifter over Peder, hvoraf det første lyder saaledes:

Conditur hoc tumulo sacrum hoc qvi condidit olim
Delubrum Petrus nomine, gente Danus,
Ingenio lingvaqve potens; Verum illud ut ampla
Sortis causa fuit, sic fuit ista necis.

Det andet:

Hic jaceo infelix sine lingva oculisqve cadaver,
Non oculi exitio, sed mihi lingva fuit.

Og det tredie:

Conditur hoc tumulo, facram hanc qvi condidit aedem,
Fortunae Danus conditur ipsae suae.

Dog det er klart, at de alle ere giorde i meget nyere Tider, og har jeg siden fundet dem i det Skrift, von Breslau, hvor de tilskrives Nicolaus Rhediger den yngre, som levede i det 16 Seculo i Slesien. Denne store Mand kaldes af mange, endog af den gamle Bogephalus, Pyotryco Magnus, som jeg ikke mener at skulle betyde den Store, men som han snarere har efter mine Tanker baaret, fordi han var den Danske Prinds Magnus saa meget hengiven, ligesom Svend Estrithsen ogsaa kaldtes Magnus, fordi

han

han en lang Tid var Magnus, Konge i Danmark og Norge, hengiven. Med sin sidste Gemahlinde avlede han uden Tvil Sønnen Swentoslaw, og Dotteren Beatrix, og i alle deres Nærværelse, saa og sine Brødres og mange andre fornemme Personers, lod han den 9 Januarii, omtrent i det Aar 1140, indvie Kirken af Zobotka, saa og af Gorka. Den første blev helliget Jomfrue Marie, og begge besatte med Canniker efter St. Augustini Regel, hentede fra Arras i Artois. Zobotka laae 5 Mile i Sydvest fra Breslau, og havde Peder der paa et Bierg bygget et Slot, hvor man vilde at hans Fader Wilhelm skal have hvet for den herlige Udsigts Skyld. Efter Burghardi sees endnu paa Zotenberg Levningen af Grav og Vold. Capellet eller Kirken der er 25 Skridt lang og bred, og Altaret deri mod Vesten. En Inscription siger, at Peder havde her stiftet et Kloster for Augustiner Dom-Herrer. Dette Stæd er det samme, som Zobotka, og derfra bleve Munkene flyttede 1170 til Gorka. Da Peder stiftede disse tvende Klostere, var han Land-Hovedsmand i Slesien, som uden Tvil var hans sidste Bestilling. I Kirken af Sande udi Breslau, hvorhen Klosteret siden blev flyttet fra Zobotke, forestilles i et meget gammelt Minde (thi jeg veed ikke enten det er malet eller af Steen) Marie med hendes Søn Swentoslaw, hvorledes hun rækker en Kirke til Jomfrue Marie med disse Ord: Erik Lam. Aar 1144.

Has mater venie tibi do Maria Marie

Has offert ædes Swantoslaus mea proles.

Det lader saavel af dette, som af det at en Hertug L. af Slesien skal tilligemed sin Gemahlinde, som i et Document giøres til Keiser Henrics Dotter, have været tilstæde ved Indvielsen af Kirken i Sande, at den ei er gaaet for sig, førend efter Peders Død, thi ved L. kan ei forstaaes nogen anden end Ladislaw eller

 Wla-

Bisk. Lim. Wladislaw, Fyrste i Polen, der tilsidst maatte lade sig noie med
Aar 1144. Slesien, hvortil kommer, at Bisp Walter I. skal have indviet den, og han blev ei Bisp i Breslau forend 1148, hvilket got kan foreenes med Wladislaws Dodsaar, som var 1159. Tet ved Domkirken i Breslau bygde Peder St. Ægidii Kirke, som han skal have opkaldet efter een af sine Sonner, hvilket neppe er rigtigt, da han snarere har opkaldet Sonnen efter Helgenen. Om denne Peders Ulykke, og hvorledes Hertuginden forfulgte ham, skal der være bleven skrevet een Tragoedie i gamle Dage paa tydske Vers, som er ikke mere til. Udi Bogen von Breslau, antages, at Maria skulde være død i Januarii 1150, og Peder selv ei forend den 20 Februarii 1153. Udi denne Bog er det meste og beste samlet om denne navnkundige Mand, dog ei uden adskillige Feil og Vildfarelser. Da Boguphalus, som døde 1253, skrev, havde man allerede en Levnetsbeskrivelse af Grev Peder, og det paa Latin, som det lader, men hvilken enten er ikke mere til, eller dog i det mindste ei trokt. Men desuden haves endnu trende andre Levnetsbeskrivelser af ham, og alle paa Latin. Den forste ved Benedict af Posen, som døde omtrent 1523, og skrev 1518. Han tog sit meste af Dlugoss, dog forøgede han det med adskillige Omstændigheder, der uden Tvil ere digtede. Den anden ved den lærde Christopher Manlius fra Gorlitz i Lausitz, omtrent ved Aar 1568, hvilken omtales i Hofmanni Script. rer. Lusat. T. 1. Part. 1. p. 252. af Manlius selv, men er endnu ikke udgivet; og den tredie ved Doctor Juris Joan Godfred Baro i Breslau, under Navn af Anastasis Petri Wlast Dunini vulgo Dani, Leipzig og Frankfurt 1727, i lille Folio. Dog Skade, at i denne sidste findes ei andet end Samlinger og Udkast til en Levnetsbeskrivelse. I Anledning af det Tilnavn Dunin

og

og Norvig, som uden Tvil er kun en Fordreielse af Danus, maae Erik Lam.
jeg sige, at de senere Skribenter have gemenligen kaldet ham med Aar 1144.
det, og at han derfor er meest bekiendt derunder, hvilket, tilligemed hans Vaaben, har foraarsaget, at man har henført ham til Duesläegten. Udi St. Vincentii Kloster har og engang staaet disse gamle Vers over ham, som nu ere borte:

Petrus templorum decies septemqve duorum
Hujus fundator danus, devotus amator
Cleri jam servus domini formidine plenus,
Linqvens instantem mundum rabidum, venientem,
Intravit mille post partum Virginis ille
Annus C. solum sic & L. tribus sociatum
Optemus celi jubilum sibi mente fideli.

Dersom det Brev hos Pezius er, som han formoder, af 1150, saa kan Peder ei være død 1149, men formodentligen først 1153, og saa er han ei kommen i Ulykke 1144, som Dlugoss vil, men først 1148, saafremt det er rigtigt, at han kun levede 5 Aar efter den Tid. Hvorom alting er, saa indbyde Mathæus, Bisk op af Cracau, og Grev Peder den hellige Bernhard at komme til sig fra Clarevalle, for at omvende de mangfoldige Russer (Ruthener), der hverken fulgte den Latinske eller Grækiske Kirkes Skikke, hvilket bringer mig paa de Tanker, at herved fornemmeligen sigtes til dem af Halicz, der efter den Grækiske Skribents Cinnami Vidnesbyrd fulgte næsten Mose Lov, en Tænkemaade, de maaskee fra ældre Tider havde faaet fra Chazarerne i Crim, hvor Jøder og alle havde Religions-Frihed; Og vist er det, at mange Caraiter endnu opholde sig i de Egne. Saadan Syncretismus kan og have givet Anledning til Misforstaaelse imellem Richiza og hendes Mand Wlodimir. Og at Peder neppe kan 1144

 være

Erik Lam. Aar 1144. Wladislaw, Fyrste i Polen, der tilsidst maatte lade sig noie med Slesien, hvortil kommer, at Bisp Walter I. skal have indviet den, og han blev ei Bisp i Breslau forend 1148, hvilket got kan foreenes med Wladislaws Dodsaar, som var 1159. Tet ved Domkirken i Breslau byggde Peder St. Ægidii Kirke, som han skal have opkaldet efter en af sine Sønner, hvilket neppe er rigtigt, da han snarere har opkaldet Sønnen efter Helgenen. Om denne Peders Ulykke, og hvorledes Hertuginden forfulgte ham, skal der være bleven skrevet en Tragoedie i gamle Dage paa tydske Vers, som er ikke mere til. Udi Bogen von Breslau, antages, at Maria skulde være død i Januarii 1150, og Peder selv ei forend den 20 Februarii 1153. Udi denne Bog er det meste og beste samlet om denne navnkundige Mand, dog ei uden adskillige Feil og Vildfarelser. Da Boguphalus, som døde 1253, skrev, havde man allerede en Levnetsbeskrivelse af Grev Peder, og det paa Latin, som det lader, men hvilken enten er ikke mere til, eller dog i det mindste ei trykt. Men desuden haves endnu trende andre Levnetsbeskrivelser af ham, og alle paa Latin. Den første ved Benedict af Posen, som døde omtrent 1523, og skrev 1518. Han tog sit meste af Dlugoss, dog forøgede han det med adskillige Omstændigheder, der uden Tvil ere digtede. Den anden ved den lærde Christopher Manlius fra Gørlitz i Lausitz, omtrent ved Aar 1568, hvilken omtales i Hofmanni Script. rer. Lusat T. 1. Part. 1. p. 252. af Manlius selv, men er endnu ikke udgivet; og den tredie ved Doctor Juris Joan Godfred Baro i Breslau, under Navn af Anastasis Petri Wlast Dunini vulgo Dani, Leipzig og Frankfurt 1727, i lille Folio. Dog Skade, at i denne sidste findes ei andet end Samlinger og Udkast til en Levnetsbeskrivelse. I Anledning af det Tilnavn Dunin

og

og Dirvin, som uden Tvil er kun en Fordreielse af Danus, maae Erik Lam.
jeg sige, at de senere Skribenter have gemenligen kaldet ham med Aar 1144.
det, og at han derfor er mest bekiendt derunder, hvilket, tillige med hans Vaaben, har foraarsaget, at man har henført ham til Dueslagten. Udi St. Vincentii Kloster har og engang staaet disse gamle Vers over ham, som nu ere borte:

Petrus templorum decies septemqve duorum
Hujus fundator danus, devotus amator
Cleri jam servus domini formidine plenus,
Linquens instantem mundum rabidum, venientem,
Intravit mille post partum Virginis ille
Annos C. solum sic & L. tribus sociatum
Optemus celi jubilum sibi mente fideli.

Dersom det Brev hos Pezius er, som han formoder, af 1150, saa kan Peder ei være død 1149, men formodentligen først 1153, og saa er han ei kommen i Ulykke 1144, som Dlugoss vil, men først 1148, saafremt det er rigtigt, at han kun levede 5 Aar efter den Tid. Hvorom alting er, saa indbyde Mathæus, Biskop af Cracau, og Grev Peder den hellige Bernhard at komme til sig fra Clarevalle, for at omvende de mangfoldige Russer (Ruthener), der hverken følge den Latinske eller Grækiske Kirkes Skikke, hvilket bringer mig paa de Tanker, at herved fornemmeligen sigtes til dem af Halicz, der efter den Grækiske Skribents Cianami Vidnesbyrd fulgte næsten Mose Lov, en Tænkemaade, de maaskee fra ældre Tider havde faaet fra Chazarerne i Crim, hvor Jøder og alle havde Religions-Frihed; Og vidst er der, at mange Caraiter endnu opholde sig i de Egne. Saadan Syncretismus kan og have givet Anledning til Misforstaaelse imellem Richiza og hendes Mand Wlodimir. Og at Peder neppe kan 1144

 være

Erik Lam. være kommen i Fortræ, synes og at være klart deraf, at han,
Aar 1144. som den Saxiske Chronograph vidner, modte dette Aar paa Rigsdagen, Keiser Conrad holdt til Magdeborg, og der, som en meget andægtig Herre, udbad sig nogle Helgenes Levninger af den Magdeborgske Erkebisp Frederic, og fik dem ogsaa ved Keiserens Mellemhandling, saavel med Erkebispens som Cannikernes Samtykke, nevnlig noget af St. Vincentz, og bleve de førte derfra den 24 Maji, og komme til det bestæmte Stæd den 6 Junii, hvor Grev Peder gik dem med alle de Store i den Egn andægtigen i Møde, og gav han paa samme Dag alle Fanger, der vare i hans Magt, løs, beskiænkede Overbringerne herligen, og sendte med dem Gaver til Erkebispen. Det er ellers ei aldeles afgiort, om Peder Wlast, der fangede den Russiske Storfyrste Jaropolk, og Peder Duvin ere een og den samme Person, som jeg dog troer. Den Ungarske Konge Matthias Corvin ansaae Peder for en Forræder, maaskee fordi han med List havde fanget Volodar, Fyrste af Halicz. Michovius foregiver, at Peders Gemahlinde var Søster af Jaroslaw, Fyrste i Wlodimir, altsaa en Dotter og ei en Søster af Wlodimir, og en Halvsøster i det mindste af den Danske Kong Valdemari I. Dronning Sophia, hvilket Tiden neppe tillader. Forommældte Vincentii Kloster i Forstaden af Breslau lod man af Frygt nedbryde 1529, da Tyrkerne beleirede Wien, og derved er Peders Gravstæd ikke mere til. I Schleßwig-Hollsteinische Anzeigen antages for afgiort, at Peder var en Tydsk, hvilket er en gandske nye og uden Tvil urigtig Meening, men derimod anmærkes artig nok, at Wlasta betyder en Due paa Polsk, hvilket kan tiene til at bevise, at Peder Wlast og Peder Skrzyn have været een Person; Kun Skade, at det Ord ei findes i noget Polsk Lexicon, maaskee det er alene brugeligt i en

Dia-

Klosteret, som gaaer i Schlesien, hvilket sidste Forfatteren ogsaa Erik Lam.
[fyldes] at sige. Parsberg i sine skrevne Anmærkninger til den Dan- Aar 1144.
ske Saxo vil, at denne Pedor har været af de Hvider, og at Gre-
verne af Serini i Ungarn stammede fra ham, dog alt dette er vel
ikke alene uvidst, men vel endog urigtigt. Naar den samtidige For-
fatter af den Bambergske Bisp Otho taler om den Polske Anfø-
rer Peter, der var lige god i Raad og i Daad, og der med List
fangede den Russiske Konge, saa kan det ingen anden være end
denne Greve Peder. Holberg har allerede rigtigen indseet, at Pe-
der Duvin maae have levet under Kong Niels, og taler han hel
kortelig om ham. Franz von Kleist har i tydske blanke Vers
giort et Drama, eller Historisches Gemählde, som han der kal-
der, over denne navnkundige Mand, og kaldet det, Graf Peter
der Däne. Det er trykt Berlin 1791 i 8vo. — Svetopolk,
Mistislavs Søn af Novgorod, havde den 4 Januarii Bryllup
med en Pomersk Prindsesse, maaskee Ratibors Dotter. — Udi et
Brev fra Munk Laurentius i St. Laurentii Kloster udi Lüttich til
Albero, Bisp i Verdun, tales om Normanernes Fremfart i
Stiftet Verdun udi det 9 Sæculo, da Hatto og Bernhald vare
Bisper der, og hvorledes de dræbte nogle af St. Vitonis og St.
Germani Cannikker, efterat de havde brændt deres Kirker, hvor-
om endda haves et Latinsk Vers, hvis Slutning lyder saa-
ledes:

Haimo tuus germanus obit cum cæde piorum,
Pro Domino moritur, & tibi junctus adest,
Et quarto deno Martis hunc ante Kalendas,
Normanni jugulant, æthere martyr ovat.

Dette burde vel have været anført i Historien af det 9 Sæculo,
men da jeg først har fundet det siden, saa har jeg dog villet her

ind-

Erik Lam. indføre det. — Imellem den nye Pave Lucius II. og Kong Roger
Aar 1144 havde forhen været Venskab, hvorover Roger blev glad, da han hørte, at Lucius var bleven Pave, og foreslog et Forlig, hvilket Cardinalerne dog dreve tilbage, hvorover Roger forbittred, lod plyndre Terra di Lavoro lige til Ferentino ved sin Søn Roger, Hertug i Apulien, dog kort efter kom det til Forlig. Anfus eller Alphons, Hertug af Capua og Neapel, Kong Rogers anden Søn, døde, hvorpaa hans tredie Søn Wilhelm blev Hertug at i sin Broders Sted (24).

Til

(24) Snorro i Sigurds og Inges Saga c. 14. 15. Torfæi Hist. Norv. T. 3. p. 524. Lang. Scr. Dan. T. 3. p. 223. Chr. Mannic ap. Johnstorf p. 15. Staphorst T. 1. p. 547. 548. Lind. Scr. Germ. p. 154. Arndt T. 1. p. 411. 410. 416. Chr. Saxo p. 304. 305. 296. Chron. Rosenfeld. p. 126. 138. Bolten's Dithm. Gesch. T. 2. p. 138-146. Schl. Holst. Anzeige 1750. p. 4. 5. 270. Harenb. Mon. Hist. inedit. fasc. 1. p. 46. Albericus p. 290. Joannis Script. Mogunt. T. 1. p. 565. 581. Arndts Russ. Gesch. T. 2. p. 182. 224. Ferreras Hist. von Spanien T. 3. p. 502. Dalins Swea Rikes Hist. T. 2. p. 85. 121. Lagerbrings Swea Rikes Hist. T. 2. p. 131. Nye Saml. af Danske Vid. Selsk. Skrifter T. 2. p. 495. 496. 497. Chr. Saxo p. 296. 297. Chr. Montis Sereni col. 178. Boguphalus p. 36. 41. 42. Dlugoss l. 4. c. 421. 423. l. 5. p. 435. 462-466. Joannis Chr. Polonorum p. 7. Anonymi Chr. Princ. Poloniæ p. 37. 38. Kadlubko p. 36. Pontani Hist. Daniæ l. 5. p. 229. 230. Pontopp. Gesta Danorum p. 286-289. Von Breslau Th. 1. p. 199-266. Pezii Thes. Anecd. noviss. T. 6. Part. 1. col. 360. 361. Cinnamus l. 4. c. 8. Michovii Chron. Pol. l. 3. c. 14. p. 56. Balbini Misc. Hist. Bohemiæ Decad. 1. l. 3. p. 55. Canis lect. Ant. T. 3. Part. 2. p. 56. Holbergs Danske Historie T. 1. p. 210. Henelius ap. Sommersberg p. 229. 232. 234. Hess Mon. Gvelf. T. 1. p. 220. 242. Calmet Hist. de Lorraine T. 1. Preuves p. 206. Mathias de Michovia l. 3. c. 17. p. 62. in Pistorii Script. Polon.

Til det Aar 1145 henfører jeg først Rigizæ Bryllup med den Svenske Kong Sverker. Da Rigiza uden Tvil var rig, thi Grev Peder havde vel ei alene beholdt al Nicolai og Magni Rigdom, da hun, og Søn Knud, ogsaa rimeligen besadde Gods i Sverrige, fornemmeligen i Gotland, efter Magnus og hans Moder Margrete, og da hun sidst ogsaa har endda havt mange Venner i Danmark, saa have vel alle disse Aarsager bevæget Sverker til at ægte hende. Kong Erik giorde et Tog til Venden, hvidst enten til Rygen eller til Obotriternes Land, dog troer jeg snarest til det første. Hensigten var uden Tvil at hemme Vendernes Søerøverier paa de Danske Strømme, og at tugte dem derfor. Dog dette Tog løb slet af, ligesom en Deel foregaaende, mange Danske bleve fangne, og han maatte flye derfra, og blev til en Skam og Latter for dem, thi uagtet al hans personlige Tapperhed, saa opførte han sig dog som en slet Feltherre, og uden mindste Overlæg, i det han fulgte den Ringestes Mening i at slide Hæren, og ofte naar nogen af Trossen raabte, at man skulde vende hiem, virkeligen og ufortøvet gav Floden Hiemlov. Saaledes skriver Saxo om ham, og han og Helmoldus bevidne, at Vendernes Søerøverier toge mere til under ham end sædvanligen, saa at de derfor ogsaa engang angrebe ham selv, da han seilede over fra Fyen til Siæland, og nødde ham til at sætte paa Land, efterladende sig Skib og Gods, og undflye med Skræk og Vanære. Saa dybt faldt den Danske Søemagt, som kort forhen havde

Erik Lam. Aar 1145.

Polon. T. 2. Cromerus ib. l. 5. p. 484. 485. l. 6. p. 493. 494. Hankius de Silesiorum rebus §. 76. p. 381. Burcharti iter Sabothicum p. 56-59. 60-73. Arndt T. 1. p. 424. Muratori Gesch. v. Ital. T. 7. p. 89. 90.

Erik Lam. Aar 1145. havde under Erik Lams været anseelig nok, til Beviis paa hvor meget der kommer an paa Anføreren. Hamsfort er den eene, som henfører Eriks Tog til dette Aar 1145, da de andre Skribentere sætte intet Aar. Den Danske Kronike, som slutter med 1286, antegner en Mørke ved dette Aar; dog var der ingen Solformørkelse i det. Ved sit Brev af 15 Junii beskikkede Helias, Bisp af Ribe, Canniker ved Kirken der, og gav dem Underholdning efter sin Formue, i Betragtning af, at der ikkun vare saa faae, som forrettede Gudstienesten ved bemeldte Kirke, og at de havde saa liden Indtægt. Han gav dem og den Frihed, at de efter deres Loftes Ælde maatte med Bispens Raad beskikke Skolerne, og at ledige Cannikedømmer maatte efter deres Raad og Samtykke bortgives. Brevet er udstædet i Henningh, maaskee Hemmet Sogn i Lundenæs Amt og Nør Herred, udi hans første Bispe-Aar, hvilket viser, at han er bleven Bisp 1142 i det mindste. Det er siden bleven stadfæstet udi Ribe af Bisp Gunner den 12 September 1248, og udi den Stadfæstelse indført. Den 1 September lod Erkebisp Eskil paa nye indvie Domkirken i Lund udi sin egen Overværelse, saa og nærværende Herman, Bisp af Slesvig, Gislo af Linkøping udi Ost-Gotland, og Ödgrim af Skara udi Vest-Gotland. Den blev da indviet Jomfrue Marie og St. Laurentius til Ære. Erkebispen indviede selv det høie Altar til Jomfrue Marie, og lagde deri utallige Helgeners Levninger, iblant andre af Kong Oswald. Bisp Gislo indviede Alteret paa den høire Side til de hellige Martyrer, Vincentius og Albanus, og lagde deri ogsaa Levninger af mange Helgene, iblant andre af Albanus. Af denne Efterretning sees, at de Svenske Bisper erkiendte Eskil for deres Erkebisp, og hiulpe ham ved hellige Forretninger. Mærkelig er det ogsaa, at Herman kaldes Bisp

Bisp af Slesvig, hvorvel det er uvidst, om enten han, som jeg dog snarest troer, eller Occo, har da virkeligen havt Stiftet i Besiddelse, og om han maaskee har alene ført Navn deraf. Dette er vidst, at han vedblev at kalde sig Bisp til sin Dødsdag 1159, endskiønt han da ei havde noget Stigt i Besiddelse. Samme Dag udstædde Eskil sit Brev, af hvilket endnu findes mange Udtoge i en Pergaments Copie-Bog udi Lund. Deri kalder han sig den anden Erkebisp i Lund, hvilket beviser, at Adzer virkeligen var det, og skriver sig Adzers sin Faders (naturlige nemlig) og Farbroders Eftermand. Derved indstifter han et Archidiaconat i Lund, som hidindtil manglede, tillagde det Boder og andre Rettigheder, der forhen tilhørte Erkebispen, udi Byen Lund, indsatte Skatmester-Embedet, og forsørgede det med Indkomster, saa og et nyt Decanat. Skolerne, som hidindtil ikkun havde havt 3 Mark, forøgede han med 6 Marks aarlig Indkomst, 3 af den Erkebispelige Indtægt (Census) af Lund, og 3 af Bornholm (Burgundeholm), saa at enhver Discipel kunde have frie Adgang til dem uden mindste Afgift, og forbod han for den Aarsag at tage noget af Fattige eller Fremmede. Af sit eget Tafel-Gods indstiftede han og en Præbende; En allerede stiftet Præbende forøgede han med 2 Mark af Byens Afgift (Debito), og med een af Øen (Bornholm). Til Choret gav han 3 Mark; Subdiaconi Præbende forøgede han med 1 Mark, og desuden 2 af Byens Afgift, og 1 af Øen. Til almindeligt Brug skiænkte han tvende af sine Gaarde (Curiæ), hvoraf Brødrene skulde faae Indkomsten paa hans aarlig holdende Begravelsesdag. Til de allerede stiftede Præbender gav han 12 Mark af Byens Afgift; og 13 af Øen Holm (Bornholm). Han forordnede, at Canikerne skulde paa visse der opregnede hellige Dage, 18 i Tallet,

Erik Lam. Aar 1145.

Kirk. Lund. Aar 1145. styre Chorer, og have prydelige Stokke i Hænderne, og medens af Brødrene sunge Litaniet i deres Sted, og derfor hver Gang hver oppebære een halv Mark af Erkebispen selv, hver Cantor 1 Ore, Diaconus 1 Ore, Subdiaconus 2 Skillinger, de wende der sunge Graduaier 4 Skillinger, og ligeledes de der sunge Alleluja. Ligeledes forordnede han, at Klosteret skulde aarligen nyde af Erkebispen 3 Mark. For des mere at forherlige denne hoitidelige Dag, saa foræerede han og lagde paa det hoie Altar kostbare Kirke- og Altar-Klæder, nemlig 5 kostelige Casulæ, 5 Kapper, 3 rare Messeserker, 4 Mantler, 2 Dalmaticas, 2 Skiorter (Subtilia), 2 Bælter, 2 Messehager (Stolæ), 5 Klæder til at svøbe Hostierne i (Fanoner); Fremdeeles 2 Kaaber, 2 linnede Altar-Klæder, eet kosteligt Haandklæde, 3 skiønne Lysestager, 4 Vegge-Tapeter (Dorsalia), 4 Tapeter, eet kosteligt Skrin af Rav, og wende af Elphenbeen, til at giemme Helgenes Levninger i, eet Crucifix af Elphenbeen, og nogle kostbare Kar. Han forordnede og, at den ældste Broder, som havde en ringere Præbende, kunde tage den bedre, naar den ved Dødsfald blev ledig. Alt dette blev, som sædvanligen, stadfæsted under mange Eder og Forbandelser imod Overtræderne. Brevet blev givet udi det 8 Aar af Eskils Erkebispelige Værdighed, hvilket viser, at han er bleven Erkebisp 1138 forend den 1 September. Nærværende vare, og som underskreve, Azer, Bisp af Sieland, hvilken endda 1140 havde været Kongens Capellan, Gislo af Linkoping, Orgrim af Skara, Herman af Slesvig, og de Abbeder, Niels af Lund, Justrid, Syanchelv og Wilhelm, adelige Clerker; De Forster: Swen, Kong Eriks Søn, Kanutus (Knud), Magni Søn, Hertug Erik og hans Sønner Karl og Knud; Den Erik nemlig, som havde Cæcilia, Hellig Kong Knuds Dotter, hvilket atter

meener

kener til at vise, at han meest, om ei bestandig, opholdt sig i Danmark. Og de Bønder (Bondones) Toki, Sigvins Søn, Magnus, Saxo Søn, Ake Fris og hans Broder Manne, sampt flere jeg forbigaaer at opregne, og en overflødig Mængde af Almuesmænd. Dette viser uovervindeligen, at Bønder da ei regnedes til Almuen, og end mere at der forhen siges, at Vielsen gik for sig udi en talrig Forsamling af Bisper, Fyrster, Adelsmænd (Nobilium), Clerke og Almue; thi da ingen af de Underskrevne kaldes Riddere og Adel, saa er det klart heraf, at Bønderne betegnes ved disse Adelsmænd. Heraf sees og, at Bønderne vare da gandske frie, og at de mødte ved alle høitidelige Handlinger, ligesom de tilforn giorde ved Kongevalg og paa Thingene, og herved bliver det rimeligt, at de frie Bønder bleve siden kaldte Adelsmænd, iblant hvilke og mange vare af Konge-Slægten, og af Kongens Hird- eller Hofmænd. Benævnte Magnus Saxesön er den samme, jeg forhen har omtalt, og som Saxo kalder Erik Emuns Hirdmand (Miles). Af denne Handling sees, at Eskil har været en mægtig, rig, andægtig, stolt, prægtig og myndig Herre. Efter Hamsfort saa levede ved denne Tid iblant de Ypperste i Riget, Georg-Munk og Eilif Greve af Vestorp (Vestæorp), og vare blant de fornemste Riddere i Sieland. De skulle have skienket meget Jordegods til Knuds-Brødrene i Odensé. Langebek formoder, hvorvel kun svagt, at denne Georg Munk er den samme som Grev Georg, Broder til den mægtige Mand Peder, og Søn af Sothild. Anselm, Bisp af Havelberg, siger, at der vare Præmonstratenser-Klostere i Danmark, udi sin Bog til Pave Eugenius III. Han opregner alle Lande, hvor de fandtes, og nævner deriblant Leuticia, hvilket viser, at dette Navn og Folk var endda til, og bliver dette saa meget des vissere

Erik Lam.
Aar 1141.

Erik Lam. derved, at Anselms Skrift laae i dets Nabolaug. Bartholin vil,
Aar 1145. at denne Bog er skrevet i dette Aar 1145, men Dacherius henfører den til 1143 (25).

Den Norske Enkedronning Ingerid havde nu havt tre Mænd, men dog avlede hun uden Ægteskab med Ivar Sneis en Søn kaldet Orm, som siden bar Navn af Kongens Broder, fordi han var sin Halvbroder Kong Inge aldeles hengiven. Da man nu mærkede, at Ingerid ei kunde undvære Mand, saa giftede man hende fierde Gang med Arne paa Stodreime, som siden blev kaldet Kongens Svoger. Deres Børn vare Inge, Nicolaus, Bisp i Oslo, Philippus af Herdslo, og Margrete, som først havde Biørn Buk og siden Simon Kaare Søn. Langebek formoder, at Klosteret Garde i Grønland kan være stiftet i dette Aar, af det Manrique anfører, at Abbediet Gradis eller Gradicensis blev da stiftet, siden det Alders er gandske ubekiendt. — Den 13 Martii blev Greve Rudolph II. af Ditmarsken og Stade ihielslaget af Ditmarskerne, sine egne Undersaatter, tilligemed mange flere, fordi de ei længere kunde taale hans Undertrykkelser. De fleste Skribenter henføre vel hans Død til 1144, men jeg haver forhen beviist med et Diploma, at det ei kan være. Kröniken af Stederburg siger og udtrykkeligen, at han omkom 1145. Saafremt Kong Erik havde ved sit Giftermaal med Lutgard tænkt at erhverve enten Greveskabet Stade eller Ditmarsken, eller maaskee endog begge, saa slog

hans

(25) Saxo l. 14. p. 253. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 39. 274. 340. T. 2. p. 219. 371. 435. T. 3. p. 455. 456. 546. T. 4. p. 290. Helmold l. 1. c. 67. Hvitfelds Bispe-Krønike p. 22. Langebeks Diplom. Mss. Sommelii vita Eskilli p. 44-50. Terpageri Rip. Cimbriæ p. 118. Pontopp. Ann. T. 1. p. 366. 367. Anselmi Dial. l. 1. c. 19. in Dacherii Spicil. fol. T. 1. p. 168. in

hans Haab kom dog herved aldeles feil, thi den Ihielslagnes Erik Lam.
Broder Hartwic, overste Provst i Bremen, afstod strax af sin Aar 1145.
Rettighed og Arv til Stiftet Bremen, imod at blive Greve i Bremen, og fik saaledes den Bremiske Kirke alt hvad Greverne af Stade havde i fang Til besidder, dem saa kaldte Idæ og Friderici Arv, og udstædde Hartwic herpaa et lovmæssigt Gavebrev, hvorimod han og hans Svoger Pfaltzgreve Frideric bleve igien beteignede med Bremer Grevskab, og fik Ban (Jurisdiction i en vis Egn) af Keiser Conrad, og Magt paa hans Vegne at sidde Retten. Da Frideric var just den, som forhen havde havt Lutgard til Egte, saa bliver det herover troligt for mig, at han af al Magt har arbeidet Kong Erik imod, og søgt at hindre ham i at faae nogen Deel i den afdøde Rudolphs Lande, og venteligen bidraget meget til denne med den Bremiske Kirke sluttede Foreening. Rudolph omkom ved Bakelenburg, og var han gift med Elisabeth, en Søster af Marggreve Ottocar i Steyermark, men havde ingen Børn med hende. Imod den Bremiske Kirkes Besiddelse af Rudolphi efterladte Lande giorde den unge Hertug Henric Løve Indsigelse ved sine Formyndere hos Keiseren og alle Fyrsterne, og paastod, at Erkebisp Adelbero havde lovet Hertugens Moder Gertrud, at Erkebispen vilde forlehne hendes Søn med Grevskaber, naar Rudolph døde. Efter mange Klagemaal fastsatte Keiseren en Samling til Ramesla, for at dømme i Sagen. Erkebispen havde der Forsædet, og Hertugen paa den ene Side, og Hartwic og Frideric paa den anden vare Parterne. Tilstedeværende vare Thietmar, Bisp af Verden, Albert (Biørn) Marggreve, Grev Herman af Wincebyrg, og hans Broder Henric af Asle, samt mange Riddere. Men der opkom en Tummel, og grebe Hertugens Mænd til Vaaben. Erkebispen

blev

Erik Lam. Aar 1145. blev fanget, og sad nogen Tid i Lüneborg, og maatte tilsidst indgaae Hertugens Villie, og vidst er det, at Hertugen besad fra den Tid Grevskabet Stade, og efterlod det til sine Arvinger. Provst Hartwic blev og fangen, og maatte give en Deel for han fik sin Frihed. Imidlertid bleve dog Hartwic og Hertugen siden gode Venner, og lader det, at de have forligt sig saaledes, at den sidste skulde have Grevskabet Stade, dog som et Lehn af den Bremiske Kirke, og den første Ditmarsken, thi paa Rigsdagen, holdet i Julen til Magdeborg, afstaaede Hartwic og hans Moder Marggrevinde Ricardis til Erkebisp Frideric i Magdeborg for en stor Deel Penge, og overlod den Magdeborgske Kirke til Eiendom en Hoben af deres Allodial-Gods, som bemeldte Kirke havde forhen ikkun havt til Lehn af dem, hvorimod Erkebispen lovede Hartwic, at ville staae ham bi ei alene i at igienvinde sit af Grevskabet Ditmarsken, men endog af det nordlige Marggrevdom (a) (Soltwedel), og af de Eiendele, som havde tilhørt Grev Frideric og Ida. I Diploma siges, at gandske Ditmarsken tilkom Hartwic, som en Arv, men at hans Broders Mordere hindrede ham i, at komme derind, og at tage det i Besiddelse. Erkebisp Frideric lovede ogsaa, at ville give bemeldte Allodial-Gods tilbage, saafremt han enten ikke vilde eller kunde hielpe Hartwic. Iblant Underskriverne forekomme Hertug Henric af Saxen og Grev Adolph af Schowenburg. Ved sit Diplom, given til Magdeborg den 31 December, stadfæstede den

Tydske

(a) Saa forklarer jeg Comitatus Nortlandie, hvilket nogle ville giøre til Nord-Ditmarsken, og andre til Grevskabet Stade; hvorvel det efter min Mening bliver da underligt nok, hvi Marggreve Albert Biörn har underskrevet. Dette Grevskab Nordland fortiener derfor nøiere Overveielse.

Tydske Kong Conrad Gaven af Castellet Jerichow, hvor et Klo- Erik Lam.
ster blev oprettet, og af andet Gods, beliggende i Marggrev- Aar 1145.
dommet Saltwedel, skiænket Magdeborger Kirke af Hartwic og hans Moder Richardis, efterat hans Broder Grev Rodulph var omkommen af Thietmaringenserne (Ditmarskerne), og død uden Børn. Denne Stiftelse og Radolfs Død omtales ogsaa i et Diploma af Aar 1172, given af den Magdeborgske Erkebisp Wichmar. Deri kaldes Rodolf og Udo meget store Fyrster. Imidlertid vedligeholdte Ditmarskerne sig i en Art af Frihed, og det uden Tvil under Anførsel af en vis Etheler, venteligen den samme, der havde den Bremiske Erkebisp Hartwics 2 Søster Sophia til Ægte, som Hoyer vil, og er det ikke urimeligt, som Bolten formoder, at den Danske Kong Erik har underhaanden opmuntred og understøtted Ditmarskerne imod den Bremiske Kirke, der tragtede efter et Slags Overherskab over dem. Erik har venteligen herved havt den Hensigt tilsidst selv at blive Mester af bemeldte Land. Efter Kroniken af Riddagshusen skulde Adolph ei forend i dette Aar have anlagt Lübec, men det bliver vel noget for sent, og desuden ere Aarstallene næsten altid urigtige i denne Kronike. Luccardis, den Meisniske Marggrev Conrads Gemahlinde, og Moder til Adela, der siden ægtede den Danske Kong Svend, døde den 19 Junii i Klosteret Gribstede, hvor tre af hendes Døttre vare Nonner. — Wladislaw i Polen blev ved at forfølge sine Brødre, og fik megen Hielp fra Wsewolod, Storfyrste i Kiew, som sendte ham en Hær under Anførsel af sin egen Broder Igor, forjog og de tvende Boleslaw og Henric, hvilke derpaa flyede til Miecislav i Posen, hvor Wladislaw beleirede dem; Men da han nu ved sin Fremgang var bleven meget tryg, giorde de Indfald og overvunde ham gandske; Han flyede til Cracau, og

 de

Erik Lam. de Russiske Fyrster hver til sit, hvoriblant Wladimir til Halicz.
Aar 1145. Boguphalus henfører dog dette Nederlag til 1142, men efter Arndt blev Fred da sluttet mellem de Polske Brødre ved de Russiske Fyrsters Megling (26).

En Kongeliste, som slutter med Valdemar II, henfører hel urigtigen
Aar 1146. Kong Eriks Død til det Aar 1146. Den 1 September indviede Erkebisp Eskil det Altar paa venstre Haand udi Lunde Domkirke, og lagde Levninger af mangfoldige Helgene ind i det, og deriblant af Bisp Godehard i Hildesheim, en indfød Dansk. Det blev indviet til St. Steffen og St. Mauritius, hvilken var en af Kirkens Patroner. Da Adzer forhen havde indviet Altarerne, saa maae man troe, at Eskil har ombygt dem. Hamsfort henføre og til dette Aar, at Kongen havde paa store Belt nær faldet i Vendernes Hænder, men da Saxo siger, at han nogle Aar efter døde, saa kan denne Tildragelse ei sættes senere end 1145. Til dette

(26) Snorro i Sigurds og Inges Saga c. 16. Lang. Scr. Dan. T. 4. p. 410. Manrique Ann. Cisterc. T. 2. p. 20. Chron. Saxo p. 297. Hist. Arch. Bremens. p. 90. Wolteri Chr. Brem. in Meibomii Scr. Germ. T. 2. p. 50. Chr. Mont. Sereni p. 18. Alb. Stad. p. 271-273. Ann. Saxo c. 655. Anon. Saxo ap. Meincke col. 107. Ann. Bosov. c. 1013. Chr. Lüneb. in Eccardi Corp. hist. med. ævi T. 1. col. 1378. Vogtii Mon. ined. T. 1. p. 128. 138. Boltens Ditm. Gesch. T. 2. p. 138. 139. 147. Orig. Gvelf. T. 3. p. 13-15. Chr. Holsatiæ p. 27. Westphal T. 3. c. 37. T. 4. c. 1450. Lind. Script. p. 155. Hoyer præf. in cont. Alb. Stad. Lang. Dipl. Mss. Leibn. T. 2. p. 77. Kadluhko p. 51. Nestors Cont. p. 192. Arndt T. 1. p. 416. Tscherbatow p. 620. Danske Vid. Selsk. Skr. T. 2. p. 496. Dlugoss l. 5. col. 466. 472. Boguphalus p. 42. Chr. Stederburg. ap. Meibom. T. 1. p. 453. Gercken cod. dipl. Brandenb. T. 2. p. 341-345. T. 7. p. 10-15. Anales Waverleienses c. 386.

dette Aar henfører og Hamsfort først det forhen til 1139 anførte Diploma om Georg Munks og Grev Eilifs Gave til Bisp Ricolph i Odense. Pavens Legat, Cardinal Hubald, skal have været derved tilstæde, og Hamsfort vil, at han først i dette Aar er bleven sendt hid af Paven for at overtale Kong Erik til at indtræde i Forbundet af den hellige Krig mod Hedningene. Vidst er det, at Hubaldus nævnes ikke under noget Pave-Brev som Cardinal førend i dette Aar; Men da det er udstædet til Viterbo i Italien den 23 December, og da de Danske ei toge virkeligen Deel i den hellige Krig førend 1148, saa slutter jeg heraf, at Hubald ei er kommet herind førend 1147; Altsaa skulde bemeldte Diploma først være udstædet 1147, hvilket tiener til at giøre Langebeks Gietning rimelig, at Hubald er i Stædet for Theodignus sat under Diploma, hvoraf kun haves et Udtog hos Hamsfort. Den 26 November skal paa en Onsdag have indtruffet en Formørkelse, da der dog var ingen Formørkelse i dette Aar, undtagen den 20 November paa en Onsdag total i Maanen. Rimeligen er Tallet bedærvet i det Lundiske Necrologium. Men det Mærkeligste, som skeede udi dette Aar, var en Handling, der ei sigtede til mindre end at bane Prinds Svend, Erik Emunds Søn, Vei til Tronen, en Herre, der venteligen havde mange paa sin Side af sin Faders gamle Venner, og hvilken var ynder af den da regierende Kong Erik, som altid synes at have været megen hengiven til Erik Emun og hans Hus. Men Knud, Magni Søn, havde og et stort Anhang; Erkebisp Eskil holdt uden Tvil hemmeligen med ham, venteligen fordi Erik Emun havde sat sig imod hans Valg til Erkebisp; Hans Moder var og gift med den Svenske Konge, og forestiller jeg mig, at hun ved dette Giftermaal har havt Hensigt paa sin Søn, og

Aar 1146. Erik Lam.

Erik Lam. søgt derved at skaffe ham Styrke at erhverve sig det Danske
Aar 1146. Kongerige, ligesom Sverker maaskee vel og derved har tænkt at faae Indflydelse i det Danske Rige, og i det mindste derved at blive i Stand til at svække det ved Splid, og altsaa intet have at befrygte fra den Kant. Begge disse Prindser vare da omtrent 18 til 19 Aar gamle, Valdemar derimod, Hellig Knuds Søn, ikkun 15. Rimeligen har han og havt sit Partie, der vilde hielpe ham til Riget, men det maae have været svagt, siden han var saa langt fra at giøre Paatale paa det, at han wertimod slog sig til Svends Partie. Dette synes ogsaa at vise, at Erik Lam ei forestod Riget, som Formynder for ham, hvilket Saxo fortæller, dreven maaskee af for megen Partiskhed og Bevaagenhed for den Kongelige Slægt, under hvilken han skrev; Men at Erik var derimod, efter Helmoldi Beretning, Formynder for alle tre Prindserne, og forestod Riget; Hvorved det dog bliver udvidst, om han skulde afstaae Riget til den blant dem, Folket valgte, naar de bleve voxne; Dog tviler jeg herpaa, saasom Erik i alle sine Breve kaldes Konge. Hvorom alting er, saa kom Valdemar ei ret for Dagen forend i dette Aar, da han hidindtil havde lagt som i Skiul, uvidst hvor, thi 1137 lader det, at han har været i Landet med sin Moder, om hvilken nu ved denne Leilighed intet tales, hvoraf jeg slutter, at hun er død i dette Mellemrum. Valdemar havde adskillige Venner fra sin Faders og Farfaders Tid. Af Frygt for, han ved sin Fraværelse skulde lide nogen Skade, besluttede de nu, at føre ham frem paa Skuepladsen, hvortil kom hans høie Herkomst, hans nu sig nærmende Manddom, og hans egen venlige og behagelige Opførsel, som vandt ham manges Hierter. De fornemste af dem vare uden Tvil hans Svogre, Stig Hvitaleder i Skaane, og

Stig,

Stig, Toges eller Tokkes Søn i Sieland, hvilken sidstes hele Slægt, der stammede fra Skialm Hvide, var Valdemar aldeles hengiven. Denne Stig eiede og meget Gods i Jylland. Da og Kunds Fader havde dræbt Valdemars Fader og Svends Farbroder, saa foraarsagede dette naturligen, at Svend og Valdemar holdte sammen mod Knud. De vare og næsten af een Alder, nær beslægtede, lystige og venlige, og heraf opkom megen Omgang og Venskab imellem dem. Dette bragte dem og til at beslutte, at de vilde optage den hellige Hertug Knuds Legeme af Graven, og legge paa en Baare. Dette Foretagende sigtede aabenbare til at opvække det gamle Had imod de Afdøde, Niels og Magnus, hvilket skulde derved falde paa den sidstes Søn Knud. Svend søgte herved at tiltrække sig et Partie, for derved at sette sig Adgangen til Thronen, og Valdemar har vel da ei herved tænkt ander, end at fornye sin Faders ærefulde Hukommelse, at stænge Knud ud fra Kronen, og at forbedre sine Vilkaar ved Svends Venskab. Saasnart Eskil fik Efterretning om dette deres Forsæt, forbød han dem det, foregivende, at Knud var endda ei af Paven bleven erkiendt for Helgen. Denne Grund var rimelig; men uden Tvivl var denne den fornemste, at han hemmeligen hældte til Knuds Side, som han og en Tid efter aabenbare gav tilkiende. Dog de unge Prindser lode sig ikke herved afvende fra deres Forsæt, men toge Liget op af Graven, og lagde det paa en Baare; Ei nøiede hermed, lader det endog, at de forjoge fra deres Embeder i Ringsted de tvende Canniker, der satte sig imod de Rygter, der udspreddes om Jertegn virkede ved den hellige Mand; Og da det gik stort Rye af disse Jertegn, saa satte det Prindserne des lettere i Stand til heri at naae deres Diemærke. Petrus Olai henfører dette Optrin til 1145, men da

Erik Lam. Aar 1146.

 det

Erik Lam. Aar 1146. det skeede 16 Aar efter Knuds Begravelse, saa bør det vel snarere henføres til dette Aar. Det kommer mig ikke urimeligt for, at Valdemar har i Svends Selskab opholdt sig en Tid ved Keiser Conrads Hof, siden han var borte, og siden der var saa megen fortrolig Omgang imellem ham og Svend. Omtrent ved denne Tid blev Tuko eller Tyge, Kongens Diaconus, og hvilken han meget elskede, beskikket til Bisp i Vendsyssel udi Sylvesters Stæd. Dette er vidst, Sylvester sad endda 1140, og at Tuko var Bisp, forend Kong Erik døde 1147 (27).

Alle de Gamle, som tale om Stiftelsen af Lyse Kloster i Norge, henføre den til dette Aar, alene Stral vil, at den er skeet 1145. Dette Kloster kaldte Munkene paa Latin Lysa og Lucida Vallis, ja og Vallis Dei. Det laae i Bergens Stigt, og udi Sundhord Lehn. Bisp Sivard af Bergen stiftede det, og indviede det til Jomfrue Marie. Munkene vare Bernhardiner, og bleve indsendte fra det Engelske Kloster de Fontibus, thi da Bisp Sivard eller Sigurd, der var af en fornem Slægt, kom paa sin Reise fra Norge til Engelland did, kunde han ei noksom forundre sig over den skiønne og for ham hidtil ubekiendte Regel, der udøvedes. Abbed Henrik, bevæget af hans mange Bønner, lod derpaa med Klosterets Samtykke endel Munke afgaae til Norge, hvoriblant Ranulph, en Munk fra Klosteret i York, blev første Abbed i Lyse Kloster, hvis Stiftelse skeede den 10 Julii, og mener Langebek, at denne Ranulph har forfatted den korte Efter-

(27) Langeb. Script. Dan. T. 1. p. 14. 162. 176. 274. 426. T. 3. p. 456. 458. T. 4. p. 262. 268. 273. 264. Saxo l. 14. p. 353. Monast. Angl. T. 1. p. 108. a. Knytlinga-Saga c. 93. Pontopp. Ann. T. 1. p. 419.

Efterretning, man endnu har om Klosterets Stiftelse, og lader den at være opsat efter Bisp Sivards Død, som skeede 1156. Ranulph forblev længe der som Abbed, og udbredde Kundskab om Guds Ord i den Egn; Vendte dog endeligen tilbage til det Engelske Kloster, og døde der i en høi Alder. Sigurd satte Klosteret i Stand ved at anvende meget af sine Arvemidler derpaa. Klosteret blev efterhaanden meget rigt, men blev, som alle Klostere, ophævet ved Reformationen, og var Matthias, en Dansk Mand, den sidste Abbed. Siden blev det forlehnet Lehnsmændene, og er nu i private Hænder. En stor Del af Kloster-Bygningen staaer endnu udi Fieldbergs Præstegield, og beboes af Folk, og sees oven paa mange af Munkenes Celler; Saaledes var Tilstanden i det mindste udi Rami Tid, og er Kirken endnu et Annex under Fieldberg. Lyse Kloster var altsaa en Dotter af det Engelske de Fontibus, og stod derfor under dets Visitats, men som denne Forretning blev besværlig for de Engelske Munke, saa afstode de deres Ret til Alvastra i Sverrige, og erklærede Lyse Aar 1213 for en Dotter af dette. Den 7 Januarii tilskrev Pave Eugenius fra Lateran Abbed Orm ved St. Michaelis Kloster i Bergen, og tog det under sin Beskyttelse, sampt alle dets da værende og herefter erhvervende Eiendele, og gav Munkene Magt selv at vælge sig deres Abbed. Dette Brev er endnu til i Afskrift, og det ældste Diploma om Norge, som nu er tilovers. Dette Kloster kaldtes ogsaa Munkalif, og var af Benedictiner-Ordenen. Kong Oluf Kyrre skal alerede have stiftet det, hvorvel andre, og deriblant Snorro, tilskrive Kong Eisten dets Stiftelse, omtrent ved Aar 1110. Udi Reformationen gik det ind Aar 1534. Den af vore Aarbøgger, som slutter med 1194, henfører urigtigen Klosterets Stiftelse til Aar 1147. Samme Kronike synes

Erik Lam. Aar 1146.

Erik Lam. Aar 1146. og at henføre Stiftelsen af Klosteret Hovedøe til samme Aar, da det dog vel snarere er stiftet 1148. Paa Rigsdagen til Speyer, der holdtes udi Julen, overtalte den hellige Bernhard Keiser Conrad til at lade sig kaarse tilligemed mange flere Fyrster, for at drage til det hellige Land, de fortrængte Christne til Hielp imod Tyrkerne, der havde indtaget Edessa og flere Stæder. Ved denne Leilighed skal Bernhard have paa en overnaturlig Maade læget adskillige Syge, og derved overbeviist den tvilende Holstenske Grev Adolph. Bernhard prædikede Kaarset efter Indskydelse af Pave Eugenius og af den Franske Konge Ludvig, der havde stor Lyst at drage til Jerusalem, og derfor ogsaa lod sig kaarse, hvorpaa Prædikantere bleve overalt udsendte i Frankerige og Tydskland for at formaae Mængden til at tage Deel i denne saa kaldte hellige Krig. Erkebisp Adalbero af Bremen stadfæstede ved sit Brev Klosteret Neumünster Korn- og Qvæg-Tienden af Bishorst, og beskrev noie Omkredsen af den Marsch, for at forekomme alle Tvistigheder i Fremtiden. Det er underskrevet af Hartwic, Provst i Bremen, som der kaldes Herre af Stade (Stadensium Dominus, thi Byen Stade selv beholdt han) Provst Vicilin, Grev Adolph og mange flere. Ligeledes stadfæstede han et Mageskifte mellem Provst Vicilin i Neumünster og Provst Hartman i Romesflet, hvorved den sidste overlod Tienden i Bishorst til den første, imod at faae 12 vel dyrkede Hollænder-Agre og een halv udyrket Hollænder-Boel i Mageskifte. Ved denne Tid nævnes Scowenburg, som et fast Stæd, hvor Adulf, en meget rig og ædel Mand, havde sine Krigsmænd. — Den Polske Wladislaw blev nu uddrevet ved sine Brødre, og flyede først til Ungarn, og siden til sin Svoger Keiser Conrad. Derefter indtoge Brødrene Cracau, hvor Adelheid, Wladislai Gemahlinde,

faldt

faldt i deres Hænder, som de dog sendte sikkert til Keiseren tillige med hendes 3 Sønner. Denne Prindsesses Navn var Adelheid, og var hun en Dotter af Marggreve Leopold i Østerrige, og Halvsøster paa Moders Vegne til Keiser Conrad. Dlugoss giør de tvende Gemahlinder, Wladislaw havde, Adelheid og Agnes, til een, og kalder hende Christina; Det Onde, han siger om hende, hvorledes hun foragtede Polakkernes Sæder, og satte alene Pris paa de Tydskes, angaaer nok alene Agnes. Der er neppe nogen Regent, paa hvis Gemahlindes Navn og Herkomst man har været mere uvis end paa Vladislai; thi Samtidige kalde hende Adelheid, Agnes, Bertha, Gertrud, men det kan meget afhielpes ved at antage, at han har havt tvende, Adelheid og Agnes, og ved at vide, at Gertrud var den enes Søster, og gift med den Bohmiske Vladilaus. Keiseren giorde vel i Augusti Maaned et Tog til Polen, men uden Fremgang, og sluttede derfor Fred efter Raad af de Marggrever, Albert Biörn og Conrad af Meissen, saaledes at Boleslav forblev Over-Regent, sampt gav sin yngste Broder til Gissel, og en Del Penge. Vladislav opholdt sig derpaa i Aldenburg, som Conrad gav ham til Ophold, og varede dette indtil Keiserens Død 1152. Er dette sidste rigtigt, da kan Vladislav ei vel have ladet blinde Grev Peder Aar 1148, med mindre han har fulgt ham i hans Landsflygtighed. Imedens Marggrev Conrad var borte, døde hans Gemahlinde Lucardis; hun var Moder til Adelheid, der siden blev gift med den Danske Kong Svend Grathe. Wsewolod II, Storfyrste af Kiew, døde den 1 Julii, og havde efter sin sidste Villie sin Broder Igor til Efterfølger paa Thronen, som han dog kun besad 1 Maaned og 15 Dage, da han maatte overlade den til Isjaslaw., Mstislaws Søn, der var en Broder af Ingeborg, Hertug Knuds Gemahlinde.

Erik Lam. Aar 1146.

Erik Lam. Aar 1146. inde. Efter dette tænker jeg at Isjaslaw har giftet Euphrosyna, der enten var hans Dotter eller Søster, dog snarere det sidste, bort til Geysa, Konge i Ungarn, hvoraf Slægtskabet mellem hendes Søn Bela III. og den Danske Kong Valdemar I. kom. Katona henfører Euphrosynæ Giftermaal til 1144, hvilket vel og kan være, og dette stadfæstes derved, at Arndt fortæller, at Isjaslaw sendte 1146 efter sin Thronbestigelse til sin Søster og hendes Mand, Kongen af Ungarn, og lod dem det vide. De gamle Ungarske Skribenter kalde Isjaslaw Minoslaus. Den 20 Januarii eller og den 1 April døde den Nonne Marina, en Dotter af Wladimir, og en Dotterdotter af den Engelske Kong Harald. Imellem Pave Eugenius og Kong Roger sluttedes et Forbund for at hindre Keiseren fra at komme til Italien; Roger gav ham endel Penge, og Paven tilstod ham ei at ville sende ham nogen Legat uden den han selv forlangte. Det kommer mig rimeligt for, at Paven har skyndet Keiseren til det hellige Tog for at hindre ham fra at komme til Italien. Kong Roger bekrigede Maurerne i Africa, og indtog Øen Gerbes og Tripoli, hvilket nogle dog henføre til næste Aar. Derimod ragede han i dette udi Stridigheder med den Grækiske Keiser Emanuel, hvorover han indtog Corfu og plyndrede Cephalonien, Corinth, Theben, Athenen, Negrepont og flere Stæder, og førte utroeligt Bytte derfra tilbage, sampt mange tusinde Fanger, hvoriblant vare mange Silkevævere, hvorved den Kunst at væve Silke først blev bragt til Italien (28).

Saa-

(28) Lang. Script. Dan. T. 1. p. 162. T. 2. p. 521. T. 3. p. 58. 628. 304. T. 4. p. 407-409. 411. 412. 413. Monast. Angl. T. 1. p. 746. b. Pontopp. Ann. T. 1. p. 367. Lel. Coll. T. 4. p. 107. Rami Norges Beskr. p. 137. Langebek Dipl. Mss. Thorkelini Dipl. T. 2. p. 1-3. Calles T. 6. p. 456-462. Helmold l. 1. c. 59.

Saasom den Islandske Bisp Ketil i Holum var død 1145, saa blev i det Aar 1147 den 4 Maji Biörn, Gilsi Søn, indviet ved Erkebisp Eskil i Lund, og kom han samme Aar til Island. Den 17 April, en Skærtorsdag, skal, efter Hamsforts Beretning, den Fyenske Bisp Ricolph have skienket store Gaver til Knuds-Brødrene, og Gavebrevet have været underskrevet af de Provster, Linus (Lino eller Livo), siden Bisp i Fyen, og Herman, sampt Ako Pik og Ubbo, Bondonis Søn. Bisp Silvester af Vendsyssel maae og være død i dette eller foregaaende Aar, siden Erik hialp sin Diaconus Tuko der til Sædet. Efter denne Tid blev Kong Erik angreben af en Feber udi Sieland, hvorfore han drog over til Fyen, for at døe der hvor han var fød. Men da han ei blev bedre, efter at have opholdt sig nogen Tid i Odense, saa kiæddes han ved Verden, kaldte derfore sine Hofmænd til sig, og sagde sig offentligen fra Regieringen. Derefter gav han sig som Munk ind blant Knuds-Brødrene i Odense, tog Munke-Dragt paa, og lod sig rage, saasom man da almindeligen troede, at sligt frem for alt andet forsonede og udslettede alle Synder. Kongen blev nu sengeliggende, og adskillige af hans Mænd sadde ved hans Seng. Da skeede det, at Grev Eilif af Vestorp formanede dem til, at see sig om en anden Konge, Erik Lam. Aar 1147.

Nnnn 2 siden

c. 59. Alb. Mon. p. 313. Otto de S. Blasio c. 1. p. 197. Otto Frising. de gestis Frid. I. l. 1. c. 33-38. p. 426-429. Staphorst T. 1. p. 548. 549. Lambecii Orig. Hamb. l. 2. p. 89. Cod. Corbej. in Misc. Lipf. nov. col. 13. p. 427. Boguphalus p. 43. Kadlubko p. 51. Dlugoss l. 5. c. 473-475. Chron. Saxo p. 294. 297. 298. Chr. Montis Sereni col. 179. 180. Eccardi Hist. Geneal. Princ. Saxoniæ c. 643-645. 657. Ann. Saxo col. 681. Nestors Cont. p. 192-194. Tscherbatow T. 2. p. 620-630. Arndt T. 1. p. 433. Katona Hist. Reg. Hungariæ T. 3. p. 559-561. Muratori Gesch. von Ital. T. 7. p. 96-99.

Erik Lam. Aar 1147.

siden de nu vare befriede fra deres hidtil havde Tieneste. Men endskiønt Erik havde sagt sig fra Regimentet, saa gik det ham dog som alle Regenter, undtagen Diocletianus, at han fortrød det, og ei kunde lide, at man tænkte paa hans Eftermand, imedens han endda selv var i Live. Imidlertid fyldestgiorde han dog deres Begiering, lod kalde de 3 Prindser, Svend, Knud og Valdemar, for sig, sampt de Store, og med disses Raad beskikkede han Svend til sin Eftermand, og befoel, at Knud og Valdemar skulde være fornøiede med deres Fæderne Arv. Derefter døde han den 27 Augusti, og blev begravet udi Knuds Kirke, og skal det, han blev nød til at tænke paa sin Eftermand, have forkortet hans sygelige Dage. Den Roskildske Anonymus, som ellers ikke er hans Ven, siger, at han døde vel, venteligen fordi han blev Munk. Alle Omstændigheder vise, at Erik har ikkun været Munk i faae Dage, og har levet meget kort efterat han havde sagt sig fra Regimentet (29).

Fast alle vore gamle Aarbøger henføre Eriks Død retteligen til 1147, alene de, som slutte med 1263, ville, at han døde først 1148, hvormed ogsaa de Islandske Annaler, der vel slutte med 1327, men dog ei ere skrevne før i det 16, ja maaskee 17 Sæculo, komme overeens. Ja de Islandske Annaler, som slutte med 1295, henføre endog hans Død til 1146. Til Aar 1147 henføre ogsaa de udenlandske Skribenter, Cornerus, Ericus Olai, hans Død. Om hans Dødsdag kan ingen Tvil være,

da

(29) Finni Hist. eccl. Island. T. 1. p. 329. Saxo l. 14. p. 253. Knytlinga-Saga c. 106. Helmold l. 1. c. 67. Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 18. 39. 68. 120. 162. 176. 241. 252. 340. 369. 386. 388. T. 2. p. 170. 219. 371. 431. 435. 521. 614. T. 3. p. 55. 260. 304. 433. 455. 545. 628. T. 4. p. 226. 287. Arnæ Mss. n. 410. 412. 424. 427.

da det samtidige Lundiske Necrologium opgiver den 27 Augusti. Der kaldes han og Hericus. De Gamle ere selv uenige om hvor længe han har regieret, hvilket dog kommer meget deraf, at de lade hans Formand døe 1139. Saaledes tilskriver Knytlinga og et Islandsk Fragment hos Langebek Erik Lam kun et Regimente af 8 Aar; Hamsfort derimod, Petrus Olai, Aarbøggerne af Esrom og det Lundiske Necrologium, 9 Aar, hvilket og kan lade sig forsvare, naar de regne kun fulde Aar, thi Erik Lam regierede fra 1137 i December til 1147 i Augusti, og kastes da den Del af det 10 Aar bort. Dog lader det at der Lundiske Necrologium har endog tilskrevet ham 11 Aar, thi det siger først, at Erik III. regierede i 9 Aar, derpaa Oluf i 2, og endeligen Eric IV. i 9, hvilken fierde er den samme som den forhen benævnte tredie; Da det nu paa begge Stæder stadigen tilskriver Eric 9 Aar, og dog tillegger Oluf 2, saa maae man heraf slutte, at det haver regnet 11 Aar fra den Tid Erik blev Konge og indtil han døde, hvilket og gierne kan forsvares efter den Maade, de Gamle ofte brugte, nemlig at regne det første Aar for fuldt. Men nøiagtigst regnede dog den samtidige Roskildske Anonymus, naar han siger, at Erik døde i sit tiende Regierings Aar. Gemeenligen, ja i sine egne Diplomata kaldes han den tredie, og hel uegentligen i det Lundiske Necrologio den fierde. Saxo, som aldrig bruger saadanne Tal ved Kongerne, kalder ham junior ɔ: den yngre, og posterior ɔ: den senere, i Henseende til de Eriker, der havde regieret før ham. Udi det Restvedske Calendarium opregnes denne Konge iblant det Restvedske Klosters Velgiørere, hvilket og tilkom ham. Henriquez vil, at Erik gik ind i St. Mariæ Cistercienser-Kloster udi Fyen, som han selv havde bygget, ligesom Eskil havde anlagt Esrom, og besat

Erik Lam. Aar 1147.

 med

Erik Lam. Aar 1147. med Bernhardiner. Dog Henriquez er for nye til at kunne kuldkaste de Ældres Efterretninger, at Erik begav sig blant Knuds-Brødrene. Efter samme Henriquez skal og den Portugiser Bernardus de Brito, som levede i det 16 Sæculo, handle udi sin Krønike T. 1. l. 5. c. 20. vidtløftigen om denne Konge. Dog dette findes T. 3. l. 22-31, og tales deri baade om Erobringen af Santarena og af Lissabon, men intet om den Danske Konge uden efter Canisius. Saavel Henriquez, som Bucelinus, henføre urigtigen Kongens Død til den 12 April. Paa søndre Side af Gullerup Kirke udi Hamrum Herred, Lundenæs Amt, Riber Stift, har staaet denne Skrift:

Anno M. C. XL. Incarnationis Domini

Est hic fundata sub honore Dei domus ista,

som nu er overkalket. Altsaa er denne Kirke en af de ældste udi Landet. Den er en Kaarskirke, og opført af hugne Stene, den største udi det Herred, har to Vaabenhuse og et hoit Taarn; Paa Klokken staae nogle forældede Bogstaver; Kan dog neppe troe, at denne Klokke er fra Erik Lams Tider. Disse Efterretninger findes i Abildgaards utrøkte Monumenter. Den ubekiendte Forfatter af den Slaviske Krønike feiler gandske, naar han lader Erik ihielslaaes, og blander ham med hans Formand Erik Emun. At Kong Erik har været Valdemars Formynder, og bleven sat til at vogte ham, saavelsom Riget, saa og at Erik har længe staaet i Krigstieneste hos Erik Emun, og vendeligen fulgt ham i alle hans Krige mod Niels og Magnus, det sees af den Tale Kong Svend holder til Valdemar hos Saxo. Endskiønt alt det foregaaende viser, at Erik var ei nogen duelig Regent, saa roses han dog af Helmold, der giver ham Tilnavn af Spac, for sin Fredsommelighed, og at han holdt Rolighed ved Lige i sit Rige,

men

men lastes derimod, fordi han ei satte sig imod Slavernes Voldsomheder, hvorfor og deres Roverier toge meget til under ham. Den Roeskildske Anonymus roser ham og for den trygge Fred, han bragte tilveie indenlands efter Prinds Olufs Dod, og legger en Kronike, som slutter med Valdemar II, til, at han regierede med stor Forstand. Da der og vare gode Aaringer, og Overflodighed under ham, saa kan det gierne være, som Knytlinga vil, at mange sorgede over hans Dod, og at han var elsket af de Danske; Men deri feiler den uden Tvil, naar den gior ham til vis og klog, hvorvel man maae tilstaae, at hans Lemfaldighed og Forsigtighed har uden Tvivl holdt de unge fyrige Prindser, Svend og Knud, i Ave, og fra at udbryde i Fiendtligheder. Vel muligt og, at de Danske have savnet og begrædt ham, formedelst de urolige og sorgelige Tider, som fulde ind efter hans Dod. Med en Frille avlede Erik en Son ved Navn Magnus, opkaldt maaskee efter sin Morfader, eller og efter Prinds Magnus, som Erik kan have været hengiven, forend han begik det Mord paa Hertug Knud. Denne Magnus levede til 1190, og forekommer adskillige Gange i Historien. Langebek formoder i en skreven Anmærkning, at Erkebisp Eskils Dotter Asa har været Kong Eriks Frille, og Moder til Magnus, forend hun giftede sig med Carl. Med sin Dronning Lutgard avlede Erik derimod ingen Born, saavidt man veed, i det mindste ingen Sonner. Lutgard giftede sig tredie Gang med den mægtige og rige Grev Herman V. af Winceburg, som efter Engelhusius havde skilt sig ved sin forste Hustrue, og da hun havde trende Dottre med ham, og selv dode 1152, saa maae hun alerede have giftet sig 1148, allerhelst hun var frugtsommelig, da hun dode; I det mindste viser et Diploma af den Hildesheimske Bisp Bernhard, Erik Lam. Aar 1147.

at

Erik Lam. Aar 1147. at hun var giftet 1150, endskiønt Falcke holder det for falskt. At de samtidige Aarbøgger af Corvey, hvis Advocat Herman var, siger, at han døde barnløs, kommer deraf, at han ingen Sønner efterlod sig, og at Grevskabet derfore gik fra Slægten. Af Lutgardis trende Døttre blev den ældste, som maaskee hed Barbara, som Rixner vil, eller og Gertrud, gift med Henrik, Greve af Schwartzborg, hvilken omkom 1183 udi et hemmeligt Mag i Erfurt, hvorpaa hun ægtede Ulric af Wittin. Ved den første blev hun Moder til de Grever, Conrad, Günther VI. og Henrik VII, og til Elisabeth, som 1180, hvorvel rimeligen senere, ægtede Grev Burchard af Mansfeld, og avlede med ham Gertrud og Sophie. Han døde 1239, og hun 1240. Maaskee hun og kan have avlet en Gerhard med ham, som er den samme, der i Tavlen udi Sorøe Kirke kaldes Gerardus, Hertug af Swansburg eller Svarsburg, thi Læsemaaden er uvis, men Vaabnet, som er en tvehoved Ørn, viser, at han har været af det Schwarsborgske Hus; Dog finder jeg i Historia Friderici I. Imperatoris edit. Christmanno. Ulmæ 4to. 1790. p. 11, at Greverne af Zweybrück kaldtes i gamle Dage ogsaa af Zwanburg, men herimod strider, at Gerard kaldes Hertug, og de af Zweybrücken vare kun Grever i de gamle Tider; Ingen af det Navn Gerard forekommer i det Zweybrückiske Hus, men ei heller i det Schwarzburgske; Endeligen, som er det fornemste, har Zweybrücken ingen Ørn til Vaaben. Da Zwansburg vemeligen er en urigtig Læsemaade, saa falder derved Langebeks uttrøkte Formodning reent bort, at Kong Svend Grathe skulde have bygget et Slot i Byen Slesvig, kaldet efter ham Svans- eller Svensborg, som vel kan være, og at denne Gerard skulde have baaret Navn derefter, da man dog i det Slesvigske aldrig finder uden een Hertug ad

Gan-

Gangen, som kaldtes Hertug i Jylland. Maaskee Gertruds anden Mand blev Fader ved hende til Herman, Borg-Greve af Wittin, opkaldet altsaa efter sin Morfader. Den anden Hermans og Lutgards Dotter, hvis Navn ikke vides, ægtede Buris, en Søn af den Danske Prinds Henrik Skateler, og maae hun være død 1150; Og den tredie Hedevig blev først Nonne, og siden Priorinde i Gandersheim, og er den Hedevig, som Harenberg nævner ved Aar 1188 som Kannikinde. Herman blev dræbt den 29 Januarii 1152, en Tirsdag, paa sit Slot Winceburg, tilligemed sin Gemahlinde Lutgard, der da var frugtsommelig, og det af sine egne Ministeriales fra Hildesheim, der dog synes tilligemed at have været Ministeriales af Bispen i Hildesheim (a), hvilke derpaa bortroge hans Skat som bestod af 6000 Pund. Nogle Nyere, følgende Crantzium, legge til, uden at anføre den gamle Skribent, fra hvilken de have det, at de, som dræbte Herman, vare oprindelige fra Schwaben, og at deres Formand hed Conrad II, som giorde det fordi Herman havde voldtaget hans skiønne og unge Hustrue udi hans Fraværelse, og det endskiønt de vare Venner. Derpaa skal Conrad have flygtet til Holsten, og have tilaget sig det Navn Alefeld efter et Gods af det Navn, han havde besiddet ved Hildesheim, og fra ham skal den berømte Slægt Ahlefeld eller Anefelt stamme. Conrad skal have dræbt Lutgard med samme Sværd, som hendes Mand, fordi hun truede med Hævn af det Foster hun bar. Crantzius siger dog ikke, at Ahlefeldterne stamme fra den Schwabiske Ridder, tvertimod han fortæller, at denne begav sig derpaa strax

Erik Lam. Aar 1147.

(a) Da Wincenburg skal have været et Lehn af Hildesheim, i Fald det og er rigtigt, saa kan det derved forklares.

Erik Lam. Aar 1247. strax til Schwaben, og at Bisp Bernhard af Hildesheim ufortøvet tog Grevskabet i Besiddelse, tilligemed den Flekke Alvelde, hvilket endnu er en temmelig Bye i Stigt Hildesheim, ligesom og et Amt bærer Navn af Winzenburg. Men Sandheden er, at Hertug Henrik Løve tog først Wincenburg i Besiddelse, og at det ei tilfaldt Bispen af Hildesheim forend efterat Hertugen var erklæret i Achten. Mig forekommer det rimeligt, at Ahlefeldterne ere virkeligen komne derfra til Holsten, men ei forend i Slutningen af det 13 Sæculo, saasom ingen af det Navn nævnes i et Holstensk Diploma forend 1325. Hermans Søster Beatrix, Enke efter Marggrev Udo IV, døde ei forend 1155, som de samtidige Corveyske Aarbøgger vidne. I Harenbergs Historie af Gandersheim findes denne Greves Segl ved et Diploma af 1148; han forestilles der siddende med et Sværd paa sit Skiød. Omskriften er: Hermannos Di Gra Comes De Wincenborch. Denne Hermans Fader døde 1123, og var hans Moder Keiser Lotharii Søster. Meibom vil, at Greverne af Winzenburg have ført høie spidse Hiortehorn i et blaat Skiold, dog dette strider imod det forhen anførte ægte Segl af Herman. Zunggi bevidner, at de tvende Brødre Herman og Henrik stiftede Aar 1130 Nonne-Klosteret Dernburg for Kannikinder, der fulgte St. Augustini Regel (30).

Med

(30) Lang. Scr. Dan. T. 1. p. 18. 39. 120. 240. 385. 386. 425. 426. T. 2. p. 166. 431. T. 3. p. 433. not. b. 455. 545. 630. not. f. T. 4. p. 397. 542. 554. Arnæ Mss. n 417. 425. Knytlinga-Saga c. 106. 104. Saxo l. 14. p. 273. l. 16. p. 380. Henriquez Menologium Cistere. p. 118. 119. Bucelini Menolog. Benedicti p. 270. Cornerus col. 486. Ericus Olai l. 2. p. 65. Danske Atlas T. 5. p. 754. Pontopp. Marmora Danica T. 2. p. 82. Chr. Slavica c. 21. p. 197. ap. Lindenbr. Saxo l. 14. p. 273. Helmold l. 1. c. 67. p. 153. c. 73. p. 167. l. 2. c. 6. Calles T. 6. p. 546.

Ann.

Wed p. 478.

Fundatio prebende canonicalis per ERICUM *regem* ERICI *regis filium.*

In nomine sancte & indiuidue trinitatis. *Ericus* Erici filius, Diuina fauente clemencia, Danorum rex. Omnibus catholicis salutem. De magnis tribulacionibus & angustiis a Deo liberati, magnifice gracias ipsi referimus, quia populum suum liberauit, quia nobis regnum & hereditatem restituit, & me ipsum in solio patrum meorum collocauit. In reddenda igitur graciarum actione ei, cujus sanctis meritis victores nos esse confidimus, de bonis, que nostri juris sunt, nec a quoquam legibus auferri possunt, secundum quod infra descriptum est, gratanter offerimus, & Lundensi ecclesie in possessionem eternam per presentis pagine auctoritatem contradimus, quantum ad prebendam vnius clerici sufficiat, qui jugiter Deo & sanctis ejus in loco ipso pro salute regis deseruiat. A *geri* in villa *Wram occidentali* vnus mansus, *Heoum* mansus, *Hugby* mansus, in *Scio* dimidius mansus, *Herthalef* quadrans. A *Wet-*

Ex Cod. membr. Diplomat. Lundens. a Dn. Bringio communicato 1753.

1135. 6 Jan.

Ann. Bosov. c. 1014. Chr. Luneb. c. 1382. Dodechinus col. 474. a. Chr. Mont. Sereni c. 184. Chr. Saxo p. 384. Alb. Stad. p. 273. Chr. Pegav. c. 139. Fasti Corbejenses in Harenbergii Monum. hist. ined. 8vo. p. 75. 46. 68. 84. Meibomii Chron. Marienthalense p. 250. 256. Chr. Rosenfeld. p. 130. Møller von dem Geschlecht Ahlefeldt p. 35. 56. 58. Paullini Hist. Henacensis p. 26. Crantzii Saxon. l. 6. c. 11. p. 144. Engelhusii Chron. p. 223. Falcke Tradit. Corbei p. 136. Krantzii Metrop. l. 6. c. 21. p. 176. Abels Sächs. Alt. p. 534. Harenb. Hist. Gandersh. p. 706. 324. 1519-15219. 107. b. Tab. 2. Schoetgenii Dipl. Med. Ævi T. 1. p. 157-162. Zunggi prodromus Hist. Canon. Reg. S. Augustini T. 2. p. 399. a.

landi in villa *Fialkum* quadrans. In insula *Amacum*, in villa *Tummethorp* duo mansi, *Thornby* mansus. Terras has a justicia regali immunes & omnino liberas esse volumus, ad imitacionem earum, quas dederunt felicis memorie predecessores nostri, SWENO MAGNUS & CANUTUS, Reges catholici. Hec vt rata sint, sigillo nostro cartam hanc signauimus, ad honorem regis regum, qui viuit & gloriatur Deus per omnia secula seculorum Amen. Actum *Lundi*, in ecclesia sancti Laurencii, Domina *Malfride* regina consenciente & collaudante, & filio regis *Suenone*. Presente Domino ac venerabili *Ascero* Lundensi Archiepiscopo, & *Ottario* Bergenensi, qui justam regis voluntatem sua auctoritate confirmauerunt. Omnem vero huic constitucioni contradicentem vel aduersantem tanquam latronem & alieni juris inuasorem anathematizauerunt, coram presbiteris & dyaconibus multis & magna populi multitudine. Octauo Idus Januarii, Indictione XIII. Anno ab incarnacione Domini M. C. XXXV. Regni autem regis *Erici* anno quarto.

Bb

Ved p. 572.

Quoniam & demonis instinctu & hominis consensu a perhenni fonte sapientie miserabiliter decidimus, in hanc iccirco lacrimarum & miserie uallem dejecti, inter ceteros humane nature defectus, passionem obliuionis incurrimus. Nuperrime itaque & nouiter acta uix ad memoriam reuocare ualemus, ne dum longe preterita dudumque remota memoriter teneremus. Uerum omnipotentis dei benignitas, que nobis, utcumque opus est, misericorditer consulit, tandem imperitie nostre benignum & ammirabile remedium contulit, ut uidelicet pactiones & beneficia, que a fidelibus in sancta ecclesia ad remissionem peccatorum conceduntur, litteris & memorie mandaremus, quatenus quod perire fragili poterat immemoria, uiuaci conseruaretur littera. Pulcherrime itaque consuetudinis usus apud nos inoleuit, qui de illis, que sancte ecclesie necessaria sunt, scriptis legitimos & idoneos testes adhibendos edocuit, quatenus si quis perditionis atque discordie filius aduersus justiciam aliquid injusticie machinari conabitur, carta in medium prolata ex eorum qui subscripti sunt testimonio, qui ex aduerso fuerit, indubitanter conuincatur. Notum itaque sit omnibus fidelibus sancte dei ecclesie curam gerentibus, tam futuris quam presentibus, quia ego Ericus rex Danorum pro salute anime mee & pro regni tranquillitate, domino monente, ac rogatu domini *Petri* nec non fratrum suorum *Georgii* & *Hemmingi* monachis deo ac sancto *Petri* in cenobio *Nestwett* seruientibus forum uille prenominate ac omnia fori iura cum omni iusticia ac danorum consuetudine concedo. Nominatim autem trium marcarum ac quadraginta forisfacturam, quod ad regiam dignitatem pertinet, cum debito quod danico uocabulo dicitur *mithsumeres ghield*.

Ex originali membr.

1140.

21 Martii.

chield. Pro expeditione, que ad homines eiusdem uille & ceteros colonos monachorum pertinet, statuo, ut me uel meos ad *Falstriam* uel *Lolandiam*, uel ad alios insulos circumiacentes deducendo, semel in anno, si necesse fuerit, per unum diem deseruiant. Si quis autem de his proprietatibus & domis, uel de aliis postea acquisitis aliquid iniuste auferre molitus fuerit, uel fratres uel ecclesiam eorum, que hereditario iure sub mea tutela est, regie uindicte cum excommunicatione atque perpetua maledictione, secundum canonica instituta subiaceat. fiat. fiat. amen.

Actum & confirmatum apud *Eggeslef*. Anno domini M. C. XL. Indictione III. XII. KL. aprilis. Presentibus istis testibus, *Petro*, *Georgio* comite, atque *Hemmingo*, fratribus, *Ingimaro* Vbbonis filio, *Ascero* capellano regis, & *Reinbaldo*, atque *Helia* preposito, cum multis aliis, auctore domino nostro Ihu Xpo. Cui est honor & gloria in secula. AMEN.

Fragmentum Sigilli regis, ex cera rubra, chorda serica rubri coloris adpendet.

Tilleg

Tilleg til første Tome.

P. 446. L. 7. fndre — Ved denne Tid, omtrent Aar 580, levede Kertegern, en Skotsk Helgen, som skal have udsendt Prædikantere til Orkenøerne, Norge og Saland, maaskee Sieland i Danmark. Saa beretter hans Levnetsbeskriver Jocelin, der levede ved 1180, og hvis Skrift staaer hos Pinkerton i vitæ antiqvæ sanctorum, qvi habitarunt in parte Britanniæ nunc vocata Scotia. Londini 8vo. 1789. p. 199 og 270.

Tilleg til tredie Tome.

P. 113. ved Slutningen af Noten: Christiani haver i sin Slesvig-Holstenske Historie T. 3. p. 481 — 492. udførligen og uovervindeligen viist, at Otto's Tog og Haralds Daab er skeet 972.

P. 788. ved sidste Linie i Texten: Udi Glossarium ved Sæmundi Edda p. 665. staaer af Thomasskinna (p. . i min Udskrift) at Islænderen Stein, Søn af Lagmand Skapte paa Island, lod sine Heste beslaae med Sølvskoe, og deres Klover forgylde, hvorover det syntes Kong Knud, at Stein vilde ligne sig med ham.

Tilleg og Trykfeil ved fierde Tome.

I Tabellen ved p. 5. legges til Svend Estrithsens Børn: Bothild, maaskee Erik Eyegods eller Nicolai Sukkefster; hendes Sønner vare Petrus, Hemming og Georg. See Tragiske Viser p. 72. Bothild var maaskee gift med en Søn af Greve Hemming.

P. 245. L. 12. inter — Af denne Pave haves et Diplom, uvidst hvad Aar, indført i en Vidisse af den Lundiske Erkebisp Peder den 12 October 1345. Der er skrevet til Erkebisperne, Bisperne, Abbederne og Munkerne i Frankerige, Dacien, og paa alle tvende Stæder. Paven kandsætter deri alle dem, som tilegnede sig deres Gods, og især røvede St. Petri og Laurentii Eiendele og Landsbyer. (Kirkerne i Bremen og Slesvig vare helligede St. Peder, og den i Lund St. Laurents.) Da dette er det ældste Pave-Brev til den Danske Geistlighed, saa har jeg ladet det trykke bag ved denne 5 Tome.

P. 358. L. 21. 1240 — Efter et gammelt Mannscript i Klosteret Weingarten af 13 Seculo trykt i Hess Monumentis Guelficis p. 113 og 114, har Toste, hvilken der urætteligen kaldes Harald, for Sikkerheds Skyld sendt sin Dronning Judith over til Flandern forend Slaget. Hendes Fader Balduin efterlod hende ved sin Død sine kostbareste Sager i Guld, Sølv, Ædelstene og Elphenbeens Skrine.

P. 378.

Tilleg og Trokfeil til fierde Tome.

P. 378. L. 7. Stigt — Om Theogarus, hvilken de urætteligen kalde Theodardus, handlet og af Henriquez i Menologio ad diem 1 Septembris, af Manrique T. 2. p. 298, og i Exordio l. 4. c. 34, men de udgive ham for en Cistercienser-Munk i det Danske Kloster Clara Silva, sige, at han altid læste og bad, sampt at han forudsagde sin Dødsdag, og vilde Dagen forud toes over sit gandske Legeme, og iføres sine Lig-Klæder; Kort for sin Død sagde han at see Apostelen Johannes, ja Christus selv, og sang derpaa Psalmer lige til sin Død. Spørsmaal om Theodardus og Theogarus have været een Person, da den sidste vidst ingen Cistercienser-Munk var. Spørsmaal og, hvor Clara Silva skal igien findes.

P. 468. L. 11. 8 Maji — som staaer i det Roeskildske Calendarium, men synes at bør henføres til den 11 Maji.

P. 471. L. 7. Mænd — Det samme siger og Vierus de præstigiis Dæmonum.

P. 473. L. 6. i not. 79. p. 258. — T. 7. p. 155 og 156.

P. 621. L. 3. Svend — og haver venteligen ladet hans Legeme flytte did fra Ringsted, efterat han havde bragt Domkirken i Roeskild dens Bygning til Ende.

P. 665. L. 2. — 647600 — 897600.

P. 750. L. 2. Friis — Det var indviet St. Maria og St. Nicolaus til Ære. not. 28. L. 2. not. q. — p. 499. 500. P. 751. L. 8. det, — læs — der),

P. 766. L. 6. Bergen — Munk Alberic Part. 2. p. 91. kalder denne Kong Oluf den Hellige, blandende ham maaskee med Hellig Olaf.

I Registeret: Egilmar Greve — i Oldenborg.

— — — Regbur — den samme som Ratibor.

Tillæg, Rettelser og Trokfeil til femte Tome.

P. 2. L. 18. Henric — Da maae det være skeet efter Hupel hans Skrift von den Rechten der Lief- und Ehstländischen Landgüter p. 136, at han 1093 har stiftet et Kloster, venteligen Padis, uden for Reval, hvoraf Diplomet endnu skal være til, men uden Tvivl er dette Aarstal en Trokfeil hos Hupel, og vedkommer dette maaskee Kong Eric Plogpenning. P. 38. L. 22. Haves — læs Havns.

P. 42. L. 2. de til — Vor lærde Professor Abraham Kall har underrettet mig om, at dette Maierie er ei giort efter den sande Historie, men efter den Fortælling, som findes derom i Tasso's Jerusalem.

P. 44. Noten. L. 4. Ferla, maaskee — læs — Ferla (maaskee

P. 47. not. a. L. 3. naorg — læs — neborg

P. 50. L. 1. Natten — læs — Natten.

P. 52. sidste L. vort — læs — eet

P. 53. L. 14. Søn — læs — Sønnesøn

P. 54 L. 1. deres — læs — dens

P. 54. L. 6. clede — læs — ele

P. 58.

P. 58. L. 2. Bothild — Vel muligt og, at Eric har havt Omgang med tvende af det Navn Bothild, den ene været hans Dronning, og den anden en Dotter af Carl, og paa Moders Vegne Halvsøster med Nicolaus, Kong Erics Broder. Maaskee Kong Eric har med denne Bothild avlet Harald Kesie da hun var ugift, og Eric Emun i hendes Ægtestand, dog alt dette er kun Gietning.

P. 67. L. 19. Baldium — læs — Balduin

P. 74. L. 3. neden fra: 1641 — læs — 1671

P. 80. L. 7. neden fra: viser, og — læs — viser), og

P. 90. L. 8. neden fra: Konger, Æfi — læs — Konger, og Æfi

P. 116. L. 16. Herre — Lambertus Alardus hos Westphal T. 1. c. 1774. kalder ham den Store. P 117. L. 8. Eiendele — læs — Eiendele.

P. 126. L. 22. Ægte — Maaskee at Erics Fader har været Carl, som var Kong Nielses Halvbroder paa Moders Side, og derfor har han maaskee kaldet sin ene Søn Carl, og denne igien ligeledes en af sine Sønner. Da Carl, som var Nielses Moders Mand, boede i Halland, saa har det rimeligen givet hans Søn Eric Anledning til at blive Jarl i det vedliggende Gotland, og derfor have vel og de Danske giort Erics Søn Carl til Stadtholder eller Høvding i Halland. Langebek formoder T. 3. p. 630, at Inga, Erkebisp Absalons Moder, var en Dotter af Eric og Cæcilia, og som Inges Broder Carl havde Erkebisp Eskils Dotter, saa kom deraf Slegtskabet mellem Eskil og Absalon. Langebek formoder ogsaa i en utrykt Anmærkning, paa Grund af, at Absalons Broder hed Esbern eller Asbiörn, at Kong Harald Hein har med Margrete, Asbiörn Jarls Dotter, avlet en Dotter, som var gift med Skialm Hvide, og blev ved ham Moder til Adzer Rig, Absalons Fader. I en anden utrykt Anmærkning formoder han, at Inga kan have været en uægte Dotter af Kong Erik Eiegod, hvorpaa jeg dog tvivler.

P. 136. L. 11. Thorsten, Erics — læs — Thorsten), Erics

P 147. L. 18. Svend Trundsen — om han da har levet.

P. 155 og 156. L. 6 og 7. neden fra — og Saxen — Disse Ord udslettes.

P. 166. L. 14 og 15. med at berige — Disse Ord udslettes.

P. 167. not. a. L. 17. Rusland — Nu han var Konge i Tunis.

P. 172. L. 8. toge de — tog da.

P. 224. ved Slutning af Noten u — Professor Abraham Kall mener, at Gytha blev gift med Izislav, Søn af Waldemar Monomachus, som faldt i Strid 1096 eller 1098; Deres Dotter Ingeborg opfoddes derpaa hos sin Farfader Valdemar eller Wolodimer, som og bortgiftede hende, og af den Aarsag opkaldte hun sin Søn efter ham, da han aldrig havde kiendt sin Fader; Men herimod strider dog, at saa veed man ikke hvad man skal giøre af deres Søn Harald, og saa har denne Izizlav endog rimeligen i Henseende sine unge Aar ikke havt nogen Søn, hvortil kommer, at Gytha har en

 det

del Aar ældre end han, men da kan hun gierne have været den Engelske Kong Haralds ægte Dotter. Hertil kommer, at Ingeborg havde en Søster ved Navn Malfrid, og jo flere Børn Izizlav skal have havt, jo vanskeligere bliver det i Henseende til hans unge Aar at troe, at han haver havt Gytha.

P. 228. L. 3. lætan — læs lætem.
P. 229. L. 17. med — læs — ved.
P. 253. L. 1. Irlandske — læs — Islandske.
P. 254. L. 16. Gent — læs — i Gent.
P. 272. L. 1. lukte — læs — lukke.
P. 281. L. 13. VII. — læs — VI.
P. 282. L. 9. neden fra: Acer, den — læs — Acer, det er den.
P. 293. L. 8. Meran — læs — Zähringen.
P. 295. L. 15. Dronning — Maaskee Wolodimir siden forskiød Richiza, fordi han ei ansaae Miecislav, som hun fødde, for sin Søn, dog maaskee Miecislav har været Jaroslaws Søn, og Wolodimirs Sønnesøn.
P. 314. L. 8. tion — Nu besidder jeg den ved at have kiøbt den paa Geheimeraad Thotts Auction.
P. 323. L. 11. Jylland — eller maaskee snarere over Lolland, og nogle andre smaae vedliggende Øer.
P. 327. L. 3. Middags — læs Midnats.
P. 358. L. 5. Moder — læs — Hustrue.
P. 359. L. 2. neden fra: sig — læs — Ebbe.
P. 392. L. 5. Søster — læs — Stifdotter.
P. 395. sidste L. Mark — læs — Mark Guld.
P. 402. sidste L.: af deres — læs — af dens.
P. 411. L. 9. Sønnesøn — læs — Søn.
P. 426. L. 1. Paven den — læs — Paven.
P. 478. L. 3. hvilken Land Øernes — læs — hvilket Land, Øernes.
P. 486. L. 20. Peder — maaskee at Thunna, Eric Emuns Frille, har været en Dotter af Peder, Bodilds Søn.
P. 492. L. 2. neden fra: Árh — Arch.
P. 493. L. 6. landede — altsaa førte Kong Eric 4400 Ryttere med sig, hvilket viser, at Rosstienesten var da allerede stærk, og følgeligen Adelen, thi de Folk, som de stilte af Lehnene, vare til Hest, og af ringere Adel, Svenne, Knægter, Tienere, famuli, dog feiler det vel ikke, at jo endel af dem vare endda ei adelige.
P. 507. L. 16. 1065 — læs — 1095.
P. 514. L. 9. underholdt — læs — opholdt.
L. 19. Nothel — læs — Nothold.
P. 529. L. 13 og 14. — høist 10 Aar — gaaer ud.
P. 536. L. 21. — Diploma herom haver jeg ladet trykke bag ved — gaaer ud, eftersom det allerede er trykt i Abhandl. von Bremen und Verden T. VI, p. 78.
P. 537. L. 15. Faderen — læs — Faderens.
P. 545. L. 23. sig — læs — ham.
P. 557. L. 8. Octoder — October.

Tillæg, Rettelser og Trykfeil til femte Tome.

P. 569. oven til: 1139 — 1140.
P. 572. L. 6. Bind, omendskiønt det er allerede trykt af Thorkelin.
P. 575. L. 11. med — (udslettes)
L. 16. Waladomir — læs — Wolodar.
P. 586. L. 10. Dotter — læs — Dronning.
P. 596. L. 12. og at — mel og at
P. 621. L. 3. neden fra: jugubant — jugulant.
P. 631. sidste Linie: Indfald — Udfald.
P. 632. L. 2. henføre — henfører.
I Tabellen: Svend Estrithsens Afkom, Store-Knuds Dotter — Store-Knuds Søster.
I Lutgard 1120 — læs 1139.
Mellem Magnus og Rognvald Jarl, Henric Skatelers Sønner, skulde staae: Knud, Hertug i Jylland 1150.
Boild (Dotter af Hertug Knud) — læs — Bothild.
I Stamtavlen: De Svenske Konger; I Johan 1135 — læs — 1133.
2. Sophia — læs — 1. Sophia.
Christine — 1180 — læs — 1080.
Ivar Sveis — læs — Ivar Sneis.
I Stamtavlen: De Polske Konger
1. Boleslav — læs — 2. Boleslav. 1. Richiza — læs — 2. Richiza.

Register til femte Tome.

A.

A Adolf I,

Albertus

Bisperne

C.

Caradoc

Dacia

D.

E.

Bari

mer

F.

G.

Kong

ham

J.

K.

Lagman

M.

get

nus

Q.

R.

Rogn-

efter

U.

 den

Wolo-

Er

